

Mötesbok: OK Kommunstyrelsen (2017-06-12)

OK Kommunstyrelsen

Datum: 2017-06-12

Plats: Kommunsalen

Kommentar:

Dagordning

Öppnande

Beslutsärenden

79 Svar på motion om fortbildning inom NPF och införandet av arbetsterapeut i skola och barnomsorg (Mattias Scandola, 13.30-14.30)	4
80 Remissvar kring promemorian Specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter (Mattias Scandola)	8
81 Elevhälsoplan 2017 (Mattias Scandola)	82
82 Tillämpningsanvisningar, gemensamma gymnasienämnden	122
83 Revidering av delegationsordning för samhälle (Celia Yoshida Ahlin, 14.30-15.15)	134
84 Evenemangsstöd till Orsa Sportbilsfestival 2017	139
85 Svar på medborgarförslag om cykel- och gångväg till Kyrkbyskolan	145
86 Svar på motion om luftpåfyllning av cykeldäck	151
87 Ekonomiska ramar 2018 (Johan Hult, 15.15-16.15)	157
88 Mål för kommunstyrelsens verksamheter	188
89 Samråd översiktsplan, Orsa kommun	195
90 Ändring av instruktionerna samt namnändring för kommunala pensionärs- och handikapprådet (KPHR)	196
91 Utredning av möjligheter för ändrat ansvar för tillsyn över tobakslagen	212
92 Ansvarsfrihet och årsredovisning 2016, Region Dalarnas direktion	219
93 Svar på remiss om Naturvårdsverkets redovisning av två uppdrag (M2017-00594)	329
94 Svar på remiss om valkretsindelning för Landstinget Dalarna	644
95 Förlängning av medborgarlöfte 2017	662
96 Handlingsplan mot våldsbejakande extremism	666
97 Utredning om fortsatt process för skapande av Familjens hus	683
98 Överföring av folkhälsofrågorna till Polsam	705
99 Avsägelse av uppdrag (Fia Bernle (C) och fyllnadsval, ersättare till utskottet för lärande	724
100 Avsägelse av uppdrag (Rosanna Thyren, C) och fyllnadsval, ersättare i utskottet för omsorg	725
101 Val av ledamot till Orsa Skattunge hembygdsförening	726
102 Avsägelse av uppdrag, Petri Stenport (V) och fyllnadsval, ledamot i utskottet för lärande	727

Informationsärenden

Information från verksamhetsområde lärande (Mattias Scandola, 13.30-14.30) och samhälle (Celia Yoshida Ahlin, 14.30-15.15)	728
Utbildning om ekonomi (Johan Hult, 15.15-16.15)	729

Delegationsbeslut

Delegationsbeslut om medfinansiering av projekt "Dalarna i Almedalen"	730
---	-----

Delegation avseende tf kommunchef under sommarsemester 2017	733
Protokoll utskott för omsorg, 2017-03-15	734
Protokollutskott för strategi 2017-04-03	758
Protokoll utskott för strategi 2017-04-25	761
Protokoll utskott för lärande 2017-04-27	772
Protokoll utskottet för samhälle 2017-03-28, 2014-04-18, 2017-05-15	780

Delgivningar

Svar på remiss om Primusgymnasiet	822
Laga kraft intyg, upphävande del av detaljplan, Skylodge Hotel	825
Laga kraft intyg, upphävande del av detaljplan Grönklitts stugby	826
Verksamhetsuppföljning 1 2017, gemensam nämnd för social myndighetsutövning	827

§ 20

OK LÄR 2017/00141-2

Motion från Anders Rosell (S) om införandet av arbetsterapeut i skola och barnomsorg.

Beslut

Utskottet för lärande föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige följande:

1. Punkten anses bevarad med att det pågår fortbildning för skolans och barnomsorgens personal.
2. Bifall om möjlighet ges till samarbete och finansiering via Finsam i frågan.

Sammanfattning av ärendet

Anders Rosell (S) har den 9 november 2016 inkommit med en motion angående införandet av arbetsterapeut i skolan och barnomsorgen. Anders Rosell har inkommit med två yrkanden.

1. Att skolan gör en plan som innehåller fortbildning för skolans och barnomsorgens personal i Orsa kommun inom NPF (neuropsykiska funktionshinder).
2. Att det inom skolans och barnomsorgens verksamhetsområde anställs arbetsterapeut som kompletterar specialpedagoger/speciallärarnas kompetens.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande

Förslag till beslut

1. Avslag på yrkandet om framtagandet av en fortbildningsplan inom NPF.
2. Bifall om möjlighet ges till samarbete och finansiering via Finsam i frågan.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Verksamhetsområde lärande
Mattias Scandola

Utskott för lärande

Tjänsteskrivelse om motion angående införandet av arbetsterapeut i skola och barnomsorg

Sammanfattning av ärendet

Anders Rosell (S) har den 9 november 2016 inkommit med en motion angående införandet av arbetsterapeut i skolan och barnomsorgen. Anders Rosell har inkommit med två yrkanden.

1. Att skolan gör en plan som innehåller fortbildning för skolans och barnomsorgens personal i Orsa kommun inom NPF (neuropsykiska funktionshinder).
2. Att det inom skolans och barnomsorgens verksamhetsområde anställs arbetsterapeut som kompletterar specialpedagoger/speciallärares kompetens.

Beslutsunderlag

1. Plan för NPF. Som en del av det systematiska kvalitetsarbetet görs varje år analyser av resultat (nationella prov, omdömen, betyg) och trivsel och trygghet. I analyserna får personalen ange hur resultaten skulle kunna lyftas nästa år och vilken kompetensutveckling pedagogerna är i behov av för att kunna göra ett resultatlyft.

Enheternas (skolornas och förskolornas) analyser lyfts upp till den analysgrupp som är kommungemensam och där pedagoger, förskolechefer/rektorer, elevhälsan och politiker gemensamt går igenom enheternas analyser. Analysgruppen tar därefter fram förslag till kompetensutvecklingsinsatser för kommande läsår.

2. Arbetsterapeut. Frågan om arbetsterapeut är en fråga som inom Polsam-samarbetet kommit upp. Eventuellt finns möjlighet att söka extern finansiering för arbetsterapeut genom Finsam, och det ämnar Orsa kommun söka om möjlighet ges.

Förslag till beslut

1. Avslag på yrkandet om framtagandet av en utbildningsplan inom NPF.
2. Bifall om möjlighet ges till samarbete och finansiering via Finsam i frågan.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Mattias Scandola
Verksamhetschef för verksamhetsområde Lärande

2016-11-09

Motion om införande av arbetsterapeut i skola barnomsorg

Många barn går till skolan idag med oro, ont i magen och en klump i halsen. Normal fungerande barn och ungdomar som skulle må mycket bättre och få skoldagen att fungera med oftast små förändringar och metoder. Det handlar om tydlighet, struktur, tid och förberedelse. Något som alla människor behöver och mår bra av.

För barn och ungdom med NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) så är det avgörande med tydlighet och struktur för att få livet och skoldagen att fungera.

Men tyvärr så har skolan idag för lite kunskap inom NPF och många barn och ungdomar far mycket illa och lyckas inte i skolan. Lyckas man inte i skolan så blir det en rejäl uppförsbacke och mycket onödigt lidande för vår framtid. Våra barn och ungdomar. Det blir också stora kostnader för samhället.

Skolan måste bli bättre på att identifiera även dessa i många fall osynliga funktionsnedsättningar.

Skolan kan liknas vid en arbetsplats och är på sätt och vis våra barns första "anställning" och ett steg närmare arbetslivet. Likt ett arbete ställer skolan krav på eleven, men vilka rättigheter för en god arbetsmiljö har våra barn och ungdomar?

Arbetsterapeuter kan hjälpa skolan att bli bättre på att tillgodose behov som skolan i dag har svårt att identifiera.

Det är bra med tekniska hjälpmedel i skolan men det räcker inte.

Pedagoger kan och ska inte ta fulla ansvaret när det gäller anpassning av elevens arbetsmiljö. Varje elev är unik och metoderna behöver anpassas. Fler professioner behöver samarbeta inom och utanför skolan.

Vi måste få in fler kompetenser i skolan och en arbetsterapeut utgör här ett värdefullt komplement till pedagogerna. Anpassningar av elevens arbetsmiljö bör göras av en arbetsterapeut vilket innebär att tid frigörs för pedagogerna. Små förändringar för en elev kan påverka en hel klass positivt och arbetsterapeuterna har ett helhetsperspektiv som är mycket bra i samarbetet med skolan.

Jag yrkar därför

Att skolan gör en plan som innehåller fortbildning för skolans och barnomsorgens personal i Orsa kommun inom NPF (neuropsykiska funktionsnedsättningar).

Att det inom skolans och barnomsorgens verksamhetsområde
anställs arbetsterapeut som kompletterar elevhälsan och
specialpedagoger/speciallärares kompetens.

Socialdemokraterna i Orsa

Anders Rosell

§ 19

OK LÄR 2017/00142-2

Remissvar kring promemorian Specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter

Beslut

Utskottet för lärande föreslår kommunstyrelsen att tillstyrka utbildningsdepartementets föreslagna ändringar i examensbeskrivningarna för specialpedagog- och speciallärarexamen. Ändringen är välbehövlig och efterlängtd. Orsa kommun vill dock att även examensbeskrivningarna för grundlärar- och ämneslärarexamen ändras så att det säkerställs att även de studenterna får kompetens inom området neuropsykiatriska svårigheter.

Sammanfattning av ärendet

Utbildningsdepartementet har bett Orsa kommun att yttra sig rörande att ändra examensbeskrivningarna för specialpedagog- och speciallärarexamen. Ändringarna rör att tydliggöra att examensbeskrivningarna innehåller skrivningar som säkerställer att framtida specialpedagoger och speciallärare får fördjupad kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter.

Beslutsunderlag

Remissförfrågan från Utbildningsdepartementet

Förslag till beslut

Att Orsa kommun tillstyrker utbildningsdepartementets föreslagna ändringar i examensbeskrivningarna för specialpedagog- och speciallärarexamen. Ändringen är välbehövlig och efterlängtd.

Orsa kommun vill dock att även examensbeskrivningarna för grundlärar- och ämneslärarexamen ändras så att det säkerställs även de studenterna får kompetens inom området neuropsykiatriska svårigheter.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Verksamhetsområde lärande
Mattias Scandola

Utskottet för lärande

Remissvar kring promemorian Specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter

Sammanfattning av ärendet

Utbildningsdepartementet har bett Orsa kommun att yttra sig rörande att ändra examensbeskrivningarna för specialpedagog- och speciallärarexamen. Ändringarna rör att tydliggöra att examensbeskrivningarna innehåller skrivningar som säkerställer att framtida specialpedagoger och speciallärare får fördjupad kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter.

Beslutsunderlag

Remissförfrågan från Utbildningsdepartementet

Förslag till beslut

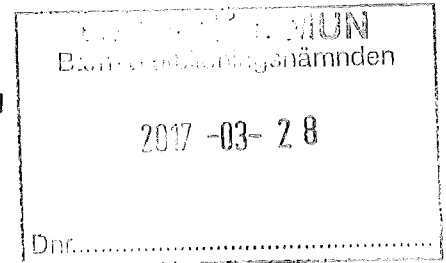
Att Orsa kommun tillstyrker utbildningsdepartementets föreslagna ändringar i examensbeskrivningarna för specialpedagog- och speciallärarexamen. Ändringen är välbehövlig och efterlängtd.

Orsa kommun vill dock att även examensbeskrivningarna för grundlärar- och ämneslärarexamen ändras så att det säkerställs även de studenterna får kompetens inom området neuropsykiatriska svårigheter.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Mattias Scandola
Verksamhetschef verksamhetsområde Lärande

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten

Promemorian Specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter

Remissinstanser

- 1 Riksdagens ombudsmän
- 2 Riksrevisionen
- 3 Socialstyrelsen
- 4 Myndigheten för delaktighet
- 5 Barnombudsmannen
- 6 Statens skolverk
- 7 Statens skolinspektion
- 8 Specialpedagogiska skolmyndigheten
- 9 Sameskolstyrelsen
- 10 Universitetskanslersämbetet
- 11 Uppsala universitet
- 12 Göteborgs universitet
- 13 Stockholms universitet
- 14 Umeå universitet
- 15 Linköpings universitet
- 16 Karolinska institutet
- 17 Luleå tekniska universitet
- 18 Karlstads universitet
- 19 Linnéuniversitetet
- 20 Örebro universitet
- 21 Högskolan Kristianstad

- 22 Malmö högskola
- 23 Mälardalens högskola
- 24 Arvidsjaur kommun
- 25 Emmaboda kommun
- 26 Enköpings kommun
- 27 Göteborgs kommun
- 28 Halmstads kommun
- 29 Hofors kommun
- 30 Järfälla kommun
- 31 Karlstads kommun
- 32 Landskrona kommun
- 33 Laxå kommun
- 34 Ljusdals kommun
- 35 Lunds kommun
- 36 Malmö kommun
- 37 Norrköpings kommun
- 38 Nässjö kommun
- 39 Orsa kommun
- 40 Piteå kommun
- 41 Skövde kommun
- 42 Sollefteå kommun
- 43 Stockholms kommun
- 44 Storfors kommun
- 45 Storumans kommun
- 46 Strömsunds kommun
- 47 Sundbybergs kommun
- 48 Sundsvalls kommun
- 49 Uppsala kommun
- 50 Växjö kommun
- 51 Älvdalens kommun

- 52 Örebro kommun
- 53 Östersund kommun
- 54 Gävleborgs läns landsting
- 55 Jämtlands läns landsting
- 56 Jönköping läns landsting
- 57 Kalmar läns landsting
- 58 Stockholms läns landsting
- 59 Autism- och Aspergerförbundet
- 60 Friskolornas riksförbund
- 61 Handikappförbunden
- 62 Idéburna skolors riksförbund
- 63 Landsorganisationen i Sverige
- 64 Lika Unika, Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- 65 Läraförbundet
- 66 Lärarnas Riksförbund
- 67 Nätverket unga för tillgänglighet
- 68 Riksförbundet Attention
- 69 Svenska Förbundet för Specialpedagogik
- 70 Svenska Skolläkarföreningen
- 71 Sveriges akademikers centralorganisation
- 72 Sveriges Elevkårer
- 73 Sveriges Elevråd
- 74 Sveriges förenade studentkårer
- 75 Sveriges Kommuner och Landsting
- 76 Sveriges Skolledarförbund
- 77 Sveriges universitets- och högskoleförbund
- 78 Sveriges universitetslärare och forskare
- 79 Tjänstemännens Centralorganisation

Remissvaren i två exemplar (ett original) ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 26 juni**. Svaren bör lämnas både på papper och per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian. Om remissen är begränsad till en viss del av promemorian, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Eva Lenberg
Expeditions- och rättschef

Kopia till

Riksdagens utredningstjänst
Wolters Kluwers kundservice, 106 47 Stockholm

Utbildningsdepartementet

Specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I promemorian lämnas förslag till ändringar i examensbeskrivningarna för speciallärarexamen och specialpedagogexamen, som finns i bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). Syftet med ändringarna är att säkerställa att framtida speciallärare och specialpedagoger har en fördjupad och breddad kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter. Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Innehåll

Sammanfattning	4
Författningsförslag	5
Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100).....	5
1. Uppdraget.....	12
1.1 Genomförande av uppdraget.....	12
2. Bakgrund och problembeskrivning	13
2.1 Det specialpedagogiska arbetet är viktigt för att trygga en jämlik skola..	13
2.2 Definition av begreppen neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och neuropsykiatriska svårigheter.....	13
2.3 Närmare om diagnoser inom området neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.....	14
2.3.1 ADHD	14
2.3.2 Autismspektrumtillstånd	14
2.3.3 Tourettes syndrom.....	14
2.4 En stor grupp barn och elever bedöms ha neuropsykiatriska svårigheter	14
2.5 Enligt skollagen ska behov av särskilt stöd utredas	16
2.6 Skolans nuvarande specialpedagogiska kompetens.....	16
2.7 Det behövs ökad kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter	17
2.7.1 Tidigare studier och rapporter visar att det finns kompetensbrist....	17
2.7.2 Enkät och intervjustudie visar att många barn har en kombination av olikartade svårigheter	19
3. Kort om specialpedagogiskt stöd i de nordiska grannländerna	20
3.1 Finland	20
3.2 Norge	21
3.3 Danmark	21
4. Gällande rätt	21
5. Nya examensmål för speciallärar- och specialpedagogutbildningarna ska införas och ett examensmål för speciallärarexamen justeras	23
6. Ikraftträdande.....	26
7. Konsekvenser	27
7.1 Berörda av regleringen	27
7.2. Konsekvenser för lärosätena.....	27
7.3 Konsekvenser för skolhuvudmännen	27
7.4 Konsekvenser för studenterna.....	27

7.5 Konsekvenser för barn, elever och deras familjer	27
7.6 Konsekvenser för jämställdhet och integration.....	27
7.7 Konsekvenser för Sveriges medlemskap i EU	28
7.8 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....	28
7.9 Konsekvenser för företag.....	28
7.10 Särskild hänsyn till små företag	28
Referenser	29

Sammanfattning

Drygt fem procent av barnen och ungdomarna i Sverige har någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Med det menas att de fått en neuropsykiatrisk diagnos som exempelvis Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD), autismspektrumtillstånd eller Tourettes syndrom. Det innebär att en till två elever i en klass kan ha en sådan diagnos. En rad rapporter och studier har visat att det finns ett behov av en ökad och breddad kompetens i skolan och förskolan i fråga om elever och barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Vidare finns det elever och barn med utvecklingsrelaterade svårigheter som kan misstänkas ha en neuropsykiatrisk bakgrund, men som inte har fått någon diagnos. Det är svårt att bedöma hur stor den gruppen är.

Med neuropsykiatriska svårigheter menas att en person antingen har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller liknande svårigheter som inte är diagnostiserade. En undersökning bland ett urval av experter från lärosäten, representanter för berörda myndigheter och intresseorganisationer samt skolchefer i kommuner har visat att det råder nästan total enighet om att både speciallärare och specialpedagoger bör få en fördjupad och breddad kunskap och kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter. Därför föreslås att examensmålen för dessa utbildningar kompletteras med sådana kunskaper och kompetenser. Examensmålen regleras i bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100). Det föreslås att en förordning om ändring i högskoleförordningen träder i kraft den 1 juli 2018.

Författningsförslag

Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100)

Härigenom föreskrivs att bilaga 2 till högskoleförordningen (1993:100)¹ ska ha följande lydelse.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2018.

2. De äldre bestämmelserna ska tillämpas i fråga om speciallärarexamen och specialpedagogexamen som utfärdas efter utgången av december 2017, om den utbildning som examensbeviset omfattar i sin helhet har slutförts dessförinnan. Detta gäller till och med utgången av december 2024.

3. Den som före den 1 juli 2018 har påbörjat en utbildning till speciallärarexamen eller specialpedagogexamen enligt de äldre bestämmelserna och den som dessförinnan har antagits till en sådan utbildning men fått anstånd till tid därefter med att påbörja utbildningen, har rätt att slutföra sin utbildning för att få en speciallärarexamen eller specialpedagogexamen enligt de äldre bestämmelserna, dock längst till och med utgången av december 2024.

Bilaga 2²

Nuvarande lydelse

EXAMENSORDNING

4. Examensbeskrivningar

EXAMINA PÅ AVANCERAD NIVÅ

YRKESEXAMINA

¹ Förordningen omtryckt 1998:1003.

² Senaste lydelse 2016:707.

Speciallärarexamen

Mål

För speciallärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som speciallärare för barn och elever i behov av särskilt stöd.

Kunskap och förståelse

För speciallärarexamen ska studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,
- visa kunskap om barn och elever i behov av särskilt stöd i ett historiskt perspektiv,
- visa fördjupad kunskap om barns och elevers språk- och begreppsutveckling och stimulans av denna,
- visa fördjupade kunskaper om bedömningsfrågor och betygssättning, och
- visa fördjupad kunskap om barns och elevers lärande och, beroende på vilken specialisering som valts, fördjupad kunskap om
 1. barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling,
 2. barns och elevers matematikutveckling,
 3. barn och elever med dövhet eller hörselskada och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområdena,
 4. barn och elever med synskada och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområdena,
 5. barn och elever med grav språkstörning och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområdena, eller
 6. barn och elever med utvecklingsstörning och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområdena.

Färdighet och förmåga

För speciallärarexamen ska studenten

- visa förmåga att kritiskt och självständigt ta initiativ till, analysera och medverka i förebyggande arbete och bidra till att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa förmåga att delta i arbetet med att utforma och genomföra åtgärdsprogram för enskilda elever i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,

– visa förmåga att, beroende på vilken specialisering som valts, vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i frågor som rör

1. barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling,
2. barns och elevers matematikutveckling,
3. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med dövhet eller hörselskada,
4. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med synskada,
5. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med grav språkstörning, eller
6. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med utvecklingsstörning,

– visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever,

– visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter för individen i de lärmiljöer där barnet eller eleven får sin undervisning och vistas under förskole- eller skoldagen, och

– visa fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt för barn och elever i behov av särskilt stöd.

För specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling ska också studenten

– visa förmåga att kritiskt granska och tillämpa metoder för att bedöma barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling.

Värderingsförmåga och förhållningsätt

Specialpedagogexamen

Mål

För specialpedagogexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som specialpedagog för barn och elever i behov av särskilt stöd.

Kunskap och förståelse

För specialpedagogexamen ska studenten

– visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen, och

– visa fördjupad kunskap och förståelse inom specialpedagogik.

Färdighet och förmåga

För specialpedagogexamen ska studenten

– visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,

– visa förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på organisations-, grupp- och individnivå,

– visa förmåga att utforma och delta i arbetet med att genomföra åtgärdsprogram i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,

– visa fördjupad förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor för kollegor, föräldrar och andra berörda, och

– visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Bilaga 2

*Föreslagen lydelse***EXAMENSORDNING****4. Examensbeskrivningar****EXAMINA PÅ AVANCERAD NIVÅ****YRKESEXAMINA****Speciallärarexamen**

Mål

För speciallärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som speciallärare för barn och elever i behov av särskilt stöd.

Kunskap och förståelse

För speciallärarexamen ska studenten

– visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen,

– visa kunskap om barn och elever i behov av särskilt stöd i ett historiskt perspektiv,

– *visa fördjupad kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter,*

– visa fördjupad kunskap om barns och elevers språk- och begreppsutveckling och stimulans av denna,

– visa fördjupade kunskaper om bedömningsfrågor och betygssättning, och

– visa fördjupad kunskap om barns och elevers *utveckling och lärande, inbegripet utveckling och lärande hos barn och elever med neuropsykiatriska svårigheter,* och, beroende på vilken specialisering som valts, fördjupad kunskap om

1. barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling,

2. barns och elevers matematikutveckling,

3. barn och elever med dövhet eller hörselskada och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområden,

4. barn och elever med synskada och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområden,

5. barn och elever med grav språkstörning och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområden, eller

6. barn och elever med utvecklingsstörning och deras allsidiga kunskapsutveckling i relation till undervisningsämnena eller ämnesområden.

Färdighet och förmåga

För speciallärarexamen ska studenten

– visa förmåga att kritiskt och självständigt ta initiativ till, analysera och medverka i förebyggande arbete och bidra till att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,

– visa förmåga att delta i arbetet med att utforma och genomföra åtgärdsprogram för enskilda elever i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,

– visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer,

– visa förmåga att, beroende på vilken specialisering som valts, vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i frågor som rör

1. barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling,
2. barns och elevers matematikutveckling,
3. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med dövhet eller hörselskada,
4. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med synskada,
5. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med grav språkstörning, eller
6. lärande och kunskapsutveckling hos barn och elever med utvecklingsstörning,

– visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever,

– visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter för individen i de lärmiljöer där barnet eller eleven får sin undervisning och vistas under förskole- eller skoldagen, och

– visa fördjupad förmåga till ett individanpassat arbetssätt för barn och elever i behov av särskilt stöd.

För specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling ska också studenten

– visa förmåga att kritiskt granska och tillämpa metoder för att bedöma barns och elevers språk-, skriv- och läsutveckling eller matematikutveckling.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Specialpedagogexamen

Mål

För specialpedagogexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som specialpedagog för barn och elever i behov av särskilt stöd.

Kunskap och förståelse

För specialpedagogexamen ska studenten

– visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen,

- visa fördjupad kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter, och
- visa fördjupad kunskap och förståelse inom specialpedagogik.

Färdighet och förmåga

För specialpedagogexamen ska studenten

- visa förmåga att kritiskt och självständigt identifiera, analysera och medverka i förebyggande arbete och i arbetet med att undanröja hinder och svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa förmåga att kritiskt och självständigt genomföra pedagogiska utredningar och analysera svårigheter på organisations-, grupp- och individnivå,
- visa förmåga att utforma och delta i arbetet med att genomföra åtgärdsprogram i samverkan med berörda aktörer samt förmåga att stödja barn och elever och utveckla verksamhetens lärmiljöer,
- visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer,
- visa fördjupad förmåga att vara en kvalificerad samtalspartner och rådgivare i pedagogiska frågor för kollegor, föräldrar och andra berörda, och
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

1. Uppdraget

Dåvarande statsrådet Jan Björklund beslutade den 20 januari 2014 att uppdra åt professor Anders Gustavsson att biträda Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i fråga om viss specialpedagogisk kompetens i skolväsendet (U2014/01259/SAM).

I uppdraget ingick bl.a. att

- analysera skolväsendets behov, med fokus på grundskolan, av ökad kompetens när det gäller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar,
- bedöma behovet av en ny specialisering mot neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inom speciallärarexamen, och
- lämna förslag till nödvändiga författningsändringar, bedöma konsekvenserna av förslagen och redovisa en tidsplan för ett genomförande av de förslag som lämnas.

Förslagen skulle rymmas inom befintliga ekonomiska ramar, dvs. inte medföra några ökade kostnader. Förslagen skulle inte heller innebära att någon examens omfattning skulle öka i fråga om antalet högskolepoäng.

Uppdraget delredovisades den 28 februari 2014 och slutredovisades den 15 juni 2014.

Ämnessakkunniga Anna-Karin Björling biträdde Anders Gustavsson i arbetet. Denna promemoria är baserad på det underlag som de har tagit fram.

1.1 Genomförande av uppdraget

Anders Gustavsson har inom ramen för sitt uppdrag genomfört en enkätundersökning bland utvalda experter vid de lärosäten som vid tidpunkten för enkätutskicket erbjöd speciallärar- eller specialpedagogutbildning, dvs. Göteborgs universitet, Högskolan Kristianstad, Karlstads universitet, Linköpings universitet, Linnéuniversitet, Malmö högskola, Mälardalens högskola, Stockholms universitet, Umeå universitet och Örebro universitet. I korthet handlade frågorna om kompetensbehov och förslag på kompetenshöjande insatser. Liknande frågor har även besvarats av Statens skolverk (Skolverket), Statens skolinspektion (Skolinspektionen), Specialpedagogiska skolmyndigheten, Socialstyrelsen och dåvarande Hjälpmedelsinstitutet samt Sveriges Kommuner och Landsting, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Riksförbundet Attention och Autism- och Aspergerförbundet.

En intervjuundersökning med skolchefer i tio kommuner (Göteborg, Halmstad, Piteå, Skövde, Stockholm, Storuman, Strömsund, Uppsala,

Växjö och Östersund) har genomförts. Synpunkter från experter från Center of Neurodevelopmental Disorders på Karolinska Institutet (KIND) har inhämtats. En hearing har genomförts med företrädare för dem som har ingått i enkät- och intervjuundersökningarna. Därefter har berörda fått möjlighet att lämna synpunkter på resonemang och förslag. Även litteratur på området har gått igenom.

2. Bakgrund och problembeskrivning

2.1 Det specialpedagogiska arbetet är viktigt för att trygga en jämlik skola

Skolan är avgörande för det svenska samhällsbygget. Skolväsendet har till uppgift att utjämna skillnader som har sitt ursprung i t.ex. olika förutsättningar och ge alla, oavsett bakgrund, lika möjligheter att nå sin fulla potential. Regeringen har därför kraftigt ökat investeringarna i skolan. Satsningen har bl.a. omfattat höjda lärarlöner, stärkt fortbildning, bättre möjligheter till utveckling i skolor med störst utmaningar samt fler anställda i lågstadiet så att lärare får mer tid för sitt arbete och klasserna kan bli mindre. Alla skolor ska vara bra skolor, där ingen elev hålls tillbaka eller lämnas efter. Då kan varje elevs potential tas till vara. Regeringens generella reformer syftar till att skapa en jämlik kunskapskola och berör på så sätt alla elever.

Stöd och särskilt stöd måste sättas in redan i tidiga årskurser för att förebygga problem som kan växa och under lång tid försvåra för den enskilde eleven. För att öka likvärdigheten och förebygga problem krävs lärare med rätt kompetens, inte minst lärare med specialpedagogisk kompetens. Det handlar om att se elevens möjligheter till utveckling och genom pedagogiska insatser anpassa verksamheten utifrån elevens förutsättningar så att svårigheter för eleven reduceras helt eller delvis. Regeringen har i de senaste budgetpropositionerna för 2016 (prop. 2015/16:1) och 2017 (prop. 2016/17:1) avsatt betydande medel för att utbilda och säkerställa tillgången till fler speciallärare och specialpedagoger som kan utveckla det specialpedagogiska arbetet.

2.2 Definition av begreppen neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och neuropsykiatriska svårigheter

Med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning menas en neuropsykiatrisk diagnos som exempelvis Attention deficit hyperactivity disorder (ADHD), autismspektrumtillstånd eller Tourettes syndrom. Det finns därutöver många barn och elever som har utvecklingsrelaterade svårigheter som kan ha en neuropsykiatrisk bakgrund, men som inte har fått någon diagnos. Uttrycket neuropsykiatriska svårigheter används när båda dessa grupper avses.

2.3 Närmare om diagnoser inom området neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Diagnostiseringen av barn och ungdomar med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar utgår antingen från Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM), utfärdad av den amerikanska organisationen American Psychiatric Association, eller International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, utfärdad av Världshälsoorganisationen (WHO). I denna promemoria används den femte versionen av DSM (DSM-5), som utkom i juni 2013, eftersom den har de senaste siffrorna med relevans för förekomsten av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. På originalspråk använder DSM-5 beteckningen "Neurodevelopmental Disorders" och det inkluderar bl.a. ADHD, autismspektrumtillstånd och Tourettes syndrom. Nedan följer en kort beskrivning av respektive diagnos.

2.3.1 ADHD

Kriterierna för ADHD preciseras till att barnet eller ungdomen måste uppvisa en kombination av symptom i fråga om bristande uppmärksamhet eller hyperaktivitet/impulsivitet. Symptomen ska ha visat sig före tolv års ålder och på två eller flera områden, t.ex. i hemmet eller i skolan. Symptomen ska uppenbart inkräkta på eller minska kvaliteten på t.ex. den sociala funktionsförmågan.

2.3.2 Autismspektrumtillstånd

Det som tidigare kallades Aspergers syndrom benämns numera autismspektrumtillstånd, eller med ett annat ord autismspektrumsvårighet. Till neuropsykiatriska funktionsnedsättningar räknas i det fallet endast barn och ungdomar med normal begåvning. För att få diagnosen autismspektrumtillstånd måste de uppvisa en kombination av nedsatt förmåga att kommunicera och interagera socialt i många olika sammanhang samt begränsade och repetitiva mönster i beteende, intressen och aktiviteter. Tillståndet ska orsaka signifikant nedsättning av den sociala funktionsförmågan eller funktionsförmågan på andra viktiga områden.

2.3.3 Tourettes syndrom

För diagnosen Tourettes syndrom krävs att barnet eller ungdomen under en tid ska uppvisa flera motoriska och vokala tics. Ticsen ska förekomma många gånger varje dag (ofta i serier), nästan varje dag eller periodvis under längre tid än ett år.

2.4 En stor grupp barn och elever bedöms ha neuropsykiatriska svårigheter

Det är svårt att fastställa hur många barn och elever i skolan och förskolan som har neuropsykiatriska svårigheter. Det finns ingen sådan officiell statistik att tillgå. Forskare och andra som arbetar inom området är emellertid överens om att det rör sig om en stor grupp. DSM-5

redovisar siffror som bygger på de senaste internationella studierna, varav flera svenska, av hur många som har diagnoserna. Socialstyrelsen menar att siffrorna från DSM-5 även är giltiga för svenska förhållanden.

- ADHD: Cirka fem procent bland barn.

- Autismspektrumtillstånd: Närmare en procent bland barn. I detta sammanhang kan det även nämnas att en svensk studie (Ehlers och Gillberg, 1993) har visat att 0,3–0,4 procent av skolbarn har bedömts ha, det som tidigare kallades, Aspergers syndrom.

- Tourettes syndrom: 0,3–0,8 procent bland skolbarn.

Stockholms läns landsting redovisade 2013 en studie som visar att andelen barn och ungdomar i åldersgruppen 0–17 år i Stockholms län som någon gång har fått en ADHD-diagnos var 2,4 procent. Samma studie redovisade att andelen barn och ungdomar i samma åldersgrupp som någon gång har fått en diagnos inom autismspektrumtillstånd (utan utvecklingsstörning) var 1,1 procent.

Enligt en annan studie från Stockholms läns landsting (2014) har förekomsten av autismspektrumtillstånd (utan utvecklingsstörning) hos barn mellan 0 och 17 år ökat med så mycket som 75 procent mellan 2007 och 2011. Det är inte klart vad som ligger bakom ökningen. En förklaring som ges är att kunskapen på området har ökat hos föräldrar, inom skolan och vården. En annan förklaring skulle enligt studien kunna vara att resurserna har ökat för neuropsykiatriska utredningar (Stockholms läns landsting, 2014). I en nyligen publicerad bok (2014) diskuterar den amerikanska psykologiprofessorn Stephen P. Hinshaw och professorn i hälsoekonomi Richard M. Scheffler den dramatiska ökningen av ADHD-diagnoser i USA – där siffrorna i vissa områden klart överstiger fem procent.

Baserat på ovanstående görs bedömningen att drygt fem procent av barnen och ungdomarna i Sverige har någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Det innebär i princip att en till två elever i en klass kan ha en eller flera neuropsykiatriska diagnoser. Hur många som har liknande svårigheter, men som inte är diagnostiserade, är svårt att exakt säga. De experter som har tillfrågats inom ramen för Anders Gustavssons uppdrag uppskattar dock att det rör sig om minst lika många. Detta understryker att behovet av kompetens inom området är omfattande.

Kombinationer av ADHD, autismspektrumtillstånd och Tourettes syndrom är vanliga (Gillberg, 2010). Studien i Stockholms läns landsting från 2013 visar att 11,7 procent av de 13–17-åringar som har ADHD även har autismspektrumtillstånd (utan utvecklingsstörning.) Vidare framgår det där att 37 procent av de 13–17-åringar med autismspektrumtillstånd (med eller utan utvecklingsstörning) också har ADHD.

Forskning har även visat att diagnoserna ofta är kombinerade med andra svårigheter och funktionsnedsättningar såsom språk-, läs-, skriv- eller matematiksvårigheter samt utvecklingsstörning, hörselnedsättning, dövhet, blindhet eller synskada (se t.ex. Kopp, 2010; Miniscalco et al, 2006; Ek, 2003; Ek et al, 2012; Parr et al, 2010; Åsberg, Kopp och Gillberg, 2012). I Riksförbundet Attentions enkätundersökning från 2014 bland vårdnadshavare med barn i skolåldern menade 43 procent av de berörda föräldrarna att barnet har brister i läs- och skrivförmåga och 62 procent att barnet har svårigheter i andra skolämnen. Forskning har även visat att elever med ADHD eller liknande problematik riskerar att underprestera i skolan i relation till sin optimala kognitiva kapacitet (Ek et al, 2011).

2.5 Enligt skollagen ska behov av särskilt stöd utredas

Av skollagen (2010:800) framgår att en elev skyndsamt ska ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen om det på något sätt befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 a §). Det framgår även att en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt ska utredas om det på något sätt befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att stöd har getts i form av extra anpassningar enligt ovan. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Kravet på utredning gäller oavsett om eleven har någon diagnos eller inte (3 kap. 8 §). Vidare framgår det av skollagen att om det på något sätt framkommer att ett barn i förskolan är i behov av särskilt stöd, ska förskolechefen se till att barnet ges sådant stöd (8 kap. 9 §). Barnets vårdnadshavare ska även ges möjlighet att delta vid utformningen av de särskilda stödinsatserna. Att det är det pedagogiska behovet som är avgörande och som måste stå i fokus i arbetet med barnen, eleverna och gruppen understryks också i den pedagogiska forskningen (se t.ex. Hjärne och Säljö, 2014).

2.6 Skolans nuvarande specialpedagogiska kompetens

I dag finns det två yrkeskategorier i skolan som har fördjupad pedagogisk kompetens i fråga om barn och elever i behov av särskilt stöd – speciallärare och specialpedagoger. I skolan arbetar de ofta tillsammans med psykologer, kuratorer, skolsköterskor och skolläkare i så kallade elevhälsoteam. I denna promemoria ligger fokus på skolans pedagogiska arbete där speciallärare och specialpedagoger är de centrala aktörerna. De har delvis olika roller och kompetenser, men undersökningar har visat att likheterna är stora vad gäller utbildning, arbetsuppgifter och funktioner i skolorganisationen (t.ex. Lärarförbundet, 2012; Högskoleverket, 2012, och nu aktuell intervjuundersökning med skolchefer). Den kanske viktigaste skillnaden mellan yrkesgrupperna är att speciallärarna ska ägna mer tid till undervisning och att arbeta med barn och elever (Högskoleverket, 2012). Deras kompetens är även inriktad mot något av nedan angivna

områden och mot lämpliga former av stöd till berörda barn och elever. I dag finns följande sex specialiseringar inom speciallärarutbildningen:

- språk-, skriv- och läsutveckling,
- matematikutveckling,
- dövhet eller hörselskada,
- synskada,
- grav språkstörning, och
- utvecklingsstörning.

Specialpedagogerna ska i första hand arbeta *för* barn och elever (Högskoleverket, 2012), t.ex. kartlägga barn och elever med behov av särskilt stöd samt identifiera hinder och svårigheter i olika lärmiljöer. Deras insatser består främst i att planera och delta i anpassning och utveckling av skolans verksamhet samt i att handleda lärare och arbetslag i deras arbete med att utveckla inkluderande lärmiljöer.

År 2012 genomförde Lärarförbundet en undersökning av speciallärarnas och specialpedagogernas utbildning och hur de arbetar. Undersökningen visade att speciallärarna ägnade relativt mycket tid åt undervisning (68 procent), men det gjorde även specialpedagogerna (52 procent). Den stora lokala variation bekräftas dessutom i den kommunundersökning som Anders Gustavsson har genomfört. Den sammanfattande bilden är således att det är svårt att urskilja generella skillnader i hur speciallärare och specialpedagoger arbetar. Intrycket är att det snarare är lokala förutsättningar som styr speciallärarnas och specialpedagogernas arbete än intentionen med respektive utbildning.

2.7 Det behövs ökad kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter

Under lång tid har det publicerats rapporter om behov av ökad kompetens i skolan i fråga om barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Behovet av ökad kompetens bekräftas i de enkät- och intervjuundersökningar som Anders Gustavsson har genomfört inom ramen för sitt uppdrag.

2.7.1 Tidigare studier och rapporter visar att det finns kompetensbrist

I en rapport som Skolverket gav ut redan 2001 framgår att knappt hälften av eleverna med ADHD och vad som då kallades DAMP och Aspergers syndrom beräknades nå målen i svenska, matematik eller engelska i årskurs 9. Enligt föräldrarna var den vanligaste bidragande orsaken personalens bristande kompetens och förståelse för elever med funktionsnedsättning. I en enkät- och intervjuundersökning från 2009 om elever med Aspergers syndrom pekar Skolverket återigen på elevernas varierande och i många fall bristande måluppfyllelse. Om kompetensutveckling

inom området genomförs sker den oftast i form av punktinsatser såsom kortare kurser och föreläsningar. I en rapport om en intervjuundersökning från 2010 skriver Skolverket återigen att det finns stor okunskap hos många lärare om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

En rad rapporter från andra myndigheter har också dokumenterat skolans och förskolans kompetensbrister inom området. Av Skolinspektionens granskning från 2012 av skolsituationen för elever i årskurs 7–9 med autismspektrumtillstånd framgår att det finns en stor vilja hos skolpersonalen att stödja och möta behoven hos eleverna, men att lärarna saknar nödvändig kunskap och förmåga att sätta in åtgärder som svarar mot den enskilda elevens behov. Av en litteraturöversikt om skolsituationen för elever med ADHD från samma myndighet och år framgår att man ur många studier kan utläsa att såväl lärare som elever och vårdnadshavare efterlyser kompetensutveckling för lärare om ADHD. Detta gäller inte minst i gymnasieskolan. Av Skolinspektionens granskning från 2014 av skolsituationen för elever med ADHD i årskurs 7 och 8 framgår att det finns brister i utredningarna och uppföljningarna av elevernas utveckling samt att undervisningen och den övriga skolmiljön inte är anpassade till elevens behov. Skolans och även förskolans kompetens när det gäller barn med autism, "Aspergers syndrom" och andra autismspektrumtillstånd respektive ADHD, lyfts också särskilt fram i Socialstyrelsens kunskapssammanfattningar från 2010. Brister i lärarnas kunskap och kompetens när det gäller hjälpmedel för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar rapporteras i flera undersökningar från dåvarande Hjälpmedelsinstitutet (2013, 2014a och 2014b).

En problematik är att kunskapsområdet neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är relativt nytt, vilket bl.a. innebär att nya stödbehov ständigt identifieras. Ett exempel är flickor med ADHD. År 2005 fick dåvarande Statens beredning för medicinsk utvärdering regeringens uppdrag att i samråd med Socialstyrelsen kartlägga och analysera kunskaperna om flickor med vissa psykiska störningar, speciellt ADHD. Befolkningsstudier har t.ex. visat att ADHD är 1,3–4 gånger vanligare hos pojkar än hos flickor. Under senare år har andelen flickor emellertid ökat. Lärare upptäcker, relativt sett, fler pojkar än flickor med symptom på ADHD medan föräldrar identifierar flickor och pojkar i samma utsträckning (Statens beredning för medicinsk utvärdering, 2005). Forskning (Kopp, 2010) tyder även på att flickor med autismspektrumtillstånd och ADHD ofta antingen helt missas eller feldiagnostiseras och att behovet av ökad kompetens i fråga om flickor med t.ex. koncentrationssvårigheter är mycket stort inom alla offentliga verksamheter. Förekomsten av autismspektrumtillstånd med normal begåvning har mer än fördubblats hos barn och ungdomar i Stockholms län mellan 2007 och 2011 (Stockholms läns landsting, 2014). Diagnosen var 2,4 gånger vanligare bland pojkar jämfört med flickor år 2011 och minskade med stigande ålder. Ytterligare ett exempel framgår av Specialpedagogiska skolmyndighetens årsredovisning för 2013. Andelen rådgivningsuppdrag

om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar var 14 procent 2011, 16 procent 2012, 18 procent 2013 och 19 procent 2014. Det finns vidare en betydande överrepresentation av pojkar i de enskilda rådgivningsuppdragen. Myndigheten konstaterar därför i årsredovisningen för 2013 att det fortfarande kan finnas ett mörkertal bland flickor. I myndighetens årsredovisning för 2015 konstateras att det över en längre tidsperiod finns en tydlig trend att antalet ärenden som rör neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ökar. Myndigheten ser några möjliga förklaringar till ökningen. Bland annat har det i omvärlden varit ett relativt stort fokus på neuropsykiatriska funktionsnedsättningar med ökad diagnostisering som följd. Det kan ha gjort att skolan är mer observant och också har en vilja att bli bättre på att hantera pedagogiska utmaningar som kommer av den här funktionsnedsättningen.

Flera brukarorganisationer har påtalat behovet av ökad kompetens i fråga om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i skolan. I en nyligen sammanställd enkät bland föräldrar med skolbarn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar pekar Riksförbundet Attention på behovet av ökad kompetens i fråga om datorer, speciell programvara samt andra pedagogiska hjälpmedel som kan användas i undervisningen. Förbundet trycker särskilt på rektorns roll och hur skolan organiseras för att framgångsrikt kunna möta elever med funktionsnedsättningar. Förbundet tar dessutom upp att assistenter som arbetar med barn i behov av särskilt stöd måste ha adekvat utbildning. Resultatet av Autism- och Aspergerförbundets medlemsenkät från 2013 visar att det finns problem med skolfrånvaro och att den vanligaste orsaken upplevs vara bristande autismkompetens i skolan. Av dem som besvarat enkäten uppger 33 procent att deras barn på grund av situationen i skolan varit hemma från skolan helt och hållet under längre tid än fyra veckor i sträck eller regelbundet i vissa ämnen. Enkäten visar även att endast 44 procent av de berörda grundskoleleverna fick godkända betyg i svenska, engelska och matematik höstterminen 2012.

2.7.2 Enkät och intervjustudie visar att många barn har en kombination av olikartade svårigheter

Som tidigare nämnts har Anders Gustavsson inom ramen för sitt uppdrag genomfört enkät- och intervjuundersökningar. Sammanfattningsvis pekar resultatet från dessa på ett omfattande och behov av ökad kompetens i skolan och förskolan i fråga om neuropsykiatriska svårigheter. Av svaren på frågorna framgår att en fördjupad kunskap och kompetens hos speciallärare och specialpedagoger anses särskilt viktig. De tillfrågade trycker särskilt på kunskap om komplexiteten i neuropsykiatriska svårigheter och på behovet av en didaktisk kompetens inom området, t.ex. undervisningsstrategier och konsekvenser för inläringen. Några lyfter dessutom fram behovet av bättre utredningar och uppföljningar, behovet av kompetens i fråga om förhållningssätt, empati, föräldrassamtal och konflikthantering samt behovet av IT och andra hjälpmedel.

Skolcheferna lyfter fram nästan exakt samma behov som experterna vid lärosätena och kontaktpersonerna vid myndigheter och intresseorganisationer. Under intervjuerna framkom att både speciallärare och specialpedagoger ofta kommer i kontakt med och undervisar elever med neuropsykiatriska svårigheter, även om det naturligtvis finns variation mellan skolor och kommuner. Det har också framkommit synpunkter om att det finns behov av en bred neuropsykiatrisk kompetens. Flera skolchefer påpekar också att speciallärarnas utbildning är alltför snäv för att passa det vardagliga arbetet med eleverna. Det går inte att tala om en typ av neuropsykiatriska svårigheter utan det är snarare fråga om en kombination av olikartade svårigheter, varav några huvudsakligen kan relateras till ADHD, andra till autismspektrumtillstånd och några till Tourettes syndrom. Många barn och elever uppvisar emellertid neuropsykiatriska svårigheter inom flera angränsande diagnosfält eller svårigheter som brukar relateras till helt andra funktionsnedsättningar, såsom språkstörningar, utvecklingsstörning, hörselskada eller synskada. Studier har dessutom visat att det föreligger en hög grad av överlappning mellan språk-, läs- och skrivsvårigheter och neuropsykiatriska svårigheter (se t.ex. Miniscalco et al, 2006; Åsberg, Kopp och Gillberg, 2012). De speciallärare och specialpedagoger som har lång erfarenhet har ibland lyckats bredda sin kompetens genom egna erfarenheter och olika former av vidareutbildningar. Detta är sannolikt ett av skälen till att det i praktiken finns så små skillnader mellan hur de arbetar i skolan. Sammantaget talar allt detta för att det specialpedagogiska stödet måste bygga på en bred kompetens.

Framför allt skolcheferna, men även av några av experterna vid lärosätena, har framfört att nya kompetensbehov i skolan inte kan mötas med hur många nya specialiseringar som helst. De menar att det inte är möjligt för framför allt mindre skolhuvudmän att anställa tillräckligt många speciallärare med sex eller sju olika specialiseringar.

3. Kort om specialpedagogiskt stöd i de nordiska grannländerna

När det gäller det specialpedagogiska stödet i skolan och i förskolan finns skillnader mellan Finland, Norge, Danmark och Sverige. Samtidigt finns också många beröringspunkter. Allmänt gäller att det specialpedagogiska stödet i grannländerna vilar på bred kompetens hos speciallärare eller specialpedagoger.

3.1 Finland

I Finland finns det speciallärare och specialförskollärare. Det finns ingen utbildning som leder till specialpedagog. Det finns inte någon särskild specialisering mot neuropsykiatriska svårigheter eller liknande inom speciallärarutbildningen. Det finns tre möjligheter att få specialpedagogisk kompetens. En väg är att vidareutbilda sig till speciallärare efter

klasslärarexamen (klasslärarexamen motsvarar i princip svensk grundlärarexamen). En annan är att bygga på en kandidatexamen i pedagogik och en tredje är att utbilda sig till specialförskollärare efter barntädgårdslärarexamen (barntädgårdslärarexamen motsvarar i princip svensk förskollärarexamen). Dessutom måste alla som ska bli klasslärare eller ämneslärare läsa specialpedagogik. De kan även läsa specialpedagogik som biämne vilket då kan ingå i en magisterexamen. En viktig del i speciallärarstudierna är socioemotionella svårigheter och beteendesvårigheter (Hausstätter och Takala, 2008). Vid Åbo Akademi läser speciallärarstudenterna t.ex. två kurser om perspektiv på funktionsnedsättning, inklusive beteendestörningar, ADHD och autismspektrumstörning.

3.2 Norge

I Norge finns i första hand möjligheter att studera en masterexamen i specialpedagogik. Det finns huvudsakligen två vägar till denna examen, varav den vanligaste är masterexamen efter lärarexamen och den andra är att bygga på en kandidatexamen i pedagogik eller specialpedagogik till en masterexamen. Inte heller i Norge finns det någon utbildning som är specialiserad mot neuropsykiatriska funktionsnedsättningar men det finns kurser eller inslag i kurser där studenterna undervisas om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De utbildningar som finns innehåller många olika valbara teman och innehållet varierar mellan olika högskolor (Hausstätter och Takala, 2008).

3.3 Danmark

I Danmark genomförs specialpedagogiska studier i form av vidareutbildningar på s.k. professionshögskolor. De flesta som söker utbildningarna är lärare, förskollärare eller socialpedagoger. Utbildningarna är ett år långa och slutar med ett diplom på kandidatnivå. På några av högskolorna har studenterna möjlighet att välja beteende-, kontrakts- och trivselproblem som specialiseringsmodul och den rymmer ADHD, autismspektrumstörning och socioemotionella svårigheter.

4. Gällande rätt

Examensbeskrivningen för speciallärarexamen och specialpedagogexamen finns i bilaga 2 till högskoleförordningen. Speciallärarexamen eller specialpedagogexamen uppnås efter att studenten har fullgjort kursfordringar om 90 högskolepoäng. Det ställs också krav på avlagd grundlärarexamen, ämneslärarexamen, yrkeslärarexamen, förskollärarexamen eller motsvarande äldre examen.

Speciallärarexamen ges med specialiseringar mot

- språk-, skriv- och läsutveckling,
- matematikutveckling,
- dövhet eller hörselskada,
- synskada,
- grav språkstörning, och
- utvecklingsstörning.

Någon motsvarande specialisering finns inte för specialpedagogexamen.

För speciallärarexamen ska studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som speciallärare för barn och elever i behov av särskilt stöd. Motsvarande gäller för speciallärarexamen. Detta kommer till uttryck i examensmål, som har lagts fast för utbildningarna. Målen är uppdelade i tre kategorier: Kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt. En del av examensmålen är gemensamma för de två examina men inte alla.

Exempel på gemensamma examensmål är följande: Studenten ska

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete samt kunskap om relationen mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen (ur kategorin kunskap och förståelse),
- visa förmåga att självständigt genomföra uppföljning och utvärdering samt leda utveckling av det pedagogiska arbetet med målet att kunna möta behoven hos alla barn och elever (ur kategorin färdighet och förmåga), samt
- visa självkänedom och empatisk förmåga (ur kategorin värderingsförmåga och förhållningssätt).

För speciallärarexamen eller specialpedagogexamen ska studenten vidare inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett examensarbete om minst 15 högskolepoäng.

5. Nya examensmål för speciallärar- och specialpedagogutbildningarna ska införas och ett examensmål för speciallärarexamen justeras

Förslag: Två nya examensmål införs i examensbeskrivningen för speciallärarexamen och ett examensmål justeras.

Under rubriken "Kunskap och förståelse" görs följande tillägg:

- *visa fördjupad kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter,*
- *visa fördjupad kunskap om barns och elevers utveckling och lärande, inbegripet utveckling och lärande hos barn och elever med neuropsykiatriska svårigheter, och, beroende på vilken specialisering som valts, fördjupad kunskap om de olika specialiseringarna.*

Under rubriken "Färdighet och förmåga" görs följande tillägg:

- *visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer.*

Förslag: Två nya mål införs i examensbeskrivningen för specialpedagogexamen.

Under rubriken "Kunskap och förståelse" görs följande tillägg:

- *visa fördjupad kunskap om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter,*

Under rubriken "Färdighet och förmåga" görs följande tillägg:

- *visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer.*

Bedömning: Ändringarna i fråga om examensmål bör ske utan att det totala antalet högskolepoäng för speciallärarexamen och specialpedagogexamen ökar. Någon ny inriktning (specialisering) bör inte införas för speciallärarutbildningen.

Skälen för förslagen och bedömningen

Den kliniska bilden av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är komplex. Exempelvis förekommer diagnoserna ADHD, autismspektrumtillstånd och Tourettes syndrom ofta i kombinationer och de samvarierar i sin tur med andra funktionsnedsättningar och en mer allmän inlärningsproblematik, som läs-, skriv- och matematiksvårigheter. En liknande bild framträder även för barn och elever som har utvecklingsrelaterade svårigheter som kan ha en neuropsykiatrisk bakgrund, men som ännu inte har fått någon diagnos. En bred kunskap och

kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter behöver därför tillföras skolan och förskolan.

Det föreslås därför att två nya examensmål för speciallärarexamen och för specialpedagogexamen läggs till i examensordningen. Dessutom föreslås att ett examensmål för speciallärarexamen justeras. Den föreslagna språkliga utformningen av målen framgår av rutan ovan. Förändringarna syftar främst till att säkra att framtida speciallärare och specialpedagoger får en fördjupad kunskap och kompetens dels i fråga om neuropsykiatriska svårigheter, dels i fråga om skolans och förskolans behov av att anpassa lärmiljön efter behovet av särskilt stöd hos barn och elever. Ändringarna innebär av skäl som anges nedan att det totala antalet högskolepoäng för respektive examen inte utökas.

De neuropsykiatriska svårigheterna är vanliga i skolan och förekommer ofta tillsammans med andra funktionsnedsättningar. Det talar för att studenterna på alla de existerande sex specialiseringarna (vilka beskrivs närmare i kapitel 4) i speciallärarutbildningen bör erhålla den nya kunskapen och kompetensen om neuropsykiatriska svårigheter. Detta innebär i sin tur att någon ny specialisering mot neuropsykiatriska svårigheter inte är nödvändig. Det finns även en risk att en ny specialisering skulle kunna bidra till en ökad ojämlikhet mellan elever i kommuner och skolor där man kan anställa en ny specialist och elever i kommuner och skolor där detta inte är möjligt. En breddning av de existerande specialiseringarna bedöms därför bäst uppfylla de behov som finns.

Eftersom studenterna på speciallärarutbildningen enligt förslaget kommer att erhålla fördjupad kunskap och kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter är det rimligt att detta ska gälla även för studenterna på specialpedagogutbildningen. Specialpedagogerna får redan i dag en relativt bred specialpedagogisk kompetens i sin utbildning och den skulle kunna fungera som en lämplig bas för den ökade neuropsykiatriska kompetens som föreslås. Både speciallärare och specialpedagoger är viktiga för barn och elever med behov av särskilt stöd. Båda yrkesgrupperna bidrar till att lärandet och situationen i förskolan och skolan fungerar bättre för barn och elever med neuropsykiatriska svårigheter.

I hög grad innebär breddningen att utbildningarna knyter an till kunskaper och förmågor som studenterna redan förvärvar och utvecklar inom de existerande utbildningarna. Breddningen kan dels inkluderas i de mer generella specialpedagogiska kunskapsblocken, dels i de specialiseringar som oftast ges i slutet av utbildningarna. Specialiseringsmöjligheter finns även i de verksamhetsförlagda delarna och i de självständiga arbetena. Dessa arbeten ligger ofta i slutet av utbildningen och integrerar olika kunskaper och förmågor.

Breddningen mot neuropsykiatriska svårigheter bör kunna få en omfattning motsvarande 15 högskolepoäng varav merparten kan utgöra en fördjupning av den generella specialpedagogiska kompetensen (vanligen under utbildningens första år). En del kan även ligga inom speciallärarstudenternas specialiseringar och specialpedagogstudenternas fördjupade studier med inriktning mot yrkesområdet samt inom specialpedagogisk praktik, till exempel i form av fältstudier. Mot bakgrund härav kan breddningen genomföras utan att det totala antalet högskolepoäng för respektive examen ökar. Det åligger varje lärosäte att besluta om sina utbildningars närmare innehåll och utformning utifrån de förutsättningar som lärosätet har. Det innebär att det är upp till varje lärosäte att göra de omprioriteringar av innehåll och upplägg som krävs för att kunna implementera de nya målen.

Närmare om de ändringar som föreslås i examensbeskrivningen för speciallärarexamen

Under rubriken "Kunskap och förståelse" i examensbeskrivningen för speciallärarexamen saknas i dag examensmål i fråga om funktionsnedsättningar. Därför bör det där föras in ett mål som syftar till att studenterna ska förvärva fördjupad kunskap om funktionsnedsättningar och att denna kunskap också ska omfatta neuropsykiatriska svårigheter.

Vidare bör det examensmål under rubriken "Kunskap och förståelse", som innebär att studenten ska visa fördjupad kunskap om barns och elevers lärande och fördjupad kunskap om den specialisering som valts, utökas till att även omfatta att studenten ska visa fördjupad kunskap om barns och elevers *utveckling och lärande, inbegripet fördjupad kunskap om utveckling och lärande hos barn och elever med neuropsykiatriska svårigheter*. Förändringen motiveras av att ett generellt utvecklingsperspektiv behövs hos speciallärarna för att de ska ha förutsättningar att förstå barnens och elevernas svårigheter och möjligheter samt för att kunna utforma olika lärmiljöer på ett adekvat sätt.

Dessutom föreslås ett nytt mål under rubriken "Färdighet och förmåga" som innebär att studenten ska visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter samt tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer. För att nå detta mål har lärosätena möjlighet att beakta följande vid utformningen och genomförandet av utbildningen. För att studenterna ska ha möjlighet att nå förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på området neuropsykiatriska svårigheter, företrädesvis pedagogiska, psykologiska och medicinska, kan det krävas ett samarbete mellan olika akademiska discipliner. Det kan även vara betydelsefullt att undervisningen tar upp och behandlar överlappningar mellan neuropsykiatriska svårigheter och andra funktionsnedsättningar och svårigheter som språk-, läs- och matematiksvårigheter. När det gäller förmågan att tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer kan det vara viktigt att studenterna tränas i bedömning av samarbete och

bemötande, inte minst under de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen. Studenterna kan också under utbildningen behöva öva förmågan att utvärdera och följa upp det socialt inriktade arbetet utanför lektionstid, t.ex. under raster och i matsalen.

Närmare om de ändringar som föreslås i examensbeskrivningen för specialpedagogexamen

För specialpedagogexamen, liksom för speciallärarexamen, saknas i dag i examensbeskrivningen mål i fråga om funktionsnedsättningar. Det föreslås därför att det förs in ett sådant mål under rubriken ”Kunskap och förståelse”. Målet är identiskt med ett av de nya mål som föreslås införas för speciallärarexamen. Målet innebär att studenterna ska förvärva fördjupad kunskap om funktionsnedsättningar och att denna kunskap ska omfatta neuropsykiatriska svårigheter.

Vidare föreslås ett nytt mål under rubriken ”Färdighet och förmåga”. Detta mål är identiskt med det andra nya målet som föreslås för speciallärarexamen. Det nya målet innebär att studenterna ska visa förmåga att kritiskt granska olika vetenskapliga perspektiv på neuropsykiatriska svårigheter och tillämpa kunskaper om neuropsykiatriska svårigheter i olika lärmiljöer. Vid utformningen och genomförandet av utbildningen har lärosätena möjlighet att beakta motsvarande omständigheter avseende detta mål som föreslås när det gäller examensbeskrivningen för speciallärarexamen.

6. Ikraftträdande

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2018. I vissa fall ska övergångsbestämmelser gälla.

Skälen till förslaget: Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Detta innebär att studenter som antas från och med höstterminen 2018 omfattas av nya och reviderade examensmål, utbildningsplaner och kursplaner.

För de studenter som har slutfört sin utbildning före den 1 juli 2018 bör de äldre bestämmelserna om utfärdande av examensbevis tillämpas till och med utgången av december 2024.

De studenter som före den 1 juli 2018 har påbörjat sin utbildning enligt de äldre bestämmelserna och den som dessförinnan har antagits till en sådan utbildning, men fått anstånd till tid därefter med att påbörja denna, bör ha rätt att slutföra sin utbildning för att få en examen enligt äldre bestämmelser, under förutsättning att de ansöker om en examen och uppfyller kraven för en examen före den 1 januari 2025.

7. Konsekvenser

7.1 Berörda av regleringen

Lärosäten med tillstånd att utfärda speciallärarexamen eller specialpedagogexamen berörs av förslagen. Vidare berörs skolhuvudmännen, de studenter som avser att studera på berörda utbildningar samt barn, elever och deras familjer.

7.2. Konsekvenser för lärosätena

Förslagen kommer att innebära vissa förändringar av speciallärar- och speciallärarutbildningarna och ett ökat behov av fortbildning eller kompetensutveckling för de lärare som utbildar speciallärare och specialpedagoger. Förändringarna bedöms dock kunna genomföras inom ramen för lärosätenas nuvarande anslag.

7.3 Konsekvenser för skolhuvudmännen

Förslagen innebär att behoven hos förskolebarn och elever med neuropsykiatriska svårigheter kommer att kunna mötas på ett bättre sätt. Eftersom förslagen inte innebär att någon ny specialisering införs eller utbildningstiden förlängs bedöms varken anställningsbarheten eller lärarförsörjningen i övrigt påverkas. Förslagen bedöms inte medföra några andra konsekvenser.

7.4 Konsekvenser för studenterna

Förslagen innebär att studenter på speciallärar- och specialpedagogutbildningarna kommer att få en ökad kunskap och kompetens i fråga om funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska svårigheter, under utbildningen, vilket innebär att de kommer att vara bättre förberedda att utbilda elever när de har avslutat sin utbildning. Förslagen påverkar inte utbildningens längd. Bedömningen är att studenternas anställningsbarhet påverkas positivt.

7.5 Konsekvenser för barn, elever och deras familjer

Förslagen innebär att behoven hos förskolebarn och elever med neuropsykiatriska svårigheter kommer att kunna mötas på ett bättre sätt, vilket är positivt för barnen, eleverna och deras familjer. Förslagen bedöms inte medföra några negativa konsekvenser för barnen, eleverna och deras familjer.

7.6 Konsekvenser för jämställdhet och integration

Förslagen om ökad kunskap och kompetens bland de blivande lärarna kommer att gälla alla barn och elever oavsett kön och bakgrund. De bedöms påverka både pojkar och flickor positivt. Förändringarna kan särskilt leda till att fler flickor med neuropsykiatriska svårigheter

upptäcks i högre utsträckning och därmed få bättre utbildning än tidigare. Som framgår av avsnitt 2.7.1 finns det nämligen statistik som tyder på ett mörkertal i fråga om upptäckt av neuropsykiatriska svårigheter hos flickor. Förslagen bedöms inte få några konsekvenser för integrationspolitiken.

7.7 Konsekvenser för Sveriges medlemskap i EU

Förslagen berör inte några frågor som regleras i EU-rätten.

7.8 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Förslagen innebär att behoven hos förskolebarn och elever med neuropsykiatriska svårigheter kommer att kunna mötas på ett bättre sätt. Förslagen bedöms inte ålägga kommunerna några nya skyldigheter eller få några negativa konsekvenser för kommunala skolhuvudmän (se även avsnitt 7.3). Förslagen bedöms därför inte ha några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.

7.9 Konsekvenser för företag

Förslagen bedöms inte medföra att tidsåtgång eller administrativa kostnader ökar. Förslagen bedöms inte medföra andra kostnader eller förändringar. Förslagen bedöms inte ha någon påverkan på konkurrensförhållandena för företagen. Förslagen bedöms inte få någon övrig påverkan på företagen. För konsekvenser för skolhuvudmän som är företag, se avsnitt 7.3.

7.10 Särskild hänsyn till små företag

Förslagen avser att ge speciallärare och specialpedagoger en fördjupad kunskap och kompetens när det gäller barn och elever med neuropsykiatriska svårigheter. Förslagen påverkar inte regleringen om vilka förskollärare och lärare skolhuvudmännen får anställa eller låta undervisa vid skolan. Det behöver därför inte tas någon särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

Referenser

- American Psychiatric Association (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 4th Edition (DSM-IV)*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition (DSM-5)*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Autism- och Aspergerförbundet (2013). *Autism- och Aspergerförbundets undersökning om skolan*.
- Ehlers S., & Gillberg C. (1993). The epidemiology of Asperger syndrome – A total population study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 34, 1327-50.
- Ek, U. (2003) Den förändrade populasjonen av synskadade barn. Et bidrag til sluttrapport etter nordisk prosjekt om syn og autisme. *Synspunkt*, 2, 4-11.
- Ek, U., Westerlund, J., Holmberg, K., & Fernell, E. (2011). Academic performance of adolescents with ADHD and other behavioural and learning problems – a population-based longitudinal study. *Acta Pædiatrica*, 100(3), 402-6.
- Ek, U., Norrelgren, F., Westerlund, J., Dahlman, A., Hultby, E., & Fernell, E. (2012). Teenage outcomes after speech and language impairment at preschool age. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 8, 221-227.
- Gillberg, C. (2010). The ESSENCE in child psychiatry: Early Symptomatic Syndromes Eliciting Neurodevelopmental Clinical Examinations. *Research in Developmental Disabilities*, 31(6), 1543-51.
- Hausstätter, R. S., & Takala, M. (2008). The core of special teacher education: a comparison of Finland and Norway. *European Journal of Special Needs Education*, 23(2), 121-134.
- Hinshaw, S. P., & Scheffler, R. M. (2014). *The ADHD Explosion: Myths, Medication, Money, and Today's Push for Performance*. USA: Oxford University Press.
- Hjälpmiddelsinstitutet (2013). *Teknikstöd i skolan – Slutrapport*. Artikelnr: 13341.
- Hjälpmiddelsinstitutet (2014a). *Anpassningar för oss med ADHD – Intervjuer med elever, lärare och övrigskolpersonal på gymnasiet*. Artikelnr: 14303.
- Hjälpmiddelsinstitutet (2014b). *Anpassningar för oss med autismspektrumstillstånd – Intervjuer med elever, lärare och övrigskolpersonal på gymnasiet*. Artikelnr: 13337.
- Hjörne, E., & Säljö, R. (2014). Analysing and preventing school failure: Exploring the role of multi-professionality in pupil health team meetings. *International Journal of Educational Research*, 63, 5-14.
- Högskoleverket (2012). *Behovet av en särskild specialpedagogexamen och specialpedagogisk kompetens i den svenska skolan*. Rapport nr. 2012:11R.
- Kopp, S. (2010). *Girls with Social and/or Attention Impairments* (Akademisk avhandling). University of Gothenburg, The Sahlgrenska Academy, Institute of Neuroscience and Physiology, Child and Adolescent Psychiatry.
- Läraryrket (2012). *Specialpedagoger och speciallärare, vilka är de?*

- Miniscalco, C., Nygren, G., Hagberg, B., Kadesjo, B., & Gillberg, C. (2006). Neuropsychiatric and neurodevelopmental outcome at school age 6 and 7 years of children who screened positive for language problems at 2.5 years. A community-based study. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 48, 361–366.
- Nilsson, K. & Pelling, H. (2011). *Tourette syndrom – Symtom, samsjuklighet och behandling*. E-bok.
- Parr, J., Dale, N., Shaffer, L. & Salt, A. (2010). Social communication difficulties and autism spectrum disorder in young children with optic nerve hypoplasia and/or septo-optic dysplasia. *Developmental Medicine and Child Neurology*, 52(10), 917-21.
- Parsons, S., Guldberg, K., MacLeod, A., Jones, G., Prunty, A. & Balfe, T. (2011). International review of the evidence on best practice in educational provision for children on the autism spectrum. *European Journal of Special Needs Education*, 26 (1), 47-63.
- Riksförbundet Attention (2014). "Svår skolgång för elever i behov av särskilt stöd" – en undersökning om hur barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har det i skolan och hur det påverkar familjen.
- Skolinspektionen (2012a). "Inte enligt mallen" – Om skolsituationen för elever i grundskolan med diagnos inom autismspektrumtillstånd. Rapport nr. 2012:11.
- Skolinspektionen (2012b). *Litteraturoversikt för skolsituationen för elever med ADHD*.
- Skolinspektionen (2014). *Skolsituationen för elever i grundskolan med diagnos inom ADHD*. Rapport nr. 2014:9.
- Skolverket (2001). *Tre magiska G:n – Skolans insatser för elever med funktionsbinder*. Fördjupad studie ur Skolverkets rapport nr. 202.
- Skolverket (2009). *Skolan och Aspergers syndrom – Erfarenheter från skolpersonal och forskare*. Rapport nr. 334.
- Skolverket (2010). *Skolförävar och vägen tillbaka – Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv*. Rapport nr. 341.
- Socialstyrelsen (2010a). *Barn som utmanar – Barn med ADHD och andra beteendeproblem*. Artikelnr. 2010-3-6.
- Socialstyrelsen (2010b). *Barn som tänker annorlunda – Barn med autism, Aspergers syndrom och andra autismspektrumtillstånd*. Artikelnr. 2010-3-8.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2013). *Årsredovisning 2013*.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2014). *Årsredovisning 2014*.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2015). *Årsredovisning 2015*.
- Statens beredning för medicinsk utvärdering (2005). *ADHD hos flickor – En inventering av det vetenskapliga underlaget*. Rapport nr. 174.
- Stockholms läns landsting (2013). *Neuropsykiatri bland barn och unga vuxna i Stockholms län*. Stockholms läns landsting, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Enheten för psykisk hälsa.
- Stockholms läns landsting (2014). *Autismspektrumtillstånd bland barn och unga i Stockholms län*. Stockholms läns landsting, Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin. Faktablad 2014:2.

Therlund, G. (2013). ADHD hos barn och ungdom. I: Gunilla Therlund (red.) *ADHD och autismspektrumstörning i ett livsperspektiv: En klinisk introduktion till utvecklingsrelaterade kognitiva funktionsproblem*. Lund: Studentlitteratur.

Världshälsorganisationen (2011). *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems – Tenth Revision (ISD-10)*.

Åsberg, J., Kopp, S., & Gillberg, C. (2012). Spelling Difficulties in School-Aged Girls With Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: Behavioral, Psycholinguistic, Cognitive, and Graphomotor Correlates. *Journal of Learning Disabilities*, 47(5), 424-434.

§ 21

OK LÄR 2017/00145-1

Elevhälsoplan 2017

Beslut

Utskottet för lärande föreslår kommunstyrelsen anta elevhälsoplan 2017.

Sammanfattning av ärendet

En elevhälsoplan har tagits fram på uppdrag av Mattias Scandola, verksamhetschef lärande. Personal inom elevhälsan och rektorerna har tillsammans arbetat fram planen för att förtydliga elevhälsoarbetet inom skola och barnomsorg.

Beslutsunderlag

Elevhälsoplan 2017

Sändlista

Kommunstyrelsen

VERKSAMHETSPLAN

Elevhälsa

Elevhälsoplanen gäller 2017-08-01 t.o.m. 2020-07-31

Revideras vårterminen 2018. Ansvarig för revidering: Elevhälsoschef

ORSA

Verksamhetsområde LÄRANDE

Innehåll

Elevhälsoarbete

- Elevhälsa i Orsa kommun
- Styrdokument
- Organisation
- Samverkan

Uppdragsbeskrivning

- Rektor
- Elevhälsochef
- Lärare
- Specialpedagog
- Talpedagog
- Skolsköterska
- Skolläkare
- Skolkurator
- Skolpsykolog
- Studie- och yrkesvägledare

Bilaga

- Handlingsplan 2017–2020

Elevhälsoarbete

Elevhälsa i Orsa kommun

Elevhälsa är en del av skolans lärandeuppdrag, där en god och tillgänglig pedagogisk verksamhet främjar elevernas hälsa och ger eleverna goda förutsättningar för att nå de nationella kunskapsmålen. Elevhälsoarbetet skall bygga på tanken att elever kommer till skolan med en stor spridning av förmågor, färdigheter och behov. De behöver mötas av en flexibel organisation och en tillgänglig pedagogik. Elevhälsa inkluderar all personal i elevens närhet, men drivs primärt av de lärare som möter eleverna i deras vardag.

Elevhälsan Navet är Orsa kommuns resurs i arbetet för en hälsofrämjande skola, med uppdrag att stödja skolan i dess lärandeuppdrag. Elevhälsans personal skall användas som ett verktyg i skolans hälsofrämjande och förebyggande arbete samt bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. För att nå dit riktar vi fokus på de pedagogiska och organisatoriska utmaningar detta innebär för verksamheterna.

Läroplanens mål och ämnesundervisningen utgör i sig det viktigaste främjande elevhälsoarbetet, då de kunskaper och betyg som eleverna tillskansar sig under skolgången är en av de viktigaste faktorerna för god hälsa genom skoltiden och livet. Störst nytta gör elevhälsans personal när de arbetar tillsammans med rektor och lärare för att utforma undervisningen och lärmiljön i skolan i syfte alla elever skall lyckas nå kunskapsmålen. Genom att skapa goda relationer, hitta strategier som gör undervisningen tillgänglig samt driva ett värdegrundsarbete som bygger på normkritik och jämställdhet kan vi skapa en trygg miljö som leder till lärande och personlig utveckling för Orsas elever.

Alla elever har rätt till en likvärdig utbildning och kan under sin skoltid behöva individuellt stöd för att nå målen i skolan. Skolans uppgift är att ge alla elever möjlighet att nå så långt som möjligt och kompensera elevers olika förutsättningar. I det individuellt inriktade arbetet har skolan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling samt att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleven. Syftet med en samlad elevhälsa är att utifrån de uppgifter som finns om elevens hälsa och sociala situation bedöma och planera hur elevens problem bäst ska mötas i undervisningen, och resultera i beslut om specialpedagogiska åtgärder för eleven. En elev ska kunna få individuellt stöd, men åtgärderna måste vara del i en helhet. Stödet är en angelägenhet för all personal inom skolans verksamhet.

Kort sagt syftar elevhälsoarbetet till att främja hälsa och lärande samt motverka ohälsa och hinder för lärande.

Elevhälsoarbete förutsätter en hög grad av samverkan mellan rektor, lärare och elevhälsopersonal. För att nå dit behöver det inom skolans verksamhet finnas en samsyn och gemensamma begrepp kring skolans generella elevhälsoarbete och elevhälsopersonalens uppdrag. Denna elevhälsoplan beskriver i stora drag Orsa kommuns ambitioner och ledstänger för skolornas elevhälsoarbete och elevhälsans uppdrag.

Styrdokument

- Skollagen
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Läroplanen
<http://www.skolverket.se/regelverk/laroplaner-1.147973>
- Barnkonventionen
<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>
- Salamanca-deklarationen
<http://www.unesco.se/?infomat=salamanca-deklarationen>
- Hälso- och sjukvårdslagen
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso--och-sjukvardslag-1982763_sfs-1982-763
- Offentlighets- och sekretesslagen
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/offentlighets--och-sekretesslag-2009400_sfs-2009-400
- Diskrimineringslagen
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567
- Arbetsmiljölagen
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/arbetsmiljolag-19771160_sfs-1977-1160
- Skolverkets föreskrifter, vägledningar och allmänna råd
<http://www.skolverket.se/>
- Vägledning för elevhälsan (ISBN: 978-91-7555-404-4) Skolverket och Socialstyrelsen.
<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/2016-11-4>
- Vägledningar och föreskrifter från myndigheter så som Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Skolinspektionen, Barn- och elevombudet, Diskrimineringsombudsmannen

Länkar

<http://www.skolverket.se/>
<https://www.spsm.se/>
<https://www.skolinspektionen.se>
<https://beo.skolinspektionen.se/>
<https://www.barnombudsmannen.se/>
<http://www.socialstyrelsen.se/>
<https://www.av.se/>
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/>
<http://www.do.se/>

Organisation

Förvaltningschef för utskottet för Lärande

Förvaltningschef ansvarar för att genomföra utbildningen i enighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen samt bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Förvaltningschef ansvarar också för att resursfördelning och att delegationsordningen är aktuell.

Verksamhetschef för elevhälsan

Verksamhetschef ansvarar för, leder och utvecklar elevhälsoarbetet inom område skola samt utvecklar kompetensen inom enheten. Verksamhetschef stödjer rektorer i utvecklingsarbetet på organisationsnivå.

Elevhälsan Navet

Orsa kommuns elevhälsa är organiserad i central elevhälsoenhet bestående av verksamhetschef, två skolsköterskor, två skolkuratorer och fyra specialpedagoger. Skolläkare tillgodoses genom en lokal överenskommelse med Orsa vårdcentral, och skolpsykolog köps i dagsläget på konsultbasis. En av skolsköterskorna har uppdrag som MLA – medicinskt ledningsansvarig. Centrala elevhälsan, Navet, möjliggör samarbete mellan de lokala elevhälsoteamen, vilket främjar det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på organisationsnivå, samt ökar likvärdigheten mellan kommunens skolor. Här bevakas att elevhälsan följer de lagar och riktlinjer som finns, att ny forskning och kunskap tas tillvara samt att personalen får den kompetensutveckling som verksamheten kräver. Navet skall också medverka till hög kvalitet på kompetensutveckling inom området elevhälsa samt leda utvecklingen av främjande och förebyggande arbete inom elevhälsoområdet. Elevhälsan utgör en samverkans- och samarbetspartner till kommunens och landstingets stödinsatser för barn och unga.

Rektor

Varje rektor ansvarar för, leder och utvecklar elevhälsoarbetet på den egna skolan. I detta arbete har rektor stöd av skolans lokala elevhälsoteam bemannad av skolkurator, specialpedagog samt skolsköterska. Som ledare för skolans EHT (elevhälsoteam) är det även rektor som tar beslut om specifika individinriktade insatser av elevhälsans personal på skolan.

Lärare och arbetslag

Lärare ansvarar såväl enskilt som tillsammans med kollegorna i arbetslaget för sina elevers lärande, trivsel och utveckling, samt för att uppmärksamma och stödja elever som får svårigheter. Därmed har lärarna det primära ansvaret för elevernas hälsa i klassen och på skolan.

Elevhälsoteam på skolan

Skolans elevhälsoteam utgör en naturlig och fortlöpande del i och stöd för rektors arbete att leda och utveckla det hälsofrämjande arbetet på skolan. Elevhälsoarbetet skall framförallt belysa, analysera och förändra skolan som system utifrån att det bland eleverna finns en funktionsvariation. Elevhälsan stöttar och handleder skolans rektor samt lärare i syfte att skapa goda förutsättningar för att fler elever når kunskapsmålen och bibehåller eller uppnår en god hälsa. Elevhälsan utreder och ger individuella insatser i särskilda fall.

Samverkan

Förskolan i Orsa kommun samverkar med elevhälsan genom **BHT** (Barnhälsoteam) där förskola, BVC och specialpedagog från elevhälsan samverkar kring barn på kommunens förskolor. Förskolan har möjlighet att beställa insatser från elevhälsans specialpedagog. Elevhälsan har även en talpedagog som arbetar 50% riktat mot förskolebarn.

Samverkan Barn- och unga i Orsa. En arbetsgrupp bestående av representanter från elevhälsa, individ- och familjeomsorg, vårdcentral, barnavårdscentral, integration samt ungdomsverksamhet träffas regelbundet för att utveckla och stärka samverkan inom kommun och landsting i Orsa. Arbetet leds av en styrgrupp bestående av skolchef, socialchef, chef för ungdomsverksamheten samt chef för vårdcentralen.

Konsultationsteamet. Elevhälsa, Samtalsmottagning, BVC samt Socialtjänst träffas varannan vecka för att för att tidigt uppmärksamma barn i behov av stöd och planera samordnade insatser mellan skola, socialtjänst och hälso- och sjukvården. En gång i månaden deltar Barn- och ungdomspsykiatrien samt Habiliteringen.

Landstinget. Elevhälsan sköter remisshantering mellan skolhälsovården och Landstinget Dalarnas olika verksamheter inom vård och omsorg. Elevhälsan kallar till och deltar i nätverksmöten och SIP (samordnad individuell plan), samt deltar i återrapportering efter utredning av landstinget.

Ungdomssamordnare. Kommunens ungdomssamordnare har strategiskt ansvar för ungdomsfrågor i kommunen, samt ansvarar för ungdomens hus. Ungdomssamordnaren samverkar med alla inom kommunen som arbetar med ungdomar. Ungdomsenkäten Lupp (lokal uppföljning av ungdomspolitik) är ett verktyg för att ta reda på hur ungas livssituation ser ut vad gäller inflytande och demokrati, situationen i skolan, möjligheten till arbete, sin egen hälsa och trygghet, sin fritid, och hur de ser på sin egen framtid.

Kultur i skolan är en grupp av kulturintresserade lärare, rektorer, barn- och skolbibliotekarien ledda av kommunens kultursamordnare. Det finns i dag sex arbetsgrupper: litteratur-, teater-, film-, musikgruppen. Tillsammans planerar och genomför respektive grupp olika kulturaktiviteter för barn och ungdomar i skolåldern F-klass till åk 9. Syftet är att alla elever i grundskolan ska få uppleva och delta i flera olika former av kulturell verksamhet under sin skoltid. Samverkan med elevhälsan kan ske i planering och uppföljning av genomförda aktiviteter.

Integrationsenheten samverkar med Elevhälsan enligt rutiner i kommunens DUGA-plan. Samverkan sker också genom att elevhälsan har samordningsansvar för kommunens föräldrastödsgrupper.

Socialtjänsten. I skolan gäller anmälningsskyldigheten rektorer, förskolechefer, pedagoger, elevhälsan och övrig skolpersonal. Personal som misstänker eller får veta att ett barn far illa är skyldiga att anmäla det till socialtjänsten. Detta framgår av 14 kap. 1 § socialtjänstlagen och 29 kap 13 § skollagen.

Uppdragsbeskrivning

Rektor

Varje rektor ansvarar för, leder och utvecklar elevhälsoarbetet på den egna skolan. I detta arbete har rektor stöd av elevhälsopersonalen. Som ledare för skolans EHT (elevhälsoteam) är det rektor som tar beslut om specifika individinriktade insatser av elevhälsans personal på skolan.

Främjande elevhälsoarbete

- Leda och utveckla elevhälsoarbetet på den egna skolan utifrån denna elevhälsoplan.
- Verka för personalens kunskap, kompetensutveckling och delaktighet i elevhälsoarbetet
- Tillsammans med övrig personal planera, stödja, följa upp och utvärdera skolans lärmiljö utifrån perspektiven individ/grupp/organisation.
- Verka för att undervisningen utformas så att den är tillgänglig för samtliga elever
- Verka för god samverkan mellan skola och vårdnadshavare
- Verka för elevernas delaktighet och demokratiska arbetsformer i skolan
- Verka för att skolan förmedlar tydliga mål, höga krav och regelbunden återkoppling till eleverna
- Leda skolans värdegrundsarbete
- Ansvara för systematiskt kvalitetsarbete
- Ansvara för systematiskt arbetsmiljöarbete

Förebyggande elevhälsoarbete

- Bygga relationer med elever och vårdnadshavare.
- Leda arbetet med resursfördelning och organisation av särskilt stöd
- Leda arbetet mot diskriminering och kränkande behandling
- Integrera ämnesövergripande kunskapsområden, till exempel jämställdhet, sex och samlevnad samt riskerna med tobak, alkohol och andra droger
- Tydliga rutiner och åtgärder för att främja hög skolnärvaro
- Lärmiljö och tillgänglig pedagogik för elever i behov av anpassningar och stöd
- Verka för tidiga insatser genom aktiva prioriteringar
- Verka för att utveckla skolans kompensatoriska uppdrag
- Ha kontinuerlig överblick över eleverna studieresultat och närvaro.

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Leda skolans elevhälsoteam
- Utforma undervisningen och elevhälsans verksamhet så att eleverna får det särskilda stöd och extra anpassningar de är i behov av.
- Besluta om anpassningar, åtgärder och insatser utifrån gruppens/klassens behov
- Besluta om anpassningar, åtgärder och insatser utifrån elevens individuella behov
- Upprätta kontakter mellan skola och hem om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan

Elevhälsochef

Elevhälsochef ansvarar för att utveckla elevhälsoarbetet i kommunen. I detta arbete samverkar och handleder elevhälsochef rektorer och ledningsgrupp i elevhälsofrågor. Elevhälsochef leder och samverkar med personalen inom elevhälsan Navet.

Främjande elevhälsoarbete

- Tillsammans med rektorer och elevhälsopersonal leda och utveckla elevhälsoarbetet i Orsa kommun.
- Ta fram processer, rutiner och metoder enligt vetenskap och beprövad erfarenhet lämpliga för verksamheten
- Följa upp och utveckla verksamheten efter kvalitetsmålen
- Verka för elevhälsopersonalens kunskap, kompetensutveckling och delaktighet i elevhälsoarbetet
- Bevaka nya vetenskapliga rön, ändringar, nyttillkomna lagar, styrdokument och författningar inom hälso-och sjukvård samt fortlöpande kommunicera detta till personal via möten, fortbildningsinsatser, mail och intranät

Lärare

Lärare ansvarar såväl enskilt som tillsammans med kollegorna i arbetslaget och EHT-team för sina elevers lärande, trivsel och utveckling, samt för att uppmärksamma och stödja elever som får svårigheter.

Främjande elevhälsoarbete

- Kollegialt lärande. Sprida pedagogiska strategier, metoder och förhållningssätt
- Att följa forskning och utveckling inom det pedagogiska området
- Aktivt delta i skolans värdegrundsarbete
- Tillsammans med rektor och elevhälsa planera, stödja, följa upp och utvärdera skolans lärmiljö

Förebyggande elevhälsoarbete

- Bygga relationer med elever och vårdnadshavare.
- Uppmärksamma brister i organisationen och lärmiljön
- Samarbeta med rektor och elevhälsopersonal gällande, anpassningar, åtgärder och insatser utifrån klassens eller elevers individuella behov
- Delta i skolans löpande elevhälsoarbete, tex. utifrån planen mot diskriminering och kränkande behandling
- Tillsammans med elevhälsan genomföra utbildningsinsatser gällande ANDT och sex- och samlevnad
- Individuell utvecklingsplan, IUP

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Extra anpassningar
- Pedagogisk utredning
- Särskilt stöd och åtgärdsprogram i samarbete med EHT-team och vårdnadshavare.

Specialpedagog

Specialpedagogen bistår rektor i pedagogiskt utvecklingsarbete på skolan. Arbetet inriktas på att stödja det pedagogiska arbetet genom att medverka till att val av arbetsformer och arbets sätt i skolan anpassas efter elevens möjligheter och specifika behov, på organisations- grupp- och individnivå.

Främjande elevhälsoarbete

- Tillsammans med rektor planera, stödja, följa upp och utvärdera utvecklingen av skolans lärmiljö
- Sprida pedagogiska strategier, metoder och förhållningssätt för delaktighet och tillgänglig lärmiljö
- Bistå rektor i arbetet med resursfördelning och organisation av särskilt stöd
- Att följa och delge verksamheten forskning och utveckling inom det specialpedagogiska området
- Handledning, konsultation och fortbildning till personal i specialpedagogiska frågor och arbets sätt
- Bevaka skolans specialpedagogiska utveckling med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.

Förebyggande elevhälsoarbete

- Föreslå och handleda för extra anpassningar, åtgärder och insatser utifrån elevers individuella behov
- Delta i skolans löpande elevhälsoarbete, tex. EHT, VU-dagar, planering av övergångar mellan stadier
- Tvärprofessionellt samarbete inom elevhälsoteamet
- Ingå i analysgrupp

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Specialpedagogisk utredning
- Föreslå särskilt stöd utifrån elevers individuella behov
- Handledning och konsultation till personal och vårdnadshavare i specialpedagogiska frågor.
- Bistå personal vid samtal med vårdnadshavare
- Samverkan med externa aktörer som arbetar med barn och ungdomar, tex. SPSM, BUP, HAB

Talpedagog

Talpedagogen arbetar med tal-, språk- och kommunikationssvårigheter. En talpedagogs arbete bedrivs i samarbete med klasslärare eller förskollärare, föräldrar och specialpedagoger. Inte minst handlar talpedagogens arbete om att handleda andra för att dessa ska kunna stötta barnet i arbetet och den språkliga utvecklingen. Talpedagogen kan även göra studier av elever där skolan misstänker språkstörning, som är en svårare form av tal-, språk- och kommunikationssvårigheter

Främjande elevhälsoarbete

- Sprida pedagogiska strategier, metoder och förhållningssätt för språkutveckling
- Bistå i arbetet med resursfördelning och organisation av särskilt stöd
- Fortbildning till personal gällande tal-, språk- och kommunikationssvårigheter.

Förebyggande elevhälsoarbete

- Handledning och konsultation till personal för att kunna förstå och möta elevens språkliga behov
- Föreslå anpassningar, åtgärder och insatser utifrån elevers individuella behov
- Delta i skolans löpande elevhälsoarbete, tex. EHT, VU-dagar
- Samverkan med externa aktörer, tex. logopedmottagningen, BVC

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Kartläggning/utredning
- Individuella insatser

Skolsköterska

Skolsköterska har ansvar för elever i behov av särskilt stöd ur ett medicinskt perspektiv, samt för att bistå rektor i skolutvecklingsarbetet. Arbetet inriktas på basprogrammet, men ska också stödja det pedagogiska arbetet med det medicinska perspektivet vid val av arbetsformer och arbetssätt i skolan.

Främjande elevhälsoarbete

- Tillsammans med rektor planera, stödja, följa upp och utvärdera utvecklingen av skolans lärmiljö
- Utveckla metoder och förhållningssätt för en hälsofrämjande skola
- Basprogram inklusive vaccinationer för skolhälsovården som erbjuds alla elever.
- Kartlägga elevernas behov utifrån hälsa och livsstilsfrågor
- Bistå rektor i arbetet med resursfördelning
- Delta i temadagar och utbildning kring hälsa
- Tvärprofessionellt samarbete inom elevhälsoteamet

Förebyggande elevhälsoarbete

- Skolläkarmottagning
- Vaccinationer enligt vaccinationsprogram
- Remittering till olika vårdinstanser
- Sjukvårdsinsatser när det gäller att utesluta något somatiskt bakom en elevs symtom
- Handledning, konsultation, rådgivning till övrig personal i medicinska frågor som rör eleverna
- Föreslå olika åtgärder och insatser på organisationsnivå
- Föreslå olika åtgärder och insatser på individnivå
- Delta i skolans löpande elevhälsoarbete, tex. EHT, VU-dagar, planering av övergångar mellan stadier
- Tvärprofessionellt samarbete inom elevhälsoteamet
- Hälsoundervisning enskilt och i grupp
- Samtal enskilt och i grupp om hälso- och livsstilsfrågor
- Samverkan med externa aktörer som arbetar med barn och ungdomar

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Medicinsk utredning sker i samverkan med skolläkaren vid misstanke om utvecklingsstörning
- Remittera till specialistnivå
- Enklare sjukvårdsinsatser
- Ingå i skolans krisgrupp

Skolläkare

Skolläkaren utgör tillsammans med skolsköterskan skolhälsovården, och uppdraget är att verka för elevernas hälsa genom främjande och förebyggande hälsoinsatser i skolan. Skolläkaren skall vara delaktig i skolans hälsofrämjande arbete genom att påverka arbetsmiljön och hälsopedagogiken i skolan. Skolläkararen skall även kunna bistå de elever i skolan som behöver hjälp med problem som har medicinska orsaker.

Främjande elevhälsoarbete

- Konsultation till skolledning samt elevhälsopersonal kring hälsofrämjande insatser
- Delta i temadagar kring hälsa
- Handledning, konsultation, rådgivning
- Tvärprofessionellt samarbete inom elevhälsoteamet

Förebyggande elevhälsoarbete

- Skolläkarmottagning
- Kontroller enligt basprogrammet och på skolsköterskans initiativ
- Remittering till olika vårdinstanser
- Föreslå olika åtgärder och insatser
- Samverkan med pedagoger och elevhälsopersonal
- Samverkan med externa aktörer som arbetar med barn och ungdomar

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Medicinsk utredning vid frågeställning utvecklingsstörning
- Remittera till specialistnivå

Skolkurator

Skolkurator har ansvar för elever med skolrelaterad problematik, ur ett psykosocialt perspektiv, samt för att bistå rektor i skolutvecklingsarbetet. Arbetet inriktas på att stödja det pedagogiska arbetet med det psykosociala perspektivet vid val av arbetsformer och arbetsätt i skolan.

Främjande elevhälsoarbete

- Tillsammans med rektor planera, stödja, följa upp och utvärdera utvecklingen av skolans lärmiljö
- Rådgivande och stödjande roll i likabehandlingsarbetet
- Bistå i arbetet med resursfördelning utifrån socioekonomiska faktorer

Förebyggande elevhälsoarbete

- Föreslå åtgärder och insatser utifrån ett psykosocialt perspektiv
- Bistå personal vid svåra samtal med elever och vårdnadshavare
- Handledning, konsultation, rådgivning utifrån ett psykosocialt perspektiv
- Arbete med klasser och grupper
- Utvärdera och följa upp insatser
- Tvärprofessionellt samarbete inom elevhälsoteamet
- Samverkan med externa aktörer som arbetar med barn och ungdomar
- Samverkan med pedagoger och övrig personal på enheten

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Sociala kartläggningar
- Skolsocial utredning vid misstanke om utvecklingsstörning
- Stödsamtal till elever, föräldrar och personal i skolrelaterade frågor
- Remittera till specialistnivå

Skolpsykolog

Skolpsykologen har ansvar för elever i behov av särskilt stöd ur ett psykologiskt perspektiv, samt för att bistå rektor i skolutvecklingsarbetet. Arbetet inriktas på att stödja det pedagogiska arbetet med det psykologiska perspektivet vid val av arbetsformer och arbetssätt i skolan.

Främjande elevhälsoarbete

- Tillsammans med rektor planera, stödja, följa upp och utvärdera utvecklingen av skolans lärmiljö
- Kunskapsförmedling inom olika områden, primärt det utvecklingspsykologiska, till föräldrar, personal och elevhälsa
- Handledning och konsultation till personal utifrån ett psykologiskt perspektiv
- Utveckla metoder och förhållningssätt
- Utvärdera och följa upp insatser
- Fortbildning av arbetslag
- Konsultation till ledningspersonal
- Bistå i arbetet med resursfördelning
- Tvärprofessionellt samarbete inom elevhälsoteamet

Förebyggande elevhälsoarbete

- Föreslå åtgärder och insatser
- Bistå personal och elevhälsa vid svåra samtal
- Stödsamtal till elever, föräldrar och personal i skolrelaterade frågor
- Samverkan med externa aktörer som arbetar med barn och ungdomar
- Samverkan med pedagoger och övrig personal på enheten

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Inlärningssvårigheter, skolrelaterad problematik, emotionella svårigheter, beteendestörningar m.m.
- Behov av omfattande behandlingsinsatser remitteras till extern specialistnivå
- Diagnos av intellektuell funktionsnedsättning.
- Remittera till specialistnivå

Studie- och yrkesvägledare

Studie- och yrkesvägledaren arbetar med vägledning och information inom områdena utbildning - skola - arbetsmarknad. SYV hjälper elever att finna vägar till en yrkeskarriär eller utbildning, genom att blicka framåt kan eleven finna motivation till sina studier. SYV deltar i elevhälsoarbetet på skolan, med individuella samtal samt informerar större grupper av föräldrar, lärare eller personal.

Främjande elevhälsoarbete

- Tillsammans med rektor planera, stödja, följa upp och utvärdera utvecklingen av skolans lärmiljö
- Tvärprofessionellt samarbete inom elevhälsoteamet

Förebyggande elevhälsoarbete

- Bistå personal vid svåra samtal med elever och vårdnadshavare
- Handledning, konsultation, rådgivning till personal
- Samverkan med externa aktörer som arbetar med barn och ungdomar
- Samverkan med pedagoger och övrig personal på enheten
- Arbete med klasser och grupper

Åtgärdande elevhälsoarbete

- Vägledande samtal
- Individuella anpassningar och åtgärder

Handlingsplan 2017–2020

I denna bilaga vill vi specificera HUR vi tillsammans skall göra verklighet av elevhälsoarbetet. Arbetet kommer till stor del att handla om en förändrad inriktning på elevhälsoarbetet, då vi i högre utsträckning behöver nå upp till lagens krav om att elevhälsan främst skall arbeta främjande och förebyggande. Vi vill också förstärka elevhälsoarbetets fokus på att främja lärandet i skolan, på att finnas så nära verksamheten som möjligt samt hitta strategier och former för att belysa, analysera och förändra skolan som system för att möta och kompensera för elevernas olika behov och förutsättningar.

För att utveckla och förbättra skolornas elevhälsoarbete kommer vi under 2017–2020 fokusera på följande:

Organisatoriska förutsättningar:

1. Tid för främjande och förebyggande arbete planeras in i skolans årshjul
2. Elevhälsoarbetet fokuserar på att främja lärandet i skolan
3. Elevhälsans uppdrag, kompetenser och tillgänglighet är väl känt av elevhälsans personal, rektor, pedagoger och elever
4. Elevhälsopersonalen bereds förutsättningar för att finnas så nära verksamheten som möjligt
5. Elevhälsoarbetet skall fokusera på att belysa, analysera och förändra skolan som system för att möta och kompensera för elevernas funktionsvariation
6. Elevhälsoarbetet inkluderas i verksamheten, innefattas i skolans policy och bedrivs brett genom att vävas in i undervisningen i flera olika ämnen
7. Hälsofrämjande arbete planeras och genomförs i ett kontinuerligt och strukturerat samarbete mellan rektor, lärare, elever, vårdnadshavare och elevhälsans personal.

Främjande elevhälsoarbete:

1. Rektor, EHT-teamet och utvecklingsgruppen är väl insatta i skolans systematiska kvalitetetsarbete och systematiska arbetsmiljöarbete.
2. Kartlägga, analysera och planera skolans lärmiljö (med hjälp av verktyget "DATE" ?)
3. Elevhälsans personal börjar delta i elevråden på alla skolor för att öka elevernas delaktighet i skolornas elevhälsoarbete

Förebyggande elevhälsoarbete:

1. Utveckla, systematisera och implementera arbetet mot diskriminering och kränkningar
2. Utveckla, systematisera och implementera Handlingsplan mot problematisk frånvaro
3. Utveckla former för elevhälsans deltagande i ANDT samt Sex- och samlevnadsundervisning
4. Utveckla, systematisera och implementera former för studie och yrkesvägledning på skolan

Åtgärdande elevhälsoarbete:

1. Elevhälsoteam. Fortsätta utveckla rutiner och struktur för likvärdighet mellan skolorna.
2. Öka elevens och vårdnadshavarens delaktighet.
3. Fokus på skolrelaterad problematik och elevers förutsättningar att nå målen.
4. Analysera elevens behov utifrån KASAM – begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet
5. Planera åtgärder på organisationsnivå, gruppnivå och individnivå
6. Införa "Utredningsveckor" för att frigöra tid till mer verksamhetsnära arbete.

Främjande, förebyggande och åtgärdande Elevhälsoarbete

Främjande elevhälsoarbete handlar om aktiviteter som utifrån ett salutogent perspektiv syftar till att stärka och utveckla de faktorer som skapar och bevarar hälsa hos skolans elever, främjar deras lärande samt ökar elevernas delaktighet, motivation och självkänsla. Målet är en trygg lärmiljö präglad av goda relationer. Exempelvis:

- Tillgänglighet - alla elever skall kunna vara delaktiga i en inkluderande skolverksamhet
- Värdegrundsarbete och skolklimat
- Normkritiskt förhållningssätt
- KASAM – skoldagen är meningsfull, begriplig och hanterbar för eleven
- Relationsskapande förhållningssätt
- God fysisk och psykosocial lärmiljö
- Demokrati och delaktighet
- Skolan förmedlar tydliga mål, höga krav och regelbunden återkoppling till eleverna
- Samverkan med föräldrar/vårdnadshavare
- Kollektivt självförtroende – lyft fram och fira elevers framgångar, verka för sammanhållning och kollektiv ansvarskänsla för lärmiljön.
- Främja en hälsosam livsstil, goda matvanor, rörelse och en aktiv fritid

Förebyggande elevhälsoarbete är aktiviteter som syftar till att avlägsna eller minska konsekvenser av förekommande riskfaktorer i skolan. Exempelvis:

- Hög skolnärvaro – främjas bland annat genom att skolan har koll på både godkänd och icke godkänd frånvaro och agerar snabbt.
- ANDT-undervisning
- Sex- och samlevnadsundervisning
- Plan mot diskriminering och kränkande behandling
- Grundläggande kunskaper hos alla pedagoger kring olika funktionsnedsättningar och konsekvenser
- Anpassningar i lärmiljön för att samtliga elever skall kunna tillgodogöra sig undervisningen
- Tidiga insatser vad gäller läsinlärning och läsförståelse
- Vaccinationsprogram och Hälsosamtal hos skolsköterskan

Åtgärdande elevhälsoarbete är aktiviteter som syftar till att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Exempelvis:

- Specialpedagogisk-, skolsocial- eller skolpsykologisk utredning
- Åtgärdsprogram
- Insats i grupp/klass
- Handledning till pedagoger - utifrån behov, psykologisk, social och/eller pedagogisk
- Samverkan med verksamheter inom kommun och landsting
- Utvärderings- och utvecklingsarbete

EHT-teamet

Elevhälsoteamet består av rektor, specialpedagog, skolsköterska och skolkurator. Skolläkare och skolpsykolog inkluderas vid behov i det individinriktade arbetet.

Elevhälsoteamets individinriktade arbete:

- Teamet träffas varje vecka på en fast tid
- Klasslärare deltar var tredje vecka enligt rullande schema
- Klasslärare anmäler ärenden till rektor en vecka innan de kommer till EHT, detta för att möjliggöra för teamet att på olika sätt förbereda ärendet
- Elever och dess vårdnadshavare skall i möjligaste mån göras delaktiga och erbjudas inflytande i EHT-teamets arbete och insatser
- Rektor leder arbetet i teamet, är sammankallande, ansvarar för dokumentation i elevakten samt är den som tar de formella beslut som teamet föreslår.
- Teamet konsulterar skolläkare och/eller skolpsykolog vid behov.
- Teamet verkar för att stödja pedagoger, arbetslag, elever och deras vårdnadshavare för att skapa förutsättningar och undanröja hinder för elevers lärande

Elevhälsoteamets generella arbete:

- Teamet träffas regelbundet över verksamhetsåret för att arbeta med skolans främjande och förebyggande elevhälsoarbete. Mötena bestäms inför verksamhetsåret och finns i skolans årshjul. Rektor är sammankallande och ytterst ansvarig.
- Skolpsykolog och Skolläkare deltar i möten gällande EHT-teamets generella främjande och förebyggande arbete på skolan minst en gång per termin.
- Teamet planerar, följer upp, analyserar och utvärderar teamets arbete, för att garantera att arbetet genomförs och upprätthålls med god kvalitet.
- Teamet ansvarar för att planera, genomföra, utveckla, analysera och utvärdera skolans främjande och förebyggande arbete.
- Teamet är delaktiga i skolans systematiska kvalitetsarbete och systematiska arbetsmiljöarbete
- Teamet följer regelbundet upp hur arbetet med åtgärdsprogram utvecklas, analyserar mönster och föreslår förbättringar och insatser på individ-, grupp- och organisationsnivå
- Teamet ansvarar tillsammans med rektor och pedagoger för att skolans Likabehandlingsplan samt Plan mot problematisk skolfrånvaro är kända, genomförs och följs upp i verksamheten
- Teamet samverkar med pedagogerna för att planera elevhälsopersonalens deltagande i undervisningen, framförallt gällande ANDT samt Sex- och samlevnad.
- Teamet deltar regelbundet i pedagogernas arbetslagsträffar, arbetslagsledaren ansvarar för att bjuda in teamets medlemmar när det är lämpligt.
- Teamet erbjuder, i samarbete med Navet, utbildningsinsatser och kompetensutveckling för skolans pedagoger

Processplan för EHT-teamets arbete med extra anpassningar och åtgärdsprogram (förenklad version)

Vad	Vem
Generella anpassningar i klassrummet	Lärare och elevhälsa
Individuell utvecklingsplan	Lärare
Extra anpassningar i klassrummet Uppföljning och utvärdering	Lärare, elevhälsa, elev, vårdnadshavare
Det befaras att eleven ej kommer nå kunskapskraven, eller uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation	Lärare anmäler till rektor
EHT Beslut om utredning	Rektor, elevhälsa, lärare, vårdnadshavare och elev
Pedagogisk utredning, skolsocial anamnes eller annat underlag för särskilt stöd/åtgärdsprogram.	Lärare och elevhälsa
EHT Ev. beslut om särskilt stöd Utarbeta åtgärdsprogram Utvärdera och justera åtgärdsprogram	Rektor, lärare, elevhälsa, vårdnadshavare, elev
EHT Beslut om vidare utredning/åtgärder	Rektor, lärare, elevhälsa, vårdnadshavare, elev
Fördjupad utredning, tex. LOS, ITPA, WISC	Elevhälsan
Ev. remiss till extern part. BUP, Samtalsmottagning, Logopedmottagning	Elevhälsan
Ev. samverkan/nätverksmöte	Rektor, pedagog, elevhälsa, externa parter, vårdnadshavare, elev
EHT Justera och utvärdera åtgärdsprogram	Rektor, pedagog, elevhälsa, vårdnadshavare, elev
EHT Ytterligare utredning, "BAS-utredning" vid frågetecken kring skolform	Rektor, elevhälsa
Ev. beslut om skolform	Rektor
Ev. remiss till extern part. BUP, HAB	Elevhälsan
EHT Justera och utvärdera åtgärdsprogram	Rektor, pedagog, elevhälsa, vårdnadshavare, elev

§ 44

OK KS 2015/00251-11

Tillämpningsanvisningar för gemensamma gymnasienämnden

Beslut

Utskottet föreslår kommunstyrelsen att anta tillämpningsanvisningarna (daterade 2014-01-08) till avtal för den gemensamma gymnasienämnden.

Sammanfattning av ärendet

Till avtalet för den gemensamma gymnasienämnden hör tillämpningsanvisningar som reglerar de ingående kostnadsposterna, som t ex undervisning, läromedel/utrustning, elevvård/häsovård, måltider, lokaler och administration.

Beslutsunderlag

Förslag till tillämpningsanvisningar, 2014-01-08.
Protokollsutdrag, Mora kommunstyrelse, § 9, 2014-01-28.
Avtal om samverkan i gemensam gymnasienämnd, 2016.

Förslag till beslut

Verksamhetsområde service och utveckling föreslår kommunstyrelsen att anta tillämpningsanvisningarna (daterade 2014-01-08) till avtal för den gemensamma gymnasienämnden.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Tillämpningsanvisningar (bilaga till avtal mellan Mora, Orsa och Älvdalens kommuner om samverkan i gemensam gymnasienämnd)

I tillämpningsanvisningarna anges de ingående kostnadsposterna under samverkansavtalets rubricerade kategorier (Samverkansavtalet 5. Ekonomi).

Gymnasie- och gymnasiesärelever i nämndens egna skolor

Undervisning

- Undervisande personal, inklusive övrig pedagogisk personal t ex speciallärare m.fl.
- Rektor, skolledning.
- SYV/Arbetslivsorientering
- APL-samordnare
- Arbetsplatsförlagd utbildning, yrkesbaserat lärande.
- Kompetensutveckling och övriga personalinsatser.
- Utredning av elevers behov av stöd.
- Upprättande av åtgärdsprogram.

Läromedel/utrustning

- Läroböcker, e-läromedel, litteratur, tidskrifter, programvara, övrigt läromedel/undervisningsmaterial.
- Kopiering, kopieringsavtal.
- Utrustning, förbrukningsinventarier.
- Kapitalkostnader
- IT-ansvarig/AV-tekniker, IT-kostnader (nät, support, licenser och leasing) för undervisning och undervisande personal.
- Skolbibliotek
- Drivmedel, underhåll på egna fordon.
- Studieresor, studiebesök, utflykter etc.
- Busskostnader under skoldag.
- Skolbad, isbanor.

Elevvård/häsovård

- Elev- och hälsovård, kurator, psykolog, sköterska och läkare.

- Sjukvårdsmaterial.
- Elevassistent
- Fältfritidsledare
- Elevförsäkring
- Övriga elevaktiviteter

Måltider

- Personal, livsmedel, transporter, förbrukningsmaterial och därmed sammanhängande administration och liknande kostnader.
- Kustersättning till elever vid APL/motsvarande.

Lokaler

- Lokalhyror inklusive idrotts-/sporthallar med tillhörande utbildningslokaler.
- Underhåll
- Kapitalkostnader
- Larm, självrisk etc.
- Vaktmästare
- Lokalvård

Administration

- Rektorsassistenter, nämndsekreterare, ekonom, intendent.
- Marknadsföring
- Administrativa omkostnader t ex post, tele m.m.
- Elevadministrativa system samt övriga stödsystem.
- Gemensam administration/ledningsstöd

Övrigt

- Samverkansskolan
- Idrottsgymnasierna utanför skoltid t ex tränartid, lokaler.

Gymnasie- och gymnasiesärelever, folkbokförda i nämndens samverkande kommuner, som studerar med annan huvudman än den gemensamma gymnasienämnden

- Interkommunala ersättningar/Bidragsbelopp
- Inackordering/Skolskjutsar

Elever inom vuxenutbildning

Undervisning

- Undervisande personal, inklusive övrig pedagogisk personal t ex speciallärare m.fl.
- Rektor, skolledning.
- SYV
- APL-samordnare
- Arbetsplatsförlagd utbildning, yrkesbaserat lärande.
- Kompetensutveckling och övriga personalinsatser.

Läromedel/utrustning

- Läroböcker, e-läromedel, litteratur, tidskrifter, programvara, övrigt läromedel/undervisningsmaterial.
- Kopiering, kopieringsavtal.
- Utrustning, förbrukningsinventarier.
- Kapitalkostnader
- IT-ansvarig/AV-tekniker, IT-kostnader (nät, support, licenser och leasing) för undervisning och undervisande personal.
- Skolbibliotek
- Studieresor, studiebesök, utflykter etc.

Lokaler

- Lokalhyror
- Underhåll
- Kapitalkostnader
- Larm, självrisk etc.
- Vaktmästare
- Lokalvård

Administration

- Rektorsassistenter, nämndsekreterare, ekonom, intendent.
- Marknadsföring
- Administrativa omkostnader t ex post, tele m.m.
- Elevadministrativa system samt övriga stödsystem.
- Gemensam administration/ledningsstöd

Elever inom Siljansutbildarna

Läromedel/utrustning

- Kopiering, kopieringsavtal.
- Utrustning, förbrukningsinventarier.

- Kapitalkostnader
- IT-ansvarig/AV-tekniker, IT-kostnader (nät, support, licenser och leasing) för undervisning och undervisande personal.

Lokaler

- Lokalhyror
- Underhåll
- Kapitalkostnader
- Larm, självrisk etc.
- Vaktmästare
- Lokalvård

Administration

- Högskolesamordnare, utbildningssamordnare
- Marknadsföring
- Administrativa omkostnader t ex post, tele m.m.
- Elevadministrativa system samt övriga stödsystem.
- Gemensam administration/ledningsstöd

Politiska kostnader

- Kostnader för den gemensamma nämnden t ex arvoden, resor, sekreterare.

Kommunstyrelsen § 9/2014

2014-01-28

Dnr: KS 2013/433 001

Tillämpningsanvisningar till avtal rörande gemensamma gymnasienämnden i Mora

Beslut

Kommunstyrelsen antar föreliggande förslag till tillämpningsanvisningar (daterade 2014-01-08) till avtal rörande gemensamma gymnasienämnden. Beslutet gäller under förutsättning att Orsa och Älvdalens kommuner fattar samma beslut.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner har i beslut antagit reviderat avtal om samverkan i den gemensamma gymnasienämnden. I avtalets punkt fem, under rubriken "Ekonomi", redogörs för fem kategorier som nämndens nettokostnader ska beräknas utifrån vid kostnadsfördelning mellan kommunerna. Vad som ska ingå i de olika kategorierna ska, enligt avtalet, fastställas av respektive samverkanskommuns kommunstyrelse.

Gymnasieförvaltningen har tagit fram förslag till tillämpningsanvisningar för antagande av kommunstyrelserna i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner enligt bilaga daterad 2014-01-08.

Beslutsunderlag

Förslag till tillämpningsanvisningar daterade 2014-01-08.

Tjänsteskrivelse från kommundirektör Peter Karlsson, daterad 2014-01-08

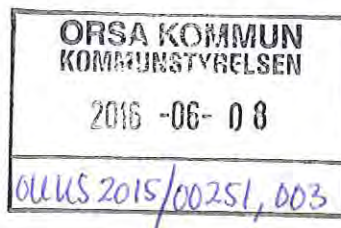
Tjänsteförslag

Kommunstyrelsen antar föreliggande förslag till tillämpningsanvisningar (daterade 2014-01-08) till avtal rörande gemensamma gymnasienämnden. Beslutet gäller under förutsättning att Orsa och Älvdalens kommuner fattar samma beslut.

Ansvarig genomförande beslutet		Sändlista Orsa kommun Älvdalens kommun Gymnasienämnden
--		
Aterrapportering datum	Aterrapportering till	
--	--	

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Avtal mellan Mora, Orsa och Älvdalens kommuner om samverkan i gemensam gymnasienämnd

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Bakgrund och syfte
2. Värdkommun
3. Ändamål och omfattning
4. Organisation
5. Ekonomi
6. Övergripande bestämmelser
7. Giltighetstid och uppsägning

Detta avtal gäller fr.o.m. 2016-01-01 och ersätter det avtal som antogs av kommunfullmäktige i Mora kommun 2014-01-20, § 8, Orsa kommun 2014-03-31, § 17 samt Älvdalens kommun 2013-12-16, § 103.

1. Bakgrund och syfte

Kommunfullmäktige i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner antog i mars 2011 samverkansavtal för gemensam gymnasienämnd i Mora avseende gymnasieutbildning i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner gällande fr.o.m. 2010-01-01. Syftet med samverkan är att optimera den ekonomiska effektiviteten, säkerställa kompetensförsörjningen och verka för kvalitetsförbättringar.

Samverkan med andra kommuner skall vara möjlig.

Den gemensamma gymnasienämnden inrättades 2010-01-01.

2. Värdkommun

Mora kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Mora kommuns nämndsorganisation.

3. Ändamål och omfattning

Den gemensamma nämnden ska från och med läsåret 2014/15 ansvara för följande verksamheter i en gemensam organisation:

- Gymnasieutbildning
- Idrottsutbildning
- SFI (som så långt möjligt ska bedrivas i de kommundelar där eleverna är lokaliserade)
- Vuxenutbildning (ska bedrivas i samtliga samverkande kommuner)
- Gymnasiesärutbildning

- Interkommunal samverkan med andra skolor
- Lokalisering av program
- Interkommunala ersättningar
- Interkommunala kostnader
- Inackordering
- Skolskjutsar
- Uppföljning enligt skollagen och gymnasieförordningen
- Mora Högskolecentrums verksamhet bestående av kommunalt understödd distansutbildning vid högskolor och universitet, administration av tentamen samt uppdragsutbildning.

Den gemensamma gymnasienämnden svarar också för att inom sitt verksamhetsområde avge de yttranden och lämna de upplysningar som begärs av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller annan nämnd i någon av de samverkande kommunerna samt att besluta i de frågor som kommunfullmäktige i värdkommunen, i reglementet eller i annan ordning, delegerat till nämnden.

4. Organisation

4.1 Nämnd

Nämnden består av 11 ledamöter och 11 ersättare varav Mora utser 5+5, Orsa 3+3 och Älvdalen 3+3.

Parterna är överens om att posterna som ordförande och vice ordförande ska rotera mellan de samverkande kommunerna per mandatperiod.

Under avtalsperioden fram till och med december 2014 kommer ordföranden från Mora kommun. Ordningsföljden är Mora, Orsa, Älvdalen om inte annat överenskoms i särskild ordning. Till vice ordförande väljs ledamot från den kommun som vid nästkommande mandatperiod avses överta ordförandeskapet.

Fullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna ska välja de ledamöter och ersättare som ska representera kommunen i nämnden. Värdkommunen ska välja ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande vilket sker efter nominering från den kommun som ska inneha någon av posterna.

Nämnden har rätt att delegera beslutanderätt till utskott, ledamot och ersättare i nämnden samt till en anställd i någon av de samverkande kommunerna.

Nämndens ekonomi- och verksamhetsplanering följer värdkommunens regler. Samråd angående budget och tidsplan ska enligt kommunallagen 8 kap 4 § ske med de övriga samverkande kommunerna.

4.2 Förvaltning

Värdkommunens gymnasieförvaltning svarar för nämndens administrativa service. Gymnasiechefen är direkt underställd kommundirektören i värdkommunen.

4.3 Verksamhetsråd

Ett verksamhetsråd ska finnas. Rådet består av kommuncheferna i de samverkande kommunerna. Rådet ska i respektive kommun aktivt stödja den gemensamma nämndens arbete med att upprätthålla partsavsikten. Rådet ska träffas regelbundet och dessa träffar bör ske i anslutning till nämndens sammanträden.

5. Ekonomi

Kostnadsfördelning mellan de samverkande kommunerna baseras på faktisk kostnad per elev, fördelat per kommun, beroende på studieform och skolhuvudman. Nettokostnaderna beräknas på följande kategorier:

(kostnader som ingår i de olika kategorierna framgår av tillämpningsanvisningar, antagna av respektive samverkanskommuns kommunstyrelse).

- Gymnasie- och gymnasiesärelever i nämndens egna skolor.
- Gymnasie- och gymnasiesärelever, folkbokförda i någon av nämndens samverkande kommuner, som studerar på skolor med annan huvudman än den gemensamma gymnasienämnden.
- Elever inom vuxenutbildning (gymnasievux, grundvux, särvtux och SFI).
- Elever inom Siljansutbildarna.
- Politiska kostnader.

Samtliga övriga kostnader (dvs. de som inte ingår i någon av ovanstående kategorier) samt intäkter i form av interkommunala ersättningar från andra kommuner, fördelas utifrån fördelningsnyckeln procentuell andel elever på nationella program, introduktionsprogram respektive gymnasiesärskola.

Orsa och Älvdalens kommuner ska erlägga driftbidrag enligt budget till värdkommunen. Bidraget ska betalas månadsvis i förskott, den fjärde bankdagen efter kommunalskatteutbetalningsdag eller, om parterna så överenskommer, efter fakturering från värdkommunen.

Det åligger värdkommunen att redovisa och fördela kostnaderna utifrån god redovisningssed.

Överskott/underskott ska vara reglerat senast den 31 maj året efter verksamhetsåret.

5.1 Budget

Värdkommunen ska årligen fastställa årsbudgeten enligt punkt 4 ovan. Budgetförslag för kommande verksamhetsår skall för samråd överlämnas till kommunstyrelsen i Orsa och Älvdalen före februari månads utgång. Synpunkter ska vara Mora kommun tillhanda senast den 30 april. Arbetsprocess inför budget, årsredovisning och delårsrapport följer värdkommunens övergripande process. Mora kommun ska fastställa budget för den gemensamma gymnasienämnden senast den 30 juni.

Anmälda lokalbehov ska prövas enligt Mora kommuns lokalförsörjningsstrategi. Värdkommunen ansvarar för finansiering av investeringar utöver fastighetsinvesteringar. Kapitalkostnader som därmed uppstår redovisas och fördelas på samma sätt som övriga driftkostnader.

Budgetering av nettokostnaderna för den gemensamma nämnden ska så långt möjligt ske utifrån den princip som redovisas i punkten 5 ovan.

5.2 Årsredovisning – fördelning av nämndens nettokostnader

Nämndens nettokostnader enligt årsredovisningen skall regleras mellan de samverkande kommunerna fördelat enligt den princip som anges i punkten 5 ovan.

Överskott/underskott baserat på utfall i förhållande till inbetalat kommunbidrag ska vara reglerat senast den 31 maj året efter verksamhetsåret.

6. Övergripande bestämmelser

6.1 Arvoden

Den kommun som ledamot/ersättare representerar ska också betala de arvoden och ersättningar som uppdraget ger rätt till. Arvodering sker utifrån de regler som gäller för politiska uppdrag i respektive kommun. Värdkommunen ska välja ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande. Arvoden för presidieposterna, liksom övriga arvoden och ersättningar, ska betalas av den kommun som ledamoten representerar.

6.2 Insyn i förvaltningen

Alla tre kommunerna har rätt till löpande insyn i förvaltning och redovisning som gäller den gemensamma nämndens verksamhet. Insynen kan, om så begärs, ske genom att samtliga parter har åtkomst till den information som finns i ekonomisystemet. Den gemensamma nämnden ska till respektive fullmäktige i de tre kommunerna fortlöpande rapportera hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är.

6.3 Revision och ansvarsfrihet

Nämnden ska granskas av revisorerna i var och en av de samverkande kommunerna. Frågan om ansvarsfrihet för samtliga nämndsledamöter ska prövas av kommunfullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna. Det är dock endast den kommun som valt personen i fråga som vid vägrad ansvarsfrihet kan besluta om entledigande från uppdraget.

6.4 Rapportering

Nämnden ska följa Mora kommuns övergripande uppföljningsprocess. Rapporteringen till samverkanskommunerna skall beskriva hur verksamheten och den ekonomiska situationen utvecklas under verksamhetsåret.

6.5 Överläggning med kommunstyrelsernas presidier

Kommunstyrelserna i de samverkande kommunerna ska minst två gånger per år ta initiativ till träff med nämndens presidium. Dessa träffar ska ske i februari och september månad. Vid dessa träffar ska verksamhetsplaneringsfrågor samt lokalisering av nämndens program, SFI och vuxenutbildning förankras.

6.6 Arkiv

Värdkommunen är arkivansvarig för alla bandlingar och dokument som framställts i nämnden från och med dess inrättande den 1 januari 2010. Arkivansvar för handlingar från tiden före den 1 januari 2010 kvarligger på var och en av de samverkande kommunerna. Den gemensamma nämnden ska ha obegränsad tillgång till dessa äldre arkiv.

6.7 Försäkring

Värdkommunen tecknar och vidmakthåller erforderliga försäkringar för den gemensamma nämndens verksamhet. Värdkommunen tecknar också elevolycksfallsförsäkringar.

7. Giltighetstid och uppsägning

Detta avtal gäller från och med den 1 januari 2016 under förutsättning av godkännande av fullmäktigeförsamlingarna i Mora, Orsa och Älvdalens kommuner. Avtalet gäller tills vidare.

Avtalet kan sägas upp årligen till den 30 juni, med tjugofyra månaders uppsägningstid.

Om förutsättningarna för samarbete enligt detta avtal avsevärt minskar eller på annat sätt påtagligt förändras får avtalet omförhandlas. Begäran om omförhandling får ske per den 30 juni varje år. Begäran ska vara skriftlig och skickas till övriga samverkande kommuner. Nya villkor kan normalt träda i kraft ett år därefter eller vid en tidigare tidpunkt om parterna kommer överens om detta.

När en ny intressent vill delta i samverkan ska nytt förslag till avtal upprättas av den gemensamma nämnden med anpassning utifrån nya behov och krav. Medlemskommunernas fullmäktige ska anta det nya avtalet innan det blir giltigt och ersätter innevarande avtal.

Twist rörande tolkning och tillämpning av detta avtal ska i första hand avgöras av parterna i samråd. Kan inte enighet uppnås ska tvisten lösas i allmän domstol.

I det fall den gemensamma verksamheten upphör fördelas tillgångar och avvecklingskostnader enligt fördelningsnyckel 60-20-20 (Mora 60 %, Orsa 20 % och Älvdalen 20 %). Tillgångar som respektive kommun ägde vid ingången av den gemensamma nämnden ska i sin helhet tillfalla den kommunen.

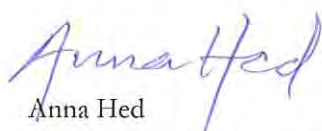
Detta avtal har upprättats i tre likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Antaget av Mora kommunfullmäktige 2016-03-14, § 36

Antaget av Orsa kommunfullmäktige 2016-04-04, § 30

Antaget av Älvdalens kommunfullmäktige 2016-05-16, § 33

För Mora kommun

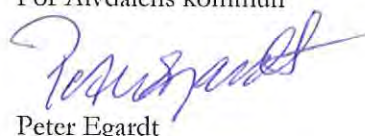
Anna Hed
Ordf. kommunstyrelsen

För Orsa kommun

Mikael Thalín
Ordf. kommunstyrelsen

För Älvdalens kommun

Peter Egardt
Ordf. kommunstyrelsen

Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens utskott för samhälle

2017-05-15

Kf §

Ks §

Utskottet för samhälle § 29

Dnr OK KS

Revidering av delegationsordning för utskottet för Samhälle

Utskottet för samhälle föreslår kommunstyrelsen besluta

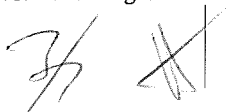
- att anta förslag till delegationsordning punkterna 1—7 samt punkt 21.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2017-01-23 till utskottet återremitterat förslaget till delegation avseende ärenden kopplade till mark och skog.

Delegation avseende evenemangsstöd har tidigare legat på dåvarande arbetsutskottet, men hör i den nuvarande organisationen ihop med Samhälle.

Justerandes sign.

Utdragsbestyrkande

Förslag delegationsordning för mark- och exploateringsärenden samt ny punkt angående evenemangsstöd

Ärende		Delegat
1	Förvärv och överlåtelse av fast egendom, markbyten samt överenskomelser i lantmäteriärenden <ul style="list-style-type: none"> - upp till 20 prisbasbelopp - upp till 5 prisbasbelopp 	Utskottet för Samhälle Mark- och exploateringsingenjör
2	Avböja fastighetsaffärer och markkupplåtelser	Mark- och exploateringsingenjör Ersättare: Trafikingenjör
3	Företäda kommunen i lantmäteriärenden	Mark- och exploateringsingenjör Ersättare: Trafikingenjör
4	Ingå avtal om rättigheter berörande kommunens mark (servitut, nyttjanderätt, arrende) upp till ett ersättningsbelopp om 1 prisbasbelopp. Jaktarrenden tecknas för ett år i taget.	Mark- och exploateringsingenjör Ersättare: Trafikingenjör
5	Ingå avtal för förvärv av rättigheter till förmån för kommunala anläggningar	Mark- och exploateringsingenjör Trafikingenjör
6	Framställning till, yttranden över samt besvara remisser från andra myndigheter inom mark- och exploateringsfrågor	Mark- och exploateringsingenjör Ersättare: Trafikingenjör
7	Tecknande och uppsägning av hyresavtal <ul style="list-style-type: none"> - upp 20 prisbasbelopp (årshyra) - upp till 5 prisbasbelopp (årshyra) Prisbasbelopp 2017: 44 800 kr	Chef för vo Samhälle Mark- och exploateringsingenjör
21	Bidrag till evenemangsstöd samt avslag på ansökningar om evenemangsstöd	Utskottet för Samhälle

Nuvarande punkt 21 avser jaktarrende som i ny delegationsordning ingår i punkt 4. Bidrag om evenemangsstöd har inte funnits på delegationsordningen tidigare.

§ 8

OK KS 2016/00226-2

Reviderad delegationsordning för utskottet för samhälle

Beslut

Kommunstyrelsen återremitterar förslaget till delegationsordning för utskottet för samhälle, punkt 1 - 2, eftersom dessa ärenden kan vara av strategisk betydelse och en ytterligare översyn bör göras av belopp och delegation.

Kommunstyrelsen antar förslaget till delegationsordningen för utskott för samhälle, punkt 3 - 30.

Sammanfattning av ärendet

Delegationsordning gällande utskottet för samhälle har reviderats och anpassats efter den nya organisationen. Tidigare har kommunstyrelsen beslutat om delegationsordningens övriga delar, som t ex utskottet för omsorg, utskottet för strategi och utveckling samt lärande.

Beslutsunderlag

Protokollsutdrag, utskott för samhälle, § 61, 2016-12-06.
Förslag till delegationsordning för Utskott för samhälle.

Förslag till beslut

Utskott för samhälle föreslår kommunstyrelsen att godkänna upprättat och ändrat förslag till delegationsordning för utskottet för samhälle.

Yrkanden

Marie Olsson (S) yrkar att del av förslaget, delegationsordningens punkt 1 och 2 som rör försäljning och köp av mark, återremitteras eftersom dessa ärenden kan vara av strategisk betydelse och en ytterligare översyn bör göras av belopp och delegation och yrkar i övrigt bifall till förslaget.

Beslutsgång

Ordföranden meddelar att först kommer proposition att ställas på Marie Olssons yrkande om återremiss eller om ärendet ska avgöras idag.

Ordföranden finner att kommunstyrelsen bifaller yrkandet om återremiss av ärendet gällande delegationsordningens punkt 1 - 2 och sedan att kommunstyrelsen bifaller föreslagen delegationsordning punkt 3 - 30.

Sändlista

Utskott för samhälle

Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens utskott för samhälle

2017-04-18

Kf §

Ks §

Utskottet för samhälle § 21

Dnr OK KS 2017/00152

Evenemangsstöd Orsa Sportbilsfestival 2017

Utskottet för samhälle föreslår kommunstyrelsen besluta

- att godkänna upprättat avtal avseende Orsa Sportbilsfestival 2017
- att bidraget tas ur evenemangsstödet

Sammanfattning

Utskottet för samhälle söker medel från kommunstyrelsens evenemangsstöd för att stödja Orsa Sportbilsfestival på Tallhed 2017-06-30—2017-07-02.

Orsa Sportbilsfestival anordnades 2015 och 2016, evenemanget är nu etablerat i bilvärlden och det är anledningen till att de vill fortsätta 2017.

2015 besöktes Tallhed av 20 bilklubbar, 450 sportbilar och 1500 besökare. Under eventet 2016 var vädret dåligt och då var deltagarantalet lägre, ungefär 280 sportbilar och 600 besökare.

Inför 2017 utökar man evenemanget med en extra dag (fredag) och då med en aktivitet man kallar ”Gasaloppet” samt en musikquiz på Brasserie Udden under fredagskvällen.

Enligt underlag från arrangören beräknar man att de direkta intäkterna för Orsa kommun är ungefär 930 000 SEK.

Justerandes sign.

Utdragsbestyrkande

Beslutsunderlag

Arrangörens uppskattade kalkyl 2017 samt hyresavtal upprättat på Näringslivskontoret 2017-04-04.

Förslag till beslut

Utskottet för samhälle bedömer att evenemanget är viktigt, både ur samhälls- och näringslivssynpunkt, Utskottet för samhälle föreslår kommunstyrelsen att godkänna upprättat avtal avseende Orsa Sportbilsfestival samt att stödja evenemanget med 26 200 SEK. Enligt avtalet betalar arrangören samma summa (26 200 SEK) till kommunkassan för olika tjänster relaterade till evenemangets utförande.

Justerandes sign.

Utdragsbestyrkande

Verksamhetsområde samhälle/service och
utveckling
Celia Yoshida Ahlin

Evenemangsstöd för att stödja Orsa Sportbilfestival 2017

Sammanfattning av ärendet

Utskottet för samhälle söker medel från kommunstyrelsens evenemangsstöd för att stödja Orsa sportbilfestival på Tallhed 30/6 - 02/7 2017.

Orsa Sportbilfestival anordnades 2015 och 2016. Eventet är nu etablerat i bilvärlden, därför vill dom fortsätta 2017 också. 2015 hade dem ca 20 st bilklubbar, ca 450 sportbilar och ca 1500 besökare. 2016 har det regnat hela helgen, så det var lite lägre siffror med ca 280 sportbilar och 600 besökare.

Inför 2017 utökar dom med en extra dag (fredag) med en aktivitet som heter ”Gasa loppet” på Tallhed och musikquiz på kvällen på Brassieriet Udden.

Enligt bifogade underlag från arrangören räknar dom med uppskattade direkta intäkter för Orsa kommun på ca 930 000 kr.

Beslutsunderlag

Förslag till avtal, näringslivskontoret, 2017-04-04 (Bilaga 1)

Arrangörens uppskattade kalkyl 2017 (Bilaga 2)

Förslag till beslut

Utskottet bedömer att evenemanget är viktigt ur både samhällets och näringslivets synpunkt, därför föreslår vi att godkänna avtalet avseende Orsa Sportbilfestival 2017 enligt bifogat avtal och stödja evenemanget med 26 200 kr. Enligt avtalet betalar arrangören samma summa (26 200 kr) till kommunkassan för olika tjänster relaterade till evenemangets utförande.

Sändlista

Celia Yoshida Ahlin
Förvaltningschef

Hyresavtal

1. HYRESVÄRD Orsa kommun (org.nr 212000–2189)
Kontaktperson: Klaus Csucs
Box 23
794 21 ORSA

2. HYRESGÄST Driver Academy (org.nr)
Kontaktperson: Veronica Moreaus

3. ÄNDAMÅL OCH UPPLÅTELSE

Del av Tallheds flygfält, Nederberga 29:1, upplåts för evenemanget Orsa Sportbilsfestival 2017. Tillgång till plåthangar ingår inte i hyran. Hyresvärden avlyser asfaltbanan inför evenemanget.

4. HYRESTID

Avtalet gäller för perioden 30 juni – 2 juli 2017.

5. HYRA

Hyresgästen ska totalt erlägga 26 200 kr i hyra varav 15 000 kr avser markområdet enligt bifogad karta, övriga kostnader avser poster enligt nedan.

-Hyresvärden ansvarar för att evenemanget marknadsförs på kommunens informationstavlor (två stycken) med banderoller mot en ersättning om 4000 kr.

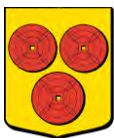
-Hyresvärden hyr ut två stycken WC-vagnar (8 st WC) mot en ersättning om 2000 kr. Hyresgästen står för slamtömning samt återlämnande i befintligt skick.

-Hyresvärden maskinsopar den del av asfaltbanan, samt vägen till plåthangaren, som hyrs för evenemanget mot en ersättning om 5200 kr.

6. VILLKOR

Utöver ovan svarar Hyresvärden för följande:

1. Hela gräsfältet blir klippt i början på vecka 25.
 2. Hyresgästen avser klimatkompensera evenemanget med 10 kr per besökande sportbil. Hyresvärden ska, för att klimatkompensationen ska ske, innan eventet 2017 ge förslag på åtgärder/aktivitet som främjar klimatet samt komma överens med hyresgästen vilken åtgärd/aktivitet som ska utföras och datum för detta.
 3. Att besiktning av området sker där båda parter deltar. Där antecknas eventuella brister innan evenemanget.
-

Hyresgästen svarar för följande:

1. Ser till att transporter till och från det upplåtta området sker i den norra delen av flygfältet.
2. Gräsfältet är öppet för flygning och får således inte beträdas. Hyresgästen svarar för att avspärning sker mot gräsfältet samt ser till att besökare inte uppehåller sig på gräsfältet.
3. Hyresgästen svarar för alla nödvändiga försäkringar och tillstånd för evenemanget. Även för att säkerheten uppfylls för publik, deltagare, material och anläggningen.
4. Området ska vara avstädat vid hyrestidens utgång. Vid ostädat område debiteras nyttjaren med 350 kr/timmen för städning.
5. Hyresgästen ansvarar för skador som uppkommit i samband med evenemanget. Undantaget skador som Hyresgästen inte har kontroll över eller kunnat förutse.
6. Parkering, utställning och försäljning sker på anvisat område överenskommet mellan Hyresgästen och Hyresvärden. Hyresgästen ger Hyresvärden möjlighet att bedriva egen marknadsföring under evenemanget på anvisad plats på lördag, Tallhed.
7. Hyresgästen klimatkompenserar evenemanget med 10 kr per sportbil, om Hyresvärdens åtaganden uppfylls, enligt ovan.
8. Hyresgästen ansvarar för redovisning av evenemanget senast 1/12-2017 till hyresvärden.
9. Hyresgästen har tillgång till den kapacitet av el som finns att tillgå under hyrestiden. Behov utöver detta, såsom påkoppling av 3-fasström, står Hyresgästen för.

7. BETALNING OCH BIDRAG

Hyran på 26 200 kr ska vara Hyresvärden tillhanda senast 30 juli 2017. Så snart hyran är erlagd kommer Hyresvärden betala ut samma summa till Hyresgästen som evenemangsstöd.

Klimatkompensation ges till Hyresvärden om parterna kommit överens om åtgärd/aktivitet innan eventets genomförande. Utbetalning sker i samband med att aktiviteten genomförts.

Detta avtal är upprättat i två likalydande exemplar varav parterna tagit var sitt.

Ort och datum:
För Orsa kommun

.....
Namnförtydligande:

Ort och datum:
För Driver Academy

.....
Namnförtydligande:

Orsa sportbilsfestival

30/6-3/7 2017 fredag - söndag

Uppskattad kalkyl 2017

Utsällare 2017 ca: 500 sportbilar. oftast 2 pers/bil. ca: 1000 pers

Fredagen börjar med "Gasa loppet" på Tallhed

Fredag kväll, musikquiz på Brassieriet Udden

Lördag, Orsa sportbilsfestival kl 10:00 - 16:00

Lördag kväll, musik mm i Toppsugan Grönklitt

Söndag morgon, Sportbils kortege till Hansjö, Mora och Rättvik. Avslutas ca:15:00

Uppskattade inkomster Orsa kommun 2017

150 bilar tankar 500:-/bil	75.000 kr
Mat 2 dagar Tallhed. 400st. 150:-/st	60.000 kr
Hyra boende fre-sön 1600:-. 300 pers	480.000 kr
Udden fredag kväll.280 pers. 500:-/pers	140.000 kr
Toppstugan lördag kväll 350 pers. 500:-/pers	175.000 kr

Uppskattade intäkter till Orsa fre-sön 930.000 kr

Tidigare år

Orsa sportbilsfestival 2015:

Ca: 20st bilklubbar, ca 220 sportbilar

Totalt ca: 450 sportbilar

Ca: 1500 besökare

Orsa sportbilsfestival 2016:

Ca: 19st bilklubbar, ca 200 sportbilar

Totalt ca: 280 sportbilar

Ca: 600 besökare

Klubbar och partners nöjda trots regnig lördag, sol på söndagen

Eventet är nu etablerat i bilvärlden

Med vänlig hälsning

Veronica Moraeus

Göran Svensson

Per Hansen

Maria Soling

Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens utskott för samhälle

2017-05-15

Kf §

Ks §

Utskottet för samhälle § 26

Dnr OK KS

**Medborgarförslag angående gång- och cykelväg vid Kyrkbyns skola/
Gamla Bibliotekets parkering**

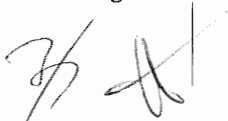
Utskottet för Samhälle föreslår Kommunstyrelsen besluta

- att ärendet om säker gång- och cykelväg har hög prioritet
- att ärendet överlämnas till Orsa Lokaler för åtgärd i samband med ombyggnation av Gamla Biblioteket till förskola
- att medborgarförslaget därmed är bifallet

Sammanfattning

Medborgarförslag har inkommit från Ann-Sofie Sund gällande ny cykel- och gångväg till Kyrkbynskolan, för att barnen slippa korsa den stora parkeringen vid gamla biblioteket.

Justerandes sign.

Utdragsbestyrkande

| |

Verksamhetsområde samhälle/service och
utveckling
Celia Yoshida Ahlin

Kommunstyrelsen

Medborgarförslag "GC-väg vid Kyrkbyns skola-/Gamla Bibliotekets parkering"

Sammanfattning av ärendet

Medborgarförslag har inkommit gällande "Gång-cykelväg vid Kyrkbyns skola-/Gamla Biblioteket.

Beslutsunderlag

Inkommet medborgarförslag.

Frågan har även diskuterats i föräldrarådet på Kyrkbyns skola.

Förslag till beslut

Utskottet för samhälle beslutar att hänvisa detta ärende till Orsa Lokaler som äger fastighet och parkering i detta område.

Ärendet bör ha hög prioritet då skolbarn berörs.

Orsa kommuns trafikingenjör, Anneli Eriksson, bistår gärna Orsa Lokaler i denna fråga.

Sändlista

Celia Yoshida Ahlin
Förvaltningschef

ORSA KOMMUN

MEDBORGARFÖRSLAG

Från

Namn:

Ann-Sofie Sund

Förslaget i korthet

Cykel- och gångväg till Kyrkbyskolan, för att slippa korsa den stora parkeringen vid biblioteket

Beskriv och motivera ditt förslag

I höstas blev min 8-åriga dotter nästa påkörd på biblioteksparkeringen på väg till Kyrkbyskolan på morgonen.

Hon cyklade ansvarsfullt och så säkert vi hade kommit fram till att det går att cykla.

Jag som förälder fanns i närheten. Föräldern som körde höll låg hastighet och tittade sig runt och ända var det bara 1mn från att hon körde på min dotter.

Det är farligt att cykla och gå över parkeringen, särskilt när stressade föräldrar kommer i bilar i hög hastighet.

Och det är obehagligt att köra bil och backa på parkeringen, för man vet aldrig när och var ett barn dyker upp.

Mitt förslag är att en egen gång och cykel väg anläggs längs med kanten på parkeringen och sedan sammanlänkas med gångvägen som redan finns utanför Ungdomens Hus.

Jag godkänner att Orsa kommun behandlar mina personuppgifter enligt Personuppgiftslagen och att mitt ärende publiceras på kommunens hemsida.

Ort och datum | Underskrift

Ann-Sofie Sund

**MEDBORGARFÖRSLAG SKICKAS TILL ORSA KOMMUN, KOMMUN KANSLIET, BOX 23, 794 21 ORSA,
ELLER LÄMNAS IN TILL PRESIDET VID ORDINARIE FULLMÄKTIGESAMMANTRÄDE**

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens utskott för samhälle

2017-05-15

Kf §

Ks §

Utskottet för samhälle § 27

Dnr OK KS

**Svar på motion angående inrättande av ställen för att fylla på luft i
cykeldäck**

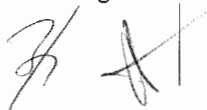
Utskottet för Samhälle föreslår Kommunstyrelsen

- att bifalla motionen

Sammanfattning

Miljöpartiet/Ulla Myrström har lämnat en motion gällande önskemål avseende tillhandahållanden av ställen att fylla på luft i cykeldäck i Orsa kommun.

Justerandes sign.

Utdragsbestyrkande

Verksamhetsområde samhälle/service och
utveckling
Celia Yoshida Ahlin

Kommunstyrelsen

Svar på motion "Inrättande av ställen för att fylla på luft i cykeldäck"

Sammanfattning av ärendet

En motion har inkommit till Orsa kommun gällande inrättande av ställen för att fylla på luft i cykeldäck.

Efter kommunikation med ägare till Circle K i Orsa har vi tillsammans beslutat att inrätta en station för luftpåfyllning i anslutning till macken.

Orsa kommun bidrar med finansiering, arbetet kommer att utföras av mackägare samt personal från Orsa kommun.

Eventuell skadegörelse som behöver åtgärdas gällande luftpåfyllningen bekostas av Orsa kommun.

Luftpåfyllningen beräknas vara färdigt i början av sommaren 2017.

Beslutsunderlag

Fortlöpande diskussioner mellan berörda parter.

Förslag till beslut

Utskottet för samhälle föreslår Kommunstyrelsen att besluta enligt ovan.

Sändlista

Celia Yoshida Ahlin
Förvaltningschef

Motion rörande inrättande av ställen
för att fylla på luft i cykeldäck.

ORSA KOMMUN
KOMMUNSTYRELSEN

2014 -05- 26

14/KK-118-312

Bakgrund:

Vid en snabb kontroll har det framkommit att man i Orsa inte på något ställe kan fylla på luft i vanliga cykelventiler, ungefär på samma sätt som man fyller på luft i bildäck.

En mindre del av cyklarna i kommunen har visserligen en så kallad "bilventil", men de allra flesta har den traditionella typen vars utseende och funktion knappast har ändrat sig de senaste 50 åren.

Orsa som kommun vill gärna se sig som en förhållandevis grön kommun och uppmuntrar på olika sätt att cyklingen ska öka, inte minst genom den omfattande ombyggnationen av Järnvägsgatan och centrum i övrigt. I det läget ter det sig ganska märkligt att det inte finns någonstans att fylla på luft på ett enkelt sätt.

Förslag:

Miljöpartiet föreslår att Fritids- och Servicekontoret eller annan lämplig instans i kommunens organisation, i sista hand en extern konsult, får i uppdrag att utreda och komma med förslag på lösningar på problemet.

Miljöpartiet yrkar således att:

- * ...kommunfullmäktige på lämpligaste sätt låter utreda möjligheten att ge service till cyklister i form av ställen att fylla på luft, i enlighet med ovanstående.

Orsa 26 maj 2014

^u

Ulla Myrström (mp)

Förslag ramar budget 2018
och plan 2019-2021
Orsa kommun

Förändringar efter budgetberedningen 17 maj

SKL har nyligen ändrat rekommendationen för personalomkostnadspålägget (PO pålägget) som höjs med 0,87% enheter från och med 2018.

Höjningen av PO pålägget innebär ökade kostnader med ca 1,5 mkr hos nämnderna som motsvaras av en ökad intäkt på finansieringen. Denna ökade intäkt på finansieringen ska täcka ökade pensionskostnader som också ligger under finansieringen. I teorin alltså ett nollsummespel under finansieringen.

Vi följer alltid SKL:s rekommendation om PO pålägg (eftersom det bl a gör att jämförelser med andra kommuner blir mer rättvisande, taxor av olika slag kan också motiveras lättare m .m.).

Sannolikt kommer våra pensionskostnader dock öka i en något lägre takt än vad höjningen av PO pålägget medför. Facit får vi dock först i samband med kommande prognoser från KPA. Nästa pensionsprognos kommer att beställas till kommande årsskifte.

Förutom det ändrade PO pålägget så har Service och utvecklings budget minskats och Samhälles och Lärandes budgetar utökats något jämfört med den sammanställning som delades ut den 17 maj.

Vid budgetberedningen var utgångspunkten att nämnderna skulle hålla sig till den ram som fanns i plan 2018 i den budget för 2017 som fullmäktige fastställde i november 2016.

I underlagen har undertecknad nu gjort simuleringen att nämnderna kommer kompenseras för de kostnader som det ökade PO pålägget medför. Detta innebär att för perioden 2018-2021 kommer vi med nuvarande prognoser inte riktigt nå upp till målsättningen om ett resultat om 1,5 % av skatteintäkterna. I de ekonomiska riktlinjerna står det dock att vi även skall ta hänsyn till innevarande års resultat, och med liggande prognoser innebär detta att vi med god marginal har ett genomsnittligt resultat om 1,5% av skatteintäkterna för perioden 2017-2021.

Vi bör dock beakta att enligt de prognoser vi har idag så kommer resultatet sjunka markant under de kommande åren, vilket innebär att det kommer krävas ett hårda prioriteringar och fortsatta effektiviseringar om vi då skall klara de ekonomiska målen som fullmäktige fastställt.

Orsa 2017-05-23

Johan Hult

Ur Ekonomirapporten maj 2017 SKL

Sveriges Kommuner

- Kommunernas resultat 2016 var ett av de starkaste någonsin. Trots att kostnaderna ökade ovanligt kraftigt.
Gäller även Orsa
- Förklaras av högkonjunktur(skatteunderlaget) extra statligt stöd och stora reavinster
Gäller även Orsa. Reavinsterna dock måttliga.
- Kraftig ökning av antalet barn och äldre fortsätter.
Gäller inte Orsa vad gäller antalet barn.
- Senaste årens befolkningsökning medför att behoven ökar tre gånger så snabbt som tidigare
Jämför punkten ovan. Vi ser inte någon kraftig ökning av barn närmaste tiden.
- 2017-2020 sjunker tillväxten i skatteunderlaget medan demografiskt betingade kostnader fortsätter öka i snabb takt.
Gäller även Orsa. Dock inte vad gäller antalet barn.
- Omfattande investeringsbehov i kommunerna. Leder till ökade kostnader för drift, underhåll och personal i den mån verksamheterna byggs ut.
Gäller även Orsa. T e x Lillåhem o s v . Investeringarna ligger i OLAB.
- Investeringarna medför ökad upplåning. Stigande räntor framöver.
Gäller även Orsa, se ovan
- För att uppnå ett resultat på 1 procent av skatteintäkterna uppstår ett gap mellan kostnader och intäkter som uppgår till 24 miljarder år 2020. Om inga åtgärder vidtas.
Förutsättningarna i Orsa ser för tillfället bättre ut, men stor osäkerhet vad gäller de kommande åren.

Ramar 2018	Budget	Förändring	Ram 2018	Ökn% jfrt	
Inför Utskottet för strageti 20170530	2017	Ökn tkr jfrt BU17	äskat per	BU 2017	effekt av
Hänsyn cirkulär 2017 18	f komp löneökn	före komp löneökn	30-maj	före löneökn 2017	ökad PO
Kommunfullmäktige	2 580	125	2 705	4,8%	
Kommunstyrelsen o kommunchef	10 590	-195	10 395	-1,8%	12
Service och utveckling	25 933	1 321	27 254	5,1%	172
Samhälle	52 233	2 274	54 507	4,4%	162
Lärande	153 892	177	154 069	0,1%	483
Omsorg	141 377	4 084	145 461	2,9%	664
Kommunstyrelsen	384 025	7 661	391 686	2,0%	1 493
Miljönämnden	1 630	94	1 724	5,8%	15
Byggnadsnämnden	3 977	50	4 027	1,3%	10
Lönekomp 2016 och 2017	5 000		4 600		
Kompensation ökade PO pålägg 2018			0		
	397 212	7 930	404 742	1,9%	1 518
<i>Ram om kompensation ökade PO pålägg, ligger "utanför"</i>			406 004		
<i>I så fall kan detta belopp fördelas tillbaka</i>			1 262		
6 850 invånare 1/11 2017	<i>6889 invånare 24/5-17</i>		418 889	12 885	
Resultat bu18 o plan 2019-2021 jämfört med 1,5% av skatteintäkter				-290	
Resultat progn 17 samt bu18 o plan 2019-2021 jämfört med 1,5% av skatteintäkter				10 000	

		2018	
		424 929	skatteintäkter
		956	finansnetto
		7 053	interna justeringar
		-300	Oreälvens Kraft
		-13 749	Ind pension o förändr p skuld
		418 889	Summa finansiering
Nämnder		406 004	
Resultat		12 885	
%		3,0%	2018
		2 019	
		433 051	skatteintäkter
		545	finansnetto
		7 014	interna justeringar
		-300	Oreälvens Kraft
		-14 083	Ind pension o förändr p skuld
		426 227	Summa finansiering
Nämnder		421 968	
Resultat		4 259	
%		1,0%	2019
		2 020	
		441 737	skatteintäkter
		627	finansnetto
		6 955	interna justeringar
		-300	Oreälvens Kraft
		-15 055	Ind pension o förändr p skuld
		433 964	Summa finansiering
Nämnder		430 191	
Resultat		3 773	
%		0,9%	2020
		2 021	
		451 669	skatteintäkter
		627	finansnetto
		7 099	interna justeringar
		-300	Oreälvens Kraft
		-15 518	Ind pension o förändr p skuld
		443 577	Summa finansiering
Nämnder		438 518	
Resultat		5 059	
%		1,1%	2021

		2018-2021		
		1 751 386	skatteintäkter	
		2 755	finansnetto	
		28 121	interna justeringar	
		-1 200	Oreälvens Kraft	
		-58 405	Ind pension o förändr p skuld	
		1 722 657	Summa finansiering	
Nämnder		1 696 681		belopp
Resultat		25 976		290
%		1,483%	2018-2021	
			prognos	
		2017	skatteintäkter	
		417 255	finansnetto	
		1 511	interna justeringar	
		5 412	Oreälvens Kraft	
		-300	Ind pension o förändr p skuld	
		-10 971	Summa finansiering	
		412 907		
Nämnder		396 090		
Resultat		16 817	2017	
%		4,0%		
			2017-2021	
		2 168 641	skatteintäkter	
		4 266	finansnetto	
		33 533	interna justeringar	
		-1 500	Oreälvens Kraft	
		-69 376	Ind pension o förändr p skuld	
		2 135 564	Summa finansiering	
Nämnder		2 092 771		belopp
Resultat		42 793		-10 000
%		1,973%	2017-2021	

Investeringsäskanden 2018

923001 Köksutrustning	400	Köksutrustning
Service och utveckling	400	

2018 äskade investeringar påverkan 2018 om allt görs

Antagande 6 månader

Lastväxlare räddningstjänsten	2 500	Räddningstjänsten	Samköp Mora, Orsa, Älvdalen
921085 IT- och kontorsutrustning	40	Datorer, I-pads ,telefoner	
912232 NLUK investeringar	400	Renovering av informationsskyltar norr och söder genomförs 2018	
922198 Fordon	0		
921082 Ospec invest gata-park	200	Besiktning av broar, förbättring av tillgänglighet	
922440 Ombyggnad gator	1 600		
922450 Gång och cykelbanor	1 250	Anknytning av gång och cykelvägar	
922460 Trafiksäkerhet	300		
922480 Vägbelysning	50		
922481 Maskiner	100		
922482 Vägbelysning samförlägg el	1 000	Behåller samma som för 2017, ny post 1000 tkr per år	
922500 Parker	80		
922550 Lekparker	25		
922561 Lillån	50		
919210 Stadsnät	10 000	Behåller samma som för 2017, ny post 10000 tkr per år	
919214 ERUF Bredband i Dalarna 2	0		
912080 Inköp av mark	450		
912100 Exploatering Lisselhed	2 200		
913201 Kultur och bibliotek	100		
922198 Fordon	300		
933430 Ridhuset	370	Byte av fönster, ev bidrag till vattenpump	
933430 Ishallen	10		

933420 Bollplaner	300
922198 Fordon	0
933460 Ungdomens hus	100
912701 Räddningstjänsten	0
Samhälle	21 425

Ny post 100 tkr / år för div mtrl ungdomsinriktade aktiviteter sommar/kul mm
JH lagt in ursprungligt äskande fr JS se ovan

100 surfplattor a 5000	500
Möbler nya förskolan	500
Möbler	100
Lärande	1 100

Centralt in Centralt invent 10 år	400
Centralt da Centralt datorer 3 år	350
HSR invent HSR inventarier 10 år	300
ÄHO inven ÄHO inventarier	200
Omsorg	1 250

Summa totalt **24 175**

Bygger på att en del "främst inom Samhälle" som ej utförs 2017 får föras över till 2018

Med hänsyn nya PO 2018	KF	KS	SoU	Samhälle	Lärande	Omsorg	Miljö	Byggn	Lönekomp	
Budget 2017	2 580	10 590	25 933	52 233	153 892	141 377	1 630	3 977	5 000	397 212
Valnämnd, valår	200									200
Licensavgifter medborgarbudget	-75									-75
<i>1000 Kommunstyrelsen</i>										
Lönekompensation		26								26
Förändring kapitalkostnader		-9								-9
1317 Medel ks förfog		0								0
<i>1110 Kommunchef</i>										
Lönekompensation		38								38
Rekryteringsinsatser		-250								-250
<i>210 Chef service och utveckling</i>										
Lönekompensation			28							28
Förändring kapitalkostnader			-4							-4
<i>220 Gemensamt stöd</i>										
Lönekompensation			150							150
Förändring kapitalkostnader			75							75
Vht 9203 Tingssalen			15 just							15
Vht 9211 Vaktmästeri			50 just							50
Vht 9212 Kontaktcenter			10							10
Vht 9213 Arkiv			0 just							0
Vht 92140 Kommunikation			740							740
Vht 9216 Bemanning			30 just							30
<i>221 Administrativt stöd</i>										
Lönekompensation			156							156
Förändring kapitalkostnader			11							11
Vht? Utbildn kommunallag, vallag, GDPR			200							200
Vht 44180 Grsk ledn adm			-400							-400
Vht 44180 Grsk ledn adm			0 just							0
<i>231 Utredning och utveckling</i>										
Lönekompensation			76							76
Vht 49110 Barn- o utb kontor			10							10

Med hänsyn nya PO 2018	KF	KS	SoU	Samhälle	Lärande	Omsorg	Miljö	Byggn	Lönekomp	
Budget 2017	2 580	10 590	25 933	52 233	153 892	141 377	1 630	3 977	5 000	397 212
Vht 59110 Socialkontoret			10							10
Vhht 92000 Centralt stöd			20							20
<i>232 Ekonomienheten</i>										
Lönekompensation			84							84
Vht 9200 Administration			150							150
Vht 92220 Årsavgift Kommunförbundet (SKL)			12							12
<i>233 Personal</i>										
Lönekompensation			60							60
Vht 9231 Rehab o företagshälsovård			-62							-62
<i>234 Löneservice</i>										0
<i>241 Kostenhet</i>										
Lönekompensation			287							287
Förändring kapitalkostnader			112							112
Vht 92400 Kostenhet adm			-200							-200
Vht 92400 Kostenhet adm			-300							-300
3XXX Samhälle										
Lönekompensation				812						812
Förändring kapitalkostnader				1 412						1 412
321 Näringsliv				-250						-250
3243 Stadsnät				0						0
332x Fritid				300						300
325x Skog o mark				0						0
326x Fastighet				0 just						0
4XX Lärande										
Lönekompensation					2 415					2 415
Förändring kapitalkostnader					307					307
Vht 49 Administration					-350					-350
Vht 42 Fritidshem					-200					-200
Vht 44 Grundskola					-230					-230
Vht 44 Grundskola					-165					-165

Med hänsyn nya PO 2018	KF	KS	SoU	Samhälle	Lärande	Omsorg	Miljö	Byggn	Lönekomp	
Budget 2017	2 580	10 590	25 933	52 233	153 892	141 377	1 630	3 977	5 000	397 212
Vht 44 Grundskola					-600					-600
Vht 41 Ped omsorg /öpp fritidsvht					-500					-500
Vht 45 Gymnasie					-500					-500
5XX Omsorg										
Lönekompensation						3 314				3 314
Förändring kapitalkostnader						270				270
Vht 51 Äldreomsorg						-600				-600
Vht 51 Äldreomsorg						-500				-500
Vht 51 Äldreomsorg						-1 000				-1 000
Vht 52 HSR						600				600
Vht 60 EKB						2 000				2 000
Ev nytt LSS boende	Bör få mer underlag									0
6XXX Miljö o hälsa										
Lönekompensation							75			75
Förändring kapitalkostnader							19			19
7XXX Byggnadsnämnd										
Lönekompensation								50		50
Vht 2152 Planer								400		400
Vht Översiktsplan								-400		-400
Beräknad lönekomp 2018, utgått från 2017									-400	-400
Förändring	125	-195	1 320	2 274	177	4 084	94	50	-400	7 529
Prel Budget 2018	2 705	10 395	27 253	54 507	154 069	145 461	1 724	4 027	4 600	404 741
Plan 2018 enligt Budget 2017										404 486
Överskott + / underskott -										-255
Totalt justerat efter 17 maj	0	12	-268	242	510	664	15	10	76	1 261
Varav, PO justering nämnder	0	12	172	162	483	664	15	10		1 518

Sammanställning totalt kommunen

Preliminär Budget 2018

Version 20170523

	med nya PO 2018				sim äskat				
	Annat	Förändring	Förändring	Äskat	Budget 2018	ökn jfrt	Ökn% jfrt bu17	2018 ökn jfrt	bu17
15:30	ej löneökn eller kap kostn netto	kap kostn	löneläge	utöver ökat löneläge		budget 2017	före lönek	utfall 16	
Kommunfullmäktige	125	0	0	125	2 705	125	4,8%	395	2 580
Kommunstyrelsen	-224	-9	38	-233	10 395	-195	-1,8%	-60 021	10 590
Service o utveckling	285	194	842	479	27 254	1 321	5,1%	27 254	25 933
Samhälle	50	1 412	812	1 462	54 507	2 275	4,4%	54 507	52 233
Lärande	-2 545	307	2 415	-2 238	154 069	177	0,1%	2 043	153 892
Omsorg	500	270	3 314	770	145 461	4 084	2,9%	6 058	141 377
Miljönämnden	0	19	75	19	1 724	94	5,8%	130	1 630
Byggnadsnämnden	0	0	50	0	4 027	50	1,3%	121	3 977
Summa före lönekomp	-1 809	2 193	7 547	384	400 143	7 931	2,0%	30 488	392 212
	-0,5%		9 740						
Summa 2018 före lönekompensation					400 143				
Lönekomp 2018					4 600	4 600			5 000
Summa 2018 inkl lönekomp					404 742	7 531		35 087	397 212
Ek mål inkl 4600 tkr lönekomp		OBS förut 5000			404 486				
Kvar / fattas till ökade kostn / behov					-256				

1518 ca ökat löneläge in i 2018 pga ökat PO

Kommunfullmäktige						
	20170418					
		Åskat	BU17	Utall 16		
2017 års ram före löneökningar 2017	2 580					
Kompensation löneläge inför 2018	0					0,00%
Utgångsläge 2018	2 580					
Ökade kostnader / minskade intäkter						
Ansvar 0100 Kommunfullmäktige						
1 Vht 10000 Kommunfullmäktige			500	402	98	
2 Vht 11000 Kommunalt partistöd			336	336	0	
3 Vht 12000 Revision			750	655	95	
4 Vht 13010 Valnämnd	200		0	1	-1	Valår
5 Vht 13030 Överförmyndare			644	485	159	
6 Vht 13040 God man och förvaltare			350	430	-80	
<i>Delsumma</i>	200		2 580	2 310	270	
Minskade kostnader/ ökade intäkter						
Vht 10000 Kommunfullmäktige	-75					Licensavgifter Medborgarbudget
<i>Delsumma</i>	-75					
Ramförändring exkl ökat löneläge	125					
Ram 2018	2 705		125	395		

Kommunstyrelsen sammanställning

	Äskat	Bu17	utf 16	avv
2017 års ram före löneökningar 2017	10 590			
Kompensation löneläge inför 2018				
Utgångsläge 2017	10 590			
Förändring ramar inkl komp löneökningar				
Ansvar 1000 kommunstyrelsen	17	8 876	6 224	2 652
Ansvar 1110 Kommunchef	-212	1 714	129	1 585
<i>Summa förändring</i>	-195	10 590	6 353	4 237
Summa ram 2018	10 395	-195	4 042	

Ansvar 1000 Kommunstyrelsen						
	20170523					
		Äskat	bu17	utf16	Avv	
2017 års ram före löneökningar 2017		8 876				
Kompensation löneläge inför 2018						
Utgångsläge 2018		8 876				
Ökade kostnader / minskade intäkter						
1 Vht 10100 Kommunstyrelse		26	2 017	1 835	182	Kompensation löneläge inför 2018 kommunalråd
2 Vht 13110 Interkommunalt samarbete			884	662	222	
3 Vht 13120 Inlandssamarbete			15	15	0	
4 Vht 13130 Bidrag till föreningar			400	363	37	
5 Vht 13140 Evenemangsstöd			273	331	-58	
6 Vht 13170 Medel till KS förfogande			4 999	2 565	2 434	
vht 26410 Kontor folkhälsan			0	7	-7	
7 Vht 3159 Bidrag föreningar Kultur			100	103	-3	
8 Vht 50100 Bidrag föreningar SOC			150	141	9	
9 Vht 61040 Lönebidrag föreningar			38	37	1	
10 Vht 92010 IT-Stöd				164	-164	
11			0		0	
12 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017						
13 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018						
<i>Delsumma</i>		26	8 876	6 224	2 652	
Minskade kostnader / ökade intäkter						
14 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016		-9				
15 Vht 13170 Medel till KS förfogande		0				
16						
<i>Delsumma</i>		-9				
Ramförändring exkl ökade lönekostnader		17				
Ram 2018		8 893	17	2 669		

Ansvar 1110 Kommunchef					
	20170523				
		Åskat	Bu17	utf 16	avv
2017 års ram före löneökningar 2017		1 714			
Kompensation löneläge inför 2018		38			
Utgångsläge 2018		1 752			
Ökade kostnader / minskade intäkter					
1 Vht 92000 Centralt stöd			1 604		1 604
4 Vht 92150 Krishantering			50	21	29
5 Vht 92320 Chefsutveckling			60	108	-48
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017					
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018					
<i>Delsumma</i>		0	1 714	129	1 585
Minskade kostnader / ökade intäkter					
14 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016					
15 vht 92000 Centralt stöd		-250			Tillägg i budget 2017 för rekryteringsinsatser
<i>Delsumma</i>		-250			
Ramförändring exkl ökade lönekostnader		-250			
Ram 2018		1 502	-212	1 373	

Ansvar 210 Chef Service o utveckling			
	20170523		
		Åskat	Bu17
2017 års ram före löneökningar 2017		1 829	
Kompensation löneläge inför 2018		28	
Utgångsläge 2018		1 856	
Ökade kostnader / minskade intäkter			
Vht 9200 Centralt stöd		0	903
Vht 92010 IT-stöd		0	985
Vht 92900 Budget i balans		0	-59
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017			
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018			
<i>Delsumma</i>		0	1 829
			1150 tkr utförd till bun, soc o samh
Minskade kostnader / ökade intäkter			
14 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016		-4	
15			
<i>Delsumma</i>		-4	
Ramförändring exkl ökade lönekostnader		-4	
Ram 2017		1 852	24

Ansvar 221 Adminsistrativt stöd						
	20170523					
		Äskat	bu17			
	2017 års ram före löneökningar 2017	4 538				
	Kompensation löneläge inför 2018	156				
	Utgångsläge 2018	4 694				
	Ökade kostnader / minskade intäkter					
1	Vht 21000 Infrastruktur adm		469			
2	Vht 31500 Adm kulturverksamhet		118			
3	Vht 32110 Adm bibliotek		117			
4	Vht 40780 Förskola ledning o adm		218		Ev utökn 2 tj , ev jämnt ut pensionsavg	JH ?? Se text
5	Vht 44180 Grundskola ledning o adm		1 359			
6	Vht 49110 Barn- o utbildningskontor		689			
7	Vht 59110 Socialkontoret		484			
8	Vht 6003 Ensamkommande flyktingbarn		0			
9	Vht 92000 Centralt stöd		1 085			
		200				Utb ny kommunallag o vallag och GDPR utbildning se vidare CBs inskickade text om div systemstöd
10	Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017					
11	Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018	11				4 datorer 60 tkr
	<i>Delsumma</i>	211	4 538			
	Minskade kostnader / ökade intäkter					
12	Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016					
13	Vht 44180 Grundskola ledning o adm	-400				Pensionsavgång, ny tillsätts ej
14		0				((Jfr ovan. Se underlag hur tolka? JH tolkn tillsv netto besparing 100)) Åskande 300 tkr borttaget
15						
16						
	<i>Delsumma</i>	-400				
	Ramförändring exkl ökade lönekostnader	-189				
	Ram 2018	4 505	-33			

Ansvar 231 Utredning och utveckling					
version 20170523					
		Åskat	Bu17		
2017 års ram före löneökningar 2017		2 469			
Kompensation löneläge inför 2018		76			3,13%
Utgångsläge 2018		2 546			
Ökade kostnader / minskade intäkter					
Ansvar 1400 Kulturkontor					
1 Vht 49110 Barn- o utbildningskontor		10	505	Utredarutbildning	
2 Vht 59110 Socialkontoret		10	577	Utredarutbildning	
3 Vht 92000 Centralt stöd		20	1 387	Utredarutbildning	
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017					
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018					
<i>Delsumma</i>		40	2 469		
Minskade kostnader / ökade intäkter					
Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016					
<i>Delsumma</i>		0			
Ramförändring exkl ökade lönekostnader		40			
Ram 2018		2 586	116		

Ansvar 232 Ekonomienheten						
	20170523					
		Äskat	Bu17	utf 16	avv	
2017 års ram före löneökningar 2017	4 195					
Kompensation löneläge inför 2018	84					
Utgångsläge 2018	4 279					
Ökade kostnader / minskade intäkter						
1 Vht 92000 Administration	150	3 652	3 262	389	Kompensation neddragnins 2017 då sen anställning	
2 Vht 92010 IT-stöd		373	485	-112		
3 Vht 92020 Utvecklingsmedel		10	0	10		
4 Vht 92210 Försäkringar		0	39	-39		
5 Vht 92220 Årsavgift Kommunförbund (SKL)	12	160	167	-7	Justerat till 2017 års nivå	
6						
7						
8 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017						
9 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018						
10						
<i>Delsumma</i>	162	4 195	3 953	242		
Minskade kostnader / ökade intäkter						
11 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016	0					
12						
13						
14						
15						
16						
<i>Delsumma</i>	0					
Ramförändring exkl ökade lönekostnader	162					
Ram 2018	4 441	246	489			

Ansvar 233 Personal					
	20170523				
Ingen förändring enl HG					
		Äskat	Bu17	utf16	avv
2017 års ram före löneökningar 2017		2 756			
Kompensation löneläge inför 2018		60			
Utgångsläge 2018		2 816			
Ökade kostnader / minskade intäkter					
1 Vht 26410 Kontor Folkhälsan					
2 Vht 92000 Administration			2 021	2 028	-8
Vht 92010 IT Stöd					0
3 Vht 92020 Utvecklingsmedel			15	0	15
4 Vht 92310 Rehab och företagshälsovård			236	162	73
5 Vht 92320 Chefsutveckling			95	0	95
6 Vht 92330 Centrala utvecklingsmedel			450	356	94
7 Vht 92340 Centr personalbefrämj åtgärder			100	96	4
8 Vht 92350 Fackliga företrädare			-211	-516	305
9 Vht 92360 Friskvård			50	115	-65
10			0		0
11 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017		0			
12 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018					
<i>Delsumma</i>		0	2 756	2 241	515
Minskade kostnader / ökade intäkter					
13 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016		0			
14 Vht 92310 Rehab och företagshälsovård		-62			Arbetsgivarringens verksamhet har upphört så vi ska inte längre betala medlemsavgift.
15					
16					
17					
<i>Delsumma</i>		-62			
Ramförändring exkl ökade lönekostnader		-62			
Ram 2018		2 754	-2	513	

Ansvar 234 Löneservice					
	Äskat	bu17	utf16		
2017 års ram före löneökningar 2017	1 426				
Ökat löneläge inför 2018					
Utgångsläge 2018	1 426				
Ökade kostnader / minskade intäkter					
1 Vht 92000 Administration		1 426	1 445	-19	
3					
4					
5					Kolla ev äskningar inför 2018 när Lena U tillbaka
6					
7					
8 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017					
9 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018					
<i>Delsumma</i>	0	1 426	1 445	-19	
Minskade kostnader / ökade intäkter					
10 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016	0				
11					
12					
13					
14					
<i>Delsumma</i>	0				
Ramförändring exkl ökade lönekostnader	0				
Ram 2018	1 426	0	-19		

Ansvar 241 kostenhet					
	20170523				
		Åskat	Bu 17	Utf 16	avv
2017 års ram före löneökningar 2017	2 451				
Kompensation löneläge inför 2018	287				
Utgångsläge 2018	2 738				
Ökade kostnader / minskade intäkter					
1 Vht 92400 Kostenhet administration			-9 796	-9 807	11
2 Vht 92410 Kost förskola			885	887	-1
3 Vht 92420 Kost Grundskola			2 795	2 440	355
4 Vht 92430 Kost Blandand vht			2 827	2 913	-87
5 Vht 92440 Kost Äldreomsorg			5 740	6 056	-316
6					
7 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017	88				
8 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018	27				
<i>Delsumma</i>	115		2 451	2 489	-38
Minskade kostnader / ökade intäkter					
9 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016	-3				
10 Vht 92400 Kostenhet	-200				Engångsinsats utb 2017
11 Vht 92400 Kostenhet	-300				Förändring organisation
12					
13					
<i>Delsumma</i>	-503				
Ramförändring exkl ökade lönekostnader	-388				
Ram 2018	2 350		-101	-139	

Ansvar 3xx Samhälle					
	20170523				
		Åskat	Bu17	Utf 16	avv
2017 års ram före löneökningar 2017	52 233				
Kompensation löneläge inför 2017	812				
Utgångsläge 2018	53 045				
Ökade kostnader / minskade intäkter					
310 Chef Samhälle (181Fritids- o servicekontor)			2 045	2 210	-165
321 Näringsliv (12 Näringslivskontoret)			4 138	3 931	207
322 Integration (188 Integrationsenheten)			0	0	
323 Arbetsmarknad(61 Arbmarkn såtg under SOC)			5 182	4 772	409
324 Infrastruktur (182 Gator och vägar)			17 164	17 331	-166
325 Skog och mark (19 Skog och mark)			457	-1 442	1 899
326 Fastighet (185 Fastighet)			1 347	1 113	234
331 Kultur och bibliotek (14x Kultur o bibliotek)			5 781	6 778	-997
332 Fritid (184 Fritid)	300		10 273	10 225	49
341 Räddningstjänst (13x Räddningstj)			5 846	5 481	365
187 Kostenhet				2 495	-2 495
188 Integrationsenheten					0
10 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017	947				se spec nedan
11 Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018	708				
					men mindre 2018 på invest 2017 som ej utnyttjas men överförs till 2018
<i>Delsumma</i>	1 955		52 233	52 895	-662
			draget 150 tkr		
Minskade kostnader / ökade intäkter					
12 Minskade kapitalkostnader 2018 på investeringar tom 2016	-243		tot ca 243		se spec nedan
13 Minskade kostnader 326 Fastighet	0				((Reglering av fastighetsavtalen för bl a förrådsutrymmen))
14 Förändring återföring investeringsinkomster cirka					JH,jfr stadsnät ovan, och separat beräkning. Osäkert pga anslutn, inv
15 Minskade kostnader 325 skog och mark	0				JH lagt tillbaka
16 324 Infrastruktur	0				JH 150 tkr gator o vgar draget redan i bu17
321 Näringsliv BID projekt	-250				JH ? Om projekt o motprestation (externt) borde kunna plockas bort 2018
<i>Delsumma</i>	-493				
Ramförändring exkl ökade lönekostnader	1 462				
Ram 2018	54 507		2 275	1 613	

Lärande					
	20170523				
	Åskat	Bu17	Utfall 16	Avv	
2017 års ram före löneökningar 2017	153 892				
Kompensation löneläge inför 2018	2 415				
Utgångsläge 2018	156 307				
Ökade kostnader/ minskade intäkter					
1 Vht 10 Nämnd och styrelseverksamhet		380	294	86	
2 Vht 33 Musikskola		3 795	3 710	85	
3 Vht 40 Förskola		28 077	27 868	209	
4 Vht 41 Ped omsorg /öpp fritidsvht		428	504	-76	
5 Vht 42 Fritidshem		5 361	4 380	980	
6 Vht 44 Grundskola		70 641	72 660	-2 018	
7 Vht 45 Gymnasieskola		39 142	36 283	2 859	JH Tillbaka till OLC? JH väldigt prel enl Marie E 39,3 mkr 2018 (jfr nedan där vi dragit 500
8 Vht 47 Vuxenutbildning		0	92	-92	
9 Vht 49 BUN administration		6 069	6 361	-292	
10 Vht 60 Integration		0	-125	125	
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017	352				
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018	227				räknat på 12 mån surfplattor (500 tkr) o 6 mån möbler (600 tkr)
<i>Delsumma</i>	579	153 892	152 027	1 866	
Minskade kostnader/ ökade intäkter		500 tkr draget redan 2017			
Minskade kapitalkostn 2018 på inv tom 2016	-272				
Vht 49 Adminsistration	-350				Utvecklartjänst. 1,0 tjänst bort
Vht 42 Fritidshem	-200				Digerbergets fritidshem. 0,5 tjänst bort
Vht 44 Grundskola	-230				Lokalkostnad allergifritids bort
Vht 44 Grundskola	-165				Navets lokalkostnad bort
Vht 41 Ped omsorg / öpp fritidsvht	-500				Dagbarnvårdare pension. Återsättes ej. 1,0 tjänst bort.
Vht 45 Gymnasieskola	-500				Färre elever som 4 år på gymnasiet. Försiktig bedömning . Risk att det blir ökade kostnader pga flytt av vuxenutbildningar från Mora till Orsa
Vht 44 Grundskola	-600				Ökad ersättning från integration med 600 tkr
<i>Delsumma</i>	-2 817				
Ramförändring exkl ökat löneläge	-2 238				
Ram 2018	154 069	177	2 043		

Omsorg						
	20170523					
	Äskat		Bu17	utf 16	Avv	
	2017 års ram före löneökningar 2017	141 377				
	Kompensation löneläge inför 2018	3 314				
	Utgångsläge 2018	144 691				
	Ökade kostnader / minskade intäkter					
1	Vht 10 Nämnd och styrelseverksamhet		365	396	-31	
2	Vht 50 Socialförv gemensamt		1 849	1 896	-47	
3	Vht 51 Äldreomsorg	-600	69 676	64 242	5 434	
4	Vht 52 HSR	600	10 801	11 115	-314	1,0 Sjuksköterska
5	Vht 53 Psykiatri		2 465	2 228	238	
6	Vht 54 Särskilda omsorgen/ LSS	0	20 703	21 536	-833	Ny gruppbostad LSS. Finansiering via utjämningssystem senare
	Vht 54 Särskilda omsorgen/ LSS					0,4 tjänst Dagcenter / AME plockverkstaden
7	Vht 55 IFO		17 254	20 052	-2 798	Familjehemssekreterare
	Vht 55 IFO					Behandlingsassistent i samarbete med skolan
	Vht 55 IFO					Nya krav. Sammanslagning tobak- och alkoholtillsyn
8	Vht 57 Ekonomiskt bistånd		7 680	7 523	158	
9	Vht 58 Familjerätt- o rådgivning		1 190	1 197	-7	
10	Vht 59 Administration (inkl buffert)		12 394	11 657	736	
	Vht 60 Integration (EKB)	2 000	-3 000	-7 210	4 210	Se konsekvensanalys NS
12	Vht 61 Arbetsmarknadsåtgärder		0	4 772	-4 772	Flyttat t samhälle
13						
14						
16	Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017	263				
17	Kapitalkostnader 2017 på investeringar 2017	114				
18						JH LSS och IFO tror vi realistiskt?
	<i>Delsumma</i>	2 377	141 377	139 403	1 974	
19	Minskade kostnader / ökade intäkter		500 tkr redan draget 2017			
20	Minskade kap kostn 2018 på inv tom 2016	-107				
21	Vht 51 Äldreomsorg	-500				Utbildningsinsats undersköterskor. Fortsätter 2018 ????
22	Vht 51 Äldreomsorg	-1 000				Buffert ÄHO
	<i>Delsumma</i>	-1 607				
	Ramförändring exkl ökat löneläge	770				
	Ram 2018	145 461	4 084	6 058		

Miljönämnden					
	20170523				
		Äskat	BU17	utf 16	avv
	2017 års ram före löneökningar 2017	1 630			
	Kompensation löneläge inför 2018	75			0,0%
	Utgångsläge 2018	1 705			
	Ökade kostnader / minskade intäkter				
	Ansvar 6000 Miljö- o Hälso skyddsnämnd				
1	Vht 10600 Miljö- och hälso skyddsnämnd		66	53	13
	Ansvar 6100 Miljökontor				0
2	Vht 21550 Energirådgivning		0	0	0
3	Vht 26000 Adm Miljö o hälsa		885	900	-15
4	Vht 26110 Livsmedel		106	119	-13
5	Vht 26120 Miljö tillsyn		231	207	24
6	Vht 26310 Kalkning		107	96	11
7	Vht 26330 Naturvård		236	220	16
8					
9					
10					
	Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017	19			
	Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018				
	<i>Delsumma</i>	19	1 630	1 594	36
	Minskade kostnader / ökade intäkter				
14	Minskade kap kostn 2018 på invest tom 2016				
15					
	<i>Delsumma</i>	0			
	Ramförändring exkl ökat löneläge	19			
	Ram 2018	1 724	94	130	

Byggnadsnämnden					
	20170523				
	Äskat	Bu17	Utfall 16	Avv	
2017 års ram före löneökningar 2017	3 977				
Kompensation löneläge inför 2018	50				
Utgångsläge 2018	4 027				
Ökade kostnader / minskade intäkter					
Ansv 7000 Byggnadsnämnden					
1 Vht 10700 Byggnadsnämnd		145	205	-60	
Ansv 7100 Stadsarkitektkontoret					
2 Vht 21500 Statsbyggnad adm		1 070	1 248	-178	
3 Vht 21510 Bygglov		500	211	289	
4 Vht 21520 Planer	400	297	343	-46	Öka takten med detaljplanearbete i Orsa
5 Vht 21530 Kartor				0	
6 Vht 21540 Översiktsplan	-400	400	342	58	Ram för ÖP ingår i de totala timmarna (25%) från Mora och måste därför flyttas till Planer när ÖP är färdigställd
Vht 21590 Karta, Mät, GIS		988	798	190	
8 Ansv 7110 Bostadsanpassning				0	
9 Vht 50500 Bostadsanpassning		577	760	-183	
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2017	0			0	
Kapitalkostnader 2018 på investeringar 2018	0			0	
<i>Delsumma</i>	0	3 977	3 906	71	
Minskade kostnader / ökade intäkter					
Minskade kap kostn 2018 på invest tom 2016					
<i>Delsumma</i>	0				
Ramförändring exkl ökat löneläge	0				
Ram 2018	4 027	50	121		

Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens utskott för samhälle

2017-05-15

Kf §

Ks §

Utskottet för samhälle § 24

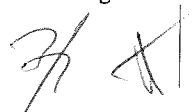
Dnr OK KS

Mål 2018

Utskottet föreslår Kommunstyrelsen fastställa följande verksamhetsmål för 2018;

- Bedömningen av kommunens service till företagen i enkäten Svenskt Näringslivs rankning ska vara minst 2,9 i mätningen 2017 och minst 3,1 i mätningen 2018
- Ungas drivkraft är en naturlig del i samhällsutvecklingen genom att förbättra "nöjdheten" hos ungdomarna via indikationer i lupp med 10% jämfört med föregående mätning
- Arbetslösheten ska minska i Orsa kommun, i synnerhet bland unga. Andelen öppet arbetslösa i åldern 18-24 år uppgår till högst 10% i medelvärde för 2018 (13,3 medelvärde 2016)

Justerandes sign.

Utdragsbestyrkande

§ 98

Mål för verksamhet omsorg 2018

Beslut

Utskottet för omsorg föreslår kommunstyrelsen att anta målen för verksamheten omsorg 2018.

Sammanfattning av ärendet

Målen är framtagna utifrån de tre riskområden som utskottet har valt ut.

Patientsäkerhet

Målet för att nå en god och säker omsorg är:

- Att fallolyckorna ska minska med 50 %
- Att läkemedelsavvikelserna ska minska med 50 %

Kompetensförsörjning

Målet är att alla tjänster ska vara tillsatta, inga vakanser, för att klara kompetensförsörjningen.

Hemmaplanslösningar

Målet är att ha välfungerande lösningar på hemmaplan som kan tillgodose ett bredare behov av insatser.

På området barn och unga ska fem nya familjehem rekryteras.

På området vuxna ska antalet placeringsmånader minska med 25 %.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande

Sändlista

Kommunstyrelsen

Ärende till utskottet för omsorg

Mål för omsorgen 2018

Målen är framtagna utifrån de tre riskområden som utskottet har valt ut.

Patientsäkerhet

Kompetensförsörjning

Hemmaplanslösningar

Förslag till beslut

Föreslå Kommunstyrelsen att anta målen för Omsorgen 2018

MÅL OMSORGEN 2018

Målet för att nå en god och säker omsorg är.

Att fallolyckorna ska minska med 50%

Att läkemedelsavvikelserna ska minska med 50%

Målet är att alla tjänster ska vara tillsatta, inga vakanser.
För att klara kompetensförsörjningen.

Målet är att ha välfungerande lösningar på hemmaplan som kan tillgodose ett bredare behov av insatser.

På området barn och unga ska fem nya familjehem rekryteras.

På området vuxna ska antalet placeringsmånader minska med 25%

Mål Service och Utveckling 2018

Målområden beslutade av KF:

TILLVÄXT

EKONOMI

LIVSKVALITET

MEDARBETARE

Kommunövergripande mål 3 år som KF ska besluta:

Tillväxt:

- Orsa ska vara bland de topp hundra bästa kommunerna i näringslivsrankingen år 2020
- Antalet invånare i Orsa ska överstiga 7000 år 2020
- Handläggningstiden för myndighetsutövning ska halveras varje år med hjälp av ökad digitalisering

Ekonomi:

- Kommunens resultat ska under perioden i genomsnitt uppgå till minst 1,5 % av skatteintäkterna. (Med skatteintäkter avses summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning).

Verksamhetsmål Service och Utveckling som KS ska besluta:

Medarbetare:

- Orsa kommun ska vara en attraktiv arbetsplats med medarbetare som är kompetenta, engagerade, friska och nöjda. Ohälsotalet ska uppgå till max 5,5 %, resultatet av medarbetarenkäten för delområde organisation ska uppgå till 60 för (48, 2016) och NMI ska uppgå till 75 (72, 2016).

Livskvalitet:

- Medborgarna, besökarna och internt i organisationen (våra kunder) ska uppleva att servicen från med Orsa kommun är hög. NMI ska uppgå till 52, Index för bemötande och tillgänglighet externt ska uppgå till 58, och Index för bemötande och tillgänglighet internt ska uppgå till 60.
- Samverkansavtal med alla fackförbund ska finnas upprättade så att en väl fungerande samverkan och dialog med facken möjliggörs.

Ekonomi:

- **Ett ledningssystem via intranätet klart så att vi skapar ordning och reda samt en tydlig struktur för uppföljning och agerande på avvikelser.**
- **Max 2% avvikelse mellan prognos vid delårsbokslut och utfallet vid årsbokslut.**

Verksamhetsområde lärande
Mattias Scandola

Kommunstyrelsen

SMARTA mål för verksamhetsområde lärande läsåret 2017/18

Sammanfattning av ärendet

I april 2017 diskuterade Utskottet för Lärande möjliga målområden för nästa läsår, läsåret 2017/18. Beslut fattar utskottet 1 juni 2017.

Under läsåret 2016/17 har verksamhetsområde lärande haft följande SMARTA mål:

1. Ökad läsförståelse.
2. Ökad trygghet och ökad studiero.
3. Ökade resultat för pojkarna så att de kommer i paritet med flickornas resultat.

Efter diskussion i ledningsgruppen för förskolechefer och rektorer ser vi värdet av att inte byta ut smarta målen oftare än nödvändigt. Förändring i en verksamhet tar lång tid och om området fortfarande är viktigt att förbättra så finns det ett egenvärde i att hålla kvar vid målen.

Ledningsgruppen för verksamhetsområde lärande vill under nästa läsår implementera ett nedifrån och upp-perspektiv på förskole- och skolutveckling. I enighet med forskarna Scherp/Larsson/Löwstedts definition vill ledningsgruppen under 2017/18 skapa en *utvecklingsorganisation* där *lärlag* kompletterar arbetslagens arbete.

Efter diskussion i utskottet för lärande i april 2017 togs följande smarta mål fram för läsåret 2017/18.

1. Ökad läsförståelse.
2. Ökad trygghet och ökad studiero.
3. Att kvalitetsarbetet ska upplevas som angeläget för alla medarbetare genom att bygga en struktur för organisatoriskt lärande.

Beslutsunderlag

-

Förslag till beslut

Utskottet för lärande föreslår kommunstyrelsen besluta följande mål för läsåret 2017/18:

1. Ökad läsförståelse.
2. Ökad trygghet och ökad studiero.
3. Att kvalitetsarbetet ska upplevas som angeläget för alla medarbetare genom att bygga en struktur för organisatoriskt lärande.

Sändlista

Kommunstyrelsen

§ 97

OK OMS 2017/00148-3

Ändring av instruktionerna för KHPR samt namnändring

Beslut

Utskottet föreslår kommunstyrelsen att ändra i instruktionerna för KHPR angående sammansättning av rådet, att också SKPF läggs till med 2 representanter.

Utskottet föreslår kommunstyrelsen att ändra namnet på rådet KHPR till Kommunala pensionärs- och tillgänglighetsrådet.

Sammanfattning av ärendet

Svenska Kommunal Pensionärernas Förbund (SKPF) ansöker i skrivelse till Orsa kommun om plats i Kommunala Handikapp- och Pensionärsrådet (KHPR).

Beslutsunderlag

Protokoll från KHPR sammanträde den 19 april 2017

Skrivelse från SKPF

Instruktion för Kommunala pensionärs- och handikapprådet i Orsa kommun

Förslag till beslut

Föreslå kommunstyrelsen att ändra i instruktionerna för KHPR angående sammansättning av rådet, att också SKPF läggs till med 2 representanter.

Föreslå kommunstyrelsen att ändra namnet på rådet KHPR till Kommunala pensionärs- och tillgänglighetsrådet.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Instruktion för Kommunala pensionärs- och handikapprådet i Orsa kommun

(Reviderad av kommunstyrelsen 2015-03-09)

Kommunala pensionärs- och handikapprådet

Rådet är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan företrädare för pensionärs- och handikapporganisationer och kommunens styrelser och nämnder.

Syfte

Rådet skall ha inflytande på alla frågor som berör äldre och handikappade genom att

- vidmakthålla och förstärka inflytandet
- verka för att frågor för pensionärer och funktionsnedsatta beaktas i nämndernas verksamhetsplanering
- initiera nya frågor
- vara remissorgan
- vara ett forum för opinionsbildning och kunskapsspridning
- medverka vid förberedelser för eventuell upphandling av vårdgivare
- vara ett forum där pensionärs- och handikapporganisationernas sakkunskap kan förmedlas till olika nämnder

Arbetsuppgifter

Kommunens företrädare skall i rådet informera om planer och förändringar av samhällsinsatsers utformning och organisation som berör pensionärer och funktionsnedsatta och därmed inhämta synpunkter i så tidigt skede att rådets synpunkter kan påverka ärendets handläggning.

Representanterna för pensionärs- och handikapporganisationerna har i rådet möjlighet att väcka frågor och aktivt arbeta för förändringar i den kommunala verksamheten för bättre anpassning till de grupper de företräder. Rådet är ett referensorgan med överläggningsrätt i frågor som berör pensionärer och funktionsnedsatta.

Organisation och sammansättning

1. Kommunala pensionärs- och handikapprådet är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen.
2. Rådet har följande sammansättning
 - Fyra förtroendevalda från kommunstyrelsen (två ledamöter och två ersättare)
 - En förtroendevald från Landstinget
 - Två representanter från PRO
 - Två representanter från SPF
 - Tre representanter gemensamt från handikapporganisationerna

Samtliga representanter skall vara bosatta i Orsa kommun.

Organisation och arbetsformer

Kommunstyrelsen utser ordförande bland de förtroendevalda i rådet.

Rådet ska ha en sekreterare.

Rådet sammanträder minst fem gånger under året. Extra sammanträde skall hållas om rådets ordförande, beredningsgruppen eller hälften av rådets ledamöter begär det.

Skriftlig kallelse med föredragningslista utsändes till rådets ledamöter och suppleanter senast en vecka före rådets sammanträde.

Förslag till ärendeförteckning skall delges rådets ledamöter i tid för att underlätta vidare information och behandling

Vid sammanträden förs protokoll justerat av ledamot från pensionärsorganisationerna eller handikapporganisationerna.

Protokollsutdrag tillställs berörda av beslutet. Fullständiga protokoll delges ledamöter i rådet, kommunstyrelsen samt företrädare för de politiska partier som är representerade i fullmäktige.

Ekonomi

Till rådets ledamöter utgår reseersättning enligt reglerna för förtroendevalda inom kommunen.

Utbildning

Ledamöterna i rådet erbjuds utbildning och/eller minst ett studiebesök årligen.

Ändring av instruktion

Ändring av instruktionen kan aktualiseras av rådet eller kommunstyrelsen.

Fastställelse

Instruktionen för Kommunala pensionärs- och handikapprådet fastställs av kommunstyrelsen.

2017-03-21

Orsa Kommun
Box 23
794 21

Angående representation i KPR, Orsa kommun

SKPF avd. 92 ansöker härmed om plats i det kommunala pensionärsrådet.

SKPF – Svenska Kommunal Pensionärernas Förbund har historiskt varit en organisation för fackförbundets Kommunals pensionerade medlemmar. Sedan 1996 är SKPF emellertid en öppen pensionärsförening, för alla som uppbär pension. Vi är över 170 000 medlemmar fördelade i 152 avdelningar över hela landet. I Orsa kommun har vi 141 medlemmar. SKPF avd. 92 omfattar även kommunerna Mora, Malung, Orsa och Älvdalens kommuner och totalt 847 medlemmar.

Vi medverkar som remissinstans i många statliga utredningar och sitter med i flera referensgrupper hos statliga myndigheter. SKPF medverkar också, tillsammans med de tre övriga rikstäckande pensionärsorganisationerna (PRO, SPF och RPG), i regeringens pensionärskommitté och Socialstyrelsens äldre-råd.

Lokalt har våra avdelningar, precis som 152 andra SKPF- avdelningar runt om i landet, ett gediget program med sociala sammankomster, utbildningar, resor mm. Därutöver är SKPF engagerat i äldre-politiska frågor både nationellt och lokalt. De flesta av våra medlemmar utser exempelvis KPR- representanter i sina kommuner.

Det skulle vara berikande för oss, och vår förhoppning är att det även gäller för kommunen, om vår avdelning fick representation i kommunens pensionärsråd. På våra medlemsträffar kommer det ofta upp frågor och funderingar som det skulle vara värdefullt att få föra vidare till KPR. Vi skulle också kunna förbättra informationen till våra medlemmar om kommunens insatser inom olika områden om vi fick den insyn som en plats i KPR kan ge.

Vi skriver till Er med en önskan om att vi kan höras mer i denna fråga och att det kan leda till att SKPF får representation i KPR.

Vi är givetvis behjälpliga och bidrar med mer information, om kommunen önskar det för att kunna fortsätta handlägga frågan.

Med förhoppningar om ett snart återhörande!

Med vänlig hälsning

SKPF, Anders Wallin

Anders Wallin
Länsvägen 17
751 23 Västerås

070-3715894

Protokoll fört vid möte med KHPR 2017-04-19

Plats och tid för mötet: Kommunhuset, kommunsalen, Orsa
kl 08.30 – 11.15

Närvarande: Susann Lindblad, ordförande
Gunilla Elings-Friberg, kommunstyrelsen
Carl-Erik Wohlmer, Hörselskadades riksförbund
Agneta Ersson PRO, ersättare för Ewa Andersson, PRO
Ellen Gunnars, SPF
Ing-Britt Alfredsson, Demensföreningen
Hjördis Nyström, Hjärt- och lungsjukas förening
Maria Tapper, Landstinget

Övriga närvarande: Jan Segerstedt, kommunstyrelsen
Marie Jangmyr-Sundin, Tf omsorgschef

Underskrifter:
.....
Susann Lindblad, ordförande

Justerare:
.....
Ellen Gunnars

.....
Lotta Hedin, sekreterare

§ 1. Mötets öppnande

Ordförande öppnar mötet.

§ 2. Val av justerare

Ellen Gunnars väljs till justerare.

§ 3. Föregående protokoll 2017-02-15

Ordförande går igenom protokollet.

§ 4. Information från verksamheten

Marie Jangmyr-Sundin, tf omsorgschef presenterar sig. Hon är tillförordnad fram till 31 augusti. Rekrytering av ny omsorgschef pågår.

Hon informerar lite från sista mötet med utskottet för omsorg. Där fördes diskussion om målområden. Man beslutade sig för tre riskområden. De är Patientsäkerhet, Kompetensförsörjning och Placering barn/unga, att hitta hemmaplanslösningar.

§ 5. Information från Kommunstyrelsen

Information om ombyggnad av Lillåhem.

§ 6. Information från Landstinget

Det är Landstingsfullmäktige på måndag 24 april.

Angående branden på akuten så fungerade allt bra. Många ställde upp frivilligt. Vid den stora bussolyckan mellan Orsa och Sveg så fördes några patienter till Mora lasarett. Helikoptern hjälpte till.

En länsregion skal bildas, arbetet med ny organisation pågår.

Det ska bli en skatteväxling gällande kollektivtrafiken vid årsskiftet. Detta för att få till en huvudman.

Ökat samarbete mellan Falun och Mora vad gäller kirurgi.

En tredje akademisk vårdcentral har inrättats i länet. Där bedriver läkare forskning på halvtid och arbetar halvtid.

Från januari ändras betalningsansvarslagen (gäller hemtagning av färdigbehandlade patienter). Kommunerna har i dagsläget 5 vardagar på sig innan man blir betalningsansvarig. Från januari 2018 blir det 3 dygn.

Ambulanshelikoptern har varit på plats i ca 1 år. Är ett komplement till vägambulansen. Bemanning dygnet runt. Är som en intensivvårdsavdelning. En läkare finns med.

§ 7. Ansökan från SKPF om plats i KHPR

Svenska Kommunal Pensionärernas Förbund (SKPF) ansöker i skrivelse till Orsa kommun om plats i KHPR.

KHPR föreslår Kommunstyrelsen att ändra i instruktionerna för KHPR angående samansättning av rådet, att också SKPF läggs till med 2 representanter.

Samtidigt föreslås Kommunstyrelsen att ändra namnet på rådet till Kommunala pensionärs- och tillgänglighetsrådet.

Rådet beslutar att bjuda in SKPF till nästa möte den 7 juni.

§ 8. Studiebesök

Rådet diskuterar olika förslag.

§ 9. Övriga frågor

Förslag om en förteckning över handikapparkeringar på byn.

Rådet bjuder in Celia Ahlin, chef för Samhälle till nästa möte.

En skriftlig information till de som flyttar in på trygghetsboende efterfrågas.

Blir de som bor på Trygghetsboende inbjudna till de aktiviteter som finns på Lillåhem? Dörrarna mellan trygghetsboende och Lillåhem bör låsas upp vid aktivitetstillfällen för att man ska kunna delta.

Synpunkter på schemaläggning inom hemtjänsten. En person fick samma dag besök av hemtjänsten vid två tillfällen för att städa.

En livboj saknas vid bryggan nedanför Lillåhem.

Vid nybyggnationer/ombyggnationer, rådet saknar ritningar som vi tidigare har fått för granskning och synpunkter.

Önskemål om en minnesplats vid kyrkan. Jan Segerstedt tar frågan med sig.

Tillgänglighetspromenader efterfrågas. Rådet beslutar att göra en sådan den 4 maj kl 10. Samling vid Konsum-parkeringen. Någon från gata park bjuds in att delta vid promenaden.

§ 96

OK OMS 2017/00087-5

Utredning gällande placering av tobakstillsyn samt elektroniska cigaretter.

Beslut

Utskottet för omsorg föreslår kommunstyrelsen att utskott för omsorg övertar tobakstillsyn samt tillsyn enligt lag om elektroniska cigaretter från miljönämnden.

Utskottet för omsorg ger tf verksamhetschef omsorg i uppdrag att revidera kommunens alkoholpolitiska handlingsprogram.

Utskottet för omsorg ger i uppdrag till verksamhetschef för omsorg att under hösten utreda möjligheten till samverkan eller gemensam verksamhet med Älvdalens kommun (och Mora kommun). Utredningens resultat redovisas vid utskottets sammanträde den 15 november 2017.

Sammanfattning av ärendet

Miljönämnden föreslår Kommunstyrelsen att skyndsamt utreda möjligheten att utskottet för omsorg ansvarar för:

1. Tillsyn enligt tobakslagen, förutom tillsynen av rökfria miljöer.
2. Tillsyn enligt kommande lag om elektroniska cigaretter.

Kommunstyrelsen vill att utskottet för omsorg inkommer med yttrande över möjligheten att utskottet för omsorg övertar ansvaret enligt ovanstående två punkter. Verksamhetschef omsorg fick i utredningsuppdrag i ärendet den 15 mars 2017 av utskottet för omsorg för redovisning den 10 maj.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande

Förslag till beslut

Utskottet föreslår kommunstyrelsen att utskott för omsorg övertar tobakstillsyn samt tillsyn enligt lag om elektroniska cigaretter från miljönämnden.

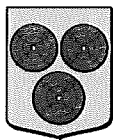
Utskottet föreslår kommunstyrelsen att utöka tjänstgöringsgraden från 25 % till 50 %.

Utskottet föreslår kommunstyrelsen att förordna förebyggande arbete i Orsa kommuns alkoholpolitiska handlingsprogram.

Utskottet ger i uppdrag till verksamhetschef för omsorg att under hösten utreda möjligheten till samverkan eller gemensam verksamhet med Älvdalens kommun (och Mora kommun). Utredningens resultat redovisas vid utskottets sammanträde den 15 november 2017.

Sändlista

Kommunstyrelsen

Ärende:

Placering av tobakstillsyn samt placering av tillsyn enligt lag om elektroniska cigaretter.

Verksamhet omsorgs möjlighet att överta tobakstillsyn samt tillsyn enligt lag om elektroniska cigaretter från miljönämnden.

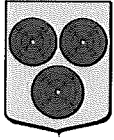
Bakgrundsfakta

Orsa kommun har idag 15 stycken stadigvarande serveringstillstånd. Under de senaste åren har det funnits mellan 15 till 18 stycken stadigvarande serveringstillstånd varje år.

Orsa kommun har 2 till 6 stycken tillfälliga serveringstillstånd varje år.

I uppdraget som handläggare ingår:

- Utredningar av sökandes lämplighet
- Kunskapsprov
- Inre- och yttre tillsyn
- Ny tillsynsplan varje år
- Revidering av riktlinjer och taxor
- Granskning av restaurangrapporterna
- Svara på frågor från näringsidkare.
- Handläggarträffar, ansvarsfull alkoholservice 2 gånger/år, utbildningar, konferenser.
- Yttrande kring spelautomater,
- Tillsyn läkemedel,
- Tillsyn folköl
- Krogar mot knark.
-

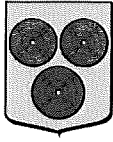
Medskick

Orsa kommun har, genom detta ansvarsområde, möjlighet att utöva förebyggande arbete i syfte för att minska riskbruk och missbruk bland annat av alkohol och läkemedel. Ett förebyggande arbete som på sikt minskar antalet personer med missbruksproblematik i Orsa kommun. Förebyggande arbete ska drivas tillsammans med olika aktörer tex Näringsliv, Polis, andra kommuner mm.

Orsa kommun kan i sitt förebyggande arbete utgå från den nationella strategin som kan tydliggöra och strukturera arbetet. Det övergripande målet i strategin är *"ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk"*.

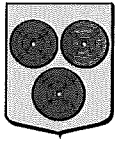
Strategin innehåller 7 långsiktiga mål:

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.
2. Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak.
3. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.
4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
5. Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
6. Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
7. En folkhälsobaserad och restriktiv syn på ANDT (Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak) inom EU och internationellt.

Nulägesbeskrivning

- Verksamhet omsorg har idag vissa svårigheter att hantera tillstånd- och tillsynsfrågan på ett adekvat sätt. Tidsbrist kan vara en del av problemet, vilket i sin tur påverkar handläggning, noggrannhet, kontinuitet samt kunskapsinhämtning och utveckling.
- För närvarande är det 25% tjänstgöringsgrad avsatt för ändamålet.
- Enligt miljönämnden kräver hanteringen av tillsyn enligt tobakslagen 100 arbetstimmar per år.
- Den kommande lagen om elektroniska cigaretter samt de omfattande förändringar som föreslås i den nya tobakslagen kräver ännu mer arbetstimmar.
- Alkoholagen är en skyddslag, vilket innebär att de sociala aspekterna ska lyftas fram.
- Idag bedrivs arbetet av en enskild anställd, vilket indikerar både otrygghet och sårbarhet.
- En samverkan med grannkommunerna kan motverka ensamarbetet samt främja utveckling och en bredare kompetens
- De fördelar som åberopas i tjänsteutlåtandet från miljönämnden, 2017-02-01 Dnr 2017-000009-H06, är tillräckligt motiverande för att placera tillsyn enligt tobakslagen samt tillsyn enligt kommande lag om elektroniska cigaretter i verksamhet omsorg.

Förslag till beslut

- att utskottet för omsorg övertar tobakstillsyn samt tillsyn enligt lag om elektroniska cigaretter från miljönämnden.
- att utskottet för omsorg utökar tjänstgöringsgraden från 25% till 50%
- att utskottet för omsorg förordar förebyggande arbete i Orsa kommuns alkoholpolitiska handlingsprogram
- att ge uppdrag till chef för verksamhet omsorg att under hösten utreda möjligheten till samverkan eller gemensam verksamhet med Älvdalens kommun (och Mora kommun). Utredningens resultat redovisas vid utskottets sammanträde i nov 2017

Utreda placering av tobakstillsyn samt placering av tillsyn enligt lag om elektroniska cigaretter, Orsa kommun

Beslut

Miljönämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen i Orsa kommun att skyndsamt utreda möjligheten att utskottet för omsorg ansvarar för:

1. tillsynen enligt tobakslagen, förutom tillsynen av rökfria miljöer.
2. tillsyn enligt kommande lag om elektroniska cigaretter.

Sammanfattning

I dagsläget har miljönämnden ansvar för tillsyn över tobakslagen i sin helhet i Orsa kommun, dvs både tobaksförsäljning och rökfria miljöer. I Mora kommun ligger ansvaret för tillsynen av tobaksförsäljningen sedan 2008 på Moras socialnämnd medan tillsynen av rökfria miljöer ligger på miljönämnden.

En ny tobakslag föreslås träda ikraft den 1 januari 2018. En av de stora förändringarna i den nya tobakslagen är tillståndsplikt för att sälja tobak. Idag är det bara anmälningspliktigt.

Den nya tillståndsplikten kommer att vara i stort sett liknande den som idag gäller för serveringstillstånd för alkoholdrycker. Tillstånd ska endast meddelas den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheter i övrigt är lämplig för att utöva verksamheten. Prövningen bör alltså avse sökandes s.k. vandel – i huvudsak ekonomisk skötsamhet, eventuell förekomst av tidigare brottslig belastning och sökandes ekonomiska förhållanden i övrigt.

En lag om elektroniska cigaretter föreslås också träda i kraft 1 juli 2017. Lagen kommer bland annat att reglera bestämmelser om åldersgräns, anmälningskyldighet, tillsyn och straffansvar vid försäljning av elektroniska cigaretter.

Motivering

Miljönämnden ser flera fördelar, både för kommunen och för näringslivet, med att flytta tillsynen enligt tobakslagen vad gäller alla områden utom tillsynen av rökfria miljöer till utskottet för omsorg. Fördelarna finns även om de föreslagna ändringarna av tobakslagen inte träder i kraft. Det finns även samma fördelar med att placera tillsynen för den kommande lagen om elektroniska cigaretter på utskottet för omsorg.

Miljönämnden har redan vid starten av kommunens organisationsöversyn lyft denna fråga som något som måste utredas. Frågan står med som en punkt att utreda i samband med översynen men ännu har ingen utredning presenterats.

Eftersom lagstiftningarna kommer att träda i kraft inom kort anser miljönämnden att det är viktigt att skyndsamt få till ett beslut om var tillsynen ska ligga. Detta så att berörd nämnd/utskott kan delta på de utbildningar som Folkhälsomyndigheten kommer att hålla i och med lagändringarna och på ett lämpligt sätt hinna förbereda sig.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Fördelar med förslaget:

- Miljönämnden har inte någon handläggning som påminner om den som kommer att bli aktuell vid tillståndsprovning för tobaksförsäljning. Om tillsynen kommer att ligga kvar på miljönämnden kommer utbildningsinsatser krävas i mycket större omfattning än om tillsynen flyttas till utskottet för omsorg som redan idag handlägger liknanden tillståndsprovningar gällande serveringstillstånd för alkoholdrycker. I *En översyn av tobakslagen – Nya steg mot ett minskat tobaksbruk, SOU 2016:14*, lyfts att kommunen genom reglerna om serveringstillstånd för alkoholdrycker har vana att hantera tillståndsprovningar som liknar det som kommer att bli enligt tobakslagen.
- Den nya lagen om e-cigarett kommer att vara väldigt lik tobakslagen och tillsynen av den lagen bör göras samordnat med tillsyn enligt tobakslagen för att uppnå effektivitetsvinster.
- Utskottet för omsorg har idag tillsyn på försäljning av folköl och vissa receptfria läkemedel. Tillsynen på dessa två områden samt tobak och e-cigarett är väldigt lika och att då ha tillsynen på samma ställe gör att de kan samordnas både vad gäller besök på försäljningsställen samt vad gäller taxor. Oftast har försäljningsställena flera av dessa produkttyper i sitt sortiment.
- Det gynnar försäljningsställena att tillsynen av tobak, e-cigarett, folköl och vissa receptfria läkemedel kan samordnas vad gäller tillsynsbesöken och taxorna.
- Länet gemensamma träffar/utbildningar som anordnas av länsstyrelsen är oftast kombinerade gällande både alkohollagen och tobakslagen vilket leder till effektivitetsvinster om endast en nämnd/utskott berörs av träffarna. I dagsläget skickar miljökontoret en handläggare till träffen för att ta del av det som gäller tobakslagen och utskottet för omsorg ansvarar för att skicka en handläggare för att ta del av det som gäller alkohollagen.
- I Dalarnas län är det endast Orsa kommun som inte har tobakstillsyn i samma nämnd/utskott som serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen. Övriga 14 kommuner har dessa tillsynsområden i samma nämnd/utskott. Sju av kommunerna har ett gemensamt kontor för tillsyn av alkohol, tobak och vissa receptfria läkemedel (ATL-kontoret i Falun). I fyra kommuner ligger alkohol- och tobakstillsynen på socialnämnden eller motsvarande och i en kommun på något som heter arbete och utveckling. Endast i två till kommuner ligger det på miljönämnden eller motsvarande men då har de även tillsyn enligt alkohollagen.
- Tillsyn av tobaksförsäljning är det enda ansvarsområde miljönämnden har som inte omfattar både Mora och Orsa kommuner då tillsynen i Mora utförs av Moras socialnämnd sedan 2008.
- Det finns fördelar med att ha kvar den del av tobakstillsynen som rör rökfria miljöer på miljönämnden i och med att det bland annat gäller skolgårdar som miljönämnden redan i annan tillsyn besöker och tillsynen kan därmed samordnas.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, Susanne Brus 2017-01-12

Sändlista

Kommunstyrelsen, Orsa kommun

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Mailadress:
diariet@regiondalarna.se

MISSIV

Datum
2017-05-02

Diarienummer
RD 2017/56

Ert diarienummer

Sida
1(1)

Region Dalarnas medlemmar

Beslut om ansvarsfrihet för direktionen

Region Dalarnas direktion har tagit beslut 2017-03-22 i ärendet "Region Dalarnas årsredovisning 2016".

Medlemmarna har att i respektive **fullmäktige**, utifrån bilagd årsredovisning 2016,

- pröva frågan om ansvarsfrihet för Region Dalarnas direktion.

Region Dalarna emotser ett justerat **protokollsutdrag** från respektive fullmäktige **senast den 2017-09-30**.

Alla frågor i ärendet besvaras av Eric Boo, eric.boo@regiondalarna.se
Tel.nr: 023-77 70 64

Bilagor

Bilaga 1	Protokollsutdrag från Region Dalarna Direktion 2017-03-22 §86
Bilaga 2	"Region Dalarnas Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2016".

Direktionen

Sammanträdesdatum
2017-03-22

§ 85

Dnr RD 2017/56

Verksamhetsberättelse 2016

Direktionens beslut

Region Dalarnas förslag till verksamhetsberättelse för 2016 fastställs.

Beslutsunderlag

- Region Dalarnas verksamhetsberättelse för 2016

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Direktionen

Sammanträdesdatum
2017-03-22

§ 86

Dnr RD 2017/56

Årsredovisning 2016

Direktionens beslut

1. Förslaget till årsredovisning för räkenskapsåret 2016 fastställs
2. Årets resultat om 3 887 kr tillsammans med tidigare års balanserade vinstmedel om 11 369 171, totalt 11 373 058 kr överförs i ny räkning
3. Region Dalarnas medlemmar föreslås att pröva frågan om ansvarsfrihet för direktionen utifrån föreliggande årsredovisning för räkenskapsåret 2016.

Beslutsunderlag

- Region Dalarnas årsredovisning 2016

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Verksamhetsberättelse
och årsredovisning 2016

REGION DALARNA

Innehållsförteckning

Inledning	3
Det här är Region Dalarna	5
Politisk ledning	6
Region Dalarnas råd	3
Tjänstepersonorganisation	4
Verksamhetsidé	5
Vision	5
Dalastrategin	5
Region Dalarnas betydelse för Dalarna	7
Tillväxt	7
Samhällsbyggnad	13
Hälsa och välfärd	17
Regionala samordningsfunktioner	20
Stödsystem och centrala funktioner	21
Projekt finansierade ur anslaget för regionala tillväxtåtgärder 2016	
Årsredovisning	
Revisionsberättelse	
Revisionspromemoria	

Inledning

Det finns många frågor som är viktiga för framtiden. Att välja väg är att prioritera. I Dalastrategin – Dalarna 2020 finns fyra vägval som enskilt och tillsammans kan ha avgörande betydelse för att framgångsrikt möta de stora utmaningar i det regionala tillväxtarbetet som Dalarna står inför mot 2020. De fyra vägvalen relaterar i tillämpliga delar till mål i Europa 2020 – EU:s strategi för smart och hållbar tillväxt för alla.

- **Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud** Vägvalet betonar betydelsen av att möta den demografiska framtidsbilden och den alltmer kunskapsbaserade ekonomin.
- **Innovativa miljöer och entreprenörskap** Vägvalet betonar betydelsen av näringslivets förändrings- och konkurrensförmåga.
- **Tillgänglighet och infrastruktur** Vägvalet betonar betydelsen av att leva och verka i ett vardagligt utbyte med en allt större omvärld.
- **Livskvalitet och attraktionskraft** Vägvalet betonar det goda livet och platsens betydelse.

Ordföranden blickar tillbaka på 2016

Dalastrategin – Dalarna 2020 är vägledande för regionens arbete. Den lyfter ett antal målbilder för länets utvecklingsarbete mot år 2020. Arbetet i vår verksamhet ska utgå ifrån och tydligt kopplas samman med de tidigare nämnda vägvalen.

Region Dalarnas vilja och förmåga att samla aktörer för att samordna, initiera och finansiera utvecklingskraft lokalt och regionalt är mycket värdefull. Vår verksamhetsberättelse redovisar bredden av vårt uppdrag och som inledning vill jag göra några nedslag på viktiga områden under året som gått.

Kollektivtrafiken

Ett intensivt arbete har pågått under året vad gäller kollektivtrafiken i Dalarna, både gällande ledning och styrning, samt kostnadsfördelning mellan kommuner och landstinget. Arbetet har tydliggjort att Region Dalarna fattar de avgörande och strategiska besluten i egenskap av regional kollektivtrafikmyndighet och att trafikbolagen sköter den operativa verksamheten.

Arbetet med kostnadsfördelningen har pågått under hela året och resulterat i två avtal för fördelning av finansiering; ett för den allmänna trafiken och ett för den särskilda trafiken. Dessa båda avtal ligger i skrivande stund för beslut i kommunerna och hos landstinget.

Det företagsfrämjande systemet

I vårt uppdrag har vi arbetat målmedvetet och kan glädjande se ett starkt samarbete mellan länets aktörer för företagsfrämjande. Detta samarbete fokuserar på service och mervärde. Ett konkret exempel är uppstarten av ett regionalt exportcentra som syftar till att öka samordningen för ökad internationalisering.

Regionbildning

Regionfrågan har varit högaktuell under året som gick, där fokus har legat på regeringens förslag om att dela in Sverige i sex storregioner. I augusti arrangerade vi tillsammans med landstinget en remisskonferens i Tällberg med ca 100 inbjudna deltagare. Regionala aktörer, både offentliga och privata, träffades och konferensen gav viktiga inspel till Region Dalarnas och Landstinget Dalarnas remissvar på förslaget. Regeringen valde under senhösten 2016 att inte gå vidare med förslaget då det inte fick tillräckligt starkt stöd i riksdagen. Region Dalarna och Landstinget Dalarna arbetar nu istället vidare tillsammans för bildandet av en länsregion i Dalarna till januari 2019. Arbetet intensifieras under våren 2017, bland annat med det förslag som ska ut på remiss i kommunerna. Landstingsstyrelsen beslutar sedan om att lämna in ansökan om att få bilda länsregion till regeringen i september.

2016 har varit ett spännande men också ett turbulent år för Region Dalarna. Under hösten har vi varit föremål för ett antal granskande artiklar i media gällande vår ledning och styrning. Jag beklagar det som hänt och att det har skadat Region Dalarna på flera sätt. Med förenade krafter ska vi nu arbeta oss ur detta och fortsatt verka för Dalarnas utveckling.

Jag avslutar nu mitt uppdrag som ordförande för Region Dalarna. Det har varit spännande, intensiva och inte alltid lätta, men oerhört roliga år. Jag vill tacka för den tid som varit. Det har varit ett nöje att representera Region Dalarna. Jag har känt en glädje över samarbetet med våra medarbetare på kansliet och all den verksamhet som vi bedriver. Jag lämnar nu med varm hand över ordförandeuppdraget till Abbe Ronsten och önskar honom, direktionen och alla medarbetare stort lycka till i det fortsatta och viktiga arbetet med Dalarnas utveckling.

A handwritten signature in black ink that reads "Leif Nilsson". The signature is written in a cursive, flowing style.

Leif Nilsson
Ordförande

Det här är Region Dalarna

Region Dalarna är länets femton kommuners och Landstinget Dalarnas gemensamma organisation för tillväxt- och utvecklingsarbete i Dalarna. Region Dalarna ansvarar för det regionala utvecklingsarbetet i Dalarna på uppdrag av såväl länets kommuner och landsting som av Sveriges regering och riksdag. I det ligger att ta tillvara länets möjligheter och främja utvecklingen inom en rad områden som är betydelsefulla för tillväxt och sysselsättning i regionen. Det handlar om kompetensförsörjning, arbetsmarknad, näringsliv, besöksnäring, infrastrukturfrågor, kunskapsutveckling inom socialtjänsten, ungdomssatsningar samt internationella kontakter.

I samspel med andra aktörer i Dalarna ska Region Dalarna främja näringslivets utveckling och tillväxt. I uppgiften ingår också att besluta om finansiering av regionala projekt. Antagningen till gymnasieskolan och utlåning av läromedel är ytterligare arbetsområden. Region Dalarna är också länets kollektivtrafikmyndighet och har regeringens godkännande att vara kommunalt samverkansorgan för Dalarna.

Politisk ledning

Region Dalarna är en politiskt styrd organisation, som finansieras och ägs av länets 15 kommuner och Landstinget Dalarna. Det högsta beslutande organet är direktionen som består av 27 ledamöter och lika många ersättare från länets kommuner och landstinget. Direktionen har under 2016 haft nio sammanträden.

2016-12-31 hade direktionen följande sammansättning:

Ledamöter från kommunerna

Leif Nilsson (S) ordförande
Sofia Jarl (C) första vice ordförande
Susanne Norberg (S)
Lars Isacsson (S)
Ulf Hansson (S)
Fredrik Rönning (S)
Irene Homman (S)
Ulrika Liljeberg (C)
Mikael Thalín (C)
Jan Bohman (S)
Leif Pettersson (S)
Kurt Podgorski (S)
Anna Hed (C)
Annette Riesbeck (C)
Abbe Ronsten (S)
Peter Egardt (S)
Stina Munters (C)

Ersättare från kommunerna

Jonny Gahnshag (S) ers. ordförande
Mats Dahlström (C) ers. v. ordförande
Björn Ljunqvist (M)
Johan Thomasson (M)
Gustav Ericsson (M)
Lotta Gunnarsson (M)
Eric Warg (C)
Victor Zakrisson (S)
Marie Olsson (S)
Agneta Nyvall (M)
HåGe Persson (M)
Tom Martinsson (M)
Lennart Sohlberg (S)
Jan Dahlquist (S)
Tommy Andersson (M)
Anette Eriksson (S)
Nils-Erik Edlund (S)

Ledamöter från landstinget

Gunnar Barke (S) andre vice ordförande
Lena Reyier (C)
Mikael Rosén (M)
Elin Norén (S)
Bengt Lindström (S)
Ulf Berg (M)
Maja Gilbert Westholm (V)
Mursal Isa (MP)
Lisbeth Mörk Amnelius (DSP)
Ann-Cathrin Löfwenhamn (SD)

Ersättare från landstinget

Kristina Svensson (S)
Anna-Lena Andersson (S)
Per-Inge Nyberg (S)
Kajsa Fredholm (V)
Nils Gossas (MP)
Göte Persson (C)
Bo Brännström (L)
Torsten Larsson (KD)
Britt-Inger Remning (M)
Madelene Vestin (SD)

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet förbereder ärenden till direktionens sammanträden och utgörs av fem ordinarie ledamöter och fem ersättare. Man har under 2016 haft sju sammanträden.

201-12-31 hade arbetsutskottet följande sammansättning:

Ledamöter

Leif Nilsson (S), ordförande
Sofia Jarl (C), första vice ordförande
Gunnar Barke (S), andre vice ordförande
Jan Bohman (S)
Mikael Rosén (M)

Ersättare

Susanne Norberg (S)
Lars Isacsson (S)
Maja Gilbert Westholm (V)
Bo Brännström (L)
Lisbeth Mörk Amnelius (DSP)

Revisorer

Sören Bertilsson (S)
Ann Britt Åsebol (M)
Carl-Eric Nyström (C), sammankallande

Revisorerna har biträtt av auktoriserad revisor Emil Forsling från Öhrlings PriceWaterhouseCoopers. Kommunallagen 9 kapitel 21 § anger att revisorerna ska avge en särskild revisionsberättelse över verksamhet i nämnder inrättade av direktionen. Berättelsen överlämnas till direktionen, som därefter prövar frågan om ansvarsfrihet för de nämnder den själv har tillsatt.

Region Dalarnas råd

Region Dalarna har sex råd. Dessa har till uppgift att vara centrala och förberedande organ för politisk diskussion inför kommande vägval, politiska initiativ och förslagsställning. Råden tillsätts av direktionen och avrapporterar dit eller till organ bestämda av direktionen. Råden påverkar inte Region Dalarnas ordinarie beslutsfunktion.

Region Dalarnas råd hade 2016-12-31 följande sammansättningar:

Rådet för kommunikationer och infrastruktur

Ulrika Liljeberg (C) ordförande
Peter Egardt (S)
Susanne Norberg (S)
Leif Pettersson (S)
Mikael Rosén (M)

Kollektivtrafikerådet

Abbe Ronsten (S) ordförande
Lars Isacsson (S)
Maja Gilbert Westholm (V)
Nils Gossas (MP)
Mikael Thalín (C)
Anna Hed (C)
Torsten Larsson (KD)

Rådet för välfärdsutveckling

Elin Norén (S) ordförande
Irene Homman (S)
Marie Olsson (S)
Lena Reyier (C)
Ulf Berg (M)
Per-Inge Nyberg (S)
Annette Riesbeck (C)

Rådet för innovation och företagande

Sofia Jarl (C) ordförande
Jan Bohman (S)
Kurt Podgorski (S)
Fredrik Rönning (S)
Annette Riesbeck (C)

Rådet för kompetensförsörjning och arbetsmarknad

Bengt Lindström (S) ordförande
Ulf Hansson (S)
Anna-Lena Andersson (S)
Stina Munters (C)
Lisbeth Mörk-Amnelius (DSP)

Rådet för demokrati, hållbar utveckling,

Mursal Isa (MP) ordförande
Jonny Gahnshag (S)
Kristina Svensson (S)
Kajsa Fredholm (V)
Mats Dahlström (C)
Britt-Inger Remning (M)
Bo Brännström (L)

Tjänstepersonorganisation

Region Dalarna ska vara en attraktiv arbetsgivare där varje medarbetare aktivt bidrar till att stärka Region Dalarnas varumärke. Medarbetarna är kompetenta och engagerade och ska uppmuntras med utmanande arbetsuppgifter, utvecklingsmöjligheter och en väl fungerande arbetsmiljö. Vid årsskiftet 2016–2017 var vi 62 tillsvidareanställda medarbetare på Region Dalarna, varav 18 män och 44 kvinnor. Vi hade vid samma tillfälle 15 visstidsanställda, sex män och nio kvinnor. För att möta upp behov har vi under året även gjort ett antal tjänsteköp av personal från länets kommuner.

Åldersmässigt har vi en spridning mellan 20–69 år, där medelåldern för män är 48 år och kvinnor 45 år. Medelåldern totalt är 46 år. Region Dalarnas operativa verksamhet har under verksamhetsåret 2016 varit uppdelad på åtta enheter; tillväxt, samhällsbyggnad, hälsa och välfärd, AV-media, elevantagningen, färdtjänst, projektfinansiering och våra centrala funktioner, HR, ekonomi och kommunikation. Regiondirektören och ledningsgruppen har lett den dagliga verksamheten.

Verksamhetsidé

Region Dalarna ska utifrån det regionala ledarskapet verka och ta ansvar för utvecklings- och tillväxtarbetet i Dalarna.

Vision

Region Dalarna ska vara och uppfattas som den offentliga aktör som spelar den största och mest avgörande rollen i utvecklingen av Dalarna.

Dalastrategin

Dalastrategin handlar om hur vi på bästa sätt kan ta tillvara Dalarnas möjligheter att utvecklas i positiv riktning. Dalastrategin är vårt främsta styrdokument. Här formuleras också mål och vägval för helheten i det regionala utvecklingsarbetet i Dalarna. Dalastrategin antogs av Region Dalarnas direktion 2014-05-07.

Dalastrategin är vårt underlag för dialogen mellan den nationella, regionala och lokala nivån kring vilka prioriteringar som ska göras i det regionala utvecklingsarbetet.

VISION

I Dalarna tar vi oss an framtidsutmaningar med
lust, vilja och skapandekraft.
Här kan alla utvecklas och finna sin plats.

I strategin formuleras ett antal målbilder för Dalarna där;

- lika villkor för alla gäller
- mångfald och tolerans är grundbultar
- ungas drivkraft tas tillvara
- jämställdhet och mångfald är viktiga för tillväxten
- kulturens kraft är viktig för samhällsutvecklingen
- samhällets behov av kunskap och kompetens tillgodoses
- utbytet med omvärlden är aktivt och underlättas av goda kommunikationer
- näringslivet står starkt, nationellt och internationellt
- innovationer uppmuntras
- miljöarbetet är välkänt och respekterat
- vi utvecklar gröna lösningar som leder till utveckling och tillväxt
- tillväxt råder även på landsbygden
- natur- och kulturmiljöer ses som tillgångar för utvecklingen

- alla kommuner är aktiva i det regionala tillväxtarbetet
- FalunBorlänge flyttar fram sin position som regionalt centrum
- det regionala ledarskapet är tydligt
- vi med gemensamma krafter verkar för en positiv utveckling av regionen.

MÅLBILDERNA LEDER FRAM TILL FYRA VÄGVAL

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

Ett vägval som betonar betydelsen av att möta den demografiska framtidsbilden och den allt mer kunskapsbaserade ekonomin.

Innovativa miljöer och entreprenörskap

Ett vägval som betonar betydelsen av näringslivets förändrings- och konkurrensförmåga.

Tillgänglighet och infrastruktur

Ett vägval som betonar betydelsen av att leva och verka i ett vardagligt utbyte med en allt större omvärld.

Livskvalitet och attraktionskraft

Ett vägval som betonar det goda livet och platsens betydelse.

Region Dalarna har genom sitt uppdrag att leda och samordna det regionala tillväxtarbetet det direkta ansvaret för genomförandet av Dalastrategin. Vi ska dessutom inspirera, följa och koordinera det övergripande arbetet med Dalastrategin. Region Dalarna har också ett ansvar för uppföljning och utvärdering av de mål och vägval som uttrycks genom Dalastrategin.

Region Dalarnas betydelse för Dalarna

Region Dalarnas uppdrag är att leda, samordna och effektivisera det regionala tillväxtarbetet i Dalarna och arbetar på olika sätt både lokalt och regionalt. Våra egna insatser inom infrastruktur, kompetensförsörjning, näringslivsutveckling, innovationer, hälsa och välfärd samt inom området ungas delaktighet är viktiga för Dalarnas utveckling.

Vår verksamhetsberättelse ska ge en sammanfattande bild av det arbete som genomförts under året. Den fokuserar på de tre av våra enheter; tillväxt, samhällsbyggnad samt hälsa och välfärd, vars uppdrag är att direkt arbeta för regional utveckling och tillväxt.

Tillväxt

Arbetet inom enheten syftar till att skapa förutsättningar för ett starkt näringsliv i länet. Som ansvariga för den regionala utvecklingen leder och samordnar vi arbetet med länets kommuner och regionala företagsfrämjare. Vi arbetar främst inom områdena; entreprenörskap och näringslivsutveckling, forskning och innovation samt kompetensförsörjning. Vårt uppdrag kräver ett omfattande internationellt samarbete och vi driver även länsgemensamma projekt samt ansvarar för besöksnäringens utveckling.

Innovationer och entreprenörskap

Under 2016 har flera betydelsefulla projekt startat. Ett av dem är Jämställd regional tillväxt, där Region Dalarna, Landstinget Dalarna, Länsstyrelsen Dalarna och Högskolan Dalarna samarbetar. Syftet är att kvinnor och män, unga och utlandsfödda ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och på likvärdiga villkor få tillgång till de resurser som finns för regionala tillväxtsatsningar.

Inom innovationsarbetet har arbetet inom smart specialisering (S3) tagit form där Högskolan Dalarna och Dalarna Science Park är tydliga aktörer som bidrar till att stärka Dalarnas innovationsklimat. Här byggs en samsyn om forskningens betydelse för innovation och tillväxt i hela Norra Mellansverige.

Region Dalarna har även startat projektet Regionalt exportcentra som syftar till att öka internationaliseringen i länets företag, samt ett projekt för att stärka arbetsintegrerade sociala företag. Det politiska rådet för innovation och företagande har följt årets arbete med att stärka entreprenörskapet för flertalet av företagen och de mer fokuserade insatserna för forsknings- och innovation.

Planerad översyn av de regionala strategierna för att utforma en lärandeplan för Region Dalarnas tillväxtarbete har inte genomförts. Arbetet kommer att intensifieras under 2017, bland annat inom projektet Jämställd regional tillväxt samt i samband med förestående länsregionbildning.

De fyra prioriterade kunskapsområden som utpekats i *Mobilisera för tillväxt – agenda för smart specialisering* är etablerade.

- Avancerad industri
- Energieffektivt samhällsbyggande
- Hälsa och välfärd
- Innovativ upplevelseproduktion

Samarbeten mellan aktörer inom varje område och hur man samarbetar med forsknings- och innovationsaktörer har förstärkts.

För att stärka entreprenörskapet har effektivare samarbetsformer mellan företagsfrämjarna skapats. Genom etableringen av ett regionalt exportcentra och utveckling av verksam.se/dalarna har servicegraden och förmågan att samordna tjänster för en ökad internationalisering stärkts.

Under året har samarbeten med Högskolan Dalarna och Dalarna Science Park intensifieras. Det lägger grunden för kommande samarbeten och ambitionen att tillsammans bli bättre på att få tillgång till nationella och internationella utvecklingsresurser.

Kompetensförsörjning

Region Dalarnas arbete med kompetensförsörjning utgår från EU 2020 – Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020, regionala utvecklingsstrategin samt handlingsplanen för jämställd regional tillväxt.

Region Dalarna har under verksamhetsåret bedrivit ett utvecklingsprojekt inom Tillväxtverkets program för förstärkning och utveckling av de regionala kompetensplattformarna.

Under året har Dalabarometern producerats, vilken utgör kunskapsunderlag inom utbildning, arbetsmarknad och kompetensförsörjningsområdet.

Vi ser att arbetet under 2016 har bidragit till en förbättrad samverkan och samhandling med branschföreträdare, utbildningsanordnare samt arbetsgivare. En ökad samverkan med utbildningsanordnare – gymnasier, vuxenutbildning, yrkeshögskola, högskola samt en förstärkt samverkan med collegeutbildningarna inom besöksnäring, teknik och vård- och omsorg är resultat vi nått under verksamhetsåret.

2016 har vi etablerat ett yrkeshögskolenätverk och tillsammans med länets vuxenutbildningar har Region Dalarna påbörjat en etablering av en regional stödstruktur för validering – Dala Valideringscentrum.

Den regionala handlingsplanen för kompetensförsörjning är framtagen och implementeringsarbetet och kommunikation kring planen har påbörjats genom "kommundialoger".

Besöksnäring utveckling

Region Dalarnas utvecklingsarbete inom besöksnäringen utgörs till stora delar av att stötta klusterinitiativet Destination Dalarna. Destination Dalarna är idag en gemensam innovativ arena där privata företag och organisationer, offentlig förvaltning, forskning och utbildning möts. Region Dalarna fungerar som processägare för Destination Dalarna.

Processen med att slå samman Dalarnas destinationsbolag till ett bolag har pågått under hela året. I december hade alla kommuners fullmäktige utom ett, fattat positiva beslut om bildandet. Direktionen beslutade i oktober att godkänna överföringen av besöksnäringens verksamhet inom Region Dalarna till det nya bolaget i samband med bildandet.

Under året har verksamhet och aktiviteter bedrivits enligt handlingsplanen inom de beviljade EU-projekten Destination Dalarna – Innovativ tjänsteutveckling, fas II och Internationalisering, export och försäljning, fas II.

Arbetet i internationaliseringsprojektet har varit inriktat på nya affärskontakter, visningsresor, säljmöten, exportutbildning och produktutveckling via affärsdrivna nätverk. PR och marknadskommunikation har skett inom ramen för flera olika kampanjer i samarbete med Visit Sweden.

Inom Destination Dalarna och projektet innovativ tjänsteutveckling har en utveckling av Biking Dalarna och cykelleder fortsatt. Arbetet med att ta fram en hållbarhetsstrategi har kommit igång ordentligt. Fokus är att ta fram bra och enkla verktyg för företagen inom klustret. Samverkan sker med branschorganisationen Visita.

Under året har två nya projektansökningar blivit beviljade: Gamification of Dalarna och Hållbar produktutveckling.

Målsättningarna, dvs. 2,2 miljarder i omsättning och 3 miljoner nya gästnätter, i den inom Destination Dalarna framtagna visionen och strategin för besöksnäringens utveckling, förutsätter ett kontinuerligt arbete med vidareutveckling av statistik och analys.

Under 2016 har även förädlingsvärdet i besöksnäringens företag mätts.

Antalet gästnätter på kommersiella anläggningar	Antal gästnätter dec 2015—nov 2016	Ökning i absoluta tal från 2015	Ökning i % från 2015
Svenska	4 446 901	149 812	3,5%
Utländska	704 022	-13 226	-1,8%
Total	5 150 923	136 586	2,7%

Källa: SCB

I Dalarna finns 747 aktiebolag och 1300 enskilda firmor eller handelsbolag inom besöksnäringen.

27% av företagen leds av kvinnor, vilket är en högre siffra än i svenskt näringsliv i genomsnitt.

Tillväxten för Dalarnas besöksnäring under perioden 2009–2014 är högre/lik stor som tillväxten för Sveriges näringsliv under samma period.

Även tillväxten 2013–2014 har varit god, +3% i anställda och +6% i antal företag.

De tre största delbranscherna; restaurang, skidsportanläggningar och hotell & konferens skapar tillsammans 76% av förädlingsvärdet i besöksnäringen och har 80% av de anställda i aktiebolagen.

Tillväxt 2009–2014	Dalarnas besöksnäring	Rikets besöksnäring	Regional tillväxt i Sverige, genomsnitt alla branscher
Tillväxt i antal anställda %	18%	11%	11%
Tillväxt i antal aktiebolag %	47%	39%	39%
Förädlingsvärde i %	34	35%	35%

Källa: Bisnode

Förklaring till val av år: Företagsfakta från 2014 års bokslut. Siffror på omsättning för 2016 är tillgängliga först i mars 2017

Internationellt arbete

Gränskommittén

Under 2016 har det gränsregionala samarbetet med Hedmarks fylke i Norge utvecklats genom tydliggörande av interna arbetsmetoder samt samarbetets syfte och mål.

Central Sweden

Central Sweden startade under hösten 2016 en projektanalys, CEPA, med fokus på kapacitetsbyggande för EU-samarbetet inom smart specialisering. Elva idéer, från aktörer som har koppling till våra utpekade kunskapsområden, är med i processen. Två tjänstepersoner från Region Dalarna med koppling till sysselsättning och kompetensförsörjning gjorde under maj en veckas korttidstjänstgöring hos Central Sweden för att få ett ökat EU-perspektiv inom sina sakområden. Region Dalarnas internationella strateg gjorde en långtidstjänstgöring på Central Sweden under hösten med koppling bland annat till vårt tillväxtarbete med smart specialisering.

Vanguard-initiativet

Region Dalarna har deltagit i de två högnivåmöten som arrangerats under året. Ett för den politiska generalförsamlingen och ett för regiondirektörerna. Arbetet har inriktats på att formalisera samarbetet i Vanguard genom att bilda en ekonomisk förening.

Kina-samarbetet/SIDA

Under våren 2016 avslutades två SIDA-finansierade Kina-projekt och två nya startade; Management and Coordination Dalarna-Hubei II samt Youth Voices for Influence and Participation Dalarna-Hubei II, med fokus på medborgardialog för att öka ungas inflytande och delaktighet i regional utveckling. Youth VIP II har som mål att tillsammans med Hubei-regeringen involvera ungdomsperspektiv i planering och processer för beslutsfattande. Ett uppstartsmöte anordnades i Wuhan i Hubei-provinsen, då en avsiktsförklaring för samarbetet undertecknades.

Unga till arbete

Unga till arbete är ett projekt där vi har deltagande från Dalarnas samtliga kommuner. Projektet riktar sig till unga arbetslösa 15–24 år, som står långt från arbetsmarknaden. Flertalet deltagare kommer från skola, kommunalt uppföljningsansvar (KAA) och socialförvaltning.

Sista december 2016 hade 536 personer påbörjat det nya programmet och 339 hade avslutat. Det är fler män än kvinnor som påbörjat programmet (61 respektive 39%). Resultatet för december visar att 31% gått vidare till studier och 29% till arbete. I ansökan har projektet angivit att 60% av de inskrivna ska gå till arbete, studier eller skrivas in som sökande på Arbetsförmedlingen. I december var måluppfyllelsen högre, ca 65% av deltagarna har gått till arbete, studier eller skrivits in som arbetssökande på Arbetsförmedlingen.

Plugga klart

Plugga klart är en regional verksamhet i form av projekten, Plugga klart 1 och Plugga klart 2, med stöd av Europeiska socialfonden (ESF). Projektens syfte är att minska och förebygga studieavbrott. Plugga klart 1 är en kompetensutvecklingsinsats kring gemensamt förhållningssätt och bemötande. Omkring 600 skolpersonal har inlett programmet under 2016, ytterligare ca 400 kommer att starta under 2017. Plugga klart 2 är en verksamhetsinsats som syftar till att skapa och kvalitetssäkra rutiner och verktyg för att stödja elever i riskzon att avbryta sina studier. Plugga klart 2 finns på 18 grund- och gymnasieskolor i Dalarna. Projekten pågår t.o.m. 2018.

AlmeDalarna 2016

Regionen, kommunerna och samarbetspartners – gjorde under Almedalsveckan 2016 för första gången den gemensamma satsningen: AlmeDalarna. Direktionen har beslutat att Dalarna tillsammans ska delta i Almedalen 2016–2018.

Vår medverkan ska stärka bilden av boende, näringsliv och utvecklingsmöjligheter i regioner och kommuner utanför storstadsområdena i allmänhet och Dalarna i synnerhet. I Almedalen ska vi gemensamt driva och delta i frågor som i Dalastrategin, pekats ut som viktiga.

För 2016 var digitalisering och fiberutbyggnad, regionfrågan, infrastruktur och boende, attraktivitet och exportindustrin prioriterade områden för vår medverkan.

Dalarnas treåriga satsning ska medföra att vi intar en tydligare position och stärker varumärket Dalarna som en attraktiv plats att leva, verka och bo i. Vi ska bygga och utveckla befintliga nätverk där alla som idag verkar för regionens utveckling samlas för att få stark genomslagskraft. Vi ska arbeta gemensamt, långsiktigt och strategiskt med berörda parter gällande tillväxt och utveckling i och av Dalarna. Vår medverkan i Almedalen ska bidra till att stärka länets förutsättningar för näringsliv, infrastruktur och bostadsbyggande.

AlmeDalarna 2016 arrangerades 3–5 juli och drygt 90 personer arbetade tillsammans för att uppnå projektets syfte och mål. Vi har uppnått ett flertal av de mål som satts upp för årets medverkan. Vi arrangerade tio seminarier, en midsommarfest, ett mingel, en yoga-aktivitet och ett flertal möten genomfördes. Två fler seminarier än uppsatt mål arrangerades. Över 1100 personer deltog vid våra seminarier och övriga arrangemang, mer än dubbelt så många som den uppsatta målsättningen. Vi hade besök av en nuvarande minister men också fd ministrar. På samtliga seminarier hade vi lokala företrädare som deltog och vi hade totalt 72 paneldeltagare på våra tio seminarier. Utvärderingen med erfarenheter, resultat och måluppfyllelse ligger till grund för Dalarnas medverkan och närvaro i Almedalen 2017 och 2018. Region Dalarna var detta år projektägare, ett resurskrävande arbete för befintliga resurser, något som har setts över inför de kommande två åren och resulterat i att Visit Södra Dalarna ansökt om att få bli projektägare för 2017 och 2018.

Samhällsbyggnad

Med attraktiva livsmiljöer som utgångspunkt driver Region Dalarna regional utveckling inom samhällsstrukturer. Arbetet sker inom en rad områden som integration, energi- och klimat, analys och statistik, ungas delaktighet och inflytande samt infrastruktur och kollektivtrafik.

Statistik och analys

Under 2016 har arbetet med att implementera Supercross i Dalarna fortsatt. Flera utbildningar har genomförts i kommunerna och därutöver har information om möjligheterna med Supercross spridits i de olika nätverk som Region Dalarna samordnar. I slutet av 2016 anslöt sig de två återstående kommunerna samt Länsstyrelsen till övriga 13 kommuner, Landstinget Dalarna samt Region Dalarna i den gemensamma beställningen för 2017. Såväl ett regionalt som kommunalt nätverk för statistik och analys är därmed på plats, samordnat av Region Dalarnas samhällsanalytiker. I anslutning till träffarna med det kommunala nätverket har utbildningar i Supercross anordnats vilket har uppskattats av kommunens deltagare och höjt kunskapen och kompetensen om Supercross i länet. De regionala träffarna har resulterat i ett projekt där Region Dalarna och landstinget tittar på metoder för att göra socioekonomiska analyser i Supercross som går att koppla till olika typer av vårdinsatser. Diskussioner har också påbörjats mellan Region Dalarna och Länsstyrelsen Dalarna om att gemensamt ta fram en ortsanalys i Dalarna där tillgänglighet gällande transporter och service analyseras. Vår samhällsanalytiker har deltagit i Reglabs analytikernätverk och RUS-nätverk, det senare för att kunna förbättra uppföljningen av Dalastrategin. Vidare har Dalarna varit drivande i det GIS-nätverk där flera regioner ingår som har skapats, och där kompetens och metoder för att kunna göra ännu bättre och djupare GIS-analyser utvecklas.

Kollektivtrafik

2016 har fokus legat på tydliggörande av roller och en förbättrad organisation och styrning av kollektivtrafiken och kollektivtrafikbolagen. Arbetet har skett i samarbete med kommunerna och landstingets trafikhandläggare och även med ekonomichefer och kommundirektörer. Det torde nu vara klargjort att det är Region Dalarnas direktion som fattar de avgörande strategiska besluten utifrån sin roll som regional kollektivtrafikmyndighet. Medan trafikbolagen sköter den operativa verksamheten och fattar de dagliga besluten i driften. Trafikplanerargruppen (TPG) från kommuner och landsting har, genom en utpekad process, inflytande över utformandet av trafikplanen och planeringen.

Att åstadkomma en överenskommelse om fördelning av kostnader för kollektivtrafiken mellan kommuner och landsting har under 2016 tagit mycket kraft och ett mycket intensivt arbete har bedrivits. En process med möten, förslag, inhämtande av synpunkter och återremiss landade till slut i två avtal för fördelning av finansieringen; ett avtal för den allmänna trafiken och ett avtal för den särskilda trafiken. Avtalen ligger nu för beslut i kommunerna och hos landstinget.

Under året har vi även arbetat med en ökad samverkan med grannlänen om trafikutveckling över länsgränserna. I denna del är det främst tågtrafiken som stått i fokus. Tåg i Bergslagen, vi och SJ AB tillsammans med kollektivtrafikmyndigheterna i Gävleborg, Västmanland och Örebro har tillsammans format den tågtrafik som nu börjat trafikera Svealand.

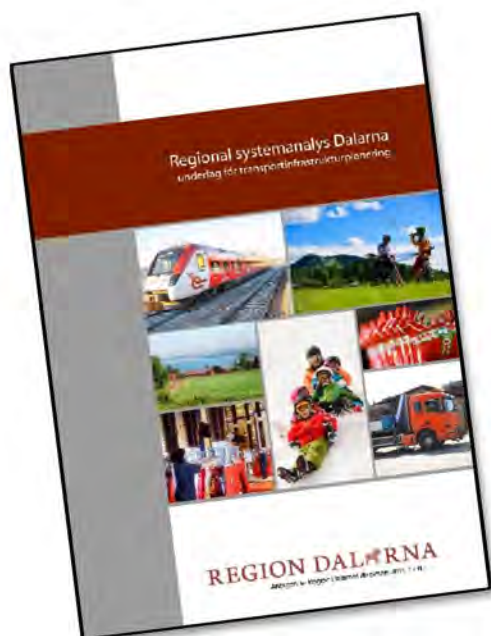
Infrastruktur

Dalaföretagens möjligheter att bidra till den ekonomiska utvecklingen är beroende av att infrastrukturen i länet utvecklas i samma takt som produktionen och kan svara upp mot ökade transportkrav. Om inte transporterna klaras, riskeras inte bara den ekonomiska utvecklingen, utan även sysselsättningen på sikt. Region Dalarna har haft nära dialog och samverkan med Trafikverket kring deras verksamhetsplanering för länstransportplanens genomförande den närmaste treårsperioden. Trafikverket har ansvaret för planens ekonomiska genomförande utifrån Region Dalarnas prioriteringar.

Verksamhetsåret 2016 dominerades av upprättandet av en ny regional systemanalys. Denna ska ligga som ett underlag inför kommande infrastrukturplanering 2018–2029. Vidare har vi under andra halvåret av 2016 arbetat med ett tiotal åtgärdsvalsstudier inom ramen för genomförandet av länsplan 2014–2025 samt inför kommande planeringsperiod 2018–2029.

Projektet om cykelleder för cykelturism och arbets- och skolpendling har fortsatt inom ramen för besöksnäringensprojektet ”Hållbar utveckling inom Destination Dalarna” där ”leisure cykling” är ett temaområde.

Arbetet med att ta fram en hållplatsstrategi/metod för kollektivtrafiken i Dalarna har inte kunnat slutföras under 2016. Målsättningen är att slutföra arbetet under våren 2017.

Energikontor Dalarna

Vi har under 2016 arbetat för att befästa energikontorets och Region Dalarnas roll som aktör inom energi- och klimatområdet. Samordning av länets energi- och klimatrådgivarnätverk (EKR) har varit prioriterat och vi har under året som gick arbetat fram en fungerande struktur. Vidare har vi hittat former för hur det strategiska utvecklingsarbetet kan ske i nära samarbete mellan länets EKR och Region Dalarna i rollen som regional utvecklingsledare (RUL). Samtliga kommuner har under 2016, med hjälp av Energikontor Dalarna, sökt ekonomiskt stöd för grundläggande energi- och klimatrådgivning från Energimyndigheten, för år 2017. Flera kommuner har även sökt det utökade stödet CEK (coacher för energikartläggning) som Energimyndigheten erbjuder.

Vi har organiserat och genomfört fyra nätverksträffar samt andra aktiviteter för EKR, både regionalt och nationellt.

Region Dalarna är en del av EID (Energiintelligent Dalarna) och finns representerade i både styr- och samverkansgruppen. Vi har ett nära samarbete med Energikompetenscentrum (EKC) på Högskolan Dalarna och får därigenom en bra koppling och samverkan kring smart specialisering och det kluster kring energieffektiv samhällsbyggnad som finns i Dalarna. Genom rådet för hållbar utveckling och bildandet av en styrgrupp för energikontoret har vi under året sett en starkare koppling till den politiska nivån.

Noder och nätverk

Vi driver i Energimyndighetens regi, två projekt som heter Regionala noder och Regionala nätverk. **Regionala noder för SME**, är ett nationellt strukturfondsprogram som ska identifiera små och medelstora företag som vill energieffektivisera sin verksamhet och stödja dem genom hela effektiviseringsprocessen. Noderna anordnar seminarier med olika av inriktningar där de informerar och uppmärksammar företag om de stöd som erbjuds för att arbeta med energieffektivisering. I första hand är det energikartlägningsstödet, där en energikonsult hjälper till att göra en energikartläggning. **Regionala nätverk**, är ett företagsnätverk som små och medelstora företag kan gå med i för att få hjälp och stöd i sitt arbete med att sänka energianvändningen i företaget. Nätverken kan bestå av 8–16 företag och kravet för att få delta är att företaget har en energianvändning på minst en gigawattimme (GWh).

Målsättningen med projekten är att finansiellt och kunskapsmässigt stödja företag med energikartläggning, i syfte att hjälpa dem att nå en långsiktigt hållbar energianvändning. I projektet Regionala noder har betydligt fler företag ansökt om energikartlägningsstöd än vad som står i projektplanen, detta delvis som följd av att projektet samordnas med Nätverksprojektet. För året var målet att under 2016 genomföra tre seminarier för deltagande företag, dock har endast ett genomförts. En anledning till detta är att projektets huvudsyfte, att få företag att söka kartlägningsstödet, har gått så bra och därmed har seminarierna inte prioriterats. I Nätverksprojektet har målet att det ska vara mellan åtta och tretton företag per nätverk, uppfyllts. Övriga uppsatta mål är satta på längre sikt och kan ännu inte utvärderas.

Green Drive Region

I syfte att involvera, informera och engagera aktörer inom kommunerna för att ställa om till en fossiloberoende fordonsflotta har Green Drive Region (GDR) under våren 2016 arbetat med en kampanj som vi kallar budkavle. De kommuner som deltar signerar budkavle-dokumentet för att tillsammans med Green Drive Region verka för ett bättre klimat, renare luft, starkare hållbar tillväxt och ekonomi. Budkavleturnén har samordnats med andra arrangemang i kommunerna. Evenemanget har varit öppet för alla och besökarna har fått information om projektet och olika drivmedel samt provköra bilar. Orsa, Vansbro, Rättvik-Leksand och Mora är de kommuner i Dalarna som genomfört budkavlen.

Integration och Vägen in

Under året har vi fortsatt arbetet med att tillsammans med Länsstyrelsen etablera det gemensamma kansliet för integrationsarbetet i Dalarna. Arbetet utgår från den avsiktsförklaring som undertecknades 2015 och som samlar alla länets aktörer, kommuner, organisationer, stödfunktioner och myndigheter för att gemensamt förbättra och utveckla integrationsarbetet i Dalarna. Avsiktsförklaringen går under namnet "Vägen in".

Vägen in innehåller fem strategiskt viktiga arbetsområden för en förbättrad integration - Vägen till arbete - Vägen till språk och utbildning - Vägen till en god och jämlik hälsa - Vägen till bostad - Vägen till sammanhållning och delaktighet. Arbetsprocessen har startat i alla de strategiska områdena men man har under året kommit olika långt. Region Dalarna har huvudansvar för insatsområdet Vägen till arbete och arbetar för att "korta vägen till företagande". I det har vi sett att våra utlandsfödda, och deras barn, är en helt avgörande resurs för att klara länets sysselsättning, idag och på lång sikt. Redan idag upplever ett stort antal arbetsgivare i Dalarna svårigheter att rekrytera personal. Befolkningsprognosen visar även det inte kommer att bli lättare framöver då länet står inför en stor demografisk utmaning med ett stort antal pågående och kommande pensionsavgångar samtidigt som länet har förhållandevis låga födelsetal.

För att ytterligare förstärka kompetensen i det fortsatta arbetet med integration har Region Dalarna via Reglab medverkat i en studie för att undersöka platsens betydelse för en lyckad integration samt ett läroprojekt för att undersöka regionernas roll i integrationsarbetet.

Ungdomsstrategiskt arbete

Arbetet under 2016 har fokuserat på uppföljningen av enkäten Lupp, lokal uppföljning av ungdomspolitiken, som tagits fram av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Resultaten analyseras och presenteras under våren 2017 i alla kommuner och kommer att ligga till grund för fortsatta insatser i linje med målen i strategin.

Region Dalarna har initierat en utvärdering av strategin "Dalarna – Sveriges bästa ungdomsregion" som fastslogs 2015. Detta med syfte att följa upp hur avsiktsförklaringen efterlevs och om innehållet i avsiktsförklaringen är rätt väg för att nå målen. Under 2016 har datainsamlingen påbörjats genom en enkät som gått ut till alla kommuner i Dalarna. Detta ska under 2017 följas upp med ett antal intervjuer för att få en fördjupad bild av arbetet med strategin.

Pengaakuten

2016 har det inkommit 15 ansökningar till Pengaakuten av vilka sex har beviljats medel. Det är två fler ansökningar jämfört med föregående år, dock har färre har beviljats medel. Sju stycken sökte maxbeloppet 20 000 kronor och tre av dessa beviljades. Under hösten 2016 har Region Dalarna valt att särskilt fokusera på det samarbete som 2015 inleddes med landstingets kultur- och bildningsförvaltning. Den planerade marknadsföringskampanjen på folkhögskolor i länet har inte genomförts på grund av organisatoriska anledningar.

Färdtjänsten Dalarna

Region Dalarna, i egenskap av kollektivtrafikmyndighet, ansvarar för färdtjänst- och riksfärdtjänsthantering på uppdrag av Dalarnas kommuner.

Färdtjänst beviljas den som på grund av ett funktionshinder, som inte är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att på egen hand förflytta sig eller resa med allmänna kommunikationer. Riksfärdtjänst bedöms utifrån om den sökande är berättigad till ersättning för resa, som måste ske på ett särskilt kostsamt sätt, till följd av ett stort och varaktigt funktionshinder.

Enheten arbetar för en likvärdig och hög rättssäkerhet i myndighetsutövandet och har under 2016 fortsatt arbetet med att utveckla idag redan väl fungerade rutiner. Målet för 2016 var att utveckla rutiner för att upprätthålla en handläggningstid på fyra veckor. Detta har vi lyckats med väl då handläggningstiden under året i snitt legat på två och en halv vecka, som minst strax under en vecka, och som mest fyra och en halv vecka.

Hälsa och välfärd

Region Dalarna utgör plattform för att bedriva utvecklingsarbete inom socialtjänsten samt avgränsande hälso- och sjukvård. Arbetet bedrivs med utgångspunkt i en evidens-baserad praktik och jämlik vård som ska vara till nytta för invånarna i Dalarna. Under 2016 har Region Dalarnas medlemmar fått ett allt större utrymme och inflytande över arbete, allteftersom det statliga inflytandet minskat. Den gemensamma stödstrukturen har utvecklats och förstärkts och överenskommelser skrivits mellan landstinget, kommunerna och Region Dalarna om hur arbetet ska skötas och drivas. Regional samverkan har varit i fokus och i denna samverkan deltar även Högskolan Dalarna.

En förstudie om smart specialisering inom hälsa och välfärd har inletts, målet med förstudien är att området ska bli det fjärde starka utvecklingsområdet i länet, vid sidan av de tidigare angivna smart specialiseringsområdena. Arbetet med Samling för social hållbarhet har även inletts, för att höja den gemensamma kunskapsnivån om vad som kan minska skillnader i hälsa i länet.

Inom samtliga områden som räknas upp nedan finns det idag regionala utvecklingsgrupper, där deltagare finns med från kommuner, landstinget och högskolan. I grupperingarna deltar även utvecklingsledaren som sekreterare.

Sammanhållen vård och omsorg om de mest sjuka äldre

Under året har vi gett fortsatt stöd till kommunerna och landstinget i användningen av kvalitetsregister, att följa upp resultat och arbeta med förbättringar. Genom utbildning och uppföljning har vi gett stöd till att arbeta med förebyggande insatser, samt att arbeta i tvärprofessionella team. Vi har utbildat och ökat kunskap/medvetenhet om psykisk ohälsa hos äldre och inom demensvården samt om att arbeta personcentrerat inom vård och omsorg och öka delaktighet för brukare och närstående.

Psykisk hälsa

Ett analysarbete har pågått under året, dels hos kommunerna och landstinget, men även i de regionala utvecklingsgrupperna. Med stöd av respektive utvecklingsledare har grupperna tagit fram en lägesbeskrivning, undersökt nationella och lokala data, samt beskrivit pågående insatser och nya behovsområden. Analyserna är kopplade till den överenskommelse som socialdepartementet och SKL fattat beslut om inom området psykisk hälsa. Arbetet har sammanställts i en rapport "Länsgemensam analys och handlingsplan, kommuner och landsting i Dalarna".

Psykiatri

Arbetet med att utveckla insatser för personer med psykisk funktionsnedsättning har fortsatt. Den länsövergripande samverkansöverenskommelsen har reviderats och är ett viktigt underlag för arbetet inom området. Under året har ett antal aktiviteter genomförts, bland annat implementeringsinsatser för vård och stödsamordning enligt integrerad psykiatri. Inspirationsdagar har också getts på tema stöd till anhöriga och äldres psykiska hälsa. Arbetet inom området genomförs i en kontinuerlig dialog med brukarorganisationer, Dalarnas nätverk för psykisk hälsa samt genom en hearing vid vilken synpunkter inhämtats.

Stöd till personer med funktionsnedsättning

För att utveckla den systematiska uppföljningen och brukarmedverkan har ett implementeringsarbete, för en gemensam informationsstruktur enligt klassificering av funktioner, påbörjats. Detta bland annat genom ett regionalt nätverk för processledare med implementeringsansvar i sina kommuner. Inom LSS-området har några kommuner börjat titta närmare på ett arbetsverktyg (FUNCA), som bland annat hjälper personalen att följa, utveckla och förbättra stödet för och öka delaktigheten hos personer med utmanande beteende. Inom brukarmedverkan har ett antal dialoger förts med brukarorganisationer och råd, utifrån vad de anser är viktiga frågor att initiera och driva regionalt. Utvecklingsarbetet för att stärka barns och ungas delaktighet och inflytande har fortsatt under året genom länsgemensamma aktiviteter i samverkan med barn- och ungaområdet. Genom projektet Innovationsguiden, användardriven innovation, får ett antal kommuner ett metodverktyg för att utveckla innovativa lösningar.

Barn och unga

En nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården togs fram av SKL under 2015. Utifrån denna handlingsplan har prioriterade områden för länet tagits fram inom den regionala samverkans- och stödstrukturen. Bland annat har ett arbete med att ta fram ett regionalt introduktionsprogram för nya handläggare inom den sociala barn- och ungdomsvården påbörjats. Stöd till kommunerna för arbetet med systematisk uppföljning och att öka barn och ungas delaktighet och inflytande prioriteras fortsatt, liksom att utveckla samverkan med aktörer inom förskola/skola och hälso- och sjukvård.

Missbruk och beroendevården

Under året har det varit fortsatt stöd för lokal utveckling och samverkan. Implementeringen av regionalt vårdprogram och länsövergripande överenskommelse har fortsatt. Det gjordes ett försök att rekrytera en ny utvecklingsledare för missbruk och beroendevård under hösten, men rekryteringen lyckades inte vilket gör att tjänsten är fortfarande vakant vid årsskiftet.

E-hälsa

Fortsatt implementering av och diskussioner runt välfärdsteknologi har genomförts under året. Referensgruppen för välfärdsteknologi tillsätts på uppdrag av Länsnätverk förvaltningschefer inom hälsa och välfärd och ska vara en arena för gemensamma frågor inom välfärdsteknik och e-hälsa, samt koppla e-hälsa till verksamheten. En kartläggning av vilka system och förutsättningar som kommuner och landstinget hanterar har gjorts.

Regionala samordningsfunktioner

Region Dalarna har i uppgift att utföra två regiongemensamma uppdrag finansierade av kommunerna.

AV-media

AV-media servar skolor och andra utbildningsanordnare med pedagogiskt anpassade läromedel. Som en resurs ska AV-media på ett avgörande sätt bidra till att skolan når sina mål. Årliga investeringar görs av nytt filmmaterial för att hålla utlåningsmaterial på hög nivå. Utbildningsradions samtliga radio- och tv-program tillhandahålls. Fokus ligger på det digitaliserade filmmaterialet och under året har vi arbetat med adaptiv streaming för vår bokning/streamingportal www.sli.se/dalarna.

Arbetet med Läs en film-väskor fortsätter och under 2016 har vi utökat med väskor som används i språkundervisningen. "Läs en film" samordnas med Film i Dalarna samt Länsbiblioteket, idag har vi 36 olika väskor för alla åldrar.

Antal filmlån, av dessa var 92% strömmande 2016.

2014	2015	2016
148 322	157 427	161 339

Vi har under året fortsatt arbetet med att öka tillgängligheten för våra kunder och har under 2016 upgraderat ett hundratal äldre filmer till strömmande. Möjligheten till fysisk utlåning fortsätter så länge efterfrågan finns hos kunderna.

En kundundersökning har genomförts med hög svarsfrekvens. I denna gick att utläsa att kunderna var nöjda med både service, tillgänglighet och utbud.

Elevantagningen

Region Dalarnas uppdrag gällande elevantagning är ett arbete som utöver Dalarnas kommuner även inkluderar Hälsinglands kommuner, Landstinget Dalarnas musik-konservatorium samt fristående gymnasieskolor. Vi arbetar även på uppdrag av yrkeshögskolor.

Vårt arbete bidrar till kommunernas och regionens planering och underlag till beslut gällande kommunala framtida prioriteringar och satsningar vad gäller utbud och samordning av gymnasieskolan. Vi kan erbjuda en helhetsbild av Dalarnas utbud av utbildningar på gymnasienivå, vilka utbildningar elever söker samt vad de antagits till. Denna kunskap kan sedan fungera som underlag till kompetensplattformen och till respektive kommun.

I det regionala samordningsuppdraget fungerar elevantagningen som kunskapsbank i skolfrågor av juridisk art. Vi kvalitetssäkrar årligen sök- och antagningsförfarandet genom att tillhandahålla utbildningar för studie- och yrkesvägledare.

Vår måluppfyllelse är fortsatt hög. Då vi ansvarar för antagning av ca 5500 elever till samtliga kommunala och fristående gymnasieskolor i Dalarna och Hälsingland samt till två yrkeshögskolor i Dalarna är hög kvalitet honnörsord.

Kostnaden kommunerna har för att erbjuda eleverna en gymnasieutbildning är lågt räknat 1,5 miljarder per år (räknat på att varje elev går tre år). Det ligger naturligtvis ett oerhört stort ansvar på vår avdelning att se till att det blir rätt elev på rätt utbildning. Vi uppfyller väl att vara både prisvärda och leverera med hög kvalitet.

Stödsystem och centrala funktioner

I egenskap av ledare och samordnare av utvecklings- och tillväxtarbetet i Dalarna ska vi möjliggöra konstruktiva och smidiga lösningar. För detta krävs stödsystem med tydliga rutiner, metoder och arbetssätt som verkar för utveckling. Under 2016 har vi arbetat med att effektivisera rutiner och förbättra stödet till verksamheten. Vi har investerat i tekniska lösningar för virtuella möten och kommer att fortsätta utvecklingen med detta för att möjliggöra resfria möten.

Inom ekonomiadministration har arbetet fokuserats på att stärka vår ekonomiska uppföljning. Tydlighet och struktur gör att vi kan följa upp Region Dalarnas resultat och kvalitetssäkra det interna arbetet.

Under året har en ny kommunikationsplattform arbetats fram innehållande strategi och budskapsplattform. Allt vi gör handlar om kommunikation. Det vi säger, hur vi uttrycker oss, eller vad vi inte säger, påverkar den bild som vi och andra får av Region Dalarna – vad vi gör, för vem och varför. Region Dalarna ska sträva mot att tillhandahålla strategisk och professionell kommunikation.

Projektfinansiering

I vårt regionala utvecklingsansvar har vi som medel i arbetet rätt att besluta om användning av statliga projektmedel för regional tillväxt från anslaget 1:1. Syfte, mål och aktiviteter för beviljade projekt ska ligga i linje med vår regionala utvecklingsstrategi, Dalastrategin – Dalarna 2020. Ett av projektverksamhetens viktigaste mål är att i samverkan med andra aktörer bygga upp resurser för att åstadkomma en positiv utveckling av näringslivet i Dalarna.

Under 2016 har Region Dalarna beslutat om medfinansiering av 35 projekt och förstudier till ett sammanlagt belopp av 59 742 142 kronor.

En stor del av Region Dalarnas beslut utgör medfinansiering av EU-projekt inom regionalfonden för Norra Mellansverige samt Interreg Sverige-Norge.

Besluten fördelar sig utifrån Dalastrategins fyra vägval enligt följande:

▪ Innovativa miljöer och entreprenörskap	46 877 278
▪ Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud	2 542 167
▪ Livskvalitet och attraktionskraft	10 162 697
▪ Tillgänglighet och infrastruktur	160 000
Totalt:	59 742 142

Projekten redovisas i specifikation i slutet av verksamhetsberättelsen.

Finansiella mål

Region Dalarnas ekonomiska resultat för 2016 är 4 tkr som tillförts eget kapital vilket därmed uppgår till 11 373 tkr. Den finansiella målsättningen att Region Dalarna ska redovisa nollresultat eller bättre och ett oförändrat eller större eget kapital har därmed uppnåtts.

Projekt finansierade ur anslaget för regionala tillväxtåtgärder 2016

(redovisade efter respektive vägval i Dalastrategin - Dalarna 2020)

Projekt	Stödmottagare	EU-projekt	Belopp	
Innovativa miljöer och entreprenörskap				
Gamification of Dalarna, steg 1 - teknisk plattform och organisering	Region Dalarna	x	6 000 000	
Gamification of Dalarna, pilot för teknisk plattform med VR inom bostadsbyggande	Falun Borlänge Regionen AB		90 000	
Centrum för besöksnärforskning	Högskolan Dalarna	x	3 140 000	
Kunskapsuppbyggnad för Avancerad Tillverkning Inom Stårelaterad Verksamhet - KATIS	Jernkontoret/Triple Steelix	x	2 325 000	
Gamification of Dalarna - exempel på teknisk plattform	Visit Södra Dalarna AB		100 000	
THOE - The Hub of Entrepreneurship	Falun Borlänge Regionen AB	x	1 324 250	
Entreprenöriellt lärande i grundskolan - CEPA	Älvdalens kommun		50 000	
Next Horizon - Avancerad industri, förstudie	Region Dalarna		330 000	
Plattform för kommersiell verksamhet på annans mark	Region Dalarna		450 732	
Förstudie riskbegränsande kapital	Företagarna i Västra Götaland Utveckling AB		125 000	
Almi Invest Norra Mellansverige 2015-2020	ALMI Invest Norra Mellansverige AB	x	12 500 000	
Gruvorten - En innovationsplattform för gruvnäringen i Mellansverige	Hedemora Näringsliv AB	x	228 000	
Hållbar produktutveckling inom Destination Dalarna	Region Dalarna		7 000 000	
Idre SápmiLodge	Idre Sápmi ekonomisk förening		350 000	
AlmeDalarna 2017 och 2018	Visit Södra Dalarna AB		2 034 000	
Stållindustrins forskarskola - etapp III	Högskolan Dalarna		4 791 000	
IFS 2.0	ALMI Företagspartner GävleDala AB	x	3 200 000	
Upphandlingsdialog Dalarna	Länsstyrelsen Dalarna	x	963 054	
Tidsresan - ett historiskt äventyr på Zorns gammelgård	Zornsamlingarna		200 000	
The Bioeconomy Region	Region Värmland	x	750 000	
Förstudie Digital agenda	Region Dalarna		237 000	
Tekniskt stöd för Strukturfondspartnerskapet i Norra Mellansverige	Region Värmland	x	689 242	46 877 278
Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftutbud				
Smart Integration	Industriellt utvecklingscenter i Dalarna AB	x	1 355 000	
Förstudie YOUN! - Young refugees Need Integration	Falun Borlänge Regionen AB		75 000	
Förstärkning och utveckling av Kompetensplattformen i Dalarna	Region Dalarna		962 337	
Kompetensinventering av företag inom besöksnäringen i Dalarna	Besöksnäringsscollege Dalarna ekonomisk förening		100 000	
Kunskapsutmaningen/Lust att lära	Vansbro kommun		49 830	2 542 167
Livskvalitet och attraktionskraft				
Geologiskt arv i inre Skandinavien (GEARS)	Sveriges geologiska undersökning	x	932 952	
Biologisk myggkontroll i Nedre Dalälven 2017-2019	Nedre Dalälvens utveckling AB		891 120	
Dalarna i Almedalen 2016 - AlmeDalarna	Region Dalarna		850 000	
Regionbildning 2019 - fas 1	Landstinget Dalarna		1 858 625	
Vägen in till Vägen in	Region Dalarna		1 430 000	
Jämställd regional tillväxt i Dalarna	Region Dalarna		4 200 000	10 162 697
Tillgänglighet och infrastruktur				
Fjälltransfer Dalafjällen	Region Dalarna	x	64 000	
Inlandsbanan - Tredje spåret	Inlandsbanan AB		96 000	160 000
Summa:				59 742 142

Summa per insatsområde
syns i högerkant

Region Dalarna
Org nr 222000-1446

Årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2016

Direktionen avger följande årsredovisning och koncernredovisning.

Innehåll	Sida
- förvaltningsberättelse	2
- resultaträkningar	5
- balansräkningar	6
- kassaflödesanalys	9
- noter, gemensamma för moderbolag och koncern	10

Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor. Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Region Dalarnas uppgift är att ansvara för, samordna och effektivisera det regionala utvecklingsarbetet i Dalarna. I det ligger att ta till vara länets möjligheter och främja den regionala utvecklingen inom en rad olika områden som är betydelsefulla för tillväxt och sysselsättning i regionen.

Projektstöd från statsbudgetens anslag 1:1 Regionala tillväxtåtgärder har under perioden beviljats med 59 742 tkr (77 680 tkr). Utbetalning från anslaget har under perioden skett med 46 701 tkr (45 960 tkr). Medlen används för medfinansiering av EU:s strukturfondsprogram och övrig regional projektverksamhet. Projekten är specificerade i verksamhetsberättelsen under rubriken Regionalt projektstöd.

Koncernförhållanden

Region Dalarna äger samtliga aktier i Kommunernas Hus AB, org nr 566110-9769. Dotterbolagets verksamhet utgörs av uthyrning och förvaltning av egen ägd fastighet. Dotterbolaget redovisar ett resultat efter finansnetto på -404 tkr (162 tkr).

Region Dalarna äger samtliga aktier i koncernen AB Dalatrafik. I koncernen AB Dalatrafik ingår förutom moderbolaget AB Dalatrafik, org nr 556206-2470, dotterbolagen Dalatrafik Service AB och Dalabuss AB. Moderbolagets uppgift är att ansvara för länets kollektiva persontrafik. Detta regleras i avtal mellan AB Dalatrafik och länets kommuner och landsting. Koncernens redovisade resultat för 2016 är -2 078 tkr (-29 986 tkr). Moderbolaget AB Dalatrafiks resultat uppgår till -132 tkr (-30 000 tkr). Dotterbolaget Dalatrafik Service AB är koncernens fastighetsbolag och äger ett 25-tal fastigheter med bl a stora resecentra i Borlänge och Ludvika. Bolagets resultat 2016 uppgår till 81 tkr (14 tkr). Ingen verksamhet har bedrivits under året i dotterbolaget Dalabuss AB.

Utfall i förhållande till budget

Nedanstående budgetuppföljning för räkenskapsåret visar ett positivt resultat på 4 tkr.

Större avvikelser jämfört med budget 2016:

- Övriga intäkter har ökat med +1 119 tkr, utgörs huvudsakligen av uppräknig av avgifter för administrativa tjänster
- Lägre OH-intäkter p.g.a. förändrad ersättningsnivå från EU, minskad intäkt om -392 tkr
- Högre kostnad för data och drift, -625 tkr, förklaras av inköp av fler datorer, ökad datasupport samt omföring av Färdtjänstens datakostnader från Kanslikostnader
- Kanslikostnad har ökat med -489 tkr och består huvudsakligen av ökade kostnader för inhyrd personal pga. sjukskrivningar
- Personalkostnader har minskat med +2 200 tkr jämfört med budget och beror främst på att en större del av verksamheten bedrivits i projektform, samt att verksamheten haft lägre pensionskostnader
- Verksamhet/Aktiviteter, utökad avsättning om, -884 tkr, beror på beslutade nya projekt samt under året avslutade projekt

BUDGETUPPFÖLJNING

Region Dalarna 2016-12-31

TKR

	Utfall per 2016-12-31	Budget helår 2016	Avvikelse per 2016-12-31
Intäkter			
Medlemsavgift kommunerna	14 955	14 955	0
Medlemsavgift Landstinget	6 665	6 665	0
Central Sweden	2 437	2 290	146
Hälsa & Välfärd	2 295	2 295	0
AV-media/Elevant. Kommuner & Landstinget	6 451	6 665	-214
AV-media/Elevant. Övriga	938	790	148
Färdtjänst Dalarnas kommuner	4 479	5 300	-821
Utvärdering & uppföljning 1:1	1 500	1 500	0
Överföring personal från Länsstyrelsen	2 665	2 623	42
Överförda regionala utv medel Landstinget	2 890	2 890	0
Övriga intäkter	1 725	606	1 119
Intäkter från projekt (gemensamma kostn)	1 908	2 300	-392
S:a intäkter	48 909	48 880	29
Kostnader			
Inköpskostnader AV-Media	1 417	1 420	-3
Lokalkostnader	2 110	2 067	43
Drift och datakostnader	3 515	2 890	625
Resekostnader	520	603	-83
Marknadsföring/Information	516	430	86
Konferenser, seminarier	224	118	106
Kanslikostnader	3 182	2 693	489
Medlemsavgift Central Sweden	1 315	1 174	141
Övriga föreningsavgifter	240	236	4
Personal - löner och bikostnader	26 950	29 153	-2 203
Personal - övrigt	887	859	28
Direktionen - arvode m.m	2 772	2 820	-48
Förtroendemannarevision - arvoden	167	180	-13
Avskrivningar inventarier, datorer	115	146	-31
Verksamhet/ Aktiviteter (spec nedan)	4 974	4 090	884
S:a kostnader	48 905	48 880	25
Resultat:	4	0	4
Verksamhet/Aktiviteter:			
Regionala utvecklingsmedel Landstinget	2 890	2 890	0
Interna verksamhetskostnader	1 858	1 200	658
Verksamhetskostnader, övriga	226	0	226
S:a verksamhet/aktiviteter	4 974	4 090	884

Resultat och ställning

Region Dalarnas resultat efter finansiella poster uppgår till 4 tkr (2 tkr).

Likvida medel uppgår till 23 618 tkr (19 525 tkr).

Kassalikviditeten är 117 % (99 %) och soliditeten uppgår till 14 % (13 %).

Region Dalarnas investeringar i inventarier uppgår till 0 tkr (196 tkr).

Förändring av eget kapital moderbolaget

	Balanserat resultat	Verksamhet och omstrukt.fond	Summa eget kapital
Eget kapital 2015-12-31	10 469	900	11 369
Årets resultat	4	-	4
Eget kapital 2016-12-31	10 473	900	11 373

Förändring av eget kapital koncernen

	Balanserat resultat	Verksamhets och omstrukt.fond	Summa eget kapital
Eget kapital 2015-12-31	8 525	900	9 425
Uppskjutna skatteeffekter	26		26
Årets resultat	-647	-	-647
Eget kapital 2016-12-31	7 904	900	8 804

Förslag till vinstdisposition

Balanserade vinstmedel	11 369 171
Årets vinst	3 887
	<u>11 373 058</u>
Direktionen föreslår att i ny räkning överförs	<u>11 373 058</u>

Resultaträkningar	Not	Koncernen		Moderbolaget	
		2016	2015	2016	2015
Verksamhetens intäkter					
Nettoomsättning	2	991 900	946 177	82 961	77 231
Upplösning koncernmässig negativ goodwill		2 078	29 986	-	-
Övriga rörelseintäkter		8 092	6 550	-	-
Summa intäkter		1 002 070	982 713	82 961	77 231
Verksamhetens kostnader					
Personalkostnader	3	-74 279	-68 419	-43 902	-40 591
Driftskostnader		-863 958	-862 466	-15 855	-20 522
Lokalkostnader		-17 944	-13 064	-2 425	-2 025
Konsulttjänster		-30 541	-22 923	-20 693	-12 849
Avgift Central Sweden		-	-1 138	-	-1 138
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-14 460	-14 184	-116	-158
Övriga rörelsekostnader		-1 926	-	-	-
Summa rörelsens kostnader		-1 003 108	-982 194	-82 991	-77 283
Rörelseresultat		-1 038	519	-30	-52
Resultat från finansiella investeringar					
Ränteintäkter		50	87	39	66
Räntekostnader		-415	-757	-5	-12
Summa resultat från finansiella investeringar		-365	-670	34	54
Resultat efter finansiella poster		-1 403	-151	4	2
Skatt på årets resultat	4, 5	756	69	-	-
Årets resultat		<u>-647</u>	<u>-82</u>	<u>4</u>	<u>2</u>

Balansräkningar	Not	Koncernen		Moderbolaget	
		2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Tillgångar	1				
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar					
Licenser	6	40	55	40	55
Materiella anläggningstillgångar					
Byggnader och mark	7	118 819	125 333	-	-
Maskiner och andra tekniska anläggningar	8	56 206	44 385	-	8 750
Inventarier	9	9 093	11 251	205	307
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	10	10 506	197	-	-
		<u>194 624</u>	<u>181 166</u>	<u>205</u>	<u>9 057</u>
Finansiella anläggningstillgångar					
Andelar i koncernföretag	11	-	-	29 500	29 500
Andelar i intresseföretag	12	2 125	2 125	2 125	2 125
Andra långfristiga värdepappersinnehav	13	208	195	-	-
		<u>2 333</u>	<u>2 320</u>	<u>31 625</u>	<u>31 625</u>
Summa anläggningstillgångar		<u>196 997</u>	<u>183 541</u>	<u>31 870</u>	<u>40 737</u>
Omsättningstillgångar					
Pågående projekt					
Pågående projekt	14	15 394	8 343	15 394	8 343
Kortfristiga fordringar					
Kundfordringar		84 210	99 776	8 071	12 816
Skattefordringar		138	29	-	-
Övriga kortfristiga fordringar		8 653	7 335	930	2 915
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	15	47 857	50 040	1 379	1 943
		<u>140 858</u>	<u>157 180</u>	<u>10 380</u>	<u>17 674</u>

Balansräkningar	Not	Koncernen		Moderbolaget	
		2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Kortfristiga placeringar					
Kortfristiga placeringar	16	294	7 259	294	7 259
Kassa och bank		26 277	16 010	23 324	12 434
Summa omsättningstillgångar		182 823	188 792	49 392	45 710
Summa tillgångar		379 820	372 333	81 262	86 447
Eget kapital och skulder					
Eget kapital					
Balanserat resultat		8 551	8 607	10 469	10 467
Verksamhets och omstruktureringsfond		900	900	900	900
Årets resultat		-647	-82	4	2
Summa eget kapital		8 804	9 425	11 373	11 369
Avsättningar					
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	17	611	613	-	-
Uppskjutna skatter	18	1 172	1 807	-	-
Negativ goodwill	5	7 632	9 710	-	-
Övriga avsättningar	19	2 713	1 796	2 713	1 796
Summa avsättningar		12 128	13 926	2 713	1 796
Pågående projekt					
Pågående projekt	14	13 994	11 585	13 994	11 585
Långfristiga skulder					
Skulder till kreditinstitut	20	32 402	32 587	24 125	24 125
Checkräkningskredit	21	67 516	60 933	-	-
Summa långfristiga skulder		99 918	93 520	24 125	24 125

Balansräkningar

	Not	Koncernen		Moderbolaget	
		2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Kortfristiga skulder					
Skulder till kreditinstitut	20	3 912	2 586	-	-
Leverantörsskulder		74 958	77 486	6 947	16 799
Övriga kortfristiga skulder		6 284	2 923	2 663	1 498
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	22	159 822	160 882	19 447	19 275
Summa kortfristiga skulder		<u>244 976</u>	<u>243 877</u>	<u>29 057</u>	<u>37 572</u>
Summa eget kapital och skulder		<u>379 820</u>	<u>372 333</u>	<u>81 262</u>	<u>86 447</u>

Kassaflödesanalys

	Koncernen		Moderbolaget	
	2016	2015	2016	2015
Den löpande verksamheten				
Rörelseresultat före finansiella poster	-1 038	519	-30	-52
Avskrivningar	14 460	14 184	116	158
Övriga ej likviditetspåverkande poster	3 978	-33 446	917	-3 406
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	17 400	-18 743	1 003	-3 300
Erhållen ränta	50	87	39	66
Erlagd ränta	-415	-757	-5	-12
Betald inkomstskatt	-109	151	-	-
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	16 926	-19 262	1 037	-3 246
Ökning/minskning pågående projekt	-4 642	1 902	-4 642	1 902
Ökning/minskning kundfordringar	15 566	52 547	4 745	-592
Ökning/minskning övriga kortfristiga fordringar	865	50 480	2 549	-494
Ökning/minskning leverantörsskulder	-2 528	-1 871	-9 852	5 964
Ökning/minskning övriga kortfristiga rörelseskulder	2 301	-29 697	1 338	722
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Kassaflöde från den löpande verksamheten	28 488	54 099	-4 825	4 256
Investeringsverksamheten				
Sålda materiella anläggningstillgångar	8 750	38	8 750	-
Investeringar i övriga finansiella anläggningstillgångar	-41 660	-26 173	-	-
Ökning/minskning av kortfristiga placeringar	6 965	-55	6 965	-55
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-	-	-	-8 946
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-25 945	-26 190	15 715	-9 001
Finansieringsverksamheten				
Upptagna lån	6 398	-	-	-
Amortering av långfristig skuld	-	-32 044	-	-
Ökning/minskning kortfristiga finansiella skulder	1 326	90	-	-
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	7 724	-31 954	0	0
Årets kassaflöde	10 267	-4 045	10 890	-4 745
Likvida medel vid årets början	16 010	20 055	12 434	17 179
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Likvida medel vid årets slut	26 277	16 010	23 324	12 434

Noter, gemensamma för moderbolag och koncern

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Region Dalarnas årsredovisning har upprättats enligt lag om kommunal redovisningslag och god kommunal redovisningssed, samt i tillämpliga delar i enlighet med Kommunförbundets rekommendationer och anvisningar från Referensgrupper och rådet för kommunal redovisning (RKR). Redovisningsprinciperna är oförändrade i jämförelse med föregående år. Belopp i kronor där inget annat anges.

Koncernredovisning

I koncernredovisningen ingår de helägda dotterbolagen Kommunernas Hus i Dalarna AB, org nr 556110-9769 och AB Dalatrafik, org nr 556206-2470.

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden, vilket innebär att dotterbolagets egna kapital vid förvärvet, fastställt som skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas egna kapital vid förvärvet, elimineras i sin helhet. I koncernens egna kapital ingår härigenom endast den del av dotterbolagets egna kapital som tillkommit efter förvärvet.

Leasingavtal

Leasingavtal som innebär att de ekonomiska riskerna och fördelarna med att äga en tillgång i allt väsentligt överförs från leasegivaren till ett företag i Region Dalarnas koncern klassificeras i koncernredovisningen som finansiella leasingavtal.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. Avskrivningar görs systematiskt över den bedömda nyttjandetiden. När en materiell anläggningstillgångs avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas tillgångens restvärde. Följande avskrivningstider tillämpas:

	<u>Antal år</u>
Inventarier	3-10 år
Datorer inköpta före 2013	3 år
Kontorsbyggnader	75 år
Övriga byggnader	20-33 år
Byggnadsinventarier	10-20 år
Maskiner och andra tekniska anläggningstillgångar	10-14 år

Har en materiell anläggningstillgång på balansdagen ett lägre värde än det bokförda värdet skrivs tillgången ner till detta lägre värde om det kan antas att värdenedgången är bestående.

Fordringar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Kassaflödesanalysen

Kassaflödesanalysen upprättas enligt sk indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- och utbetalningar. Kassaflödet redovisas uppdelat på

- den löpande verksamheten
- investeringsverksamheten och
- finansieringsverksamheten.

Som likvida medel klassificeras, förutom kassa- och banktillgodohavanden, kortfristiga finansiella placeringar som dels är utsatta för endast obetydlig risk för värdefluktationer, dels

- handlas på en öppen marknad till kända belopp eller
- har kortare återstående löptid än tre månader från anskaffningstidpunkten.

Nyckeltalsdefinitioner

Kassalikviditet

Summa omsättningstillgångar exklusive pågående projekt i förhållande till kortfristiga skulder.

Soliditet

Eget kapital och obeskattade reserver (med avdrag för uppskjuten skatt) i förhållande till balansomslutningen.

Not 2 Intäkternas fördelning

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
I nettoomsättningen ingår intäkter från:				
Anslag kommuner	23 701	21 002	23 701	21 002
Anslag Landstinget	6 665	6 503	6 665	6 503
Ersättning kommunerna avseende				
Dalarnas Färdtjänst	-	3 701	4 479	4 470
Ersättning överförda tjänster	4 165	4 117	4 165	4 117
Bidrag EU	12 081	9 294	12 081	9 294
Extern/intern projektfinansiering	20 554	21 588	20 554	21 588
Övriga erhållna ersättningar	11 316	10 057	11 316	10 257
Hysesintäkter	-	537	-	-
Linjetrafik	111 025	103 276	-	-
Linjetrafik skolelever	-	15 155	-	-
Skall fördelas av DT	9 186	-	-	-
Övrigt	6 357	12 938	-	-
Driftbidrag linjetrafik	576 865	523 730	-	-
Driftbidrag servicetrafik	209 985	214 279	-	-
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
Summa	<u>991 900</u>	<u>946 177</u>	<u>82 961</u>	<u>77 231</u>

Not 3 Medelantal anställda, löner, andra ersättningar och sociala avgifter

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Medelantalet anställda, med fördelning på kvinnor och män har uppgått till				
Kvinnor	77	75	51	50
Män	41	36	19	19
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
Totalt	<u>118</u>	<u>111</u>	<u>70</u>	<u>69</u>
Löner och ersättningar har uppgått till				
Direktionen	2 094	1 556	2 094	1 556
Styrelsen och verkställande direktören	1 258	1 266	-	-
Övriga anställda	47 988	41 933	28 863	25 267
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
Totala löner och ersättningar	51 340	44 755	30 957	26 823

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Sociala avgifter enligt lag och avtal	15 761	14 754	9 452	9 042
Pensionskostnader	4 534	5 810	2 531	3 055
Övriga personalrelaterade kostnader	<u>2 644</u>	<u>3 100</u>	<u>963</u>	<u>1 671</u>
Totala löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader	<u>74 279</u>	<u>68 419</u>	<u>43 903</u>	<u>40 591</u>

Not 4 Skatt på årets resultat

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Uppskjuten skatt	<u>756</u>	<u>69</u>	-	-
Skatt på årets resultat	<u>756</u>	<u>69</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Not 5 Uppskjuten skatt

	Koncernen <u>2016</u>	<u>2015</u>
Årets uppskjutna skattekostnad/-intäkt		
Uppskjuten skatteintäkt hänförlig till avskrivningar på uppskrivet värde på fastigheter	69	69
	<u>69</u>	<u>69</u>
Uppskjutna skatteskulder		
Uppskjuten skatt i uppskrivning fastigheter	625	694
Uppskjuten skatt i obeskattade reserver	547	1 112
	<u>1 172</u>	<u>1 806</u>

Not 6 Licenser

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Ingående anskaffningsvärde	375	375	375	375
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	375	375	375	375
Ingående avskrivningar	-320	-305	-320	-305
-Avskrivningar	-15	-15	-15	-15
Utgående ackumulerade avskrivningar	-335	-320	-335	-320
Utgående restvärde enligt plan	<u>40</u>	<u>55</u>	<u>40</u>	<u>55</u>

Not 7 Byggnader och mark

	Koncernen	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Ingående anskaffningsvärden	254 559	221 693
Årets förändringar		
- Inköp	1 198	13 066
- Försäljningar och utrangeringar	-3	-563
Omklassificeringar	-	20 363
	<hr/>	<hr/>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	255 754	254 559
Ingående avskrivningar	-129 226	-123 125
Årets förändringar		
Försäljningar och utrangeringar	-	563
- Årets avskrivningar	-7 394	-6 664
	<hr/>	<hr/>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-136 620	-129 226
Ingående nedskrivningar	-	-
Årets förändringar		
- Omklassificering	-315	-
	<hr/>	<hr/>
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-315	0
Utgående restvärde enligt plan	<u>118 819</u>	<u>125 333</u>

Not 8 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Ingående anskaffningsvärden	71 818	62 692	8 750	-
Årets förändringar				
-Inköp	30 498	9 882	-	8 750
-Försäljningar och utrangeringar	-17 030	-756	-8 750	-
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	85 286	71 818	0	8 750
Ingående avskrivningar	-27 433	-20 830	-	-
Årets förändringar				
-Försäljningar och utrangeringar	4 800	756	-	-
-Avskrivningar	-6 447	-7 359	-	-
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-29 080	-27 433	0	0
Utgående restvärde enligt plan	<u>56 206</u>	<u>44 385</u>	<u>0</u>	<u>8 750</u>
Leasingavtal ingår med ett redovisat värde om	<u>23 432</u>	<u>2 400</u>	-	-

Not 9 Inventarier

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
Ingående anskaffningsvärden	51 778	50 637	4 407	4 211
Årets förändringar				
-Inköp	2 006	3 028	-	196
-Utrangering	-4 867	-1 887	-2 063	-
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	48 917	51 778	2 344	4 407
Ingående avskrivningar	-40 526	-39 828	-4 100	-3 957
Årets förändringar				
-Försäljningar och utrangeringar	3 707	1 850	2 063	-
-Avskrivningar	-3 005	-2 548	-101	-143
	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-39 824	-40 526	-2 138	-4 100
Utgående restvärde enligt plan	<u>9 093</u>	<u>11 252</u>	<u>206</u>	<u>307</u>

Not 10 Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar

	Koncernen	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Ingående nedlagda kostnader	197	20 363
Under året nedlagda kostnader	10 506	197
Under året genomförda omfördelningar	-197	-20 363
	<u> </u>	<u> </u>
Utgående nedlagda kostnader	<u>10 506</u>	<u>197</u>

Not 11 Andelar i koncernföretag

Moderbolaget

	<u>Org nr</u>	<u>Säte</u>	<u>Kapital- andel (%)</u>
Kommunernas Hus i Dalarna AB	556110-9769	Falun	100
AB Dalatrafik	556206-2470	Borlänge	100

	<u>Moderbolaget</u>	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Ingående anskaffningsvärden	29 500	29 500
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	<u>29 500</u>	<u>29 500</u>

Not 12 Andelar i intresseföretag

<u>Koncernen och moderbolag</u>	<u>Kapital- andel %</u>	<u>Rösträtts- andel %</u>	<u>Bokfört värde</u>	<u>Antal andelar</u>
Almi Företagspartner GävleDala AB	25	25		1
Transitio AB	5	5	1 000	10 000
Tåg i Bergslagen AB	25	25	<u>1 125</u>	11 250
			<u>2 125</u>	

Not 13 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	<u>Koncernen</u>	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
Samtrafiken i Sverige AB	30	30
BIMS KB (kommanditdelägare)	162	150
BIMS AB	16	15
	<u>208</u>	<u>195</u>

Not 14 Pågående projekt 2016-12-31

Projekt	Ändamål	Projektägare Region Dalarna					
		Tot. budget	varav kontant	Upparbetat	Erh. medel	Fordran	Skuld
DalaMaTs	Regional samverkan för miljöanpassade transportsystem	3 340 000	3 340 000	3 103 893	3 148 154		-44 261
Bilpool	Framväxt av storskalig extern bilpool	800 000	800 000	167 717	225 000		-57 283
Stödinsatser berusade personer	Förbättra medicinskt omhändertagande och vårdprocess	5 966 154	5 966 154	2 789 902	5 966 154		-3 176 252
Hälsa och välfärd	Utveckling av kunskapsbaserad praktik inom socialtjänst, vård och omsorg och närliggande hälso- och sjukvård.	6 384 334	6 384 334	3 504 108	7 484 198		-3 980 090
Trygg och säker hemgång (BAL)	Utvecklingsinsatser inom en gemensam utredning för att nå samverkansöverenskommelse trygg och säker utskrivning från slutet vård.	1 090 000	1 090 000	0	1 090 000		-1 090 000
AlmeDalarna 2016	Stärka varumärket Dalarna som en attraktiv plats att leva, verka och bo i, som en del i Dalastrategin.	2 089 830	1 660 000	1 690 132	1 310 000	380 132	
Ungdomsstrategiskt arbete	Öka Ungas inflytande och delaktighet i samhällsfrågor	6 535 579	6 535 579	6 021 351	8 114 019		-2 092 668
Unga till arbete 2015-2017	Stödja kommunerna i arbetet med arbetslösa unga	39 638 650	26 479 080	10 814 998	7 021 360	3 793 638	
Plugga klart 1	Främja kompetensutveckling för unga	13 813 131	7 360 370	1 652 217	762 774	889 443	
Plugga klart 2	Främja kompetensutveckling för unga	47 828 354	22 387 643	2 625 476	630 966	1 994 510	
Vägen in	Regionalt program för introduktion och etablering av nyanlända	2 860 000	1 430 000	527 788	308 000	219 788	
Kollektivtrafik & infrastruktur	Verksamhetsprojekt kollektivtrafik & infrastruktur	10 160 000	6 200 000	4 448 716	4 090 000	358 716	
Innovativ upplevelseförmåga	Next Horizon - innovativ upplevelseproduktion	1 375 000	750 000	749 962	700 000	49 962	
Kompetensförsörjning gruvnäring	Kompetensförsörjning gruvnäring	500 000	500 000	74 594	500 000		-425 406
Regionala Bredbandskoordinatör	Upprättande av regionala bredbandskoordinatör	620 000	620 000	1 241 398	1 477 000		-235 602
Next Horisont - Hälsa & Välfärd	RIS3 analys för kunskapsområde, identifiera förutsättningar för öppen innovationsmiljö, lärande och resultatspridning	1 000 000	800 000	527 207	234 700	292 507	
Smart Specialisering - Starka företag i Norra Mellansverige	Att stärka forskning, utveckling och innovation	8 600 000	4 300 000	1 153 097	1 911 981		-758 884
Regionala ledarskapet för inkluderad tillväxt	Regionala ledarskapet för inkluderad tillväxt	350 000	300 000	257 803	1 492	256 311	
Förstärkning av regionala kompetensplattformen	Förstärkning och utveckling av kompetensplattformen i Dalarna.	1 924 674	1 924 674	1 985 709	1 619 345	366 364	
RUL	Stöd till regionalt energikontor för utveckling inom energi- och klimatrådgivning	693 100	693 100	681 274	693 100		-11 826
Förstudie Jämställd regional tillväxt	Utveckla, stödja arbetet för jämställd regional tillväxt, prioriterat inom innovation, entreprenörskap och kompetensförsörjning	200 000	200 000	82 380	82 380	0	
Digital agenda	Att stärka digitalisering inom privat och offentlig sektor	474 000	474 000	63 310		63 310	
Digitalt långtidsbevarande	Utredning av e-arkiv för effektivare arbetssätt och smartare tjänster inom välfärden.	1 800 000	1 800 000	38 842		38 842	
Regionalt Exportcentra	Att bilda ett centralt nav för företagare, att samverka, bidra till att öka regionala företagandet via exportmarknad.	700 000	700 000	304 844	315 758		-10 914
Avancerad industri	Stärka förutsättningarna för en stark industri i regionen genom insatser som främjar kunskapsekonomi inom industrin.	800 000	730 000	23 511		23 511	
Jämställd regional tillväxt	Utveckla, stödja arbetet för jämställd regional tillväxt, prioriterat inom innovation, entreprenörskap och kompetensförsörjning	9 900 000	9 900 000	140 498	1 520 000		-1 379 502
Internationalisering besöksprod fas II	Genom export och internationalisering öka andelen utländska gästnätter i Dalarna	14 200 000	12 700 000	4 620 591	1 254 656	3 365 935	
Destination Dalarna Innovativ tjänsteutv fas II	Genom samarbete skapa nya innovativa produkter och tjänster inom besöksnäringen	8 500 000	8 500 000	3 049 440	1 243 143	1 806 297	
Destination Dalarna - Hållbar produktutveckling	Produktutveckling av exportmogna natur- och kulturprodukter inom besöksnäringen.	14 000 000	14 000 000	443 723	336 414	107 309	
Youth VIP	Öka Ungas inflytande och delaktighet i samhällsfrågor tillsammans med Hubei	1 214 000	1 214 000	1 271 983	885 332	386 651	
Youth VIP, OH + övr	Öka Ungas inflytande och delaktighet i samhällsfrågor tillsammans med Hubei			254 414	254 414	0	
Youth VIP II	Öka Ungas inflytande och delaktighet i samhällsfrågor tillsammans med Hubei	1 483 500	1 483 500	106 315		106 315	
Management and Coordination Dalarna/Hubei II	Styrgrupp för samarbete mellan Dalarna/Hubei, Kina främst projekt Youth VIP	836 100	836 100	123 582		123 582	
Justering avslutade projekt							-275
Summa projektägare Region Dalarna		209 676 406	152 058 534	54 540 775	53 180 340	14 623 123	-13 262 963
	Extern projektägare						
Green Drive Region	Överföring av kompetens och strategier för fossilfri fordonsflotta			830 137	118 597	711 540	
Regionala Noder	Med energikartläggning som grund får företag stöd för att uppnå effektivare industriell energianvändning			379 889	941 311		-561 422
Regionbildning 2019 - fas 1	Förbereda Dalarna för att bli en del av den föreslagna Region Svealand 2019			103 768	44 586	59 182	
Energieffektiviseringsnätverk (EEnet)	Att underlätta för små och medelstora företag att uppnå ökad energieffektivisering.			120 820	290 322		-169 502
Summa extern projektägare		0	0	1 434 614	1 394 816	770 722	-730 924
Summa Totalt		209 676 406	152 058 534	55 975 390	54 575 156	15 393 845	-13 993 887
Summa fordran pågående projekt							1 399 958

I total budget ingår kontanta medel samt bidrag i annat än pengar.

Not 15 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
Förutbetalda hyror	-	-	530	520
Förutbetalda leasingavgifter	4	18	4	18
Förutbetalda portokostnader	56	34	56	34
Upplupna intäkter	25 013	30 838	475	753
Förutbetalda kostnader	22 785	19 150	315	618
	<u>47 858</u>	<u>50 040</u>	<u>1 380</u>	<u>1 943</u>

Not 16 Kortfristiga placeringar

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Företagskonto SBAB	125	7 090	125	7 090
Bankgaranti Central Sweden	169	169	169	169
	<u>294</u>	<u>7 259</u>	<u>294</u>	<u>7 259</u>

Not 17 Ansvarsförbindelser

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna	<u>12 440</u>	<u>13 183</u>	<u>12 440</u>	<u>13 183</u>
Täckning i pensionsstiftelses förmögenhet inklusive orealiserade under/övervärden	<u>15 050</u>	<u>15 266</u>	<u>15 050</u>	<u>15 266</u>

Not 18 Avsättning särskild avtalspension

	Koncernen	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Avsättning vid periodens utgång	<u>611</u>	<u>613</u>

Not 19 Övriga avsättningar

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
Negativ koncerngoodwill	7 632	9 710	-	-
Pensionsstiftelse	1 487	1 101	1 487	1 101
Medfinansiering verksamheter	1 225	695	1 225	695
Avsättning vid periodens utgång	<u>10 344</u>	<u>11 506</u>	<u>2 712</u>	<u>1 796</u>

Negativ koncerngoodwill hänför sig till förvärvet av dotterföretaget AB Dalatrafik år 2012.

Not 20 Upplåning

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
Räntebärande skulder				
<u>Långfristiga skulder</u>				
Reverslån	24 125	23 000	24 125	24 125
Skulder till kreditinstitut	8 277	9 587	-	-
Checkräkningskredit avtalad kredit 110 000 tkr (110 000 tkr)	67 516	60 933	-	-
Summa	<u>99 918</u>	<u>93 520</u>	<u>24 125</u>	<u>24 125</u>
<u>Kortfristiga skulder</u>				
Skulder till kreditinstitut	3 912	2 586	-	-
Summa	<u>3 912</u>	<u>2 586</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Summa räntebärande skulder	<u>103 830</u>	<u>96 106</u>	<u>24 125</u>	<u>24 125</u>

	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
Förfallotider				
<u>Den del av långfristiga skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen</u>				
Reverslån	24 125	23 000	23 000	23 000
Skulder till kreditinstitut	7 533	8 843	-	-
Skulder till koncernföretag	-	-	1 125	1 125
Summa	<u>31 658</u>	<u>31 843</u>	<u>24 125</u>	<u>24 125</u>

Not 21 Ställda säkerheter

	Koncernen	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
För egna avsättningar och skulder		
Avseende skulder till kreditinstitut		
Fastighetsinteckningar	12 600	12 600
Summa ställda säkerheter	<u>12 600</u>	<u>12 600</u>

Not 22 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

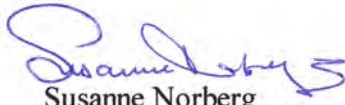
	Koncernen		Moderbolaget	
	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>	<u>2016-12-31</u>	<u>2015-12-31</u>
Upplupna löner	244	168	-	-
Upplupna semesterlöner	2 721	2 566	1 375	1 304
Övriga upplupna kostnader	35 555	35 729	2 888	2 977
Upplupna sociala avgifter	1 321	1 508	236	587
Förutbetalda intäkter	119 963	120 847	14 949	14 407
Upplupna pensionskostnader	18	64	-	-
Summa	<u>159 822</u>	<u>160 882</u>	<u>19 448</u>	<u>19 275</u>

Falun 2017-03-22

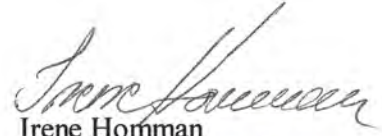
Ledamöter från kommuner

Abbe Ronsten
Ordförande

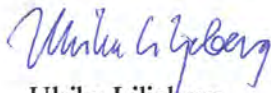
Susanne Norberg

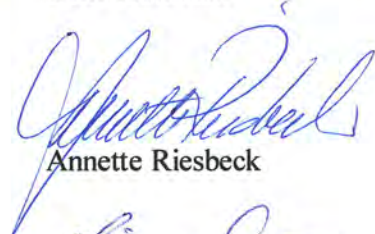
Irene Homman

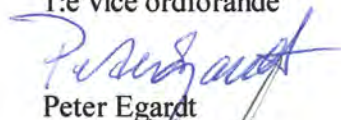
Sofia Jarl
1:e vice ordförande

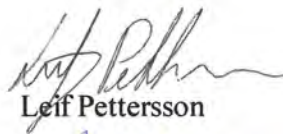
Ulrika Liljeberg

Annette Riesbeck

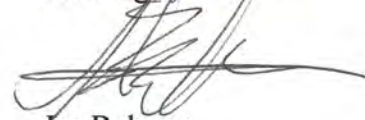
Peter Egardt

Leif Pettersson

Stina Munters

Jan Bohman

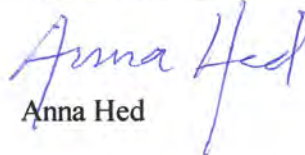
Kurt Podgorski

Mats Nilsson

Lars Isacsson

Anna Hed

Mikael Thalin

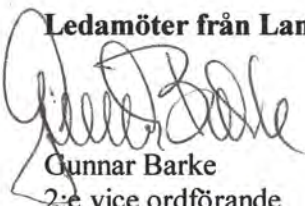

Ulf Hansson

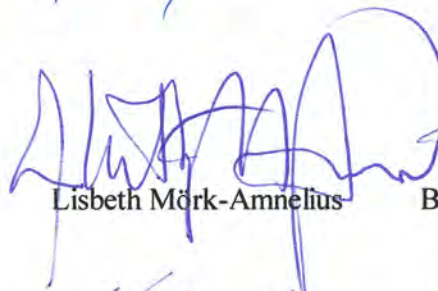

Fredrik Rönning

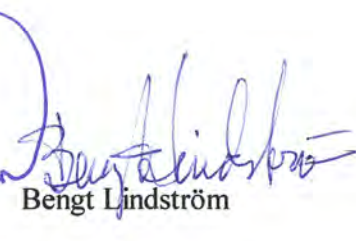
Ledamöter från Landstinget

Gunnar Barke
2:e vice ordförande

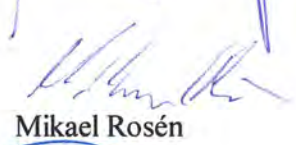
Lisbeth Mörk-Amnelius

Bengt Lindström

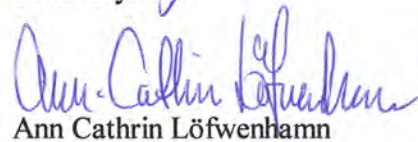
Lena Reyier

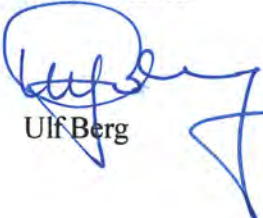
Mikael Rosén

Elin Norén

Ann Cathrin Löfwenhamn

Ulf Berg

Maja Gilbert Westerholm

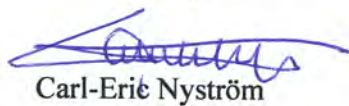
Vår revisionsberättelse har lämnats 2017-04-24

Sören Bertilsson

Ann-Britt Åsebol

Carl-Eric Nyström

Region Dalarna
Revisorerna

Till förbundsmedlemmarnas fullmäktige

**Revisionsberättelse för
Region Dalarna
organisationsnummer 222000-1446**

Vi har granskat kommunalförbundets verksamhet för perioden 2016-01-01—2016-12-31.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och förbundsordningen. I vår granskning har vi biträtts av sakkunnigt biträde.

Granskningen har haft den omfattning och inriktning samt givit det resultat som redovisas i revisionspromemoria som fogas till revisionsberättelsen.

Vi bedömer att förbundets resultat är förenligt med de finansiella mål direktionen fastställt i budgeten.

Direktionen har fastställt uttalade mål för respektive enhetsområde i verksamhetsplanen för 2016. Verksamhetsberättelsen ger måluppföljning per enhet inom Region Dalarna. Revisionen har i flera år saknat och efterfrågat övergripande verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning som redovisas och följs upp. Dessa mål skall vara översiktliga, gälla för alla enheter inom Region Dalarna och följas upp i förvaltningsberättelsen.

Revisionen efterfrågar i enlighet med tidigare år en tydligare uppföljning och rapportering av genomförda projekts effekter på Dalarnas utveckling.

Vi tillstyrker att kommunalförbundets förbundsdirektion beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsperioden.

Vi tillstyrker också att kommunalförbundets årsredovisning godkänns. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med den kommunala redovisningslagen.

Falun 2017-04-24

Ann-Britt Åseböl

Sören Bertilsson

Carl-Erik Nyström

Av förbundsmedlemmarna utsedda revisorer i Region Dalarna

Till revisionsberättelsen hör följande bilaga:
Bilaga 1 *Revisionspromemoria*

Revisionspromemoria för perioden 2016-01-01—2016-12-31

Granskningen av förbundets verksamhet har skett genom uppföljning och genomgång av protokoll från förbundsdirektionsmöten och arbetsutskottsmöten. Under året har revisionen sammanträtt vid fyra tillfällen. Granskning av verksamheten har skett mot den fastställda förbundsordningen.

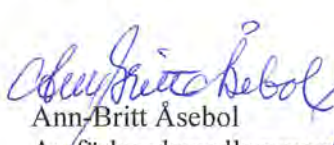
Förutom ovanstående har granskning skett av kommunalförbundets redovisning, delårsrapporten samt årsredovisningen.

Auktoriserade revisor Emil Forsling, PwC, har varit sakkunnigt biträde.

Direktionen har fastställt uttalade mål för respektive enhetsområde i verksamhetsplanen för 2016. Verksamhetsberättelsen ger måluppföljning per enhet inom Region Dalarna. Revisionen efterfrågar dock övergripande verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning som redovisas och följs upp. Dessa mål skall vara översiktliga, gälla för alla enheter inom Region Dalarna och följas upp i förvaltningsberättelsen.

Revisionen efterfrågar i enlighet med tidigare år en tydligare uppföljning och rapportering av genomförda projekts effekter på Dalarnas utveckling.

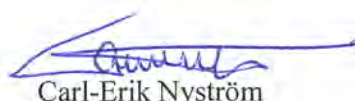
Falun 2017-04-24

Ann-Britt Åsebol

Sören Bertilsson

Carl-Erik Nyström

Av förbundsmedlemmarna utsedda revisorer i Region Dalarna

Miljö- och energidepartementet

Kemikalieenheten

Stina Andersson

stina.andersson@regeringskansliet.se

Tel: 08-405 13 40

Naturvårdsverkets redovisning av två uppdrag:

- Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall
- Icke-farligt byggnads- och rivningsavfall

Remissinstanser

- 1 Nationell miljömålssamordnare (M 2014:04)
- 2 Blekinge tekniska högskola
- 3 Boverket
- 4 Chalmers Tekniska Högskola AB
- 5 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande
- 6 Haparanda tingsrätt
- 7 Havs- och vattenmyndigheten
- 8 Internationella miljöinstitutet (International Institute for Industrial Environmental Economics) (IIIEE)
- 9 Karolinska institutet
- 10 Kemikalieinspektionen
- 11 Konjunkturinstitutet
- 12 Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien
- 13 Kungl. Tekniska högskolan
- 14 Kustbevakningen
- 15 Länsstyrelsen i Blekinge län
- 16 Länsstyrelsen i Dalarnas län
- 17 Länsstyrelsen i Gotlands län
- 18 Länsstyrelsen i Gävleborgs län
- 19 Länsstyrelsen i Hallands län

- 20 Länsstyrelsen i Jämtlands län
- 21 Länsstyrelsen i Jönköpings län
- 22 Länsstyrelsen i Kalmar län
- 23 Länsstyrelsen i Kronobergs län
- 24 Länsstyrelsen i Norrbottens län
- 25 Länsstyrelsen i Skåne län
- 26 Länsstyrelsen i Stockholms län
- 27 Länsstyrelsen i Södermanlands län
- 28 Länsstyrelsen i Uppsala län
- 29 Länsstyrelsen i Värmlands län
- 30 Länsstyrelsen i Västerbottens län
- 31 Länsstyrelsen i Västernorrlands län
- 32 Länsstyrelsen i Västmanlands län
- 33 Länsstyrelsen i Västra Götalands län
- 34 Länsstyrelsen i Örebro län
- 35 Länsstyrelsen i Östergötlands län
- 36 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- 37 Naturvårdsverket
- 38 Polismyndigheten
- 39 Regelrådet
- 40 Skatteverket
- 41 Skogsstyrelsen
- 42 Statens energimyndighet
- 43 Statens jordbruksverk
- 44 Statistiska centralbyrån (SCB)
- 45 Stockholms universitet
- 46 Sveriges geologiska undersökning (SGU)
- 47 Sveriges lantbruksuniversitet
- 48 Säkerhetspolisen
- 49 Trafikverket

- 50 Transportstyrelsen
- 51 Tullverket
- 52 Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
- 53 Åklagarmyndigheten
- 54 IVL Svenska Miljöinstitutet AB
- 55 Alvesta kommun
- 56 Bengtsfors kommun
- 57 Bodens kommun
- 58 Borlänge kommun
- 59 Dals-Eds kommun
- 60 Gotlands kommun
- 61 Grästorps kommun
- 62 Gällivare kommun
- 63 Göteborgs kommun
- 64 Halmstads kommun
- 65 Haparanda kommun
- 66 Härnösands kommun
- 67 Karlshamns kommun
- 68 Karlstads kommun
- 69 Katrineholms kommun
- 70 Kumla kommun
- 71 Kungsbacka kommun
- 72 Kungälv kommun
- 73 Linköpings kommun
- 74 Ljungby kommun
- 75 Malmö kommun
- 76 Norrtälje kommun
- 77 Nynäshamns kommun
- 78 Orsa kommun
- 79 Sandvikens kommun

- 80 Sjöbo kommun
- 81 Skara kommun
- 82 Skellefteå kommun
- 83 Skurups kommun
- 84 Stenungsunds kommun
- 85 Stockholms kommun
- 86 Strängnäs kommun
- 87 Sunne kommun
- 88 Söderköpings kommun
- 89 Timrå kommun
- 90 Tomelilla kommun
- 91 Torsby kommun
- 92 Upplands-Bro kommun
- 93 Uppsala kommun
- 94 Vännäs kommun
- 95 Värmdö kommun
- 96 Västerås kommun
- 97 Ånge kommun
- 98 Åre kommun
- 99 Åsele kommun
- 100 Älvkarleby kommun
- 101 Östersunds kommun
- 102 Övertorneå kommun
- 103 Blekinge läns landsting
- 104 Stockholms läns landsting
- 105 Västerbottens läns landsting
- 106 Östergötlands läns landsting
- 107 Avfall Sverige
- 108 Batteriåtervinningen
- 109 Bil Sweden

- 110 BlyBatteriRetur i Sverige AB
- 111 Boliden Group
- 112 Branschorganisationen Svensk Elektronik
- 113 Business Sweden
- 114 Byggherrarna Sverige AB
- 115 Byggmaterialhandlarna
- 116 Byggmaterialindustrierna
- 117 Coop Sverige AB
- 118 Ekokem
- 119 Elektronikåtervinningen i Sverige
- 120 El-Kretsen i Sverige AB
- 121 Energiföretagen Sverige
- 122 Energigas Sverige
- 123 Fastighetsägarna Sverige AB
- 124 Fortum AB
- 125 Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (FTIAB)
- 126 IKEM - Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
- 127 IL Recycling
- 128 Installatörsföretagen
- 129 IQ Samhällsbyggnad
- 130 Jernkontoret
- 131 JM AB
- 132 Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet
- 133 KM Pack AB
- 134 Landsorganisationen i Sverige (LO)
- 135 Lantbrukarnas Riksförbund
- 136 Livsmedelsföretagen
- 137 Livsmedelshandlarna
- 138 Naturskyddsföreningen
- 139 NCC Construction Sverige AB

- 140 Näringslivets Regelnämnd
- 141 Plast- och kemiföretagen (Polymercentrum Sverige AB)
- 142 Pressretur AB
- 143 Ragn Sells AB
- 144 Recycling United Scandinavia AB
- 145 Returpack AB
- 146 Skanska Sverige AB
- 147 Skogsindustrierna
- 148 Stena Metall AB
- 149 Stena Recycling
- 150 Stiftelsen Håll Sverige Rent
- 151 Stockholm Environment Institut (SEI)
- 152 Stockholm Vatten
- 153 SveMin
- 154 Svensk Dagligvaruhandel
- 155 Svensk Däckåtervinning AB
- 156 Svensk Glasåtervinning AB
- 157 Svensk Handel
- 158 Svenska bioenergiföreningen (Svebio)
- 159 Svenska Byggnadsarbetareförbundet
- 160 Svenska EnergiAskor AB
- 161 Svenskt Näringsliv
- 162 Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO)
- 163 Sveriges Bilåtervinnare Riksförbund (SBR)
- 164 Sveriges byggindustrier
- 165 Sveriges hamnar
- 166 Sveriges kommuner och landsting
- 167 Sveriges Åkeriföretag
- 168 Teknikföretagen
- 169 TMR AB

170 Trä- och möbelindustriförbundet (TMF)

171 Tyréns AB

172 Vafab Miljö AB

173 Återvinningsindustrierna

Remissvaren ska ha kommit in till Miljö- och energidepartementet senast **den 15 juni 2017**. Vi ser helst att svaren skickas i elektronisk form (word- och pdf-format) till: m.registrator@regeringskansliet.se med kopia till stina.andersson@regeringskansliet.se.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i uppdragen.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner eller beställas från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se. På webbplatsen finns även det remitterade materialet tillgängligt. När svarstiden för remissen gått ut, publiceras alla remissyttranden som kommit in på www.regeringen.se.

Frågor under remisstiden besvaras av Stina Andersson tel. 08-405 13 40.

Björn Dufva, Departementsråd

NODAVA
Norra Dalarna Vatten & Avfall

SKRIVELSE

Datum
2017-05-22

Kommunstyrelsen Orsa

**FÖRSLAG TILL REMISSYTTRANDE FRÅN ORSA KOMMUN GÄLLANDE
NATURVÅRDSVERKET'S REDOVISNING AV TVÅ UPPDRAG**

”ICKE FARLIGT BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALL” SAMT ”FÖRBÄTTRAD
AVFALLSSTATISTIK OCH SPÅRBARHETSSYSTEM FÖR FARLIGT AVFALL”, M2017/00594/KE

Bakgrund

Nodava AB har av kommunstyrelsen fått i uppdrag att utarbeta ett förslag till remissyttrande från Orsa kommun till Miljö- och energidepartementet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lämna remissyttrande till Miljö- och energidepartementet enligt föreliggande förslag från Nodava AB.

Göran Brorsson
Miljöingenjör

Vänliga hälsningar

NODAVA
NORRA DALARNA VATTEN & AVFALL

Bilaga

Förslag till remissyttrande, 2 sidor

Orsa kommun
Box 23
794 21 Orsa

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

REMISSYTTRANDE

GÄLLANDE NATURVÅRDSVERKET'S REDOVISNING AV TVÅ UPPDRAG: "ICKE FARLIGT BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALL" SAMT "FÖRBÄTTRAD AVFALLSSTATISTIK OCH SPÅRBARHETSSYSTEM FÖR FARLIGT AVFALL", M2017/00594/KE

Inledning

Föreliggande remissvar utgör Orsa kommuns ställningstagande till Naturvårdsverkets redovisning av två uppdrag "Icke farligt byggnads- och rivningsavfall" samt "Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall".

Generella synpunkter

Orsa kommun ser generellt positivt på dels initiativ i form av styrmedel för att utveckla avfallshanteringen i mer hållbar riktning dels den generella slutsatsen att målstyrningen bör styra mot giftfria och resurseffektiva kretslopp. Orsa kommun delar också bedömningen att god statistik är oundgängligt som bedömningsunderlag.

För central inrapportering av såväl byggnads- och rivningsavfall, farligt avfall som övrigt avfall gäller att kravet på ett centralt digitalt system måste vara att det tillåter effektiva och användarvänliga statistikutdrag inom ramen för inrapporterande aktörs egen verksamhet.

Icke farligt byggnads- och rivningsavfall

Utrett förslag - rapporteringskrav på anmälningsskyldiga avfallsbehandlingsanläggningar (sid 29, punkt 4, C-anläggningar)

Det bör stämma att uppgifter om avfallsmängder normalt hanteras av verksamhetsutövaren. Inom kommunal avfallsverksamhet koordineras statistiken via branschverktyget "Avfall web".

Det torde dock generellt vara så att krav på periodisk t.ex. löpande årsrapportering till den kommunala tillsynen, motsvarande t.ex. miljörapportering för B-verksamheter, förekommer i allt mindre omfattning i kommunerna. Ett lagstadgat rapporteringskrav via SMP innebär därför en extra och onödig pålaga på mindre kommunala avfallsanläggningar, i alla fall så långt det framtida samhällsbehovet av statistik från kommunerna lika väl kan tillgodoses via "Avfall web".

Orsa kommun delar alltså inte Naturvårdsverkets bedömning kring pålagans börda eftersom allt dubbelarbete med t.ex. statistik måste anses vara av ondo ur samhällsekonomisk synvinkel. Det nationella behovet av avfallsstatistik bör i första hand, och så långt möjligt, tillgodoses på det viset att befintliga och etablerade statistikverktyg

nyttjas och utvecklas. Gällande kommunala avfallsanläggningar alltså genom en samverkan mellan Naturvårdsverket, Avfall Sverige och kommunerna.

Vid ett eventuellt generellt utökad rapporteringskrav så bör det, genom enkelt dispensförfarande eller annan undantagsform, gå att undanta aktörer från generella krav på rapportering om aktören deltar i sådan samverkan som bidrar med tillförlitlig information på annat sätt. Om det framtida statistikbehovet inte kan tillgodoses lika bra genom t.ex. branschvis samverkan så får pålagan på kommunerna accepteras. När det t.ex. gäller verktyget ”Avfall web” så är naturligtvis undantagsmöjligheterna beroende av det specifika verktygets utvecklingsmöjligheter och kompatibilitet.

Analys av övriga åtgärder och styrmedel

Oavsett om det avsedda målet för bygg- och rivningsavfall är uppnått eller inte, så är styrmedel bra för att stimulera ytterligare utveckling av återvinningsbranschen. En eventuell högre nationell ambitionsnivå kan också innebära en nationell utveckling inom branschen som är bra ur teknisk konkurrenssynpunkt. Mot bakgrund av olika framtidsscenarios med ökande mängder avfall, som bl.a. Naturvårdsverket presenterar i den parallella rapporten (Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall, Bilaga 2, kapitel 3), så framstår det som viktigt och som ett incitament för utveckling att fortsätta att överväga kompletterande möjligheter till förbättrad statistik med ursprung *direkt vid källan* (byggherrarna) vid sidan om eventuella generella krav på alla mindre mottagande avfallsanläggningar. Orsa kommun ser därför positivt på att förbättra statistikinhämtningen via PBL eller kanske hellre, som ett första steg, genom utökade frivilliga överenskommelser med de större byggherrarna.

Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall

4.1 Spårbarhet farligt avfall

Orsa kommun ställer sig positiv till en digital lösning för rapportering av farligt avfall (4.1.1, 54§) eftersom detta bedöms effektivisera den kommunala avfallsverksamheten jämfört med det befintliga kravet på fysiska transportdokument, och så länge den digitala lösningen medger egen verksamhetsknuten statistikbearbetning.

4.2 Bättre avfallsstatistik

Orsa kommun ställer sig positiv till ett generellt mandat till Naturvårdsverket gällande möjlighet att införa krav på miljörapport avseende avfall från C-anläggningar (4.2.1, 47a§ 3), endast under förutsättning att detta mandat tillämpas restriktivt, på det sättet att Naturvårdsverket beaktar om det finns möjlighet att uppfylla det framtida nationella statistikbehovet genom annan branschsamverkan. För kommunala avfallsanläggningar avser detta det befintliga statistikverktyget ”Avfall web” och dess utvecklingsmöjligheter. Se även motsvarande kommentar ovan avseende det specifika avfallet byggnads- och rivningsavfall.

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

SKRIVELSE

2016-09-22

Ärendenr:

NV-00316-15

Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall

Redovisning av ett regeringsuppdrag (RB 2015)

Förord

I denna skrivelse redovisas resultatet av regeringens uppdrag till Naturvårdsverket att analysera och föreslå hur avfallsstatistiken kan utvecklas, samt att föreslå ett system för spårbarhet av framförallt farligt avfall. Uppdraget fanns med i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2015, med redovisning senast den 1 oktober 2016. Enligt uppdraget ska lämnade förslag bidra till:

- att det blir enklare att följa flöden och trender inom avfallsområdet, inklusive import och export,
- ett bättre underlag för tillsyn,
- att etappmålen om avfall kan följas upp, samt
- ett bättre underlag och som komplement till den nationella avfallsplanen.

Skrivelsens innehåll och disposition

En analys av alternativ för en utökad uppgiftslämning med syfte att åstadkomma en spårbarhet av farligt avfall och en förbättrad avfallsstatistik, finns i avsnitt 3.2 respektive 3.3. I dessa avsnitt finns också förslagen om en förändrad och utökad uppgiftslämning för verksamhetsutövare. Ytterligare åtgärder som kan behövas för att åstadkomma bättre statistik redovisas i avsnitt 3.4.

I avsnitt 3.5 finns förslaget om en digital lösning för en effektiv uppgiftslämning, ändamålsenlig spårbarhet och effektiv statistikproduktion. Förslagets nytta finns i avsnitt 3.6. Författningsförslag med bland annat krav om en förändrad och utökad uppgiftslämning, finns i avsnitt 4. I avsnitt 5 finns en utredning av förslagets konsekvenser enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Förutsättningarna för en bättre statistik och en spårbarhet av farligt avfall redovisas i avsnitt 2. Där redovisas också rådande problem och brister, samt pågående utvecklingsarbete för en bättre avfallsstatistik och spårbarhet. En analys av avfallsflöden och behandlingskapacitet, med prognoser, finns i bilaga 2.

Arbetet med uppdraget

I Naturvårdsverkets arbetsgrupp har ingått Henrik Sandström, Christina Jonsson, Staffan Ågren, Ulrika Hagelin, Sandra Backlund, Andrea Mesko Petersson, Ingrid Lidgard och Anna Frändberg. Ytterligare handläggare har bidragit i arbetet. Projektledare var Björn Pettersson (fr.o.m oktober 2015) och Elin Forsberg (fram till oktober 2015). Projektledare för delprojektet om en digital lösning var Sofia Ouahchi, Softronics.

Dialogmöten har hållits med berörda myndigheter och andra aktörer vid fem olika tillfällen. Möten med representanter för enskilda aktörer eller instanser, till exempel länsstyrelserna och Sveriges Åkeriföretag, har hållits vid ett tiotal tillfällen. Naturvårdsverket riktar ett stort tack till aktörer och myndigheter för den värdefulla kunskap och de konstruktiva synpunkter som de har bidragit med.

Innehåll

FÖRKORTNINGAR OCH BEGREPP	7
1 SAMMANFATTNING	9
1.1 Naturvårdsverkets förslag	9
1.1.1 Spårbarhet farligt avfall, en detaljerad rapportering	9
1.1.2 En bättre avfallsstatistik – fler behöver rapportera årligen	9
1.1.1 Kompletterande information behövs för bättre statistik	9
1.1.3 En central digital lösning som systemstöd	10
1.1.4 Förslagets nyttor och kostnader	10
2 FÖRUTSÄTTNINGAR OCH PROBLEM	12
2.1 Nuvarande arbete med avfallsstatistik	12
2.1.1 Krav och användningsområden	12
2.1.2 Framtagande av avfallsstatistik	14
2.1.3 Ökade och förändrade krav på avfallsstatistiken	17
2.2 Brister och osäkerheter i avfallsstatistiken	19
2.2.1 Osäkerheter redovisas öppet	19
2.2.2 Orsaker till osäkerheter i avfallsstatistiken	20
2.2.3 Förändringar för en bättre avfallsstatistik	22
2.3 Statistiksekretess	23
2.4 Spårbarhet av farligt avfall	25
2.4.1 Nuvarande regler för hantering och transport	25
2.4.2 Pågående utvecklingsarbete för digitala lösningar	26
2.4.3 Problem och brister med nuvarande regler och tillämpning	27
3 FÖRBÄTTRAD AVFALLSSTATISTIK OCH SPÅRBARHET AV FARLIGT AVFALL	31
3.1 Utökad rapportering behövs	31
3.2 Spårbarhet farligt avfall – analys och förslag	33
3.2.1 Spårbarhet av farligt avfall är ett krav	34
3.2.2 Import och export av farligt avfall	34
3.2.3 Spårbarhet av farligt avfall från hushåll	35
3.2.4 Register över insamlare, handlare och mäklare av avfall	35
3.2.5 Analys av alternativ	36
3.2.6 Förslag med motivering	45
3.3 Bättre avfallsstatistik – analys och förslag	48
3.3.1 Statistik farligt avfall	48

3.3.2	Alternativ för vilka som ska rapportera	49
3.3.3	Vad som ska rapporteras och hur det ska göras	49
3.3.4	Analys av alternativ för vilka som bör rapportera	51
3.3.5	Behov av kompletterande avfallsundersökningar	54
3.3.6	Vad som påverkar datakvaliteten	55
3.3.7	Alternativens nyttor	56
3.3.8	Kostnader för verksamhetsutövare	58
3.3.9	Utvecklad avfallsklassificering och vägledning	58
3.3.10	Uppgiftslämnarplikt	58
3.3.11	Granskning	59
3.3.12	Slutsatser	59
3.3.13	Förslag med motivering	59
3.4	Behov av ytterligare uppgifter för en bättre avfallsstatistik	61
3.4.1	Nationella avfallskoder	61
3.4.2	Avfallsmängder i osorterat eller blandat avfall	61
3.4.3	Avfallsflöden som inte följs upp	62
3.4.4	Rejekt och verklig återvinning	62
3.4.5	Svarsplikt eller uppgiftslämnarplikt	62
3.4.6	Slutsatser	62
3.5	Det behövs en digital lösning för statistik och spårbarhet	63
3.5.1	Utgångspunkt för den digitala lösningen	63
3.5.2	Förslag digital lösning	64
3.5.3	Ansvar och ägandeskap	70
3.5.4	Kostnadsuppskattning	71
3.5.5	Roadmap	72
3.6	Förslagens nyttor	73
3.7	Sekretess	75
3.8	Finansiering av förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet	75
3.8.1	Förutsättningar att finansiera förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet	75
3.8.2	För- och nackdelar med avgift- eller skattefinansiering	76
3.8.3	Naturvårdsverket får ökade kostnader	77
3.8.4	Slutsatser	77
4	FÖRFATTNINGSFÖRSLAG OCH FÖRFATTNINGSKOMMENTARER	78
4.1	Spårbarhet farligt avfall	78
4.1.1	Avfallsförordning (2011:927)	78
4.2	Bättre avfallsstatistik	83

4.2.1	Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd	83
4.3	Sanktioner	85
5	UTREDNING ENLIGT FÖRORDNINGEN (2007:1244) OM KONSEKVENsutREDNING VID REGELGIVNING	86
5.1	Sammanfattning	86
5.2	Inledning	88
5.3	Författningsändringar och konsekvenser	89
5.3.1	Syfte och alternativa lösningar	89
5.3.2	Verksamheter och myndigheter som berörs	91
5.3.3	Konsekvenser för yrkesmässigt bedrivna verksamheter och transportörer	92
5.3.4	Konsekvenser för tillsynsmyndigheter och länsstyrelserna	99
5.3.5	Konsekvenser för Naturvårdsverket	101
5.3.6	Konsekvenser för övriga centrala myndigheter	102
5.3.7	Konsekvenser för miljöskyddet	102
5.4	Statsfinansiella effekter	103
5.5	Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på	103
5.6	Överväganden 14 kap. 3 § regeringsformen	104
5.7	Överensstämmelse med EU:s regelverk	104
5.8	Särskild hänsyn för tidpunkt för ikraftträdande	105
6	KÄLLFÖRTECKNING	106

BILAGOR

1. Rapport delprojekt - Digital lösning förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem
2. Avfallsflöden, behandlingskapacitet och prognoser

Förkortningar och begrepp

A-verksamhet (A-klassad)	Tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet, provningsnivå A (tillståndsprövas vid Miljö- och markdomstolen)
ASP	Projektet Avfallsstatistikproduktion (ASP) som SMED (se nedan) återkommande driver på uppdrag av Naturvårdsverket för att ta fram dataunderlaget om allt avfall i Sverige för rapporteringen till EU (Eurostat) den 30 juni varje jämnt kalenderår
Avfallsverksamhet	Miljöfarlig verksamhet som tar emot avfall och är, som huvud- eller sidoverksamhet, tillstånds- eller anmälningsskyddad enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251)
B-verksamhet (B-klassad)	Tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet, provningsnivå B (tillståndsprövas vid länsstyrelsens miljöprövningsdelegation)
C-verksamhet (C-klassad)	Anmälningsskyddad miljöfarlig verksamhet
EEA	European Environment Agency, Europeiska miljöbyrån
ELV-direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juni 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk eller elektronisk utrustning
Eurostat	Ett generaldirektorat inom Europeiska kommissionen med uppgift att sammanställa och redovisa officiell statistik för Europeiska unionen och dess medlemsstater
EW-MFA	Economy-wide material flow accounts (materialflödesräkenskaper)
EWC-Stat	European Waste Classification for Statistics
EÅF	El-Kretsen/Elektronikåtervinningsföreningen
FTI	Förpacknings- och tidningsinsamlingen
GRÖT	Gränsöverskridande transporter av avfall
LoW	The European List of Waste (Waste classification based on the European List of Waste (Commission Decision 2000/532/EC) and Annex III to Directive 2008/98/EC)
MPF	Miljöprövningsförordningen (2013:251)
MSB	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Nordic TFS	En e-tjänst och webbportalen för förfaranden kring gränsöverskridande avfallstransporter
OSL	Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
PPP	Polluter Pays Principle

SMED	Förkortning för Svenska MiljöEmissionsData, ett konsortium mellan SCB, IVL, SLU och SMHI
SMP	Svenska Miljörapporteringsportalen
SNI	Standard för svensk näringsgrensindelning
WFD	Avfallsdirektivet - Europaparlamentets och rådets direktiv om avfall och om upphävande av vissa direktiv (2008/98/EG)
WStatR	EU:s avfallsstatistikförordning 2150/2002

1 Sammanfattning

1.1 Naturvårdsverkets förslag

1.1.1 Spårbarhet farligt avfall, en detaljerad rapportering

Vi föreslår att all yrkesmässigt bedriven verksamhet ska rapportera det farliga avfall man lämnar till borttransport eller tar emot efter transport. Rapporteringen ska ske i en av Naturvårdsverket anvisad digital lösning. Rapporteringen föreslås vara detaljerad och strukturerad samt omfatta avfallstyp/-er och mängd för varje avfallstyp, dessutom hur avfallet behandlas, information om avlämnande och mottagande verksamhet, transportör och transportsätt, tidpunkt, etcetra. Idag saknas krav på en sådan rapportering. För att få ett samlat system föreslås även att avfall som är anmälningspliktigt enligt EG-förordning 1013/2006 om transport av avfall, och i Sverige lämnas för export eller tas emot efter import, får rapporteras digitalt.

För att införa regler om detta föreslås förändringar i avfallsförordningen och ett bemyndigande till Naturvårdsverket att i föreskrifter reglera inrapportering och hantering av uppgifter om transport av farligt avfall m.m.

1.1.2 En bättre avfallsstatistik – fler behöver rapportera årligen

Underlag till en bättre statistik för farligt avfall hämtas från den digitala lösningen och de uppgifter som rapporteras för spårbarhet. För en förbättrad statistik om icke-farligt avfall behöver fler verksamhetsutövare än idag rapportera uppgifter. Därför föreslår Naturvårdsverket att även anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter ska omfattas av en årlig rapporteringsplikt för bortlämnat eller mottaget icke-farligt avfall. Tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter rapporterar redan idag uppgifter om avfall i den årliga miljörapporten. Mängder, avfallstyper och behandling ska rapporteras enligt avfallsförordningens bilaga 2, 3 och 4. Rapporteringen ska ske i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar.

För att införa regler om en årlig rapportering för anmälningspliktiga verksamheter föreslås att bemyndigandet till Naturvårdsverket i 47 a § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd utvidgas till att även omfatta anmälningspliktiga verksamheter. För en smidig övergång föreslås att rapporteringskravet införs stegvis så att inte alla anmälningspliktiga verksamheter omfattas från början..

1.1.1 Kompletterande information behövs för bättre statistik

Det finns behov av särskild informationsinsamling utöver krav på löpande och årlig rapportering för verksamhetsutövare. Vissa avfallsflöden har särskilt stor betydelse ur miljösynpunkt, antingen till följd av att avfallet som sådant kan ge upphov till stor miljöpåverkan eller för att produktion och/eller konsumtion gör det. För vissa flöden behöver statistiken vara extra detaljerad för att kvantifierade etappmål eller mål i producentansvar ska vara möjliga att följa upp. I sådana fall krävs kompletterande informationsinsamling såsom underlag från branschorganisationer, plockkana-

lyser av blandat avfall och enkäter. I sådana fall krävs kompletterande informationsinsamling såsom underlag från branschorganisationer, plockanalyser av blandat avfall, och enkäter.

1.1.3 En central digital lösning som systemstöd

För att realisera en bättre avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall krävs ett effektivt och ändamålsenligt systemstöd. För att åstadkomma ett sådant föreslår vi att en central digital lösning utvecklas. Behovet är störst inom området spårbarhet av farligt avfall, där ett systemstöd helt saknas. Målet är att uppnå en förbättrad avfallsstatistik genom att samla in avfallsinformation i strukturerad form, från ett större antal uppgiftslämnare, i fördefinierade maskinellt läsbara formulär, vilket ger ett bredare underlag med färre felkällor samt möjlighet till mer automatiserad behandling och analys.

Föreslagen digital lösning innehåller komponenter och funktioner som kan återanvändas i andra sammanhang, på Naturvårdsverket eller vid andra myndigheter. Det finns också liknande digitala lösningar som planeras inom andra områden där det är troligt att myndigheter kan dela på kostnader.

1.1.4 Förslagets nyttor och kostnader

Ett genomförande av förslagen innebär att Sverige på ett tydligare sätt uppfyller kraven i artikel 17 om övervakning av farligt avfall, samt registerhållning enligt artikel 35 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall. Vi får dessutom en väsentligt bättre och mer ändamålsenlig avfallsstatistik.

Förslagen förbättrar möjligheterna att uppfylla generationsmålet, särskilt strecksatsen att kretsloppen ska vara resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen. Även möjligheterna att uppnå miljömålet om en giftfri miljö förbättras. En annan nytta är ökad kunskap om avfallsmängder och -flöden, etcetera. Kunskap som bland annat ger förbättrade möjligheter för forskning och innovation, vilket i sin tur kan leda till miljöförbättringar och ökad resurseffektivitet.

Andra nyttor är exempelvis:

För alla

- Tydligare regler.
- Reducerar utrymmet för tolkningar (effektivare och mindre risk att olika verksamhetsutövare och myndigheter/handläggare gör olika) – ökad rättssäkerhet.
- Ökad kvalitet på data/information.

För verksamhetsutövare

- Enklare och snabbare metoder för att uppfylla rapporteringskrav genom möjlighet till automatiserad rapportering, på sikt i samma tekniska gränssnitt som annan rapportering med förifyllda uppgifter.
- Nya affärsmöjligheter inom avfallssektorn.

- Ökad medvetenhet om den egna verksamhetens avfall och avfallshantering vilket ökar möjligheterna till besparingar.
- Enklare och snabbare metoder för att uppfylla dokumentationskrav och regler om transportdokument.
- En bättre överblick av avfallsflöden vilket medför att t.ex. avfallsgenerering kan åtgärdas. Synliggör problemen.

Tillsyn och efterlevnad av regler

- Möjlighet till planering och genomförande av en effektivare och mer riskbaserad tillsyn.
- Möjlighet att identifiera att farligt avfall hanteras korrekt från källan till mottagande avfallsverksamhet, samt från en avfallsverksamhet till en annan.
- Möjlighet att utföra riskbaserad tillsyn under pågående avfallstransport.
- Möjlighet att vid uppföljande tillsyn spåra flöden och händelser.
- Minskat fusk, dels genom minskade möjligheter att förfalska dokument/information, dels preventiv effekt på drivkraften att åsidosätta gällande regler.

För staten

- Möjlighet till planering och genomförande av en effektivare och mer riskbaserad tillsynsvägledning.
- Minskade kostnader per uppgiftslämnare för kvalitetskontroll, fördelning av data på rätt plats, samt aggregering.
- Förbättrade möjligheter till analys av avfallsflöden och trender ger bättre underlag för att justera och besluta om nya styrmedel – att göra rätt saker mer effektivt, samt att följa upp miljömål.
- Förbättrad statistik ger möjlighet att följa och påverka förflyttning uppåt i avfallshierarkin
- Förbättrad statistikrapportering och minskade kostnader för kompletterande informationsinhämtning (underlag till statistik).
- En digital lösning förenklar koppling mellan digitala lösningar hos olika myndigheter. Ökad återanvändbarhet ger möjlighet att ansluta till nationella lösningar såsom grunddata om företag, uppgiftskravsregister och Mina meddelanden.

Vissa verksamhetsutövare kommer att få en ökad administrativ börda och därmed ökad kostnad för rapportering av avfallsinformation. Framst gäller det anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter som föreslås få ett helt nytt krav om årlig rapportering av avfallstyper och mängder för icke-farligt avfall. Även tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet får en ökad administrativ kostnad eftersom det föreslås en mer detaljerad och strukturerad rapportering. I genomsnitt uppskattas kostnadsökningen till i storleksordningen 3 000 – 4 000 kr per år och verksamhet (totalt ca 24 000 verksamheter). Kostnadsökningen blir sannolikt större för verksamheter med många avfallstyper och transporter (levererat och mottaget avfall), och mindre för verksamheter med få sådana.

2 Förutsättningar och problem

2.1 Nuvarande arbete med avfallsstatistik

2.1.1 Krav och användningsområden

Naturvårdsverket är den myndighet som regeringen utsett att ansvara för den nationella avfallsstatistiken i Sverige.¹ Ansvaret innefattar internationell rapportering av avfallsdata till EU, OECD och EEA.² Det innefattar även uppföljning av nationella mål och avfallsströmmar som prioriterats inom miljömålssystemet, i den nationella avfallsplanen och i det nationella avfallsförebyggande programmet. Statistiken ska också finnas tillgänglig för allmänheten.

Avfallsstatistiken ingår som en del i Sveriges officiella statistik³ som kringgärdas av ett särskilt regelverk.⁴ Den officiella statistiken som utgör en del av gemenskapsstatistiken ska även framställas i enlighet med EU:s statistikförordning.⁵ Som statistikansvarig myndighet för avfallsstatistik kan Naturvårdsverket använda de uppgiftsskyldigheter som anges i statistiklagstiftningen för att få underlag till officiell statistik.⁶

Avfallsstatistiken används av många olika aktörer – EU och andra internationella organ, Naturvårdsverket och andra centrala myndigheter, regeringskansliet, politiker, företag, kommunala och regionala avfallshandläggare, forskare, utbildningssektorn och allmänheten – med varierande behov och syften. En viktig uppgift för avfallsstatistiken är att visa utvecklingen av avfallsmängderna i Sverige uppdelat på olika branscher och flöden. Statistiken utgör ett viktigt kunskapsunderlag vid beslut om insatser, åtgärder och styrmedel som rör samhällets avfallshantering. Avfallsstatistiken behöver också vara tillräckligt omfattande och tillförlitlig för att etappmål och målnivåer i exempelvis producentansvar ska gå att följa upp.

Den nationella avfallsstatistiken började byggas upp 2004 och togs ursprungligen fram för att uppfylla kraven i EU:s avfallsstatistikförordning⁷. Avfallsstatistikrap-

¹ Förordning (2001:100) om den officiella statistiken

² European Environment Agency, Europeiska miljöbyrån

³ Prop. 1991/1992:118, bet. 1991/92:FiU₂₃, rskr. 1991/92:316.

⁴ Den officiella statistiken regleras i lagen (2001:99) om den officiella statistiken (statistiklagen) samt i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken (statistikförordningen)

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 223/2009 av den 11 mars 2009 om europeisk statistik och om upphävandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EG, Euratom) nr 1101/2008 om utlämnande av insynsskyddade statistiska uppgifter till Europeiska gemenskapernas statistikkontor, rådets förordning (EG) nr 322/97 om gemenskapsstatistik och rådets beslut 89/382/EEG, Euratom om inrättande av en kommitté för Europeiska gemenskapernas statistiska program (EU:s statistikförordning).

⁶ Se 7-8 §§ lagen om den officiella statistiken samt 4-6 §§ förordningen om den officiella statistiken.

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning nr 2150/2002 av den 25 november 2002 om avfallsstatistik.

porteringen till EU styrs av ett antal direktiv och förordningar som specificerar vad som ska rapporteras, när och hur ofta detta ska ske, och till vilken kvalitet samt vilka definitioner som gäller. Viktigast av dessa är EU:s avfallsstatistikförordning 2150/2002 (WStatR) och avfallsdirektivet 2008/98/EG (WFD).

Enligt WStatR ska data redovisas vartannat år för uppkommet avfall fördelat på branscher och avfallstyper specificerade i förordningen. Uppkommet avfall ska anges för nitton olika sektorer inklusive hushåll; elva ”industrisektorer”, en sektor för areella näringar, tre sektorer för samhällets infrastrukturer (energisektorn, byggsektorn samt dricksvatten, avlopp, sanering/rehållning), tjänstesektorn, hushållssektorn samt två sektorer för återvinnings – och avfallshanteringsverksamhet. De ska delas upp i 51 olika typer av avfall, varav 23 är farligt avfall. De 51 avfallstyperna (EWC-Stat) är aggregat av de cirka 850 avfallstyper som specificeras i avfallsförordningens bilaga 4. Dessa aggregat används endast i statistiksammanhang. För verksamheter som behandlar avfall ska mängder bortskaffat och återvunnet avfall fördelat på avfallstyp och behandlingsåtgärd (R- och D-koder) redovisas. Rapporteringen enligt WStatR ska ha 100 procents täckning, vilket innebär att den ska omfatta allt avfall i medlemsstaten (med undantag för radioaktivt avfall). Senaste rapporteringen gjordes i juni 2016, då uppgifter om avfall för år 2014 redovisades (Naturvårdsverket, 2016a).

Andra viktiga direktiv med krav på olika former av avfallsstatistik är deponidirektivet⁸ och direktiven för de olika producentansvarsområdena⁹, där mängder och uppföljning av återvinningsmål årligen ska redovisas till EU. Samtidigt ska målen i de svenska producentansvarsförordningarna¹⁰ följas upp och redovisas nationellt.

Alla tillståndspliktiga, miljöfarliga verksamheter (A- och B-verksamheter) ska varje år lämna en miljörapport till sin tillsynsmyndighet¹¹. Miljörapporterna lämnas

⁸ Rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 1994/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall

Rådets direktiv 2000/53/EG av den 18 september 2000 om uttjänta fordon

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juni 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk eller elektronisk utrustning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG av den 6 september 2006 om batterier och ackumulatörer och förbrukade batterier och ackumulatörer och om upphävande av direktiv 91/157/EEG

¹⁰ Förordning (2014:1075) om producentansvar för elutrustning

Förordningen (2014:1074) om producentansvar för returpapper

Förordningen (2014:1073) om producentansvar för förpackningar

Förordning (2009:1031) om producentansvar för läkemedel

Förordning (2008:834) om producentansvar för batterier

Förordningen (2007:193) om producentansvar för vissa radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor

Förordning (2007:185) om producentansvar för bilar

Förordning (2006:1273) om producentansvar för förpackningar

Förordning (2000:208) om producentansvar för glödlampor och vissa belysningsarmaturer

Förordning (1994:1236) om producentansvar för däck

Förordning (1994:1205) om producentansvar för returpapper

¹¹ 26 kap. 20 § miljöbalken.

elektroniskt via Sveriges gemensamma databas för miljörapporter, Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP). I Naturvårdsverkets föreskrifter för miljörapport (NFS 2006:09) beskrivs vad som ska rapporteras. De uppgifter som krävs om avfall i miljörapporterna är dock idag inte detaljerade och strukturerade.

I många andra länder, såsom Danmark, Tyskland och Österrike, finns mer långtgående krav på rapportering om avfall från verksamhetsutövare. Detta underlättar sammanställning av statistiken och ger även säkrare statistik.

2.1.2 Framtagande av avfallsstatistik

2.1.2.1 OLIKA METODER ANVÄNDS

Huvuddelen av den svenska avfallsstatistiken tas idag fram av konsortiet SMED¹² på uppdrag av Naturvårdsverket. Kostnaden för avfallsstatistiken med tillhörande utredningar är för Naturvårdsverket cirka 8-9 miljoner kronor per år. Ju mer avfallspolitiken fokuserar på kvantifierade och precisa mål, desto högre krav ställs på detaljerad och robust avfallsstatistik.

För att ta fram avfallsstatistiken används olika metoder för olika sektorer. De vanligaste datakällorna är enskilda verksamheters miljörapporter som rapporteras in i Svenska MiljörapporteringsPortalen (SMP), enkätundersökningar, branschkällor (till exempel Avfall Sverige, materialbolag, Swedavia, Transportstyrelsen och Försvarsmakten), samt återanvändning av uppgifter. Även andra metoder förekommer, såsom uppgifter från avfallsbolag om hämtade matavfallsmängder och uppgifter från plockanalyser genomförda av kommuner. För en detaljerad metodredogörelse för respektive bransch hänvisas till rapporten Avfall i Sverige 2014 (Naturvårdsverket, 2016a).

Vid insamlingen av uppgifter är målsättningen att utifrån behov och nytta använda sig av bästa möjliga kostnadseffektiva metoder, utan att uppgiftslämnarbördan blir omotiverat hög.

Vid framtagande av statistik används uppgifter i miljörapporter¹³ från A- och B-verksamheter. Behandling av avfall kan dock även ske i anmälningspliktiga C-verksamheter, vilka vanligen inte lämnar miljörapport i SMP. Det finns idag ingen nationell förteckning över C-verksamheter, utan varje tillsynsmyndighet (den kommunala nämnd som har tillsynsansvaret enligt miljöbalken) har sin egen för-

¹² SMED står för Svenska MiljöEmissionsData och består av SCB, IVL, SLU och SMHI.

¹³ Genom 26 kap. 20 § miljöbalken regleras verksamheters skyldigheter att lämna miljörapport. Miljörapport ska lämnas av tillståndspliktiga verksamheter enligt 9 kap 6 och 6 a § miljöbalken. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en miljörapport ska innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i annat avseende än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut. Föreskrifter om skyldighet att lämna miljörapport får även meddelas för verksamheter som inte är tillståndspliktiga. I förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 47 a § finns angivet att Naturvårdsverket har rätt att begära in redovisning av en verksamhets miljöpåverkan från tillståndspliktiga verksamheter. Detta utgör Naturvårdsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter.

teckning över verksamheter i sitt område. Anmälningsskyldiga avfallsverksamheter (C-verksamheter) behöver endast föra anteckningar över bland annat avfallsmängder och spara dessa uppgifter i tre år samt ställa dem till tillsynsmyndigheternas förfogande om de begär det.¹⁴ Därmed är det svårare att samla in och sammanställa uppgifter över avfallsmängder från anmälningsskyldiga verksamheter. För att få in dessa uppgifter används idag enkäter utan svarsplikt. Av resursskäl görs sällan en total enkätundersökning för att kartlägga uppkommet avfall i en bransch. Istället görs ett statistiskt urval. Vid urval och enkätstudier behöver man göra förenklade antaganden om att branscher är homogena i avfallshänseende vilket de sällan är. Genererade avfallsmängder måste i vissa fall uppskattas genom uppräknings baserade på framskrivning av uppgifter eller på logiska antaganden av olika slag.

2.1.2.2 BRANSCHORGANISATIONER ÄR EN VIKTIG UPPGIFTSKÄLLA

Vissa branscher bidrar till uppgifter genom de krav på rapportering som ett producentansvar ställer för just deras specifika avfall. Exempel på detta är förpackningar, returpapper, uttjänta fordon, kasserade däck samt kasserade el- och elektronikprodukter. En del branscher redovisar uppgifter på frivillig basis, till exempel för jordbruksplast och kontorspapper.

Uppgifter om avfall från hushållen hämtas till stor del från branschorganisationen Avfall Sverige, som varje år tar fram statistik över hushållsavfall, det vill säga avfall från hushåll, och därmed jämförbart avfall från verksamheter i Sverige. Uppgifterna hämtas från organisationens webbaserade statistiksystem Avfall Web där kommuner, kommunala bolag och avfallsanläggningar rapporterar in uppgifter om avfallshantering och mängder. Alla kommuner har tillgång till Avfall Web, men alla kommuner rapporterar inte in uppgifter. För insamlade mängder mat- och restavfall har 89 procent av kommunerna matat in denna uppgift, vilket motsvarar 97 procent av Sveriges invånare (Jenny Westin, 2014).

Uppgifterna i Avfall Web är av stor betydelse för Sveriges avfallsstatistik. Det finns därför ett behov av att samordna och förstå statistiken bättre i samband med användning av data för rapportering till OECD och Eurostat. Naturvårdsverket har behov av att få bättre förståelse för vad som inkluderas i Avfall Sveriges statistik i relation till de krav på statistiken som ställs enligt EUs avfallsstatistikförordning.

Eftersom Avfall Sverige, i enlighet med miljöbalken, även inkluderar hushållsliknande avfall från verksamheter, behöver SMED i många fall utreda hur stor andel av den totala mängden hushållsavfall som kommer från hushåll och hur mycket som kommer från verksamheter. Idag används schabloner för att uppskatta hur stor andel som kommer från hushållen respektive verksamheter.

¹⁴ 54 § avfallsförordningen

Uppgifter för hushåll hämtas också från andra branschorganisationer såsom Förpacknings och tidningsinsamlingen (FTI) samt El-Kretsen/Elektronikåtervinningsföreningen (EÅF).

2.1.2.3 INSAMLING AV UPPGIFTER

Att få en fullständig bild av samtliga avfallsströmmar är mycket svårt, men dagens metoder är utvecklade för att utifrån dagens förutsättningar på bästa sätt täcka de mest betydelsefulla avfallsströmmarna.

Återkommande aktiviteter för insamling av uppgifter till avfallstatistiken är bland annat:

- *Avfallsstatistikproduktionsprojekt (ASP)* som genomförs vartannat år för att ta fram uppgifter för rapporteringen till EU (Eurostat) med tillhörande kvalitetsrapport. I projektet ingår även att ta fram flöden det vill säga både uppkomna och behandlade mängder för fyra prioriterade avfallsströmmar, (bygg- och rivningsavfall, matavfall, farligt avfall samt hushållsavfall och därmed jämförbart avfall), en mer detaljerad uppdelning av behandlingskategorin ”återvinning”¹⁵ samt framtagandet av rapportserien *Avfall i Sverige*. Från och med 2016 ingår även publicering av data i SCB:s Statistikdatabas. Inom projektet beräknas statusen för de tre miljömålen; etappmål för biologisk behandling av matavfall, etappmål för återvinning av bygg- och rivningsavfall och återvinningsmål för hushåll. För att kunna följa upp avfallsmålen krävs mer detaljerad insamling av uppgifter än vad avfallsstatistikförordningen kräver, till exempel plockanalyser av blandat avfall/restavfall.
- *Årlig insamling av:*
 - förpackningsstatistik för rapportering enligt Förpackningsdirektivet¹⁶,
 - statistik över uttjänta bilar för rapportering enligt ELV-direktivet¹⁷,
 - statistik över kasserade el- och elektronikprodukter för rapportering enligt WEEE-direktivet¹⁸,
 - statistik över kasserade batterier för rapportering enligt Batteridirektivet¹⁹,
 - statistik över anmälningspliktiga gränsöverskridande transporter av avfall – export och import (GRÖT)²⁰.

¹⁵ Delas upp i kompostering, rötning, materialåtervinning samt återvinning som konstruktionsmaterial och återfyllnad.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 1994/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall

¹⁷ Rådets direktiv 2000/53/EG av den 18 september 2000 om uttjänta fordon

¹⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juni 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk eller elektronisk utrustning

¹⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/66/EG av den 6 september 2006 om batterier och ackumulatörer och förbrukade batterier och ackumulatörer och om upphävande av direktiv 91/157/EEG

²⁰ EG-förordning 1013/2006 om transport av avfall

Årligen genomförs utvecklingsprojekt vars syfte bland annat är att följa upp nationella miljömål, förbättra avfallsstatistikproduktionen, ta fram underlag för kommunikering av avfallsstatistik till olika aktörer, eller ta fram helt ny nationell statistik i olika regeringsuppdrag.

Några utvecklingsprojekt har varit materialflödesstudier av textilier respektive elektronik, utredning av återanvändningen av textilier, undersökning av förekomsten av flytande matavfall, flera utredningar av mängder och alternativ för rapporteringen av bygg-, rivnings- och anläggningsavfall, undersökningar av hur uppgifter om matavfall kan samlas in (ligger till grund för det arbete med matavfallsflödet som görs inom ASP), och belysandet av osäkerheter inom viktiga avfallsstatistikområden. Även samarbetsprojekt med Avfall Sverige har genomförts gällande hushållsavfall och därmed jämförbart avfall. Med hjälp av handelsstatistik, kunskap om avfallsbehandling och kontakter med branscher har avfallsflöden tagits fram med syfte att förbättra kunskapen om dessa avfallstyper och kopplingen till produkterna. Statistiken som kartlägger textilflödet är det enda projektet där statistik över återanvändning inkluderas. I utvecklingsprojekten över matavfall och textilavfall är detaljeringsgraden mycket högre i Sverige än avfallsstatistikförordningen kräver.

2.1.2.4 AVFALLSSTATISTIKENS TILLGÄNGLIGHET

Tidigare har uppgifter om avfall publicerats i tryckt form och pdf-format (rapportserien *Avfall i Sverige*). Några få utvalda tabeller och diagram har även publicerats på Naturvårdsverkets hemsida. För övrigt har inte den svenska avfallsstatistiken funnits tillgänglig på webben eller i någon databas, till skillnad från mycket annan miljöinformation.

Behovet av tillgänglighet ökar och det finns idag en allmänt accepterad policy bland statistikansvariga organisationer att, så långt som sekretessen tillåter, tillhandahålla så kallade öppna data. Detta är en policy som även Naturvårdsverket anslutit sig till. Från och med 2016 finns alla avfallsuppgifter från 2004 och framåt publicerade i SCB:s internetbaserade Statistikdatabas.²¹ På så sätt görs avfallsstatistiken kostnadsfritt tillgänglig för alla. Där finns även möjlighet att utnyttja Statistikdatabasens funktioner för urval och presentation av data. Sammantaget innebär detta en avsevärt förbättrad tillgänglighet till avfallsstatistiken.

2.1.3 Ökade och förändrade krav på avfallsstatistiken

Naturvårdsverket arbetar kontinuerligt med att ta fram och utveckla avfallsstatistik som är användbar för såväl nationella som europeiska behov. I den långsiktiga planen för avfallsstatistiken formulerar Naturvårdsverket förutsättningarna för utveckling och insamling av avfallsstatistiken de närmaste åren (Naturvårdsverket,

²¹ <http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/?rxid=d1270a44-1463-4b3b-a62a-834d9e5f846b>

2015a). Planen ska underlätta att välja och prioritera bland projekt för statistikproduktion och utveckling av statistisk metodik för avfall.

Kraven på avfallsstatistiken har under senare år ökat, till exempel formulerar EU i avfallsdirektivet²² mål som ska följas upp regelbundet. Vidare har två nationella etappmål för avfall beslutats på senare år, och det finns förslag om fler. Även för att följa upp ambitionerna i den nationella avfallsplanen behövs mer omfattande avfallsstatistik. För uppföljningen av målen för förberedelse för återanvändning och avfallsförebyggande (Naturvårdsverket, 2014a), behövs andra typer av uppgifter än traditionell avfallsstatistik, till exempel materialflödesanalyser. Redan idag görs materialflödesanalyser på uppdrag av Naturvårdsverket (SMED, 2012a) (SMED, 2012b). Bland annat har SMED gjort en specialstudie för textil för att beräkna återanvändning och kartlägga konsumtion, andrahandsmarknaden och avfallsmängderna. Detta gjordes genom kontakt med olika aktörer som till exempel välgörenhetsorganisationer, second hand butiker, näthandelsaktörer och ideella organisationer (SMED, 2014a).

I övergången från en linjär till cirkulär ekonomi behövs statistik som följer samhällets resursanvändning. I generationsmålets strecksatser²³ uttrycks bland annat att miljöpolitiken ska inriktas mot resurseffektiva kretslopp och god hushållning med naturresurser. För att följa upp arbetet med hållbar konsumtion och resurseffektivitet behövs andra typer av data, utöver avfallsstatistik. Eftersom förändringen ska relateras till samhällsutvecklingen så behöver ekonomisk tillväxt, konsumtionsförändringar, population med mera ingå. Även inom EU uppmärksammas detta perspektiv och på Europeiska miljöbyrån (EEA) arbetar man med att ta fram ett indikatorsystem för att kunna följa huruvida Europa går mot mer hållbar konsumtion och produktion eller ej (EEA, 2014).

Idag finns genom materialflödesstatistiken (EW-MFA) viss kunskap om den mängd resurser som tillförs ekonomin i Sverige^{24,25}. Till stor del saknas dock statistik både över varors sammansättning, och hur de flödar igenom eller lagras i samhället. Att bli bättre på att tillvarata redan ianspråktaga resurser genom återanvändning av produkter och återanvändning och återvinning av avfall är ett centralt inslag i omställningen till en cirkulär ekonomi. Kunskap och uppgifter om vilka material med olika egenskaper som finns i befintliga och kommande avfallströmmar är viktig för möjligheten att nyttja dessa resurser som råvara i nya affärsmodeller. För att kunna följa omställningen till ett mer resurseffektivt samhälle

²² Europaparlamentets och rådets direktiv om avfall och om upphävande av vissa direktiv. Direktiv 2008/98/EG

²³ Se <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Generationsmalet/>

²⁴ http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Miljo/Miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/Miljorakenskaper/38164/38171/Materialflodesstatistik/333625/

²⁵ Det teoretiska ramverket för materialflöden är väl dokumenterat i exempelvis Eurostat EW-MFA Guidande Manual 2014; Baccini and Brunner, 1991; OECD, 2008a.

finns behov av att fortsätta att utveckla statistik som följer kopplingen mellan samhällets användning och upplagring av resurser och uppkomna avfallsmängder.

Som tidigare nämnts är Naturvårdsverket, enligt förordningen om den officiella statistiken, ansvarig myndighet för den nationella avfallsstatistiken. Detta innebär att Naturvårdsverket kan använda de uppgiftsskyldigheter som anges i statistiklagstiftningen för att begära in underlag till avfallsstatistiken.²⁶ Naturvårdsverket har inte samma möjligheter att begära in uppgifter om avfallsförebyggande och resursförbrukning som om avfall.

För att kunna följa en omställning till ett mer resurseffektivt samhälle anser Naturvårdsverket att det finns ett behov av att vidareutveckla statistiken för att följa samhällets användning och upplagring av resurser. Denna redovisning är dock, i enlighet med regeringens uppdrag, fokuserad på en förbättrad avfallsstatistik.

2.2 Brister och osäkerheter i avfallsstatistiken

2.2.1 Osäkerheter redovisas öppet

I Sverige redovisar vi öppet osäkerheterna för avfallsstatistiken. Jämfört med övriga länder i Europa har Sverige en mycket hög kvalitet på data för många avfallstyper. Vi är bland annat ett av få länder som har uppgifter om flytande matavfall från hushåll. Vi har också bättre uppgifter om matsvinnets del av matavfallet. Ett annat exempel på svensk myndighetsstatistik som kan användas till att förbättra kvaliteten på avfallsstatistiken är Fordonsregistrets statistik över uttjänta bilar.

I december 2012 publicerade Naturvårdsverket en utvärdering av avfallsstatistiken (Naturvårdsverket, 2012a). I utvärderingen konstateras att Naturvårdsverkets rapportering till EU i stort uppfyller kraven även om vissa data har brister. De data som rapporteras till EU räcker inte alltid för att täcka nationella behov, såsom uppföljning av miljökvalitetsmålen. Därför har statistiken successivt anpassats för att även täcka dessa behov och prioriteringar.

Det finns dock brister och förbättringspotentialer med dagens statistik om bland annat:

- Skillnader i mängden uppkommet och mängden behandlat avfall
- Svårigheter att följa flöden och enskilda avfallsströmmar
- Svårigheter att följa upp återvinningsmål
- Svårigheter att mäta vad som händer på de översta stegen i avfallshierarkin

²⁶ Se 7-8 §§ lagen om den officiella statistiken samt 4-6 §§ förordningen om den officiella statistiken.

Till största del beror detta på att rapporteringen enligt WStatR har fått styra det svenska upplägget av undersökningar för att samla in avfallsstatistik. Till exempel kräver inte EU att avfallsflöden ska kunna följas på ett bättre sätt.

Till viss del beror också osäkerheterna, exempelvis när det gäller att följa trender för olika avfallsströmmar, både på att uppgiften att ta fram avfallsstatistik är relativt ny, och att definitioner och metoder har ändrats över åren.

Med de metoder för insamling och uppföljning av avfallsstatistiken som tillämpas i Sverige idag saknas koppling mellan uppgifter om uppkomna avfallstyper från olika sektorer och uppgifter om hur avfallet behandlas.

2.2.2 Orsaker till osäkerheter i avfallsstatistiken

SMED genomförde under 2015 ett projekt för att identifiera orsaker till osäkerheter i avfallsstatistiken till exempel skillnader mellan uppkommen och behandlad avfallsmängd, och att ge förslag på förbättringar och metodförändringar (Naturvårdsverket, 2016a). De vanligaste orsakerna till osäkerheter i avfallsstatistiken, utan värdering i storlek eller betydelse, beror på:

- *Kvaliten på uppgifterna i miljörapporterna* - Varierande kvalitet på uppgifter i miljörapporter är en stor orsak till att det är svårt att göra konsekventa tolkningar och bedömningar. Miljörapporterna är en värdefull datakälla för avfallsstatistiken, men idag finns inte någon standardiserad mall eller vägledning för rapportering av avfall i dessa. Detta innebär att kvaliteten och innehållet varierar mycket mellan olika uppgiftslämnare, både mellan verksamheter i samma bransch och mellan verksamheter som genererar respektive behandlar avfall. Att rapporteringen inte sker standardiserat skapar också en osäkerhet hos uppgiftslämnarna om vad de förväntas rapportera.
- *Modellantaganden* - Det finns sällan data för hela den population som ska undersökas i avfallsstatistiken. För att kompensera för detta görs någon form av uppräknings byggd på antaganden om samband, till exempel antal anställda och uppkommen mängd avfall. Modellantaganden kan leda till felskattningar av avfall för vissa branscher/verksamheter.
- *Dold avfallsbehandling* - En relativt stor mängd avfall tas emot och används som bränsle eller materialråvara i industrier som inte har någon verksamhetskod för avfallsbehandling. I miljörapporter redovisas ofta materialråvaru- eller bränsleanvändning istället för återvinning eller förbränning med energiåtervinning. Denna typ av dold avfallsbehandling förekommer inom många olika verksamheter såsom sågverk, fodertillverkning, massa- och pappersbruk och cement- och kalkindustri. Mängden avfall som behandlas inom dessa verksamheter beräknas vara omfattande, i storleksordningen en halv till en miljon ton per år.
- *Klassificering av avfall* - Alla uppgiftslämnare (i miljörapporter, enkäter och data från branschorganisationer och sektorsmyndigheter) använder inte

konsekvent Avfallsförordningens avfallsförteckning²⁷ (motsvarande LoW²⁸) vid klassificering av avfall utan använder sig i stället av allmänna termer såsom ”brännbart avfall” eller ”industriavfall”. LoW är till stor del uppbyggd kring vilken bransch och vilka processer avfallet uppstår i och är mer anpassad till avfallets uppkomst. Vid behandling av avfallet är dock egenskaper och sammansättning viktigare. Det är därför vanligt att ett och samma avfall klassas olika av den som genererar avfallet och den som behandlar avfallet. Denna typ av klassificeringsproblem påverkar givetvis skillnaderna mellan olika avfallsgrupper.

Även gränsdragningen mellan vad som är avfall respektive biprodukt tolkas ibland olika av verksamhetsutövarna.

- *Dubbelräkning* - Där det finns otydliga systemgränser mellan branscher och olika systemgränser vid uppkomst och behandling kan dubbelräkning förekomma. Denna risk ökar när man använder olika metoder för datainsamling och databearbetning för olika branscher.
- *Ofullständig täckning* - Uppkomsten eller behandlingen av mängden avfall underskattas beroende på att en viss del av avfallet inte täckts in med den metodik som använts vid dagens datainsamling. Till exempel förekommer behandling av avfall i C-verksamheter och de uppgifterna hämtas inte in i ASP-undersökningarna²⁹. Det leder till att mängden behandlat avfall underskattas.
- *Import och export* - Naturvårdsverkets uppgifter över avfall som importeras och exporteras gäller anmälningspliktiga gränsöverskridande transporter (GRÖT). För gränsöverskridande transporter av avfall som endast är informationspliktigt finns idag inga krav på rapportering varför uppgifter som dessa mängder oftast saknas i statistiken. Enligt riktlinjer från EU ska avfallsstatistiken ange både den mängd avfall som uppkommer i landet och den mängd avfall som behandlas i landet. Detta innebär att avfall som exporteras ska ingå i statistiken över uppkommet avfall, men inte i statistiken över behandlat avfall. På liknande sätt ska avfall som importeras för att behandlas i Sverige ingå i statistiken över behandlat avfall, men inte i statistiken över uppkommet avfall.³⁰ Detta innebär att rapporterade mängder uppkommet och behandlat avfall inte alltid är lika stora.
- *Avfallsbehandling i C-verksamheter* - Det sker betydande avfallsbehandling i C-verksamheter som inte fångas upp med nuvarande metoder. För att få ett statistiskt underlag som speglar de verkliga mängderna uppkommet och återvunnet avfall behöver möjligheterna att samla in data från C-

²⁷ Bilaga 4 i Avfallsförordning (2011:927)

²⁸ The European List of Waste (Waste classification based on the European List of Waste (Commission Decision 2000/532/EC) and Annex III to Directive 2008/98/EC)

²⁹ Avfallsstatistikproduktionsprojekt (ASP) som genomförs vartannat år för att ta fram uppgifter för rapporteringen till EU (Eurostat) med tillhörande kvalitetsrapport.

³⁰ Enligt EU:s förordning 2150/2002 om avfallsstatistik

verksamheter förbättras. Enkäter är en osäker metod eftersom svarsfrekvensen ofta är låg. De är dessutom arbetskrävande att hantera för alla inblandade parter.

2.2.3 Förändringar för en bättre avfallsstatistik

2.2.3.1 BYGG- OCH RIVNINGSAVFALL

Naturvårdsverket har möjlighet att besluta om utökade och mer detaljerade krav på rapportering av avfall i miljörapporter.³¹ Naturvårdsverket har dock inte använt denna möjlighet i någon nämnvärd utsträckning, detta eftersom verket också eftersträvat att inte öka de administrativa bördorna på verksamhetsutövarna. Det enda exemplet fram till nu är den utökade rapporteringen om bygg- och rivningsavfall från A- och B-klassade avfallsbehandlingsanläggningar.³² Förändringen innebär att dessa verksamheter från och med 2016 kommer att rapportera in mer detaljerade och standardiserade data avseende *bygg- och rivningsavfall*. Uppgifterna, bland annat mängder, ska redovisas som en särskild emissionsdeklaration kopplad till textdelen i verksamhetsutövarns miljörapport. Ändringen genomförs i syfte att få en bättre uppföljning av etappmålet om ökad resurshushållning i byggsektorn, men även för att bättre tillgodose kraven på statistikrapportering till EU.

I redovisningen av regeringsuppdraget om icke farligt bygg- och rivningsavfall 2015 (Naturvårdsverket, 2015b) föreslog Naturvårdsverket att ett lagstadgat rapporteringskrav även bör omfatta cirka 750 mindre avfallsbehandlingsanläggningar (C-verksamheter) för mottagning av avfall och asfalt till återvinning. Om detta förslag genomförs skulle det innebära att Naturvårdsverket årligen får tillgång till data om återvinning av bygg- och rivningsavfall som annars är svår att få tillgång till. Åtgärden ryms inte inom Naturvårdsverkets nuvarande bemyndigande utan kräver en förordningsändring.

2.2.3.2 HUSHÅLLSAVFALL

SMED har genomfört två projekt på uppdrag av Avfall Sverige med syfte att förbättra statistiken för hushållsavfall och underlätta rapporteringen för Avfall Sveriges uppgiftslämnare. I det första projektet tog man fram rekommendationer och förslag till åtgärder för hur Avfall Sverige kan förbättra metoden för beräkning av hushållsavfall. Avfall Sverige kommer framöver att förändra sin metod enligt de flesta föreslagna rekommendationerna (SMED, 2015). En av slutsatserna är att Avfall Sverige bör övergå till att sammanställa de behandlade mängderna hushållsavfall enbart med utgångspunkt i kommunernas data istället för att även ta hänsyn till data rapporterade direkt från behandlingsanläggningarna. Det senare har visat sig ge upphov till icke önskvärda dataskillnader och är en metod som därför tillämpades för sista gången vid insamlingen av data från 2015.

³¹ 47 a § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

³² 2013 införde Naturvårdsverket nya krav i föreskrifterna för miljörapport NFS 2006:9 i 4 § punkt 8 och bilaga 4.

I det andra projektet tog man fram en manual för hur avfallsuppgifter ska rapporteras in i Avfall Web. I manualen, som finns att ladda ner från Avfall Web³³, finns bland annat riktlinjer för vad som ska respektive inte ska rapporteras i Avfall Webs kommundel, samt hur kommuner kan gå tillväga för att beräkna andelen verksamhetsavfall och hushållsavfall som tas emot på återvinningscentraler. Manualen och projektet förväntas bidra till att Avfall Web och Naturvårdsverkets statistikrapportering till EU blir mer kompatibla.

Resultaten från projekten implementerades i Avfall Web med start från rapporteringsåret 2015. En förbättrad statistik i Avfall Web kommer således även att gynna den officiella statistiken för hushållsavfall som Naturvårdsverket ansvarar för.

2.3 Statistiksekretess

Statistiksekretess gäller enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, i myndigheters särskilda verksamhet för framställning av statistik för uppgifter om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden.³⁴ Statistiksekretessen omfattar såväl officiell statistik som en myndighet tar fram som annan statistik, så länge statistikframställningen sker inom ramen för den särskilda verksamheten.

Syftet med ett starkt sekretesskydd för statistikuppgifter är bland annat att värna om kvaliteten på statistiken.³⁵ I förarbetena till sekretesslagen (1980:100)³⁶ uttrycks att behovet av ett starkt sekretesskydd för statistikverksamheten beror på att kvaliteten på statistiken kan bli dålig om inte den enskilde uppgiftslämnaren kan vara säker på att inlämnade uppgifter inte kommer ut.

Av 10 kap. 5 § andra stycket OSL framgår att uppgifter om *utsläpp* aldrig kan skyddas av statistiksekretess. Avfall betraktas dock inte som utsläpp.³⁷ Av bestämmelsens första stycke framgår att om en sekretessbelagd uppgift utgör *miljöinformation*³⁸ ska en intresseavvägning göras för att bedöma om det är *uppenbart* att

³³ www.avfallsverige.se/fileadmin/uploads/Statistikfiler/Manual_inmatning_av_avfallsmangder_160205.pdf

³⁴ Med enskild menas såväl fysiska som juridiska personer, se t.ex. prop. 2008/09:150 sid. 399.

³⁵ Prop. 1979/80:2 sid. 262.

³⁶ Den lag som offentlighets- och sekretesslagen numera har ersatt. I tillämpliga delar är dock förarbetsuttalanden till den äldre lagstiftningen alljämt gällande.

³⁷ Se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 12 juni 2015 i mål nr 948-15.

³⁸ Med miljöinformation avses enligt 2 § i lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ, information om

1. miljön och faktorer som kan påverka miljön, och
2. hur människors hälsa, säkerhet och livsvillkor samt kulturmiljöer och byggnadsverk kan påverkas av miljön eller av sådana faktorer som kan påverka miljön.

allmänhetens intresse av att ta del av informationen är viktigare än det intresse som sekretessen ska skydda.³⁹ En intresseavvägning kan utfalla på olika sätt, och med hänsyn till uppenbarhetsrekvisitet är det inte givet att allmänheten kan ta del av information om avfall trots att avfall utgör miljöinformation.

Naturvårdsverket behöver som statistikansvarig myndighet kunna tillämpa statistiksekretess enligt 24 kap. 8 § OSL, vilket framgår av 10 § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Uppgifter som ska skyddas med statistiksekretess ska hanteras i en särskild verksamhet, som ska vara avskild från myndighetens övriga verksamhet. För att Naturvårdsverket ska kunna samla in statistikunderlag och garantera sekretess samt kunna få tillgång till statistik som är sekretessklassad av annan myndighet, krävs en särskild verksamhet för framställning av statistik. Naturvårdsverket har nu inrättat en sådan särskild verksamhet.

Miljörapporterna är en viktig datakälla för avfallsstatistiken. Huvudregeln är att uppgifter som finns i miljörapporterna är offentliga. Rapportrande verksamhetsutövare kan dock ange om de anser att uppgifter behöver skyddas av sekretess. Tillsynsmyndigheten, som antingen kan vara en länsstyrelse eller en kommunal nämnd, har tillgång till samtliga uppgifter och ska vid en begäran om utlämnande av uppgifterna först pröva om rekvisiten för sekretess är uppfyllda enligt 30 kap. 23 § OSL. Denna sekretess kan bara tillämpas av den myndighet som har det operativa tillsynsansvaret. Naturvårdsverket kan alltså inte tillämpa tillsynssekretess i ärenden där verket inte har något operativt tillsynsansvar.

Fler och fler verksamhetsutövare väljer att sekretessmarkera uppgifter om avfall i miljörapporten. Detta gör det allt svårare för SMED och Naturvårdsverket att använda miljörapporterna som källa för att dataförsörja avfallsstatistiken. Vid SMED:s sammanställning 2014 var det cirka 10 procent av A- och B-verksamheter som antingen inte redovisade användbara data, eller vars avfallsdata var sekretesskyddade (SMED, 2014b). Idag hanteras detta genom att SCB, en del av SMED, som kan garantera fullgod sekretess, skickar en förfrågan med en begäran att få ut de enskilda miljörapporterna från respektive tillsynsmyndighet.

SMED sammanställer även avfallsdata från branschorganisationer och enkätsvar från verksamhetsutövare som inte omfattas av kravet på miljörapport. Innan SCB lämnar ut statistiska uppgifter till Naturvårdsverket gör de en så kallad röjandekontroll för att kontrollera om uppgifterna kan lämnas ut, eller om detta förhindras av statistiksekretessen. Eftersom Naturvårdsverket fram till helt nyligen inte har haft någon särskild verksamhet för framställning av statistik, har verket enbart fått ta del av de uppgifter som SCB vid denna röjandekontroll funnit att de kunnat lämna

³⁹ I nämnda kammarrättsdom lämnades inte begärda uppgifter ut efter denna intresseavvägning. Rätten vägde här in att sökanden fått del av ett antal andra uppgifter om avfallet varför intresseavvägningen inte utföll till dennes fördel.

ut. Det har inneburit att Naturvårdsverket i vissa fall enbart har fått ta del av aggregerade och avrundade data, samma data som SCB skulle kunna lämna ut till allmänheten. Genom den särskilda verksamhet som Naturvårdsverket nu har inrättat har vi möjlighet att kvalitetskontrollera och analysera data.

2.4 Spårbarhet av farligt avfall

2.4.1 Nuvarande regler för hantering och transport

Sammanfattningsvis kan man förenklat säga att farligt avfall är avfall som är farligt därför att det är explosivt, brandfarligt, frätande, smittförande eller giftigt för människa och miljö. Farligt avfall är markerat med en asterisk (*) i avfallsförteckningen i bilaga 4 till avfallsförordningen. Det är viktigt att farligt avfall hanteras och behandlas på rätt sätt eftersom en felaktig hantering även av relativt små mängder kan medföra betydande negativa miljökonsekvenser. Farligt avfall regleras därför av mer omfattande lagstiftning än annat avfall. Bland annat anger avfallsdirektivet att farligt avfall ska kunna spåras från produktion till slutlig bestämmelseort.⁴⁰ I svensk lagstiftning⁴¹ anges att verksamhetsutövarna ska föra anteckningar över farligt avfall som hanteras och transporteras. Anteckningsskyldigheten och kravet på verksamhetsutövarna att tillgängliggöra information vid begäran gör det möjligt för tillsynsmyndigheten att spåra farligt avfall.

2.4.1.1 TRANSPORTER AV FARLIGT AVFALL MELLAN LÄNDER

Avfallstransporter *mellan* länder regleras främst genom EU:s avfallstransportförordning⁴², som bygger på en internationell konvention, Baselkonventionen. Avfallstransportförordningen kompletteras av den svenska avfallsförordningen⁴³. Alla avfallstransporter som är anmälningspliktiga enligt EU-förordningen, vilket bland annat inkluderar transporter av farligt avfall, som passerar in eller ut ur Sverige ska godkännas av Naturvårdsverket innan transportererna genomförs. Uppgifter om varje specifik avfallstransport, till exempel mängd och när avfallet behandlats, rapporteras sedan in löpande av avsändare och mottagare. Förfarandet kring de gränsöverskridande avfallstransportererna kan till viss del genomföras av verksamhetsutövarna via e-tjänsten och webbplatsen Nordic TFS. E-tjänsten för över information till och hämtar information från Naturvårdsverkets ärendehanteringssystem, eller annat lands berörda myndighet som ansluter sig till webbplatsen. Antalet exportörer i Sverige av avfall som gör sin anmälan (ansökan om godkännande) i e-tjänsten ökar, liksom de som löpande registrerar sina transporter i systemet. De som inte använder e-tjänsten använder vanlig post och e-post vid anmälan och rapportering

⁴⁰ Artikel 17 Europaparlamentets och rådets direktiv om avfall och om upphävande av vissa direktiv. Direktiv 2008/98/EG

⁴¹ 54-58, 60 och 62 §§ avfallsförordningen (2011:927)

⁴² EG-förordning 1013/2006 om transport av avfall

⁴³ Avfallsförordning (2011:927)

av transportererna. Detta gäller framför allt i de ärenden då exporten av avfallet startar i land utanför Sverige och importerats hit. Registrering av de enskilda transportererna är svårare att göra i e-tjänsten då mottagaren finns i annat land.

Den information som samlas in via webbportalen Nordic TFS kan i dagsläget i viss utsträckning användas i spårbarhetssyfte, men portalen är under utveckling och används ännu inte fullt ut. Portalen är frivillig att använda. Eftersom även utländska verksamhetsutövare och behöriga myndigheter är involverade i gränsöverskridande transporter är det problematiskt att ställa krav om att de ska använda och rapportera i en ”svensk” digital lösning. Det gör det svårt att få med hela flödet av transporten av avfallet, från källa till behandling, i en svensk digital lösning.

Rapporteringen om varje enskild gränsöverskridande transport, kan alltså i dagsläget ske på flera olika sätt. Utöver denna skickar avsändare och mottagare i Sverige, efter en anmodan från Naturvårdsverket, in en årlig sammanställning av exporterade respektive importerade avfallsmängder. Sammanställningen avser det avfall som är anmälningspliktigt enligt EG-förordning 1013/2006 om transport av avfall.

2.4.2 Pågående utvecklingsarbete för digitala lösningar

2.4.2.1 GRÄNSÖVERSKRIDANDE TRANSPORTER

EU-kommissionen har låtit genomföra en studie av möjligheterna att införa digitala system för att hantera de anmälningar och registreringar som ska göras när avfall ska transporteras mellan olika länder. Både bransch och myndigheter har under en längre tid efterfrågat digitala lösningar. I rapporten anges att ett fungerande elektroniskt system, som ersätter det mer manuella som dominerar idag, skulle spara 44 miljoner euro årligen för EU. Ett bra digitalt system skulle även leda till väsentligt förbättrad spårbarhet och tillgänglighet till information. Slutrapporten redovisades i september 2014. Kommissionen har därefter tagit initiativ till fortsatt arbete för att komma fram till en lösning, ett arbete som nu pågår.

Det pågår också ett utvecklingsarbete för att ge tillsynsmyndigheterna möjlighet att ta del av information i Nordic TFS. Eftersom inte alla verksamhetsutövare använder sig av webbportalen, skulle dock en sådan möjlighet inte ge en fullständig bild av samtliga anmälningar och registreringar.

2.4.2.2 SVENSKT REGISTER ÖVER TRANSPORTÖRER MED FLERA

På länsstyrelserna pågår ett projekt för att upprätta ett nationellt digitalt register över transportörer, handlare, mäklare och insamlare av avfall. Syftet med registret är att publicera tillstånd och gjorda anmälningar, så att företag som avser att lämna avfall för borttransport enkelt ska kunna kontrollera om verksamhetsutövaren de tänkt anlita till exempel har tillstånd för den aktuella transporten. Registret kommer även att underlätta för tillsynsmyndigheterna att bedriva en effektiv tillsyn, till exempel att kontrollera om en transportör har tillstånd för den verksamhet som bedrivs.

2.4.3 Problem och brister med nuvarande regler och tillämpning

2.4.3.1 NATIONELL ÖVERBLICK OCH TILLSYN

Den nuvarande anteckningsskyldigheten gör att det är möjligt att spåra farligt avfall. Detta är dock mycket tidskrävande eftersom uppgifterna finns hos en mängd olika verksamhetsutövare samt att det kan vara svårt att tolka anteckningarna eftersom det inte finns något krav på enhetlig utformning. Det finns exempel där transportörer anger sig själva som ursprung för avfallet när man lämnar över avfallet till en mottagare. Av en del avfallsmottagare har det framförts att en ändring av skrivningen ”varifrån avfallet kommer” i kraven på anteckningsskyldighet till exempel ”var avfallet skapades/genererades” skulle innebära att det blir tydligare för avfallstransportören vad som ska uppges.

Ansvar för tillsynen är uppdelat på lokal och regional nivå. Det finns idag inte någon nationell överblick över flödet av det farliga avfallet och hur det hanteras. Det finns inte heller någon nationell överblick vare sig över vilka verksamheter som har tillstånd att ta emot och behandla olika slags farligt avfall och vilka som faktiskt gör det samt vilka mängder som hanteras. Verksamheterna finns visserligen registrerade i ärendehanteringssystem hos respektive tillsynsmyndighet, men avsaknaden av nationell överblick gör att det är svårt att veta om farligt avfall hanteras på rätt sätt. Det är därmed också svårt att veta om och i så fall vilka ytterligare styrmedel, åtgärder och insatser som behövs för att farligt avfall ska hanteras på ett miljöriktigt sätt.

Något *nationellt* spårbarhetssystem för avfall finns inte i Sverige. Mellan år 2000 och 2007 fanns ett frivilligt register (Kretsloppsregistret) som sköttes av Åkeriförbundet. Registret lades ned eftersom näringslivet inte ville driva det vidare på frivillig basis och Naturvårdsverkets bedömning år 2007 var att majoriteten av det farliga avfallet hamnade där det skulle (Naturvårdsverket, 2007). Därmed ansåg man att de kostnader som ett obligatoriskt register skulle innebära inte kunde motiveras. Detta ställningstagande har dock omprövats på senare tid efter att utredningar påvisat problem med hanteringen av visst farligt avfall, se avsnitt 2.4.3.2.

I flera andra europeiska länder finns nationella register för farligt avfall. Resultat från en undersökning (European Commission, 2015a), som konsultföretaget Bipro genomfört på uppdrag av EU-kommissionen, visar att ett register för farligt avfall är praxis; 21 medlemsstater har ett sådant register på nationell nivå. I fyra medlemsstater finns ett sådant system som dock inte täcker hela landet och i tre länder; Cypern, Rumänien och Sverige, finns inget register.

EU-kommissionen rekommenderar att det inom respektive medlemsstat bör finnas ett nationellt register för farligt avfall (European Commission, 2012). EU-kommissionen presenterade ett nytt förslag om cirkulär ekonomi den 2 december 2015 (European Commission, 2015b). I de föreslagna förändringarna på avfallsområdet är följande av särskilt intresse för detta arbete:

- Förslag om att ändra artikel 35 i avfallsdirektivet. Två punkter är av särskilt intresse:
 1. Följande punkt 1 ska läggas till: ”1. De verksamhetsutövare som avses i artikel 23.1, producenter av farligt avfall och verksamhetsutövare som yrkesmässigt samlar in eller transporterar farligt avfall eller agerar som handlare och mäklare av farligt avfall, ska föra ett register i tidsföljd över avfallets mängd, typ, ursprung och vid behov destination, insamlingsfrekvens, transportsätt och behandlingsmetod. De ska göra dessa uppgifter tillgängliga för de behöriga myndigheterna genom det eller de elektroniska register som ska inrättas enligt punkt 4.”
 2. Följande punkt 4 ska läggas till: ”4. Medlemsstaterna ska inrätta ett elektroniskt register eller samordnade register för att registrera de uppgifter om farligt avfall som avses i punkt 1 och som omfattar hela det geografiska territoriet i den berörda medlemsstaten. Medlemsstaterna får inrätta sådana register för andra avfallsflöden, särskilt de avfallsflöden för vilka mål fastställs i unionslagstiftning. Medlemsstaterna ska använda de uppgifter om avfall som rapporterats av aktörer inom industrin i det europeiska register över utsläpp och överföringar av föroreningar som upprättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006(*)
- En beaktandesats (26) som säger följande: *För att minska regleringsbördan för små verksamhetsutövare bör registreringskraven förenklas för små verksamhetsutövare som samlar in eller transporterar små mängder icke-farligt avfall. Kommissionen kan behöva anpassa tröskeln för kvantiteter av sådant avfall. Att man skriver så om icke-farligt avfall kan tolkas som att Kommissionen anser att det ska finnas krav på alla yrkesmässiga verksamheter när det gäller farligt avfall.*

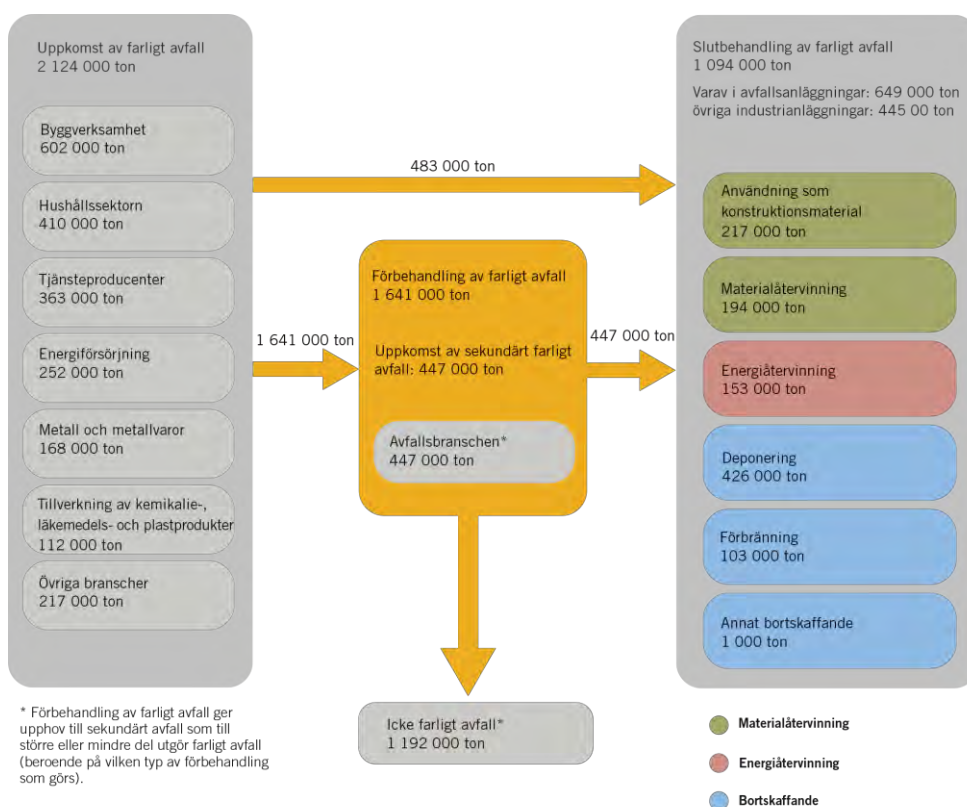
Riksrevisionen granskade under 2015 hur tillsynen av transporter av farligt avfall fungerar (Riksrevisionen, 2015). I Riksrevisionens rapport konstateras att det förekommer illegala avfallstransporter och att dessa är mycket svåra att upptäcka om tillsynen inte kan bedrivas riktat och riskbaserat. Riksrevisionen menar att ett register för farligt avfall skulle kunna underlätta för tillsynen. De påtalar också att andra åtgärder behövs för att förbättra tillsynen, samt att ytterligare sanktionsmöjligheter behövs.

Enligt 1 kap. 28 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Naturvårdsverket årligen lämna en redovisning till regeringen av de brister i tillsynen som verket identifierat, samt en beskrivning av hur bristerna kan åtgärdas. I redovisningen 2015 framkommer att det finns problem med tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter och ett generellt problem med tillsynens effektivitet i förhållande till myndigheternas begränsade resurser (Naturvårdsverket, 2015c). Dessa problem skulle kunna minskas genom att man inför ett spårbarhetssystem för farligt avfall, eftersom det bör underlätta tillsynsplanering och göra den mer effektiv. Tillsynen kan då till

exempel inriktas på transportörer som inte har tillstånd, eller på verksamheter som sannolikt har behov av att göra sig av med farligt avfall men som inte rapporterar i systemet.

2.4.3.2 INDIKATIONER PÅ FELAKTIG HANTERING

I avfallsstatistiken år 2014 överstiger mängden behandlat farligt avfall mängden uppkommet farligt avfall. År 2014 uppkom 2,1 miljoner ton primärt farligt avfall. Av dessa förbehandlades 1,6 miljoner ton farligt avfall varav det genererades 450 000 ton sekundärt farligt avfall som tillsammans med 480 000 ton primärt farligt avfall gick till slutbehandling. Totalt slutbehandlades 1,1 miljoner ton farligt avfall vilket innebär att det behandlades 160 000 ton mer farligt avfall än vad som uppkom i Sverige, se figur 1 (Naturvårdsverket, 2016a).

Figur 1. Uppkomna och behandlade mängder farligt avfall i Sverige 2014. Mängder anges i ton. Skillnaden mellan uppkommet och behandlat avfall beror på metoderna för att ta fram avfallsstatistiken, lagring av avfall över år samt gränsöverskridande transporter. Summeringar av avrundade värden kan avvika något från gjorda summeringar av oavrundade värden.

Det bör i sammanhanget nämnas att mängden uppkommet farligt avfall överstigit mängden behandlat farligt avfall i tidigare sammanställningar av avfallsstatistiken (Naturvårdsverket, 2012b) (Naturvårdsverket, 2014b). Det finns flera möjliga orsaker till dessa diskrepanser vilket beskrivs i avsnitt 2.2.2. En bidragande och tänkbar

orsak kan vara att farligt avfall inte alltid hanteras på rätt sätt. Det finns konkreta exempel på att farligt avfall hanterats på felaktigt sätt i Sverige. Ett sådant exempel är CFC-haltigt byggnadsmaterial⁴⁴, som inte har nått fram till lämpliga avfallsbehandlingsanläggningar i den takt materialet bedömts ha rivits ut ur byggnader (IVL Svenska Miljöinstitutet, 2011).

⁴⁴ CFC är en förkortning för gasformiga klorfluoröreningar med en kraftigt ozonuttunnande effekt. Dessutom är CFC en mycket kraftfull växthusgas.

3 Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall

I september 2015 lämnade Naturvårdsverket in en delredovisning av uppdraget till regeringen (Naturvårdsverket, 2015d). I delredovisningen fanns bland annat ett antal olika alternativ för vilka aktörer som skulle kunna åläggas skyldighet att lämna uppgifter för en bättre avfallsstatistik och spårbarhet. I delredovisningen avgränsades också arbetet med spårbarhet till enbart farligt avfall.

Naturvårdsverket har beställt en underlagsrapport från SMED⁴⁵, ”Utveckling av avfallsstatistiken” (SMED, 2016b). Syftet med underlagsrapporten var att analysera konsekvenser av de alternativ som redovisades i delredovisningen. Det som analyserades var till exempel avfallsmängder som täcks in av de olika alternativen i relation till idag, hur många uppgiftslämnare som berörs, påverkan på statistikens kvalitet och innehåll, hur de olika alternativen bidrar till att bättre följa upp avfallsmålen, möjligheten att följa flöden och trender, samt en sammanfattande jämförande bedömning av alternativens nytta och kostnader.

3.1 Utökad rapportering behövs

I Naturvårdsverkets delredovisning september 2015 (Naturvårdsverket, 2015d) konstaterades att ett spårbarhetssystem för farligt avfall, liksom en väsentligt förbättrad avfallsstatistik, kräver att verksamhetsutövare rapporterar in uppgifter om avfall i större utsträckning än idag. I princip skulle man kunna tänka sig att avfallsgenererare, avfallstransportörer och/eller avfallsmottagare kan stå för rapporteringen. Samtliga dessa behöver redan idag ha vissa kunskaper om avfallet. De omfattas i dagsläget av olika krav på att dokumentera uppgifter om avfallet och lämnar över vissa uppgifter om avfallet till varandra, exempelvis som underlag för behandling och fakturering.

⁴⁵ SMED står för Svenska MiljöEmissionsData och består av SCB, IVL, SLU och SMHI.

Tabell 1. Tänkbara alternativ för vilka som kan åläggas att rapportera och antal berörda verksamhetsutövare i de olika alternativen.

Tabellen är hämtad från Naturvårdsverkets delredovisning 2015. Antal verksamhetsutövare har dock justerats.

Alternativ	Verksamhetsutövare som omfattas	Antal verksamhetsutövare
1a	A- och B-klassade avfallsbehandlingsanläggningar + Transportörer av farligt avfall	Ca 1 500 st. avfallsbehandlingsanläggningar (varav 500 redan omfattas av det nya kravet att rapportera om bygg- och rivningsavfall) + 2 000 - 5 000 transportörer
1b	Alla A- och B-verksamheter + Transportörer av farligt avfall	Ca 5 700 st. A- och B-verksamheter + 2 000 – 5 000 transportörer
2a	A-, B- och C-klassade avfallsbehandlingsanläggningar + Transportörer av farligt avfall	Ca 4 800 st. A, B- och C-klassade avfallsbehandlingsanläggningar + 2 000 - 5 000 transportörer
2b	Alla A-, B- och C-verksamheter + Transportörer av farligt avfall	Ca 24 000 st. A-, B- och C-klassade verksamheter + 2 000 - 5 000 transportörer
3a	A-, B- och C-klassade avfallsbehandlingsanläggningar	Ca 4 800 st.
3b	A-, B- och C-verksamheter	Ca 24 000 st
4	Alla transportörer av avfall	I storleksordningen 5 000 – 10 000 st
5	"Alla" (utom fysiska personer)	Upp till ca 600 000 st.

Oavsett vilka aktörer som åläggs att rapportera bör rapportering ske med avfallsförordningens (2011:927) avfallstyper, enligt förordningens bilaga 4, och hantverkskoder enligt förordningens bilaga 2 och 3. Rapporteringen bör även innehålla uppgifter om export och import. För spårbarhet av farligt avfall behövs även de uppgifter som anges i tabell 2 nedan.

Tabell 2. Uppgifter som behöver rapporteras för spårbarhet av farligt avfall.

a)	Vilken/vilka avfallstyp/-er som ska transporteras/har transporterats.
b)	Varifrån det farliga avfallet kommer (uppges enbart av den som lämnar ifrån sig avfallet).
c)	Den mängd som ska transporteras/har transporterats.
d)	När transporten ska genomföras/har genomförts (datum).
e)	Vem som utför/utfört transporten och på vilket sätt avfallet transporteras.
f)	Vart det farliga avfallet ska transporteras/har transporterats.
g)	De metoder för återvinning eller bortskaffande, i enlighet med koder i bilaga 2 och 3 till avfallsförordning (2011:927), som använts/kommer att användas (uppges enbart av mottagande avfallsverksamhet).

För de flesta av uppgifterna i tabell 2 finns det redan idag krav i avfallsförordningen (2011:927) om att verksamhetsutövarna själva ska anteckna dessa i sina

dokumentationssystem. Kraven är dock uppdelade så att de är lite olika utformade beroende på typ av verksamhetsutövare - den som skapar det farliga avfallet, avfallstransportören, den som befattar sig med det farliga avfallet (mäklare, handlare och insamlare) respektive den som tar emot och behandlar det. En uppgift som bokstavligen inte finns med i nuvarande lagstiftning är d.), krav om att uppge när transporten genomförs. På sätt och vis finns dock i nuvarande lagstiftning redan ett sådant krav eftersom uppgifterna ska sparas i kronologisk ordning. I den delredovisning som inlämnades till regeringen i september 2015 listades behov av ytterligare en uppgift - om det rör sig om en primär eller sekundär transport av farligt avfall. En sådan uppgift skulle kunna behövas för att i statistiksammanhang inte riskera att räkna samma farligt avfall två gånger. Under det fortsatta arbetet sedan delredovisningen lämnats in har det visat sig att det är möjligt att undvika risken med dubbelräkning genom en granskning av övriga rapporterade uppgifter.

Även för icke farligt avfall finns i 54 § avfallsförordningen (2011:927) krav att tillstånds- eller anmälningspliktiga avfallsanläggningar ska föra anteckningar om

- 1: Varifrån avfallet kommer
- 2: De metoder för återvinning eller bortskaffande som används
- 3: Den mängd avfall som återvinns eller bortskaffas årligen
- 4: Vart avfallet lämnas när det återvinns eller bortskaffas

3.2 Spårbarhet farligt avfall – analys och förslag

Vårt förslag i korthet:

Vi föreslår att all yrkesmässigt bedriven verksamhet ska rapportera uppgifter om farligt avfall som lämnas för borttransport eller tas emot efter transport. Rapporteringen ska ske i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar och omfatta varje leverans och mottagande. Rapporteringen föreslås vara detaljerad och strukturerad och omfatta avfallstyp/-er och mängd för varje avfallstyp, hur avfallet behandlas, information om avlämnande och mottagande verksamhet och verksamhetsutövare, transportör och transportsätt, tidpunkt, etc. Även avfall som är anmälningspliktigt enligt EG-förordning 1013/2006 om transport av avfall, och som i Sverige lämnas för export eller tas emot efter import, anser vi bör rapporteras digitalt. Enligt EG-förordningen är det dock inte möjligt att kräva en digital rapportering.

För att införa regler om denna rapportering föreslås förändringar i avfallsförordningen och ett bemyndigande till Naturvårdsverket att i föreskrifter reglera inrapportering och hantering av uppgifter om transport av farligt avfall m.m.

3.2.1 Spårbarhet av farligt avfall är ett krav

Enligt artikel 17 i avfallsdirektivet⁴⁶ ska spårbarhet finnas på *allt* farligt avfall som uppkommer inom en medlemsstat, det vill säga det finns inte något nedre tröskelvärde för hur mycket avfall som genereras eller storleken på en verksamhet. Det samma gäller för anteckningsskyldigheten i avfallsförordningen (2011:927), den gäller för *alla* yrkesmässiga verksamheter där farligt avfall uppkommer och för de som hanterar farligt avfall. I stort sett alla verksamheter som har för avsikt att lagra, återvinna eller bortskafter farligt avfall måste antingen ha tillstånd eller ha gjort en anmälan enligt miljöprövningsförordningen (2013:251). Av det följer att alla verksamheter som får ta emot och återvinna eller bortskafter avfall också måste föra anteckningar⁴⁷. Av 55-58 §§ avfallsförordningen framgår att anteckningsskyldighet även gäller för följande aktörer:

- Yrkesmässig verksamhet där farligt avfall uppkommer.
- Den som yrkesmässigt samlar in farligt avfall (inkluderar mellanlager av farligt avfall).
- Den som transporterar farligt avfall och är tillståndspliktig enligt 36 § eller anmälningspliktig enligt 42 § avfallsförordningen (2011:927).
- Den som handlar med eller mäklar farligt avfall.

Av ovanstående framgår att samtliga aktörer i en transportkedja av farligt avfall har ansvar för att ”hålla information” om det farliga avfallet vilket, fram till nu, är det sätt som Sverige hittills valt för att uppfylla kravet om spårbarhet för farligt avfall i avfallsdirektivet. Med detta som grund bör krav om uppgiftslämning/informationsöverföring även fortsättningsvis ligga hos samtliga aktörer i transportkedjan.

Samtliga alternativ som redovisas i detta avsnitt innebär att transporter av farligt avfall kommer att kunna spåras men med mer eller mindre tillförlitlighet beroende på vem som lämnar uppgifter. Alla förslag utgår ifrån en central digital lösning dit de uppgifter som krävs för att uppnå spårbarhet, det vill säga de uppgifter som anges i tabell 2, sid. 33, ska inrapporteras.

Det bedöms som tillräckligt att de verksamheter som behandlar sitt egna farliga avfall rapporterar aggregerad information årligen till den digitala lösningen, detta eftersom inga transporter behöver spåras.

3.2.2 Import och export av farligt avfall

I EU:s avfallstransportförordning⁴⁸ finns regler om att anmälningspliktigt avfall, vilket bland annat inkluderar farligt avfall, ska kunna spåras vid transport över

⁴⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG om avfall (19 november 2008)

⁴⁷ 54§ avfallsförordning (2011:927)

⁴⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall

gränser. Enligt EG-förordningen är det dock inte möjligt att kräva en digital rapportering, se avsnitt 3.2.6.3.

3.2.3 Spårbarhet av farligt avfall från hushåll

I genomsnitt samlar kommunerna in cirka 7,7 kg farligt avfall per medborgare och år (Avfall Sverige, 2015). Det är svårt att motivera att varje enskild medborgares farliga avfall skall kunna spåras, från dess uppkomst till att det kommer till en verksamhet som har tillstånd, eller har gjort den anmälsom krävs för att få hantera avfallet. Det skulle innebära att uppgifter ska inhämtas från samtliga Sveriges hushåll vilket skulle resultera i en mycket stor mängd information. Dessutom skulle databehandlingen bli mycket administrativt belastande samtidigt som varje hushåll hanterar relativt små mängder farligt avfall. Det är också därför som det i nuvarande lagstiftning finns undantag från krav om anteckningar och transportdokument, se 62 § avfallsförordningen (2011:927).

Enligt 35 § avfallsförordningen ska kommunen samla in och transportera hushållsavfall som är farligt avfall till en behandlingsanläggning, om inte annat följer av föreskrifter om producentansvar som har meddelats med stöd av 15 kap. 6 § miljöbalken. Sådana transporter är, enligt 62 § avfallsförordning (2011:927), också undantagna från kravet om att föra anteckningar och upprätta transportdokument. Av detta följer att det är rimligt att uppgifter om spårbarhet inte heller behöver inrapporteras för transporter där hushållsavfall som är farligt avfall hämtas från flerbostadshus eller enskilda villor etcetera. Kravet på inrapportering av spårbarhetsuppgifter ska läggas först på sådana transporter som går från den avfallsanläggning dit det farliga hushållsavfallet, efter insamling och utsortering från annat hushållsavfall, först lämnas.

3.2.4 Register över insamlare, handlare och mäklare av avfall

I avfallsdirektivet anges att det, i respektive medlemsstat, ska finnas ett register över handlare, mäklare och insamlare av avfall (artikel 26). Dessa ska enligt direktivet också ha krav på sig att själv föra ett register över det farliga avfallet som de befattar sig med (artikel 35). Detta är infört i nuvarande avfallsförordning i form av den s.k. anteckningsskyldigheten. När det gäller handlare och mäklare ska de, för varje slag av farligt avfall, anteckna uppgifter om:

1. varifrån det farliga avfallet kommer,
2. den mängd som säljs eller förmedlas årligen, och
3. till vem avfallet säljs eller förmedlas.

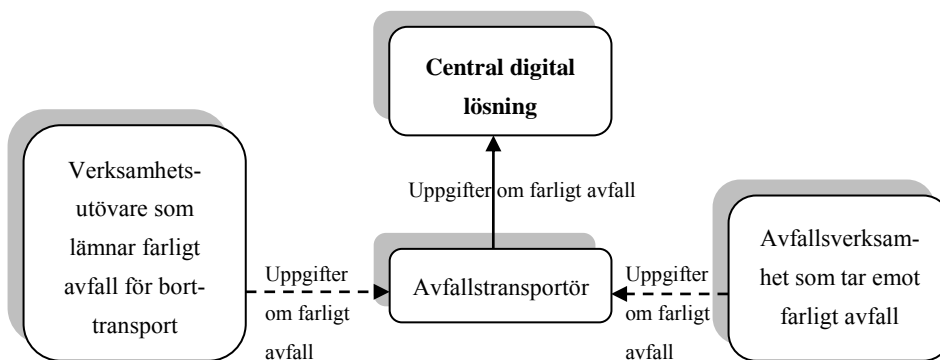
För insamlare så gäller liknande krav men punkt två och tre är istället formulerad på följande sätt:

2. hur ofta insamling sker, och
3. den mängd som samlas in årligen.

Sverige uppfyller kravet på registerhållning av dessa verksamheter genom att respektive länsstyrelse har uppgifter om dessa i sina ärendehanteringssystem eftersom dessa verksamheter är anmälningspliktiga till länsstyrelsen.

3.2.5 Analys av alternativ

3.2.5.1 ALTERNATIV A1: AVFALLSTRANSPORTÖRERNA ANSVARAR FÖR RAPPORTERINGEN

Figur 2.

Om avfallstransportörerna (alternativ A1, tabell 3, sid 49) får ansvar för att rapportera in de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten av farligt avfall, innebär det att de behöver få uppgifter om det farliga avfallet från dem som lämnar avfallet, samt få uppgifter om hur avfallet hanterats/behandlats från den verksamhet som tagit emot det farliga avfallet.

Den som transporterar sitt eget farliga avfall, det vill säga farligt avfall som uppstått i den egna verksamheten, har samma rapporteringskyldighet som andra avfallstransportörer. Skillnaden är att de endast behöver inhämta uppgifter från en källa verksamheten där det farliga avfallet hanterats/behandlats. De som utför egentransport har redan all övrig information om det farliga avfallet som krävs för att uppfylla spårbarheten eftersom de själva skapat avfallet och transporterar det.

Konsekvenser för verksamhetutövare som lämnar farligt avfall för borttransport
 Alla yrkesmässiga verksamheter som lämnar över farligt avfall för borttransport måste samtidigt lämna över de uppgifter om det farliga avfallet till den som ska utföra avfallstransporten det vill säga uppgifter a-d och f i tabell 2, sid 32. Denna överföring av uppgifter kan ske på valfritt sätt.

Konsekvenser för avfallsverksamheter

Avfallsverksamheter måste rapportera uppgifter om hur det farliga avfallet behandlats/hanterats till den avfallstransportör som lämnade det farliga avfallet till verksamheten. Rapporteringen kan ske på valfritt sätt men avfallsverksamheten bör få en viss tid på sig innan informationen lämnas över till transportören eftersom det kan krävas viss intern logistik inom verksamheten samt analys av avfallet för att bestämma lämplig hantering/ behandling.

Konsekvenser för avfallstransportör

De uppgifter som erhållits från den verksamhetsutövare som lämnade det farliga avfallet och den verksamhet som tog emot det farliga avfallet rapporterar avfallstransportören i en central digital lösning. Mottagandet av denna information kommer att kräva att transportörerna anpassar sina administrativa system för att kunna ta emot informationen samt att föra över uppgifterna till den digitala lösningen. Uppgifterna ska föras in det datum som transporten genomförs. Uppgifter om behandling/hantering av det farliga avfallet ska dock föras in först efter en viss tidsrymd.

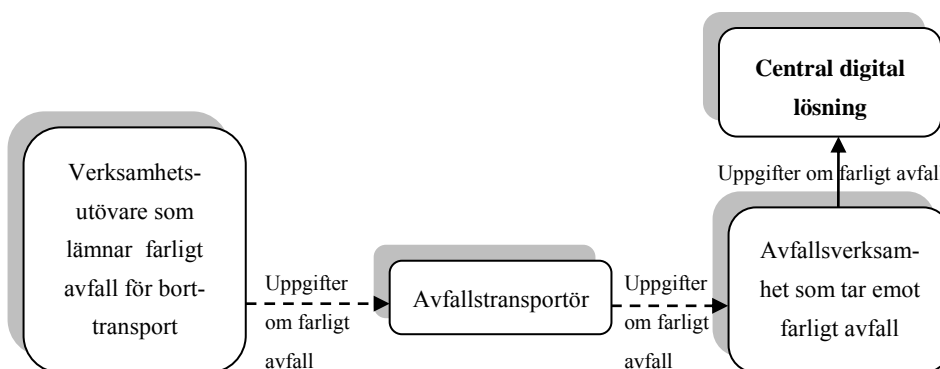
För den som transporterar sitt eget farliga avfall är konsekvenserna likadana förutom att de inte behöver hämta in uppgifter från någon lämnare eftersom det är de själva som skapat avfallet och transporterar det till en avfallsverksamhet.

Konsekvenser för tillsynsmyndigheter och statistikansvarig myndighet

När uppgifter ska föras över mellan aktörer för att en annan aktör ska rapportera all information till den digitala lösningen, innebär det en risk för att något faller bort på vägen eller att informationen förvrängs på väg till nästa aktör i kedjan, såvida överföringen inte sker digitalt. Risker med tillförlitligheten av informationen innebär problem både vid tillsyn och vid statistikframställning.

När tillsynsmyndigheten ska granska uppgifterna som lämnats i den digitala lösningen kan det också innebära problem med att utröna vem som ska anses ha ansvaret för uppgifternas riktighet/tillförlitlighet.

3.2.5.2 ALTERNATIV B: A-, B- OCH C-KLASSADE AVFALLSVERKSAMHETER ANSVARAR FÖR RAPPORTERINGEN

Figur 3.

Om anmälnings- och tillståndspliktiga avfallsverksamheter (alternativ B, tabell 3, sid 49) får ansvar för att rapportera in de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten av farligt avfall, innebär det att de måste få uppgifter om det farliga avfallet från de som lämnat över det farliga avfallet för borttransport och/eller från avfallstransportörer.

Konsekvenser för verksamhetsutövare som lämnar farligt avfall för borttransport

Alla yrkesmässiga verksamheter som lämnar över farligt avfall för borttransport måste samtidigt lämna över uppgifterna a-d och f i tabell 2, sid 32 till den som ska utföra avfallstransporten eller direkt till den mottagande verksamheten och då lämna över alla uppgifter från a-f. Denna överföring av uppgifter kan ske på valfritt sätt.

Konsekvenser för avfallstransportör

Avfallstransportören som ska transportera bort det farliga avfallet ska lämna över de uppgifter som finns uppräknade i tabell 2, sid 32, och som erhållits från den verksamhetsutövare som lämnat det farliga avfallet för borttransport, till den avfallsverksamhet som tar emot avfallet. Denna överföring av uppgifter kan ske på valfritt sätt. För den som transporterar sitt eget farliga avfall är konsekvenserna desamma förutom att de inte behöver hämta in uppgifter från någon lämnare eftersom de själva skapat avfallet och transporterar det till en avfallsverksamhet.

Konsekvenser för avfallsverksamheter som tar emot farligt avfall

För att avfallsverksamheter ska kunna rapportera de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten av farligt avfall till en digital lösning krävs att de får uppgifter om det farliga avfallet från avfallstransportörer och/eller dem som lämnat avfallet för borttransport.

För att avfallsverksamheterna ska kunna ta emot och föra in dessa uppgifter i en digital lösning krävs att de på något sätt anpassar sina administrativa system.

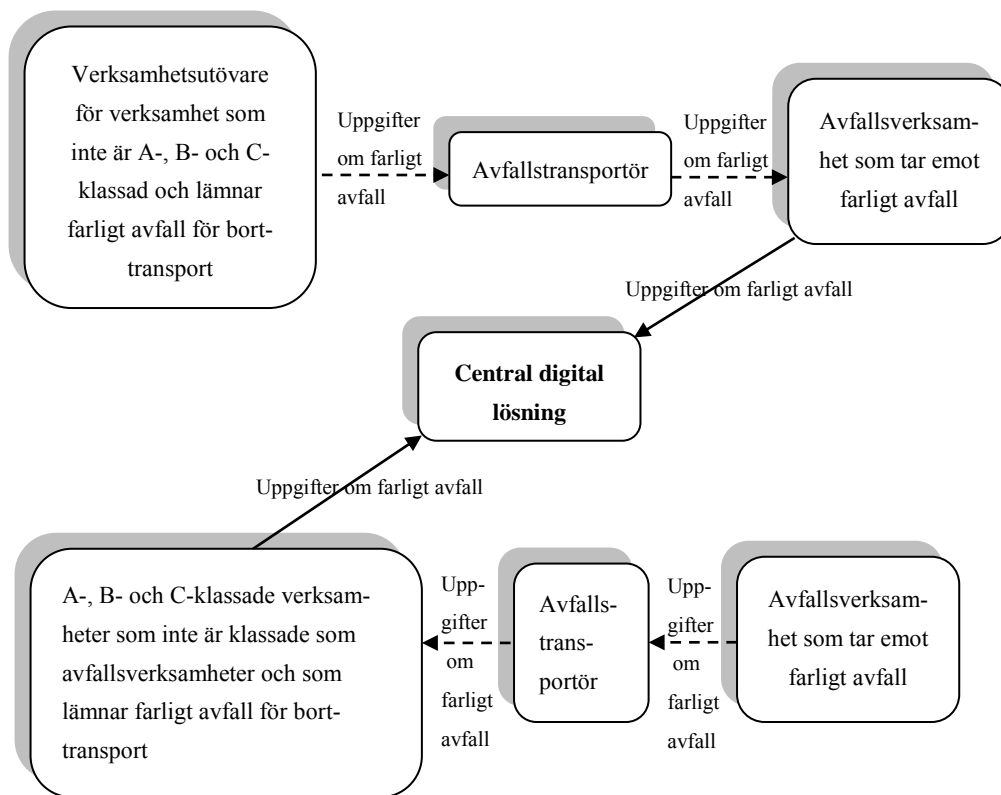
Rapporteringen av uppgifterna kan ske på valfritt sätt men ska ske vid mottagandet av det farliga avfallet. Avfallsverksamheten bör dock få en viss tid på sig innan uppgifterna om behandling rapporteras in eftersom det kan krävas viss intern logistik inom verksamheten samt analys av avfallet för att bestämma lämplig hantering/behandling.

Konsekvenser för tillsynsmyndigheter och statistikansvarig myndighet

När uppgifter ska föras över mellan aktörer för att en annan aktör ska rapportera in all information till den digitala lösningen innebär det en risk för att något faller bort eller förvrängs på väg till nästa aktör i kedjan, detta såvida inte överföringen sker digitalt. Risker med tillförlitligheten av informationen innebär problem både vid tillsyn och vid statistikframställning.

När tillsynsmyndigheten ska granska uppgifterna som lämnats i den digitala lösningen kan det också innebära problem med att utröna vem som ska anses ha ansvaret för uppgifternas riktighet/tillförlitlighet.

3.2.5.3 ALTERNATIV C: A-, B- OCH C-KLASSADE VERKSAMHETER ANSVARAR FÖR RAPPORTERINGEN

Figur 4.

Alternativ C i tabell 3, sid 49, innebär att anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter ska få ansvar för att rapportera in de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten av farligt avfall. För avfallsverksamheter innebär det att de måste få uppgifter om det farliga avfallet från dem som lämnat det farliga avfallet för borttransport och/eller från avfallstransportörer. De övriga anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheterna, det vill säga de som inte är klassade som avfallsverksamheter, får ansvar för att rapportera in de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten av det farliga avfall som de lämnat ifrån sig .

Konsekvenser för verksamhetsutövare som lämnat farligt avfall för borttransport och inte är A-, B- och C-klassade verksamheter

Alla yrkesmässiga verksamheter som skapar farligt avfall och inte är A-, B- eller C-klassade måste vid borttransport av det farliga avfallet lämna över uppgifterna a-d och f i tabell 2, sid 32, till den som ska utföra avfallstransporten eller direkt till den avfallsverksamhet som tar emot avfallet och då lämna över alla uppgifter från a-f. Denna överföring av uppgifter kan ske på valfritt sätt.

Konsekvenser för avfallstransportör

Avfallstransportörer som ska transportera bort det farliga avfallet från verksamheter som inte är A-, B- och C-klassade ska lämna över de uppgifter som beskrivits i tabell 2, sid 32, och som erhållits från den verksamhetsutövare som lämnat det farliga avfallet för borttransport, till den avfallsverksamhet som tar emot avfallet. Denna överföring av uppgifter kan ske på valfritt sätt.

För den som transporterar sitt eget farliga avfall är konsekvenserna desamma förutom att de inte behöver hämta in uppgifter från någon lämnare eftersom de själva skapat avfallet och transporterar det till en avfallsverksamhet.

Konsekvenser för A-, B- och C-klassade avfallsverksamheter

Avfallsverksamheter får ansvar för att rapportera in de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten av farligt avfall till en digital lösning. Det innebär att de ska få uppgifter om det farliga avfallet från avfallstransportörer och/eller från dem som lämnat det farliga avfallet för borttransport, för verksamheter som inte tillstånd- eller anmälningspliktiga.

Mottagandet av dessa uppgifter kommer att kräva att avfallsverksamheterna anpassar sina administrativa system för detta samt att uppgifterna förs över till den digitala lösningen. Avfallsverksamheterna ska utöver den information man fått om det farliga avfallet även föra in uppgifter om hur det farliga avfallet behandlats till den digitala lösningen, det vill säga uppgift g i tabell 2, sid 32. Rapporteringen kan ske på valfritt sätt men ska ske vid mottagandet av det farliga avfallet. Avfallsverksamheten bör dock få en viss tid på sig innan uppgifterna om behandling rapporteras in eftersom det kan krävas viss intern logistik inom verksamheten samt analys av avfallet för att bestämma lämplig hantering/behandling.

Konsekvenser för A-, B- och C-klassade verksamheter (avfallslämnare)

A-, B- och C-verksamheter får ansvar att rapportera in till en digital lösning de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten av det farliga avfall som de lämnat ifrån sig.

Detta kommer att kräva att verksamheterna på något sätt anpassar sina administrativa system för att kunna föra in uppgifterna i en digital lösning.

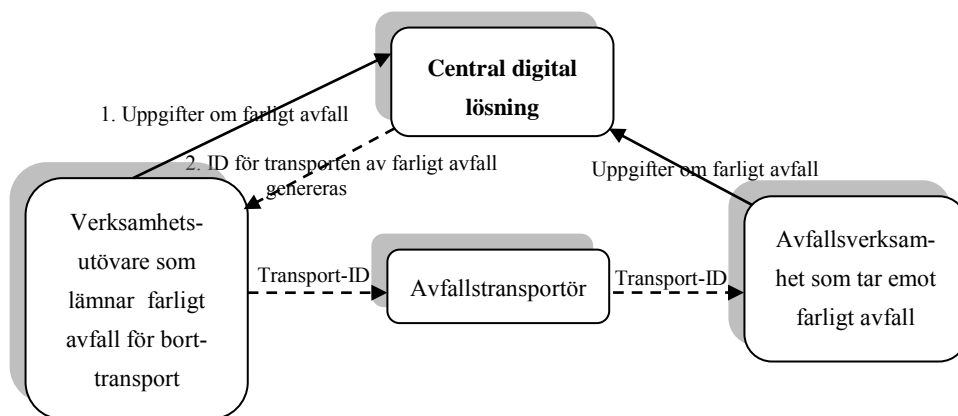
Rapporteringen kan ske på valfritt sätt men uppgifterna ska föras in det datum som borttransporten genomförs. Verksamheten bör dock få en viss tid på sig innan uppgifterna om behandling rapporteras eftersom det kan ta tid innan man får denna information från den mottagande avfallsverksamheten. Det beror på att det krävs viss intern logistik inom den mottagande verksamheten, samt analys av avfallet för att bestämma lämplig hantering/behandling.

Konsekvenser för tillsynsmyndigheter och statistikansvarig myndighet

När uppgifter ska föras över mellan aktörer för att en annan aktör ska rapportera in all information till den digitala lösningen, innebär det även i detta alternativ risk för att något faller bort på vägen eller att informationen förvrängs på väg till nästa aktör i kedjan, om inte överföringen sker digitalt. Risker med bristande tillförlitlighet i informationen innebär problem både vid tillsyn och vid statistikframställning.

Ett sådant förfarande kan också innebära problem med att ta reda på vem som har ansvaret för uppgifternas tillförlitlighet när tillsynsmyndigheten ska granska de uppgifter som lämnats i den digitala lösningen.

3.2.5.4 EN VARIANT AV ALTERNATIV F: YRKESMÄSSIGA VERKSAMHETER SOM LÄMNAR FARLIGT AVFALL FÖR BORTTRANSPORT OCH A-, B- OCH C-KLASSADE AVFALLSVERKSAMHETER ANSVARAR FÖR RAPPORTERINGEN

Figur 5.

Detta alternativ är en anpassning av alternativ F i tabell 3, sid 49, och benämns i det följande ”alternativ F1”. Alternativ F1 innebär att alla yrkesmässiga verksamheter som lämnar farligt avfall för borttransport och de avfallsverksamheter som tar emot farligt avfall, ska rapportera de uppgifter som krävs för att uppfylla spårbarheten, det vill säga de uppgifter som beskrivits i tabell 2, sid 32, i den digitala lösningen. Det betyder att en yrkesmässig verksamhet som lämnar farligt avfall för borttransport ska rapportera in uppgifter till en central digital lösning vid borttransporten. Vid inrapporteringen genererar den digitala lösningen en ID-beteckning för transporten som verksamheten lämnar över till den som ska utföra transporten. När transporten kommer fram till den mottagande avfallsverksamheten ska transportören lämna över ID-beteckningen till avfallsverksamheten. Den ska i sin tur kvittera att transporten tagits emot och föra in uppgifter om avfallet i den digitala lösningen utifrån sin bedömning av det farliga avfallet, det vill säga avfallstyper och mängder. Avfallsverksamheten som tar emot det farliga avfallet ska även, inom en viss

avgränsad tid från det att det farliga avfallet inkom till verksamheten, föra in uppgifter om behandling av det farliga avfallet i den digitala lösningen.

Alternativ F1 innebär att ett stort antal verksamhetsutövare får en förändrad och i vissa fall en utökad administration för att dokumentera farligt avfall. I nuvarande lagstiftning finns dock redan krav på att samtliga yrkesmässiga verksamheter som lämnar farligt avfall för borttransport ska föra anteckningar som huvudsakligen avser samma uppgifter som ska föras in i den digitala lösningen. Alltså innebär det eventuella administrativa merarbetet främst att man ska föra in uppgifter i en central digital lösning istället för att som idag dokumentera dessa på annat sätt. Det samma gäller för de avfallsverksamheter som tar emot farligt avfall.

Konsekvenser för verksamhetsutövare som lämnar farligt avfall för borttransport

Alla yrkesmässiga verksamheter som lämnar farligt avfall för borttransport måste innan transporten säkerställa att uppgifter a-f i tabell 2, sid 32, förs in till den digitala lösningen. Denna överföring av uppgifter kan ske på valfritt sätt. Vid överföringen erhålls en ID-beteckning för leveransen som ska lämnas över till avfalls-transportören.

Konsekvenser för avfallstransportör

Vid hämtning av farligt avfall ska transportören kvittera mottagandet av avfallet i den digitala lösningen. Avfallstransportörer ska sedan lämna över ID-beteckning till den avfallsverksamhet som tar emot avfallet. Överlämning av ID-beteckningen kan ske på valfritt sätt.

Den som själv transporterar sitt farliga avfall från den egna verksamheten till en avfallsverksamhet ska innan transporten säkerställa att uppgifter a) till f) i tabell 2, sid. 33, förs in till den digitala lösningen. Vid överföringen erhålls en ID-beteckning för leveransen och den ska lämnas över till den avfallsverksamhet som tar emot avfallet. Överlämning kan ske på valfritt sätt.

Konsekvenser för avfallsverksamheter

Avfallsverksamheter ska vid mottagandet av farligt avfall ta emot dess ID-beteckningen från avfallstransportören och omedelbart kvittera mottagandet i den digitala lösningen. Därefter ska avfallsverksamheten utifrån egen bedömning rapportera uppgifter om det inkomna avfallet, det vill säga avfallstyper och mängder, och föra in uppgifterna i den digitala lösningen om hur det farliga avfallet har hanterats (återvinnings- och bortskaffningskoder enligt bilaga 2 och 3, avfallsförordningen) det vill säga uppgift g i tabell 2, sid 32. Avfallsverksamheten bör få en viss tid på sig innan uppgifterna om behandling behöver rapporteras eftersom det kan krävas viss intern logistik inom verksamheten, samt analys av avfallet för att bestämma lämplig hantering/behandling. Rapporteringen kan ske på valfritt sätt.

I de fall det inkommer farligt avfall till verksamheten utan att det i den digitala lösningen finns någon registrering från en avfallslämnare, där ID-beteckningen

alltså saknas, bör mottagaren ha en skyldighet att utöver avfallstyper och mängder etcetera, även rapportera uppgifter om transportör och den verksamhet som lämnat avfallet för borttransport, om sådan information finns,.

Avfallsverksamheterna kommer att behöva anpassa sina administrativa system för att hantera informationen och föra över uppgifterna till den digitala lösningen.

Konsekvenser för tillsynsmyndigheter och statistikansvarig myndighet

Genom denna lösning minimeras mängden uppgifter som ska föras över mellan olika aktörer i kedjan vilket minimerar risken för att något faller bort på vägen eller att informationen förvrängs på väg till nästa aktör. Det gör att informationens tillförlitlighet ökas, vilket underlättar tillsynen och statistikframställning.

Det blir också tydligt vem som har ansvaret för uppgifternas riktighet/tillförlitlighet när tillsynsmyndigheten ska granska de uppgifter som lämnats i den digitala lösningen.

3.2.5.5 KONSEKVENSER FÖR VERKSAMHETSUTÖVARE OAVSETT
ALTERNATIV

Vid hanteringen av inkommet farligt avfall kan avfallsverksamheter både ta emot farligt avfall och skapa nytt farligt avfall. Om till exempel farligt avfall omlastas och likadana avfallstyper sammanförs, ska det rapporteras vidare antingen till den digitala lösningen eller till transportören beroende på vilket av ovan redovisade alternativ som väljs. Vid ett förfarande där samma typ av farligt avfall från flera andra verksamheter sammanförs, ska borttransporten från avfallsverksamheten betraktas som en ny leverans och transport av farligt avfall. En avfallsverksamhet kan alltså behöva redovisa uppgifter både som lämnare och mottagare av farligt avfall.

Alla avfallsverksamheter kommer att behöva anpassa sina administrativa system/IT-system så att de kan rapportera in uppgifter på ett sätt som passar till valt alternativ, vilket troligen medför en kostnad. Det kan förutsättas att åtminstone alla A- och B-verksamheter samt de flesta C-verksamheter har avfallsdata lagrade i befintliga IT-system. Endast ett fåtal C-verksamheter torde idag använda manuella system för lagring av avfallsdata. När det gäller andra verksamheter, det vill säga sådana som inte är A-, B- eller C-klassade, borde även de flesta av dessa ha egna IT-system. Kostnaden är i dessa fall kopplad till att anpassa de egna IT-systemen så att man kan omvandla egna data till ett rapporteringsformat som passar till valt alternativ.

I de alternativ där information ska skickas från en aktör till en annan i avfallsflödet kan det bli det komplicerat att anpassa IT-systemen så att en digital överföring kan ske. Om exempelvis avfallstransportörerna ska ansvara för all rapportering ska det överföras information från exempelvis cirka 4 800 avfallsverksamheter till i storleksordningen 2 000-5 000 transportörer. Alla dessa verksamhetsutövare har rim-

ligtvis inte samma IT-lösning vilket får till följd att ett flertal olika lösningar och anpassningar för överföring kan behövas. Om samtliga aktörer istället rapporterar till en central digital lösning har aktörerna enbart en mottagande digital lösning att ta hänsyn till vid en digital överföring av information.

3.2.5.6 KONSEKVENSER FÖR MYNDIGHETER

Oavsett vilken myndighet som får ansvaret för att utveckla den digitala lösningen innebär det utvecklingskostnader samt därefter kostnader för förvaltning och drift. Relativt omfattande vägledningsinsatser kommer också att krävas. Någon form av kundtjänst för frågor om rapportering till den digitala lösningen kommer att behövas.

En central digital lösning där man som tillsynsmyndighet har tillgång till den information som krävs för att spåra transporter av farligt avfall kommer troligen att leda till en ökad tillsyn av hantering, flöden och transporter av farligt avfall. Den skyldighet att föra anteckningar om farligt avfall som finns i nuvarande lagstiftning kan ersättas med att informationen istället registreras i den digitala lösningen. Detta eftersom de uppgifter som ska rapporteras till den digitala lösningen i princip motsvarar anteckningsskyldighetens krav. Nuvarande lagstiftning om skyldighet att föra anteckningar rörande farligt avfall är något oprecis och Naturvårdsverket har inte väglett i frågan vilket har föranlett att anteckningarna om farligt avfall har varierande kvalitet, och att efterlevnaden av reglerna har tolkats på olika sätt av tillsynsmyndigheterna. Införandet av tydligare regler och en central digital lösning kommer att innebära att inrapporteringen av uppgifter ska göras på ett strukturerat och detaljerat sätt vilket sannolikt medför en likvärdig tillämpning över hela landet vilket leder till ökad rättssäkerhet.

Ur den digitala lösningen kommer tillsynsmyndigheterna att kunna göra utsökningar för att granska hur mycket farligt avfall som transporterats från olika verksamheter. Då kan man vid tillsyn lättare kontrollera om verksamheterna hanterar och borttransporterar farligt avfall på ett korrekt sätt.

Beroende på hur straffbestämmelser och regler om miljöstraffavgifter utformas kan tillsynsmyndigheternas arbetsuppgifter komma att påverkas. Om det till exempel införs ett krav på att miljöstraffavgift ska beslutas om en verksamhetutövare underlåter att registrera de uppgifter som krävs i den digitala lösningen kan det innebära administrativt merarbete. Det är därför viktigt att man vid införande av nya bestämmelser funderar på hur dessa ska införas. Ett stegvis införande kan vara lämpligt, det vill säga att kravet på registrering i den digitala lösningen introduceras och det först ett år efter introduktionen införs en miljöstraffavgift för dem som underlåter att uppfylla kravet.

3.2.5.7 SLUTSATSER

- Samtliga alternativ, utom alternativet där yrkesmässiga verksamheter som lämnar farligt avfall för borttransport och mottagande avfallsverksamheter an-

svarar för rapporteringen, kräver informationsöverföring från en aktör till en annan för att spårbarhet ska uppnås.

- Informationsöverföring från en aktör till en eller flera aktörer i avfallsflödet medför en risk för att affärsförhållanden kan röjas vilket kan undergräva förtroendet för spårbarhetssystemet. Anpassningar av IT-system blir mycket komplicerat när det är ett stort antal olika enskilda aktörer som ska kommunicera information. En annan risk vid informationsöverföring mellan olika aktörer, om den inte sker digitalt, är att information kan förvrängas eller falla bort. Ansvar för uppgifternas riktighet/tillförlitlighet kan också vara oklar.
- En effektiv rapportering till en gemensam digital lösning kräver att rapporterande verksamhetsutövare på ett eller annat sätt anpassar sina administrativa system/IT-system.
- Innan en digital lösning tas i drift behövs en tydlig vägledning om vilka uppgifter som ska rapporteras och hur det ska göras.
- En central digital lösning kommer att kräva att en kundtjänst/helpdesk upprättas. Under uppstartsfasen av den digitala lösningen behöver den sannolikt bemannas med minst två personer. Efter det första året bör man utvärdera hur den fortsatta resurstillsättningen bör se ut. Det kan behövas en permanent funktion.

3.2.6 Förslag med motivering

3.2.6.1 LÄMNARE OCH MOTTAGARE AV FARLIGT AVFALL INOM SVERIGE

Det alternativ som vi bedömer som lämpligast att införa är att alla yrkesmässiga verksamheter som lämnar ifrån sig farligt avfall och den avfallsverksamhet som tar emot farligt avfall rapporterar nödvändiga uppgifter till den digitala lösningen, det vill säga alternativ F1 (se avsnitt 3.2.5.4). Alternativet innebär att hundratusentals verksamhetsutövare årligen behöver rapportera levererat och mottaget farligt avfall till den digitala lösningen.

Förslaget innebär att den som är närmast informationen och har rådighet över det farliga avfallet ska föra in uppgifterna i en central lösning. Det finns ett värde att lägga rapporteringskrav både på den som lämnar det farliga avfallet (ofta den som alstrar avfallet), och den verksamhet som tar emot det. Ur ett tillsynsperspektiv innebär det att man kan jämföra avfallslämnarens uppgifter med de uppgifter som införts av mottagaren. Registreringen av uppgifterna i den digitala lösningen vid leverans och mottagande sker nära nog i realtid. Om det finns en diskrepans i informationen kan tillsynsmyndigheten utföra tillsyn baserat på uppgifterna.

Att åstadkomma en spårbarhet av farligt avfall är möjligt att göra med samtliga av alternativen i tabell 3, sid 49, men de flesta alternativen kräver någon form av informationsöverföring från ett led till ett annat. Alternativ F1 innebär att endast en ID-beteckning behöver överföras mellan den som lämnar farligt avfall för borttransport och den avfallsverksamhet som tar emot avfallet. I samtliga andra alternativ måste en större mängd uppgifter föras över mellan aktörer för att en annan aktör ska rapportera in dessa i den digitala lösningen. Om denna överföring inte sker

digitalt finns det risk för att något i informationen faller bort eller förvrängs på väg till nästa aktör i kedjan. Det finns också risk för att affärsförhållanden röjs vid en överföring mellan privata aktörer. Ett sådant förfarande innebär dessutom en fördröjning i registreringen av de uppgifter som avser avfallsleveransen, samt problem med att utröna vem som har ansvaret för uppgifternas tillförlitlighet, vilket sannolikt skulle försvåra tillsynsmyndigheternas arbete.

I de utvärderingar av hanteringen av farligt avfall i Sverige som genomförts både 2007 (Naturvårdsverket, 2007) och 2015 (Naturvårdsverket, 2016b) framhåller miljöinspektörerna att kunskapsbristerna är mest påtagliga bland anmälningspliktiga och icke tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter. De branschföreträdare för avfallsbehandlingsanläggningar som intervjuades i utvärderingen 2015 framhöll att det mest problematiska ledet när det gäller information och kunskap är där avfallet uppkommer, det vill säga vid källan. De säger också att om det farliga avfallet kommer in i systemet på ”rätt” sätt så fortsätter det i regel att behandlas korrekt genom hela kedjan. Utifrån detta perspektiv blir det tydligt att det kommer att behövas omfattande vägledning för att få in så korrekta uppgifter som möjligt.

Förslaget i kombination med en digital lösning föreslås ersätta de särskilda kraven på yrkesmässiga verksamheter att föra anteckningar och att upprätta transportdokument. Om föreslagna ändringar genomförs behöver Naturvårdsverkets föreskrifter om transporter av avfall, NFS 2005:3, upphävas och en ny föreskrift tas fram.

Nya sanktionsbestämmelser bör införas stegvis för att inte tillsynsmyndigheterna ska bli alltför belastade med administration. Detta kan exempelvis göras genom att kravet på registrering i den digitala lösningen introduceras och att en miljöskaktionsavgift som utfaller om verksamhetsutövaren underlåter att uppfylla detta krav införs först ett år efter introduktionen.

3.2.6.2 SPÅRBARHET AV HUSHÅLLENS FARLIGA AVFALL

För hushållens farliga avfall behövs inrapportering av spårbarhetsuppgifter endast från och med den transport som går från den avfallsverksamhet dit det insamlade och utsorterade farliga hushållsavfallet först lämnats. Det betyder att uppgifter om spårbarhet inte behöver rapporteras in för transporter när hushållsavfall som är farligt avfall hämtas från flerbostadshus, villor, etcetera. När det farliga avfallet ska transporteras från den första avfallsverksamheten inträder samma krav som för alla andra verksamheter som lämnar ifrån sig farligt avfall för borttransport. Om det farliga hushållsavfallet efter insamling från flerbostadshus, villor etcetera lämnas direkt till en avfallsverksamhet som bortskaffar det farliga avfallet blir denna information tillgänglig via de uppdaterade kraven på miljörapportering (se avsnitt 3.3.13).

3.2.6.3 IMPORT OCH EXPORT AV FARLIGT AVFALL

Gränsöverskridande transporter av avfall regleras på EU-nivå genom förordning (EG) nr 1013/2006, den så kallade GRÖT-förordningen. I GRÖT-förordningen

finns regler bland annat om vart olika typer av avfall får exporteras och om anmälnings- och informationsplikt för export och import av vissa avfallstyper. Naturvårdsverket föreslår därför att gränsöverskridande avfallstransporter som omfattas av GRÖT-förordningens tillämpningsområde inte ska omfattas av de regler som föreslås för transporter där både lämnare och mottagare av avfallet finns i Sverige, se avsnitt 3.2.6.1.

För att få en bra sammanställd bild över flöden och en i nära realtid spårbarhet av allt farligt avfall, samt för att underlätta framtagandet av statistik över export och import av farligt avfall, är det önskvärt att de anmälningar och uppgifter om transporter som aktörer i Sverige ska lämna enligt GRÖT-förordningen registreras i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar. Införandet i svensk lagstiftning av ett krav om digital anmälan och rapportering för gränsöverskridande avfallstransporter, även om den enbart riktas till verksamheter i Sverige, bedöms dock strida mot bestämmelsen i artikel 26.4 i GRÖT-förordningen. Enligt denna bestämmelse får den information och dokumentation som krävs enligt förordningen inlämnas och utbytas på elektronisk väg, förutsatt att de berörda behöriga myndigheterna och anmälaren går med på detta. Artikel 26.4 är föremål för diskussion inom EU och en förändring och ”modernisering” av regeln kan enligt Naturvårdsverkets bedömning förväntas inom loppet av några år, se avsnitt 2.4.2.1. Även om en digitalisering av kommunikationsförfarandet enligt GRÖT-förordningen får anses ligga väl i linje med den allmänna strävan att digitalisera och effektivisera EU-samarbetet, se till exempel EU:s handlingsplan för e-förvaltning (European Commission, 2016) vars syfte är att påskynda den digitala omvandlingen av medlemsstaternas och kommissionens offentliga förvaltningar, bedöms det inte möjligt att kräva en obligatorisk digital rapportering för avfall som omfattas av anmälningsplikt enligt GRÖT-förordningen. Vi föreslår därför en regel som innebär att digital rapportering av dessa uppgifter *får* ske i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar. Regeln möjliggör för Naturvårdsverket att i föreskrifter reglera vad som ska rapporteras i den digitala lösningen och hur det ska gå till.

Förslaget innebär alltså inte ett krav om obligatorisk digital anmälan och rapportering enligt GRÖT-förordningen. Naturvårdsverkets uppfattning är dock att anmälan och rapportering ska göras i en digital lösning när EU-rätten medger det.

3.2.6.4 HANDLARE, MÄKLARE OCH INSAMLARE AV AVFALL

Det alternativ som vi anser bör införas innebär att både handlare och insamlare av avfall kommer att bli tvungna att rapportera in nödvändiga uppgifter till den digitala lösningen om det farliga avfall som de hanterar. Detta eftersom de båda är att betrakta som yrkesmässiga verksamheter som tar emot och lämnar ifrån sig farligt avfall.

I vårt förslag kommer mäklare däremot inte att behöva rapportera in uppgifter till den digitala lösningen eftersom de endast förmedlar en tjänst. Att begära att mäklare skulle rapportera in uppgifter till den digitala lösningen skulle innebära att

samma uppgifter skulle rapporteras två gånger. Mäklaren förmedlar en tjänst till exempel förmedlar kontakten mellan en verksamhetsutövare som innehar farligt avfall och en lämplig transportör. Verksamhetsutövaren och transportören skulle i detta sammanhang ha krav på sig att rapportera in uppgifter om det farliga avfallet till den digitala lösningen. Att då ställa krav på att mäklaren också ska föra in uppgifter om samma transport förefaller inte rimligt då det skulle innebära en dubbelrapportering. För att uppfylla kraven i artikel 35 i avfallsdirektivet avseende mäklare föreslås dock att kravet på att föra anteckningar om det farliga avfall som förmedlats ligger kvar som i nuvarande lagstiftning⁴⁹.

3.2.6.5 FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

För att införa rapportering och hantering av uppgifter enligt förslag ovan behövs förändrade bestämmelser i avfallsförordningen. Ett av förslagen är att Naturvårdsverket bemyndigas att i föreskrifter närmare reglera inrapportering och hantering av uppgifter om transport av farligt avfall m.m. Bemyndigandet behövs främst för den mer detaljerade regleringen av hur uppgifter ska registreras i den digitala lösningen. Författningsförslaget i sin helhet, se avsnitt 4.

3.3 Bättre avfallsstatistik – analys och förslag

Vårt förslag i korthet:

Utöver tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter föreslår vi att även anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalken (alternativ C i tabell 3, sid 49) ska omfattas av en årlig rapporteringsplikt för bortlämnat eller mottaget icke-farligt avfall. Rapporteringen ska ske i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar och vara strukturerad och detaljerad. Mängder, avfallstyper och behandling ska rapporteras och specificeras enligt avfallsförordningens bilaga 2, 3 och 4.

Statistikunderlag om farligt avfall hämtas ur det digitala spårbarhetssystem som föreslås i denna redovisning, se avsnitt 3.5.

För att införa regler om en årlig rapportering för anmälningspliktiga verksamheter föreslås att bemyndigandet till Naturvårdsverket i 47 a § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd utvidgas till att även omfatta verksamheter som omfattas av anmälningsplikt enligt miljöprövningsförordningen. Nya krav om rapportering föreslås införas stegvis så att inte alla anmälningspliktiga verksamheter omfattas från början.

3.3.1 Statistik farligt avfall

Statistikbehovet för farligt avfall tillgodoses genom att de uppgifter som behövs hämtas ur spårbarhetssystemet, se avsnitt 3.2. Alternativen och redovisningen i avsnitt 3.3 avser därför enbart rapportering av icke-farligt avfall.

⁴⁹ 58 § Avfallsförordning (2011:927)

3.3.2 Alternativ för vilka som ska rapportera

Alternativen från delredovisningen, se avsnitt 3.1, är uppbyggd kring vilka, och därigenom även antalet verksamheter som omfattas och därmed får obligatorisk rapporteringsskyldighet. Detta är den avgörande skillnaden mellan alternativen.

Tabell 3 visar en sammanfattning av bedömningen av hur avfallsmängderna för olika alternativ täcks in jämfört med idag. Alternativen har justerats något jämfört med de som fanns med i delredovisningen, det vill säga de som anges i tabell 1.

Tabell 3. Täckning av målpopulation för respektive förslag i relation till idag; ++ (klart bättre), + (något bättre), x (ingen/marginell skillnad eller sämre). FA=Farligt avfall. IFA= Icke-farligt avfall.

Alt.	Förslag på rapportering	Spårbarh. FA	Uppkommet		Behandlat	
			FA	IFA	FA	IFA
A1	Verksamheter med tillstånd att yrkesmässigt transportera farligt avfall (ca 2 000 -5 000 st)	++	++	x	x	x
A2	Verksamheter med tillstånd att yrkesmässigt transportera avfall (ca 5000 -10 000 st)	++	++	+	x	x
B	A-, B-, och C-klassade avfallsanläggningar (ca 4 800 st)	++	+	x	++	+
C	A-, B-, och C-verksamheter (ca 24 000 st)	++	++	+	++	++
D	A- och B-klassade avfallsanläggningar (ca 1500 st)	x	x	x	x	x
E	Alla A- och B-verksamheter (ca 5 700 st)	+	+	x	+	x
F	"Alla" utom fysiska personer (mer än 1 000 000 st, varav 44 000 stycken har fler än 9 anställda)	++	++	++	++	++

3.3.3 Vad som ska rapporteras och hur det ska göras

Generellt gäller i alla alternativen att rapporteringen (uppgiftsinsamlingen) ska ske via standardiserade mallar (formulär) för att möjliggöra maskinell bearbetning. Uppgifterna ska kategoriseras med hjälp av avfallskoderna för olika avfallstyper i avfallsförordningens bilaga 4, samt hanteringskoderna enligt avfallsförordningens bilaga 2 och 3. Det gäller både rapporteringen för en bättre statistik och för spårbarhet av farligt avfall. Det är dessutom en redan bekant indelningsgrund som gäller på EU-nivå (List of Waste codes⁵⁰). Resultatet blir en mer enhetlig struktur vilket förenklar datainsamlingen, reducerar behovet av ytterligare datainsamling och innebär dessutom ett förtydligande för verksamhetsutövarna, samt minskar kostnaden för sammanställning av uppgifter ur miljörapporterna. Dessutom åstadkommer man en mindre osäker och mer detaljerad statistik än idag. Uppgiftsin-

⁵⁰KOMMISSIONENS BESLUT av den 18 december 2014 om ändring av beslut 2000/532/EG om en förteckning över avfall enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0955&from=EN>

samlingen ska också kunna genomföras genom att verksamhetsutövaren överför uppgifterna maskinellt, till skillnad från idag där alla uppgifter behöver rapporteras manuellt. Ordnade mallar (formulär) och möjlighet till maskinell överföring av uppgifter bör ge förenklad och effektivare rapportering av uppgifter för verksamhetsutövarna.

Rapporteringskraven behöver utformas så att de även täcker in informationspliktigt avfall (enligt EU:s avfallstransportförordning) som exporteras från en verksamhet eller importerats till en verksamhet. Verksamheter ska även redovisa det avfall som behandlas internt. De rapporterade avfallsbehandlingsanläggningarna behöver få tillgång till uppgifter från avsändaren och transportören för att det ska gå att fastställa om det är primärt eller sekundärt avfall samt vilket ursprung de har. Det mottagna avfallets ursprung ska anges uppdelat på sektorer enligt WStatR⁵¹-rapporteringen, se tabell 4, vilket kan göras med en eller flera av nedanstående metoder:

- Utifrån avfallskoder hämtade från avfallsförordningens lista över avfallstyper, eftersom dessa gör det möjligt att avgöra branschtillhörighet,.
- Utifrån transportörens körorder eller uppgifter från transportören om avfallets ursprung.
- Utifrån kundregister.

Om avfallets ursprung inte går att identifiera enligt ovanstående metoder kan avfallsbehandlingsanläggningen i sista hand göra någon form av schablonbedömning av avfallets ursprung.

Tabell 4. Sektorer SNI (2007) enligt WStatR

Sektorer enligt SNI (2007)	
SNI 01-03	Jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske
SNI 04-09	Utvinning av mineral
SNI 10-12	Livsmedelsframställning
SNI 13-15	Textilvaru-, klädes- och lädertillverkning
SNI 16	Trä- och trävarutillverkning
SNI 17-18	Pappers- och pappersvarutillverkning
SNI 19	Raffinaderier
SNI 20-22	Kemikalietillverkning; Läkemedels-, gummi- och plastvarutillverkning
SNI 23	Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter
SNI 24-25	Stål- och metallframställning; Metallvarutillverkning

⁵¹ Regulation (EC) No 2150/2002 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2002 on waste statistics

Sektorer enligt SNI (2007)	
SNI 26-30	Verkstadsindustri : datorer, elektronik, optik, elapparatur, övriga maskiner, motorfordon, andra transportmedel
SNI 31-33	Möbler; Annan tillverkning; Reparation och installation av maskiner och apparater
SNI 35	Försörjning av el-, gas-, värme och kyla
SNI 36-37 och 39	Vattenförsörjning; Avloppsrening; Sanering, efterbehandling av jord och vatten samt annan verksamhet för föroreningsbekämpning
SNI 38	Avfallshantering; Återvinning inklusive skrotning av uttjänta fordon
SNI 41-43	Byggverksamhet
SNI 45-99 (exkl. 46.77)	Tjänster
SNI 46.77	Partihandel med avfallsprodukter och skrot utom motorfordon
Hushåll	Hushåll

3.3.4 Analys av alternativ för vilka som bör rapportera

3.3.4.1 ALTERNATIV D OCH E: A- OCH B-VERKSAMHETER

Alternativ D i tabell 3, sid 49, omfattar *tillståndspliktiga avfallsverksamheter* (A- och B-verksamheter) som hanterar avfall och är en delmängd av alternativ E som omfattar *alla* tillståndspliktiga verksamheter.

Uppkommet avfall

För statistik om uppkommet avfall begränsas uppgifterna till det som uppstår på avfallsmottagande A- och B- verksamheter (alternativ D) respektive alla A- och B- verksamheter (alternativ E). Med uppgifter från avfallsmottagande A- och B- verksamheter är det inte möjligt att täcka in (beräkna) all uppkomst av avfall och bestämma dess ursprung, eftersom riskerna för dubbelräkning eller täckningsfel är uppenbara. En försvårande omständighet är att avfall från olika branscher i stor utsträckning samlastas, vilket försvårar uppdelning av avfallet sett i ursprungshänseende.

I alternativ E täcks uppkommet avfall från alla A- och B-verksamheter in vilket förbättrar statistiken över uppkommet avfall jämfört med idag. Uppgifter om uppkomna mängder från andra verksamheter, däribland C-verksamheter, täcks dock inte in. Detta gäller exempelvis tjänstesektorn, skogsbruk och fiske. Det är svårt att från A- och B-verksamheter göra uppräknings som täcker in övriga verksamheter.

Behandlat avfall

När det gäller behandling av avfall täcks inte avfallsmottagande C-verksamheter in av systemet varför all behandling som sker i dessa inte kommer med. Det handlar exempelvis om förberedelse för återvinning, och vissa återvinningsförfaranden

såsom användning av jord- och mineralavfall i anläggningsarbeten. Det är svårt att utifrån uppgifter från avfallsmottagande A- och B-verksamheter beräkna den mängd avfall som behandlas av övriga avfallsmottagande verksamheter om man vill ha god kvalitet utan alltför stora osäkerheter.

Rapportering från verksamhetsutövarna kan fortsatt ske i SMP eller i ett annat inrapporteringssystem. Den utökade rapporteringen bedöms leda till en liten ökad administrativ börda för A- och B-verksamheter då de redan idag har krav på rapportering av avfall i miljörapporterna och har egna system för att digitalt registrera avfall. Att utöka kraven på vad och hur A- och B-verksamheter ska rapportera i fråga om avfall ligger inom Naturvårdsverkets bemyndigande varför någon förordningsförändring inte behövs.

Genom att använda en strukturerad och detaljerad mall för A- och B-verksamheter ger detta alternativ en bättre och mer detaljerad statistik än idag. Behovet av att använda enkäter för att få med övriga verksamheter, inklusive C-verksamheter, kvarstår dock, både för genererat och behandlat avfall. Därmed kvarstår även de problem som enkäter och uppskattningar medför för statistikens kvalitet.

Att utforma ett statistiksystem baserat på alternativ D eller E som med tillräcklig bredd förbättrar avfallsstatistiken bedöms inte vara möjligt.

3.3.4.2 ALTERNATIV B OCH C: A+B+C-VERKSAMHETER

Alternativ B i tabell 3, sid 49, omfattar alla *avfallsmottagande* verksamheter som klassificeras som tillståndspliktiga eller anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter (A-, B- och C-verksamheter) och är en delmängd av alternativ C som omfattar *alla* tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter.

Uppkommet avfall

Alternativ B förutsätter att de avfallsmottagande verksamheterna får in nödvändiga uppgifter från transportörer och avfallsalstrare för kunna skilja på primärt respektive sekundärt avfall, och om vem som alstrat det avfall som tas emot, det vill säga i vilken bransch det uppkom. Det är dock svårt att enbart med uppgifter från avfallsmottagande A-, B- och C-klassade verksamheter täcka in och beräkna all uppkomst av avfall och bestämma dess ursprung. En försvårande omständighet är även i detta fall att avfallet från olika branscher i stor utsträckning samlas, vilket försvårar ursprungsuppdelningen av avfallet.

Eftersom avfallsgenererande verksamheter inkluderas i alternativ C finns stora möjligheter att beräkna de uppkomna avfallsmängderna utan att kräva in uppgifter om ursprung vid verksamheternas avfallsmottagning. Avfall alstras emellertid även av andra verksamheter, exempelvis i tjänstesektorn, såsom skolor, restauranger och livsmedelsbutiker, och i byggbranschen med dess många små aktörer. Dessutom ingår inte avfall från hushåll, information som dock förutsätts hämtas från Avfall Sverige via Avfall Web. Avfall från jordbruk utan djurhållning, eller där djurhåll-

ningen omfattar mindre än 100 djur, ingår inte heller, eftersom de varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Behandlat avfall

Genom att inkludera avfallsmottagande C-verksamheter täcks en större del av avfallsbehandlingen än för alternativ D eller E. C-verksamheter består främst av verksamheter med olika typer av behandling eller återvinning. Den sammanlagda mängden avfall som hanteras i C-verksamheter är inte känd, men uppskattningar av bygg- och rivningsavfall visar att avfallsmängderna även i dessa verksamheter kan vara stora i förhållande till de mängder som hanteras i tillståndspliktiga verksamheter.

Uppgifter om avfall som exporteras från en verksamhet som varken är tillstånds- eller anmälningspliktig kommer inte att täckas in i alternativet. Man måste även se till att det avfall som behandlas internt i den verksamhet där det uppkommit omfattas av rapporteringsplikt. I så fall täcks i stort sett all behandling in.

Att C-verksamheter åläggs att rapportera innebär att enkäter inte längre behövs för att få med dem i statistiken. En svårighet med en utökad rapportering från C-verksamheter är att det idag inte finns något enhetligt nationellt register över dessa, utan varje kommun har ett eget register.

Något som inte täcks in i alternativet är de olika avfall som jordbruk, utan att vara anmälda eller ha tillstånd, kan ta emot för användning som gödselmedel eller jordförbättringsmedel, såsom rötslam, kalk och livsmedelsavfall.

Krav på rapportering om avfall från C-verksamheter kräver en förordningsändring, det vill säga det ligger inte inom Naturvårdsverkets nuvarande bemyndigande.

Alternativ B eller C skulle ge en avsevärt förbättrad statistik jämfört med idag.

3.3.4.3 ALTERNATIV A2: ALLA TILLSTÅNDSPLIKTIGA TRANSPORTÖRER

Alternativ A2 i tabell 3, sid 49, omfattar alla avfallstransportörer som omfattas av tillståndsplikt enligt avfallsförordningen. Dessa har uppgifter om uppkommet avfall, och i vilken bransch avfallet uppkommit. För att även täcka in behandlingen i rapporteringen behöver transportörerna från avfallsbehandlingsverksamheterna skaffa information om hur avfallet har behandlats eller kommer att behandlas.

Reglerna måste utformas så att även informationspliktigt avfall som exporteras från och importerar till en verksamhet täcks in, till exempel genom föreskrifter om miljörapporter. De rapporterade transportörerna behöver få information från avsändare för att det ska gå att avgöra om det är primärt eller sekundärt avfall. Det kan vara svårt att bibehålla uppgifter om vilken ursprungsbransch avfallet uppkom i om avfallet transporteras flera gånger. Avfall som inte täcks in om man enbart kopplar rapporteringsplikten till tillståndspliktiga transporter är:

- Avfall som behandlas internt på den anläggning där det uppkommit.
- Avfall som exporteras direkt utan landtransport från den anläggningen där det uppkommit, eller avfall som importerats direkt utan landtransport till den anläggning där det behandlas.
- Avfallstransporter som inte behöver tillstånd (36 och 37 §§ avfallsförordningen), såvida inte även anmälningspliktiga transporter inkluderas i systemet.

Det är dock möjligt att inkludera även anmälningspliktiga transporter i alternativet.

3.3.4.4 ALTERNATIV F: ”ALLA”

Alternativ F i tabell 3, sid 49, omfattar i princip alla verksamheter avseende uppkommet och behandlat avfall. Om ingen begränsning görs omfattas cirka 1,2 miljoner företag. Dock minskar detta till 44 000 företag eller cirka 81 000 arbetsställen⁵² när den generella cut-off-gränsen på 10 anställda appliceras⁵³.

Det är möjligt att ta något av de ovan beskrivna alternativen och göra en matchning mot de 44 000 företagen i alternativ F. De företag som överlappar kan man då dra bort från de 44 000 och undersöka separat. Därefter görs sedan ett lämpligt ur de företag som ”blir över”, detta skulle minska uppgiftslämningsbördan ytterligare.

Det kan tyckas rimligt att det i första hand bör vara de som ger upphov till avfallet som åläggs att rapportera uppgifter om avfallet. Att alla juridiska personer (som inte utgör fysiska personer) som ger upphov till avfall över viss mängd skulle rapportera skulle också ge den mest fullständiga informationen om uppkommet avfall. Den administrativa bördan skulle dock bli omfattande, eftersom kravet skulle omfatta upp till omkring 600 000 företag som inte är fysiska personer⁵⁴, med mycket olika verksamheter och förutsättningar. Kostnaderna bedöms inte stå i proportion till nyttan med en så omfattande rapportering. Det går också att tänka sig att kravet att rapportera uppkommet avfall endast skulle gälla verksamheter som genererar avfall över viss mängd. Att ett sådant tröskelvärde följs är dock i praktiken mycket svårt att kontrollera.

3.3.5 Behov av kompletterande avfallsundersökningar

De flesta alternativen som redovisas i avsnitt 3.3.4 är inte heltäckande för avfallsstatistik. För att täcka in all avfallsuppkomst och all avfallsbehandling måste kom-

⁵² <http://www.scb.se/sv/Vara-tjanster/Foretagsregistret/Aktuell-statistik-ur-Foretagsregistret/Antal-arbetsstallen-och-foretag-november-2014-fordelat-pa-storleksklass/>

⁵³ Enligt avfallsstatistikförordningen artikel 3 punkt gäller: ”För att minska den administrativa belastningen för små företag, skall företag med mindre än tio anställda undantas från undersökningarna, såvida de inte i betydlig utsträckning bidrar till avfallsgenerering.

⁵⁴ <http://www.scb.se/sv/Vara-tjanster/Foretagsregistret/Aktuell-statistik-ur-Foretagsregistret/Antal-foretag-fordelat-pa-juridisk-form-november-2014/>

pletterande undersökningar göras. Behovet av sådana undersökningar är olika stor i olika alternativ.

3.3.6 Vad som påverkar datakvaliteten

En analys av dagens avfallsstatistik, genomförd av SMED (SMED, 2016b), visar att datakvaliteten beror mer på *hur* och *vad* som rapporteras än *vilka* och *antalet* som rapporterar. SMED:s studie visar att de branscher som idag undersöks med miljörapporter och enkäter har relativt bra kvalitet på de totala mängderna uppkommet avfall som nästan alltid baseras på vägningar vid en avfallsbehandlingsanläggning. De mer detaljerade uppgifterna om uppdelningen på avfallstyper och behandlingsmetod samt i vilken bransch avfallet uppkommit, är betydligt mer osäkra. Det saknas idag krav på att rapportera enligt avfallskoderna i bilaga 4 i avfallsförordningen (så kallade List of Waste-koder), förutom för tillståndspliktiga avfallsverksamheter som tar emot bygg- och rivningsavfall. Oftast anges mer allmänna termer som till exempel ”industriavfall”, vilka kan vara svåra att tolka på ett entydigt sätt. Det är heller inte ovanligt att det görs felklassningar av uppgiftslämnaren, till exempel anges 19-koder (som är avfall från avfallshantering) istället för 20-koder (som är insamlat kommunalt avfall). Idag saknas i stor utsträckning vägledning för vad som ska rapporteras och hur. Framtida undersökningar bör i princip vara repeterbara och oberoende av vilka som deltar i undersökningarna, exempelvis ska man inte behövas göras mer eller mindre godtyckliga tolkningar av uppgifterna.

Det är viktigt att säkerställa att rätt uppgifter av god kvalitet rapporteras. Sedan kan uppräknings göras utifrån dessa. För att förbättra kvaliteten på avfallsstatistiken behövs åtgärder som innebär att de avfallsuppgifter som rapporteras in innehåller fullständig och korrekt information. Detta kan bland annat innebära att verksamheter med krav att rapportera får möjlighet att kräva in data från andra aktörer för att uppfylla sin egen rapporteringsplikt, och att en utförlig vägledning om hur rapporteringen ska utföras tas fram. Redan i delredovisningen konstaterades att rapportering bör ske med koder enligt bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927), oavsett vilka aktörer som åläggs att rapportera. Rapporteringen bör även innehålla uppgifter om avfall som exporteras eller importeras.

En förbättrad kvalitet på avfallsstatistiken förutsätter att:

- Avfallet rapporteras in enligt avfallsförordningens avfallstyper enligt bilaga 4, och återvinnings- och bortskafterningskoder enligt förordningens bilaga 2 och 3.
- Aktörer med krav att rapportera har rätt att kräva in data från andra aktörer för att uppfylla sin rapporteringsplikt.
- Samtliga aktörer som åläggs att rapportera, rapporterar fullständig och korrekt information. För detta behövs tydliga regler och en tydlig vägledning om vad som ska rapporteras och hur rapportering ska utföras.

3.3.7 Alternativens nyttor

I tabell 5 presenteras en redogörelse av respektive alternativs nytta i relation till ett antal givna aspekter. Dessa aspekter listas längst till vänster i respektive rad i matrisen. Varje aspekt utvärderas för vart och ett av alternativen enligt följande:

1. Tillräcklig tillförlitlighet: Att skattningar kan följas upp och att det går att uttala sig om förändringar i skattningarna.
2. Tillräcklig detaljeringsgrad: Att skattningar har den detaljeringsgrad som behövs för uppföljning och för att fullgöra rapportering.
3. Att både uppkomst och behandling täcks in.

Tabell 5. Sammanfattande kvalitativ bedömning av de olika alternativens nytta.

	A1) Transportörer av farligt avfall (ca 2 000 - 5 000 st)	A2) Transportörer av t avfall (ca 5 000 - 10 000 st)	B) A-, B-, och C- klassade avfalls- behandlingsan- läggningar (ca 4 800 st)	C) A-, B-, och C-verksamheter (ca 24 000 st)	D) A- och B- klassade avfallsbe- handlings- anläggningar (ca 1 500 st)	E) Alla A- och B- verksamheter (ca 5 700 st)	F) "Alla" utom fysiska personer
Uppföljning av "miljömål" som berör avfall (etappmål, producent-ansvarsmål)	Nej	Nej	Delvis	Delvis	Nej	Delvis	Delvis
Följa flöden	Ja för FA	Delvis	Delvis	Ja/Delvis	Nej	Delvis	Ja
Följa trender	Ja för FA		Ja	Ja	Nej	Delvis	Ja
Uppföljning av förebyggande och förberedelse för återanvändning	Nej	Delvis	Nej	Delvis	Nej	Nej	Delvis
Identifiera att farligt avfall hanteras rätt från källa till behandling {C+L}	Ja	Delvis	Ja	Ja	Delvis	Delvis	Ja
Statistikrapportering OK	Ja för uppkomst av FA.	Ja för uppkomst av avfall (bransch kan ev bli svårt).	Ja/delvis	Ja/delvis	Nej	Delvis	Ja (utom hushåll samt matavfall)
Samlad bedömning	Utformat för spårbarhet av FA.	Utformat för spårbarhet av FA och IFA, samt delvis för uppkomst av avfall.	God täckning och info.	Liknar B men ger närmare kontakt med avfallssalstrare. Uppkomst i ej A/B/C-anl. kan vara svåra att täcka (flera datakällor ökar risken för dubbelräkning).	Likt B men mer osäkert pga. uppräknig av C-verksamheter.	Liknar alt C men inga C-verksamheter finns med så att uppräknig av C-verksamheter kommer att behövas.	Mest kompletta alternativet. Störst uppgiftslämnarbörda.

Vid Naturvårdsverkets dialog med berörda aktörer har det framkommit positiva synpunkter på att få en avfallsstatistik som blir mer detaljerad och standardiserad. Bra vägledning och support från Naturvårdsverket kan i praktiken göra att rapporteringen blir enklare eller i varje fall inte behöver bli mer betungande än idag trots krav på mer avfallsinformation. De medverkande företagen har uttalat ett direkt intresse av att avfallstyper och mängder rapporteras med List of Waste-koder i en digital lösning. Detta gäller inte minst de större aktörerna. Förutom bättre affärsstöd anser företagen också att detta gynnar seriösa ansvarstagande aktörer framför mer oseriösa vilket bland annat bidrar till högre kvalitet på den information som samlas in.

3.3.8 Kostnader för verksamhetsutövare

För samtliga alternativ kommer anpassning av IT-system att vara en kostnad. Det kan förutsättas att åtminstone alla A- och B-verksamheter samt de flesta C-verksamheterna har sina avfallsdata lagrade i befintliga IT-system. Kostnaden i detta fall är att anpassa de egna IT-systemen så att man med enkla medel kan omvandla egna data till rapporteringsformat och exportera till en central digital lösning. Dessa kostnader har vid kontakter med de berörda visat sig variera kraftigt.

3.3.9 Utvecklad avfallsklassificering och vägledning

Många avfallsverksamheter använder sig av egna avfallskoder som är mer anpassade till avfallets behandling än vad den vanliga avfallsförteckningen är. Detta gäller främst icke-farligt avfall. Om man ska redovisa enligt avfallsförordningens bilaga 4 behöver rutiner omarbetas, och de egna IT-systemen behöver vidareutvecklas.

Naturvårdsverket behöver ta fram en bra och omfattande vägledning för hur verksamhetsutövare förväntas rapportera sina uppgifter. Detta för att minimera arbetet för både verksamheter och myndighet samtidigt som vägledningen bidrar till en tillräckligt god datakvalitet.

3.3.10 Uppgiftslämnarplikt

En grundbult för att uppnå en avsevärd förbättring av avfallsstatistiken är att den görs obligatorisk för alla de verksamheter som ska rapportera avfallsinformation. Det bemyndigande som Naturvårdsverket idag har räcker för att i föreskrifterna för miljörapport ställa sådana krav på tillståndspliktiga (A-och B-klassade) verksamheter. Detta exemplifieras genom den utökade rapporteringen av bygg- och rivningsavfall som redan trätt i kraft. Ska plikten vidgas till att omfatta även anmälningspliktiga (C-klassade) verksamheter behöver regeringen besluta om ett bemyndigande för Naturvårdsverket att ställa motsvarande krav även på dessa verksamheter.

3.3.11 Granskning

Om uppgiftslämnandet sker via strukturerade mallar eller formulär i en digital lösning kan automatisk fältvalidering adderas och kvaliteten på lämnad information höjas påtagligt. I praktiken är det dock inte sannolikt att samtliga verksamheter kommer att rapportera perfekt, så en viss granskning av företagens uppgifter kommer att behövas för att få god kvalitet på statistiken. Tillsynsmyndigheten har till uppgift att kontrollera att miljöbalken följs, det vill säga att miljörapportering har genomförts samt att tillstånd, villkor och andra bestämmelser följs av verksamhetsutövaren.

Naturvårdsverket behöver kvalitetsgranska uppgifterna för att kontrollera att de kan användas för internationell rapportering där det finns kvalitets- och rapporteringskrav att följa. Granskning och korrigerande sker i all statistikproduktion.

3.3.12 Slutsatser

- En digital lösning behöver utformas så att uppgiftslämnare, i största möjliga mån och i samband med uppgiftslämnandet (rapportering), blir upplysta om uppgifter som är orimliga och/eller felaktiga.
- Naturvårdsverket behöver ta fram en tydlig vägledning för hur rapportering ska göras och vad som ska rapporteras så att kvaliteten på verksamhetsutövarnas rapportering blir så hög som möjligt.
- För att inte riskera alltför omedelbara krav på ett stort antal verksamhetsutövare och på omfattande väglednings- och utbildningsinsatser, eller alltför stor risk för omfattande oförutsedda tekniska problem, bör krav på en utökad rapportering lämpligen införas stegvis.
- För att de beskrivna förbättringarna ska realiseras så bra som möjligt krävs uppgiftslämnarplikt och största möjliga målgrupp där marginalnyttan avvägs mot vilken marginalkostnad som är rimlig.
- För en allmän höjning av rapporteringens datakvalitet måste i framtiden även blandningen av olika avfallstyper minska, alternativt att det blandade avfallet karaktäriseras grundligare än idag med avseende på ursprung och materialinnehåll.

3.3.13 Förslag med motivering

Statistikbehovet för farligt avfall tillgodoses genom att man inhämta den information som behövs ur spårbarhetssystemet, se avsnitt 3.2. Förslag och motivering nedan avser därför enbart rapportering av icke-farligt avfall.

Av de analyserade alternativen är alternativ C i tabell 3, sid 49, det bästa eftersom förslaget täcker in genererat icke-farligt avfall från alla A-, B- och C-verksamheter. Avfall alstras emellertid även av andra verksamheter, exempelvis i tjänstesektorn såsom skolor, restauranger och livsmedelsbutiker och i byggbranschen med dess många små aktörer. I dessa fall måste de avfallsmottagande verksamheterna rapportera in sina data så att kopplingen till ursprunget bibehålls. Det kräver antingen

informationsöverföring från avfallsavsändaren och/eller transportören, eller att dessa uppgifter tas in via enkäter.

Avfall från jordbruk utan djurhållning eller där djurhållningen omfattar mindre än 100 djurenheter inkluderas inte i alternativ C eftersom dessa inte klassas som C-verksamheter. Information om hushållsavfallet inkluderas inte heller men förutsätts även fortsättningsvis hämtas från Avfall Sverige genom Avfall Web. Informationspliktigt avfall enligt GRÖT-förordningen⁵⁵ som exporteras från verksamheter som varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga kommer inte heller att fångas upp.

När det gäller behandlade avfallsmängder täcker förslaget in i stort sett alla avfallsmängder förutom de olika avfall som jordbruk kan ta emot för användning som gödsel- eller jordförbättringsmedel, såsom rötslam, kalk och livsmedelsavfall.

Avseende uppkommet avfall täcks avfallsmängderna in ”klart bättre” i alternativ F jämfört med alternativ C där avfallsmängderna täcks in ”något bättre” (se tabell 3, sid 49). Marginalkostnaden för att vidga rapporteringsskyldigheten till alla juridiska personer enligt alternativ F överstiger vida den i tabell 5 konstaterade marginalnyttan av hur avfallsmängderna täcks in för alla avfallskategorier jämfört med alternativ C. Vidare visar den sammanfattande kvalitativa bedömningen av alternativen i tabell 5 att alternativ F endast resulterar i en viss förbättring av möjligheterna att följa avfallsflöden jämfört med alternativ C. Alternativ C bedöms däremot som lika bra som och på flera punkter överlägset alla övriga alternativen utom F.

Det kan även konstateras att täckningen av avfallsmängderna i alternativ C är bättre för alla avfallskategorier utom för behandlat farligt avfall, jämfört med det näraliggande alternativ B.

Sammantaget utgör den viktigaste motiveringen till valet av alternativ C att det representerar en optimal avvägning mellan önskemålen att förbättra avfallsstatistiken utan oproportionerligt ökad rapporteringsbörda.

3.3.13.1 FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

För att införa rapportering av uppgifter enligt alternativ C föreslås att bemyndigandet till Naturvårdsverket i 47 a § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd att meddela föreskrifter utvidgas till att även omfatta verksamheter som är anmälningspliktiga enligt miljöprövningsförordningen. Nya krav om rapportering av avfallsinformation föreslås införas stegvis, och bör därför inte i det första steget omfatta alla anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter.

⁵⁵ EG-förordning 1013/2006 om transport av avfall

3.4 Behov av ytterligare uppgifter för en bättre avfallsstatistik

För vissa uppgifter om avfall kan det finnas ett behov av att vidta särskilda åtgärder utöver kraven på löpande och årlig rapportering för verksamhetsutövare. Vissa avfallsflöden har särskilt stor betydelse ur miljösynpunkt, antingen till följd av att avfallet som sådant kan ge upphov till stor miljöpåverkan eller att produktion och/eller konsumtion gör det. För vissa flöden behöver statistiken vara extra detaljerad för att det ska vara möjligt att följa upp kvantifierade etappmål eller mål i producentansvar.

Nedan följer en beskrivning av ytterligare åtgärder som kan krävas.

3.4.1 Nationella avfallskoder

För vissa nationella mål och avfallsflöden är inte koderna List of Waste (LoW) tillräckligt detaljerade för uppföljning. I LoW och i rapporteringen till EU inkluderas till exempel matavfall och annat vegetabiliskt eller animaliskt avfall under samma kod. SMED har i samarbete med Naturvårdsverket skapat nationella koder för bland annat matavfall uppdelade på oundvikligt respektive onödigt matavfall. När verksamheterna ska rapportera direkt in i ett digitalt system behöver samtliga nödvändiga avfallskoder finnas med som alternativ för uppgiftslämnaren. Det innebär att även nationella koder behöver byggas in i systemet och att vägledning för användandet av dessa koder behöver tas fram.

3.4.2 Avfallsmängder i osorterat eller blandat avfall

Även om många uppgifter kan samlas in via förslaget i avsnitt 3.3.13 behövs kompletterande uppgiftsinsamling för uppföljning av blandade avfallsströmmar. Detta gäller till exempel mängden av en specifik avfallstyp såsom mat, textil eller plastförpackningar i hushållens restavfall. Denna information behövs till exempel för att kunna följa upp materialåtervinningsnivåer. Plockanalyser behöver göras både på hushållsavfall och industriavfall, till exempel blandat bygg- och rivningsavfall.

När det gäller hushållsavfall gör fler och fler kommuner på frivillig basis plockanalyser framförallt på avfall i soppåsen, så kallat restavfall, vilket rapporteras in i det webbaserade statistiksystemet Avfall Web. Informationen sammanställs av Avfall Sverige som också har tagit fram en manual för ändamålet. Även grovavfall kan vara mer eller mindre sorterat till exempel kan textilavfall samlas in i en blandad fraktion på en återvinningscentral och gå till förbränning tillsammans med andra brännbara material. Plockanalyser behövs därför även på grovavfall för att följa upp vissa speciella materialströmmar såsom textilier.

Uppgifter från plockanalyser av hushållsavfall spelar en väsentlig roll för avfallsstatistiken och vid uppföljning av avfallsmål. Ett problem vid uppföljning av materialåtervinningsmål är att det inte är långsiktigt reglerat eller överenskommet hur och när plockanalyser ska genomföras. Problemet kan omöjliggöra förslag och

beslut om mål, exempelvis om minskande andelar av vissa materialslag i restavfall. Det behövs därför en långsiktig och säkrad lösning för genomförande av plockanalyser. Lagstadgade miniminivåer kan behövas så att plockanalyser säkras för åtminstone vissa syften. Lagkrav kan dock innebära ett ingrepp i det kommunala självbestämmandet och i det kommunala ansvaret för hushållsavfall enligt 15 kap. miljöbalken. Behov av långsiktigt säkrade lösningar för genomförandet av plockanalyser finns även för blandat verksamhetsavfall. Berörda aktörer behöver samverka om lämpliga lösningar.

3.4.3 Avfallsflöden som inte följs upp

Vissa flöden följs inte upp inom den vanliga statistiken och kommer inte heller att täckas av förslaget i avsnitt 3.3.13. Ett sådant flöde är mat och dryck som hålls ut i avloppet. År 2014 gjorde SMED en studie som visade att det för hushållen var relativt stora mängder mat och dryck som hålls ut via avloppet (Naturvårdsverket, 2014c). Denna typ av studier kommer att behövas även för framtida statistikbehov.

3.4.4 Rejekt och verklig återvinning

Det är vanligt att insamlade mängder avfall används synonymt med behandlade mängder. Dock skiljer sig oftast insamlade mängder ifrån faktiskt behandlade. Detta gäller framför allt för materialåtervinning och biologisk återvinning. Ett exempel är plastförpackningar som samlats in för materialåtervinning. Här är mängden plast som faktiskt materialåtervinns mindre än mängden plast som samlas in för detta eftersom en delmängd av den insamlade plasten sorteras bort som rejekt före eller under själva materialåtervinningsprocessen. Detta rejekt energiåtervinns istället för att materialåtervinnas. För att förbättra avfallsstatistiken och beräkna de verkliga behandlingsmängderna behöver rejektmängderna redovisas korrekt. Detta innebär att avfall som sorteras bort och behandlas på annat sätt ska redovisas där den verkliga behandlingen sker. De utsorterade rejektmängderna från plast i exemplet ovan ska därmed redovisas som förbränt och inte som materialåtervunnet.

3.4.5 Svarsplikt eller uppgiftslämnarplikt

Ytterligare åtgärder som kan förbättra avfallsstatistiken är införande av svarsplikt eller uppgiftslämnarplikt vid enkätundersökningar.

3.4.6 Slutsatser

- Extra datainsamling utöver rapporteringen från verksamhetsutövare kommer fortfarande att krävas eftersom sådant som plockanalyser, enskilda avfallsströmmar och datainsamling som går längre än vad avfallsförordningens avfallskoder medger, normalt inte ingår i en regelbunden standardiserad rapportering.
- Vissa avfallstyper kan behöva kategoriseras genom särskilda nationella avfallskoder förutom dem som används för rapportering på EU-nivå.
- Behoven förändras även över tid, och det kommer alltid att finnas ett behov av att kunna genomföra särskilda insatser när behov uppstår, till ex-

empel statistik för att följa upp nya mål och indikatorer, som underlag till regeringsuppdrag, etcetera.

- Speciella insatser behövs för att göra åtskillnad mellan avfall från hushållen och därmed jämförligt avfall från verksamheter.
- Uppgifter från plockanalyser spelar en väsentlig roll för avfallsstatistiken och vid uppföljning av avfallsmål. Det är ett problem att det inte är långsiktigt reglerat eller överenskommet hur och när plockanalyser ska genomföras i exempelvis hushållsavfall. Det behövs en långsiktig och säkrad lösning.

3.5 Det behövs en digital lösning för statistik och spårbarhet

Vårt förslag i korthet:

För att realisera en bättre avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall krävs ett effektivt och ändamålsenligt systemstöd. Vi föreslår därför att en central digital lösning utvecklas. Behovet är störst inom området spårbarhet av farligt avfall där det helt saknas ett sådant stöd. För avfallsstatistik är målet att uppnå en förbättring genom att avfallsinformation samlas in i strukturerad form (i fördefinierade maskinellt läsbara formulär) från ett större antal uppgiftslämnare (aktörer), vilket ger ett bredare underlag med färre felkällor samt möjlighet till en mer automatiserad behandling och analys.

För att det ska vara möjligt att spåra farligt avfall och skapa en förbättrad avfallsstatistik behövs ett annat systemstöd än det som idag används eller helt saknas. Inom arbetet med regeringsuppdraget har därför ett delprojekt tagit fram en beskrivning av en digital lösning för att skapa möjligheter för en standardiserad och effektiv uppgiftslämning av de uppgifter som behövs för en bättre avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall. Delprojektets resultat redovisas i sin helhet i bilaga 1, samt i sammandrag i detta avsnitt. Föreslagen lösning utgår från regeringens e-förvaltningsmål och den allmänna riktningen inom offentlig sektors digitalisering.

3.5.1 Utgångspunkt för den digitala lösningen

Mål har identifierats och prioriterats för den digitala lösningen. Prioriteringen har gjorts baserat på faktorerna nedan (utan inbördes rangordning).

- Krav från EU (lagkrav)
- Möjligheten för myndigheter att utföra sitt uppdrag, exempelvis tillsyn
- Krav i miljömålssystemet
- Tidskritiskhet
- Lågt hängande frukter
- Störst miljönytta
- Kostnader

- Bidrag till ett effektivt myndighetsarbete och enkelt uppgiftslämnande enligt regeringens e-förvaltningsmål och den allmänna riktningen i offentlig förvaltnings digitalisering.

De kortsiktiga och prioriterade målen som den digitala lösningen ska stödja är:

- Förbättrad tillförlitlighet till avfallsstatistik.
- Förbättrad tillgänglighet till underlag för avfallsstatistik.
- Möjliggjord spårbarhet av flöden inklusive transporter.
- Utökad statistik för hållbar konsumtion, avfallsförebyggande och resurseffektivitet.
- Enklare rapportering för verksamhetsutövare.
- Att rapporteringen ska baseras på en standardiserad rapportering.

Utgångspunkten för förslaget av digital lösning har varit den målbild som tagits fram och det författningsförslag som definierar krav som ställs på aktörer (uppgiftslämnare) i ett önskat läge.

Behovet av ett systemstöd är störst inom området spårbarhet av farligt avfall, där ett realiserat systemstöd i nuläget saknas helt. Avseende statistik är målet att uppnå en förbättring genom att samla in avfallsinformation i strukturerad form (fördefinierade maskinellt läsbara formulär) från ett större antal uppgiftslämnare (aktörer), vilket ger ett bredare underlag med färre felkällor samt möjlighet till en mer automatiserad behandling och analys.

För att uppnå de mål som satts upp har ett antal viktiga lösningskriterier definierats enligt nedan.

- *Modularitet*: Moduler löser olika deluppgifter i det flöde som den digitala lösningen behöver hantera.
- *Konfigurerbarhet*: Den digitala lösningen behöver vara konfigurerbar för att ge flexibilitet avseende framtida behov.
- *Återanvändbarhet*: Återanvändbarhet ger möjlighet att använda existerande komponenter eller återanvända nya moderna komponenter i andra sammanhang.
- *Serviceorientering*: Serviceorientering realiserar möjligheten att dela funktionalitet genom behörighetsstyrning.
- *Säkerhet*: Säker hantering krävs av externa såväl som interna identiteter och behörigheter.
- *Köp före bygg*: Köp produkter hellre än att bygga nytt från grunden. Köpta produkter ger enklare återbruk, snabbare realisering och ökad enhetlighet.

3.5.2 Förslag digital lösning

Den föreslagna lösningen förutsätts stödja tre processer som berör nationell, regional och lokal nivå.

- Tillsyn i nära realtid för transporter av farligt avfall (helt ny funktion)
- Tillsyn och uppföljning årligen
- Statistik

3.5.2.1 TILLSYN I REALTID FÖR TRANSPORTER AV FARLIGT AVFALL

Idag sker tillsyn i realtid främst genom att Tull, Polis och andra myndigheter gör rutinkontroller. Detta sker ofta ad hoc och har IT-stöd enbart vid gränsöverskridande transporter. Endast gränsöverskridande transporter av farligt, och i några fall icke farligt, avfall är kända hos myndigheterna före eller i samband med att de genomförs. Transportdokument ska upprättas och följa med nationella transporter av farligt avfall, men lämnas till myndigheter enbart om de efterfrågas.

Den föreslagna lösningen erbjuder IT-stöd för att kunna rikta kontroller mot enskilda transporter av farligt avfall då de pågår och mot områden där det bedöms vara mest intressant. Lösningen bygger på att enskilda transporter av farligt avfall inom landet rapporteras i en digital lösning, både i samband med att de inleds och efter att transporten skett.

3.5.2.2 TILLSYN OCH UPPFÖLJNING ÅRLIGEN

Årlig rapportering från verksamheter ger ett underlag för tillsynsmyndigheter att följa upp utfall mot regler och till exempel villkor i verksamheternas tillstånd. Idag sker årlig rapportering av allt avfall från A- och B-verksamheter till tillsynsmyndigheterna i form av miljörapporter. Övriga verksamheter har anteckningsskyldighet för farligt avfall. Anteckningarna måste begäras in av tillsynsmyndigheten eller granskas ute på verksamheten för att kunna användas för tillsyn och uppföljning. Anteckningarna och miljörapporterna är i ostrukturerat dokumentformat, vilket inte medger maskinell bearbetning.

Den digitala lösningen erbjuder rapportering i strukturerat format, så att data kan bearbetas maskinellt och ligga till grund för uppföljning och vidare statistisk bearbetning utan föregående handpåläggning. Data om farligt avfall som redan har samlats in i realtidslösningen ska kunna hämtas för en årlig rapportering. Den digitala lösningen ska medge att fler än A- och B-verksamheter kan sammanställa en årlig rapportering.

3.5.2.3 STATISTIK

Idag används miljörapporter från A- och B-verksamheter för statistik efter handpåläggning. Data inhämtas även via frivilliga enkäter som bygger på statistiska urval för de verksamheter som inte omfattas av rapporteringskrav. Utöver detta finns kommunernas rapportering gällande hushållsavfall, samt rapportering inom producentansvar. I statistiken finns det idag ingen direkt koppling mellan uppkommet och behandlat avfall, det mäts separat.

Den årliga rapporteringen i den nya lösningen kommer att vara strukturerad och omfatta fler verksamheter vilket ger ett statistiskt underlag med högre kvalitet. För farligt avfall kommer det att finnas en koppling mellan uppkommet och behandlat avfall genom att transporten mellan plats där det uppkommit och mottagare av avfall rapporteras.

3.5.2.4 INFORMATIONSFÖRSÖRJNING

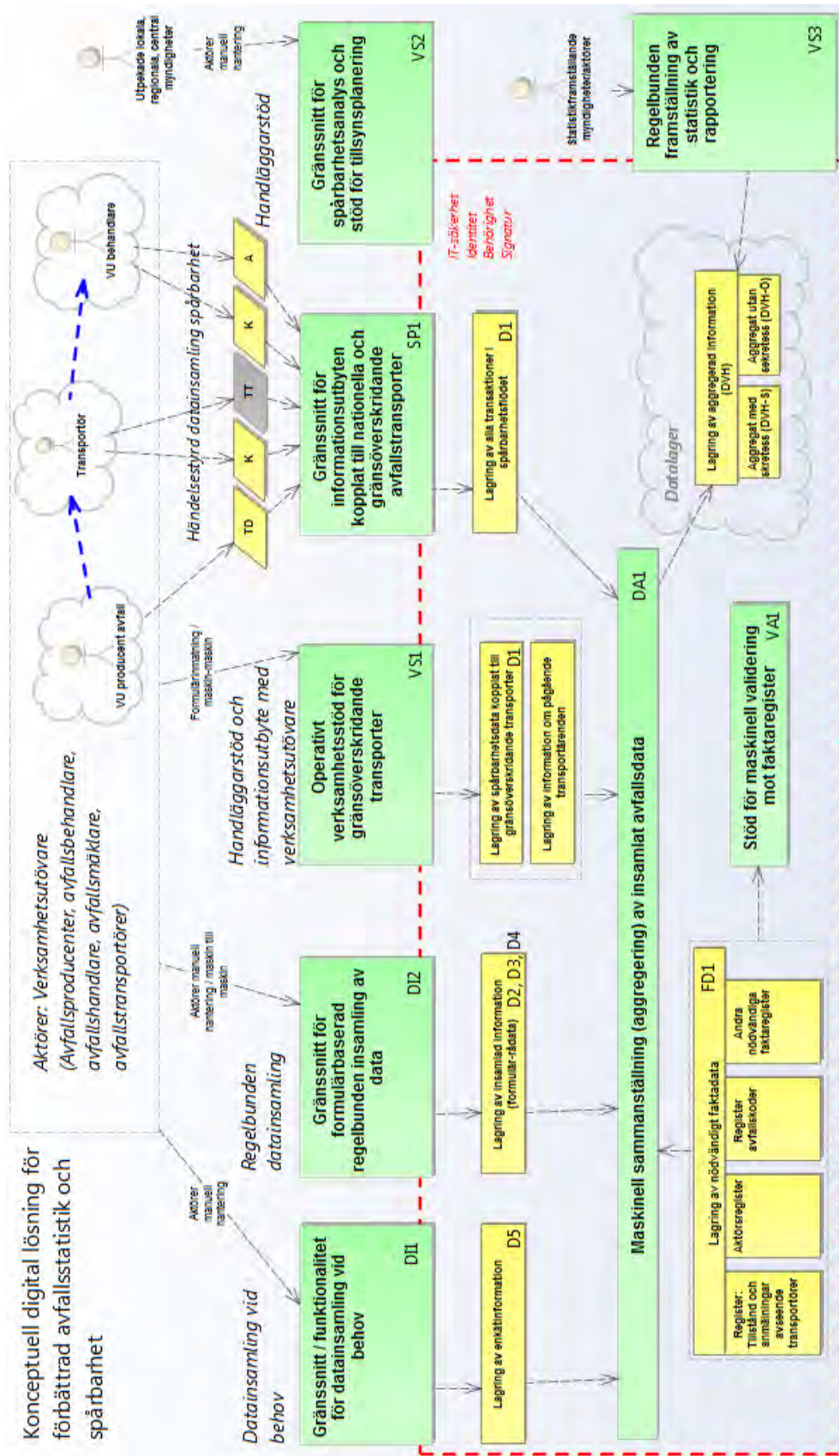
Transporter av farligt avfall rapporteras i spårbarhetssystemet i samband med att de genomförs. Avsändare, transportör och mottagare deltar i informationsflödet. Sammantaget kommer informationen om en transport av farligt avfall att innehålla information om verksamheten och platsen där avfallet uppkommit, avfallsslag och avfallsmängd, transportör, mottagare, och hur avfallet behandlas.

En sammanställning av gjorda transporter utgör en bra grund till avsändande och mottagande verksamheters årliga rapportering av avfall om den kompletteras med uppgift om eventuell egen lagring och behandling av farligt avfall samt information om icke farligt avfall. För farligt avfall uppnås spårbarhet från uppkomst till behandling, åtminstone i ett steg. Spårbarheten förloras delvis om hantering av avfall sker i flera steg.

3.5.2.5 ALLMÄN BESKRIVNING AV DEN DIGITALA LÖSNINGEN

Figur 6 är tänkt att ge en visuell översikt över föreslagen lösning och utgör underlag för att resonera kring och förstå lösningens egenskaper. Lösningen är uppdelad i olika funktionella block, där varje block syftar till att stödja olika specifika behov.

Lösningen är tänkt att vara en teknisk plattform där tekniska förmågor realiserats så att dessa kan återanvändas av olika myndigheter (kommunala, regionala, nationella) för likvärdiga funktioner. Informationen som hanteras separeras via strikt behörighetshantering så att olika myndigheter endast får tillgång till de uppgifter eller informationsmängder som de har lagt in respektive har rätt att se beroende på myndighetsansvar.

Figur 6: Funktionella block i den digitala lösningen

Det ska poängteras att all funktionalitet och all information som samlas in, skickas mellan de funktionella blocken, aggregeras och lagras i datavaruhuset är tillgängliga via behörighetsstyrd åtkomst för återbruk genom vilket funktionellt block som helst där så, och endast om, aktuell författningen tillåter.

Figur 6 som visar den konceptuella lösningens olika byggblock, beskrivs nedan.

Gränssnitt/funktionalitet för datainsamling vid behov (DI1)

Insamling av information via ett grafiskt gränssnitt av typen kompletteringar, enkäter, engångsfrågeformulär, annat statistiskt underlag för att stödja framställning av avfallsstatistik.

Gränssnitt för formulärbaserad regelbunden insamling av data (DI2)

Komponenten representerar ett gränssnitt där aktörer med rapporteringskrav loggar in och lämnar uppgifter i enlighet med de krav som gäller. I vissa sammanhang kan tidigare uppgifter (till exempel från spårbarhetstransaktioner) i aggregerad form hämtas från den digitala lösningen och presenteras i uppgiftlämnarformuläret så att uppgiftslämnare ges möjlighet att korrigera totalerna för perioden. Komponentens exponerar också öppna tekniska gränssnitt mot vilka verksamhetsutövare kan koppla egna tekniska system så att uppgiftslämnarskyldigheten kan automatiseras. Därmed effektiviseras verksamhetsutövarens administration vid uppgiftslämnandet.

Operativt verksamhetsstöd för gränsöverskridande transporter (VS1)

Komponenten representerar dels ett grafiskt, dels ett tekniskt gränssnitt där båda gränssnittstyperna har funktionalitet att stödja det operativa informationsutbytet mellan verksamhetsutövare och handläggare. Informationsutbytet avser alla administrativa handlingar kopplade till gränsöverskridande transporter, exempelvis att:

- Göra anmälan (ett tillståndsförfarande) för gränsöverskridande transporter och tillhörande korrespondens.
- Upprätta de handlingar som krävs enligt författning inför varje enskild transport.
- Göra föransökan om att genomföra en transport.
- Se status för pågående ärenden.

Meddelanden som är mer realtidsnära såsom kvittenser och avvikelser i direkt samband med en transport är tänkt att hanteras via gränssnittet för mer realtidsnära informationsutbyten.

Gränssnitt för informationsutbyten kopplat till nationella och gränsöverskridande avfallstransporter (SP1)

Komponenten representerar en informationsinsamling som kan ske via standardiserade och strukturerade formulär via antingen ett grafiskt webbgränssnitt eller ett motsvarande tekniskt gränssnitt. Den information som samlas in är i huvudsak

realtidsnära och är av typen kvittenser och avvikelser. Det viktigaste undantaget är ”transportdokument” för nationella avfallstransporter (farligt avfall).

Det ska vara möjligt för uppgiftslämnande aktörer att logga in och i enkel form få ta del av sina respektive inlämnade uppgifter och även ta del av enklare sammanställd information.

Listan nedan utgör exempel på formulär (uppgiftssamling) som är tänkta att inhämtas i anslutning till avfallstransporter av farligt avfall.

- Transportdokument (nationella transporter).
- Kvittens, transport påbörjad (nationella och gränsöverskridande transporter).
- Kvittens, mottagen transport (nationella transporter, gränsöverskridande transporter då mottagare är i Sverige).
- Avvikelse, mottagen transport kontrollerad leverans (nationella transporter, gränsöverskridande transporter då mottagare är i Sverige).

Maskinell sammanställning av insamlad information (uppgifter) (DA1)

Denna funktionalitet utgör en central funktion i den digitala lösningen. På regelbunden basis bearbetas insamlade uppgifter maskinellt. Varje enskild sammanställning har i princip sin egen bearbningsprocess med tillhörande regelverk, vilka dimensioner sammanställningen ska ha, vilken granularitet som önskas, vilka filtreringsregler som gäller och så vidare. Det kan exempelvis vara en sammanställning per uppgiftslämnare eller totalt för nationen respektive regioner, landsdelar, län eller kommuner.

- Tidsdimension (dag, vecka, månad, år).
- Faktadimension (mängd totalt och per avfallskod enligt avfallsförordningen).
- Faktadimension (mängd per aktör, totalt och per avfallskod).

Sammanställningar per uppgiftslämnare blir känsliga och behöver skyddas medan sammanställningar per region (där inte enskilda uppgiftslämnare namnges eller kan härledas) kan anses vara öppna/publika.

Gränssnitt för spårbarhetsanalys och stöd för tillsynsplanering (VS2)

Komponenten är tänkt att ge möjlighet till sökning, korrelering och enklare analys av allt transaktionsdata (rådata) som samlats in via gränssnitten i den digitala lösningen. Tanken är att myndigheter ska kunna ges tillgång till informationen för att beivra överträdelser och misstänkta brott.

Komponenten är också tänkt att vara ett stöd för tillsynsmyndigheter i sin planering av tillsyn eller som komplement till existerande verktyg. Via anpassade sammanställningar för tillsynsobjekt ska insamlad information per automatik kunna sam-

manställas för att underlätta planering av tillsyn, val av tillsynsobjekt, etc. Andra sammanställningar skulle kunna vara till hjälp vid tillsynsbesök som faktaunderlag.

Regelbunden sammanställning av statistik och rapportering (VS3)

Komponenten avser att vara ett stöd vid sammanställning av statistik och för rapportering. Komponentens är tänkt att tillhandahålla ett grafiskt gränssnitt som ger möjlighet att till exempel:

- Extrahera utvalt data vid behov i valbart format.
- Vid behov, ta fram rapporter med hjälp av standardiserade rapportverktyg (i huvudsak rapporter avseende numerisk/summeriskt innehåll).
- Se och exportera de rapporter som fördefinierats och som regelbundet tas fram med automatik.

Genom att nyttja komponenten DA1 så kan automatiserade aggregat som motsvarar kraven på rapporter/rapportering samt statistik tas fram regelbundet. Det antas att kompletterade information, utöver vad som regelbundet samlas in, behöver tas in för att ett statistiskt material ska bli komplett eller att ett underlag för rapportering ska bli fullständigt. Komponentens behöver därför stödja möjligheten för handläggare att manuellt komplettera uppgifter.

3.5.3 Ansvar och ägandeskap

Det övergripande ansvaret för att realisera, finansiera, äga och förvalta den digitala lösningen bör ligga på Naturvårdsverket. Den digitala lösningen omfattar inte andra myndigheters eller verksamhetsutövers egna lösningar, såsom handläggarstöd och vissa faktaregister, som kan komma att integreras mot den digitala lösningen. Förvaltningsansvaret föreslås också inkludera förvaltning av utpekade faktaregister. Ägandeskap av information som hanteras, vilket inte nödvändigtvis sammanfaller med att äga och förvalta den digitala lösningen, sammanfaller med vem som är insamlande myndighet. Nedan följer slutsatser avseende informationsägarskap för de krav och behov som framkommit i arbetet. I de fall lösningens olika delar används för andra syften och behov, vilket är fullt möjligt, kan andra former av ägarskap vara gällande. Frågor om ansvar och ägarskap kan också förändras över tid utifrån den allmänna utvecklingen inom offentlig sektor.

- Information (D5) som lagrats när datainsamling genomförts vid behov (DI1) ska ägas av Naturvårdsverket. I de fall informationen hanteras av den särskilda verksamheten gäller statistiksekretess för uppgifterna.
- Information (D2, D3, D4) som regelbundet samlas in via gränssnitt (DI2) ska ägas av insamlande myndighet. Information som samlas in med ett tillsynsyfte måste ägas av den myndighet som utför tillsynen.
- Information (D1) som samlas in avseende gränsöverskridande transporter (VS1) ska ägas av Naturvårdsverkets tillsynsverksamhet för gränsöverskridande transporter. Informationen kan normalt delas mellan alla berörda tillsynsmyndigheter.

- Information (D1) som samlats in kopplat till nationella avfallstransporter (SP1) ska ägas av den myndighet som är tillsynsansvarig för den verksamhet där transporten startade. Informationen kan normalt delas mellan alla tillsynsmyndigheter som utför tillsyn på nationella avfallstransporter.
- Aggregerad information (DVH) som tas fram av Naturvårdsverket i samband med regelbunden framställning av statistik och rapportering (VS3) ska ägas av Naturvårdsverket. I de fall informationen hanteras av den särskilda verksamheten gäller statistiksekretess för uppgifterna.
- Informationen i blåmarkerade faktaregister (FD1) bör ägas av Naturvårdsverket. Ägarskap av informationen i gråmarkerade faktaregister (FD1) klarläggs för varje enskilt register.
- Ansvarig för Naturvårdsverkets information är informationsägaren. Avdelningschefen/enhetschefen är informationsägare om inte annan har utsetts att vara det.
- Åtkomst till personuppgifter ska begränsas så att respektive användare enbart kan ta del av de personuppgifter som denne behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

3.5.4 Kostnadsuppskattning

Kostnadsestimaten är baserad på jämförelser med andra liknande lösningar på Naturvårdsverket, såsom lösningen för gränsöverskridande transporter (GRÖT), samt på liknande lösningar på andra myndigheter, bland annat Havs- och vattenmyndigheten. Jämförelser har även gjorts mot andra länders motsvarande lösningar. Den totala projektkostnaden uppskattas till 23-49 miljoner kr. Kostnad för andra myndigheter och verksamhetsutövare är inte inkluderade. Utöver detta tillkommer även kostnad i linjeverksamheten.

I kalkylen finns det med kostnader för komponenter och funktioner som kan återanvändas i andra sammanhang, på Naturvårdsverket eller andra myndigheter. Det finns också liknande digitala lösningar som planeras inom andra områden där det är troligt att myndigheter kan dela på kostnader, till exempel planerar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, för ett spårbarhetssystem för farliga transporter. Då komponenter och funktionalitet utformas för återanvändning kan kostnader förmodligen hänföras till andra projekt eller program. Detta är avhängigt tidpunkten för beslut om genomförande av förslagen i denna redovisning, samt hur de övriga projektens/programmets planer ser ut. Följaktligen har ingen hänsyn tagits till detta i sammanställningen av kalkylen.

Kalkylen är baserad på schabloner gällande förvaltning och drift.

Kostnadsuppskattningen ska ge ett grovt estimat på kostnaden för:

- Fördjupad kravanalys.
- Val av teknik och upphandling.
- Genomförande

- Förvaltning och drift.
- Verksamhets-/linjepåverkan.

Tabell 6: Sammanställning över de kostnader som identifierats i förstudien. Fördelningen per år baseras på att en fördjupad förstudie genomförs under våren 2017, upphandling under hösten 2017 till våren 2018.

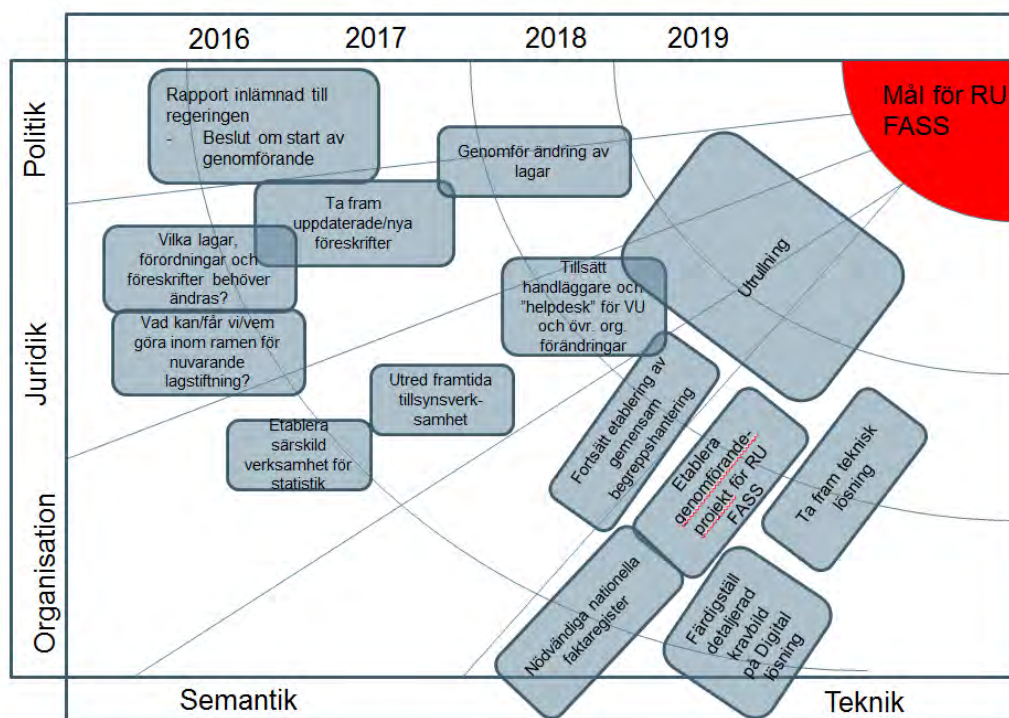
Kostnads-post	Min	Max	Varav år 1	Varav år 2	Varav år 3	Varav år 4
Fördjupad förstudie	2,66 Mkr	5,332 Mkr	2,66 – 5,332 Mkr			
Val av teknisk lösning och upphandling	1,135 Mkr	2,27 Mkr	0-1 Mkr	0,5 – 2,27 Mkr		
Genomförande	19,4 Mkr	41 Mkr		50%	50%	
Summa projekt	23,1 Mkr	48,6 Mkr				
Förvaltning och drift	6,05 Mkr/år	12,6 Mkr/år			9,3 Mkr	9,3 Mkr
Linje	4,35 Mkr/år	7,7 Mkr/år	3,225 Mkr	2,8 Mkr	2,8 Mkr	2,8 Mkr

Fördelning över åren baseras på följande antagande om plan:

- Tidigt första kvartalet 2017 fattar regeringen beslut om genomförande.
- Våren 2017 görs en fördjupad förstudie.
- Hösten 2017 genomförs del av upphandlingen (0–80%).
- Våren 2018 genomförs kvarvarande delar av upphandlingen.
- Genomförande 50 %. Om licenser kan det vara en tidig kostnad även om projektet har större omfattning 2018.

3.5.5 Roadmap

Roadmapen är en grov bild över i vilken ordning olika projekt och aktiviteter bör göras. Starttidpunkten är högst osäker då detta beror på när regeringen fattar beslut om nödvändiga författningsändringar.

Figur 7: Övergripande roadmap för införande av förbättrad statistik och spårbarhet av farligt avfall

3.6 Förslagets nyttor

Förslagen förbättrar möjligheterna att uppfylla generationsmålet, särskilt strecksatsen att kretsloppen ska vara resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen. Även möjligheten att uppnå miljömålet giftfri miljö kommer att förbättras genom förslagen om en lösning för spårbarhet av farligt avfall och en bättre avfallsstatistik genomförs. En annan nytta är ökad kunskap om avfallsmängder, flöden, etcetera, en kunskap som kommer att förbättra möjligheterna för forskning och innovation, som i sin tur kan leda till miljöförbättringar och resurseffektivitet.

Nyttorna av förslagen om en förbättrad avfallsstatistik och en spårbarhet av farligt avfall, samt en digital lösning för ett effektivt systemstöd till statistik och spårbarhet, kan även redovisas genom att till exempel relatera dessa till den digitala lösningens kortsiktiga och prioriterade mål, se tabell 7.

Tabell 7. Nyttor.

Mål	Nytta
Juridiska förutsättningar för insamling och nyttjande av avfallsinformation	<ul style="list-style-type: none"> • Sverige uppfyller avfallsdirektivet på ett tydligare sätt. • Tydligare regler för alla. • Möjlighet till effektivare och mer riskbaserad tillsyn och tillsynsvägledning. • Verktyg till tillsynsmyndigheterna att hitta verksamhetsutövare som inte följer regler.
Realtidsinformation om flöden inklusive transporter	<ul style="list-style-type: none"> • Ökade möjligheter att förebygga, upptäcka och beivra överträdelser och misstänkta miljöbrott. • Möjlighet att utföra riskbaserad tillsyn under pågående avfalls-transport. • Möjlighet vid uppföljande tillsyn spåra flöden och händelser. • Preventiv effekt på drivkraften att åsidosätta gällande regler.
Digitala kanaler för rapportering	<ul style="list-style-type: none"> • Minskad möjligheten att förfalska information jämfört med nuvarande krav på dokumentation och rapportering. • Effektivare indatakontroll (validering för användare och mottagare). • Möjlighet till automatiserad rapportering. • Lättare att ge vägledning.
Standardiserad rapportering - en sak rapporteras en gång. Rätt saker på rätt sätt.	<ul style="list-style-type: none"> • Minskade kostnader (per uppgiftslämnare) för staten för kvalitetskontroll, fördelning av data på rätt plats, samt aggregering. • Förbättrad statistik ger möjlighet att följa och påverka förflyttningen uppåt i avfallshierarkin. • Bättre möjligheter att besluta om styrmedel. • Reducerar utrymmet för tolkningar (effektivare och mindre risk att olika verksamhetsutövare och myndigheter/handläggare gör olika). • Effektivare för verksamhetsutövarna. • Enklare och snabbare för verksamhetsutövare att uppfylla rapporteringskrav. • Ökar verksamhetsutövarnas medvetenhet om det egna avfallet och om den egna avfallshanteringen vilket ökar möjligheterna till besparingar. • Lättare att vägleda för statistik.
En samlad tjänst för rapportering av statistik, spårbarhet, import/export etcetera.	<ul style="list-style-type: none"> • Enklare och snabbare för verksamhetsutövare att uppfylla dokumentationskrav (anteckningsskyldighet) och regler om transportdokument.
Utökad rapporterings-skyldighet	<ul style="list-style-type: none"> • Förbättrade möjligheter till analys av avfallsflöden och trender ger bättre underlag för att justera och besluta om nya styrmedel – att göra rätt saker mer effektivt – och därmed uppnå en minskad negativ påverkan på miljön. • Alla berörda aktörer får en bättre överblick av avfallsflöden vilket gör att de kan åtgärda avfallsgenerering. Problemen synliggörs. • Mer data/information ökar möjligheten att dra korrekta slutsatser. • Ökad kvalitet på data/information. • Minskade kostnader för kompletterande informationsinhämtning (underlag till statistik).
Modulariserade och flexibla system (den digitala lösningen)	<ul style="list-style-type: none"> • Förenklar koppling mellan system hos olika myndigheter. Ökar återanvändbarhet och ger möjlighet att ansluta till nationella lösningar såsom grunddata om företag, uppgiftskravsregister och Mina meddelanden. • Kortare tid och mindre kostnader vid förändringar.

3.7 Sekretess

För att Naturvårdsverket, i egenskap av statistikansvarig myndighet⁵⁶, ska kunna kvalitetssäkra, analysera, sammanställa och rapportera avfallsstatistiken behöver Naturvårdsverket få tillgång till de uppgifter om avfall som rapporteras in. Den myndighet som ska ansvara för ett spårbarhetssystem för farligt avfall behöver få fullständig tillgång till data om det farliga avfallet, dess härkomst och behandling. Vissa uppgifter behöver kunna skyddas med sekretess, i enlighet med lagstiftningen, och för att uppnå ett ömsesidigt förtroende mellan uppgiftslämnare och den/de som ansvarar för systemet/systemen. De myndigheter som ska ansvara för att hantera statistiska uppgifter, respektive uppgifter som behövs för tillsynen, behöver kunna tillämpa offentlighets- och sekretesslagstiftningen på ett sätt som säkerställer att uppgifterna kommer relevanta myndigheter till del och där kan skyddas med sekretess då lagstiftningen kräver det. För att uppgifter ska kunna skyddas genom statistiksekretess krävs att de myndigheter som hanterar statistiska uppgifter hantarerar dessa i en särskild verksamhet som är avskild från myndighetens övriga verksamhet.⁵⁷ Naturvårdsverket har inrättat en sådan särskild verksamhet.

3.8 Finansiering av förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet

Att utveckla och förvalta en digital lösning för avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall kommer att medföra ökade kostnader för staten. Dessa redovisas i avsnitt 3.5.4. Den digitala lösningens och förslagens nyttor redovisas i avsnitt 3.5 och 3.6.

3.8.1 Förutsättningar att finansiera förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet

Staten kan finansiera en digital lösning och arbete med avfallsstatistik och spårbarhetssystem för farligt avfall, antingen genom avgifter eller genom skattemedel. För att finansiera statens kostnader för tillsyn enligt miljöbalken finns avgifter enligt förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Kommunernas tillsyn kan finansieras via avgifter som kommunerna själva beslutar med stöd av 27 kap. 1 § miljöbalken (1998:808). Självkostnadsprincipen gäller enligt 8 kap. 3 c § kommunallagen (1991:900).

Kostnaden för en digital lösning och för arbetet med avfallsstatistik och spårbarhet kan inte kategoriseras som tillsyn varför det inte är möjligt att finansiera verksamheten med tillsynsavgifter. Däremot kan den tillsyn som planeras och genereras

⁵⁶ Se bilagan till förordning (2001:100) om den officiella statistiken

⁵⁷ Jämför 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslag (2009:400) samt 10 § förordningen om den officiella statistiken.

som ett resultat av information från en förbättrad avfallsstatistik och ett spårbarhetssystem, finansieras genom tillsynsavgifter.

För att avgiftsfinansiera en förbättrad avfallsstatistik och ett spårbarhetssystem för farligt avfall krävs, enligt regeringsformen, att riksdagen lagstiftar om sådana avgifter. Riksdagen kan också bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om avgifter, och medge att regeringen bemyndigar en förvaltningsmyndighet eller en kommun att meddela sådana föreskrifter.

3.8.2 För- och nackdelar med avgift- eller skattefinansiering

Fördelen med skattefinansiering är att det är enkelt och inte skapar någon extra administrationskostnad vare sig för myndigheter eller verksamhetsutövare. Nackdelen är att samhällets kostnader för planering av den övergripande avfallshanteringen och övervakning, uppföljning och kontroll av avfallsflöden och avfallsmängder inte belastar dem som hanterar avfallet. Istället är det skattebetalarna som får stå för notan. Det är tveksamt om detta är förenligt med Polluter Pays Principle (PPP).

Fördelen med avgifter är att samhällets kostnader, eller åtminstone en del av dessa, belastar de verksamhetsutövare som hanterar avfall och som omfattas av krav på registrering av information. Samhällets kostnader för avfallsplanering, uppföljning och övervakning samt kontroll av avfallsflöden och mängder, tydliggörs för verksamhetsutövarna vid ett avgiftssystem. Nackdelen är att det behövs ett särskilt regelverk för avgifterna och att beslut om och debitering av avgifter innebär en ny administrativ börda, både för de myndigheter som ska administrera avgifterna och för de betalande verksamhetsutövarna. Man kommer att behöva utarbeta vägledning om avgifter och löpande informera om dessa. Avgiftsreglerna och avgifternas storlek behöver också följas upp och ses över med jämna mellanrum för att kontrollera att intäkterna motsvarar och inte överstiger kostnaderna.

Det kan också diskuteras vilka verksamhetsutövare som ska betala avgifter. Vid en tillämpning av PPP är det inte självklart att det är de som tar emot och behandlar avfall som ska betala avgifter. Det går att argumentera för att endast verksamhetsutövare i början av flödet, de som ursprungligen producerar avfallet, ska betala avgifter. Om de som behandlar avfall ska betala avgift kommer de troligen att kompensera för utgiften genom höjda taxor för mottaget och behandlat avfall. I praktiken får därmed avfallsleverantörerna även betala avfallsbehandlarnas avgifter. Det är heller inte helt okomplicerat med ett avgiftssystem där endast den ursprungliga avfallsproducenten betalar avgift, eftersom det i många fall är svårt att identifiera vem som är enursprunglig avfallsproducent. De är dessutom väldigt många, flera hundra tusen.

Det kommer att ta tid att implementera ett system för bättre avfallsstatistik och spårbarhet för farligt avfall. I det arbetet är det viktigt med delaktighet och samverkan mellan alla berörda parter och aktörer. Att införa ett avgiftssystem kan av verk-

samhetsutövarna upplevas som negativt och försvåra införandet. Därför bör statliga myndigheters kostnader för detta arbete, åtminstone tills vidare, finansieras via anslag inom statsbudgeten.

3.8.3 Naturvårdsverket får ökade kostnader

Naturvårdsverket kommer att få ökade kostnader om förslagen om nya regler för spårbarhet och statistik beslutas och en digital lösning ska utvecklas och förvaltas. Dessa ökade kostnader ryms inte inom Naturvårdsverkets nuvarande ramar. Naturvårdsverket har för avsikt att återkomma till detta i vår budgetframställan. Vi ser också över andra möjligheter till finansiering.

3.8.4 Slutsatser

- Förbättrad avfallsstatistik och ett spårbarhetssystem för farligt avfall kan finansieras via ett avgiftssystem eller via skattemedel.
- Ett eventuellt införande av ett avgiftssystem bör man avvakta med tills ett fungerande system för bättre avfallsstatistik och spårbarhetssystem har implementerats.
- Ett eventuellt avgiftssystem behöver utredas i särskild ordning.
- Förslagen om ett spårbarhetssystem, förbättrad avfallsstatistik och ett digitalt stödsystem, medför ökade kostnader för Naturvårdsverket. Dessa ryms inte inom nuvarande ramar.

4 Författningsförslag och författningskommentarer

4.1 Spårbarhet farligt avfall

4.1.1 Avfallsförordning (2011:927)

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>Anteckningar vid återvinning och bortskaffande 54 § Den som bedriver en verksamhet med återvinning eller bortskaffande som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) ska för varje slag av avfall som hanteras i verksamheten föra anteckningar om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varifrån avfallet kommer, 2. de metoder för återvinning eller bortskaffande som används, 3. den mängd avfall som återvinns eller bortskaffas årligen, och 4. var avfallet lämnas när det återvinns eller bortskaffas. <p>Anteckningarna ska föras i kronologisk ordning och bevaras i minst tre år.</p>	<p>Inrapportering och anteckningar av uppgifter om transport och annan hantering av farligt avfall 54 § Den som lämnar farligt avfall från en yrkesmässig verksamhet för borttransport (lämnaren) ska, senast när avfallet lämnas, i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar rapportera in följande uppgifter:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. avfallstyp och mängd för varje avfallstyp, 2. den plats, verksamhet och verksamhetsutövare varifrån avfallet lämnas, 3. transportör och på vilket sätt avfallet transporteras, 4. till vilken plats, verksamhet och verksamhetsutövare som avfallet, efter transport, kommer att lämnas för lagring, sortering, återvinning, bortskaffande eller annan hantering, 5. tidpunkt för transporten, och 6. den som har inrapporterat uppgifterna i 1-5 om det är någon annan än verksamhetsutövaren för den verksamhet varifrån avfallet lämnas. <p>Lämnaren ska ge transportören tillgång till de uppgifter som har inrapporterats i enlighet med första stycket.</p>
<p>54 a § Utöver det som sägs i 54 § ska den som behandlar sådant elavfall som avses i förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning föra anteckningar om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. den mängd elavfall som har tagits emot för behandling, 2. den mängd elavfall som har förberetts för återanvändning, 3. den mängd elavfall som har materialåtervunnits, 4. den mängd elavfall som har återvunnits på annat sätt, 5. den mängd elavfall som har bortskaffats, 6. den mängd elavfall som har lämnats 	<p>54 a § Skyldigheten enligt 54 § första stycket gäller även den som, i enlighet med ett tillstånd enligt 36 § 2 eller efter en anmälan enligt 42 §, transporterar det farliga avfall som har uppkommit i den egna yrkesmässiga verksamheten. I dessa fall ska uppgifterna inrapporteras senast när transporten påbörjas.</p>

<p>för transport till en annan behandlare i Sverige,</p> <p>7. den mängd elavfall som har lämnats för transport till en annan behandlare i ett annat land inom Europeiska unionen, och</p> <p>8. den mängd elavfall som har lämnats för transport till en annan behandlare i ett land utanför Europeiska unionen.</p> <p>Mängderna ska anges i vikt och av anteckningarna ska det framgå vilka mängder som är hänförliga till var och en av de kategorier elutrustning som anges i 19 § förordningen om producentansvar för elutrustning.</p>	
	<p>54 b § <i>Den som är mäklare ska för varje typ av farligt avfall som förmedlas i verksamheten föra anteckningar om</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varifrån avfallet kommer, 2. den mängd som förmedlas årligen, och 3. till vem avfallet förmedlas. <p><i>Anteckningarna ska föras i kronologisk ordning och bevaras i minst tre år.</i></p>
<p>Anteckningar vid hantering av farligt avfall</p> <p>55 § Den som bedriver en yrkesmässig verksamhet där farligt avfall uppkommer ska för varje slag av farligt avfall föra anteckningar om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. den mängd avfall som uppkommer årligen, och 2. till vem som avfallet lämnas för vidare hantering. <p>Anteckningarna ska föras i kronologisk ordning och bevaras i minst tre år.</p>	<p>55 § <i>Den som yrkesmässigt transporterar farligt avfall ska, i omedelbar anslutning till att transporten påbörjas, bekräfta att transporten har påbörjats i den digitala lösning som Naturvårdsverket anvisar.</i></p> <p><i>De uppgifter som har inrapporterats i enlighet med 54 § första stycket ska kunna visas upp under hela transporten.</i></p> <p><i>Transportören ska ge mottagaren, enligt definitionen i 56 §, tillgång till de uppgifter som har inrapporterats i enlighet med 54 § första stycket.</i></p>
	<p>55 a § <i>Skyldigheterna enligt 55 § gäller även den som, i enlighet med ett tillstånd enligt 36 § 2 eller efter en anmälan enligt 42 §, transporterar det farliga avfall som har uppkommit i den egna yrkesmässiga verksamheten.</i></p>
<p>56 § Den som yrkesmässigt samlar in farligt avfall ska för varje slag av farligt avfall föra anteckningar om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varifrån avfallet kommer, 2. hur ofta insamling sker, och 3. den mängd som samlas in årligen. <p>Anteckningarna ska föras i kronologisk ordning och bevaras i minst tre år.</p>	<p>56 § <i>Den som tar emot farligt avfall för lagring, sortering, återvinning, bortskaffande eller annan hantering än enbart transport (mottagaren) ska, i anslutning till och senast ett dygn efter mottagandet, bekräfta mottagandet av avfallet i den digitala lösning som Naturvårdsverket anvisar. Om uppgifter enligt 54 § första stycket saknas, ska mottagaren i</i></p>

	<p>stället rapportera in uppgifter om transportör och, om möjligt, den verksamhet som lämnat avfallet för borttransport.</p> <p>Mottagaren ska, senast tre arbetsdagar efter mottagandet av avfallet, rapportera in uppgifter om avfallstyp och mängd för varje avfallstyp i den digitala lösningen.</p> <p>Mottagaren ska, senast 30 kalenderdagar efter mottagandet av avfallet, rapportera in uppgifter om hur avfallet har behandlats eller kommer att behandlas i den digitala lösningen.</p>
<p>57 § Den som transporterar farligt avfall och är tillståndspliktig enligt 36 § eller anmälningspliktig enligt 42 § ska för varje slag av farligt avfall som transporteras föra anteckningar om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varifrån avfallet kommer, 2. den mängd som transporteras årligen, 3. på vilket sätt avfallet transporteras, och 4. vart avfallet transporteras. <p>Anteckningarna ska föras i kronologisk ordning och bevaras i minst ett år.</p>	<p>Inrapportering av uppgifter om elavfall</p> <p>57 § Den som behandlar sådant elavfall som avses i förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning ska rapportera in uppgifter om följande i den digitala lösning som Naturvårdsverket anvisar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. den mängd elavfall som har tagits emot för behandling, 2. den mängd elavfall som har förberetts för återanvändning, 3. den mängd elavfall som har materialåtervunnits, 4. den mängd elavfall som har återvunnits på annat sätt, 5. den mängd elavfall som har bortscaffats, 6. den mängd elavfall som har lämnats för transport till en annan behandlare i Sverige, 7. den mängd elavfall som har lämnats för transport till en annan behandlare i ett annat land inom Europeiska unionen, och 8. den mängd elavfall som har lämnats för transport till en annan behandlare i ett land utanför Europeiska unionen. <p>Mängderna ska anges i vikt och av uppgifterna ska det framgå vilka mängder som är hänförliga till var och en av de kategorier elutrustning som anges i 19 § förordningen om producentansvar för elutrustning.</p>
<p>58 § Den som är handlare eller mäklare ska för varje slag av farligt avfall som säljs eller förmedlas i verksamheten föra anteckningar om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. varifrån avfallet kommer, 2. den mängd som säljs eller förmedlas årligen, och 3. till vem avfallet säljs eller förmedlas. <p>Anteckningarna ska föras i kronologisk ordning och bevaras i minst tre år.</p>	<p>58 § I fråga om elavfall som avses i 57 § ska den som har rapporterat in uppgifterna ge den som är skyldig att rapportera enligt 59 § eller enligt 62 eller 63 § förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning möjlighet att ta del av uppgifterna, om den rapporteringsskyldige begär det.</p>

<p>59 § Den som har fört anteckningar om avfall enligt 54–58 §§ ska ge tillsynsmyndigheten och tidigare avfallsinnehavare möjlighet att ta del av innehållet i anteckningarna, om myndigheten eller den tidigare innehavaren begär det. I fråga om elavfall som avses i 54 a § ska den som har fört anteckningarna också ge den som är skyldig att rapportera enligt 59 a § eller enligt 62 eller 63 § förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning möjlighet att ta del av anteckningarna, om den rapporteringsskyldige begär det.</p>	<p>59 § <i>Den som tar emot elavfall som avses i förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning för att behandla det ska, i fråga om elavfall som vid mottagandet inte tidigare har behandlats av någon annan, senast den 31 mars varje år lämna de uppgifter som har inrapporterats enligt 57 § till Naturvårdsverket.</i></p>
<p>Rapportering om behandling av avfall 59 a § Den som tar emot elavfall som avses i förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning för att behandla det ska, i fråga om elavfall som vid mottagandet inte tidigare har behandlats av någon annan, senast den 31 mars varje år lämna de uppgifter som har antecknats enligt 54 och 54 a §§ till Naturvårdsverket.</p>	<p><i>Paragrafen utgår.</i></p>
<p>Transportdokument för farligt avfall inom Sverige 60 § När farligt avfall lämnas till en ny innehavare för att transporteras inom Sverige ska den som lämnar avfallet (lämnaren) och den som tar emot avfallet (mottagaren) se till att det finns ett transportdokument. Transportdokumentet ska innehålla uppgifter om avfallsslag och avfallsmängd samt vem som är lämnare och vem som är mottagare. Transportdokumentet ska vara under-tecknat av lämnaren. Om transportdokumentet är elektroniskt, ska under-tecknandet ske med lämnarens elektroniska signatur.</p>	<p>Särskilda bestämmelser om hushållsavfall 60 § <i>I fråga om hushållsavfall som är farligt avfall gäller 54-59 §§ endast sådan hantering som sker efter att det farliga avfallet har</i> <i>1. sorterats ut från annat hushållsavfall, och</i> <i>2. mottagits av någon som för sin hantering av avfallet har de tillstånd eller har gjort de anmälningar som krävs enligt föreskrifter meddelade med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken.</i></p>
<p>61 § Naturvårdsverket får meddela ytterligare föreskrifter om hur transportdokument enligt 60 § ska utformas och hanteras.</p>	<p>Bemyndigande att meddela föreskrifter om inrapportering och hantering av uppgifter om avfall 61 § <i>Naturvårdsverket får meddela närmare föreskrifter om inrapportering och hantering av uppgifter om transport av farligt avfall m.m. i enlighet med 54-59 och 68 §§.</i></p>

<p>Anteckningar och transportdokument för hushållsavfall 62 § I fråga om hushållsavfall som är farligt avfall gäller 54–61 §§ endast sådan hantering som sker efter att det farliga avfallet har</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. sorterats ut från annat hushållsavfall, och 2. mottagits av någon som för sin hantering av avfallet har de tillstånd eller har gjort de anmälningar som krävs enligt föreskrifter meddelade med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken. 	<p><i>Paragrafen utgår.</i></p>
<p>[...]</p>	<p>[...]</p>
<p>Införsel och utförsel av avfall [...] 68 § Bestämmelser om transportdokument för gränsöverskridande transporter av avfall finns i artiklarna 4 och 16 i förordning (EG) nr 1013/2006.</p>	<p>Gränsöverskridande avfallstransporter [...] 68 § <i>För gränsöverskridande avfallstransporter enligt förordning (EG) nr 1013/2006 gäller inte 54-59 §§.</i> <i>För gränsöverskridande avfallstransporter som omfattas av förfarandet med skriftlig förhandsanmälan och skriftligt förhandsgodkännande enligt avdelning II i förordning (EG) nr 1013/2006 får anmälan enligt artikel 4 och uppgifter gällande transporten enligt artikel 15 och 16 i nämnda förordning registreras i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar.</i></p>

4.1.1.1 FÖRFATTNINGSKOMMENTARER

Nuvarande anteckningsskyldighet ersätts i huvudsak av skyldighet att inrapportera uppgifter i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar, antingen i samband med transport av farligt avfall eller inom ramen för miljörapporteringen (se vidare avsnitt 4.2 nedan) i syfte att uppnå bättre spårbarhet avseende farligt avfall samt statistik. Mäklares anteckningsskyldighet behålls dock av de skäl som anges i avsnitt 3.2.6.4, föreslagna 54 b §.

Vad gäller bestämmelserna om elavfall (föreslagna 57-59 §§) har alternativet att flytta dessa från avfallsförordningen till föreskrifterna om förbehandling av elavfall, NFS 2005:10, eller miljörapportsföreskrifterna, NFS 2006:9, varit föremål för diskussion. Något sådant förslag lämnas dock inte inom ramen för detta uppdrag.

Bestämmelserna om transportdokument i nuvarande 60 och 61 §§ ersätts av föreslagna 55 och 55 a §§.

Gränsöverskridande transporter av avfall regleras genom förordning (EG) nr 1013/2006, den så kallade GRÖT-förordningen. I GRÖT-förordningen finns regler bland annat om vart olika typer av avfall får exporteras och om anmälnings- och

informationsplikt för export och import av vissa avfallstyper. Därför bör gränsöverskridande avfallstransporter som omfattas av GRÖT-förordningens tillämpningsområde undantas från tillämpningsområdet för de föreslagna nya reglerna i 54-59 §§ avfallsförordningen, föreslagna 68 § första stycket. För att spårbarheten av farligt avfall och avfallsstatistiken ska förbättras även i fråga om gränsöverskridande avfallstransporter är det önskvärt att de anmälningar och uppgifter om transporter som aktörer i Sverige ska lämna enligt GRÖT-förordningen registreras i en digital lösning. Införandet av ett sådant krav i svensk lagstiftning bedöms dock strida mot bestämmelsen i artikel 26.4 i GRÖT-förordningen, se vidare avsnitt 3.2.6.3, varför det inte bedöms möjligt att kräva en obligatorisk digital rapportering för avfall som omfattas av anmälningsplikt enligt nämnda förordning. Naturvårdsverket föreslår därför en regel som innebär att digital rapportering av dessa uppgifter får ske i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar, se föreslagen 68 § andra stycket. Regeln möjliggör för Naturvårdsverket att i föreskrifter reglera vad som ska rapporteras i den anvisade digitala lösningen och hur det ska gå till.

Föreskrifter i enlighet med bemyndigandet i föreslagna 61 § föreslås införas, förslagsvis under namnet ”Naturvårdsverkets föreskrifter om inrapportering och hantering av uppgifter om transport av farligt avfall m.m. i en digital lösning, NFS X:Y”. I redovisningen presenteras dock inga förslag på föreskrifter.

Om föreslagna ändringar genomförs behöver Naturvårdsverkets föreskrifter om transporter av avfall, NFS 2005:3, upphävas och en ny föreskrift tas fram.

4.2 Bättre avfallsstatistik

4.2.1 Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Nuvarande lydelse	Föreslagen lydelse
<p>Bemyndiganden för Naturvårdsverket 47 a § Naturvårdsverket får</p> <ol style="list-style-type: none"> i fråga om verksamheter som omfattas av tillståndsplikt enligt denna förordning eller miljöprövningsförordningen (2013:251) eller av ett föreläggande att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken meddela föreskrifter om att en miljörapport ska innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i andra avseenden än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut liksom av andra uppgifter som är relaterade till miljöbalkens tillämpningsområde och mål, i fråga om verksamheter som inte är tillståndspliktiga enligt miljöprövnings- 	<p>Bemyndiganden för Naturvårdsverket 47 a § Naturvårdsverket får</p> <ol style="list-style-type: none"> i fråga om verksamheter som omfattas av tillståndsplikt enligt denna förordning eller miljöprövningsförordningen (2013:251) eller av ett föreläggande att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken meddela föreskrifter om att en miljörapport ska innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i andra avseenden än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut liksom av andra uppgifter som är relaterade till miljöbalkens tillämpningsområde och mål, i fråga om verksamheter som inte är

<p>förordningen meddela föreskrifter om att det i en miljörapport ska lämnas sådana uppgifter om utsläpp och överföringar av föroreningar som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006 av den 18 januari 2006 om upprättande av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 596/2009,</p> <p>3. i fråga om avloppsledningsnät som är anslutna till en avloppsreningsanläggning som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen meddela föreskrifter om att det i en miljörapport ska lämnas uppgifter om</p> <p>a. det antal bräddningar av avloppsvatten som har skett under året,</p> <p>b. de platser där bräddning har skett, och</p> <p>c. bräddad volym, redovisat som kubikmeter per plats och år,</p> <p>4. meddela föreskrifter om vilka uppgifter om produktionen av naturgrus, morän och berg som en miljörapport enligt 31 a § ska innehålla, och</p> <p>5. meddela föreskrifter om hur uppgifterna i en miljörapport ska redovisas.</p>	<p>tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen meddela föreskrifter om att det i en miljörapport ska lämnas sådana uppgifter om utsläpp och överföringar av föroreningar som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006 av den 18 januari 2006 om upprättande av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 596/2009,</p> <p>3. i fråga om verksamheter som omfattas av anmälningsplikt enligt miljöprövningsförordningen meddela föreskrifter om att det i en miljörapport ska lämnas uppgifter om avfall,</p> <p>4. i fråga om avloppsledningsnät som är anslutna till en avloppsreningsanläggning som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen meddela föreskrifter om att det i en miljörapport ska lämnas uppgifter om</p> <p>a. det antal bräddningar av avloppsvatten som har skett under året,</p> <p>b. de platser där bräddning har skett, och</p> <p>c. bräddad volym, redovisat som kubikmeter per plats och år,</p> <p>5. meddela föreskrifter om vilka uppgifter om produktionen av naturgrus, morän och berg som en miljörapport enligt 31 a § ska innehålla, och</p> <p>6. meddela föreskrifter om hur uppgifterna i en miljörapport ska redovisas.</p>
--	--

4.2.1.1 FÖRFATTNINGSKOMMENTARER

Det finns redan ett bemyndigande för Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om skyldighet för tillståndspliktiga verksamheter att i miljörapporten lämna uppgifter om avfall, 47 a § 1. Det föreslagna bemyndigandet, 47 a § 3, möjliggör för verket att meddela sådana föreskrifter även i fråga om anmälningspliktiga verksamheter.

Vi föreslår att föreskrifter med stöd av det föreslagna nya bemyndigandet samt motsvarande skyldighet för tillståndspliktiga verksamheter (om vilka uppgifter som ska inrapporteras, när uppgifterna ska inrapporteras med mera) införs i Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport, NFS 2006:9. I redovisningen presenteras dock inga förslag på föreskrifter.

4.3 Sanktioner

Nuvarande bestämmelser om straff och förverkande i 29 kap. miljöbalken och om miljöstraffavgifter i 30 kap. samt förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter behöver ses över i särskild ordning så att de anpassas till eventuella nya beslutade regler. En miljöstraffavgift som kan åläggas en verksamhetsutövare som underlåter att inom föreskriven tid registrera relevant information i den digitala lösningen kan till exempel behövas. En miljöstraffavgift kan också vara lämplig då en transportör av farligt avfall inte kan visa upp uppgifter om transporterat avfall under transport.

5 Utredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning

5.1 Sammanfattning

<i>Aktör/Område</i>	<i>Konsekvenser</i>	<i>Kostnader</i>
Yrkesmässigt bedrivna verksamheter, spårbarhet farligt avfall	<p>Dagens krav på anteckningsskyldighet ersätts med inrapportering av i princip motsvarande information i en central digital lösning.</p> <p>Initial kostnad för registrering av adm. information i den digitala lösningen.</p> <p>Engångskostnad för en anpassning av faktura/affärssystem med en central digital lösning. En anpassning kommer enbart att göras om det är lönsamt. Kostnaden för en anpassning kommer att jämföras med att göra registrering manuellt i en webblösning.</p> <p>Lämnare och mottagare i Sverige av exporterat respektive importerat anmälningspliktigt avfall enligt EG-förordning 1013/2006⁵⁸, får göra anmälan och registrera uppgifter digitalt i enlighet med förordningen. Den årliga sammanställning som Naturvårdsverket idag kräver behövs inte längre från verksamhetsutövare som gör alla anmälningar och rapporteringar digitalt (administrativ förenkling).</p>	<p>Konsekvenserna varierar mycket från fall till fall. Det är inte möjligt att kvantifiera kostnaderna men på sikt bör förslaget totalt sett innebära en besparing.</p> <p>Oförändrade eller minskade kostnader för den som lämnar eller tar emot avfall som är anmälningspliktigt enligt EG-förord. 1013/2006.</p>
Transportörer, spårbarhet farligt avfall	<p>Tydliggörandet att krav på avfallsinformation även gäller vid transport i ”egen regi” samt vid transport mellan verksamheter med samma verksamhetsutövare (”interna” transportörer), kan medföra ökade administrativa kostnader för de verksamhetsutövare som berörs.</p> <p>Förenklingar och minskade administrativa kostnader för ”externa” transportörer.</p>	<p>Totalt sett bedöms inte ändringarna medföra några ökade administrativa kostnader.</p>

⁵⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall

<i>Aktör/Område</i>	<i>Konsekvenser</i>	<i>Kostnader</i>
Tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet, rapportering för statistikändamål	För de flesta verksamhetsutövarna innebär förslagen en ökning av de administrativa kostnaderna pga. krav om en mer detaljerad och strukturerad rapportering.	Ökad kostnad i storleksordningen 20 Mkr/år (ca 3 600 kr/verksamhet och år)
Anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet, rapportering för statistikändamål	Nytt krav om årlig digital rapportering av avfallsinformation innebär ökade administrativa kostnader.	Ökad kostnad i storleksordningen 65-70 Mkr per år (ca 3 600 kr/verksamhet och år).
Naturvårdsverket	Kostnader för att: - utveckla en central digital lösning - förvaltning och drift av digital lösning - linjearbete; vägledning, föreskrifter, mm: - förberedelse inför driftstart - löpande efter driftstart Nyttor är t.ex. tillgång till rådata, bättre kvalitet på data och därmed ökad möjlighet att analysera rådata för mer effektiva och ändamålsenliga åtgärder och en bättre statistik.	Uppskattning: 23,1-48,6 Mkr 6,05-12,6 Mkr/år 2,25-4,2 Mkr 2,1-3,5 Mkr/år
Länsstyrelserna samt övriga centrala myndigheter som Polisen, Tullverket, Kustbevakningen och ev. MSB	Förbättrade möjligheter att förebygga och beivra illegal avfallshantering. Länsstyrelserna: Väsentligt ökade möjligheter att bedriva en väl planerad, effektiv och riskbaserad tillsyn över hanteringen av avfall, främst farligt avfall. Länsstyrelserna och centrala myndigheter som Polisen, Tullverket, Kustbevakningen och MSB kan var och en, om det är önskvärt och juridiskt möjligt, få en kostnad för att ansluta sina IT-stöd till, och utbyta information med den digitala lösningen.	Kan öka kostnaderna för tillsyn om tillsynen prioriteras högre än idag. En engångskostnad för IT-anpassning. Det är inte möjligt att kvantifiera kostnaderna.

<i>Aktör/Område</i>	<i>Konsekvenser</i>	<i>Kostnader</i>
Kommunala nämnder för tillsyn enligt miljöbalken	Väsentligt ökade möjligheter att bedriva en väl planerad, effektiv och riskbaserad tillsyn över hanteringen av avfall, främst farligt avfall. Kan få en kostnad för att ansluta sina IT-stöd till, och utbyta information med den centrala digitala lösningen.	Kan öka kostnaderna för tillsyn om tillsynen prioriteras mer än idag (kan finansieras via tillsynsavgifter). En engångskostnad för IT-anpassning. Det är inte möjligt att kvantifiera kostnaderna.
Miljöskyddet	Ökad medvetenhet hos verksamhetsutövare om det egna avfallet och om avfallshantering. Förbättrade möjligheter till analys av avfallsflöden och trender ger bättre underlag för att justera och besluta om nya styrmedel. Avfallshierarkin kommer att följas på ett bättre sätt.	Möjligen kan genomförandet av förslagen och när bättre och mer ändamålsenligt underlag för analys och beslut finns att tillgå, generera ökade kostnader för exempelvis utredning och utveckling av nya styrmedel.

5.2 Inledning

I denna redovisning föreslås åtgärder och förändringar i avfallsförordningen och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Dessa har huvudsakligen två syften:

1. Att förbättra avfallsstatistiken och därigenom öka förutsättningarna för att
 - följa upp miljömål
 - följa flöden och trender
 - förbättra statistikrapporteringen
2. Att identifiera att farligt avfall hanteras korrekt från källan till mottagande avfallsverksamhet samt vidare från en avfallsverksamhet till en annan sådan verksamhet.

För att hantera all information för en bättre statistik och ett spårbarhetssystem för farligt avfall föreslås ett systemstöd i form av en central digital lösning.

5.3 Författningsändringar och konsekvenser

Författningsändring föreslås i avfallsförordningen (2011:927) samt i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH). Ändringarna i avfallsförordningen avser spårbarhet och hantering av farligt avfall. Ändringen i 47 a § FMH avser rapportering för statistik om icke-farligt avfall och innebär ett utökat bemyndigande till Naturvårdsverket att meddela föreskrifter om rapportering av miljöpåverkan från verksamheter som inte är tillståndspliktiga men däremot anmälningspliktiga enligt miljöprövningsförordningen.

5.3.1 Syfte och alternativa lösningar

De föreslagna författningsändringarna i FMH och avfallsförordningen avses i huvudsak reglera:

- vilka aktörer som ska rapportera uppgifter om avfall
- vilka uppgifter som ska rapporteras
- när och hur uppgifterna ska rapporteras

I ett särskilt projekt som SMED har genomfört har det gjorts en analys av konsekvenser av olika alternativ för rapportering av avfallsinformation för spårbarhet av farligt avfall, samt utveckling av avfallsstatistik för allt avfall (SMED, 2016b). I de olika alternativen specificeras olika grupper av aktörer som avses rapportera efterfrågad information, se tabell 8 nedan.

Tabell 8 Möjliga rapportörer av avfallsuppgifter, alternativ i SMEDs analys

Nr.	Förslag på rapportering	Aktuellt för	
		Spårbarhet farligt avfall	Statistik om allt avfall
A1	Verksamheter med tillstånd att yrkesmässigt transportera farligt avfall	X	
A2	Verksamheter med tillstånd att yrkesmässigt transportera avfall	X	X
B	A-, B-, och C-klassade avfallsanläggningar	X	X
C	A-, B-, och C-verksamheter	X	X
D	A- och B-klassade avfallsanläggningar		X
E	Alla A- och B-verksamheter		X
F	”Alla” utom fysiska personer	X	X

I rapporten från projektet, har konsekvenserna för följande aspekter analyserats:

- Avfall som täcks in med alternativen jämfört med dagens metodik.
- Alternativens påverkan på kvalitet och innehåll i avfallsstatistiken.
- Möjligheter att följa upp avfallsmålen.

Dessutom innehåller rapporten en sammanfattande kvalitativ bedömning av alternativens nytta, inklusive möjligheten att följa flöden och trender, och en sammanfattande kvalitativ bedömning av de olika alternativens kostnader. Samtliga bedömningar har gjorts i förhållande till dagens situation (nollalternativet).

5.3.1.1 VALT ALTERNATIV

Spårbarhet farligt avfall

För en tillräckligt god spårbarhet av farligt avfall har en variant av alternativ F valts (se tabell 3, sid 49). Det innebär att alla som bedriver en yrkesmässig verksamhet, för varje borttransport respektive mottagen transport av farligt avfall ska, rapportera uppgifter om avfallstyper, mängder, etcetera i en central digital lösning. Enligt artikel 17 i avfallsdirektivet ska spårbarhet finnas för allt farligt avfall som uppkommer inom en medlemsstat, det vill säga det finns inte något nedre tröskelvärde för hur mycket avfall som genereras eller storleken på en verksamhet. För att uppfylla detta krav omfattar förslaget alla som bedriver en yrkesmässig verksamhet.

Den som lämnar så kallat anmälningspliktigt avfall från en verksamhet i Sverige för borttransport till ett annat land får enligt förslaget anmäla/rapportera borttransporten i en av Naturvårdsverket utpekad e-tjänst eller tekniskt gränssnitt, eventuellt e-tjänsten Nordic TFS. Anmälan/rapporteringen görs i enlighet med EG-förordningen 1013/2006⁵⁹. Även den verksamhet i Sverige som tar emot sådant avfall direkt från ett annat land får göra en digital rapportering av mottaget och behandlat avfall i enlighet med EG-förordningen. En anmälan/rapportering enligt EG-förordningen 1013/2006 inkluderar allt farligt avfall men även vissa andra avfallstyper.

Genom den föreslagna centrala digitala lösningen skapas ett effektivt verktyg för att stödja tillsynsmyndigheterna att planera och utföra en effektiv och riskbaserad tillsyn över allt flöde av farligt avfall, inklusive transporter.

Bättre avfallsstatistik

Statistikbehovet för farligt avfall tillgodoses genom information som hämtas ur spårbarhetssystemet. För en bättre avfallsstatistik om icke-farligt avfall har alternativ C valts (se tabell 3, sid 50). Förslaget täcker in genererat avfall från alla tillstånds- och anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter (cirka 24 000 st verk-

⁵⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1013/2006 av den 14 juni 2006 om transport av avfall

samheter varav cirka 18 300 är anmälningspliktiga). När det gäller behandlade avfallsmängder täcker förslaget in i stort sett allt förutom det avfall från jordbruk som används som gödselmedel eller jordförbättringsmedel, exempelvis rötslam, kalk, livsmedelsavfall. Rapportering ska göras en gång per år samtidigt som miljörapportering av exempelvis utsläpp till luft och vatten. Rapporteringen ska även inkludera sådant avfall som är informationspliktigt enligt EG-förordningen 1013/2006, det vill säga borttransporterat avfall för export eller mottaget avfall från ett annat land.

Enligt SMEDs analys (se tabell 3, sid 49) täcks, för uppkommet avfall, mängden avfall in ”klart bättre” i alternativ F jämfört med alternativ C där avfallsmängderna täcks in ”något bättre”. Marginalkostnaden för att vidga rapporteringsskyldigheten till alla verksamheter enligt alternativ F överstiger dock vida den i tabell 5 konstaterade marginalnyttan av hur avfallsmängderna täcks in för alla avfallskategorier jämfört med alternativ C. Vidare visar SMEDs sammanfattande kvalitativa bedömning av alternativen, se tabell 5 sid. 57, att alternativ F endast resulterar i en viss förbättring av att följa avfallsflöden jämfört med alternativ C, medan alternativ C bedöms som lika bra som, eller på flera punkter som överlägset alla övriga alternativ, förutom F.

För alternativ C är täckningen av avfallsmängderna bättre för alla avfallskategorier utom för behandlat farligt avfall, jämfört med det näraliggande alternativet B.

Utifrån dessa konstateranden utgör den viktigaste motiveringen bakom valet av alternativ C att det representerar en optimal avvägning mellan intressena att förbättra avfallsstatistiken utan en oproportionerligt ökad rapporteringsbörd och att det skulle ge en avsevärt förbättrad statistik jämfört med idag.

För att inte riskera alltför omedelbara krav på ett stort antal verksamhetsutövare och även omfattande väglednings- och utbildningsinsatser vid ett ikraftträdande av nya regler, bör kraven om rapportering för C-verksamheter införas stegvis. Ett första steg kan till exempel omfatta alla C-verksamheter enligt 29 kap. miljöprovningförordningen (2013:251), det vill säga enbart avfallsverksamheter (cirka 3 300 stycken).

5.3.2 Verksamheter och myndigheter som berörs

De aktörer som direkt berörs av föreslagna förändringar i avfallsförordningen, förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och förslaget om en central digital lösning är:

- Yrkesmässigt bedrivna verksamheter avseende rapportering för spårbarhet av farligt avfall och sådant avfall som är anmälningspliktigt enligt EG-förordning 1013/2006.
- Tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter avseende rapportering av icke-farligt avfall.

- Avfallstransportörer.
- Naturvårdsverket.
- De kommunala nämnder som ansvarar för operativ tillsyn enligt miljöbalken.
- Länsstyrelserna.

Andra aktörer som mer indirekt berörs av ändringarna är bland annat Polisen och Tullverket som, för sin myndighetsutövning, har behov av att ta del av informationen i spårbarhetssystemet. Genom spårbarhetssystemet för farligt avfall och anmälningspliktigt avfall enligt förordning (EG) nr 1013/2006, får de operativa tillsynsmyndigheterna ett nytt verktyg för att planera och utföra en effektiv och riskbaserad tillsyn.

5.3.2.1 EXEMPEL PÅ ANDRA SOM BERÖRS

Spårbarhetssystemet och en bättre avfallsstatistik kan ge återvinningsföretag och andra verksamheter indirekta nyttor i form av ökade kommersiella möjligheter. Avfallsbolag och avfallstransportörer kan till exempel tillhandhålla hjälp med rapportering i den centrala digitala lösningen. En bättre statistik är till nytta för forskning om exempelvis cirkulär ekonomi, innovation, etcetera. Beslutsfattare på kommunal, regional och nationell nivå kommer att få bättre underlag för beslut om mål, planering, regler, styrmedel, med mera.

5.3.3 Konsekvenser för yrkesmässigt bedrivna verksamheter och transportörer

5.3.3.1 SPÅRBARHET FARLIGT AVFALL

Förslaget om ändringar i avfallsförordningen innebär att alla yrkesmässiga verksamheter som lämnar ifrån sig farligt avfall för borttransport, samt de avfallsverksamheter som tar emot farligt avfall, ska registrera avfallsinformation i en central digital lösning. Den som i Sverige lämnar ifrån sig avfall som är anmälningspliktigt enligt EG-förordningen 1013/2006 får göra anmälan i utpekad e-tjänst eller tekniskt gränssnitt i enlighet med förordningens bestämmelser. Även de verksamheter som tar emot sådant avfall direkt från ett annat land får göra en digital rapportering av mottaget avfall i enlighet med EG-förordningens bestämmelser.

Konsekvenser för den som lämnar ifrån sig farligt avfall för borttransport

Farligt avfall som transporteras i Sverige

Idag gäller att alla yrkesmässigt bedrivna verksamheter har en anteckningsskyldighet enligt avfallsförordningen. Skyldigheten innebär, för varje slag av farligt avfall, att anteckningar ska föras om den mängd avfall som årligen uppkommer, och till vem som avfallet lämnas för vidare hantering. Anteckningarna ska föras i kronologisk ordning och bevaras i minst tre år. Den som lämnar ifrån sig avfallet ska, tillsammans med transportören, se till att ett transportdokument upprättas, med uppgifter om avfallsslag och -mängd, samt vem som är lämnare och vem som är mottagare (transportören betraktas idag som mottagare). Transportdokumentet ska vara

undertecknat av lämnaren. Om dokumentet är elektroniskt, ska undertecknandet ske med lämnarens elektroniska signatur.

Förslaget innebär att den idag ofta manuella pappershanteringen som krävs för att fullgöra anteckningsskyldigheten och upprättandet av ett transportdokument, ersätts av informationsregistrering i en central digital lösning. Vid registreringen erhåller leveransen en ID-beteckning. En annan fördel för verksamhetsutövaren är att den digitala lösningen ger möjlighet att ta ut olika typer av rapporter, såsom sammanställningar över avfallslag och avfallsmängder för behov i den egna verksamheten. Sådana rapporter eller sammanställningar kan exempelvis användas för arbetet med att minska mängden avfall och spara resurser.

Sammantaget innebär förslaget att verksamhetsutövarnas skyldigheter i sak inte ändras i någon större omfattning. Det ansvar för avfallsinformation enligt avfallsförordningen som verksamhetsutövarna har idag ersätts med en skyldighet att tillhandahålla informationen i en central digital lösning. Lösningen innebär på sikt förenklingar och ökade möjligheter för verksamhetsutövarna. Initialt kommer dock verksamhetsutövarna att få en kostnad för att registrera administrativ information om verksamheten, samt att integrera avfallsrapporteringen med fakturor/affärssystem. Om en sådan integrering görs ökar potentialen för besparingar i verksamheten.

I praktiken kan det vara många verksamheter som idag inte följer reglerna om anteckningsskyldighet. Orsaken är att medvetenheten om gällande regler är låg, eller att risken för upptäckt är liten. Genom ett nytt system där det ställs krav på att i nära realtid rapportera i en central digital lösning både vid borttransport och vid mottagande av farligt avfall, ökar risken för upptäckt vid överträdelser. Myndigheterna får ett kraftfullt tillsynsverktyg. Medvetenheten om vilka regler som gäller bör också öka när nya regler och ett nytt system introduceras. Det kan innebära att incitamenten för att följa reglerna ökar vid de verksamheter som hittills inte uppfyllt anteckningskravet. För dessa verksamhetsutövare innebär de nya reglerna i praktiken en ny administrativ kostnad. Hur många verksamheter det gäller är inte möjligt att bedöma eller uppskatta. Detsamma gäller kostnadens storlek. Huvudsakligen bedömer vi att de större verksamheterna följer nuvarande regler, varför den nya kostnaden främst bör uppstå i mindre eller mycket små verksamheter.

Farligt avfall som transporteras till annat land

Förslaget innebär att farligt avfall och annat anmälningspliktigt avfall enligt EG-förordningen 1013/2006, inför borttransport får anmälas och rapporteras i utpekad e-tjänst eller tekniskt gränssnitt. Det blir tillsvidare frivilligt att använda e-tjänsten Nordic TFS eftersom det enligt EG-förordningen inte är möjligt att ställa krav på digital anmälan eller rapportering. Anmälan och rapporteringar kan alltså även fortsättningsvis göras ”på papper” om verksamhetsutövaren så önskar. Idag görs ca 800-900 anmälningar per år. Uppskattningsvis mindre än 100 anmälningar görs via Nordic TFS och ännu färre registrerar sina transporter i denna e-tjänst.

Idag kräver Naturvårdsverket att samtliga lämnare i Sverige av exporterat anmälningspliktigt avfall, ska redovisa en särskild sammanställning av föregående års export. Detta för att Naturvårdsverket ska få ett bra underlag till den årliga rapporteringen till EU-kommissionen och Basel-sekretariatet.

De förslag som vi nu lägger innebär att de verksamhetsutövare som anmäler och rapporterar all export digitalt inte behöver vare sig göra eller redovisa denna sammanställning. Sammanställningen kan istället hämtas från den digitala lösningen. Vi bedömer därför att ett byte från anmälan och rapportering på papper till en digital sådan sammantaget innebär vissa administrativa lättnader för dessa verksamhetsutövare.

Konsekvenser för verksamheter som tar emot farligt avfall

Farligt avfall som enbart transporteras i Sverige

Verksamhet som bedriver en tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet enligt 29 kap. MPF, som huvud- eller sidoverksamhet, och som tar emot det farliga avfallet, identifierar leveransen genom den ID-beteckning som transportören överlämnar till mottagaren. Mottagandet av leveransen kvitteras i den centrala digitala lösningen, där mottagaren ska också registrera mottagna avfallsslag och mängder. Avfallsverksamheterna ska därefter föra in information i den digitala lösningen om hur det farliga avfallet ska hanteras (återvinning eller bortskaffande) alternativt har hanterats.

Avfallsverksamheterna kommer att behöva anpassa sina administrativa system för att hantera informationen och överföra den till den centrala digitala lösningen. Hur mycket en sådan anpassning kommer att kosta varierar från fall till fall och är svår att kvantifiera.

Förslagen i denna redovisning innebär att den administrativa hanteringen för att fullgöra anteckningsskyldigheten ersätts av informationsregistrering i en digital lösning. Den digitala lösningen ”ombesörjer” att kravet om dokumentation av den information som omfattas av anteckningsskyldigheten fullgörs. Konsekvensen av förslagen är att den idag ofta förekommande pappershanteringen som kraven på anteckningsskyldighet innebär, ersätts med en digital lösning. En annan fördel för den avfallsverksamhet som tar emot avfall är att den digitala lösningen ger möjlighet att plocka ut olika typer av rapporter, såsom sammanställningar över mottagna avfallsslag och avfallsmängder. Sådana rapporter eller sammanställningar kan exempelvis användas för internt arbetet med att utveckla verksamheten.

Sammantaget innebär förslaget att verksamhetsutövarnas skyldigheter i sak endast ändras i liten omfattning. Det ansvar för avfallsinformation som verksamhetsutövarna idag har enligt avfallsförordningen ersätts med en skyldighet att tillhandahålla informationen i en digital lösning. Det är en lösning som på sikt innebär förenklingar och ökade möjligheter för verksamhetsutövarna. Initialt kommer verk-

samhetsutövarna att få en kostnad för att integrera avfallsrapporteringen med fakturor/affärssystem. Om detta görs ökar potentialen ytterligare för att göra besparingar i verksamheten.

Vi bedömer att mottagande avfallsverksamheter, som enbart består av tillstånds- eller anmälningsskyldiga verksamheter, idag i mycket stor utsträckning följer an- teckningsskyldigheten. Det innebär att mycket få om några verksamheter får en helt ny administrativ kostnad vid ett införande av ett nytt system och nya regler. Om det finns sådana verksamheter bedöms det företrädesvis vara små anmälningsskyldiga verksamheter.

Eventuellt ökade administrativa kostnader för avfallsmottagande verksamhet kan täckas genom att öka intäkterna från avfallslämnarna, det vill säga genom höjda priser för mottagarens avfallshantering. Vi bedömer dock att eventuell påverkan på priserna kommer att vara marginell eftersom verksamhetsutövarnas skyldigheter i sak endast ändras i liten omfattning.

Farligt avfall som tas emot från ett annat land

Verksamhet som tar emot avfall som är anmälningsskyldigt enligt EG-förordningen 1013/2006 direkt från ett annat land får göra en rapportering i utpekad e-tjänst eller tekniskt gränssnitt av mottaget avfall i enlighet med förordningens bestämmelser. Idag kan en sådan anmälan/rapportering göras i e-tjänsten Nordic TFS, eller via fax/e-post.

Idag kräver Naturvårdsverket att samtliga mottagare i Sverige av importerat an- mälningsskyldigt avfall, ska redovisa en särskild sammanställning av föregående års import. De verksamhetsutövare som väljer att rapportera all import digitalt kommer inte att behöva göra och redovisa denna särskilda sammanställning. Sammanställ- ningen för dessa verksamheter kan istället hämtas från den digitala lösningen. Sammantaget innebär det vissa administrativa lättnader för dessa verksamhetsutö- vare.

Konsekvenser för avfallstransportörer vid inhemska transporter av farligt avfall

Avfallstransportörer som ska transportera bort det farliga avfallet från en verksam- het till en avfallsverksamhet inom Sverige, ska lämna över ID-beteckningarna för det avfall som lämnas till den mottagande avfallsverksamheten. Transportören ska i den digitala lösningen även bekräfta att transporten har påbörjats.

Transportören ska även fortsättningsvis under transporten kunna uppvisa ett trans- portdokument, antingen digitalt eller på papper. Transportdokumentet upprättas automatiskt i den centrala digitala lösningen utifrån den information som avfalls- lämnaren har registrerat. Genom att all nödvändig information och dokumentation tas omhand i den digitala lösningen bedömer vi att ändringen sammantaget innebär förenklingar och minskade administrativa kostnader för transportörerna. Föreslagna regler innebär också att ansvaret för att informationen om avfallet i den digitala

lösningen enbart åligger den som lämnat avfallet till transportören. Enligt gällande regler är ansvaret för att upprätta ett transportdokument delat mellan den som lämnar ifrån sig avfallet och mottagaren (idag betraktas transportören som mottagare). Föreslagen ändring innebär därför en förenkling för transportören.

När farligt avfall lämnas till en ny innehavare för att transporteras inom Sverige gäller, enligt 60 § avfallsförordningen, att den som lämnar avfallet och den som tar emot det ska se till att det finns ett transportdokument. De nu föreslagna reglerna tydliggör att ett transportdokument alltid ska finnas vid transport från en verksamhet till en annan, oavsett om det lämnas till en ny innehavare eller inte. Det finns inga sakskaäl som motiverar nuvarande ordning. I de fall dagens regler har tolkats så att transportdokument inte behövs vid transport i egen regi innebär föreslagna regler alltså att kravet skärps och att transportdokument ska finnas vid transport. Eftersom ett transportdokument erhålls automatiskt när en verksamhet överlämnar avfallet för borttransport, och då registrerar den obligatoriska informationen i den digitala lösningen, bedömer vi att detta förtydligande i avfallsförordningen i praktiken inte innebär någon större ökning av den administrativa bördan för de verksamhetsutövare som transporterar avfall i egen regi.

5.3.3.2 UTÖKAD RAPPORTERING FÖR EN BÄTTRE STATISTIK

Statistikbehovet för farligt avfall tillgodoses genom att hämta de uppgifter som behövs ur spårbarhetssystemet. Konsekvenserna i detta avsnitt avser därför rapportering av icke-farligt avfall.

Konsekvenser för tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet

Tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet rapporterar information om avfall i miljörapporten. Dagens regler ställer inte krav om att denna redovisning ska vara strukturerad och detaljerad. Undantaget är avfallsverksamheters redovisning av bygg- och rivningsavfall. Avsaknad av en strukturerad och detaljerad redovisning medför att kvaliteten och redovisningen varierar, både mellan verksamheter i samma bransch och mellan verksamheter som alstrar avfall respektive behandlar avfall. Vissa verksamheter redovisar endast några få verksamhetsrelaterade avfallsslag, alltså inte allt avfall. En del verksamheter summerar allt avfall som verksamhetsrelaterat avfall. Datakvaliteten i anläggningarnas miljörapporter varierar kraftigt. Allt detta medför att kvaliteten på hela avfallsstatistiken påverkas negativt.

För att uppnå en bättre kvalitet föreslås nu en detaljerad och strukturerad rapportering för samtliga tillståndspliktiga verksamheter. Avfallstyper och mängder ska redovisas enligt avfallsförordningens bilaga 4, och behandling enligt förordningens bilaga 2 och 3. Rapporteringsplikten inkluderar även exporterat respektive importerat informationspliktigt avfall enligt artikel 18 EG-förordning 1013/2006 (omfattar ej farligt avfall). Förändringen innebär att verksamhetsutövarna kommer att behöva omarbeta rutiner och interna IT-lösningar. IT-lösningar kan behöva anpassas så att man enkelt kan omvandla egen information och överföra den till den centrala digitala lösningen via e-tjänst eller tekniskt gränssnitt. Förändringen medför sannolikt

kostnader som kan variera mycket från verksamhet till verksamhet. Kostnadernas storlek går inte att uppskatta.

Enligt miljöbalkens regler om egenkontroll⁶⁰ ska den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön, fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådan åtgärd skall också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön. Av Naturvårdsverkets vägledning till dessa regler (Naturvårdsverket, 2001) framgår att det kan avse alstring, borttransport, omhändertagande eller tillförsel av avfall. Höga krav på kontroll och dokumentation kan generellt ställas på tillståndspliktig verksamhet för att egenkontrollreglerna ska följas. Förslaget om en strukturerad och detaljerad rapportering, vilket förutsätter en egenkontroll av verksamhetens avfall, kan därför sägas vara i linje med kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken och kravet på egenkontroll.

I praktiken innebär dock kravet om en årlig detaljerad och strukturerad rapportering av avfallsinformation, i de flesta fall en ökning av de administrativa kostnaderna jämfört med idag när kraven är låga. Hur stor kostnaden blir kan variera kraftigt från fall till fall, vilket har framkommit när verksamhetsutövarna har tillfrågats, till exempel i samband med införandet av en utökad rapportering av bygg- och rivningsavfall.

I Tillväxtverkets databas Malin⁶¹ uppskattas verksamhetsutövarers tidsåtgång för att sammanställa miljörapport, ansöka om tillstånd för miljöfarlig verksamhet och för att anmäla en miljöfarlig verksamhet. Siffrorna som redovisas i tabell 9 nedan är från Malins senaste uppdatering 2009 och kan därför vara något missvisande. De ger dock en uppfattning om relationen mellan de olika förfarandena.

⁶⁰ Se 26 kap. 19 § miljöbalken och förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarers egenkontroll

⁶¹ <http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/insatserfortillvaxt/naringslivsutveckling/effektivtochenkeltnarinogsliv/insatser/foretaganskostnader.4.2f79a9231506ca113762bdbc.html>

Tabell 9. Genomsnittlig tidsåtgång (timmar) för verksamhetsutövares administration vid olika prövningsnivå

	A	B	C
Miljörapport			
- mindre	480	40	-
- omfattande	560	172	-
Ansökan om miljöfarlig verksamhet			
- liten	110	40	-
- mellan	543	107	-
- stor	6240	543	-
Anmälan om miljöfarlig verksamhet	-	-	80

Vi bedömer att rapporteringen av avfallsinformationen kommer att ta mindre tid i anspråk än en hel miljörapport. Tidsåtgången för den mer detaljerade och standardiserade avfallsrapporteringen uppskattas motsvara i cirka en fjärdedel av den tid som går åt för en mindre miljörapport för en tillståndspliktig verksamhet, prövningsnivå B. Det skulle innebära i storleksordningen 10 timmar. Kostnaden för ett företag blir i så fall i cirka 3 600 kr per år utöver den kostnad dessa verksamheter idag har för avfallsrapportering.⁶² För samtliga tillståndspliktiga verksamheter blir i så fall den årliga tillkommande kostnaden i storleksordningen 20 miljoner kr.

Konsekvenser för anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet

Anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter omfattas inte idag av något rapporteringsansvar för icke-farligt avfall. Det finns dock en anteckningsskyldighet för anmälningspliktiga verksamheter som hanterar avfall genom återvinning eller bortskaffande enligt 54 § avfallsförordningen. Nu föreslås samma rapporteringsansvar för anmälningspliktiga verksamheter som för tillståndspliktiga verksamheter (se ovan). Även anmälningspliktiga verksamheter omfattas av reglerna om egenkontroll. Generellt sett är inte kraven lika höga på kontroll och dokumentation som för tillståndspliktig verksamhet. Men förslaget om en detaljerad och standardiserad rapportering kan dock även för dessa verksamheter sägas vara i linje med kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken och kravet på egenkontroll.

Förslaget innebär en skyldighet att i en central digital lösning rapportera avfallsinformation vilket medför en helt ny administrativ kostnad för verksamheterna eftersom det inte finns någon rapporteringsplikt idag. En engångskostnad uppstår för att förstå nya krav, utarbeta nya arbetssätt och nya administrativa rutiner, samt eventuellt för nya IT-system. Vi bedömer att det inte är möjligt att kvantifiera denna kostnad. Eftersom det är en helt ny kostnad för dessa verksamheter bedöms denna administrativa engångskostnad generellt sett vara minst lika stor för en an-

⁶² Kostnaden är beräknad på lönekostnad 360 kr/timme inklusive arbetsgivaravgifter enligt lagar och avtal, samt övriga arbetskostnader för personal inom tillverkningsindustrin. Källa: SCB: <http://www.scb.se/sv/Hitte-statistik/Statistik-efter-amne/Arbetsmarknad/Loner-och-arbetskostnader/Labour-Cost-Survey-LCS/14448/14455/Ar-2012/402321/>

mälningsskyldig verksamhet som för en tillståndsskyldig. Detta trots att de anmälningskyldiga verksamheterna är av mindre omfattning än de tillståndsskyldiga.

Tidsåtgången för den detaljerade och strukturerade årliga rapporteringen bedöms generellt motsvara ungefär en fjärdedel av den tid som behövs för att göra en mindre miljörapport för en tillståndsskyldig verksamhet, provningsnivå B. Det vill säga samma tidsåtgång som för det tillkommande administrativa arbetet för tillståndsskyldiga verksamheter. Den bedömningen grundas på att årlig rapportering av uppgifter om avfall är en helt ny skyldighet för dessa verksamheter. Kostnaden för en verksamhet skulle i så fall även här bli cirka 3 600 kr per år.⁶³ För samtliga anmälningskyldiga verksamheter blir i så fall den årliga kostnaden i storleksordningen 65–70 miljoner kr.

Naturvårdsverkets förslag innebär att kravet på rapportering från C-verksamheter ska införas stegvis. Om exempelvis enbart de verksamheter som är anmälningskyldiga enligt 29 kap. miljöprövningsförelsen omfattas av det första steget, innebär det en sammanlagd årlig kostnad för dessa på i storleksordningen 11-12 miljoner kronor.

5.3.4 Konsekvenser för tillsynsmyndigheter och länsstyrelserna

5.3.4.1 OPERATIVA TILLSYNSMYNDIGHETER

Nuvarande regler om skyldighet att föra anteckningar om farligt avfall är oprecis, vilket har medfört att anteckningarna är av varierande kvalitet. Om reglernas efterlevs på ett korrekt sätt tolkas olika vid tillsyn. Att införa en central digital lösning kommer att innebära att de uppgifter som ska föras in i lösningen måste göras på ett detaljerat och strukturerat sätt, vilket i sin tur innebär tydligare och mer likvärdiga krav och därmed också en mer likvärdig tillämpning över hela landet. Rättssäkerheten kommer därmed att öka.

De operativa tillsynsmyndigheterna, det vill säga länsstyrelserna och de kommunala nämnder som ansvarar för operativ tillsyn enligt miljöbalken, kan använda informationen i den digitala lösningen inför och vid tillsyn. Det innebär att myndigheterna får ett nytt kraftfullt verktyg för att planera och genomföra en effektiv och riskbaserad tillsyn. Felaktig hantering av avfall kan lättare än idag identifieras. Det blir till exempel uppenbart när det saknas information om leveranser av farligt avfall vid sådana verksamheter som rimligen ger upphov till och har behov av borttransport av sådant. Om information saknas kan detta följas upp i den operativa tillsynen.

⁶³ Kostnaden är beräknad på lönekostnad 360 kr/timme inkl. arbetsgivaravgifter enligt lagar och avtal, samt övriga arbetskostnader för personal inom tillverkningsindustrin. Källa: SCB; http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Arbetsmarknad/Loner-och-arbetskostnader/Labour-Cost-Survey-LCS/14448/14455/Ar-2012/402321/

De föreslagna reglerna för spårbarhet av farligt avfall, i kombination med en central digital lösning, bedöms medföra ökade möjligheter för tillsynsmyndigheterna att bidra till ett stärkt miljöskydd. En ökad ambitionsnivå i tillsynen kan finansieras genom tillsynsavgifter. Vetskapen om att myndigheterna har fått ett bra tillsynsverktyg bör också innebära ökade incitamentet för verksamhetsutövarna att följa reglerna.

I arbetet med att ta fram förslaget till spårbarhet för farligt avfall har andra alternativa lösningar studerats, till exempel att kravet på registrering av avfallsinformation ska adresseras till andra aktörer, exempelvis enbart till transportörerna eller verksamhetsutövarna för avfallsverksamheter. Sådana lösningar skulle innebära att information måste överlämnas från en verksamhetsutövare till en annan och följa avfallets flöde. Om till exempel transportörerna ska ansvara för registreringen måste information lämnas till transportörerna både från avfallslämnarna och från de verksamheter som tar emot avfallet, se figur 2, sid. 36. Dessutom innebär sådana lösningar att uppgifterna i den digitala lösningen blir mindre realtidsnära vilket är negativt för möjligheten att bedriva en effektiv tillsyn. Att som i förslaget lägga ansvaret för registrering av information på både lämnaren och avfallsmottagaren tydliggör ansvaret för lämnad information och därmed ökar informationens tillförlitlighet, som vi bedömer det. Att ansvaret för informationen i den digitala lösningen är tydlig underlättar tillsynen.

Sammantaget innebär förslagen att tillsynsmyndigheternas möjligheter att bedriva en effektiv och riskbaserad tillsyn ökar väsentligt, främst genom förslagen om ett spårbarhetssystem för farligt avfall och en central digital lösning. Det kan få till följd att tillsynsmyndigheterna prioriterar tillsyn över hanteringen och transporter av farligt avfall. Givet samma totala resurser för tillsynen skulle det innebära mindre resurser till annan tillsyn. De kommunala nämnderna kan dock finansiera en ökad tillsyn genom tillsynsavgifter. Om så sker minskar inte resurserna för annan tillsyn. Länsstyrelserna har inte samma möjlighet att finansiera en ökad tillsynsambition genom ökade avgiftsintäkter. Den främsta orsaken till detta är att avgiftsintäkterna inte stannar vid respektive länsstyrelse utan redovisas till Finansdepartementet.

De operativa tillsynsmyndigheterna kommer att få kostnader för att ansluta sina IT-stöd till, och utbyta information med den digitala lösningen. Kostnadens storlek går för närvarande inte att uppskatta.

5.3.4.2 LÄNSSTYRELSERNA

Länsstyrelserna arbetar med ett projekt för att upprätta ett nationellt register över transportörer, handlare, mäklare och insamlare av avfall. Syftet med registret är bland annat att publicera tillstånden och gjorda anmälningar, så att företag som avser att lämna avfall för borttransport enkelt ska kunna kontrollera om till exempel den transportör de tänkt anlita har tillstånd. Registret kommer även att under-

lätta för tillsynsmyndigheterna att bedriva en effektiv tillsyn och att till exempel kontrollera om en transportör har tillstånd för den verksamhet som bedrivs.

Avsikten är att detta nationella register ska vara en del av den centrala digitala lösningen. En sådan koppling innebär en engångskostnad för länsstyrelserna. Det är i dagsläget inte möjligt att kvantifiera denna kostnad.

5.3.5 Konsekvenser för Naturvårdsverket

5.3.5.1 SPÅRBARHET FARLIGT AVFALL OCH STATISTIK

Ett digitalt system behövs för att hantera all information inom spårbarhets- och statistiksystemet. Mer information om den centrala digitala lösningen finns i avsnitt 3.5 och bilaga 1. Oavsett vilken myndighet som får ansvaret för den digitala lösningen innebär det utvecklingskostnader och därefter kostnader för förvaltning och drift samt administration. Dessutom tillkommer omfattande vägledningsinsatser. Det behövs till exempel en kundtjänst för att hantera frågor om inrapportering till den digitala lösningen.

Naturvårdsverket kommer, efter ett utökat bemyndigande, att behöva göra ändringar och tillägg i föreskriften om miljörapport NFS 2006:9. Naturvårdsverket behöver också, efter ett bemyndigande, utarbeta en föreskrift som närmare reglerar den information om farligt avfall och anmälningspliktigt avfall enligt förordning (EG) nr 1013/2006, som olika verksamhetsutövare ska eller får delredovisningregistrera i den digitala lösningen. Även föreskriften om transporter av avfall, NFS 2005:3, behöver ses över.

Uppskattade kostnader för den centrala digitala lösningen framgår av tabell 6 i avsnitt 3.5.4. De stora spannen för kostnaderna (maximum och minimum) beror dels på att kostnaderna är grovt uppskattade, dels på att vissa delar av kostnaderna kan komma att hänföras till andra pågående projekt. En annan orsak är att om en enklare lösning i form av vidareutveckling av valda befintliga system genomförs så sjunker visserligen kostnaderna men samtidigt ger det en lägre automation i arbetet, vilket i sin tur kräver fler verksamhetsresurser och medför en högre administrativ kostnad för verksamhetsutövarna.

Genom den utökade rapporteringen från verksamhetsutövare och den centrala digitala lösningen kommer Naturvårdsverket nuvarande kostnader för produktion av statistik, 8 – 9 miljoner kr per år, att minska. Hur stor minskningen blir är beroende av hur mycket av den nuvarande statistikproduktionen som kan inkluderas i den digitala lösningen, vilket gör det svårt att kvantifiera minskningens storlek. Det är emellertid troligt att en direkt besparing på uppemot ett par miljoner kr per år uppstår på grund av minskat arbete med granskning och tolkning av miljörapporter.

5.3.6 Konsekvenser för övriga centrala myndigheter

Polisen, Tullverket, Kustbevakning och MSB är myndigheter som förebygger olyckor och beivrar brott bland annat inom miljöområdet. Ofta är det dessa myndigheter som upptäcker missförhållanden vid kontroller. De behöver då inhämta information och få stöd från berörda tillsynsmyndigheter enligt miljöbalken för att göra korrekta bedömningar vid aktuella situationer. Det föreslagna spårbarhetssystemet för farligt avfall med den digitala lösningen erbjuder en möjlighet för dessa myndigheter att effektivisera arbetet, till exempel med att spåra transporter.

MSB bedriver ett arbete med att förbättra uppföljningen av farligt gods. En digital lösning för spårbarhet farligt avfall bör om möjligt samordnas med MSBs initiativ eftersom det finns en viss överlappning. En samordning förhindrar dubbla rapporteringssystem och en onödig rapporteringsbörda för verksamhetsutövarna.

Om det är önskvärt och juridiskt möjligt för Polisen, Tullverket, Kustbevakningen och MSB kan de ansluta sina IT-stöd till, och utbyta information med den centrala digitala lösningen, vilket kan innebära kostnader för dem..

5.3.7 Konsekvenser för miljöskyddet

För miljöskyddet bedöms författningsförslagen och en central digital lösning medföra följande positiva konsekvenser:

- Ökade möjligheter att bedriva en effektiv och riskbaserad tillsyn av verksamheter, avfallsflöden och avfallstransporter. Därmed också ökade möjligheter att förebygga, upptäcka och beivra överträdelser och misstänkta miljöbrott. Det bör i sin tur ha en preventiv effekt på drivkraften att åsidosätta gällande regler.
- Ökad medvetenhet hos verksamhetsutövarna om avfallshantering och det egna avfallet, vilket bör innebära positiva effekter för miljöskyddet.
- Tydligare regler och möjlighet till bättre tillsyn, bör medföra en sanering av oseriösa företag i främst avfallsbranschen, samt bättre förutsättningar för alla berörda aktörer att få en överblick över avfallsflöden inom Sverige.
- Förbättrade möjligheter till analys av avfallsflöden och trender ger bättre underlag för att justera och besluta om nya styrmedel – att göra rätt saker mer effektivt – och därmed uppnå en minskad negativ påverkan på miljön.
- Avfallshierarkin kommer att följas på ett bättre sätt - förbättrad statistik ger möjlighet att följa och påverka förflyttningen uppåt i hierarkin.
- En digital informationshantering minskar möjligheten att förfalska dokument/information jämfört med nuvarande informationshantering i form av anteckningar.

Förslagen om en mer detaljerad och standardiserad reglering av hur avfall ska rapporteras och förslaget om en central digital lösning, kan möjligen innebära vissa risker för miljöskyddet. För en del verksamhetsutövare kan kostnaderna för avfallshanteringen öka när kraven på rapportering och egenkontroll höjs. Det kan

kännas betungande att till exempel behöva rapportera alla leveranser av farligt avfall. För att undvika ökade kostnader kan det finnas en risk för att en del verksamhetsutövare väljer att göra sig av med avfall vid sidan av systemet. Eller väljer att lagra större mängder avfall innan borttransport sker, för att undvika frekventa rapporteringar. Illegal dumpning eller annat illegalt omhändertagande av avfall skulle i så fall kunna öka i omfattning. Större interna avfallslager vid verksamheter kan innebära ökade risker för olyckor och utsläpp. Risken för detta bedöms dock som mycket liten, eftersom de föreslagna reglerna och en digital lösning medför väsentligt bättre förutsättningar för att få kontroll på avfallsflöden och genomförda och uteblivna leveranser, och dessutom väsentligt ökar möjligheterna till en riskbaserad tillsyn. Om redovisningens förslag genomförs bedömer vi att illegalt omhändertagande av avfall istället kommer att minska, eftersom risken för upptäckt ökar.

5.4 Statsfinansiella effekter

Naturvårdsverkets ökade kostnader för förändrade och nya föreskrifter, ny vägledning och information, samt en central digital lösning, innebär ökade kostnader för staten. Att utveckla en digital lösning kostar ca. 23,1 – 48,6 miljoner kr. Förvaltning och drift av lösningen beräknas kosta 6,05 – 12,6 miljoner kr per år. Kostnaderna i linjeverksamheten för ny vägledning, föreskriftsarbete, nya rutiner för hantering av information i den centrala digitala lösningen till exempel för statistikarbete, granskning, röjandekontroll, etc. kommer under uppbyggnadsfasen av den digitala lösningen att kosta ca 2,25-4,2 miljoner kr. När den digitala lösningen har tagits i drift, under det första året, kommer vägledning, support, granskning av indata att kosta ca. 2,1-3,5 miljoner kr. Därefter bedöms kostnaden för linjeverksamheten att vara i storleksordningen 2,8 miljoner kr per år.

Länsstyrelserna och centrala myndigheter som Polisen, Tullverket, Kustbevakningen och MSB kan var och en, om det är önskvärt och juridiskt möjligt, få kostnader för att ansluta sina IT-stöd till, och utbyta information med den centrala digitala lösningen. Dessa kostnader är dock väsentligt mindre än Naturvårdsverkets, som redovisas.

En indirekt statsfinansiell kostnad som kan uppkomma är att genomförandet av förslagen kan generera ökade kostnader för exempelvis utredning och utveckling av nya styrmedel. Detta kan bli följden när kunskapen om flöden och trender ökar, och när kunskapen tydliggör behov av justerade eller nya styrmedel.

5.5 Bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Redovisningens författningsförslag avser förordningsändringar, bland annat ett förslag om utökning av Naturvårdsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter. Regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer får

meddela föreskrifter om hur avfall ska hanteras som behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, 15 kap. 39 § miljöbalken. Eventuella kommande förslag till nya och förändrade föreskrifter kommer att beskrivas och konsekvensutredas i särskild ordning.

5.6 Överväganden 14 kap. 3 § regeringsformen

Naturvårdsverket har övervägt om förslagen i redovisningen innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen, och om förslagen i så fall går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett dem.

Vår bedömning är att förslagen i redovisningen inte innebär någon inskränkning i den kommunala självstyrelsen. De författningsändringar som föreslås syftar enbart till att skapa en spårbarhet av farligt avfall och förbättrad avfallsstatistik. Det bör enbart innebära en fördel för de kommunala nämnderna vid tillsyn över verksamheter. Möjligheterna till en väl planerad, riskbaserad och effektiv operativ tillsyn ökar väsentligt. Detsamma gäller för länsstyrelserna.

En eventuell reglering av att de kommunala nämnderna ska tillhandahålla information om anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet så att denna information görs tillgänglig via den digitala lösningen, kan generera kostnader för kommunerna. Vår bedömning är att dessa eventuella kostnader inte går utöver vad som är nödvändigt utifrån ändamålet.

5.7 Överensstämmelse med EU:s regelverk

Gränsöverskridande transporter av avfall regleras på EU-nivå genom förordning (EG) nr 1013/2006, den så kallade GRÖT-förordningen. I GRÖT-förordningen finns regler bland annat om vart olika typer av avfall får exporteras och om anmälnings- och informationsplikt för export och import av vissa avfallstyper. Naturvårdsverket föreslår att de anmälningar och uppgifter om transporter som aktörer i Sverige ska lämna enligt GRÖT-förordningen får registreras i en digital lösning som Naturvårdsverket anvisar. Detta för att både spårbarheten av farligt avfall och avfallsstatistiken ska förbättras även för gränsöverskridande avfallstransporter. Införandet av ett skall-krav om digital rapportering i svensk lagstiftning bedöms strida mot bestämmelsen i artikel 26.4 i GRÖT-förordningen. Enligt denna bestämmelse får den information och dokumentation som krävs enligt förordningen inlämnas och utbytas på elektronisk väg, förutsatt att de berörda behöriga myndigheterna och anmälaren går med på detta. Se vidare avsnitt 3.2.6.3.

Sammantaget bedömer vi att de föreslagna reglerna överensstämmer med och inte går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Tvärtom medför förslagen att Sverige på ett bättre sätt efterlever avfallsdirekti-

vets⁶⁴ krav om att farligt avfall ska kunna spåras alltifrån produktion till dess slutliga destination.

Rapporteringen av avfallsstatistik till EU styrs av ett antal direktiv och förordningar som specificerar vad som ska rapporteras, när och hur ofta detta ska ske, och vilken kvalitet och vilka definitioner som gäller. Viktigast av dessa är EU:s avfallsstatistikförordning⁶⁵ och avfallsdirektivet 2008/98/EG. Förslagen i denna redovisning som syftar till att förbättra statistiken, bedöms vara ändamålsenliga och väl avvägda för att Sverige på ett bättre sätt ska följa EU:s lagstiftning.

5.8 Särskild hänsyn för tidpunkt för ikraftträdande

En förutsättning för att de föreslagna bestämmelserna ska kunna träda ikraft är att det finns en central digital lösning på plats för en effektiv hantering av information och för att åstadkomma spårbarhet för farligt avfall. En digital lösning och vägledning måste utvecklas, de verksamhetsutövare som ska rapportera information måste ges tid att anpassa sig till nya regler och en central digital lösning. I ett första steg lanseras lösningen och under ett år är den öppen för att börja användas. Efter det året blir det obligatoriskt att använda sig av lösningen, och efter ytterligare ett år träder sanktionsregler i kraft om man inte använder sig av den. För detta behövs alltså en period om minst tre år.

Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

⁶⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG den 19 november 2008 om avfall

⁶⁵ Europaparlamentets och rådets förordning nr 2150/2002 av den 25 november 2002 om avfallsstatistik.

6 Källförteckning

- Avfall Sverige (2015). *Hushållsavfall i siffror – kommun- och länsstatistik 2014*. Rapport 2015.25.
<http://www.avfallsverige.se/fileadmin/uploads/Rapporter/U2015-25.pdf>
- EEA (2014). *Environmental indicator report 2014 environmental impacts of production-consumption systems in europe*. ISBN 978-92-9213-487-7, ISSN 2315-1811, doi:10.2800/22394
- European Commission (2012). *Assessment and guidance for the implementation of EU waste legislation in Member States*. Reference: ENV.G.4/SER/2009/0027. *Report on existing minimum waste treatment requirements in at least 15 ms and recommendation for possible action to be taken at eu level (WP4)*. (D 1.4.4)
- European Commission (2015a). *Screening report: Support to Member States in improving hazardous waste management based on assessment of Member States' performance*. Reference: ENV/2014/SI2.689463/ETU/A2
- European Commission (2015b). *Kommissionens förslag: Bryssel den 2 dec. 2015 COM(2015) 595 final 2015/0275 (COD) Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall. Circular Economy Strategy - Environment - European Commission*.
- European Commission, (2016). *EU eGovernment Action Plan 2016-2020. Accelerating the digital transformation of government*. {SWD(2016) 108}. {SWD(2016) 109}
- IVL Svenska Miljöinstitutet (2011). *Emissioner och kvarvarande mängder CFC i Sverige*. Rapport B2016.
- Jenny Westin. (2014). Organisationen Avfall Sverige. Muntlig källa 2014-10-16.
- Naturvårdsverket (2001). *Egenkontroll – en fortlöpande process*. Handbok. 2001:3.
- Naturvårdsverket (2007). *Hantering och tillsyn av farligt avfall – En uppföljning*. Rapport 5722.
- Naturvårdsverket. (2012a). *Avfallsstatistik för bättre miljöarbete*. Rapport 6536.
- Naturvårdsverket (2012b). *Avfall i Sverige 2010*. Rapport 6520.
- Naturvårdsverket. (2014a). *Tillsammans vinner vi på ett giftfritt och resurseffektivt samhälle. Sveriges program för att förebygga avfall 2014–2017*. Rapport 6654.
- Naturvårdsverket (2014b). *Avfall i Sverige 2012*. Rapport 6619.
- Naturvårdsverket (2014c). *Mängd mat och dryck via avloppet – en enkätundersökning i svenska hushåll*. Rapport 6624.
- Naturvårdsverket. (2015a). *Långsiktiga planen*. Ärende nr NV-05233-15.
- Naturvårdsverket. (2015b). *Naturvårdsverkets skrivelse till regeringen om Icke farligt byggnads- och rivningsavfall*. Ärende nr NV-00646-14.
- Naturvårdsverket (2015c). *Tillsyn enligt miljöbalken – möjligheter till utveckling och förbättring. En redovisning till regeringen enligt 1 kap. 28 § miljötillsynsförordningen*. Ärende nr NV-02739-15.

- Naturvårdsverket (2015d) *Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem, Delredovisning av regeringsuppdrag, 2015-09-15*. Ärende nr NV-00316-15.
- Naturvårdsverket. (2016a). *Avfall i Sverige 2014*. Rapport 6727.
- Naturvårdsverket (2016b). *Hantering och strömmar av farligt avfall 2015*. Rapport 6716.
- Riksrevisionen (2015). *Transporter av farligt avfall – fungerar tillsynen?* RIR 2015:10.
- SMED (2012a). *Kartläggning av flöden och upplagrade mängder av elektriska och elektroniska produkter i Sverige 2010*. Rapport nr 105.
- SMED (2012b). *Kartläggning av plastavfallsströmmar i Sverige*. Rapport nr 108.
- SMED (2014a). *Konsumtion och återanvändning av textilier*. Rapport 149.
- SMED. (2014b). *Lägesrapport februari 2014 till Naturvårdsverket om avfallsstatistikproduktionen: påpekande om sekretessproblem*. Naturvårdsverkets ärende NV-06167-14.
- SMED (2015). *Genomlysning av Avfall Sveriges metod för beräkning av hushållsavfall*. PM 2015, sammanställt av SMED på uppdrag av Avfall Sverige (ej officiellt publicerat men finns i Naturvårdsverkets ärende NV-06453-16).
- SMED (2016a). *Den svenska avfallsstatistiken – orsaker till skillnad över uppkomna och behandlade mängder*. Rapport Nr 181.
- SMED (2016b). *Utveckling av avfallsstatistiken, Input till regeringsuppdraget för förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem (RU FASS)*. Rapport 184.

Regeringsuppdrag
Icke farligt byggnads- och
rivningsavfall

Förord

Naturvårdsverket har i regleringsbrevet för budgetåret 2014 fått i uppdrag att utreda behov av styrmedel för att nå etappmålet om att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktsprocent senast 2020.

Under arbetet har Kemikalieinspektionen, Trafikverket och Boverket haft möjlighet att lämna synpunkter. Från myndigheterna har deltagit. Anne-Marie Johansson och Erik Gravenfors, Kemikalieinspektionen, Kristina Einarsson, Boverket och Malin Kotake, Trafikverket.

Medverkande från Naturvårdsverket har varit Staffan Ågren, Emma Colleen Moberg, Yvonne Augustsson, Emelie Aurell, Elisabet Kock, Emma Thulin, Johansson, Christina Jonsson, Henrik Sandström, Erik Westin och Marie Larsson.

Innehåll

FÖRORD	4
INNEHÅLL	5
SAMMANFATTNING	7
Tillgänglig statistik är inte tillräcklig för att följa upp målet	7
Analys av styrmedel för att öka återvinningen	9
Ytterligare återvinningsmål för byggnads- och rivningsavfall bör styra mot giffria och resurseffektiva kretslopp	9
INLEDNING	10
Uppdraget	11
Genomförande	11
Målen om återvinning av byggnads- och rivningsavfall	12
Vilket avfall omfattas av återvinningsmålen?	12
Beräkning av återvinningskvot	13
BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALLSDATA, UPPFÖLJNING AV MÅLET	15
Återvinningsgraden för byggnads- och rivningsavfall i andra EU-länder	15
Uppnådd återvinning i olika länder i EU	15
Betydelsen av styrmedel för att uppnå målet	17
Tillgänglig byggnads- och rivningsavfallsdata i Sverige har inte tillräcklig kvalitet för att följa upp målet	18
Endast en mindre del av det totala byggnads- och rivningsavfallet ska räknas in i målet	19
Så tas byggnads- och rivningsavfallsdata fram idag	20
Asfalt – en del av återvinningsmålet?	22
Asfalt i statistiken?	25
Analys av vilken återvinningsgrad som skulle bli resultatet av den förbättrade statistikinsamlingen	25
FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRD FÖR ATT FÖRBÄTTRA TILLFÖRLITLIGHETEN I STATISTIKEN FÖR BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALL	27
Utrett förslag - rapporteringskrav på anmälningspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar	28
Konsekvenser	31
Ökade resurser till avfallsstatistiken under en övergångsperiod	32
ANALYS AV ÖVRIGA ÅTGÄRDER OCH STYRMEDEL	33

Alternativ statistikåtgärd	33
Åtgärder och styrmedel för att öka återvinningen	35
Marknadsmislyckanden inom byggnads- och rivningsavfall	36
Åtgärder för att öka återvinningen	38
Styrmedel för att öka återvinningen	40
Varför vissa styrmedel valdes ut	44
YTTERLIGARE ÅTERVINNINGSMÅL FÖR BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALL BÖR STYRA MOT GIFTFRIA OCH RESURSEFFEKTIVA KRETSLOPP	46
Det nuvarande målet leder inte till optimala miljövinster	46
Beskrivning av ett alternativt mål som leder till miljövinster	46
KÄLLFÖRTECKNING	48
BILAGA 1. NULÄGESBESKRIVNING	51
Avfallsflöden och aktörer inom bygg- och rivningsbranschen	51
Styrmedel och initiativ inom bygg- och rivningsbranschen	55
Styrmedel för hanteringen av byggnads- och rivningsavfall	55
Frivilliga initiativ inom bygg- och rivningsbranschen	60
BILAGA 2. LISTA PÅ DE KODER OCH AVFALLSTYPER SOM INGÅR I ÅTERVINNINGSMÅLET.	62
BILAGA 3. TABELL ÖVER C-ANLÄGGNINGAR SOM FÖRESLÅS FÅ UTÖKAD RAPPORTERING	63
BILAGA 4. KONSEKVENSANALYS FÖRSLAGET: C-ANLÄGGNINGAR RAPPORTERAR IN BYGG OCH RIVNINGSAVFALL	65
BILAGA 5: KONSEKVENSANALYS: LAGSTADGAT ELLER FRIVILLIGT RAPPORTERINGSANSVAR FÖR BYGGHERRAR	71
Konsekvenser för myndigheter	71
BILAGA 6. DISKUSSION KRING BEFINTLIGA OCH NYA STYRMEDEL	76

Sammanfattning

I bygg- och anläggningssektorn används stora volymer material, vilka så småningom blir avfall. För att öka resurseffektiviteten inom sektorn har man såväl inom EU som i Sverige formulerat ett återvinningsmål om att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall ska vara minst 70 viktprocent senast år 2020.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att i samråd med Kemikalieinspektionen, Boverket och Trafikverket utreda behov av styrmedel för att nå målet. Utgångspunkten för arbetet ska vara att de styrmedel som föreslås ska främja resurseffektiva kretslopp utan spridning av farliga ämnen.

Naturvårdsverket bedömer att det är sannolikt att Sverige redan idag uppnår den återvinningsgrad för bygg- och rivningsavfall på minst 70 procent som gäller som EU:s och Sveriges gemensamma mål till år 2020. Denna slutsats gäller under förutsättning att delar av flöden av anläggningsavfall och asfalt kan tillgodoräknas i uppföljningen av återvinningsmålet vilket de inte gör idag. Naturvårdsverket anser därför att det är viktigt att förbättra befintlig statistik för att säkerställa om Sverige verkligen uppnår målet eller inte.

Tillgänglig statistik är inte tillräcklig för att följa upp målet

De data och den statistik som finns tillgängliga för att bedöma hur Sverige totalt sett ligger till idag jämfört med målet, är mycket bristfällig. Det är därför svårt att svara på om målet redan nås, eller om det finns behov av ytterligare styrmedel för att nå målet.

Med de metoder för uppföljning som tillämpas i Sverige idag rapporterar SMED att återvinningen ligger mellan 50-60 procent beroende på vilket årtal som uppgifterna avser. Betydande flöden av byggnads- och rivningsavfall saknas ännu i denna uppföljning, flöden där återvinningen ofta är nästan hundra procentig. Det gäller bland annat krossad betong och annat avfall som återvinns och som hanteras av avfallsbehandlingsanläggningar. Därutöver hanteras stora mängder asfalt inom sektorn. Idag tillgodoräknas inte någon asfalt återvinningsmålet. När hantering av asfalt är att betrakta som återvinning ska mängderna tillgodoräknas målet. Huruvida hanteringen av asfalt betraktas som ett återvinningsförfarande eller inte, påverkar alltså måluppfyllelsen. Det pågår diskussioner mellan Trafikverket och Naturvårdsverket om hur denna tolkning på lämpligaste sätt bör göras och myndigheternas ställningstaganden beräknas kunna presenteras under våren 2015.

Naturvårdsverket bedömer som ovan nämnts att det är sannolikt att Sverige redan idag uppnår återvinningsmålet. Detta under förutsättning att delar av flödena av anläggningsavfall och asfalt som idag inte tillgodoräknas kan räknas med i

uppföljningen av målet. För att säkerställa om Sverige verkligen uppnår målet anser Naturvårdsverket att det är viktigt att i första hand förbättra befintlig statistik. Naturvårdsverkets bedömning är alltså att det inte är återvinningen i sig som brister utan snarare tillgången på tillförlitliga data som kan bekräfta den nuvarande återvinningen. Naturvårdsverket har därför fokuserat på möjligheter att förbättra befintlig statistik. Skälet till att Naturvårdsverket inte föreslår några styrmedel för att öka återvinningen är att vi i inte anser det motiverat att belasta aktörerna med krav när Sverige sannolikt redan idag når målet. Vi har dock inom uppdraget översiktligt undersökt sådana styrmedel som bedöms vara möjliga att införa och också ge effekt innan målåret 2020.

Åtgärder för att förbättra statistiken

För att få ett statistiskt underlag som speglar de verkliga mängderna uppkommet och återvunnet byggnads- och rivningsavfall behöver möjligheterna att samla in data förbättras. Naturvårdsverket har därför undersökt olika metoder för att få till stånd en bättre statistik för icke farligt byggnads- och rivningsavfall. Vi har framförallt utrett det alternativ som vi anser har bäst förutsättningar för att möjliggöra en mer tillförlitlig uppföljning av återvinningsmålet.

Genom att införa **lagstadgat rapporteringskrav** på cirka 750 stycken mindre avfallsbehandlingsanläggningar (C-anläggningar), får Naturvårdsverket årligen tillgång till ytterligare data om återvinning av byggnads- och rivningsavfall som annars är svår att få tillgång till. Åtgärden ryms inte inom Naturvårdsverkets nuvarande bemyndigande utan förutsätter en förordningsändring.. Åtgärden innebär en viss ytterligare börda för de 750 berörda C-anläggningarna (ca 650 avfallsanläggningarna och ca 100 asfaltsverk – (om asfalt kommer att inkluderas i målet) och deras tillsynsmyndigheter.

Övriga undersökta alternativ är:

- En extra satsning, i en övergångsperiod, på statistikinsamling (kräver en resursförstärkning)
- Frivilligt eller lagstadgat rapporteringsansvar för byggherrar

En konsekvensutredning har genomförts för införandet av ett lagstadgat rapporteringskrav på C-anläggningarna. Den exakta samhällsekonomiska kostnaden har varit svår att uppskatta och baseras på antaganden varför konsekvenserna beskrivs översiktligt och i ett troligt kostnadsspann. De fördelar man kan peka på är att förslaget ger tillförlitlig statistik, följer det rapporteringsansvar som redan åligger A- och B-anläggningar samt ger tydligare ramar inom bygg och avfallshanteringssektorn eftersom alla möter samma rapporteringskrav. Kostnaderna kopplat till förslaget är dels inledande kostnader för Naturvårdsverket vad gäller vägledning; för Länsstyrelsen vad gäller utveckla SMP samt för kommunerna att sammanställa vilka C-anläggningar som berörs. Kommunerna och länsstyrelserna kommer i tillägg ha en löpande kostnad för underhåll och uppdatering av informationen om berörda C-anläggningar. För C-

anläggningarna innebär förslaget såväl inledande kostnader samt löpande kostnader kopplade till inläsning och rapportering in till SMP.

Analys av styrmedel för att öka återvinningen

Om det skulle visa sig att vi inte når målet trots mer tillförlitlig statistik kan styrmedel för att öka återvinningen krävas. Vi fokuserade tidigt vår analys på sådana styrmedel som bedömdes kunna införas och ge effekt på relativt kort sikt innan mållåret 2020 och som samtidigt kunde ge god miljönytta. Tre styrmedel framstod därmed som mer intressanta än övriga: -krav på materialåtervinning i kombination med återbetalbar säkerhet eller straffavgift, skatt på osorterat avfall respektive handel med sorteringscertifikat. Vi anser att dessa är särskilt intressanta att analysera ytterligare om det visar sig att Sverige inte uppnår återvinningsmålet. Förslagen redovisas i kapitlet ”Analys av åtgärder och styrmedel för ökad återvinning.

Ytterligare återvinningsmål för byggnads- och rivningsavfall bör styra mot giftfria och resurseffektiva kretslopp

För att mer effektivt styra mot en miljömässigt hållbar återvinning och främja giftfria resurseffektiva kretslopp anser Naturvårdsverket att det befintliga målet skulle kunna förbättras. Mot bakgrund av en nordisk bakgrundsrapport (Arm, et al., Arm et al. 2014, 2014) bedömer vi att det är troligt att våra nordiska grannländer är av samma uppfattning.

Mot bakgrund av nuvarande måls utformning har vi inte ansett det motiverat att utreda styrmedel för att nå längre än målnivån och inte heller sådana styrmedel som har potential att på längre sikt åstadkomma mer giftfria avfallsflöden, exempelvis Loggbok för byggnader.

Trafikverket har meddelat avvikande mening till rapportens skrivningar kring asfalt. Se vidare Genomförande

Inledning

I bygg- och anläggningssektorn (nedan kallad ”Byggsektorn”) används mycket stora volymer material. Byggande, renovering och rivning genererar också stora avfallsmängder. Den tillgängliga avfallsstatistiken visar att under den senast rapporterade tioårsperioden genererades årligen i genomsnitt drygt 8 miljoner ton bygg-, rivnings- och anläggningsavfall. Byggsektorn är den sektor som näst efter gruvsektorn genererar mest avfall. 2012 uppstod totalt ca 6,8 miljoner ton icke-farligt avfall och 900 000 ton farligt avfall i Sverige (Naturvårdsverket, 2014a). Om gruvavfallet inte räknas med motsvarar bygg – och rivningsavfallet drygt 28 viktprocent av Sveriges totala avfallsmängd respektive 33 viktprocent av landets farliga avfall. Byggsektorn bidrar också till Sveriges utsläpp av klimatgaser, bland annat beroende på användandet av cement och stål som är energikrävande vid tillverkning. Genom en hög grad av materialåtervinning i giftfria och resurseffektiva kretslopp inom byggsektorn kan därför betydande miljövinster uppnås. Det är bakgrunden till att man inom EU formulerat ett högt återvinningsmål för byggnads- och rivningsavfall. Det är också bakgrunden till att Sverige formulerat ett liknande etappmål inom det nationella miljömålssystemet.

Cirka 1,3 miljoner ton av de totalt 7,7 miljoner ton byggnads- och rivningsavfall som uppstår i byggsektorn ingår i återvinningsmålet (Sundqvist J.-O. , Återvinningsgrad för byggavfall - ASP 2014, 2014b). Det är dock stora mängder byggnads- och anläggningsavfall som inte passerar avfallsbehandlingsanläggningar med skyldighet att rapportera in avfallsmängder och som idag saknas i statistiken. Detta gäller främst anläggningsavfall.

Under arbetets gång med att identifiera lämpliga åtgärder och möjliga styrmedel för att öka återvinningen har det blivit tydligt att tillgången på tillförlitlig data är bristfällig. Naturvårdsverket föreslår därför inte några styrmedel för att öka återvinningen då vi anser att det i inte är motiverat att belasta aktörerna med krav när Sverige sannolikt redan idag når målet.

I bilaga 1, Nulägesbeskrivning, återfinns en översiktlig beskrivning av avfallsflöden, aktörer inom bygg- och rivningsbranschen. Där finns även en genomgång av befintliga styrmedel som reglerar bygg- och rivningsbranschen. Bilagan avslutas med en redovisning av existerande frivilliga branschinitiativ.

I dagsläget inkluderas ingen återvinning av asfalt i beräkningen av måluppfyllelsen. Det pågår diskussioner mellan Trafikverket och Naturvårdsverket om hur denna tolkning på lämpligaste sätt bör göras och myndigheternas ställningstaganden beräknas kunna presenteras under våren 2015.

Även om statistiken är bristfällig och uppgifter är osäkra, bedömer Naturvårdsverket att det är sannolikt att Sverige redan idag uppnår den

återvinningsgrad för byggnads- och rivningsavfall på minst 70 procent som gäller som EU:s och Sveriges gemensamma mål till år 2020 (Arm, et al., Arm et al. 2014) (Ljungren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014). Detta är dock under förutsättning att delar av flödena ovan av anläggningsavfall och asfalt tas med i statistiken och kan tillgodoräknas i uppföljningen av återvinningsmålet.

Uppdraget

Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att utreda behov av styrmedel för att nå etappmålet om att (insatser ska vidtas så att) förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020. Möjliga styrmedel ska konsekvensutredas och förslag ska därefter lämnas på vilka styrmedel som bedöms vara lämpliga att genomföra. Utgångspunkten för arbetet ska vara att de styrmedel som föreslås ska främja resurseffektiva kretslopp utan spridning av farliga ämnen. Uppdraget ska utföras i samråd med Kemikalieinspektionen, Boverket och Trafikverket. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 1 mars 2015.

Genomförande

Efter en problemanalys identifierades åtgärder som kan införas och ge effekt på relativt kort sikt innan mållåret 2020 och som samtidigt kan ge god miljönytta. Dessa utreddes ytterligare av IVL (IVL, 2015). Utifrån åtgärderna skisserades olika styrmedelsförslag fram. Under arbetets gång med att identifiera lämpliga åtgärder och möjliga styrmedel för att öka återvinningen har det blivit tydligt att tillgången på tillförlitlig data är bristfällig. Naturvårdsverket föreslår därför inte några styrmedel för att öka återvinningen då vi anser att det i inte är motiverat att belasta aktörerna med krav när Sverige sannolikt redan idag når målet.

Uppdraget fokuserar istället på åtgärder som kan förbättra befintlig statistik och visa huruvida vi uppnår målet redan nu. Förslagen till åtgärder för att förbättra befintlig statistik har konsekvensanalyserats i varierande omfattning. Det föreslagna alternativet, om rapportering från C-anläggningar, har utretts i långt mer detalj än de övriga alternativen.

Kemikalieinspektionen, Boverket och Trafikverket har medverkat vid tre samrådsmöten och där haft möjlighet att lämna synpunkter både muntligen och skriftligen. Slutligen har myndigheterna fått möjlighet att lämna synpunkter på ett sent utkast av skrivelsen.

Projektet har även genomfört två möten med aktörer och intressenter. Projektet har av dem bland annat fått värdefulla synpunkter på föreslagna åtgärder.

Avvikande mening

Trafikverket har meddelat avvikande mening i frågan om slutsatsen att ”det är sannolikt att Sverige redan idag uppnår den återvinningsgrad för bygg- och rivningsavfall på minst 70 % som gäller som EU:s och Sveriges gemensamma mål till år 2020”. Trafikverket anser att denna slutsats endast gäller om en stor andel av returafvalten klassas som avfall, vilket inte är klarlagt. Det är således inte heller klarlagt om det finns behov av ytterligare styrmedel för att nå målet eller inte.

Målen om återvinning av byggnads- och rivningsavfall

I Europaparlamentets och Rådets direktiv 2008/798/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv (nedan avfallsdirektivet) anges mål för omhändertagande av vissa avfallsfraktioner. I artikel 11.2.b i direktivet anges följande mål för byggnads- och rivningsavfall.

Senast 2020: Förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall, med undantag för sådant naturligt förekommande material som definierats i kategori 17 05 04 i avfallsförteckningen, ska öka till minst 70 viktprocent, varvid också ska medräknas sådana fall där avfall används som fyllmaterial för att ersätta annat material.

Regeringen har år 2012 beslutat om ett etappmål i det svenska miljömålssystemet med en liknande lydelse som i avfallsdirektivet. (Regeringskansliet, 2012)

Ökad resurshushållning i byggsektorn

Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.

Formuleringarna i avfallsdirektivet och i det svenska etappmålet skiljer sig inte på något avgörande sätt från varandra. I denna utredning betraktar Naturvårdsverket de båda målen som likalydande.

Vilket avfall omfattas av återvinningsmålen?

Målen omfattar icke-farligt byggnads- och rivningsavfall. Intentionen i avfallsdirektivet är att förebygga spridning av farliga ämnen och att få giftfria och resurseffektiva kretslopp. Det farliga byggnads- och rivningsavfallet bör fasas ut och inte materialåtervinnas varför det avfallet inte omfattas av målet.

Avfallsslaget byggnads- och rivningsavfall uppstår vid byggnads-, rivnings-, anläggnings- och installationsverksamhet. Såväl byggnation och rivning av hus som anläggning av vägar, järnvägar, hamnar och industri omfattas. Avfallsslaget byggnads- och rivningsavfall finns kodifierat under kapitel 17 i avfallsförteckningen i bilaga 4 till avfallsförordning (2011:927). Uppräkningen

utgår från EU:s förteckning över avfallskoder. I bilaga 2 finns det en uttömmande lista på vilka fraktioner som ingår i återvinningsmålet.

Byggnads- och rivningsavfall omfattar i allmänhet byggnadsmaterial såsom betong, tegel, trä, isolermaterial, metaller, plast, glas, jordar och muddermassor. Däremot ingår inte förpackningsmaterial. I själva återvinningsmålet exkluderas allt farligt byggnads- och rivningsavfall, som till exempel asbest eller impregnerat virke. Därutöver ska inte heller jord, sten och muddermassor räknas med i målet, oberoende av sitt eventuella innehåll av farliga ämnen.

Utöver de i 17 kapitlet angivna avfallsslagen ska vissa sekundära avfallsslag ingå i återvinningsmålet, enligt avfallsförteckningens underkapitel 19 12 Annat avfall från mekanisk behandling av byggnads- och rivningsavfall, som uppstår vid sortering, krossning, komprimering och sintring.

Beräkning av återvinningskvot

Enligt avfallsdirektivet ska kommissionen fastställa tillämpnings- och beräkningsmetoder för att kunna bedöma om återvinningsmålet som anges i artikel 11.2 i avfallsdirektivet är uppfyllt. Kommissionen har angett hur målet ska beräknas (2011/753/EU: Kommissionens beslut av den 18 november 2011 om upprättande av regler och beräkningsmetoder för kontroll av huruvida de mål som fastställs i artikel 11.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG uppfylls). Återvinningskvoten för byggnads- och rivningsavfall ska beräknas i viktprocent, detta trots att det i den svenska beräkningsmodellen angetts volym. Enligt Eurostats manual för beräkning av avfallsstatistik framgår också att avfallsmängder ska rapporteras i vikt. Vid arbetet med detta regeringsuppdrag definieras återvinningskvot enligt följande:

$$\begin{array}{l} \text{Återvinningskvot} \\ \text{för bygg- och} \\ \text{rivningsavfall (\%)} \end{array} = \frac{\text{Mängd tillvarataget} \\ \text{bygg- och rivningsavfall}}{\text{Totalt genererad mängd} \\ \text{bygg- och rivningsavfall}}$$

Begreppsförklaringar och förtydliganden

Begreppen återanvändning, förberedelse för återanvändning och återvinning definieras i avfallsdirektivet. Begreppen definieras också i avfallsförordningen och dessa motsvarar i stort direktivets definitioner. I målet för återvinning ingår förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning, dock ej energiåtervinning.

Begreppet Förberedande för återanvändning, tar sikte på produkter och komponenter som blivit avfall. Förberedande för återanvändning innebär en

avfallshantering som genom kontroll, rengöring eller reparation gör att produkter eller komponenter som blivit avfall kan återanvändas.

Återanvändning däremot tar sikte på produkter och komponenter som *inte* blivit avfall. I avfallsförordningen definieras återanvändning som en åtgärd som innebär att en produkt eller komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för.

Återvinning beskrivs särskilt i bilaga 2 till avfallsförordningen vari bl.a. förbränning och regenerering av oljor anges. Återvinning omfattar också avfallshantering som innebär att avfallet kommer till nytta som ersättning för annat material eller förbereds för att komma till sådan nytta eller en avfallshantering som innebär förberedelse för återanvändning.

I avfallsdirektivet anges särskilt att materialåtervinning utgörs av varje form av återvinningsförfarande genom vilket avfallsmaterial upparbetas till produkter, material eller ämnen, antingen för det ursprungliga ändamålet eller för andra ändamål; det omfattar upparbetning av organiskt material men inte energiåtervinning och upparbetning till material som ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial.

Vid en läsning av den svenska versionen av avfallsdirektivet ligger det nära till hands att dra slutsatsen att energiåtervinning ingår i återvinningsmålet eftersom begreppet ”annan återvinning” förekommer. I den engelska versionen används däremot begreppet ”other material recovery”. Den svenska målsättningen bör därför enligt Naturvårdsverkets uppfattning tolkas i linje med EU:s målsättning. En mer korrekt svensk översättning i enlighet därmed hade kunnat vara ”och annan materialåtervinning”. Mot denna bakgrund ingår inte energiåtervinning i målet för återvinning. Det får exempelvis till följd att energiåtervinning av träavfall som är en relativt stor avfallsfraktion inte kan räknas som återvunnet material i målet.

Användning av avfall som fyllnadsmaterial eller för olika anläggningsändamål (engelska ”backfilling”) där avfall ersätter annat material och det har en tydlig funktion m.m. ska däremot räknas med, men ska rapporteras separat från avfall som återvinns på annat sätt.

Byggnads- och rivningsavfallsdata, uppföljning av målet

Återvinningsgraden för byggnads- och rivningsavfall i andra EU-länder

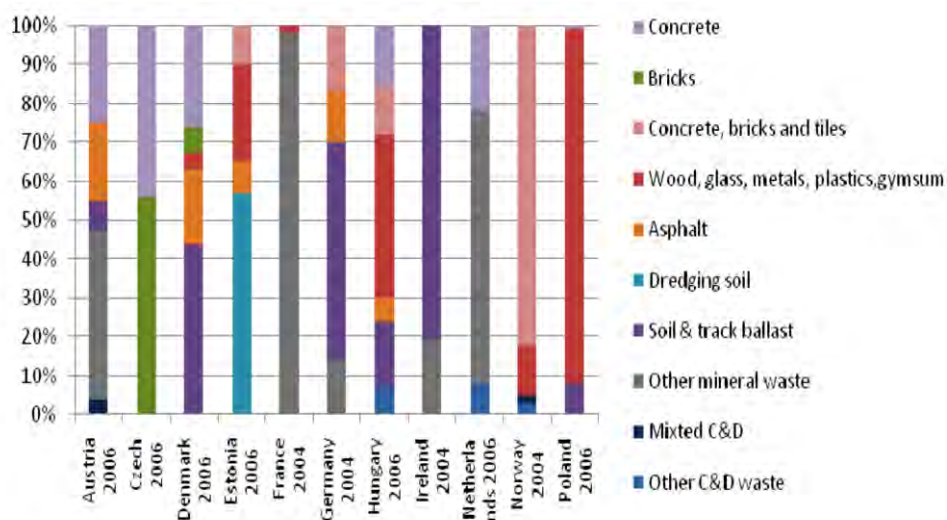
I avfallsdirektivet nämns att icke förorenad jord och annat naturligt förekommande material som grävts ut i samband med byggverksamhet, inte räknas som avfall när det är säkerställt att materialet kommer att användas för byggnation i sitt naturliga tillstånd på den plats där grävningen utfördes. Men även när jord- och stenmaterial räknas som avfall återstår problem med definitionen av byggnads- och rivningsavfall.

- det är inte alltid säkert från början om materialet kommer att användas för byggnation,
- synen på vilket material som räknas till avfallskod 17 05 04 (jord och sten som inte innehåller farliga ämnen) varierar
- bedömningen av vad som är en förorenad jord eller en jord i sitt naturliga tillstånd varierar
- även begreppet återvinning tolkas på olika sätt i olika länder

Tolkningen av vad som är anläggningsavfall eller inte kan påverka om återvinningsmålet uppfylls eller ej. Det råder ingen konsensus mellan EU:s medlemsländer om definitionen av anläggningsavfall. En del länder väljer att inkludera jord- och stenmaterial i sitt återvinningsmål medan andra inte gör det. Sverige har en lägre andel *Annat mineralavfall* (där jord och sten ingår) än många andra länder (Sundqvist J.-O. , 2014b). Med hänsyn till de stora kvantiteterna det handlar om kan det vara av avgörande betydelse om jord och sten räknas med eller inte vid uppföljningen av återvinningsmålet.

Uppnådd återvinning i olika länder i EU

Enligt rapporten *Managing C&D Waste – a European perspective* (Sáez, 2011) är återvinningen av byggnads- och rivningsavfall 47 procent för EU-27 (totalt 500 miljoner ton, dvs. i snitt 1 ton per capita). I rapporten framgår att betong, tegelsten, takpannor och asfalt är de allmänt mest återvunna fraktionerna av byggnads- och rivningsavfallet, men att länder med hög återvinningsnivå också materialåtervinner en signifikant mängd jord och i vissa fall också muddermassor.

Figur 1. Sammansättningen för återvunnet byggnads- och rivningsavfall i elva rapporterade EU-länder (Sáez, 2011).

Icke-farligt asfaltsavfall finns med bland de avfallsslag som kan tillgodoräknas i materialåtervinningsmålet enligt KOM beräkningsdokument för uppföljningen av målet. Även detta tolkas på olika sätt, Sverige till exempel rapporterar ingen återvunnen asfalt, medan t.ex. Österrike och Danmark rapporterar relativt stora mängder återvunnen asfalt (figur 1).

Det är svårt att dra några slutsatser kring vad det är som gör att vissa länder klarar målet (tabell 1). Detta eftersom metoden att ta fram statistiken varierar liksom vilka avfallsslag som tas med i beräkningarna för återvinningsmålet. Det har inte gått att få någon allmän information om hur de berörda EU-länderna beräknar återvinningsgraden för sitt byggnads- och rivningsavfall, eftersom EU:s statistikorgan Eurostat inte offentliggör dessa uppgifter för medlemsländerna (Allerup, 2014). Eurostat medger dock att det råder osäkerheter kring de inrapporterade återvinningsnivåerna.

Tabell 1. Återvinningsgrad för de länder som idag klarar återvinningsmålet ((Allerup, 2014)

Land	Rapporterad återvinningsgrad (%)
Belgien	76
Danmark	93
Estland	73
Irland	80
Nederländerna	95
Polen	75
Storbritannien	82

Tyskland	91
Österrike	76

Exemplet Tyskland

I en rapport framtagen i projektet: Service Contract on Management of Construction and Demolition Waste (Monier, 2011) redovisas ett antal fallstudier. Fallstudien för Tyskland illustrerar hur det ser ut i ett av de största medlemsländerna i EU med stora avfallsmängder och hög BNP per capita.

För år 2004 rapporterade Tyskland 72,4 miljoner ton byggnads- och rivningsavfall. Av denna mängd var:

- 69,8 procent betong, tegelsten, kakel eller blandningar av dessa
- 27,2 procent asfaltgrus
- 2,6 procent trä, glas, plast, metall, isoleringsmaterial och blandningar av dessa material
- 0,4 procent gipsbaserat avfall

Materialåtervinningen i Tyskland år 2004 låg på 68,5 procent och andra typer av återvinning (inklusive backfilling som rapporteras som återanvändning i Tyskland) på 22,9 procent medan 8,6 procent av byggnads- och rivningsavfallet deponerades.

Betydelsen av styrmedel för att uppnå målet

Det finns flera olika styrmedel som bidrar till och kan förklara en hög återvinningsgrad. I Danmark, Nederländerna och Tyskland är det liksom i Sverige förbjudet att deponera material som kan gå till förbränning. Danmark och Tyskland har även höga avgifter för att deponera material (Sáez, 2011). Också Belgien har höga avgifter för deponering av material, och det är förbjudet att deponera material som kan gå till återvinning (Monier, 2011). I kommunikation med Naturvårdsverket i Estland nämns att den höga deponeringsavgiften (ca 50-55 €/ton) för både farligt och icke-farligt avfall är den största anledningen till en hög återvinningsgrad för byggnads- och rivningsavfall (Allerup, 2014).

1996 lovade den tyska byggbranchorganisationen miljöministeriet att de skulle reducera anläggningsavfallet med 50 procent från 1994 till 2004 vilket kan vara en bidragande faktor till Tysklands höga återvinningsnivåer (Monier, 2011).

I Tyskland, Storbritannien och Österrike finns det olika frivilliga policys för hur avfall ska hanteras och där hänsyn till miljöpåverkan ska tas. Det innefattar bland annat riktlinjer för rivningsarbete, frivilliga överenskommelser och ansvar mellan aktörer för att främja miljön och minska avfallet (Sáez, 2011).

Restriktioner och skatter på anläggningsavfall är i EU-länderna en viktig faktor för att öka materialåtervinningsgraden för denna sektor och därmed för att uppnå återvinningsmålet. Avgörande är förstås att länder lyckas implementera och se till att dessa regelverk efterföljs. Tyskland är ett exempel på ett land som lyckats införa

bestämmelser för när icke-farligt anläggningsavfall kan användas och inte. Länder som lyckats främja återanvändningen i byggbranschen har även bättre återvinningsgrad än länder som lyckats sämre med detta (Monier, 2011).

Tillgänglig byggnads- och rivningsavfallsdata i Sverige har inte tillräcklig kvalitet för att följa upp målet

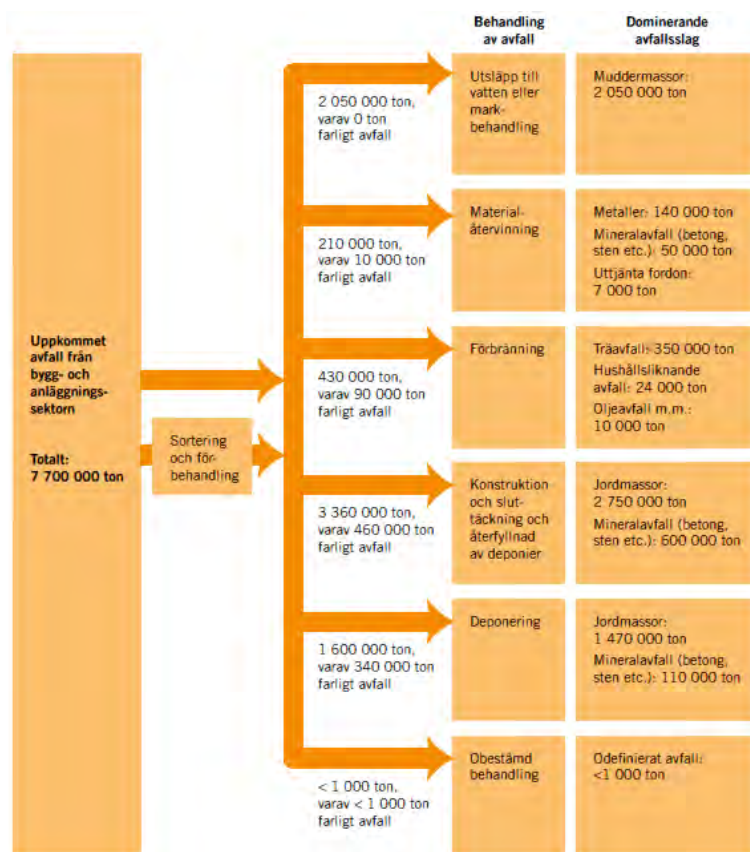
Sammanfattningsvis bedömer Naturvårdsverket att Sverige, med de avfalls- och återvinningsmängder som sannolikt finns men idag inte rapporteras in fullt ut, redan uppnår en återvinningsgrad för byggnads- och rivningsavfall på minst 70 procent som gäller som EU:s och Sveriges gemensamma mål till år 2020.

Data som saknas och gör att den sannolikt redan uppnådda återvinningsgraden inte avspeglas i uppföljningen är främst att

- 1) det byggnads-, rivnings- och anläggningsavfall som hanteras av mindre avfallsbehandlingsanläggningar och återvinns i hög grad, idag inte omfattas av någon metod för inrapportering och därför inte har tillgodoräknats i återvinningsmålet (Arm, et al., 2014) (Ljungren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014).
- 2) vi inte vet hur mycket av de relativt stora mängderna asfalt som hanteras i Sverige idag som eventuellt kan tillgodoräknas i återvinningsmålet. Det pågår diskussioner mellan Trafikverket och Naturvårdsverket om hur denna tolkning på lämpligaste sätt bör göras och myndigheternas ställningstaganden beräknas kunna presenteras under våren 2015.

För att beskriva de faktiska mängder byggnads- och rivningsavfall som finns och hur det behandlas behövs ett bättre statistiskt underlag än idag. Det handlar om att skapa förutsättningar för att samla in statistik som speglar de verkliga mängderna uppkommet och återvunnet byggnads- och rivningsavfall i de ovan nämnda fallen. Det är alltså sannolikt inte återvinningen som brister utan snarare tillgången på officiellt fastställda data som kan bekräfta den återvinning som faktiskt uppnåtts.

Den svenska officiella statistiken tas fram i enlighet med EU:s avfallsstatistikförordning och förväntas täcka in byggsektorns (SNI 41-43) alla avfallsslag och inte bara dem som är av betydelse för uppföljningen av återvinningsmålet. Den senast tillgängliga svenska statistiken över avfall från byggsektorn togs fram i samband med Naturvårdsverkets senaste nationella avfallsrapportering till EU. I rapporten Avfall i Sverige 2012 (NV rapport 6619, 2014) presenteras en översiktlig flödesanalys av byggsektorns avfall för 2012, se figur 2.

Figur 2. Flödena för farligt och icke-farligt avfall från byggsektorn (SNI 41-43) år 2012 (Naturvårdsverket, 2014a).

År 2012 uppkom totalt cirka 7,7 miljoner ton avfall inom byggsektorn. Av detta var 0,9 miljoner ton farligt avfall (Naturvårdsverket, 2014a).

Endast en mindre del av det totala byggnads- och rivningsavfallet ska räknas in i målet

För uppföljning av återvinningsmålet omfattas cirka 1,3 miljoner ton av de totalt 7,7 miljoner ton byggnads- och rivningsavfall som uppstår i byggsektorn. Det avfall som inte räknas in i målet är farligt avfall, samt i övrigt främst jordar och muddermassor. Av de 1,3 miljoner tonen återvanns cirka 50 procent år 2012 (Sundqvist J.-O. , 2014b) (se tabell 2).

Tabell 2. Uppkomna och materialåtervunna mängder av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall år 2012 enligt den officiella avfallsstatistiken (Naturvårdsverket, 2014a), enbart avseende de avfallsslag som räknas med i återvinningsmålet (uttryckt i avfallsslag klassificerade med s.k. EWC-Stat-koder).

Avfallsslag	Uppkommet ton	Källsorterat till material- återvinning ton	Eftersorterat till materialåtervinning ²⁾ ton
06.1 Metallavfall, järn	33 000	33 000	29 762
06.2 Metallavfall, icke-järn	28 000	28 000	4 904
06.3 Metallavfall, blandat	79 000	79 000	771
07.1 Glasavfall	2 000	2 000	181
07.4 Plastavfall	200	200	540
07.4 Träavfall	300 000	0 ¹⁾	
12. Mineralavfall (exkl. 12.4 och 12.6) (från byggsektorn)	700 000	428 381	
12.1 Bygg- och rivningsavfall andra sektorer ³⁾	144 770		
12.8 Mineralavfall från avfallsbehandling			47 562
10.2 Blandade ej differentierade material	25 000	0 ¹⁾	0
SUMMA	1 311 970	570 581	83 720
Återvinningsgrad			49,9 %

¹⁾ Detta avfallsslag går till energiåtervinning och tillgodoräknas därför inte i materialåtervinningsmålet.

²⁾ De fraktioner från sorteringsanläggningarna som antas gå till materialåtervinning är metaller, plast, glas och mineralavfall.

³⁾ Avser sektorer andra än byggsektorn och hushåll

EWC-Stat-koder är den avfallsindelning som Eurostat föreskriver för medlemsstaternas avfallsrapportering (de framgår av Avfallsstatistikförordningen och Manual on Waste Statistics).

Så tas byggnads- och rivningsavfallsdata fram idag

Det har fram till nu inte funnits någon skyldighet för verksamhetsutövare att rapportera byggnads- och rivningsavfall så detaljerat att en tillförlitlig byggnads- och rivningsavfallsstatistik har varit möjlig att upprätta. Istället har Svensk MiljöEmissions Data (SMED) på Naturvårdsverkets uppdrag låtit uppskatta de uppkomna mängderna och hur de hanteras. Det har de gjort genom insamling och sammanställning av data enligt tre olika metoder i form av

- i. avfallsfaktorer som baseras på resultaten från flera byggnads- och rivningsprojekt i Norge med uppgifter om uppkomna avfallsmängder och avfallstyper per m². Dessa faktorer har justerats för att bättre passa de förhållanden som råder i Sverige. Nationell statistik över totalt byggda,

- renoverade och ombyggda ytor för olika byggnader under 1 år har sedan använts för att beräkna avfallsmängder.
- ii. uppgifter om uppkomna avfallsmängder och avfallsslag har också beräknats genom att kontakta de största byggnads- och rivningsföretagen i Sverige. Avfallsmängderna har sedan skalats upp till nationell nivå baserat på ekonomisk omsättning i företagen.
 - iii. uppgifter ur miljörapporterna i SMP från omkring 1000 stycken tillståndspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar.

De tre metoderna har sedan jämförts med varandra. En expertpanel har gjort en slutlig bedömning av vilken av de tre metoderna som är mest lämplig att använda sig av för respektive avfallslag, och en sammanvägd siffra har tagits fram. På grund av varierande källor och metoder, låg svarsfrekvens och rapportering på ett ej standardiserat och därmed jämförbart sätt har den framtagna statistiken generellt fått relativt låg kvalitet.

Uppgifter om mängden byggnads- och rivningsavfall som förberetts för återanvändning i Sverige saknas idag helt. Problem med insamling av dessa data återfinns i många länder och inom EU pågår diskussioner och utveckling av metoder för att bättre kunna följa upp avfall som förberetts för återanvändning.

Utökad avfallsrapportering från och med 2016

Det går att höja datainsamlingens tillförlitlighet en hel del jämfört med idag. Naturvårdsverket har infört nya krav i föreskrifterna för miljörapport NFS 2006:9 i 4§ punkt 8 och bilaga 4. Förändringarna innebär att från och med 2016 kommer avfallsbehandlingsanläggningar med tillståndsplikt enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251) (s.k. A- och B-anläggningar) som obligatoriskt lämnar miljörapporter till Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP) att rapportera in mer detaljerade och standardiserade data avseende byggnads- och rivningsavfall. Uppgifterna, bl.a. mängd, ska redovisas i SMP:s emissionsdel.

Uppskattningsvis är det om ytterligare 500 000 ton avfall som kommer att redovisas som byggnads- och rivningsavfall vid en utökad mer detaljerad rapportering. Anledningen är att stora mängder blandat och brännbart avfall rapporteras idag som industriavfall eller verksamhetsavfall i miljörapporterna. Dessa mängder rapporteras därför i regel inte som byggnads- och rivningsavfall även om en betydande andel av dessa mängder i praktiken härrör från byggsektorn (Sundqvist J.-O. , 2014c).

Den utökade rapporteringen för tillståndspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar som beskrivs ovan är ett första steg i att motverka de påpekade bristerna så att datakvaliteten höjs. Dock löser inte den utökade rapporteringen problemet med att få in uppgifter om byggnads- och rivningsavfall som hanteras av mindre avfallsbehandlingsanläggningar och asfaltsverk som inte är tillståndspliktiga (de är däremot ofta anmälningspliktiga).

Även de avfallsmängder som uppkommer vid mindre byggnationer som utförs av hushåll och små verksamheter, där avfallet lämnas på återvinningscentraler (ÅVC), saknas i statistiken för bygg och rivningsavfall idag. Dessa mängder rapporteras i allmänhet som blandade eller brännbara fraktioner med ursprung från hushåll.

Asfalt – en del av återvinningsmålet?

Introduktion

I den svenska statistiken över byggnads- och rivningsavfall finns nästintill ingen asfalt redovisad förutom asfalt som innehåller tjära och därmed klassas som farligt avfall och deponeras. Asfalt i befintliga vägar recirkuleras dock i stor omfattning idag och blir till ny vägbeläggning eller förstärkningslager i vägar. Asfalten har av de som hanterar den fram till nu inte bedömts utgöra avfall varför det inte heller inrapporterats som avfall.

Problematiken kring asfalt ligger främst i tolkningen av i vilka situationer asfalt som tas upp från befintliga vägar är avfall eller inte. Det pågår diskussioner mellan Trafikverket och Naturvårdsverket som syftar till att försöka nå en samsyn angående klassificering och hantering av asfaltmassorna. Myndigheternas ställningstaganden beräknas kunna presenteras under våren 2015. Uppgifterna i detta kapitel grundar sig på uppgifter från externa rapporter, se referenslista. De begrepp som används i detta avsnitt återspeglar skrivningarna i rapporterna och inte resultatet eller ståndpunkterna från myndigheternas diskussioner.

Nulägebeskrivning

Det finns ca 300 miljoner ton asfalt i det svenska vägnätet idag. Årligen läggs ca 8 - 9 miljoner ton ny asfalt på de svenska vägarna och ca 1-1,5 miljoner ton asfalt återvinns. Av den asfalt som återvinns används 66 procent till slitlager dvs. till nya vägbanor på vägar och 35 procent till andra vägändamål som exempelvis bär- och förstärkningslager alternativt till dammbindande slitlager på grusvägar. Att återvinna asfalt bidrar till minskad förbrukning av nya råvaror och att förebygga att avfall uppkommer samtidigt som asfaltens goda tekniska egenskaper tillvaratas vilket bidrar till en mer hållbar materialförsörjning. Den största miljövinsten har bedömts ligga i att transporten av stenmaterial över stora avstånd minskar (Re-road, 2014).

Styrmedel för hantering av asfalt

I Sverige finns det ingen specifik nationell lagstiftning som reglerar återvinningen av asfalt. Dock gäller alltid miljöbalkens regelverk samt avfallsförordningen och miljöprövningsförordningen. Tillverkning av asfalt är anmälningspliktig enligt 14 kap. miljöprövningsförordningen.

Frivilliga initiativ för hantering av asfalt

Sedan mitten av 1990-talet har man inom asfaltbranschen arbetat för att öka återvinning av asfalt. Men länge rådde en osäkerhet kring de tjärhaltiga materialens eventuella farlighet, vilket under lång tid försvårade både planering och utförande av vägåtgärder. Vägverkets vägledning för hantering av tjärhaltiga beläggningar gavs ut 2004 (Vägverket, 2004:91). I vägledningen ges råd och rekommendationer för inventering, identifiering och mätning samt hantering av tjärhaltiga beläggningar, dessutom beskrivs olika återvinningsmetoder som är lämpliga. Denna vägledning har väsentligt bidragit till att återvinningen av asfalt idag är mycket stor i Sverige.

Returasfalt

Asfalt används till vägbeläggningar och består av bindemedlet bitumen och krossat stenmaterial samt andra tillsatsmedel. Återvunnen asfaltmassa så kallad returasfalt ska hålla samma kvalitet som nyproducerad asfalt enligt VVTBT (Trafikverket, 2010:093). För att uppnå rätt kvalitet på returasfalten bör återvinningsprocessen planeras och det är viktigt att entreprenören bereds tid att utföra den utredning som krävs för att ta fram lämplig återvinningsmetod. Val av återvinningsmetod påverkas av aspekter som vad som ska åtgärdas i väguppbyggnaden och vilken trafikklass¹. Andra aspekter att ta hänsyn till är klimat, objektets storlek och vägytans skick.

Aktörer i asfaltbranschen

Trafikverket är en stor aktör som underhåller hälften av Sveriges vägar liksom ansvarar för många nya infrastrukturlösningar och har som mål att återvinna så mycket asfalt som möjligt. Anledning till arbetena kan vara förstärkningsarbeten, att vägen/gatan ska breddas eller flyttas alternativt att nytt slitlager behövs eller nya ledningsomläggningar etc. Kommuners returasfalt uppstår oftast i samband med lednings- och förstärkningsarbeten som utförs av anlitade asfaltsentreprenörer. Fyra entreprenörer står för omkring 90 procent av asfaltmarknaden i Sverige. Studier visar att asfalten i hög grad återvinns oavsett om det är kommunen eller staten som är byggherren. Idag anses asfalt vara en handelsvara och asfaltåtervinningen har god lönsamhet (IVL Svenska Miljöinstitutet, 2014)

Stenkolstjära i asfalt

I äldre vägbeläggningar före 1974 användes stenkolstjära som innehåller PAH (Polycykliska aromatiska kolväten) som bindemedel i både slit- och bärlager. Av Sveriges totala vägnät med 300 miljoner ton asfalt innehåller uppskattningsvis 14-22 miljoner ton stenkolstjära. Tjärbeläggningar förekommer idag ofta inte i slitlagret utan längre ned i överbyggnaden vilket kan leda till problem när en väg ska rivas. Vid misstanke att en väg som ska rivas är anlagd före 1974 bör alltid

¹ En vags trafikklass styrs av hur många standardaxlar som kommer att passera beläggningen under hela dess livslängd.

provtagning och analys utförs i början av projekteringen². Asfalt som innehåller PAH återvinns inte utan deponeras.

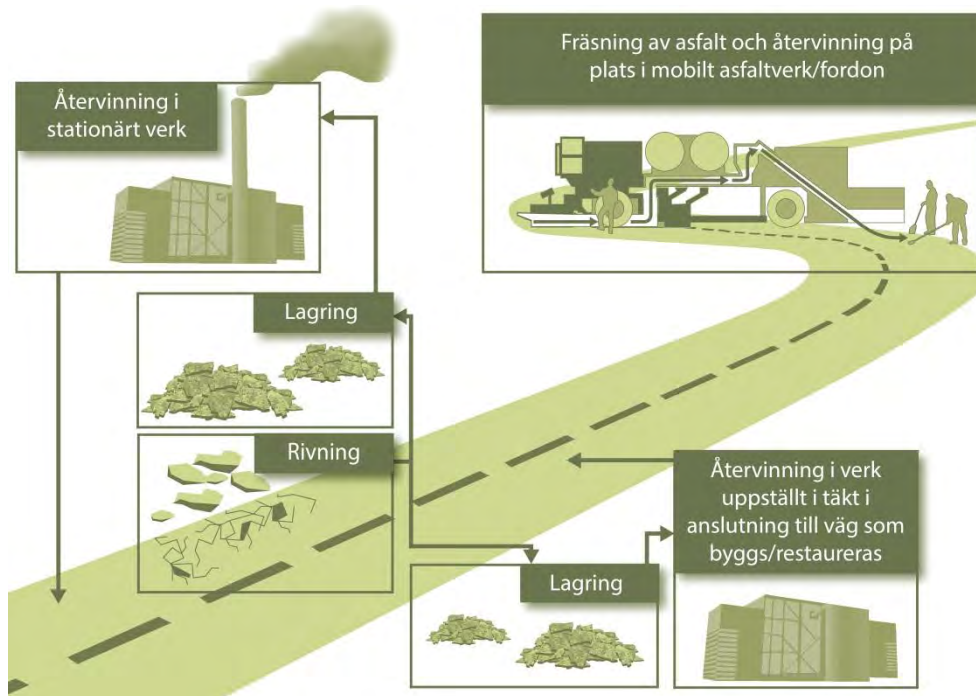
Process för asfaltsåtervinning

Hur borttagning av asfalt sker har stor betydelse för återvinningsprocessen. Det finns främst två tekniker för att ta bort asfalt, fräsning eller grävning. Vid fräsning fräses ett övre skikt upp och vid grävning kan såväl slit- som bär- och förstärkningslager grävas upp.

Återvinning av asfalt kan ske på plats (in-situ) eller på stationära eller mobila verk. Återvinning på plats innebär att bindemedel tillsätts den borttagna asfalten varefter den läggs tillbaka på vägbanan, processen utförs av en mobil asfaltsläggare direkt på vägen. Asfaltbelägningen kan också fräsas eller grävas upp och transporteras till ett asfaltverk. Ett asfaltverk kan vara antingen mobilt och placeras i en tåkt i anslutning till vägarbetet eller ett stationärt asfaltverk. En del av materialet blir till ny asfalt i form av vägbeläggning, se figur 3. De fraktioner av returafalt som inte håller tillräckligt hög kvalitet för asfaltsläggning kan användas som förstärkningslager längre ner i vägkonstruktionen. Returafalten kan även mellanlagras på verk och återvinnas i ny asfaltmassa i andra vägbyggen. Mängden returafalt i upplag har minskat genom medveten satsning på återvinning.

Enligt Nordiskt vägforum (NVF) är det i genomsnitt 74 procent av de återvunna asfaltmängderna som inte återvinns på plats utan som återvinns i stationära asfaltverk (Ljungren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014).

² I det fall asfalten innehåller PAH-16 halter högre än klassificeringsgränsen för farligt avfall (Avfallsförordningen 2011:927) ska särskilda bedömningar göras. Kommunerna Göteborg, Malmö och Stockholm tog år 2003 fram gemensamma rutiner för hantering av tjärhaltiga asfaltbeläggningar, dessa samstämmer med Vägverkets vägledning för tjärhaltiga beläggningar (Publikation, 2004:90).

Figur 3. Schematisk bild över asfaltåtervinning

Asfalt i statistiken?

Asfalt är en i hög grad återvinningsbar produkt som fram till nu i stort sett inte ingått i statistiken över avfall från byggsektorn i Sverige. Icke-farligt asfaltsavfall (avfallskod 17 03 02) finns med bland de avfallsslag som kan tillgodoräknas i materialåtervinningsmålet enligt KOM beräkningsdokument för uppföljningen av målet. Asfaltsavfall kan alltså enligt anvisningarna ingå i avfallsrapporteringen och bidra positivt till att uppfylla återvinningsmålet. Asfalt som återvinns på plats ska dock inte räknas med i statistiken dvs. vid så kallad intern återvinning (Manual on Waste Statistics, 2013). Som ovan nämnts rapporteras idag endast det farliga asfaltsavfallet (PAH-förorenat) som avfall det vill säga asfalt som inte materialåtervinns. Då det är relativt stora mängder asfalt som hanteras i Sverige årligen (ca 700 000 ton) (Ljungren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014) är det viktigt att komma fram till när denna asfaltshantering bör betraktas som en återvinning av avfall eftersom det kan ha stor betydelse för om återvinningsmålet uppfylls eller inte.

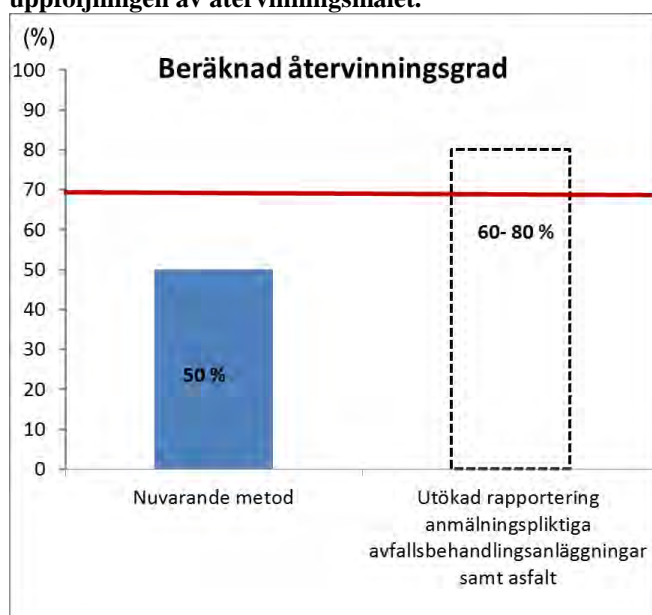
Analys av vilken återvinningsgrad som skulle bli resultatet av den förbättrade statistikinsamlingen

Enligt den nuvarande datainsamlingsmetodiken var återvinningsgraden 2012 cirka 50 procent (Sundqvist J.-O. , 2014b). SMED uppskattar att den utökade detaljerade datarapporteringen från tillståndspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar som

trädde i kraft 2015 leder till att cirka 500 000 ton mer avfall rapporteras som byggnads- och rivningsavfall men utan att nämnvärt öka återvinningsgraden (Ljungren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014).

Naturvårdsverket bedömer att om det var obligatoriskt även för de anmälningspliktiga anläggningarna att rapportera in sitt byggnads- och rivningsavfall skulle såväl mängden rapporterat uppkommet avfall som återvinningsgraden öka. Anmälningspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar uppskattas hantera uppemot 1 miljon ton byggnads- och rivningsavfall (exklusive asfalt) som inte fångas upp av dagens statistik. Dock utgörs en obekant del av detta av jordar, sten och muddermassor vilka inte ingår i återvinningsmålet. (Ljungren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014). Om även delar av den asfalt räknas med som tillvaratas i produktionen på asfaltsverken, det handlar om 700 000 ton som idag inte ingår i avfallsstatistiken (Ljungren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014) skulle återvinningsgraden kunna öka i storleksordningen 12 - 30 procent, se figur 4.

Figur 4. Återvinningsgrad med nuvarande metod och uppskattad återvinningsgrad om delar av flödena av anläggningsavfall och asfalt kan tillgodoräknas i uppföljningen av återvinningsmålet.

Förslag på åtgärd för att förbättra tillförlitligheten i statistiken för byggnads- och rivningsavfall

Initialt har Naturvårdsverket undersökt olika möjligheter för att få till stånd en bra statistik för icke farligt byggnads- och rivningsavfall. Vi har utrett det alternativ som har bäst förutsättning att ge en mer tillförlitlig uppföljning av återvinningsmålet.

De undersökta alternativen är.

1. Ett lagstadgat rapporteringskrav på C-anläggningar
2. En extra satsning under en övergångsperiod på statistikinsamling
3. Rapporteringsansvar för byggherrar, antingen lagstadgat eller frivilligt

SMED utredde i ett projekt under 2014 (Jensen, 2014) lämpliga metoder för att följa upp uppkomna och hanterade mängder anläggningsavfall som inte går till en tillståndspliktig anläggning. Olika metoder undersöktes och utvärderades. Den informationskälla som bedömdes som mest lämplig var ett utökat rapporteringskrav för mindre avfallsanläggningar med klassning C och som hanterar byggnads- och rivningsavfall. Mängderna ska rapporteras in i SMP, liknande det utökade rapporteringskrav som trädde ikraft för tillståndspliktiga avfallsanläggningar den 1:a januari 2014 (Jonsson & Felix, 2011) (Sundqvist J.-O. E., 2013).

Fördelar med denna metod är att man då utnyttjar ett befintligt rapporteringssystem som fungerar bra idag vilket också innebär att det är kostnadseffektivt. Det garanterar även tillförlitlig kvalitet på data eftersom det är behandlingsanläggningar som har bäst kompetens om hur de olika avfallsslagen behandlas. Det är detta alternativ som har utvecklats och diskuteras i denna rapport.

Det andra alternativet ovan ses som en tillfällig lösning innan förslaget blir realitet och beskrivs i slutet av detta kapitel. Det tredje alternativet i listan ovan är mer löst hållet och redogörs för i nästa kapitel och är inte utrett i samma omfattning som förslag nummer 1.

NOLLALTERNATIVET

Innan vi går igenom det utredda förslaget skisseras här ett nollalternativ. Det är gentemot detta som konsekvenserna utreds. I nollalternativet händer följande.

- Förändringar i föreskrifter (NFS 2006:9) om miljörapport har redan beslutats, och innebär att tillståndspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar kommer bli skyldiga att rapportera mer i detalj hur de omhändertar olika avfallsfraktioner. Denna förändring gäller redan från 2015 och bedöms

medföra att tillgängliga avfallsdata redan år 2016 kommer att vara lättare för SMED att sammanställa, och bidra till mer tillförlitliga återvinningsresultat för de anläggningar som berörs.

- De pågående diskussionerna mellan Trafikverket och Naturvårdsverket om hur uttjänt asfalt ska betraktas och inrapporteras fortgår. Vår bedömning är att resultatet av diskussionerna kommer att leda till en tillförlitligare återvinningsrapportering och eventuellt ett högre återvinningsresultat för Sverige jämfört med de tidigare redovisningarna. Troligtvis kommer detta tidigast att synas i 2017 års resultatredovisning av återvinningen för år 2016.

Utrett förslag - rapporteringskrav på anmälningsskyldiga avfallsbehandlingsanläggningar

Det är som ovan nämnts stora mängder byggnads- och anläggningsavfall som inte passerar avfallsbehandlingsanläggningar med skyldighet att lämna miljörapport. Detta gäller främst anläggningsavfall. I kedjan av aktörer som hanterar avfall från bygg- och anläggningsverksamhet förekommer många mindre avfallsbehandlingsanläggningar som idag enbart är anmälningsskyldiga (så kallade C-verksamheter). Det är verksamheter som bedöms ha mindre miljöpåverkan. De är enbart skyldiga enligt Avfallsförordningen att föra anteckningar om det avfall som tas emot och hanteras på anläggningarna.

Dessa mängder har i en tidigare utredning av branschaktörer bedömts vara betydande jämfört med de mängder som tas emot på tillståndsskyldiga anläggningar (Ljunggren Söderman, Palm, Sundquist, Jensen, Teike, & Fråne, 2014).

Naturvårdsverket bedömer att om det var obligatoriskt även för de anmälningsskyldiga anläggningarna att rapportera in sitt byggnads- och rivningsavfall så skulle såväl mängden rapporterat uppkommet avfall som återvinningsgraden öka. Det beror på att dessa anläggningar enligt vad SMED (Sundqvist J.-O. E., 2013) bedömer tar emot en stor andel asfalt och inert byggnads- och rivningsavfall, exempelvis betongkross, för användning som konstruktionsmaterial. Den sortens avfallsbehandling räknas som materialåtervinning vid uppföljning av återvinningsmålet. Innehållet i rapporteringsskyldigheten för anmälningsskyldiga avfallsanläggningar och asfaltsverk föreslås utgå från de krav som redan införts för tillståndsskyldiga avfallsanläggningar. Totalt rör det sig om 750 anläggningar som skulle beröras av nya rapporteringskrav.

De främsta skälen till ovan nämnda förslag är följande.

- Avfallsbehandlingsanläggningarna bedöms ha störst kunskap om hur avfallet hanteras och slutligen tas omhand, vilket är en fördel vid uppföljningen av återvinningsmålet.
- Avfallsbehandlingsanläggningarna är också betydligt färre till antalet än byggsektorns alla aktörer, vilket underlättar insamlingen och uppföljning av data.
- Fördelar att använda metoden med miljörapporter i SMP på samma sätt som för A- och B-verksamheter är att det idag redan finns ett befintligt och välfungerande rapporteringssystem att använda.
- Avfallsbehandlingsanläggningarna (C-anläggningar) hanterar redan idag många av de uppgifter som krävs för att kunna följa upp återvinningsmålet. Uppgifterna redovisas till miljöförvaltningen som ett led i deras tillsyn av verksamheten. Ett utökat rapporteringskrav på C-anläggningar skulle inte heller ur den synpunkten innebära någon nämnvärt ökad uppgiftslämnarbörd. Lista på berörda anläggningar se bilaga 3.

En svårighet med en eventuell utökad rapportering från C-anläggningar är att det inte finns något enhetligt nationellt register över dessa, utan det är varje kommun som för ett eget register. För att inte öka uppgiftslämnarbördan alltför mycket bör en undre gräns för vid vilken mängd hanterat avfall anläggningarna behöver rapportera in, tas fram. Anläggningarna ska även ha möjlighet att använda schabloner, istället för våg, för att beräkna avfallsmängderna.

För att få in data för byggnads- och rivningsavfallet från anmälningspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar krävs emellertid ändringar i Naturvårdsverkets föreskrifter för miljörapport, NFS 2006:9. Till föreskrifternas redan befintliga skrivning behöver adderas att de utökade rapporteringskraven gäller även för anmälningspliktiga avfallsbehandlingsanläggningar och asfaltsverk. Naturvårdsverket har inte möjlighet att göra sådana ändringar med mindre än ett särskilt bemyndigande liknande de redan befintliga bemyndiganden för Naturvårdsverket som återfinns i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, 47 §.

BEMYNDIGANDE ATT BEGÄRA IN DATA FRÅN ANMÄLNINGSPLIKTIGA AVFALLSBEHANDLINGSANLÄGGNINGAR OCH ASFALTSVERK

Genom 26 kap. 20 § miljöbalken regleras verksamheters skyldigheter att lämna miljörapport. Miljörapport ska lämnas av tillståndspliktiga verksamheter enligt 9 kap 6 och 6 a § miljöbalken. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en miljörapport ska innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i annat avseende än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut. Föreskrifter om skyldighet att lämna miljörapport får även meddelas för verksamheter som inte är tillståndspliktiga. I förordning

(1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 47 a § finns angivet att Naturvårdsverket har rätt att begära in redovisning av en verksamhets miljöpåverkan från tillståndspliktiga verksamheter. Detta utgör Naturvårdsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter.

47 a §

Naturvårdsverket får

1. i fråga om verksamheter som omfattas av tillståndsplikt enligt denna förordning eller miljöprövningsförordningen (2013:251) eller av ett föreläggande att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken meddela föreskrifter om att en miljörapport ska innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i andra avseenden än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut liksom av andra uppgifter som är relaterade till miljöbalkens tillämpningsområde och mål,

Naturvårdsverket har föreskrivit om speciell miljödatarapportering genom Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport, NFS 2006:9 (senast ändrad genom NFS 2013:12) vari föreskrivs att från 2016 A- och B-anläggningar ska rapportera byggnads- och rivningsavfall mer detaljerat. Detta gäller anläggningar som omfattas av tillståndsplikt enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen. De mer detaljerade uppgifterna anges i bilaga 4 till NFS 2013:12. Uppgifterna ska redovisas i Svenska Miljöportalen, SMP:s emissionsdel.

Genom en förordningsändring i Miljöprövningsförordningen 47 § skulle Naturvårdsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter om miljörapport och dess innehåll kunna utökas till att avse även anmälningspliktiga verksamheter.

UTREDNING SOM BERÖR AVFALLSFÖRETAGEN

Naturvårdsverket arbetar för närvarande med en annan utredning som kan beröra de avfallsbehandlare som hanterar byggnads- och rivningsavfall. Utredningen avser ”Prövning av miljöfarliga verksamheter och krav på bl.a. upprättande av miljökonsekvensbeskrivning” och ska redovisas senast den 31 maj 2015. Inom uppdraget ska verksamhetskoder och verksamhetsbeskrivningar för prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter ses över.

Naturvårdsverket har uppmärksammat att den svenska regleringen avseende anmälningspliktiga C-verksamheter och U-verksamheter som hanterar avfall inte uppfyller direktivets krav. Av avfallsdirektivet följer att alla verksamhetsutövare som har för avsikt att behandla avfall ska ha tidsbegränsade tillstånd från behörig myndighet innehållande vissa specificerade uppgifter vilket idag inte kan anses uppfyllt för anmälningspliktiga C-verksamheter och U-verksamheter. Medlemsstaterna har viss möjlighet att, efter underrättelse till kommissionen, genom generella regler undanta verksamhetsutövare från kravet på tillstånd. Möjligheten har inte utnyttjats av Sverige.

För att uppfylla kraven i avfallsdirektivet kommer Naturvårdsverket sannolikt framföra att svensk lagstiftning åtminstone bör kompletteras så att anmälan av verksamhet för återvinning eller bortskaffande ska vara förenat med ett beslut innehållande vissa specificerade uppgifter.

Konsekvenser

Nedan följer en kort sammanfattning av konsekvenserna av förslaget. En lite mer omfattande konsekvensanalys återfinns i bilaga 4.

Kostnader

Förslaget innebär ökade kostnader för flera olika aktörer. Kostnaderna av förslaget är dock mycket osäkra och baseras på antaganden från diskussioner med länsstyrelser och kommuner samt en enkät som besvarades av ett fåtal C-anläggningar. Dock innebär inte förslaget några investeringskostnader i termer av inköp av ny utrustning utan det handlar om tid för rapportering och utveckling av rapporteringssystem.

Förslaget förväntas innebära en mindre inledande ökad börda på Naturvårdsverket samt en årlig ökad kostnad på SMED. Även länsstyrelser förväntas få en inledande engångskostnad på grund av att SMP måste utvecklas för att kunna ta in rapporter från C-anläggningar samt årliga kostnader för underhåll och för kommunerna innebär förslaget såväl inledande som en mindre årlig kostnad för identifiering av anläggningar.

Det är ca 750 C-anläggningar som påverkas, varav 650 avfallsanläggningar och ca 100 asfaltsverk. Idag uppger endast ca hälften att de har det vågsystem som är nödvändigt. Om det i stället för vågsystem utvecklas schabloner för rapportering av avfallet innebär det endast en mindre ökad administrativ börda för dessa anläggningar än om ett vågsystem är ett krav. Så som förslaget är skrivet föreligger inget krav på vågsystem. De uppskattade kostnaderna för förslaget är mycket osäkra och sammanfattas nedan. För ytterligare detaljer hänvisas till bilaga 4.

Tabell 3. Kostnader per aktörsgrupp

Aktör	Inledande kostnad	Kostnad per år
Naturvårdsverket	25 000 kronor	
SMED		790 000 kronor
Länsstyrelser (21 st)	Ca 850 000 kronor	400 000 kronor
Kommuner (290 st)	Ca 3,2 miljoner kronor	140 000 kronor
C-anläggningar (om våg inte blir ett krav utan man kan använda sig av schabloner)		21 000 000 kr totalt vilket medför 28 000 kronor per anläggning (750 C-anläggningar)

Nytta

Den stora nyttan med det utökade bemyndigandet är att Sverige har större möjlighet att avgöra om vi uppfyller etappmålet. C-anläggningarna mottar i genomsnitt ca 6900 ton bygg och rivningsavfall som skulle komma in i statistiken. Det innebär för de 750 anläggningarna, totalt ca 5 miljoner ton.

Det finns även andra indirekta fördelar med att även C-anläggningar rapporterar in avfallsmängder.

- Många tillståndspliktiga anläggningar befarar att ökade kostnader kan leda till höjda priser för kunder som sedan i stället vänder sig till icke tillståndspliktiga anläggningar. Denna snedvridning skulle försvinna om de får en lika stor uppgiftslämnarvärda.
- En förbättrad statistikinsamling underlättar för framtida införande av styrmedel för att öka mängden bygg och rivningsavfall som går till återvinning.

Ökade resurser till avfallsstatistiken under en övergångsperiod

Innan ett bemyndigande är på plats och nödvändiga revideringar genomförts för att få in rapporter från de 750 C-anläggningarna har vi kommit ytterligare närmare måläret 2020. I en mellanperiod skulle en satsning på mer omfattande statistikinsamling kunna täcka upp för att få en tillförlitlig, dock kortsiktig, uppföljning som visar huruvida Sverige når återvinningsmålet. Detta övergångsalternativ bygger därmed vidare på att förändringarna i NFS 2006:9 tar oss en bra bit på väg. I tillägg till detta kommer resultatet av diskussionerna mellan Naturvårdsverket och Trafikverket att leda till en tillförlitligare återvinningsrapportering och eventuellt ett högre återvinningsresultat för Sverige jämfört med de tidigare redovisningarna.

Den hittillsvarande uppföljningen av återvinningsmålet som SMED genomfört åt Naturvårdsverket vartannat år (hittills för år 2010 och 2012) beräknas kosta cirka 0,5 miljoner kronor per uppföljning. Metoderna som hittills använts kan utvecklas och förfinas så att ett mer tillförlitligt och heltäckande återvinningsresultat erhålls. Med ytterligare resurser, genom ytterligare enkäter, intervjuer, besök eller andra metoder, kan vi få tillgång till uppgifter från ett antal mindre avfallsanläggningar, som inte inkluderas med dagens beräkningsmetoder. SMED har bedömt kostnaden för uppföljning av 2017 års återvinning, det första år som alla de nämnda förändringarna kan ha gett effekt, till ca 1 miljon kronor årligen.

Analys av övriga åtgärder och styrmedel

Följande kapitel är indelat i två avsnitt. Den första delen redogör för ett alternativ som skulle kunna införas *för att förbättra statistiken* men som inte utretts i samma omfattning som det förslag som lyfts fram i föregående avsnitt. Den andra delen diskuterar åtgärder och styrmedel som skulle kunna införas, när statistiken är på plats, *för att öka återvinningen* inom byggsektorn.

Alternativ statistikåtgärd

Under arbetet har även ett förslag som styr högre upp i avfallsledet diskuterats. Ur ett hållbarhetsperspektiv och ur ett styrmedelsperspektiv är det alltid motiverat att sätta in åtgärder och styrmedel vid källan till ett miljöproblem. I detta fall uppstår avfallet vid en nybyggnation eller en rivning och det är därmed byggherrarnas beteende som bör styras. En styrning riktad mot byggherrarna för att öka återvinningen diskuteras i nästa avsnitt, detta förutsätter dock att statistiken är tillförlitlig. Genom att införa ett lagstadgat eller frivilligt rapporteringsansvar för byggherrarna, skulle huvuddelen av ansvaret för att tillhandahålla tillförlitliga data på hur sektorn uppnår återvinningsmålet läggas på byggherrarna. Åtgärden innebär en viss ytterligare börda på byggherrarna och förutsätter en förordningsändring av regeringen alternativt en frivillig överenskommelse med ett antal byggherrar. Då ett fåtal byggherrar/byggtreprenörer tillsammans står för en betydande del av byggnads- och rivningsavfallet som uppstår i landet skulle en frivillig överenskommelse kunna avgränsas till dessa. Därigenom skulle konsekvenserna för sektorn begränsas.

Kravet skulle kunna införas genom en av tre kanaler.

- Byggherrarna har redan ett utpekat ansvar för avfallshanteringen enligt PBL genom att det normalt vid rivning ska inlämnas en kontrollplan till kommunens byggnadsnämnd i vilken byggherren ska ange hur rivningsmaterialet kommer att hanteras. Ett lagstadgat rapporteringsansvar enligt PBL skulle utgå ifrån och bygga vidare på denna skyldighet.
- Byggherrarna har även redan ett utpekat ansvar för avfallshanteringen enligt miljöbalkens regler genom att det enligt 15 kapitlet i miljöbalken är den som innehar avfallet som är ansvarig för att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. För byggnads- och rivningsavfall är det byggherren som ytterst har detta ansvar. Ett lagstadgat rapporteringsansvar enligt MB skulle utgå ifrån och bygga vidare på denna skyldighet.
- Man kan också tänka sig en utveckling där ett antal representanter för större byggherrar finner det fördelaktigt att frivilligt ta på sig ett

rapporteringsansvar för sektorns återvinning. Utgångspunkten för ett sådant alternativ bör vara de ramar som befintlig lagstiftning i PBL och MB (inklusive regler meddelade med stöd i dessa lagar) ger, men också de rapporteringskrav som utvecklas i EU för att följa upp återvinningsmålet i EU:s avfallsdirektiv.

Ett rapporteringsansvar för bygg- och anläggningssektorn kan utformas på många olika sätt och med många olika syften. Syftet med att styra byggherrarna är att det är i denna del i kedjan där det är möjligt att påverka beteende för att öka återvinningen. Som tidigare beskrivits består branschen av väldigt många aktörer. Därför tror Naturvårdsverket att det är lämpligt att lägga ansvaret på ett led av kedjan som redan har ett stort ansvar och inflytande över bygg- och rivningsprocessen – byggherrarna. Oavsett den närmare utformningen så har alternativet en ur miljösynpunkt mer långsiktig dimension jämfört med det tidigare alternativet, eftersom det tar utgångspunkt i att byggherrarna får ett tydligare ansvar för materialhanteringen i sektorn jämfört med tidigare. Ett ansvar som kan utökas, om det visar sig motiverat.

KONSEKVENSER

Detta alternativ har inte utretts i samma omfattning som vårt huvudförslag och är därmed inte fullt lika specificerat. Det har därför heller inte varit möjligt att genomföra en konsekvensanalys av den omfattning som hade varit önskvärd. Utan specifikation på hur det rent praktiskt ska genomföras är det inte möjligt att specificera eventuella nya kostnader. En lite mer omfattande konsekvensanalys återfinns dock i bilaga 4. Nedan följer en kort sammanfattning.

Kostnader

Kostnaderna för myndigheterna beror på hur kravet införs. Om det införs under Miljöbalken så kommer detta innebära ökad administration för Naturvårdsverket samt ökade arbetsuppgifter för SMED att hantera statistiken. Initialt innebär det även att Naturvårdsverket måste lägga resurser på att ta fram en ny förordning eller föreskrift. Om kravet däremot förs in i PBL så innebär detta ökade kostnader för Regeringen som måste revidera lagstiftning knuten till PBL och för Boverket för att sen vägleda i genomförandet. Ett frivilligt ansvar innebär även det kostnader eftersom Naturvårdsverket oavsett måste hantera och processa statistiken som skulle rapporteras in från byggherrarna. Denna kostnad skulle minskas om det endast rörde sig om ett fåtal byggherrar som rapporterade.

Kostnaderna för byggherrarna är svåra att uppskatta eftersom detta också kommer att variera beroende på hur man inför ansvaret. En privatperson som ska bygga om sitt hus blir en byggherre i samband med ombyggnationen vilket gör att det blir väldigt svårt att uppskatta antalet aktörer som kommer påverkas av ett sådant krav. Om man endast går på de antal aktörer som finns registrerade inom SNI koderna 41-43 och avgränsar till de aktörerna med mer än noll anställda så finns det ca 39 000 aktörer. Som ett räkneexempel, och i brist på bättre information, kan en

jämförelse göras med vad rapporteringskravet för nu gällande producentansvar innebär. Här varierar kostnaden mellan 2 600 kr per aktör och år (batterier) till 10 640 kr per aktör och år (bilar). Utgår man från detta spann skulle totalkostnaden hamna på ca 100-410 miljoner kronor baserat på att det finns ca 39 000 aktörer inom SNI 41-43 med mer än noll anställda. Å andra sidan kan möjligtvis kravet ställas endast på de större aktörerna, t ex. med mer än 100 anställda då rör det sig om 149 stycken vilket resulterar i en totalkostnad på 390 000 – 1 600 000 kronor, det vill säga betydligt lägre än om alla med mer än noll anställda skulle krävas på statistik. Återigen, kostnaden för aktörerna beror på utformandet av kravet och siffrorna som anges ovan ska endast ses som räkneexempel.

Nytta

Sektorn kan ha nytta av den statistik som samlas in för att utveckla effektivare hantering av de materiella resurser som hanteras, och på så sätt kunna minska sin miljöpåverkan, spara pengar och även tydligare kunna kommunicera hur resultaten av insatserna inom hållbarhet utvecklas. Detaljnivån på statistiken behöver, åtminstone inledningsvis, inte specificeras i förordningen utan den får sektorn själv välja i viss utsträckning. Sektorn vet själv bäst hur datainsamlingen bör utformas för att bli effektiv och ändamålsenlig. Dock måste data rapporteras in enligt avfallskoderna för att Naturvårdsverket ska ha nytta av inrapporteringen i uppföljningen av återvinningsmålen.

Det finns även andra fördelar med förslaget:

- Det underlättar för framtida införande av andra styrmedel för att öka mängden byggnads- och rivningsavfall som går till återvinning eftersom underlag för framtida styrmedel redan då finns på plats.
- Branschen kan använda sig av denna datakälla för att driva på arbetet mot mer hållbara och giftfria kretslopp.
- Spelreglerna på bygg- och avfallshanteringssektorn blir mer transparenta. Om någon avfallsentreprenör i dag skulle vilja gå före och genomföra mer långtgående sortering så blir detta dyrare vilket gör att en byggherre då eventuellt väljer en annan leverantör. Om alla byggherrar dock ställer lika krav på sina leverantörer så blir spelplanen mer rättvis ur ett konkurrensperspektiv.

Åtgärder och styrmedel för att öka återvinningen

I denna del av uppdraget resoneras om olika åtgärder och styrmedel som kan införas inom byggsektorn för att öka mängden insamlat och återvunnet byggavfall. Dessa är endast intressanta att införa om det visar sig att den statistikåtgärd som föreslagits tidigare i rapporten inte räcker för att nå målet. De åtgärder och styrmedel som resoneras kring nedan ska därför endast ses som möjligheter och är inte något som föreslås införas under de närmaste åren. De styrmedel som

diskuteras i detta kapitel förutsätter att en transparent och heltäckande statistisksamling är på plats och fungerar.

Marknadsmislyckanden inom byggnads- och rivningsavfall

Ett marknadsmislyckande är en beskrivning av en situation där aktörerna på marknaden inte fördelar resurserna på ett optimalt sätt för samhället. Om detta sker så kan det finnas skäl för statligt ingripande genom olika former av styrmedel. Det finns fler orsaker till varför marknadsmislyckanden uppstår, de kan t ex. uppstå på marknader med kollektiva varor, imperfekt konkurrens och/eller asymmetrisk information. På marknader som fungerar, agerar priset som en signal på de aktiviteter och resurser som finns till förfogande. Eftersom miljön inte är en marknadsprissatt vara fungerar inte prissignaler fullt ut på de marknader som antingen har miljön som någon form av insatsvara eller som påverkar miljön i endera riktningen. För mer detaljerade resonemang om marknadsmislyckanden, se (Sterner, 2003) och för avfallsmarknaden specifikt se Lundmark & Samakovlis (2011).

AVSAKNAD AV PRISSIGNALER

Ett exempel på marknadsmislyckanden på återvinningsmarknaden för bygg och rivningsavfall är bristen på eller avsaknaden av prissignaler mellan marknaden olika aktörer. Avsaknad av prissignaler i byggsektorn finns på två olika nivåer, vid nybyggnation och på den marknad där val av material förekommer samt vid själva avfallshanteringen.

Vid nya byggnationer utgör en stor del av bygg och anläggningsavfallet av betong, gips, asfalt och andra typer av mineralavfall som sten, sand eller grus. Vissa av dessa material är ofta lätta att få tag på och de tillverkas till låg kostnad. Det finns därmed låga ekonomiska incitament till att använda återvunnet material. (BIOIS, 2011). Utan korrekta prissignaler saknas incitament hos tillverkningsindustrin att skapa material som förenklar återvinningen.

Vid själva avfallshanteringen saknas det även ekonomiska incitament att minska avfallet eller materialspillet. De negativa miljöeffekter, såsom utsläpp till vatten och luft, som uppkommer vid deponering och förbränning är inte fullständigt internaliserade i hanteringskostnaderna och leder därmed till att priset för denna typ av hantering ger en felaktig prissignal till de ansvariga aktörerna (i synnerhet byggherrarna) i relation till att sortera och återvinna avfallet. Att källsortera och återvinna avfallet upplevs idag som dyrare än att skicka det osorterat till förbränning och deponering. Det saknas incitament att sortera avfallet på plats och att sortera det till materialåtervinning och/eller förberedelse till återanvändning. Det saknas även ekonomiska incitament till att minska avfallet eller materialspillet. Oftast är det kunden som betalar för överflödigt material och incitamentet att begränsa mängden avfall ligger därför inte hos byggherren eller de entreprenörer som planerar byggprocessen (Backman & Junker, 2012).

Ofta är det ekonomiskt gynnsamt att lägga resurser på att minska kostnader för arbetskraft och maskiner genom att förkorta byggtiden. Det är svårare att påverka materialmängden. Tid och arbetsmetoder har större betydelse för lönsamheten i byggföretag än mängden materialspill (Backman & Junker, 2012).

För att förändra den relativa prisskillnaden för avfallshanteringen kan staten agera för att göra det relativt sett dyrare att inte sortera sitt avfall på plats. Detta skulle kunna åstadkommas tex genom en skatt på osorterat byggnads- och rivningsavfall. Att beskatta råvaran i byggprojekt skulle förändra relativpriset mellan jungfruligt material och återvunnet/återanvänt. Detta skulle skicka signaler till marknaden att använda mer återvunnet och återanvänt material vid nybyggnation vilket i sin tur skulle sätta press på sorteringen av byggnads- och rivningsavfall.

Ett alternativt sätt att skicka prissignaler till marknaden är att premiera återvunnet och återanvänt material vid nybyggnation, till exempel genom en subvention. En sådan signal skulle motivera byggherrar att redan vid avfallshanteringen sortera upp materialet för att enklare kunna återvinna eller återanvända i nästa fas.

Ett ytterligare sätt att skapa prissignaler och internalisera externa effekter är att göra avfallshanteringen dyrare. Sverige har redan infört en deponiskatt för att styra bort från deponering av avfall. Det avfall som förs ut från deponin för till exempel materialåtervinning eller förberedelse för återanvändning, medges avdrag från skatten.

HÖGA TRANSAKTIONSKOSTNADER

Nästa typ av marknadsmisslyckande som uppkommer för bygg och rivningsavfall är höga transaktionskostnader. En transaktionskostnad är en extra kostnad som uppstår för att genomföra en ekonomisk transaktion utöver marknadspriset (Coase, 1937). Dessa ingår inte i marknadspriset men skapar en friktion på marknaden som gör att visst agerande, som i sig är optimalt, inte kommer till stånd. Lundmark & Samakovlis (2011) pekar ut tre typer av transaktionskostnader.

(a) sök-och informationskostnader

(b) förhandlingskostnader

(c) kostnader att upprätthålla avtal.

Transaktionskostnader uppkommer av framförallt två olika orsaker (Lundmark & Samakovlis, 2011).

(1) Material som kan återvinnas uppkommer på flera spridda platser och det är svårt att förutsäga vilket och hur mycket material som kommer att uppkomma vid varje given tidpunkt. Detta gör det svårt för byggherrar att planera för att använda återvunnet material vid nyproduktion eller renoveringar.

(2) Det råder stor osäkerhet kopplat till det insamlade materialet vilket gör materialet svårt att prissätta. Detta leder till att vid varje enskilt köptillfälle måste köpare och säljare värdera materialet och förhandla om unika priser vid just det tillfället. Vilket i sin tur leder till att nytt material, där dessa extra transaktionskostnader inte finns, upplevs som billigare.

För att korrigera transaktionskostnaderna i samband med återvinning och förberedelse för återanvändning av bygg och rivningsavfall skulle bland annat följande åtgärder behöva genomföras.

- Utveckla standards för återvunnet och återanvänt material
- Utveckla ett system/marknadsplats för handel med återvunnet/återanvänt material

BRIST PÅ INFORMATION OM MATERIALETS TILLFÖRLITLIGHET

Den tredje tydliga typen av marknadsmisslyckandet som kan identifieras är bristande information om materialets tillförlitlighet och prestanda. Köpare av återvunnet material tenderar att ha ofullständig information och kunskap om hur det återvunna materialet är lämpligt för vissa typer av materialanvändning.

Oftast saknas objektsspecifik dokumentation om vilka farliga ämnen som finns i olika byggmaterial och vad som därmed ska sorteras ut som farligt avfall. Nytt material har fördelen att det är lättare att ha kontroll över beställningen, leveranser kommer när de behövs, lättare att få uppgifter om egenskaperna hos produkten. Återvunna produkter säljs idag ofta utan garantier och utan innehållsdeklaration. Eftersom det är byggherren som har ansvar för byggnaden undviker de ofta återvunnet material utan garantier och prioriterar jungfruligt material. Förutom osäkerhet i kvalitet och hållbarhet finns också en rädsla för föroreningar. Avgörande för att återvunnet material ska kunna användas i byggsektorn är att fraktionerna är ”rena” och inte innehåller farliga ämnen eller andra oönskade ämnen. (BIOIS, 2011) Diskussion pågår dock inom EU-kommissionen om krav på CE-märkning av byggprodukter även ska gälla återvunna material. I samband med byggande, rivning och markarbeten är det byggherren som har det fulla ansvaret för att gällande lagar, förordningar, föreskrifter och beslut följs.

Detta problem kan minska över tiden allteftersom användarna ökar sin kunskap om återvinningsmarknaden men kan i det korta perspektivet skapa en barriär för att komma igång med återvinningen fullt ut.

Åtgärder för att öka återvinningen

I följande avsnitt resoneras om olika åtgärder som kan införas inom byggsektorn för att öka mängden insamlat och återvunnet byggavfall. I nästa kapitel resoneras kring styrmedel. Som nämndes inledningsvis är dessa åtgärder endast intressanta att införa om det visar sig att den statistikåtgärd som föreslagits tidigare i rapporten inte räcker för att nå målet.

Med åtgärd avses en fysisk eller beteendemässig förändring som kan genomföras av privatpersoner, företag eller offentlig sektor där syftet är att nå ett mål inom miljöområdet. Denna definition är bred och innefattar även att ta fram projekt, program, planer, strategier, mål eller prioriteringar. Detta bör inte förväxlas med styrmedel som är den offentliga sektorns verktyg för att få åtgärder genomförda.

Exempel på styrmedel är lagar, regler, skatter, avgifter, pantsystem, bidrag, stöd och information.

IVL Svenska Miljöinstitutet genomförde under perioden maj-september 2014 en forskningsinsats för att undersöka möjligheter till att öka mängden bygg och rivningsavfall som går till förberedelse för återvinning och återanvändning. I detta kapitel redogörs kortfattat för deras slutsatser. För detaljer i beräkningar hänvisas till IVL (2015)

Totalt analyserades elva åtgärder och av dessa valdes sju ut för att studera närmare. Urvalet baserades främst på hur mycket åtgärden kan bidra till att uppnå etappmålet till 2020, det vill säga vilken potential åtgärden har för ökad återvinning. Andra faktorer som påverkade urvalet var dess miljöpåverkan, åtgärds kostnad samt relevans och genomförbarhet.

Två av dessa åtgärder, ökad asfaltåtervinning och förbättrad statistik redogörs inte för i detta kapitel utan har diskuterats tidigare i rapporten. Nedan redogörs för fem åtgärder som kan leda till ökad återvinning för byggavfall när asfalt exkluderas:

- Utökad och mer långtgående sortering av mineralavfall
- Underlätta hantering av avfallet/sortering vid källan och selektiv rivning
- Införande av kvalitetssystem
- Införande av materialbörs/avfallsbörs
- Ökade ytor för mellanlagring

För varje åtgärd har följande specificerats:

- Reell potential – hur mycket mer är det möjligt att återvinna med åtgärden?
- Miljöpåverkan – hur ser miljöpåverkan ut i jämförelse med att ta ut jungfruliga råvaror samt hur är miljöpåverkan från själva åtgärden?
- Åtgärds kostnader (investeringskostnad, driftskostnad, livslängd)
- Kapacitet – hur många kan åtgärden nå? Hur stor är den totala kapaciteten av åtgärden?

UTÖKAD OCH MER LÅNGTGÅENDE SORTERING AV MINERALAVFALL

Den teknik som analyseras här är användningen av NIR -sensorer som kan sortera blandat rivningsmaterial till 96 procent rena betong-, tegel-, gips-, och plastfraktioner. Potentialen är medelstor. IVL beräknar att ca 50 procent av det som idag deponeras skulle kunna sorteras ut för återvinning, vilket uppgår till ca 50 000 ton. Miljöpåverkan är liten och består främst av elanvändning. Då tekniken kräver stora anläggningar är det inte troligt att transportavstånden minskar i jämförelse med användningen av jungfrulig betong. Åtgärden har stor potential men är relativt dyr. Kostnaden uppskattas till ca 85 kronor per ton återvunnen betong.

UNDERLÄTTA HANTERINGEN AV AVFALLET/SORTERING VID KÄLLAN (TILL EXEMPEL BIG BAG) OCH SELEKTIV RIVNING

Underlätta hanteringen av avfallet/sortering vid källan innebär att man sorterar avfallet i materialfraktioner redan vid byggarbetsplatsen. Selektiv rivning innebär att material plockas loss var för sig och sorteras och fördelas vid rivning i de olika fraktionerna. Potentialen är hög vilket innebär att mineralavfallet som går till förbränning och deponering skulle kunna minska med 75 procent om man utgår ifrån antagandet att det finns plats för sortering vid källan. Det som idag går till förbränning och deponering är ca 200 000 ton vilket innebär en potential på ca 150 000 ton. Åtgärden kräver extra tid för sortering vilket innebär att åtgärden blir dyr i förhållande till andra åtgärder. Miljövinsten kan vara stor beroende på att en ökad sortering bidrar till att plast inte förbränns vilket leder till stora klimatgaser.

INFÖRANDE AV KVALITETSYSTEM

Studien har begränsats till att omfatta betong från rivningsavfall. En möjlig användning är i vägkonstruktioner. I t.ex. Belgien finns idag ett fungerande kvalitetssystem för sekundära material från bygg och rivningsavfall. Potentialen, dvs den ökade mängden återvunnen betongskross uppskattas vara låg, ca 25 000 ton. Kostnaden är låg, ca 0,7 kronor per ton.

INFÖRA EN MATERIALBÖRS

Ett samordnande system som en materialbörs, skulle underlätta för en aktör med överskottsmassor att på ett effektivt sätt hitta en köpare. För att en materialbörs ska kunna fungera är ett fungerande kvalitetssystem en förutsättning. Potentialen är ca 50 000 ton. Miljöpåverkan minskar pga minskade transporter.

ÖKADE YTOR FÖR MELLANLAGRING

Idag råder brist på ytor för att mellanlagra avfall. Att utöka ytorna för mellanlagring skulle underlätta återvinning. Potentialen bedöms dock vara relativt låg, främst pga att tillgången till nödvändiga ytor är begränsad. Miljöpåverkan bedöms vara låg, åtgärds-kostnaden bedöms vara låg

Styrmedel för att öka återvinningen

I följande kapitel resoneras slutligen kring styrmedel som kan vara möjliga att införas om de statistikåtgärder som föreslagits inte räcker för att uppnå etappmålet. I juni månad 2014 hölls ett referensgruppsmöte med intresserade aktörer från branschen. Under mötet framkom många förslag på möjliga och intressanta styrmedel. I bilaga 6 beskrivs alla styrmedel som diskuterats inom uppdraget. I detta avsnitt redogörs endast kort för de tre styrmedel som valdes ut som möjliga att införa på relativt kort sikt och som därmed kan ha effekt innan mållåret 2020. Urvalet har främst baserats på att styrmedlet kan styra mot de åtgärder som föreslagits, samt att det finns möjligheter att styrmedlet kan ge resultat redan till 2020. Styrmedlen har inte konsekvensanalyserats, det vill säga de kostnader som

styrmedlet innebär för de olika aktörerna har inte ställts mot nyttan av att återvinningen kan öka och etappmålet därmed uppnås.

De styrmedel som Naturvårdsverket föreslår som möjliga att införa innan 2020 och som kan ge resultat till 2020 är följande.

- Krav på materialåtervinning i kombination med återbetalbar säkerhet eller straffavgift
- Skatt på osorterat avfall.
- Handel med sorteringscertifikat

Dessa styrmedel är intressanta ur flera perspektiv. De kan alla införas på relativt kort sikt och därmed få effekt till måläret 2020. De styr mot införandet av åtgärden med störst potential, dvs. underlätta hantering av avfall/selektiv rivning och styr därmed direkt mot etappmålet, det vill säga att öka återanvändning och återvinning. De leder också till en samhällsekonomisk kostnadseffektivitet eftersom varje aktör kan söka den mest optimala lösningen ur ett kostnadsperspektiv. Två av dessa (krav samt handel med certifikat) kan också leda till säker måluppfyllelse genom att sätta upp ett mål eller krav.

KRAV PÅ MATERIALÅTERVINNING I KOMBINATION MED ÅTERBETALBAR SÄKERHET ELLER STRAFFAVGIFT

Detta styrmedel har utvecklats av IVL i samarbete med återvinningsindustrierna (ÅI) (Stenmarck et al, 2014). Grundtanken är att ställa krav på en viss grad av materialåtervinning av utvalda material på bygg och rivningsprojekt. Kravet kompletteras med ett ekonomiskt incitament enligt nedan.

- a) Byggherren betalar in en säkerhet och en mindre administrationsavgift till den ansvariga tillsynsmyndigheten innan ett bygg och/eller rivningsprojekt påbörjas. Byggherren kan genom avtal överlåta ansvaret för att uppfylla materialåtervinningskraven och för att betala in säkerheten och administrationsavgiften till ett upphandlat byggföretag. Säkerheten är kopplad till fastställda krav på materialåtervinning. Om kraven uppfylls återbetalas hela säkerheten. Om de inte uppfylls förfaller säkerheten. Säkerhetens storlek kan vara proportionell till projektets storlek.
- b) Byggherren måste uppfylla fastlagda krav på materialåtervinning. Dessa dokumenteras enligt specifika dokumentationskrav. Om materialåtervinningskraven inte uppfylls måste en straffavgift betalas.

Såväl förfallna säkerheter som straffavgifter kan utnyttjas till att stimulera innovation med avseende på insamling och materiaåtervinning. Det skulle också kunna kompletteras med ett system med återbetalning till de byggföretag som uppfyllt kraven.

Ansvar att uppnå de uppsatta kraven och eventuell betalning av straffavgift åläggs byggherren. Byggherren kan genom avtal överlåta ansvaret till ett upphandlat byggföretag (generalentreprenör).

Straffavgiftens storlek bör vara proportionell till projektets storlek. Omsättningens storlek på projektet kan vara ett praktiskt sätt att gå tillväga. Om ett projekt omfattar både nybyggnation, ombyggnation och/eller rivning på samma fastighet ska den sammanlagda omsättningen användas för beräkning av straffavgiften.

Förutsättningarna för materialåtervinning är olika för nybyggnation, ombyggnation och rivning. Vid ombyggnation och rivning är en stor andel av byggnads- och rivningsavfallet okänt avseende ursprung och kvalitet. Det kan påverka möjligheten att återvinna. Det är viktigt att dessa skillnader tas hänsyn till när kraven på materialåtervinning beräknas.

Stenmarck et. al.(2014) har föreslagit tre olika krav:

- Maximum tillåten andel blandat avfall (resten måste sorteras ut)
- Minimum tillåtet antal materialfraktioner som byggnads- och rivningsavfallet sorteras i
- Minimum tillåten materialåtervinningsgrad för specifika materialfraktioner.

Vissa byggherrar eller byggföretag kan vara undantagna från kraven på materialåtervinning, t.ex. om projekten understiger en viss total omsättning eller viss total yta.

Uppföljningen ska baseras på uppgifter från byggherrarna. De måste kunna bevisa hur stora mängder av deras byggnads- och rivningsavfall som sorterats och återvunnits. Det kräver att det finns ett samarbete mellan byggherrarna, transportörer samt mottagningsanläggningen. Denna information ska sedan kunna tillgängliggöras den ansvariga tillsynsmyndigheten. Införande av styrmedlet förutsätter att en heltäckande statistikinsamling är på plats och fungerar.

Säkerheten eller straffavgifterna som betalas in av de som inte uppfyller kraven förvaltas i en fond hos Naturvårdsverket. Det finns två möjligheter till användning av fonden.

1. De byggherrar som uppnått en mycket hög grad av återvinning återbetalas genom en s.k. premie
2. Fonden förvaltas för att skapa incitament till teknikutveckling och kvalitetssäkring av återvunna byggprodukter.

Byggherrarna betalar in en administrativ avgift när de registrerar sitt byggprojekt. Den administrativa avgiften betalas inte tillbaka även om kraven uppfylls utan används för att finansiera tillsynsmyndigheternas arbete.

I Kalifornien har ett flertal städer infört återbetalbar säkerhet. Målen varierar från att säkerställa att 70 - 75 procent av bygg och rivningsavfallen återanvänds eller återvinns till att säkerställa att endast 50 procent deponeras och/eller att 0 procent av inerta bygg och rivningsavfall deponeras. Säkerhetens storlek har beräknats på 3 procent av projektets värde vid nybyggnation samt 1 US dollar per kvadratfot rivningsyta (Stenmarck et al, 2014).

SKATT PÅ OSORTERAT AVFALL

Ett tydligt marknadsmisslyckande som hindrar att återvinningsmålet nås är att det brister i sorteringen av avfall vid källan, på byggarbetsplatsen eller rivningsplatsen. Anledningen är att det saknas tydliga incitament att sortera vid källan eftersom det inte är någon märkbar skillnad att lämna in sorterat och osorterat till mottagningsanläggningarna. Incitament bör därför riktas mot byggherrar eller annan ägare/beställare av byggprojekt eller rivningsåtgärder. En skatt på osorterat avfall kan fungera som ett sådant incitament. En skatt medger tillräcklig flexibilitet på marknaden att de som inte kan sortera får betala skatten i enlighet med polluter pays principle medan de som kan sortera på plats slipper betala skatten och blir på så sätt indirekt belönade för att ha agerat i enlighet med en samhällsekonomisk optimallösning.

En effektiv skatt ska sättas på samma nivå som den marginella miljöskadekostnaden för att fullt ut internalisera den externa effekten. Det är dock förknippat med en rad svårigheter att nå full internalisering av miljöproblem eftersom information ofta saknas om åtgärds-kostnader och miljöskadekostnader; tillstånden hos miljö, sociala och ekonomiska förhållanden förändras över tid samt att geografiska variationer kan komma att påverka en optimal skattenivå. En skatt reglerar oönskat beteende genom att sätta ett pris på det oönskade beteendet. Alla åtgärder som en aktör kan vidta som är lägre än skatten kommer aktören att genomföra upp till den nivån där kostnaden av nästa åtgärd blir lika med skattenivån. Alla åtgärder över skatten kommer inte att vidtas.

En skatt på osorterat avfall bygger på att det finns underlag dels på hur mycket osorterat byggavfall som kommit in till anläggningarna och vem som lämnat in dessa. Detta underlag skulle ligga till grund för skatten, på en årsbasis. En skatt kräver således att ett statistikunderlag är på plats som kopplar ihop uppkommet avfall och hanteringen av avfallet med respektive byggherr, för att kunna ta ut skatten.

HANDEL MED SORTERINGSCERTIFIKAT

En blandning av krav och avgift är att införa handel med sorteringscertifikat. Grundtanken är att sätta ett återvinningsmål som är gemensamt för samtliga byggprojekt under ett eller flera år. Då finns möjlighet att uppnå såväl målet som kriteriet för kostnadseffektivitet.

Styrmedlet ger aktörerna incitament till att öka sorteringen. I ett system med handel med certifikat är grundtanken att utbudet och efterfrågan av certifikat ska leda till att samtliga aktörer har samma marginalkostnad för att ytterligare öka andelen avfall som går till återvinning. På det sättet uppnås samhällsekonomisk kostnadseffektivitet. Det kräver dock att handeln fungerar och att utdelningen av certifikat sker på ett sätt som inte leder till att utbudet av certifikaten är större än efterfrågan.

Baserat på mängden byggprojekt som planeras inför nästföljande år sätts ett krav på mängden bygg och rivningsavfall som måste sorteras och återvinnas. Dessa mängder delas sedan upp mellan byggherrarna baserat på en viss nyckel, t.ex. omsättning, beräknad avfallsvolym, yta som ska rivras, byggas etc. Varje byggherre tilldelas certifikat som ger dem tillstånd att lämna in en viss grad av osorterat material. För att kunna lämna högre mängd osorterat material krävs att de köper certifikat av en annan byggherre som har certifikat över eller så kan de köpa certifikat från tillsynsmyndigheten men då till en betydligt högre kostnad (motsvarande den straffavgift som presenterades i Stenmarck et. al.(2014). Ett liknande system finns idag i England.

I slutet av varje år redovisar avfallsanläggningarna till tillsynsmyndigheten hur mycket osorterat byggavfall som kommit in till anläggningarna och vem som lämnat in dessa. Tillsynsmyndigheten kontrollerar mängderna mot det antal certifikat som byggherren har. De byggherrar som återvunnit mer än det krav som ställts på dem kan tjäna pengar på att sälja sina certifikat. De byggherrar som ser att återvinningen innebär en betydligt högre kostnad väljer i stället att köpa certifikat.

Det krävs god kunskap om de mängder avfall som kan uppstå och hur många aktörer respektive byggprojekt som är planerade. Det finns en risk att dessa uppgifter inte är tillräckligt detaljerade för att kunna utforma rätt antal certifikat.

Varför vissa styrmedel valdes ut

I bilaga 6 sammanfattas samtliga styrmedel som diskuterats under uppdragets gång. I tabell 4 nedan återges kort hur diskussionen förts och varför vissa styrmedel bedömdes vara mer lämpliga än andra. Följande kriterier bedömdes som viktigast vid urvalet av möjliga styrmedel:

- Styrmedlet kan ge resultat till 2020
- Styr direkt mot etappmålet
- Kostnadseffektivt
- Säker måluppfyllelse

Tabell 4. Sammanfattande bedömning av styrmedelsdiskussion

Styrmedel	Övrig bedömning
Ändringar i PBL	Avfallsagstiftning, styrs främst via Miljöbalken.
Ändring i regler om mellanlagring	Styrs av deponidirektivet. Naturvårdsverket har inte rådighet.

Höjd deponiskatt	Nyligen utrett, svår att differentiera
Grön upphandling/miljöanpassade inköp	Grön upphandling har varit omtvistat och styr ej direkt mot etappmålet. Miljöanpassade inköp ej statens styrmedel.
Krav på införande av loggbok	Intressant på längre sikt, styr dock ej direkt mot etappmålet
Råvaruskatt	Ej införbart på kort sikt, dock intressant på längre sikt
Skatt eller avgift på osorterat avfall	Intressant, styr direkt mot etappmålet, kan införas på relativt kort sikt
Krav på materialåtervinning i kombination med återbetalbar säkerhet eller straffavgift	Intressant, kan införas på relativt kort sikt, styr direkt mot etappmålet, relativt säker måluppfyllelse
Handel med sorteringscertifikat	Intressant, styr direkt mot etappmålet, relativt säker måluppfyllelse
Material-återvinningscertifikat	Komplicerat styrmedel, höga transaktionskostnader. Styr främst mot marknaden av återvunnet, inte mot etappmålet.
Certifierings/kvalitetssystem	Är en förutsättning för att öka andelen återvunnet material i byggnationer. Leder dock inte på kort sikt till att öka återvinningen.
Information och utbildning	De styrmedel som föreslås bör kompletteras med information och kunskap

Ytterligare återvinningsmål för byggnads- och rivningsavfall bör styra mot giftfria och resurseffektiva kretslopp

Det återvinningsmål för byggnads- och rivningsavfall som nu gäller, formulerades första gången sent i förhandlingarna om en revidering av avfallsdirektivet (2008/98/EC artikel 11(2)(b)). Någon vederhäftig konsekvensanalys gjordes inte, istället beslutades att målet ska utvärderas år 2014. Ännu har ingen utvärdering kommit till stånd, men EU-kommissionen kan förmodas ta upp frågan inom kort.

Det nuvarande målet leder inte till optimala miljövinster

I vår utredning har det blivit allt tydligare att det nu gällande återvinningsmålet inte är ändamålsenligt för att styra mot en miljömässigt hållbar återvinning. Styrningen mot giftfria eller resurseffektiva kretslopp är mycket svag och målet styr istället i första hand mot att återvinna tunga avfall med hög densitet. Det var också huvudslutsatsen i den nordiska studie som Naturvårdsverket initierade tillsammans med sina nordiska systemmyndigheter i Nordiskt Ministerråds regi³. Där framförs att målet favoriserar mineraliska avfall med hög densitet, medan miljövinsten kan vara större vid återvinning av andra material. Det görs heller ingen skillnad mellan återfyllnad och mer resurseffektiva former av återvinning. Målformuleringen är också väldigt beroende av hur avfallsdefinitionen tolkas för exempelvis ballastmaterial och asfalt, vilket alltså görs på flera olika sätt.

Beskrivning av ett alternativt mål som leder till miljövinster

I den nordiska studien rekommenderas att förändra det generella viktbaseade återvinningsmålet till olika materialspecifika återvinningsmål, vilket skulle öka incitamenten för återvinning. Där rekommenderas även att göra skillnad mellan återfyllnad och mer högvärdig materialåtervinning, liksom att det är viktigt att förbättra kunskap och information om föroreningsinnehåll i byggnads- och rivningsavfall, och att förbättra kunskap om emissioner som följer av återvinningen. Här kan nordisk samverkan och kunskapsutveckling vara lämplig. Naturvårdsverket instämmer i ovanstående rekommendationer.

Ytterligare rekommendationer är att

³ ENCORT-CDW 2014 - Evaluation of the European recovery target for construction and demolition waste

- etablera återvinningsmål så att de mest resurseffektiva återvinningsalternativen premieras,
- stimulera materialåtervinning av trä, trots att tekniska och andra hinder kan vara betydande

Naturvårdsverkets rekommendation är att Sverige i samband med att utvärderingen av återvinningsmålet inleds på EU-nivå, tar utgångspunkt i de slutsatser som framförs i den nordiska studien. Studien bör spridas till EU-kommissionen och till de nationella representanterna i den TAC-kommitté för avfall som kommer att genomföra utvärderingen.

Källförteckning

- 2000/532/EG: Kommissionens beslut av den 3 maj 2000 om ersättning av beslut 94/3/EG om en förteckning över avfall i enlighet med artikel 1 a i rådets direktiv 75/442/EEG om avfall, och rådets beslut 94/904/EG m.m. (u.d.).
- 2011/753/EU: Kommissionens beslut av den 18 november 2011 om upprättande av regler och beräkningsmetoder för kontroll av huruvida de mål som fastställs i artikel 11.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG uppfylls. (u.d.).
- Allerup, J. &. (2014). *En studie av bygg- och rivningsavfallmålet i övriga EU*.
- Arm, M., Wik, O., Engelsen, J. C., Erlandsson, M., Sundqvist, J., Oberender, A., o.a. (2014). *ENCORT-CDW: Evaluation of the European recovery target for construction and demolition waste*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.
- Arm, M., Wik, O., Engelsen, J. C., Erlandsson, M., Sundqvist, J., Oberender, A., o.a. (2014). *ENCORT-CDW: Evaluation of the European recovery target for construction and demolition waste*. Copenhagen: Nordic Council of Ministers.
- Avfall Sverige. (2009). *Hur ska avfallsstatistik från byggsektorn tas fram på bästa sätt?* http://www.smed.se/wp-content/uploads/2011/05/SMED_Rapport_2009_23.pdf.
- Backman, & Junker. (2012). *Materialspill i byggnadsproduktionen*. Jönköping: Tekniska Högskolan.
- BIOIS. (2011). *Servic contract on management of construction and demolition waste – SR1. Final report task 2*.
- Boverket. (2013).
- Coase, R. (1937). *The Nature of the Firm*. *Economica*, Blackwell Publishing 4(16):386-405.
- Ekvall, T., & Malmheden, S. (2012). *Populärvetenskaplig sammanfattning av Naturvårdsverkets forskningsprogram*. Hållbar Avfallshantering.
- EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv . (u.d.).
- Gamnis, S. (den 02 10 2014). Personlig kommunikation med Stura Gamnis, Gatuingenjör Borlänge kommun.
- IVL Svenska Miljöinstitutet. (2014). *Analys aav lämpliga åtgärder för att öka återanvändning och materialåtervinning av bygg- och rivningsavfall*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Jensen, C. A. (2014). *PM Datakällor för uppföljning av anläggningsavfall*.
- Jonsson, C., & Felix, J. (2011). *Bygg- och rivningsavfall Metoder för insamling av statistik* . Stockholm: CIT Recycling Development.
- Lindén, M., & Rudensjö, A. (1999). *Producentansvaret i miljöretten- En kompartiv studie av svensk och tysk rätt*. Gothenburg: Juridiska institutionen Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet.

- Ljungren Söderman, M., Palm, D., Sundquist, J.-O., Jensen, C., Teike, H., & Fråne, A. (2014). *Analys av åtgärder för att öka återanvändning och återvinning av bygg- och rivningsavfall*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Lundberg, R. (den 02 09 2014). Personlig kommunikation med Roger Lundberg, NCC.
- Lundmark, & Samakovlis. (2011). *Avfall : återvinna, bränna eller slänga?*
- Mattias Bisailon, G. F.-O. (2009). *Nya styrmedel inom avfallsområdet?* Stockholm: KTH Miljöstrategisk analys - fms.
- Miliutenko, S., Björklund, A., & Carlsson, A. (2012). *Opportunities for environmentally improved asphalt: The example of Sweden*. Stockholm: Division of Environmental Strategies Research, KTH.
- Monier, V. H. (2011). *Study on the management of construction and demolition waste in the EU. Final report for the European Commission*. DG Environment.
- Naturvårdsverket. (2011). *Nedskräpande och uttjänta fritidsbåtar*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (2012). *Från avfallshantering till resurshushållningen - Sveriges avfallsplan 2012-2017*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (2012). *Steg på vägen, Fördjupad utvärdering av miljömålen 2012*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (2013). *Tillsammans vinner vi på ett giftfritt och resurseffektivt samhälle - Sveriges program för att förebygga avfall 2014-2017*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Naturvårdsverket. (2014). *Vem gör vad bygg- och rivningsavfall?*
<http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallat/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Avfall/Avfallsforebyggande-program/>.
- Naturvårdsverket. (den 2014 oktober 2014). *Vägledning för bygg- och rivningsavfall*. Hämtat från <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Avfall-bygg--och-rivningsavfall/> den 24 oktober oktober 2014
- Naturvårdsverket. (2014a). *Avfall i Sverige 2012*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- Pålsson, T. (den 02 09 2014). Personlig kommunikation med Tobias Pålsson, SKANSKA.
 regeringen.se. (2013). *regeringen.se*. Hämtat från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/26/05/b840b6a3.pdf> den 19 July 2013
- Regeringskansliet. (2012). *Ds 2012:23 Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål*.
- Re-road. (2014). *RE-ROAD – End of Life Strategies of Asphalt Pavements*. Hämtat från Re-road: <http://re-road.fehrl.org/> den 20 02 2015
- Sáez, P. d.-A. (2011). *Managing construction and demolition (C&D) waste – a European*. Singapore: IACSIT Press.
- SFS 2011:927 Avfallsförordning. (u.d.).
- SMED. (2015). *PM Konsekvensanalys av en utökad rapportering av bygg och rivningsavfall för C-anläggningar*.

- Stenmarck, Elander, Björklund, & Finnveden. (2014). *Styrmedel för ökad materialåtervinning*. IVL.
- Sterner, T. (2003). *Policy Instruments for Environmental and Natural Resource Management*. A Copublication of resources for the Future, the World Bank and the Swedish International Development Cooperation Agency.
- Sundqvist, J.-O. (den 24 06 2014a). (S. Ågren, Intervjuare)
- Sundqvist, J.-O. (2014b). *Återvinningsgrad för byggavfall - ASP 2014*. Stockholm.
- Sundqvist, J.-O. (2014b). *Återvinningsgrad för byggavfall- ASP 2014*. SMED.
- Sundqvist, J.-O. (2014c). *Återvinningspotential för byggavfall*. Stockhom.
- Sundqvist, J.-O. E. (2013). *Miljörapporter som källa för förbättrad avfallsstatistik – med fokus på bygg- och rivningsavfall, SMED Rapport 2013:113*. Stockholm: SMED .
- Sveriges Byggindustrier. (2013). Fakta om byggandet.
- Thörnqvist, M. (den 11 09 2014). Personlig kommunikation med Martin Thörnqvist, säljchef, Allfrakt.
- Tilling, R. (den 02 10 2014). Personlig kommunikation med Reinhold Tilling, PEAB.
- Trafikverket. (2010:093). *VVTBT Bitumenbundna lager*. Borlänge: Trafikverket.
- Tyréns. (Mars 2012). *Att minska byggavfallet - en metod för att förebygga avfall vid byggande*. Stockholm: Tyréns AB.
- Törnblom, P. (2011). *Återvinning av asfalt och betong - ekonomisk lönsamhet*. Lund: Lunds Tekniska Högskola, Institutionen för Teknik och samhälle, Trafik och väg, 219.
- Vägverket. (2004:91). *Hantering av tjärhaltiga*.

Muntliga källor

- Martin Holm. Västra Götaland, personlig kontakt 29 januari 2015
- Gudrun Magnusson, Västra Götaland, personlig kontakt 30 januari 2015
- Britt-Marie Ruther, Länsstyrelsen i Jönköpings län, 27 Februari 2015

Bilaga 1. Nulägesbeskrivning

Det här kapitlet inleds med en översiktlig beskrivning av avfallsflöden och aktörer inom bygg- och rivningsbranschen. Därefter följer en genomgång av befintliga styrmedel som reglerar bygg- och rivningsbranschen. I avslutande avsnitt görs en redovisning av existerande frivilliga branschinitiativ.

Avfallsflöden och aktörer inom bygg- och rivningsbranschen

Bygg- och rivningsbranschen är komplex såtillvida att den består av en stor mängd mikro- och enmansföretag och ett mindre antal större aktörer. År 2012 stod nio större byggföretag för 8 procent av mängden uppkommet byggavfall exklusive rivningsavfall. Åtta rivningsföretag ansvarade för 12 procent av mängden uppkommet rivningsavfall (Sundqvist J.-O. , 2014a). Sammantaget genererade hela branschen 7,7 miljoner ton byggavfall år 2012 (Naturvårdsverket, 2014a).

År 2012 fanns 93 700 registrerade företag verksamma inom byggindustrin (med byggindustrin avses även rivningsföretag), vilket är ca 8 procent av Sveriges totala antal företag. 87 procent av byggföretagen har fyra eller färre anställda. Andelen egenföretagare uppgick till 21 procent. Uppdelningen av företagen ser ut enligt följande (Sveriges Byggindustrier, 2013):

Tabell 1. Företag i bygg- och rivningsbranschen uppdelat efter verksamhetsområde SNI 41-43 (Källa: Byggindustrier, Fakta om byggandet, 2013)

Typ av bygg och/eller rivningsföretag	Antal
Bygg och anläggningsentreprenörer	23 000
Rivningsfirmor	12 500
Bygginstallationsfirmor (VVS etc.)	19 600
Slutbehandling av byggnader	38 600
Totalt	93 700

En stor andel av bygg och anläggningsentreprenörerna, 60 procent, var ensamföretagare. Sammantaget sysselsatte dessa företag cirka 74 000 personer.

Sedan 1994 har bygginvesteringarna ökat från 190 till 310 miljarder i fasta priser, vilket motsvarar en ökning med 47 procent. Investeringsökningarna har medfört att den totala mängden byggnads- och rivningsavfall sannolikt har ökat. Det är dock rimligt att anta att mängden avfall per producerad kvadratmeter i stort sett är oförändrad (Sveriges Byggindustrier, 2013).

HANTERING AV BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALL

I figur 1 presenteras en schematisk bild av hur byggnads- och rivningsavfall (ej asfalt) hanteras idag samt vilka aktörer som är involverade i avfallshanteringen.

Beroende på om det är en ny-, ombyggnation eller en rivning genereras olika avfallsslag och varierande volymer av avfall. Byggherren är ytterst ansvarig för avfallshanteringen på arbetsplatsen. En del av det uppkomna byggnads- och rivningsavfallet kan ofta sorteras direkt på bygg-/rivningsplatsen men variationerna är stora beroende på ambitionsnivå, storlek på arbetsplats, resurser etc. Enligt plan och bygglagen ska åtminstone en viss del av avfallet sorteras på plats genom selektiv sortering t ex ska det farliga avfallet utsorteras. Några av de stora bygg- och rivningsföretagen låter återvinningsföretag ansvara för avfallshanteringen redan inne på arbetsplatsen där avfallet uppkommer. Det leder ofta till förbättrad kvalitet på de källsorterade fraktionerna och kan bidra till att minska kostnaderna för avfallshanteringen totalt sett.

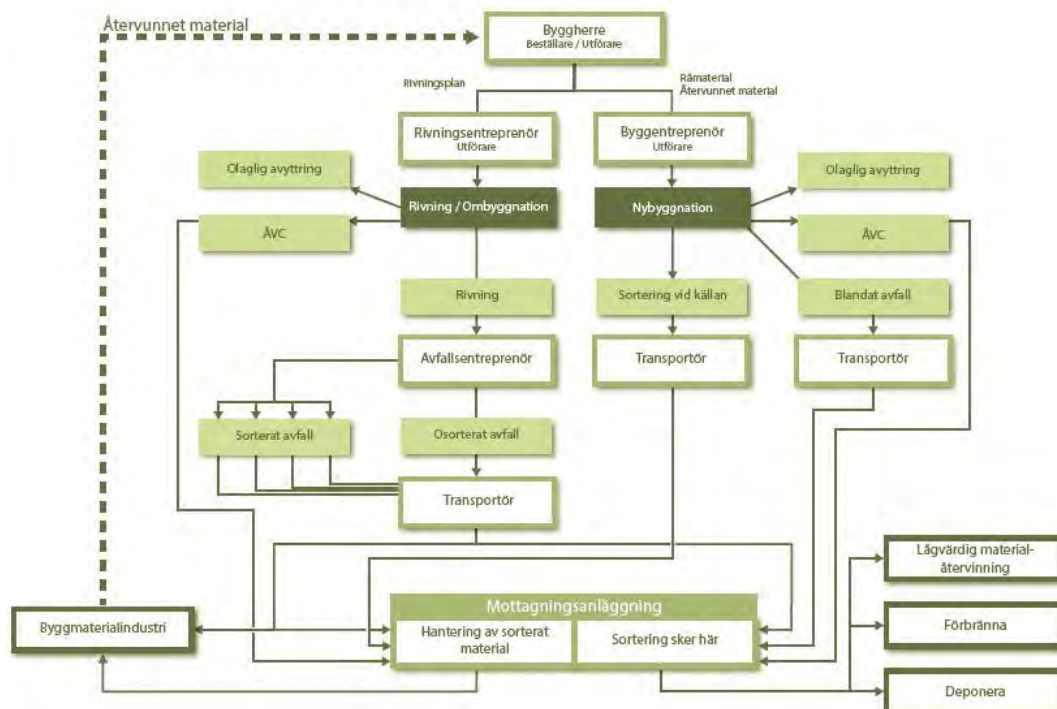
Vid nybyggnation uppstår alltid avfall vilket ofta är möjligt att separera i rena fraktioner på arbetsplatsen förutsatt att det finns utrymme att placera ut behållare/containrar för olika fraktioner. En ren fraktion som inte kontaminerats av annat avfall ökar möjligheterna till att förbereda materialet för återanvändning alternativt återvinning. En mindre del av det avfall som uppstår vid nybyggnation går ofta som blandat avfall.

En rivning av hel eller del av konstruktion kan utföras med mer eller mindre noggrann separering av de olika avfallsslag som uppstår. Manuell selektiv rivning där material, strukturer och detaljer nedmonteras separat och sorteras i separata fraktioner ger maximal möjlighet till återanvändning och återvinning av materialet. Maskinell rivning minskar möjligheterna till utsortering av material uppdelat på olika fraktioner och istället uppkommer stora mängder osorterat avfall som transporteras till en mottagningsanläggning där sortering sker ⁴. Därifrån kan vissa utsorterade fraktioner gå direkt till byggmaterialindustrin för återanvändning medan resterande fraktioner går till en mottagningsanläggning för vidare hantering.

En stor del av byggnads- och rivningsavfallet går via en större sorteringsanläggning t.ex. blandat och grovt brännbart avfall tillsammans med annat industriavfall. Om det är mindre bygg- och rivningsprojekt som inte ger upphov till så stora mängder avfall kan transporten ske till ÅVC⁵:erna för vidare sortering. Därifrån transporteras avfallet vidare till avfallsbehandlare, sorteringsanläggningar eller förbränningsanläggningar. Det är inte ovanligt att byggnads- och rivningsavfall flyttas mellan olika sorteringsanläggningar innan det får sin slutliga behandling. På förbränningsanläggningarna sker inte någon sortering utom i ett fåtal fall där en sorteringsanläggning är belägen i direkt anslutning till förbränningsanläggningen. På deponier bedrivs ofta förutom deponering även sortering och lagring av avfall.

⁴ <http://www.reuseconsulting.com/Deconstruction.php>

⁵ Återvinningscentral

Figur 1. Schematisk bild över avfallsflödet i bygg- och rivningsbranschen (ej asfalt) idag samt involverade aktörer.

BYGGHERREN/FASTIGHETSÄGAREN

Byggherren ansvarar för att byggnations- och rivningsåtgärder genomförs enligt de krav som gäller enligt plan - och bygglagen samt de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av den lagen. Det ankommer på byggherren att lov söks eller anmälan sker för åtgärder som kräver det samt att upprätta en kontrollplan enligt PBL vilket krävs för de flesta lov-och anmälningspliktiga bygg- och rivningsåtgärder samt att utse en kvalitetsansvarig som fungerar som en länk mellan byggherre och tillsynsmyndighet (se kapitel 9 och 10 PBL). Byggherren är slutgiltigt ansvarig för att se till att villkor som följer av ett lov eller åtaganden i kontrollplan följs, detta även om utförandet överläts på extern entreprenör. Det är därmed också i första hand byggherren som ansvarar för avfallshanteringen vid bygg- och rivningsverksamheten vilket inkluderar att redovisa avfallskategorier och behandlingsmetoder för uppkommet avfall men behöver däremot inte redovisa uppkomna avfallsmängder i dagsläget.

BYGG- ELLER RIVNINGSENTREPRENÖREN

Bygg- eller rivningsentreprenören anlitas oftast av byggherren för att utföra själva arbetet. Bygg- eller rivningsentreprenören är många och verksamheterna uppvisar en mycket stor spridning både i vilken typ av arbete de utför, antal anställda, bolagsform och organisation.

BYGGNADSNÄMND

I alla kommuner ska finnas en nämnd, ofta benämnd byggnadsnämnd, som hanterar tillstånd att bygga (bygglov), tillstånd att riva (rivningslov), tillstånd till större markarbeten samt förhandsbesked om möjligheten att få bygglov m.m. Det är byggnadsnämnden som kallar till tekniskt samråd där bland annat kontrollplanen går igenom. Byggnadsnämnden utövar tillsyn över byggnation, markarbeten och rivningar för att säkerställa att lagkrav, föreskrifter och kontrollplan följs. Om ett bygge sker utan tillstånd eller inte uppfyller ställda krav (s.k. svartbygge) kan byggnadsnämnden utfärda sanktioner mot byggherren, till exempel krav på rivning mot vite.

MILJÖNÄMND OCH MILJÖKONTOR

Miljönämnd är den kommunala nämnd som fullgör de kommunala uppgifter som följer av miljöbalken. Miljökontoret är den förvaltning i kommunen som under miljönämnden utför arbetet. Miljönämnderna och kontoren har ett generellt tillsynsansvar för miljöfarliga verksamheter inom kommunen och eftersom bygg- och rivningsverksamheter är att betrakta som miljöfarliga verksamheter ansvarar de för tillsynen över dessa. Miljönämnderna och kontoren har också ett generellt tillsynsansvar för anmälningspliktiga C-verksamheter vilket medför att de utövar tillsyn över många anläggningar för sortering, lagring och återvinning av avfall m.m. Länsstyrelserna har tillsynsansvaret över tillståndspliktiga anläggningar men det kan särskilt delegeras till kommun.

TRANSPORTÖREN AV BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALL

Transportören fraktar byggnads- och rivningsavfallet från platsen där det uppkommit till anläggning för exempelvis sortering men också mellan olika anläggningar och till deponier. Transport av farligt avfall kräver tillstånd och annan avfallstransport ska anmälas.

LAGRAREN AV BYGGNADS- OCH RIVNINGSAVFALL

I Sverige används ofta begreppet mellanlagring. Begreppet har ingen motsvarighet i vare sig avfallsdirektivet eller avfallsförordningen. I dagligt tal avses ofta lagring av avfall i väntan på insamling och behandling, dvs annan hantering än deponering. Den som lagrar kan vara både byggherren om avfallet blir liggande på platsen för rivning eller annan som tar emot avfallet för lagring.

AVFALLSMOTTAGAREN/AVFALLSBEHANDLAREN

Avfallsmottagaren är den som tar emot avfallet och kan vara en sorteringsanläggning eller ett återvinningsföretag som behandlar/ återvinner byggnads- och rivningsavfall. Avfallsmottagaren/avfallsbehandlaren har ansvar för att identifiera de regler som gäller för den specifika verksamheten. Generellt kan sägas att det råder tillståndsplikt för B eller anmälningsplikt för C för verksamheter för lagring, förbehandling och sortering samt återvinning. Huruvida tillståndsplikt

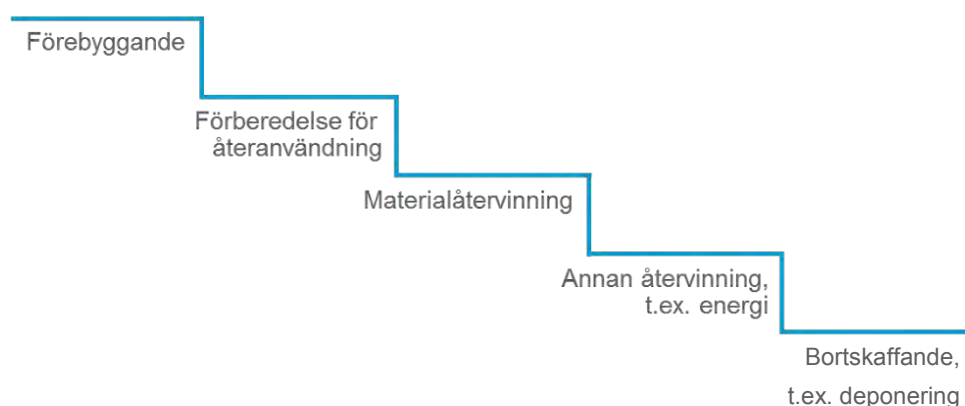
eller anmälningsplikt råder för viss verksamhet bestäms dels av hur miljöfarlig verksamheten generellt sett kan anses vara och hur stora mängder som hanteras. Många av de verksamheter som hanterar byggnads- och rivningsavfall är anmälningspliktiga C-verksamheter.

Styrmedel och initiativ inom bygg- och rivningsbranschen

Styrmedel för hanteringen av byggnads- och rivningsavfall

Hanteringen av byggnads- och rivningsavfall styrs av såväl EU-rättslig lagstiftning som svensk lagstiftning. Det förekommer också styrande dokument så som det nationella avfallsförebyggande programmet och den nationella avfallsplanen.

På avfallsområdet finns som ovan nämnts EU-rättslig lagstiftning. Övergripande reglering så som definition av avfall och farligt avfall, hur avfall ska förebyggas och hanteras av medlemsstaterna samt hur rapportering ska gå till återfinns i avfallsdirektivet med tillhörande beslut från rådet. Därtill finns särskild reglering avseende deponering, utformning av byggprodukter och användning av farliga ämnen. Rättsakterna är implementerade i Sverige genom Miljöbalken, Avfallsförordning (2011:927) och ett stort antal andra förordningar.

Figur 2. EU:s och Sveriges gemensamma avfallshierarki

Det svenska avfallsregelverket och hantering av avfall har sin utgångspunkt i den EU-gemensamma avfallshierarkin. Avfallshierarkin återfinns i avfallsdirektivet artikel 4. Den innebär att den politiken och lagstiftningen ska utformas så att uppkomsten av avfall i första hand förebyggs. Det avfall som trots allt uppstår ska behandlas så resurseffektivt som möjligt. Helst ska avfallet förberedas för återanvändning. Är det inte möjligt, ska det istället materialåtervinnas. Om inte heller det är möjligt ska energin i materialet tillvaratas genom exempelvis förbränning och i sista hand bör avfallet läggas på deponi. Prioritetsordningen gäller under förutsättning att det är miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt.

Avfallshierarkin kan anses vara införd i miljöbalken genom skrivningarna i 2 kap. 5 § och 15 kap. 5 a § MB. I dessa paragrafer framgår att en avfallsinnehavare har ansvar för att hantera avfallet på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt och att en verksamhetsutövare ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. Utöver detta finns ett kunskapskrav i 2 kap 2 § MB som innebär att en verksamhetsutövare ska skaffa sig kunskap om avfallet och de regler som gäller för hur respektive avfall ska hanteras. I bygg- och rivningssammanhang är det byggherren som ytterst har detta ansvar, detta eftersom det är denne som är beställaren.

SVERIGES AVFALLSFÖREBYGGANDE PROGRAM

Alla EU:s medlemsländer ska enligt avfallsdirektivet ta fram särskilda program för att förebygga uppkomst av avfall. Sveriges program *Tillsammans vinner vi på ett giftfritt och resurseffektivt samhälle - Sveriges program för att förebygga avfall 2014-2017*, är framtaget av Naturvårdsverket. I programmet finns specificerade mål, åtgärder och indikatorer som mäter hur bra det går att minska mängden avfall och farliga ämnen. Avfall från bygg- och rivningsbranschen är utpekad som ett prioriterat område som särskilt viktigt att arbeta med framöver. Inriktningsmålet för bygg- och rivningsbranschen är.

År 2020 uppstår det mindre avfall per byggd m² jämfört med år 2014.

- Åtgärder för vad bygg och rivningsbranschens olika aktörer kan behöva göra för att nå målet finns specificerade. Naturvårdsverket ska t.ex. Ta fram bättre statistik för byggnads- och rivningsavfall som är uppdelat på fler fraktioner – både för icke-farligt och farligt avfall.
- Ta fram vägledning för hur miljöbalkens allmänna hänsynsregler och avfallshierarkin bör tillämpas vid tillsyn över hantering av byggnads- och rivningsavfall samt hur samarbetet mellan byggnadsnämnd och miljönämnd kan utvecklas.

SVERIGES NATIONELLA AVFALLSPLAN

Enligt avfallsdirektivet är medlemsstaterna också skyldiga att utarbeta avfallsplaner. Sveriges avfallsplan *Från avfallshantering till resurshushållning – Sveriges avfallsplan 2012-2017* planen innehåller mål och åtgärder för fem prioriterade områden varav bygg och anläggningssektorn är ett. Målet för bygg-och rivningsbranschen har formulerats enligt följande:

Senast år 2020 ska förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall vara minst 70 viktprocent.

Det som behöver ske är att återanvändning och materialåtervinning av byggnads- och rivningsavfall behöver öka. För detta krävs bättre sortering av avfallet både till återanvändning och till materialåtervinning, främst i samband med rivning. Material som kan återanvändas och materialåtervinnas måste kunna identifieras.

Naturvårdsverket lovar att göra följande: Fortsätta arbetet med att ta fram tillförlitlig statistik för byggnads- och rivningsavfall.

- Ta fram vägledning för hur miljöbalkens allmänna hänsynsregler och avfallshierarkin bör tillämpas vid tillsyn över hantering av byggnads- och rivningsavfall samt hur samarbetet mellan byggnadsnämnd och miljö- nämnd kan utvecklas.
- Följa utvecklingen och vid behov föreslå ytterligare åtgärder och styrmedel för att nå EU:s återvinningsmål.

AVFALLSHANTERING ENLIGT MILJÖBALKEN

Miljöbalken innehåller generella bestämmelser om avfall. Bestämmelserna är således tillämpliga på samtligt avfall. Den särskilda regleringen avseende avfall återfinns i 15 kap. miljöbalken. Kap. 15 innehåller bl.a. avfallsdefinitioner och ansvarsfördelning mellan kommun och andra aktörer för olika typer av avfall. I kap. 26 återfinns regler om länsstyrelsernas och kommunernas tillsyn. Därutöver är flertalet andra bestämmelser tillämpliga så som till exempel de allmänna hänsynsreglerna i kap 2. Miljöbalken innehåller således ingen särreglering avseende byggnads- och rivningsavfall

AVFALLSFÖRORDNINGEN

Övergripande regler om hur avfall ska klassificeras och hanteras finns i Avfallsförordning (2011:927). I bilaga 4 finns en förteckning över de olika avfallstyperna. Byggnads- och rivningsavfall återfinns under kapitel 17. Där finns exempelvis bestämmelser om förvaring av olika avfallsslag och transport. I förordningen föreskrivs tillstånds- och anmälningsplikt för viss hantering samt förutsättningar därför. Anteckningsskyldighet innefattande bl.a. mängder och avfallens ursprung föreskrivs också för den som bedriver verksamhet för återvinning eller bortskaffande. Bestämmelser finns om den regionala och kommunala avfallsplaneringen.

MILJÖPRÖVNINGSFÖRORDNINGEN

Miljöprövningsförordningen (2013:251) innehåller bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt för miljöfarliga verksamheter. Kapitel 29 reglerar avfall. Generellt kan sägas att det råder tillståndsplikt B eller anmälningsplikt C för verksamheter för lagring, förbehandling och sortering samt återvinning. Huruvida tillståndsplikt eller anmälningsplikt råder för viss verksamhet bestäms dels av hur miljöfarlig typen av verksamhet generellt sett anses vara och hur stora mängder som hanteras. Många av de verksamheter som hanterar byggnads- och rivningsavfall är anmälningspliktiga C-verksamheter vilket kommer att beskrivas mer ingående i statistikavsnittet.

DEPONERINGSFÖRORDNINGEN

Bortskaffande av avfall är sådan avfallshantering som sker efter att innehavaren gjort sig av med avfallet utan att det återvinns eller att det lämnas till någon som samlar in eller transporterar bort avfallet. Deponering utgör ett fall av

bortskaffande där avfall läggs på en upplagsplats för avfall. Deponering regleras i deponeringsförordningen (2001:512). Deponier kan förenklat anses utgöra en plats eller anläggning för långvarig förvaring av avfall som är tillståndspliktig enligt miljöprövningsförordningen. Om en plats eller anläggning ska anses vara en deponi bestäms delvis av tiden som avfallet förvaras på platsen, 5 § avfallförordningen. Bestämmelserna direktivet är tvingande på den punkten och bestämmelserna i förordningen motsvarar därför direktivet. Sverige kan därför inte förlänga dagens tillåtna tider för lagring av avfall. För deponering av avfall tas en så kallad avfallsskatt ut. Skattskyldigheten regleras i Lag (1999:673) om skatt på avfall.

PLAN- OCH BYGGLAGEN

Avfall som uppstår vid bygg- och rivningsåtgärder som kräver lov eller anmälan regleras särskilt i plan- och bygglagen (2010:900) (PBL). För andra åtgärder gäller inte plan- och bygglagens krav. Däremot gäller alltid miljöbalkens krav på miljömässigt godtagbar hantering av avfallet som beskrivits ovan. Det är framförallt bestämmelserna om anmälan om rivningsåtgärd/ansökan om rivningslov och kontrollplan som reglerar hanteringen av avfall. Reglerna syftar till återanvändning och återvinning av rivningsmaterial och till ett gott omhändertagande av farligt avfall.

Ansökan och anmälan rivning, start- och slutbesked, kontrollplan och kontrollansvarig

Regelverket om bygglov återfinns i 9 kap. PBL och i 10 kap. här regleras förutsättningar avseende ansökan och anmälan om rivningslov, start- och slutbesked samt hur och när kontrollplan och kontrollansvarig ska finnas.

Begreppet rivning innebär i princip att man tar bort en hel byggnad, däribland dess stomme. Så länge stommen står kvar kan omfattande förändringar ske avseende en byggnad. En byggnad kan alltså förändras och ”skalas av” både invändigt och utvändigt utan att åtgärden bedöms som rivning.

Inom detaljplanelagt område krävs det oftast rivningslov för att riva byggnader eller delar av byggnader. Utanför områden med detaljplan eller områdesbestämmelser krävs det inte rivningslov men ofta en anmälan till byggnadsnämnden. Vid anmälningspliktiga rivningar av byggnader krävs det att byggnadsnämnden underrättas om när arbetena avses påbörjas genom en så kallad anmälan om rivningsåtgärd eller en ansökan om rivningslov. (9 kap 10, 14 -16 och 34 §§ PBL).

Rivning får inte påbörjas förrän byggherren fått ett startbesked. Startbeskedet gäller i två år från utfärdandet. Byggnadsarbetet behöver påbörjas inom två år annars upphör det att gälla (10 kap. 3 § PBL). Innan startbesked lämnas ska en kontrollplan upprättas. I den ska anges bl.a. hur vilka avfallsmängder som förväntas uppstå och hur rivningsmaterialet kommer att hanteras, (10 kap 6 kap

PBL). Kontrollplan krävs även för vissa byggnadsåtgärder för vilka anmälan ska lämnas till byggnadsnämnden om det kan antas uppkomma farligt avfall. En eller flera kontrollansvariga som utsetts av byggherren ska se till att kontrollplanen följs. Efter att åtgärder slutförts och redovisning skett till byggnadsnämnden ska slutbesked lämnas, (10 kap 34 § PBL). Därigenom sker en uppföljning av kontrollplanen och avfallshanteringen.

Undantag från kravet på anmälan

Generellt krävs inte lov eller anmälan för byggnader och anläggningar som får uppföras utan lov. Vissa byggnader är också undantagna från kravet på anmälan om rivningsåtgärd:

- komplementbyggnader, till exempel carport
- sådana ekonomibygnader som ligger utanför detaljplanelagt område och som hör till jordbruk, skogsbruk eller därmed jämförlig näring
- byggnader som är avsedda för totalförsvaret och omgärdade av viss sekretess

Anmälan om rivningsåtgärd krävs inte heller för rivning av delar av en byggnad eller utrivning i samband med ändring eller underhåll av en byggnad om ändringen inte innebär att konstruktionen av byggnadens bärande delar eller planlösning påverkas avsevärt. Däremot krävs kontrollplan vid rivning av del av byggnad.

TILLSYN AV BYGG OCH RIVNINGSVERKSAMHETER

Enligt beskrivningarna tidigare framgår det att det finns ett delat ansvar mellan kommunens miljönämnd och dess byggnadsnämnd när det gäller tillsyn över avfallshantering i bygg- och rivningsverksamheter. Detta är en komplicerande omständighet när man ska bedriva tillsyn på dessa verksamheter vilket kan vara en av orsakerna till att tillsynen inom detta område varierar mycket mellan kommunerna. För att tillsynen ska bli effektiv och ändamålsenlig krävs att samverkan mellan nämnderna inom respektive kommun fungerar på ett bra sätt vilket inte alltid är fallet.

Det här är en av orsakerna till att Naturvårdsverket tillsammans med Boverket under 2013 genomförde en tillsynsvägledningskampanj riktad mot både byggnadsinspektörer och miljöinspektörer. Huvudsyftet med kampanjen var att underlätta kommunikationen inom tillsynsmyndigheterna samt förmedla verktyg så att den nationella tillsynen av bygg- och rivningsverksamheter ökar och då medför att sorteringen av avfall förbättras och den mängd avfall som genereras minskas.

Kampanjen bestod av en nationell seminarieserie, ett webinarie samt uppdateringar av vägledningar på Naturvårdsverkets och Boverkets webb m.m. Denna insats åtföljs av ett kontinuerligt vägledningsarbete riktad till byggsektorn från både Naturvårdsverket och Boverket.

Frivilliga initiativ inom bygg- och rivningsbranschen

MILJÖCERTIFIERINGSSYSTEM

Allt fler fastighetsägare och byggherrar certifierar idag sina byggnader. En certifiering medför att det görs en strukturerad genomgång och analys av fastigheten ur ett miljö- och energiperspektiv. Det finns flera tillgängliga certifieringssystem som inkluderar avfallshanteringen i själva byggprocessen liksom kemikalieanvändningen vilket på sikt får effekt när byggnaden ska inventeras och rivas. Nedan beskrivs fyra mer kända miljöcertifieringssystemen på den svenska marknaden (det finns fler) som finns i bygg- och rivningsbranschen och som på sikt kan ha betydelse för 70 procent målet.

Miljöbyggnad är ett svenskt miljöklassningssystem och hanterar nya och befintliga byggnader. Systemet innehåller inga direkta krav på avfall men det finns ett stort fokus på materialval. Genom att göra bra materialval så kan man indirekt minska avfallsmängderna. I systemet finns en loggbok som ska föras över var det farliga materialet finns.

I de internationella klassningssystemen för byggnader, BREEAM och LEED, handlar det till stor del om att förebygga avfall och att återanvända och återvinna material premieras. Ofta blir 5-10 procent av totalbetyget direkt kopplat till avfall, men även indirekta kopplingar finns.

CEEQUAL är en internationell standard som gäller för mark- och anläggningsarbete. I systemet bestäms vilka frågor som ska hanteras för varje enskilt projekt utifrån vad som är relevant för just det aktuella projektet. Viktningen sker sedan utifrån lokala förutsättningar, traditioner och värderingar. Hur stor del avfall har av slutbedömningen kan därför inte anges, men nästan 30 frågor av drygt 200 hanterar avfall.

BREEAM, LEED och CEEQUAL har alla en helhetssyn på avfall från planering i tidiga skeden genom hela livscykeln till slutlig rivning.

RIKTLINJERNA RESURS- OCH AVFALLSHANTERING VID BYGGANDE OCH RIVNING

Riktlinjerna har tagits fram som en branschnorm för hantering av avfall från byggande och rivande av hus. Sveriges Byggindustrier ansvarar numera för riktlinjerna efter att Kretsloppsrådet lades ned. Riktlinjer innebär bland annat:

- en basnivå för källsorteringen,
- att mängden avfall till eftersortering eller deponi ska minimeras,
- att materialinventering ska ske vid alla rivningar,
- att en avfallshanteringsplan ska tas fram vid alla bygg- och rivningsprojekt,
- att krav ska ställas vid upphandlingen på entreprenörernas avfallshantering och att avfallshanteringens ska följas upp.

Enligt riktlinjerna ska basnivå för avfallsfraktionerna vid byggproduktion vara:

- El-avfall (olika slag separeras)
- Trä
- Brännbart
- Förpackningsmaterial
- Deponi (utsorterat)
- Gips
- Skrot och metall
- Fyllnadsmassor
- Blandat avfall för eftersortering
- Plast för återvinning
- Farligt avfall (olika slag separeras)

RETURSYSTEM BYGGPALL

Retursystem Byggpall är byggbranschens system för pallhantering. Systemet har tagits fram gemensamt av materialproducenter, byggvaruhandeln och byggföretagen för att effektivisera pallhantering. Alla pallar är tydligt märkta och byggpallarnas kvalitet är anpassad till branschens behov. En stor fördel med byggpallen är att pantvärdet aldrig påverkas. Man får alltid samma ersättning för en byggpall när den går i retur, oavsett skick.

Leverantören köper Byggpall helpall för 83 kr och/eller byggpall halvpall för 70 kr av systemets utsedda palleverantör, i dagsläget Norrlandspall AB. Leverantören och mellanled fakturerar sin kund 83 kr för Byggpall helpall och 70 kr för byggpall halvpall. Slut användaren säljer tillbaka Byggpallen till Norrlandspall AB. Ersättningen är alltid 50 kr för Byggpall helpall och 40 kr för Byggpall halvpall oavsett kvalitet. Alltså även om den är trasig.

ÅTERVINNING AV GIPS – GIPS RECYCLING

Gips Recycling är ett företag som omvandlar gipsavfall till ny råvara för framställning av nya gipsskivor. När gipsavfallet återanvänds så sparas den naturliga gipsråvaran vilket innebär att man slipper att deponera gipsavfallet. Alla former av gipsavfall från nybygge, renoveringar, rivningsarbeten kan återanvändas. Gipsavfallet behöver inte vara helt rent utan kan innehålla tapet, väv, färg, spik, skruvar mm. Produktionsanläggningen sorterar automatiskt bort allt så att endast ren gips återstår. (källa: Gips Recycling AB)

Bilaga 2. Lista på de koder och avfallstyper som ingår i återvinningsmålet.

17 01 01	Betong
17 01 02	Tegel
17 01 03	Klinker och keramik
17 01 07	Andra blandningar av betong, tegel, klinker och keramik än de som anges i 17 01 06
17 02 01	Trä
17 02 02	Glas
17 02 03	Plast
17 03 02	Andra bitumenblandningar än de som anges i 17 03 01
17 04 01	Koppar, brons, mässing
17 04 02	Aluminium
17 04 03	Bly
17 04 04	Zink
17 04 05	Järn och stål
17 04 06	Tenn
17 04 07	Blandade metaller
17 04 11	Andra kablar än de som anges i 17 04 10
17 05 08	Annan spårballast än den som anges i 17 05 07
17 06 04	Andra isolermaterial än de som anges i 17 06 01 och 17 06 03
17 08 02	Andra gipsbaserade byggmaterial än de som anges i 17 08 01
17 09 04	Annat blandat byggnads- och rivningsavfall än det som anges i 17 09 01-17 09 03
19 12 01	Papper och papp
19 12 02	Järnmetall
19 12 03	Icke-järnmetaller
19 12 04	Plast och gummi
19 12 05	Glas
19 12 07	Annat trä än det som anges i 19 12 06
19 12 09	Mineraler (t.ex. sand, sten)

Bilaga 3. Tabell över C-anläggningar som föreslås få utökad rapportering

Tabell 1. C-anläggningar som föreslås lämna utökad rapport för mottagna och hanterade mängder byggnads- och rivningsavfall resp. mängd tillvaratagen använd asfalt. Källa: Miljöprövningsförordningen (MPF).

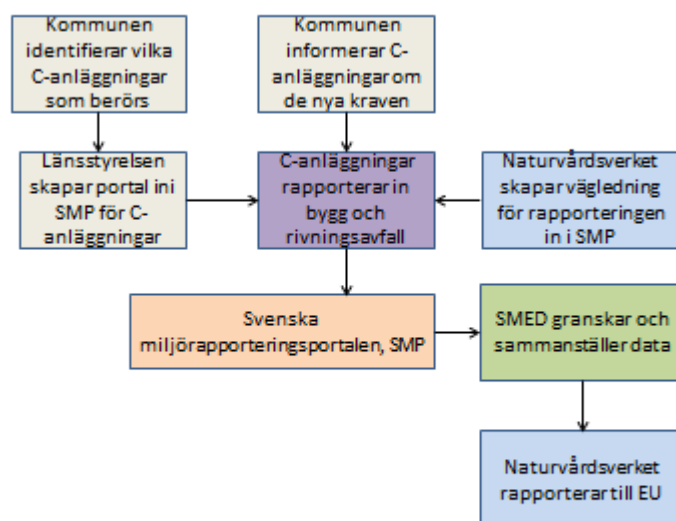
Urvalet av verksamheter motiveras både av behovet av data för att rapportera enligt Avfallsstatistikförordningen och för att följa upp 70-procentsmålet om förberedelse för återanvändning och materialåtervinning. Det som går utöver 70-procentsmålet framgår av röd text.

Verksamhetskod	Verksamhet	Instans	Beskrivning
26.150	Asfaltverk eller oljegrusverk	C	Framställning av asfalt eller oljegrus i anläggning som ställs upp inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser eller som ställs utanför sådant område i mer än 90 kalenderdagar under en tolv månadersperiod
26.160	Tillverkning av varor av asfalt	C	Tillverkning av varor av asfalt om verksamheten inte klassificeras genom verksamhetskod 90.110 (se nedan)
90.40	Mellanlagring av avfall	C	Mellanlagring av annat avfall än farligt avfall om totala avfallsmängden vid något enskilt tillfälle är större än 10 ton.
90.60	Mellanlagring av farligt avfall	C	Mellanlagring av farligt avfall som bland annat lagras mer än 1 ton upp till 50 ton elektriska eller elektroniska produkter, upp till 30 ton impregnerat trä eller mer än 200 kilogram upp till 1 ton annat farligt avfall
90.80	Sortering av avfall	C	Sortering av annat avfall än farligt avfall om den hanterade mängden överstiger 1000 ton per kalenderår
90.90	Förbehandling av el- och elektronikavfall	C	Yrkesmässig förbehandling av avfall från elektriska och elektroniska produkter med undantag av komponenter eller utrustning som innehåller isolerolja
90.110	Mekanisk bearbetning för att återvinna avfall	C	Yrkesmässig mekanisk bearbetning av annat avfall än farligt avfall
90.140	Användning av avfall för anläggningsändamål	C	Användning av avfall för anläggningsändamål på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten, om föroreningsrisken är ringa
90.230	Samförbränning av avfall	C	Yrkesmässig förbränning av annat avfall än farligt avfall med undantag för verksamhet begränsad till endast vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall eller rent träavfall
90.231	Förbränning av enbart avfall	C	Yrkesmässig förbränning av annat avfall än farligt avfall med undantag för verksamhet begränsad till endast vegetabiliskt jord- och skogsbruksavfall eller rent träavfall
90.280	Uppläggning av avfall	C	Uppläggning av högst 1000 ton muddermassa på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten, om föroreningsrisken endast är ringa, respektive av inert avfall som uppkommit i gruv- eller täktverksamhet
90.341	Deponering av avfall med godkänd sluttäckning	C	Deponering av avfall på sluttäckt anläggning för att återvinna eller bortskaffa avfall som består av uppgrävda förorenade massor från den plats där anläggningen finns om anläggningen finns på platsen under högst en tolv månadersperiod
90.370	Återvinning eller bortskaffning av uppgrävda jordmassor från platsen	C	Återvinning eller bortskaffning av avfall bestående av uppgrävda förorenade jordmassor från platsen för anläggningen om den finns på plats under högst en tolv månadersperiod

90.375	Avvattning och ev. mellanlagring av avfall eller farligt avfall från platsen	C	Avvattning av avfall eller farligt avfall som uppkommer vid platsen eller som förts till mellanlager för avfall om uppställningstiden är högst sextio kalenderdagar under en tolv månadersperiod och mängden avfall som behandlas är högst 2 000 ton och behandlingen inte leder till materialåtervinning
90.390	Behandling av farligt avfall från verksamhet där anläggningen finns	C	Behandling av farligt avfall som uppkommit i den verksamhet där anläggningen finns och behandlingen leder till materialåtervinning
90.430	Återvinning eller bortskaffning av avfall	C	Återvinning eller bortskaffning av annat avfall än farligt avfall som inte redan klassificeras som anmälningspliktig med annan verksamhetskod

Bilaga 4. Konsekvensanalys förslaget: C-anläggningar rapporterar in bygg och rivningsavfall

Ett utökat bemyndigande berör ett flertal aktörer; ca 750 C-anläggningar (650 avfallsanläggningar och ca 100 asfaltsverk), kommuner, länsstyrelser och myndigheter etc. I bilden nedan visas vilka aktörer som påverkas och genom vilka aktiviteter.

NATURVÅRDSVERKET

Inledande kostnader

Den utökade rapporteringen från C-anläggningar innebär ett visst merarbete för Naturvårdsverket. Idag finns en vägledning som beskriver hur A och B anläggningar ska rapportera in enligt nya krav. För att denna även ska gälla för C-anläggningar behöver den kompletteras med specifikation om vilka C-anläggningar kravet gäller. Den ska även läggas ut på webben och information ska gå ut till länsstyrelser och kommuner. Naturvårdsverkets inledande arbete uppskattas ta i anspråk ca 50 timmar. Det innebär en kostnad på ca 25 000 kronor⁶.

⁶ Årskostnad beräknas uppgå till ca 820 000 kronor

Fortlöpande arbete

När rapporteringen från C-anläggningar kommit igång läggs arbetet ut på SMED, Svenska Miljöemissionsdata, som är ansvarig för statistikrapporteringen. Eftersom SMED tidigare inte tagit in statistik från C-anläggningar innebär detta ett visst merarbete:

- Granskning av data som rapporteras in i SMP
- Sammanställning av data om C-anläggningar

Granskning av data beräknas ta ca 1 timme per anläggning. Det innebär totalt ca 750 timmar, ca 750 000⁷kronor per år.

Förutsatt att det går att exportera ut sammanställda data direkt från SMP uppskattas SMEDs tid vara relativt låg för själva sammanställningen och uppgå till ca 30-40 timmar per år, vilket innebär ca 30-40 000 kronor per år.

LÄNSSTYRELSER OCH KOMMUNER

Det arbete som tillkommer för länsstyrelser och kommuner är:

- Inledande arbetet för att lägga upp en portal för C-anläggningar i SMP (Länsstyrelsen)
- Underhåll och support till C-anläggningar (Länsstyrelsen)
- Identifiering av aktuella C-anläggningar. (Kommunen)
- Information till C-anläggningar (Kommunen)

Inledande arbete

Inledningsvis krävs arbete för att bygga in en ingång in i SMP för C-anläggningar vilket uppskattas kosta ca 250 000 kronor. En bygg och rivningsmodul kommer att tas fram för A och B-anläggningar men denna behöver anpassas för C-anläggningar och en specifik kravställning tas fram. Dessa moment uppskattas kosta ca 500 000 kronor.

I tillägg till detta måste arbetet börja med att få in alla 750 C-anläggningar i SMP. Informationen om anläggningarna finns i ett system som heter EDP MiljöReda som är ett ärendehanterings- och registersystem hos kommunerna. Det uppskattas kosta ca 100 000 kr.

Eftersom C-anläggningar idag lämnar in anmälan till kommunerna och i vissa fall till länsstyrelserna är det hos kommunerna som informationen om C-anläggningarna finns. Att identifiera och sätta ihop en lista över C-anläggningar beräknas ta i anspråk ca 1 timme per anläggning, vilket för 750 anläggningar innebär en kostnad på ca 370 000 kronor.

⁷ Beräknad kostnad, ca 1000 kronor per timme.

Kommunen blir även den som ska informera C-anläggningarna om de nya rapporteringskraven. Det är en inledande kostnad och beräknas uppgå till ca 20 timmar per kommun, dvs. ca 2,8 miljoner kronor.

Fortlöpande arbete

Det innebär även vissa årliga kostnader för länsstyrelsen; underhåll av grunduppgifter av c-anläggningar beräknas kosta ca 100 000 kronor per år samt ökade förvälningskostnader för support av de nya C-anläggningar beräknas grovt kosta ca 300 000 kronor per år.

Bemyndigandet innebär inte någon kostnad i form av ökad tillsyn för kommunerna eftersom detta endast rör sig om statistik rapportering.

Listan över de C-anläggningar som ska rapportera in i SMP behöver uppdateras årligen. Detta uppskattas ta ca 1 timme per kommun, ca 290 timmar, ca 140 000 kronor per år.

AKTÖRER - C-ANLÄGGNINGAR

De konsekvenser som beskrivs nedan baseras på en studie av (SMED, 2015) där ett antal anläggningar med C-verksamhet fått svara på en enkät. Svaren baseras på 21 representanter för C-klassade anläggningar. Anläggningarna bestod av:

- Tio anläggningar som tar emot massor
- Fyra återvinningscentraler
- Två sorterings- och fragmenteringsanläggningar
- Fem övriga Anläggningar

För detaljer om resultatet hänvisas till separat underlagsrapport PM:

Konsekvensanalys av en utökad rapportering av byggnads- och rivningsavfall för C-anläggningar.

Antal anläggningar.

Det finns i storleksordningen ca 750 anläggningar (650 avfallsanläggningar och ca 100 asfaltsverk) med C-verksamhet som kan tänkas ta emot bygg – och rivningsavfall eller asfalt. Ca 100 av de 650 avfallsanläggningarna är lokaliserade till en tillståndspliktig avfallsanläggning. Det innebär att det utökade rapporteringskrav som ställs på A och B anläggningar även kan komma att inkludera dessa 100 C-anläggningar.

Investerings och driftkostnader

För de anläggningar som endast tar emot avfall som alltid kan antas vara ett byggnads- och rivningsavfall, såsom återvinningscentraler och anläggningar som tar emot schaktmassor, uppskattas de ekonomiska konsekvenserna vara relativt små. De behöver inte göra någon bedömning av om avfallet kommer från bygg och rivningsverksamhet eller inte. Denna grupp av anläggningar uppgår till ca 60 procent av alla C-anläggningar.

Däremot framkommer det av svaren från dessa grupper att de saknar vågsystem. Så som förslaget nu är skrivet kan schabloner användas varpå kostnaden för ett vågsystem inte är relevant för utredningen. Detaljer om kostnaderna finns dock redovisade i SMED (2015) och ligger på ca 800 000 – 2 000 000 kr per våg och anläggning. Men som sagt, eftersom våg inte är ett krav enligt förslaget så belastar inte denna kostnaden förslaget.

Driftskostnader

I uppdraget till SMED ingick att utreda ett krav på våg. Utifrån det perspektivet angav de flesta av de anläggningar som kontaktades att de hade bemanning som skulle kunna utnyttjas för vägning av avfallet medan ett fåtal angav att de saknade bemanning och därmed skulle behöva anställa ny personal. Eftersom förslaget innebär att schabloner kan användas istället för våg bedöms inga ytterligare driftskostnader behövas.

Administrativa kostnader

Det utökade rapporteringskravet innebär att C-anläggningar som inte tidigare har rapporterat in i SMP nu ska sätta sig in i ett nytt arbete. De berörda anläggningarna hanterar, så som angetts tidigare i rapporten, redan idag många av de uppgifter som krävs för att kunna följa upp återvinningsmålet. Uppgifterna redovisas till miljöförvaltningen som ett led i deras tillsyn av verksamheten. Ett utökat rapporteringskrav på C-anläggningar därmed inte innebära någon nämnvärt ökad uppgiftslämnarbörda.

Några av de anläggningar som kontaktades av SMED ansåg att inrapporteringen inte innebar någon extra börda förutsatt att de inte behöver rapportera både till kommunen och till Naturvårdsverket.

Andra aktörer svarade att det innebär en extra administrativ kostnad på mellan 15000 till 200 000 kronor per år. En B-anläggning som idag skriver en miljörapport utan större emissionsdeklarationer lägger ner ca 40 timmar per år i rapportering (NUTEK 2006:1). Om den siffran kan användas innebär det en kostnad på ca 20 000 kronor per år och totalt för samtliga 750 anläggningar en årlig kostnad på ca 15 miljoner kronor.

Även om den rapportering som idag görs till kommunen kan användas i rapporteringen till SMP kommer det innebära tid för varje aktör att sätta sig in i det nya systemet och lägga tid på ett nytt inrapporteringssystem. Denna kostnad beräknas till ca två dagar per anläggning och givet en timkostnad på 500 kr så blir det ytterligare 8 000 kr per anläggning.

ASFALTVERK

En ökad administrativ börda förväntas som en följd av ett utökat rapporteringskrav i form av sammanställning och rapportering. Därutöver kommer systemutveckling att krävas för att kunna uppfylla rapporteringskraven.

De flesta fasta asfaltverk har idag såväl våganläggning som nödvändig bemanning. Däremot har inte de mobila verken detta. Av de 97 asfaltsverken är 10 stycken mobila verk. Samma kostnader som för avfallsanläggningarna har använts för asfaltsverken.

Tabell 1. Kostnader som uppkommer för varje aktör (kronor)

Aktör	Inledande kostnad	Årliga kostnader
Naturvårdsverket	25 000 kronor	
SMED		790 000 kronor
Länsstyrelser	850 000 kronor	400 000 kronor
Kommuner	Ca 3,2 miljoner kronor	140 000 kronor
C-anläggningar		ca 28 000 kronor per anläggning, totalt för samtliga anläggningar 21 miljoner kronor.

NYTTA

Det finns ett flertal fördelar med införande av förslaget men de är svåra att kvantifiera.

Den stora nyttan med det utökade bemyndigandet är att Sverige har större möjlighet att uppfylla etappmålet. C-anläggningarna mottar i genomsnitt ca 6900 ton bygg och rivningsavfall som skulle komma in i statistiken. Det innebär för de 750 anläggningarna, totalt ca 5 175 000 ton.

Det finns även andra indirekta fördelar med att även C-anläggningar rapporterar in avfallsmängder:

- Många tillståndspliktiga anläggningar är rädda att ökade kostnader leder till höjda priser för kunder som sedan i stället vänder sig till icke tillståndspliktiga anläggningar. Denna snedvridning skulle försvinna om de får en lika stor uppgiftslämnarbörda.
- En förbättrad statistikinsamling underlättar för framtida införande av styrmedel för att öka mängden bygg och rivningsavfall som går till återvinning.

FÖRDELNINGSEFFEKTER

Konsekvenserna av ett utökat bemyndigande blir störst för de C-klassade avfallsanläggningarna. Konsekvenserna varierar dock kraftigt, beroende på typ av anläggning, vilka avfallsslag och vilka avfallsmängder som tas emot. Då svaren har

varierat kraftigt har det inte varit möjligt att uttrycka konsekvenserna i kronor. De mindre företag är ofta de som kan drabbas mest då de idag ofta saknar de systemlösningar som är nödvändiga. Konsekvenserna uppskattas inte variera geografiskt.

OSÄKERHETER

Samtliga kostnader i denna konsekvensanalys är förknippade med stora osäkerheter. Eftersom ett utökat bemyndigande inte tidigare införts finns inte tillgängliga postdata utan analysen baseras på olika aktörers antaganden.

Aktörernas kostnader baseras på en enkät som besvarades av endast 21 representanter varför deras svar inte kan anses representera hela branschen.

Bilaga 5: Konsekvensanalys: Lagstadgat eller frivilligt rapporteringsansvar för bygggherrar

Konsekvenser för myndigheter

NATURVÅRDSVERKET

Ett rapporteringsansvar inom ramen för miljöbalken innebär att Naturvårdsverket får tillsynsansvar och det är även till Naturvårdsverket som producenterna ska rapportera in statistiken, troligen via ett materialbolag.

I brist på jämförbart krav i nuvarande lagstiftning skulle man kunna jämföra kravet med de rapporteringskrav som finns i nuvarande producentansvar. För de nu gällande producentansvaren har Naturvårdsverket minst tre resurser per producentansvar: en jurist, en sakhandläggare och en statistikansvarig engagerad. De arbetsuppgifter som följer av ett producentansvar är dels kopplade till själva inrapporteringen av statistiken och vägledningen men även kopplade till prövning och utredning. Man kan därför inte bara isolera och säga att det endast blir ett ökat ansvar för att ta in statistik utan måste även beakta de övriga tillkommande arbetsuppgifterna. Ett rapporteringsansvar enligt förslaget i denna skrivelse utgör ju endast en liten del av ett motsvarande producentansvar. Man kan därmed anta att det kommer kräva färre resurser från Naturvårdsverket för att hantera och vägleda ett sådant rapporteringsansvar. Initialt innebär det även att Naturvårdsverket måste lägga resurser på att ta fram en ny förordning eller föreskrift.

SMED, ett konsortium av organisationer, är idag ansvariga för statistikhanteringen av nuvarande producentansvar för Naturvårdsverkets räkning. De har ett uppdrag om 300 000 kr årligen för att hantera detta. Man kan anta att det blir ett liknande upplägg om ett rapporteringsansvar för bygggherrar skulle införas, varpå SMED skulle behöva ytterligare resurser för att hantera rapporteringen av bygg och rivningsavfallet till följd av den nya regleringen.

Även ett frivilligt rapporteringsansvar innebär en viss ökad börda för Naturvårdsverket (eller SMED) eftersom bygggherrarna måste rapportera in statistiken till Naturvårdsverket.

BOVERKET

Om kravet däremot förs in i PBL så innebär detta ökade kostnader för Boverket som måste revidera PBL och sen vägleda i genomförandet.

LÄNSSTYRELSER OCH KOMMUNER

Kommuner påverkas av förslaget om det införs via PBL. Byggherrarna kommer då att vara rapporteringsskyldiga till byggnadsnämnden vad gäller kontrollplan, där avfallsmängderna ska rapporteras. Utöver detta tillkommer tillsynsarbetet som dock ska ske redan idag men som kan komma att underlättas genom ett bättre statistik underlag.

BYGGHERRAR

Som beskrivits i aktörsanalysen tidigare i rapporten fanns det 93 700 företag under 2012 som var verksamma inom byggindustrin (med byggindustrin avses även rivningsföretag), dock hade 54 816 noll anställda och 27 618 som hade högst 4 anställda. Om man bortser från dessa kategorier, finns det 11 241 företag med fem eller fler anställda och av dessa har 29 företag mer än 500 anställda. Andelen egenföretagare uppgick till 21 procent.

Uppdelningen ser ut enligt följande (SNI 41-43)

Typ av bygg och/eller rivningsföretag	Antal
Bygg och anläggningsentreprenörer	23 000
Rivningsfirmor	12 500
Bygginstallationsfirmor (VVS etc.)	19 600
Slutbehandling av byggnader ⁸	38 600
	93 700

Källa: Sveriges byggindustrier, 2013

Om man bara tittar på bygg och anläggningsentreprenörer (SNI kod 41-42) finns det 23 000 företag varav 13 500 har noll anställda, 9 331 företag har 1-19 anställda och 30 företag har 200 eller fler anställda. De tio största företagen har totalt 43 506 anställda, medan de fem största har 37 903 anställda. De tre största (Peab, NCC och Skanska) omsatte mellan 31 -37 miljarder kronor under 2012.

Beroende på hur kravet utformas kan även varje enskild privat aktör som tex ska bygg om eller bygga nytt klassas som en byggherre vilket resulterar i långt fler aktörer än de 93 700 som finns i SNI 41-43.

Om förordningen ligger under miljöbalken kan byggherrarna välja att lösa rapporteringsansvaret rent praktiskt genom att gå ihop i en gemensamt ägd organisation vars uppgift är att samla in de erforderliga uppgifterna på lämpligt sätt, sammanställa och sedan redovisa ett samlat resultat om uppnådd återvinning till Naturvårdsverket för de byggherrar man representerar. De större byggherrarna förväntas då formera en eller ett par sådana organisationer med syfte att uppfylla skyldigheterna vad gäller datainsamling och rapportering i förordningen.

⁸ Här avses byggnadssnickerier, golv, måleri, glasmåsteri etc.

Om bestämmelsen ligger under PBL kommer byggherrarna rapportera via kontrollplanen i samband med bygg och rivningslov.

Investerings och driftskostnader

För att uppfylla rapporteringskravet kan byggherrarna antingen (1) ha egna rapporteringssystem alternativt (2) gå samman och starta ett materialbolag (så som gjorts i för att uppfylla statistikkrav i olika producentansvar). Baserat på vad byggherrarna väljer, kommer kostnaderna se olika ut.

För alternativ 1 kommer byggherrarna inte behöva lägga tid på någon samordning inom branschen utan var och en etablerar sitt system för att registrera uppkomna mängder avfall, insamlade mängder samt hantering. Detta innebär att de små byggherrarna kommer drabbas relativt sett hårdare än de större, som kanske redan har system för uppföljning, vilket är fallet enligt Jonsson & Felix (2011) alternativt är bättre rustade att hantera en ytterligare administrativ arbetsuppgift.

För alternativ 2 kommer det kostnader kopplade till att starta upp ett samarbete, etablera ett materialbolag samt bygga upp ett gemensamt system för inrapportering av uppkomna mängder och hantering av avfallet.

Enligt Jonsson & Felix (2011) har redan flera byggherrar interna avfallsrapporter som kan användas för rapportering. Annars bör informationen finnas på fakturor från underleverantörer alternativt att man i sin upphandling av underleverantör ställer krav på att avfallsmängder och hantering av avfallet ska rapporteras enligt EWC koderna.

Administrativa kostnader

Kostnaderna för byggherrarna är svåra att uppskatta eftersom detta också kommer att variera beroende på hur man inför ansvaret. En privatperson som ska bygga om sitt hus blir en byggherre i samband med ombyggnationen vilket gör att det blir väldigt svårt att uppskatta antalet aktörer som kommer påverkas av ett sådant krav. Om man endast går på de antal aktörer som finns registrerade inom SNI koderna 41-43 och avgränsar till de aktörerna med mer än noll anställda så finns det ca 39 000 aktörer.

För att få en uppfattning om de årliga kostnaderna för statistikinsamling och rapportering till Naturvårdsverket har vi valt att titta på tidsåtgången för relevanta informationskrav i de andra nu gällande producentansvaren, eftersom detta kan ses som jämförbart men det förslag som skisseras. Vi har utgått från Tillväxtverkets Regelräknare och plockat ut de informationskrav som i någon mån relaterar till det krav vi föreslår. Det är då framförallt krav kopplade till rapportering till Naturvårdsverket som vi jämfört med. Tidsåtgången varierar ganska kraftigt och är beroende av kraven i respektive förordning och vem som rapporterar in. Tittar man

på alla producentansvar varierar kostnaden för rapportering från producenterna mellan 2 600 (batterier) till 10 640 (bilar). Utgår man från detta spann skulle totalkostnaden för ett rapporteringsansvar så som skisserats hamna på ca 100-410 miljoner kronor totalt, baserat på att det finns 38 884 företag inom SNI 41-43 med en eller flera anställda. Å andra sidan kan möjligtvis kravet ställas endast på de större aktörerna, tex med mer än 100 anställda då rör det sig om 149 stycken vilket resulterar i en totalkostnad på 390 000 – 1 600 000 kronor, dvs betydligt lägre än om alla med mer än noll anställda skulle krävas på statistik. Återigen, kostnaden för aktörerna beror på utformandet av kravet och siffrorna som anges ovan ska endast ses som räkneexempel.

NYTTA

Det finns några fördelar med införande av förslaget men de är svåra att kvantifiera. Här följer ett resonemang om den nytta eller de fördelar som följer med ett rapporteringsansvar enligt förslaget.

Sektorn kan ha nytta av den statistik som samlas in för att utveckla effektivare hantering av de materiella resurser som hanteras, och på sätt kunna minska sin miljöpåverkan, spara pengar och även kunna tydligare kommunicera hur resultaten av sina insatser inom hållbarhet utvecklas. Om Naturvårdsverket ska ha nytta av inrapporterade mängderna måste dock denna ske i enlighet med avfallskoderna.

Det finns även andra fördelar med förslaget.

- Det underlättar för framtida införande av andra styrmedel för att öka mängden bygg och rivningsavfall som går till återvinning eftersom underlag för framtida styrmedel redan då finns på plats.
- Branschen kan använda sig att denna datakälla för att driva på arbetet mot mer hållbara och giftfria kretslopp.
- Spelreglerna på bygg och avfallshanteringssektorn blir mer transparenta. Om någon avfallsentreprenör i dag skulle vilja gå föra och genomföra mer långtgående sortering så blir detta dyrare vilket gör att en byggherre då eventuellt väljer en annan leverantör. Om alla byggherrar dock ställer lika krav på sina leverantörer så blir spelplanen mer rättvis ur ett konkurrensperspektiv.

FÖRDELNINGSEFFEKTER

Inom byggbranschen finns ett stort antal små företag. Tittar man på SNI koderna 41-43 finns det 93 700 företag total, av dessa har 54 816 noll anställda och endast 12 000 fem eller fler anställda. Till detta tillkommer alla privata aktörer som blir byggherrar när de ansöker om bygglov för ny- eller ombyggnation. En ny regelbörda slår troligen relativt sett hårdare mot de mindre aktörerna varför en lösning kan vara att kravet endast ska ställas på de större aktörerna och sedan räkna upp avfallet för att representera sektorn.

OSÄKERHETER

Eftersom förslaget inte är ordentligt utrett och eftersom tre olika genomförande alternativ skisseras är samtliga kostnader och resonemang i denna konsekvensanalys förknippade med stora osäkerheter. Eftersom ett rapporteringskrav av detta slag inte tidigare införts finns inte tillgängliga postdata utan analysen baseras på antaganden.

Bilaga 6. Diskussion kring befintliga och nya styrmedel

För en beskrivning av befintliga styrmedel hänvisas till tidigare avsnitt i rapporten. I nedan avsnitt redogörs för hur man skulle kunna styra avfallshanteringen genom både befintliga och nya styrmedel.

Befintliga styrmedel

ADMINISTRATIVA STYRMEDEL

Plan och Bygglagen (PBL)

Bygg och rivningsavfallet regleras till viss del i PBL genom den kontrollplan som ska upprättas enligt 6§. Det finns idag inget krav på att man måste ange vilket avfall som ett byggprojekt kan ge upphov till (farligt samt icke-farligt) samt vilket icke-farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till. Det saknas kravnivåer på hur avfallet ska tas om hand men det borde finnas underlag för att bedöma om allt läggs på deponi eller sorteras för återvinning eller återanvändning.

Ändrad regelgivning vid mellanlagring

Avfall som kommer från anläggningsarbeten, schaktmassor, entreprenadberg etc som mellanlagras ska anmälas till miljöförvaltningen. Det klassas då som avfall och avgiftsbeläggs. Det finns dock undantag då användning av dessa avfallsslag inte behöver anmälas till miljöförvaltningen, bland annat: Mellanlagring av mindre än 10 ton vid ett enskilt tillfälle samtidigt som lagringstiden är kortare än 1 år om massorna ska deponeras eller 3 år om massorna ska återvinnas eller behandlas. Ett förslag på ändring innebär att tiden för mellanlagring skulle öka till 5-6 år och att mängden massor som kan lagras höjs. Det skulle kunna innebära att färre projekt behöver anmälas som avfall till miljöförvaltningen och skapa ökad handel och ökade incitament för att återvinna och återanvända.

EKONOMISKA STYRMEDEL

Höjd deponiskatt för bygg och rivningsavfall

Ett hinder för att öka återvinningen av byggavfall är att kostnaderna för att skicka blandat avfall till förbränning och deponi är låga i relation till att sortera och återvinna. Ett sätt att korrigera detta är att göra kostnaden för deponering högre. Lagen om skatt på avfall som deponeras gäller från januari 2006. Allt material som kommer in till en avfallsanläggning beskattas. Det avfall som förs ut från anläggningen eller återanvänds som konstruktionsmaterial ger skatteavdrag. Skatten uppgår till 435 kr per ton deponerat avfall.

Nya styrmedel

ADMINISTRATIVA STYRMEDEL

Grön offentlig upphandling/Miljöanpassade inköp

Grön offentlig upphandling innebär att tex myndighet, kommun etc som anlitar entreprenörer för en byggnation eller anläggning ställer krav på att en viss andel av materialen ska bestå av återvunnet eller återanvänt material. Miljöanpassade inköp innebär på samma sätt att det ställs krav på byggherrarna att använda en viss andel av återvunnet material. Miljöanpassade inköp är till skillnad från offentlig upphandling den privata sektorns verktyg för att styra mot större andel återvunnet.

Krav på införande av Loggbok

Införandet av en loggbok innebär att de som uppför en byggnad eller renoverar ska föra dokumentation av vilka material en byggnad eller anläggning innehåller och var dessa är lokaliserade.

EKONOMISKA STYRMEDEL

Råvaruskatt

En råvaruskatt som utformas noggrant, nämligen på så vis att skatten sätts på rätt nivå innebär i teorin att miljökostnaderna internaliseras och marknadsmisslyckandet därmed korrigeras perfekt. Priset på jungfruligt byggmaterial är idag låga och många gånger lägre än att använda återvunnet material. Det finns därför få eller inga incitament till att i stället välja återvunna material. Införande av en skatt på jungfruliga (icke återvunna) material skulle höja priset på jungfruligt material och därmed öka efterfrågan på återvunna material.

Skatt eller avgift på osorterat avfall

Införandet av en skatt eller avgift på osorterat material innebär att den som lämnar in avfall för förbränning eller deponering betalar en viss skatt eller avgift per kg/ton osorterat avfall. Om avfallet i stället körs sorterat till mellanlagring eller återvinning/återanvändning tas ingen avgift ut. Det skulle kunna ge ett ekonomiskt incitament till byggherrar och de som leder rivningsprojekt att öka mängden avfall som sorteras vid källan eller skickas till speciella sorteringsanläggningar i stället för att blandat avfall går till förbränning.

17. Krav på materialåtervinning i kombination med återbetalbar säkerhet eller straffavgift

Detta styrmedel har utvecklats av IVL i samarbete med återvinningsindustrierna (ÅI). Grundtanken är att ställa krav på en viss grad av materialåtervinning av utvalda material på bygg och rivningsprojekt. Kravet kompletteras med ett ekonomiskt incitament som antingen a) kan vara en säkerhet som betalas in före projektstart och återbetalas efter projektavslut om kraven uppfylls eller b) en straffavgift som betalas in om kraven inte uppfylls. Såväl förfallna säkerheter som straffavgifter kan utnyttjas till att stimulera innovation med avseende på insamling och materiaåtervinning. Det skulle också kunna kompletteras med ett system med återbetalning till de byggföretag som uppfyllt kraven.

Handel med sorteringscertifikat

En blandning av krav och avgift är att införa handel med sorteringscertifikat. Grundtanken är att sätta ett återvinningsmål som är gemensamt för samtliga byggprojekt under ett eller flera år. Baserat på mängden byggprojekt som planeras inför ett år sätts ett krav på mängden bygg och rivningsavfall som måste sorteras och återvinnas. Dessa mängder delas upp mellan byggherrarna baserat på en viss nyckel, t.ex. omsättning, beräknad avfallsvolym, yta som ska rivras, byggas etc. Varje byggherre tilldelas certifikat som ger dem tillstånd att lämna in en viss grad av osorterat material. För att kunna lämna högre mängd osorterat material krävs att de köper certifikat av en annan byggherre som har certifikat över eller så kan de köpa certifikat från tillsynsmyndigheten men då till en betydligt högre kostnad.

Materialåtervinningscertifikat

Idén med detta styrmedel är att producenter av återvunna produkter från bygg och rivningsavfall tilldelas en viss mängd materialåtervinningscertifikat. Mängden certifikat står i proportion till hur mycket återvunnet material som produceras (och som kvalitetssäkras?). Byggherrar och entreprenörer måste årligen redovisa en viss mängd materialåtervinningscertifikat. Certifikaten köps och säljs på en marknad och ger de som tilldelas certifikat intäkter som är tänkt att täcka deras merkostnad för att producera nyttigheten. Skillnaden mellan detta och handel med sorteringscertifikat är att detta styrmedel styr mot att öka mängden återvunnet i nybyggnationer, handel med sorteringscertifikat styr mot att öka sorteringen av avfallet. (Bisaillon – nya styrmedel på avfallsområdet)

Certifieringssystem och standarder för återvunna material

Genom certifiering och standarder av återvunna material kan man säkra kvalitén på materialet och därmed på den produkt som tillverkas av återvunnen vara. I byggsektorn är just brist på kvalitetssäkring ett av de största hindren till att användningen av återvunna produkter är låg. Det finns en rädsla att använda okända produkter som ska hålla i decennier. Avfallet i byggsektorn har dessutom potentiellt innehåll av farliga ämnen. Ett certifieringssystem kräver en organisation bakom så att man garanterar oberoende granskning etc.

INFORMATIVA STYRMEDEL

Oavsett vilken typ av styrmedel som föreslås bör det alltid kompletteras med någon form av information.

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

Sofia Ouahchi
Tel: 070 8813068
sofia.ouahchi
@naturvardsverket.se

PM
2016-07-04 Ärendenr:
kompletterad NV-00316-15
2016-09-08

BILAGA 1

Rapport för delprojektet - Digital lösning förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem (DL FASS)

Innehåll

1. Sammanfattning	6
2. Bakgrund	6
3. Nuläge	7
3.1. Styrning	7
3.1.1. Avfallsdirektivet.....	7
3.1.2. Avfallsstatistikförordningen.....	9
3.1.3. PSI-direktivet (Public Sector Information).....	10
3.1.4. Direktiv och lagkrav.....	11
3.1.5. Strategier och Naturvårdsverkets mål	11
3.1.6. Mål och styrning för svensk statsförvaltning.....	11
3.1.7. Trender och framtida behov	13
3.2. Mål.....	14
3.2.1. Kortsiktiga (prioriterade) mål	15
3.2.2. Långsiktiga mål.....	16
3.3. Verksamhetsprocesser	17
3.3.1. Övergripande.....	18
3.4. Problemområden tillsyn	21
3.5. Information och informationsflöden	21
3.5.1. Tillstånd och anmälningar miljöfarlig verksamhet.....	21
3.5.2. Tillstånd och anmälningar transportör farligt avfall.....	21
3.5.3. Anmälan och godkännande gränsöverskridande transporter	21
3.5.4. Anteckningsskyldighet.....	21
3.5.5. Transportdokument	22
3.5.6. Rapportering av producentansvar	22
3.5.7. Inhämtning av information.....	22
3.6. Gränsöverskridande transporter	22
3.6.1. Informationsflöde vid export av avfall.....	23
3.6.2. Informationsflöde vid Import av avfall.....	24
3.7. Avfallsstatistik.....	24
3.7.1. Insamla - källor	25
3.7.2. Analys och bearbetning.....	25
3.7.3. Sammanställa och rapportera	25
3.7.4. Problemområden avseende avfallsstatistik	25
3.8. Tekniska aspekter	26
3.8.1. Allmän beskrivning.....	26

3.8.2.	Gränsöverskridande transporter av avfall	26
3.8.3.	Marknadsaktörer och deras IT-stöd	26
3.8.4.	Rapporteringsfrekvens och informationskvalitet	27
3.8.5.	Berörda system och grundläggande information	27
3.8.6.	Svenska miljörapporteringsportalen (SMP).....	28
3.8.7.	SIV (SCB).....	28
3.8.8.	Nordisk TFS.....	28
3.8.9.	Modena GRÖT.....	29
3.8.10.	Naturvårdsverkets e-postsystem.....	29
3.8.11.	Naturvårdsverkets webbplats (www.naturvardsverket.se).....	29
3.8.12.	EE & Batteriregistret	29
3.8.13.	Förpackningar och returpapper	30
3.8.14.	Miljömål.se.....	30
3.8.15.	Utsläpp i siffror	30
3.8.16.	SMED IT-stöd	30
3.8.17.	Handläggningssystem i kommuner och länsstyrelser	30
3.9.	Benchmark tekniska system	30
3.9.1.	Översikt.....	30
3.9.2.	Sammanfattning	31
3.10.	Relaterade uppdrag	31
3.10.1.	Prioriterade uppdrag/projekt.....	32
3.10.2.	Andra pågående projekt som kan vara av intresse att bevaka... 35	
4.	Analys	37
4.1.	Framtida förmågor, flöden och informationsutbyten	37
4.2.	Processer och informationsutbyten	38
4.2.1.	Spårbarhet för farligt avfall.....	38
4.2.2.	Årlig rapportering	38
4.3.	Teknikförmågor, flöden och informationsbehov.....	39
5.	Lösningförslag.....	41
5.1.	Semantiskt perspektiv.....	42
5.1.1.	Information om enskilda transporter för spårbarhet	42
5.1.2.	Årlig rapportering	42
5.1.3.	Använda information om enskilda transporter för statistikändamål	42
5.1.4.	Tillgång till information om transportörer och deras tillstånd.....	42
5.1.5.	Tillgång till uppgifter om tillståndspliktiga verksamheter.....	43

5.1.6.	Tillgång till uppgifter om icke tillståndspliktiga verksamheter	43
5.2.	Organisatoriskt perspektiv.....	43
5.2.1.	Tillsyn i realtid för transporter av farligt avfall	43
5.2.2.	Tillsyn och uppföljning årligen.....	43
5.2.3.	Statistik.....	44
5.2.4.	Informationsförsörjning	45
5.3.	Tekniskt perspektiv	45
5.3.1.	Viktiga designkriterier för DL	45
5.3.2.	Allmän beskrivning digital lösning.....	47
5.3.3.	Beskrivning DL funktionella block.....	47
5.4.	Föreslagen digital lösning i förhållande till målbild	55
5.4.1.	Kortsiktiga (prioriterade) mål	56
5.4.2.	Långsiktiga mål.....	58
5.5.	Ansvar	59
5.5.1.	Politiskt	59
5.5.2.	Juridiskt.....	59
5.5.3.	Organisatoriskt.....	61
5.5.4.	Tekniskt.....	61
5.6.	Kostnadsuppskattning	61
5.6.1.	Inledning, förutsättningar, antaganden och avgränsningar	61
5.7.	Faser i ett fortsatt genomförande.....	63
5.7.1.	Fördjupad förstudie.....	63
5.7.2.	Val av teknisk lösning och upphandling.....	63
5.7.3.	Genomförande.....	63
5.7.4.	Förvaltning och drift	64
5.8.	Återanvändbarhet	64
5.9.	Jämförelser med andra länder och andra myndigheter i Sverige	64
6.	Plan.....	65
6.1.	Ambitionsnivå - förflyttning	65
6.1.1.	Valet av ambitionsnivå styr hur omfattande förflyttning som krävs.....	65
6.2.	Roadmap 2016-2019	66
6.3.	Plan för genomförande av fördjupad förstudie.....	67
6.3.1.	Mål	67
6.3.2.	Syfte	67
6.3.3.	Omfattning	67

6.3.4.	Övergripande aktiviteter	68
6.3.5.	Tidplan	68
6.3.6.	Resurser	69
6.3.7.	Risker	69
7.	Bilagor	71
7.1.	Bilaga – informationsmodell och övriga termer och begrepp	71
7.2.	Bilaga – kostnads kalkyl	80
7.3.	Bilaga - Scenarios	83
7.4.	Bilaga - Användarfall	94
7.5.	Bilaga – Modellerat material (Sparx Enterprise Architect)	103
7.6.	Bilaga – Tekniska förmågor DL FASS vs. NV förmågekatalog	104

1. Sammanfattning

Naturvårdsverket sammanställer statistik över samhällets avfallsflöde. Statistiken används för att följa upp och utvärdera åtgärder inom avfallsområdet och för att följa upp mål på EU- och nationell nivå. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att förbättra avfallsstatistiken och spårbarhet av farligt avfall. Detta arbete genomförs inom regeringsuppdraget FASS (RU FASS). En beskrivning av en digital lösning ska tas fram inom detta regeringsuppdrag. Prioriterade mål som har identifierats är:

- förbättrad tillförlitlighet till avfallsstatistik
- förbättrad tillgänglighet till underlag för avfallsstatistik
- möjliggöra spårbarhet av flöden inklusive transporter
- utökad statistik för hållbar konsumtion, avfallsförebyggande och resurseffektivitet
- enklare rapportering för verksamhetsutövare
- att rapporteringen ska baseras på en standardiserad rapportering

För att uppnå målen föreslås att fler verksamhetsutövare än idag har krav på rapportering av avfallsstatistik och information om avfallstransporter. Den digitala lösningen skapar framförallt möjligheter för en standardiserad och effektiv uppgiftslämning. En central del av lösningen avser rapportering i nära realtid av transporter. Viktiga kriterier för den digitala lösningen är modularitet, konfigurerbarhet, återanvändbarhet, serviceorientering, säkerhet och ”köpa före bygga”.

Projektet beräknas kunna genomföras under sammanlagt 24-36 månader. Den totala projektkostnaden uppskattas till 23-49 MSEK. Kostnad för andra myndigheter och verksamhetsutövare är inte inkluderade. Utöver detta tillkommer även kostnad i linjeverksamheten. Som nästa steg rekommenderas en fördjupad förstudie som beräknas ta 3-6 månader. Den fördjupade förstudien ska omfatta insamling av information för processbeskrivningar och kravanalys, ta fram underlag för utveckling och/eller upphandling samt en plan för fasen *Val av teknisk lösning och upphandling*.

2. Bakgrund

Naturvårdsverket sammanställer statistik över samhällets avfallsflöde. Statistiken används för att följa upp och utvärdera åtgärder inom avfallsområdet och för att följa upp mål på EU- och nationell nivå. Inom pågående regeringsuppdrag, Förbättrad avfallsstatistik och spårbarhetssystem, har detta delprojekt utformats i syfte att ta fram förutsättningar för en förbättrad avfallsstatistik (inklusive gränsöverskridande avfall) samt kunna spåra farligt avfall i Sverige genom att föreslå en digital lösning. Övergripande behov är att göra avfallsstatistiken tillräckligt tillförlitlig, användbar och tillgänglig för att kunna följa avfallsmängder och trender så att övervakning, uppföljning, kontroll, analys och utformning av styrning inom avfallsområdet ska kunna genomföras

effektivt. Delprojektet omfattar kartläggning, analys och framtagning av ett förslag på en digital lösning ur ett semantiskt, tekniskt, juridiskt och organisatoriskt perspektiv.

3. Nuläge

3.1. Styrning

3.1.1. Avfallsdirektivet

Syftet med Avfallsdirektivet¹ framgår av Kapitel 1 Artikel 1:

”I detta direktiv fastställs åtgärder som syftar till att skydda miljön och människors hälsa genom att förebygga eller minska de negativa följderna av generering och hantering av avfall samt minska resursanvändningens allmänna påverkan och få till stånden effektivisering av denna användning.”

Avfallsdirektivets beroenden till andra direktiv och ”lagtexter” finns beskrivet i en s.k. Styrningsvy. I styrningsvyn (*bild 1*) framgår direkta beroenden mellan Avfallsdirektivet och andra rättsakter symboliserade med pilar (*pilarna anger vilken författning som hänvisar till vilken*). Ur styrningsvyn kan sedan krav härledas i form av:

- Övergripande mål
- Övergripande verksamhetsprocesser
- Huvudsakliga aktörer
- Huvudsakliga informationsutbyten

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008L0098-20150731>

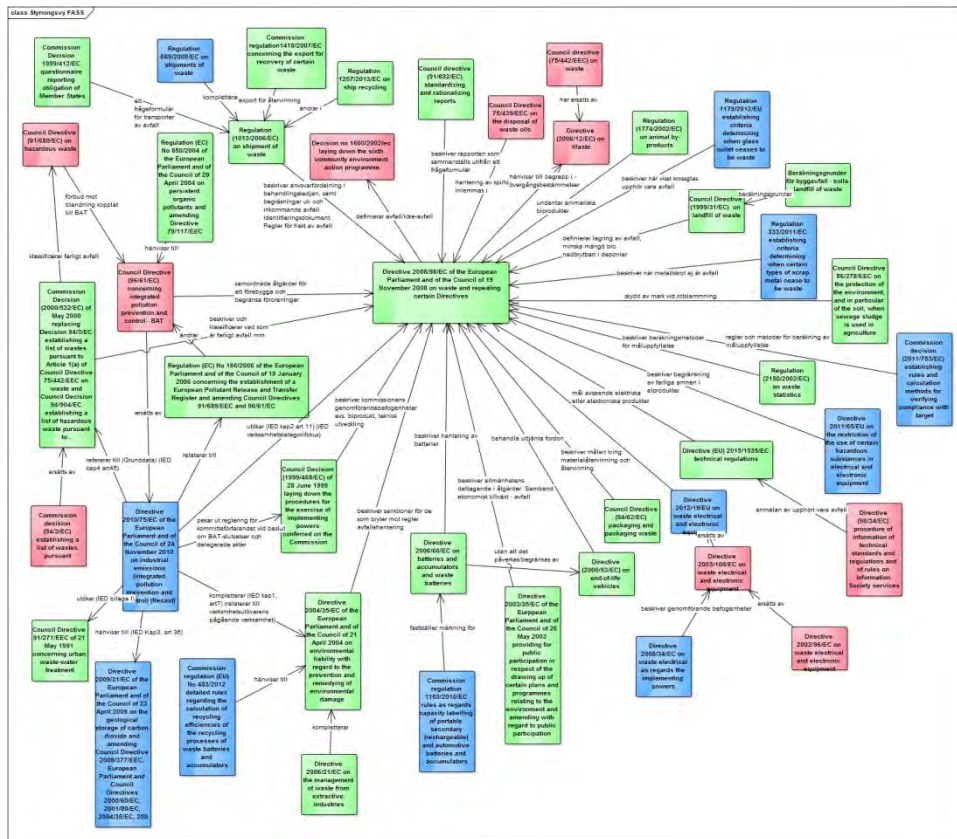

Bild 1: Styrningsvy där Avfallsdirektivet i mitten har olika beroenden till andra EU-rättsliga direktiv, förordningar eller beslut. Gröna rutor är giltiga lagtexter, röda är utgångna lagtexter, blåa är de lagtexter som tillkommit efter Avfallsdirektivet.

Nästa bild åskådliggör de krav som Avfallsdirektivet direkt eller indirekt ställer på medlemsstaternas informationshantering. I diagrammet representerar varje gul romb ett definierat informationsutbyte mellan aktörer på olika nivåer.

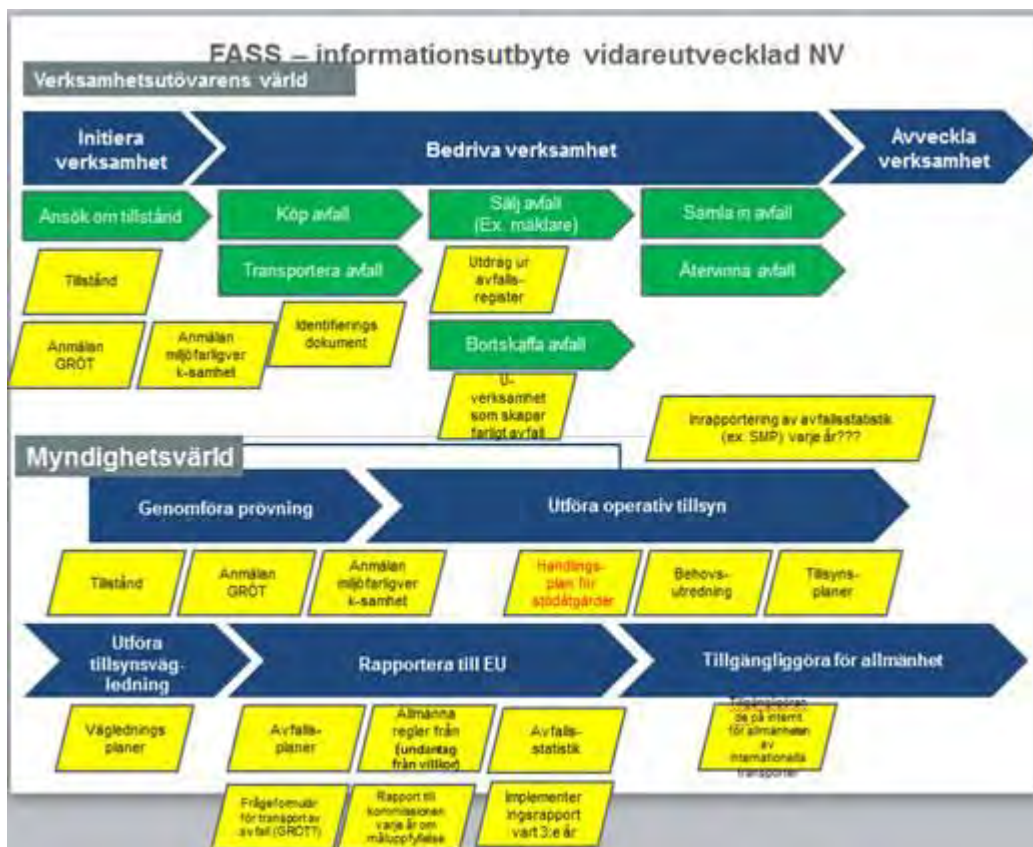

Bild 2: Processer och informationsutbyten som beskrivs eller påverkas av Avfallsdirektivet

3.1.2. Avfallsstatistikförordningen

Avfallsstatistiken ingår som en del i Sveriges officiella statistik² som kringgärdas av ett särskilt regelverk.³ Den officiella statistiken utgör en del av gemenskapsstatistiken och ska även framställas i enlighet med EU:s statistikförordning.⁴ EU har behov av regelbunden gemenskapsstatistik över företags och privata hushålls generering och hantering av avfall för att kunna övervaka genomförandet av avfallspolitiken. Syftet med Avfallsstatistikförordningen⁵ är att säkerställa jämförbara resultat mellan medlemsstaterna. Målet för förordningen är att upprätta en ram för framtagning

² Prop. 1991/1992:118, bet. 1991/92:FiU₂₃, rskr. 1991/92:316.

³ Den officiella statistiken regleras i lagen (2001:99) om den officiella statistiken (statistiklagen) samt i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken (statistikförordningen)

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 223/2009 av den 11 mars 2009 om europeisk statistik och om upphävandet av Europaparlamentets och rådets förordning (EG, Euratom) nr 1101/2008 om utlämnande av insynsskyddade statistiska uppgifter till Europeiska gemenskapernas statistikkontor, rådets förordning (EG) nr 322/97 om gemenskapsstatistik och rådets beslut 89/382/EEG, Euratom om inrättande av en kommitté för Europeiska gemenskapernas statistiska program (EU:s statistikförordning).

⁵ Förordningen 2150/2002 av den 25 november 2002 om avfallsstatistik

av gemenskapsstatistik om generering, återvinning och bortskaffande av avfall. Rådets förordning (EG) nr 322/97 av den 17 februari 1997 om gemenskapsstatistik bildar den rättsliga ramen för bestämmelserna i avfallsstatistikförordningen. Riktlinjer för europeisk statistik (European Statistics Code of Practice⁶) antogs 2011 av kommittén för det europeiska statistiksystemet. Principerna i riktlinjerna gäller för den europeiska statistiken dvs. sådan statistik som sprids på EU-nivå och är av betydelse för samtliga myndigheter som ansvarar för utveckling, framställning och spridning av sådan statistik.

3.1.3. PSI-direktivet⁷ (Public Sector Information)

Inom såväl EU som Sverige pågår ett arbete med uppföljning av PSI-direktivet och implementering av den beslutade ändringen av PSI-direktivet. Det finns en uttalad vilja att kunna följa upp efterlevnad av PSI-direktivet ända ner på lokal nivå, d v s ner till enskilda kommuner. Sådan uppföljning ställer krav på informationsutbyten mellan de olika nivåerna lokalt/regionalt/Sverige/EU.

Bild 3 belyser krav på insyn, delaktighet och vidareutnyttjande. Vad gäller insyn finns en direkt koppling till spårbarhet inom Avfallsdirektivet medan delaktighet och vidareutnyttjande har ett direkt samband med statistiken inom Avfallsdirektivet.

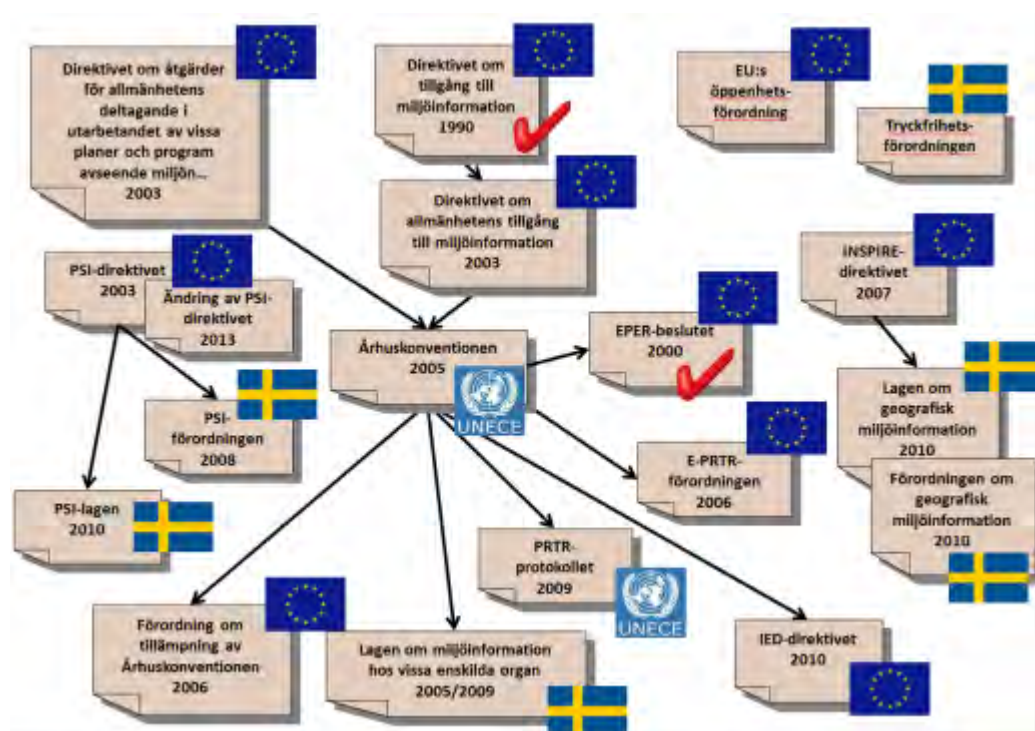

Bild 3: Lagstiftningens framväxt avseende tillgängliggörande av information till allmänheten.

⁶ <http://www.scb.se/Grupp/OmSCB/Verksamhet/Regelverk/Dokument/Code-of-Practice-2011-SV.pdf>

⁷ <http://www.regeringen.se/om-webbplatsen/psi-direktivet/>

3.1.4. *Direktiv och lagkrav*

Ett specifikt område som är värt att lyfta fram i dessa sammanhang är tillgängliggörande av information till allmänheten. Idag är krav på tillgängliggörande av information från den offentliga förvaltningen formulerad i såväl nationell lagstiftning som i EU-lagstiftning och i internationella överenskommelser.

Kraven ställs utifrån såväl miljöpolitiska som förvaltningspolitiska och näringspolitiska perspektiv och handlar om tillgängliggörande för vidareanvändning och transparens.

3.1.5. *Strategier och Naturvårdsverkets mål*

Av Naturvårdsverkets instruktion framgår vidare att Naturvårdsverket har en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde bl.a.

- Samverka med länsstyrelserna för att åstadkomma ett effektivt tillsynsarbete
- Bevaka allmänna miljövärdsintressen i mål och ärenden där miljöbalken, tillämpas och som handläggs hos myndigheter och domstolar samt lämna Naturvårdsverkets synpunkter tidigt i processen
- Delta i miljöprövningar som gäller frågor som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för miljön
- Utveckla, följa upp och samordna arbetet med miljöinformationsförsörjning och ansvara för den övergripande administrativa samordningen av miljöövervakningen
- Göra kunskaper om miljön och miljöarbetet tillgängliga för myndigheter, allmänheten och andra berörda
- Delta i det arbete på miljöområdet som regeringen bedriver inom EU och internationellt. Naturvårdsverket ska inom sitt ansvarsområde särskilt ansvara för internationell rapportering inom sitt ansvarsområde
- Se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag

3.1.6. *Mål och styrning för svensk statsförvaltning*

Sveriges riksdag har fastställt följande mål för förvaltningspolitiken: ”*En innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete.*”⁸

⁸ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/statlig-forvaltning/mal-for-statlig-forvaltning/>

Bild 4: Urval av nationella styrdokument för en förbättrad statsförvaltning.

I 2010 års *förvaltningspolitiska proposition*⁹ lägger regeringen fram mål och riktlinjer för det fortsatta arbetet med i första hand den statliga förvaltningen. Programmet ”*En statsförvaltning i förnyelse*”¹⁰ konkretiserar regeringens förvaltningspolitiska mål och inriktning. Programmet ska förmedla regeringens förvaltningspolitik till myndigheternas ledningar och de medarbetare som jobbar med verksamhetsutveckling. Innehållet lyfter särskilt fram myndigheternas arbete med att utveckla service och effektivitet. Programmet beskriver bl.a. vikten av att pröva nya lösningar för bättre service till medborgare och företag. Statsförvaltningen uppmanas att bli mer innovativ och lättillgänglig och att bl.a. hitta sätt för att använda ny teknik för att förbättra och förenkla servicen till medborgare och företag.

I den *Digitala agendan för Sverige*¹¹ slår regeringen fast målet för IT-politiken, ”att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter”. Agendan är en sammanhållen strategi som syftar till att statens befintliga resurser ska utnyttjas bättre. Den samordnar åtgärder på IT-området inom till exempel säkerhet, infrastruktur, kompetensförsörjning, tillit, tillgänglighet, användbarhet, standarder, entreprenörskap och innovation. I den *Nationella innovationsstrategin*¹² beskrivs en vision för ökad innovation i Sverige år 2020 samt mål och delmål för vägen dit.

Regeringens mål för e-förvaltningen är ”att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter samt ta del av förvaltningens service”. Detta mål preciseras och konkretiseras i regeringens e-förvaltningsstrategi¹³.

⁹ Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10FiU:38, rskr. 2009/10:315)

¹⁰ S2012.004 ”En statsförvaltning i förnyelse” <http://www.regeringen.se/sb/d/15979/a/191315>

¹¹ N2011.12 ”It i människans tjänst - en digital agenda för Sverige” <http://www.regeringen.se/sb/d/2373>

¹² N2012.27 ”Den nationella innovationsstrategin” <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/201184>

¹³ N2012.37 ”Med medborgaren i centrum - Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning” <http://www.regeringen.se/sb/d/15700/a/206004>

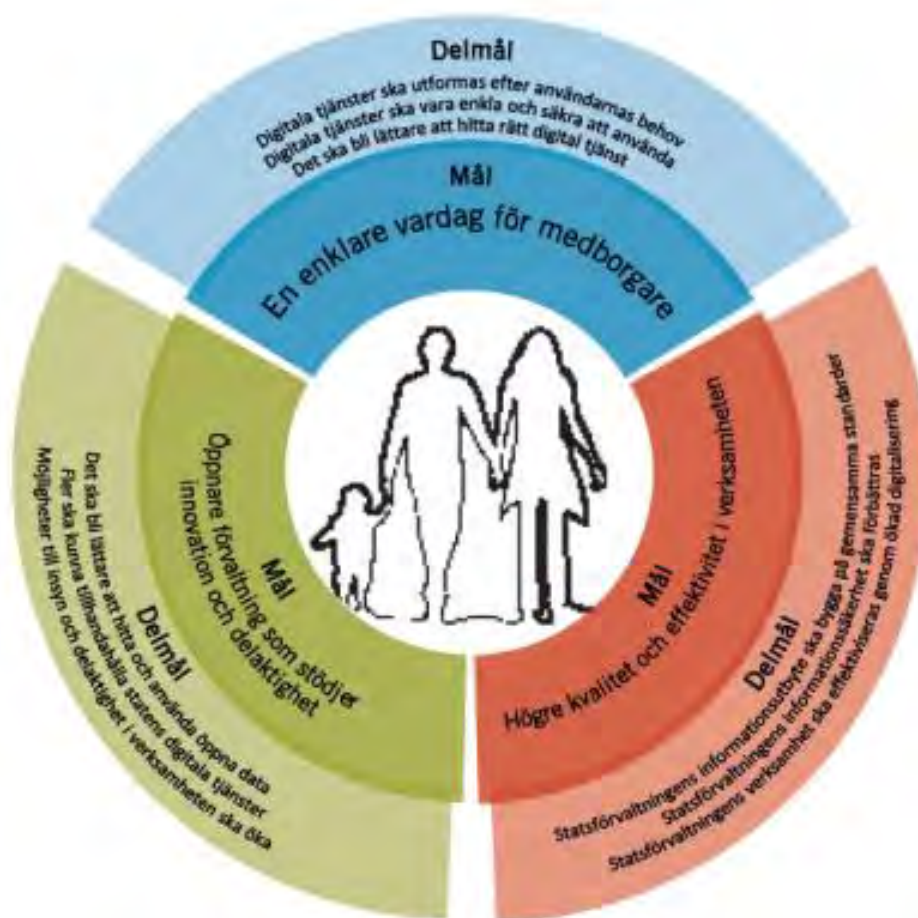

Bild 5¹⁴: Mål för regeringens e-förvaltning

3.1.7. Trender och framtida behov

EU har beslutat om en avfallshierarki, en avfallstrappa, som ska styra hur vi tar hand om vårt avfall inom EU och därmed också i Sverige. Att följa stegen i avfallstrappan är ett sätt för att minska avfallet och ta hand om det på det mest miljömässigt hållbara sättet. Ett mål är att mer produkter och varor stannar i systemet genom återanvändning och förberedelse för återanvändning samt att avfall till så stor del som möjligt återvinns på det mest effektiva sättet. Vartefter fokus flyttas högre upp i avfallstrappan kommer behov av att mäta sådant som idag inte klassas som avfall.

¹⁴ <http://www.regeringen.se/contentassets/24b07f6fd836497cb833d88c36cf51ee/med-medborgaren-i-centrum.-regeringens-strategi-for-en-digitalt-samverkande-statsforvaltning>

Bild 6¹⁵: Avfallstrappan

3.2. Mål

De krav som finns från EU avseende avfall och en digitalt samverkande statsförvaltning från regeringen finns beskrivet i en s.k. Målmodell (se bild 7). Målen är framtagna för att vara vägledande och styrande för lösningsförslaget. Varje mål finns sedan nedbrutet i delmål. Delmålen är uppdelade på långsiktiga och kortsiktiga mål. De kortsiktiga är då att likställa med de högst prioriterade. Samtliga delmål finns beskrivna under 3.2.1 Långsiktiga mål respektive 3.2.2. Kortsiktiga mål.

Prioriteringen har gjorts utifrån ett flertal faktorer som återges utan rangordning:

- Kraven från EU – lagkrav
- Möjligheten för andra myndigheter att utföra sitt uppdrag, ex. tillsyn
- Krav i miljömålssystemet
- Tidskritiskhet
- Lågt hängande frukter
- Störst miljönytta
- Kostnader
- Bidrag till ett effektivt myndighetsarbete och enkelt uppgiftslämnande enligt regeringens e-förvaltningsmål och den allmänna riktningen i offentlig förvaltnings digitalisering.

¹⁵ www.sopor.nu

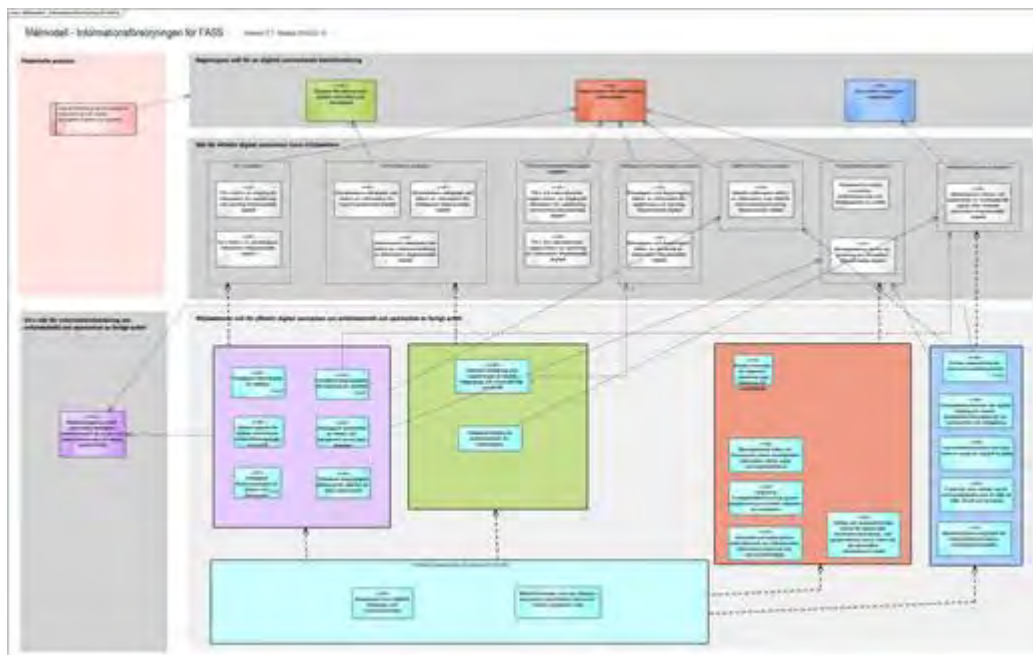

Bild 7: Målmodell Avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall

3.2.1. Kortsiktiga (prioriterade) mål

De delmål som återfinns nedan är de delmål som identifierats som högst prioriterade och utgör därför inte den totala mängden.

Mål: Förbättrad tillförlitlighet till statistik

- Delmål: Digitala kanaler för rapportering.
Uppdraget ska realisera en lösning för digitala kanaler där rapportering av underlag till statistik kan ske. Inrapporteringen ska kunna ske dels genom inmatning dels genom integration mot andra lösningar som olika aktörer på marknaden använder. Målet inkluderar även transportörers kanal för rapportering.
- Delmål: Standardiserad rapportering - rapportera en sak en gång.
Rätt information på rätt plats. Uppdraget ska bidra till målet att en verksamhetsutövare enbart ska behöva registrera en viss information en gång. Informationen kan sedan återanvändas för olika ändamål. Uppdraget ska också bidra till att minska riskerna för olika tolkningar av vilken information som ska registreras var. En större entydighet ska eftersträvas.

Mål: Förbättrad tillgänglighet till underlag för statistik

- Delmål: Utökad rapporteringsskyldighet
I uppdraget ska det ingå att se över rapporteringsskyldigheten för olika verksamhetsutövare och andra intressenter. En utökad skyldighet att rapportera ger ett bättre underlag för statistik. Målet behöver inte automatiskt innebära att fler ska rapportera utan att de som ombuds rapportera har en skyldighet att göra det.
- Delmål: Nationellt samlat register för anmälningar och tillstånd för transporter istället för som idag då transportörsregistret ligger fördelat på respektive

länsstyrelse. En översyn av register avseende transportörer görs idag av länsstyrelserna.

Mål: Möjliggöra spårbarhet av flöden inkl. transporter

- Delmål: Nära realtidsinformation om flöden inklusive transporter.
Transporter och flöden behöver finnas rapporterade inför att transporter ska ske så att eventuell tillsyn kan ske planerat. Idag är det mycket svårt för tillsynsmyndigheter att planera tillsyn av transporter.
- Delmål: Juridiska förutsättningar för insamling (rapportering) och nyttjande av avfallsinformation.
De eventuella juridiska hinder som idag finns för att begära in och sedan nyttja avfallsinformation måste undanröjas.

Mål: Utökad statistik för hållbar konsumtion, avfallsförebyggande och resurseffektivitet

- Delmål: Modulbaserade och flexibla system.
De lösningar, inklusive IT-system, som tas fram måste kunna hantera löpande förändringar och nya behov.

Mål: Enklare rapportering för olika verksamhetsutövare

- Delmål: En samlad tjänst för rapportering av statistik, spårbarhet, import/export etc.
För att öka tillförlitligheten till det statistiska underlaget måste en förbättrad rapportering uppnås. Om detta ska kunna genomföras utan att det innebär en stor belastning för verksamhetsutövare måste lösningar för enklare rapportering tas fram. Detta gäller såväl inom avfallsstatistik som för miljörapportering i stort.
- Delmål: Nationella register över anmälningar och tillstånd för transporter

Mål: Rapporteringen ska baseras på en standardiserad rapportering, se nedan.

- Delmål: Standardiserad rapportering – rapportera en sak en gång. Rätt information på rätt plats.
Uppdraget ska bidra till målet att en verksamhetsutövare enbart ska behöva registrera en viss information en gång. Informationen kan sedan återanvändas för olika ändamål. Uppdraget ska också bidra till att minska riskerna för olika tolkningar av vilken information som ska registreras var. En större entydighet ska eftersträvas.

Mål: Förbättrade tillsynsmöjligheter av flöden inkl. transporter

- Delmål: Nationella register över anmälningar och tillstånd för transporter

3.2.2. *Långsiktiga mål*

Nedanstående mål och delmål är mål som ska uppnås på längre sikt och därmed vara vägledande men inte styrande för detta uppdrag.

Mål: Förbättrad tillgänglighet (åtkomst) till statistik för olika intressenter

- Delmål: Inget delmål identifierat

Mål: Förbättrad tillgänglighet till underlag för statistik

- Delmål: Analysstöd (även för farligt avfall etc.)
Verksamheten uttrycker ett behov av en översyn av stöd för analys.

Mål: Utökad statistik för hållbar konsumtion, avfallsförebyggande, resurseffektivitet

- Delmål: Analysstöd (även för farligt avfall etc.)

Mål: Sänkta kostnader för statistik insamling och hantering

- Delmål: Effektiv rapportering från Naturvårdsverket till EU

Mål: Enklare rapportering för olika verksamhetsutövare

- Delmål: Möjliggöra för fler (ex. C- och U-verksamheter) att rapportera

Mål: Statistiklösningar som kan integreras med andra resursflöden (ekonomisk tillväxt, population mm)

- Delmål: Ett övergripande mål inom såväl EU som i Sverige är att bryta det direkta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökade mängder avfall. För att kunna följa dessa samband, göra analyser och genomföra åtgärder krävs ett statistikunderlag som på ett bättre sätt än idag är integrerat

RU FASS ska även bidra till de för Naturvårdsverket generella målen

- Nationell författning och vägledningar är digitalt tillgängliga och enkla att hitta och förstå
- Myndigheterna hittar och konsumerar andra myndigheters information utifrån egna verksamhetsbehov
- Långsiktig kostnadseffektivisering genom digitalisering och bättre nyttjande av kompetens
- Informationskvalitet genom säkerställande av rättssäkerhet, informationssäkerhet och arkivbeständighet
- Tydliga och ändamålsenliga rutiner för gemensam informationshantering - där gemensamma rutiner krävs för att säkerställa informationskvalitet
- Verksamhetsutövaren har digital tillgång till samlad myndighetsinformation för sin verksamhet och anläggning
- Verksamhetsutövaren ska bara behöva uppge en uppgift en gång
- E-tjänster som vänder sig till verksamhetsutövaren är lätta att hitta, förstå och använda
- Standardiserade e-tjänster för verksamhetsutövarens myndighetskontakter
- Gemensam krav-/målbild framtagna och överenskommen

3.3. Verksamhetsprocesser

Här beskrivs verksamhetens processer inom avfallsområdet på övergripande nivå, med fokus på informationsflöden. Informationsflöden runt

gränsöverskridande transporter och framtagning av statistik beskrivs på en något mer detaljerad nivå.

3.3.1. Övergripande

Bild 8 beskriver vilken information som flödar mellan olika verksamheter. Streckade pilar betyder att information måste efterfrågas. Bilden beskriver primärt informationsflöden avseende farligt avfall. När det gäller icke farligt avfall så är informationskraven betydligt lägre.

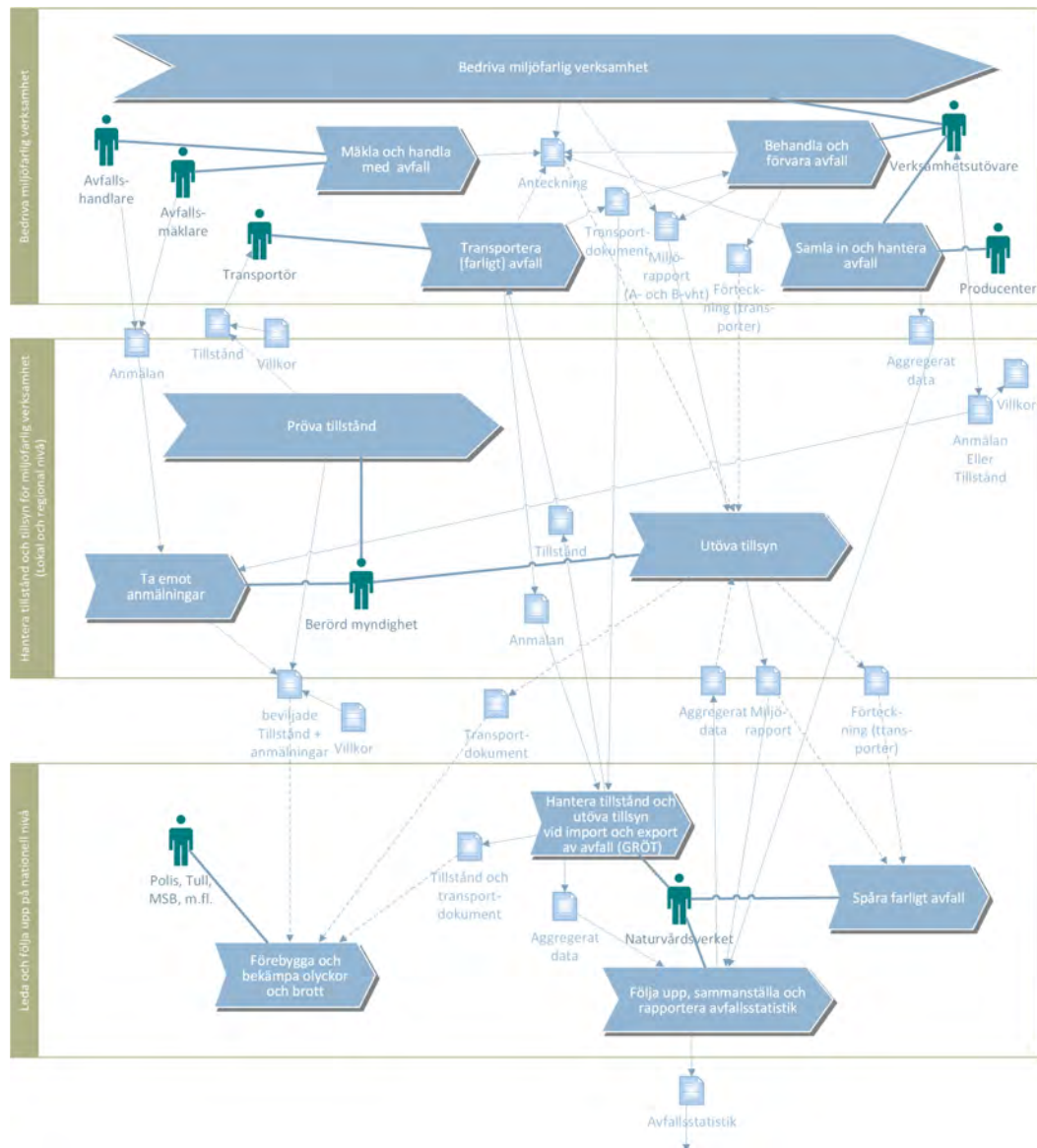

Bild 8: Övergripande verksamhetsprocesser(nuläge)

3.3.1.1 Bedriva miljöfarlig verksamhet

Verksamhetsutövare bedriver miljöfarlig verksamhet i olika stor omfattning. Att bedriva miljöfarlig verksamhet består i ett avfallsperspektiv av fyra delprocesser. För att få lämna avfall som uppkommit i en yrkesmässig verksamhet till någon annan för transport eller annan hantering krävs att den som lämnar avfallet har kontrollerat att den som ska hantera avfallet har gjort den anmälan eller har det

tillstånd som krävs för hanteringen (gäller inte för avfall som lämnas till kommunen eller den som kommunen har anlitat).

Mäkla och handla med avfall

Avfallshandlare bedriver handel med avfall medan avfallsmäklare endast *förmedlar* tjänster.

Transportera avfall

Transportörer och speditörer tillhandahåller transporttjänster. Transporter kan ske mellan olika verksamheter i avfallskedjan.

Behandla och förvara avfall

Avfallsbehandlare behandlar och/eller förvarar avfall.

Samla in och hantera avfall

Avfallsbehandlare, avfallsinsamlare och producenter samlar in och hanterar avfall.

3.3.1.2 Hantera tillstånd och tillsyn för miljöfarlig verksamhet

Det krävs tillstånd för att bedriva miljöfarlig verksamhet som är kategoriserad som A eller B i miljöprövningsförordningen (2013:251). C-verksamheter har enligt samma förordning anmälningsskyldighet till kommunen. A-verksamheter tillståndsprövas av Mark- och miljödomstolen, och B-verksamheter tillståndsprövas av Miljöprövningsdelegationerna på Länsstyrelserna. Övriga miljöfarliga verksamheter är varken anmälningsskyldiga eller tillståndsskyldiga, eftersom de bedriver verksamhet med mindre miljöpåverkan.

Att hantera tillstånd och bedriva tillsyn består från ett avfallsperspektiv av tre delprocesser. Pröva tillstånd, ta emot anmälningar och utöva tillsyn.

Pröva tillstånd

Naturvårdsverket har ansvar för att ge godkännande/tillstånd vid gränsöverskridande transporter (GRÖT). Miljöprövningsdelegationen som är en verksamhet vid vissa länsstyrelser har en självständig beslutsfunktion avseende tillståndsprövning av B-anläggningar. Mark- och miljödomstolen tillståndsprövar A-anläggningar.

Ta emot anmälningar

Kommuner är mottagare av C-verksamheters anmälningar.

Utöva tillsyn

Länsstyrelsen är ordinarie tillsynsmyndighet för A-, och B-verksamheter, men kan på begäran överlämna detta ansvar till kommunen. Länsstyrelsen ger tillstånd till avfallstransportörer, och hanterar anmälan för avfallsmäklare och avfallshandlare. Länsstyrelser är ansvariga för tillsyn av gränsöverskridande avfallstransporter (fem av länsstyrelserna har tillsynsansvar gällande GRÖT, Norrbotten, Gävleborg, Stockholm, Västra Götaland och Skåne).

Tillsynsmyndigheterna är lokala, och kan förväntas ha god kännedom om lokala förhållanden. Naturvårdsverket har ansvar för viss tillsyn vid gränsöverskridande transporter (GRÖT). Naturvårdsverket ger också tillsynsvägledning. Kommunen är tillsynsmyndighet för C-verksamheter och verksamheter som varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga, samt efter begäran och länsstyrelsens beslut även för A-, och B-anläggningar. Kommunerna har även ansvar för tillsyn av nationella avfallstransporter.

Polis, Tull, Kustbevakning och MSB är myndigheter som förebygger olyckor och beivrar brott inom miljöområdet vilket också gäller avfall och avfallstransporter. Ofta är det dessa myndigheter som upptäcker missförhållanden vid kontroller. De behöver då inhämta information och få stöd från berörda tillsynsmyndigheter för att göra korrekta bedömningar vid aktuella situationer. Förhandsinformation finns idag endast om gränsöverskridande transporter. För att tillsyna avfallstransporter, särskilt gränsöverskridande avfallstransporter, krävs en bra samverkan mellan många myndigheter. Många myndigheter berörs så som länsstyrelser, kommun, polis, tull, Kustbevakningen, Naturvårdsverket och åklagare.

3.3.1.3 Leda och följa upp på nationell nivå

Att leda och följa upp på nationell nivå består från ett avfallsperspektiv förenklat av fyra delprocesser.

Förebygga och bekämpa olyckor och brott

Processen ingår inte inom ramen för uppdraget. Myndigheter som arbetar med att förebygga och bekämpa olyckor och brott kopplat till avfallshantering kan dock dra nytta av avfallsstatistik och spårbarhetsinformation.

Hantera tillstånd och utöva tillsyn vid import och export av avfall (GRÖT)

Se vidare avsnitt 3.6

Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik

Se vidare avsnitt 3.7

Spåra farligt avfall

I dagsläget saknas utpekat tekniskt stöd för att spåra farligt avfall vilket innebär att tillsyn utförs i begränsad utsträckning.

3.4. Problemområden tillsyn

Det kan vara en utmaning att hålla kompetens inom miljöområdet i så många myndigheter med var för sig små resurser. Det finns också risk att tillämpningar av lagar och förordningar blir olika i olika delar av landet. Tillsynsvägledning och samordning krävs.

Tillsyn över transporter och ambulerande verksamheter kompliceras av att information om vem som har tillstånd, vilka transporter som sker och vilka tillsynsåtgärder som görs är uppsplittrad på över 300 myndigheter. En längre transport kan färdas genom ett flertal kommuner (samt flera län och länder), men befinna sig i respektive kommun under ganska kort tid. Detta försvårar proaktiv, samordnad och planerad tillsyn, vilket även Riksrevisionen påpekat¹⁶.

Polis, Tull, Kustbevakning och MSB är myndigheter som förebygger olyckor och beivrar brott inom miljöområdet vilket också inbegriper avfall och avfallstransporter. Dessa myndigheters arbete skulle kunna effektiviseras om det t.ex. fanns förhandsinformation om transporter av farligt avfall. Förhandsinformation finns idag endast om gränsöverskridande transporter men är inte tillgänglig dygnet runt.

3.5. Information och informationsflöden

3.5.1. Tillstånd och anmälningar miljöfarlig verksamhet

Verksamhetsutövare söker tillstånd hos Mark- och miljödomstolen eller Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen, vilka utfärdar skriftliga tillstånd. Alternativt görs anmälan till Länsstyrelse eller kommun. Information om befintliga tillstånd och anmälningar finns hos berörd myndighet.

3.5.2. Tillstånd och anmälningar transportör farligt avfall

Verksamhetsutövare söker tillstånd hos en länsstyrelse, vilka utfärdar skriftliga tillstånd. Alternativt görs anmälan till en länsstyrelse. Information om befintliga tillstånd och anmälningar finns hos berörd myndighet.

3.5.3. Anmälan och godkännande gränsöverskridande transporter

Verksamhetsutövare anmäler transport till Naturvårdsverket vilken godkänner transport skriftligen.

3.5.4. Anteckningsskyldighet

Alla verksamhetsutövare har anteckningsskyldighet när det gäller farligt avfall. Anteckningar ska sparas i minst tre år, och kan begäras ut av tillsynsmyndighet. Tillsynsmyndigheten kan begära ut alla uppgifter de anser sig behöva för att genomföra sin tillsyn.

¹⁶ http://www.regeringen.se/contentassets/2578253e9d3b4c26889ca6675df085a8/2015_16_45-skr-rrvs-rapport-farligt-avfall.pdf

3.5.5. *Transportdokument*

Avsändaren av en transport av farligt avfall och/eller gränsöverskridande avfallstransport ska upprätta ett transportdokument som ska finnas tillgänglig och kunna uppvisas vid förfrågan under pågående transport.

3.5.6. *Rapportering av producentansvar*

Producenterna har skyldighet att rapportera in avfallsmängder till Naturvårdsverket. De materialbolag som hanterar producentansvaret för producenternas räkning samlar in statistik i hanteringen. Naturvårdsverket får årligen del av statistiken, som levereras i aggregerad form av konkurrensskäl. SMED samlar in denna information idag. Anledningen till att den levereras i aggregerad form till Naturvårdsverket, vilket inte enbart gäller rapportering av producentansvar, är att Naturvårdsverket idag inte har möjlighet att tillämpa statistiksekretess. Rapportering enligt producentansvaren för elutrustning och batterier lämnas in av producenter och av insamlingssystem. Rapporteringen sker digitalt via Naturvårdsverkets EEB-register. EEB-registrets främsta syfte är att vara ett verksamhetsstöd vid tillsyn därför har Naturvårdsverket full tillgång till informationen och äger IT-systemet.

3.5.7. *Inhämtning av information*

Tillsynsmyndigheter kan begära in de uppgifter de behöver för sin tillsyn, t.ex. anteckningar, miljörapporter (miljörapporterna ska lämnas in inte bara vid en begäran), och förteckningar över transporter från verksamheterna.

3.6. *Gränsöverskridande transporter*

Det finns idag spårbarhet för gränsöverskridande avfallstransporter genom en internationellt framtagna konvention, Basel-konventionen. Basel-konventionen är implementerad i Sverige genom en EU-förordning, 1013/2006, avfallstransportförordningen. Det finns processer och en digitaliserad lösning för informationsflödet. Nedanstående beskrivning fokuserar på informationsutbytet mellan olika parter.

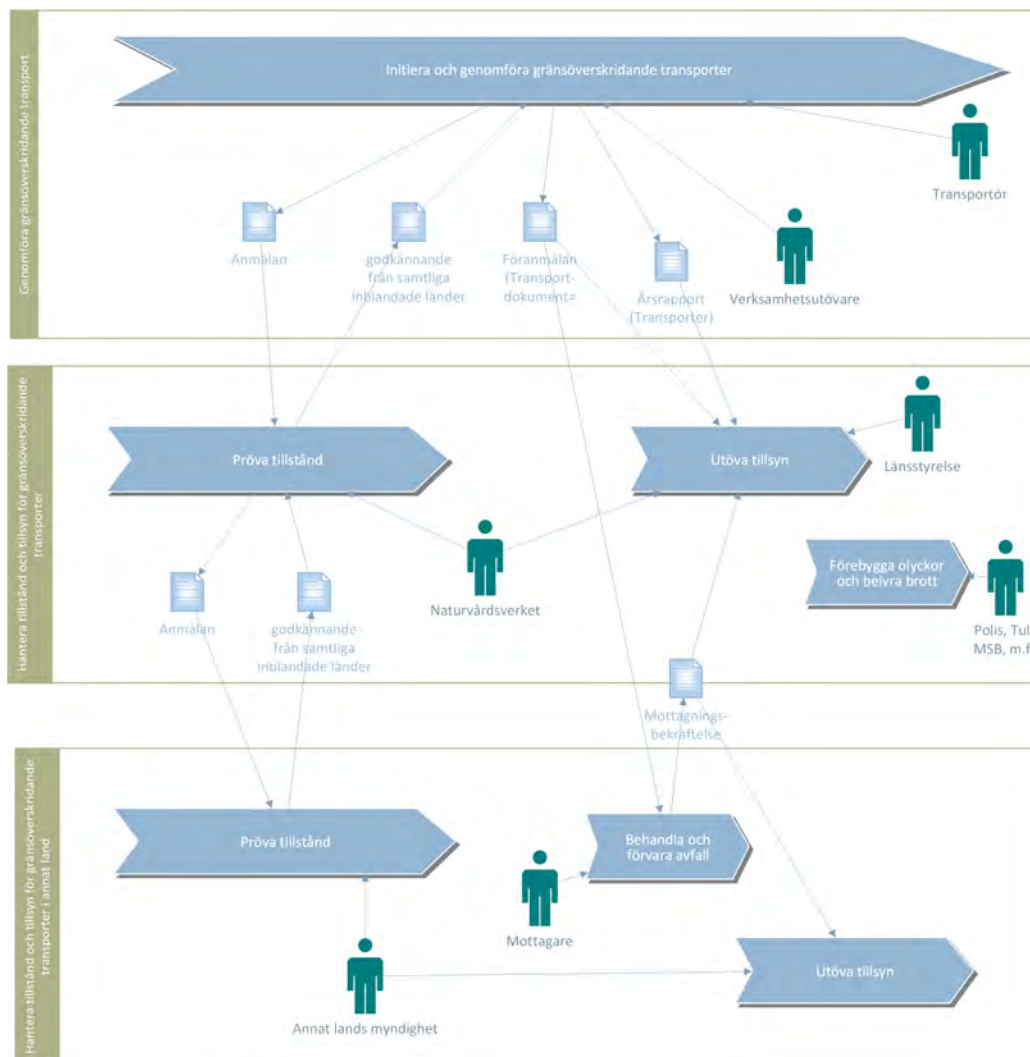

Bild 9: Detaljerad processbeskrivning av gränsöverskridande transporter

3.6.1. Informationsflöde vid export av avfall

Vid gränsöverskridande transporter av avfall (gäller bredare uppsättning avfallstyper, inte begränsat till enbart farligt avfall) behöver avsändande verksamhet göra en ”anmälan” till Naturvårdsverket för att få tillstånd/godkännande på förhand. Anmälan beskriver innehållet i transporten (avfallskoder - EWC, Basel, OECD m.m.) tillvägagångssätt, färdväg ut ur landet, mottagare, behandlingsmetod etc. Anmälan behandlas både av avsändande och av övriga inblandade länders myndigheter. För vissa typer av avfall räcker det med att man upprättar ett avtal mellan avsändare och mottagare samt informerar om transporten, genom att medföra en ifylld blankett vid transporten, s.k. informationspliktigt avfall. Naturvårdsverket och övriga tillsynsmyndigheter (länsstyrelsen) har rätt att regelmässigt begära in information om dessa transporter.

När det gäller anmälningspliktigt avfall så ska transportdokument och de berörda myndigheternas godkännanden följa varje transport. Den anläggning som tar emot avfallet ska behålla transportdokumentet. Avsändaren ska behålla kopior

av transportdokumentet. Dessutom ska avsändaren skicka information om kommande transport till berörda myndigheter och mottagaren senast tre dagar innan transporten inleds. Mottagningsanläggningen ska sedan till avsändaren och berörda myndigheter bekräfta mottagande av avfallstransporten och intyga behandling av avfallet

Transportdokument ska sparas av alla parter i minst tre år.

3.6.2. Informationsflöde vid Import av avfall

Vid import får Naturvårdsverket ta del av anmälan, och deltar i tillståndsgivning, i övrigt gäller samma informationshantering som vid export (3.6.1).

3.7. Avfallsstatistik

Avfallsstatistik produceras utifrån förordning för överstatlig uppföljning för avfallsstatistik, men även för uppföljning mot internationella och nationella mål. Naturvårdsverket har lagt ut det praktiska arbetet med att samla in och sammanställa statistiken till SMED med undantag för statistik som gäller elutrustning och batterier som Naturvårdsverket sammanställer. Statistik enligt EU:s avfallsstatistikförordning produceras vartannat år. Detta gäller dock inte årlig framtagning av statistik för import och export av anmälningspliktigt avfall. Den tas fram av Naturvårdsverket utifrån information som inhämtats från verksamhetsutövare som importerar och exporterar informationspliktigt avfall. Denna information lagras i Naturvårdsverkets ärendehanteringssystem Modena. Även producentansvarsstatistik och hushållsavfall samlas in årligen och rapporteras till EU.

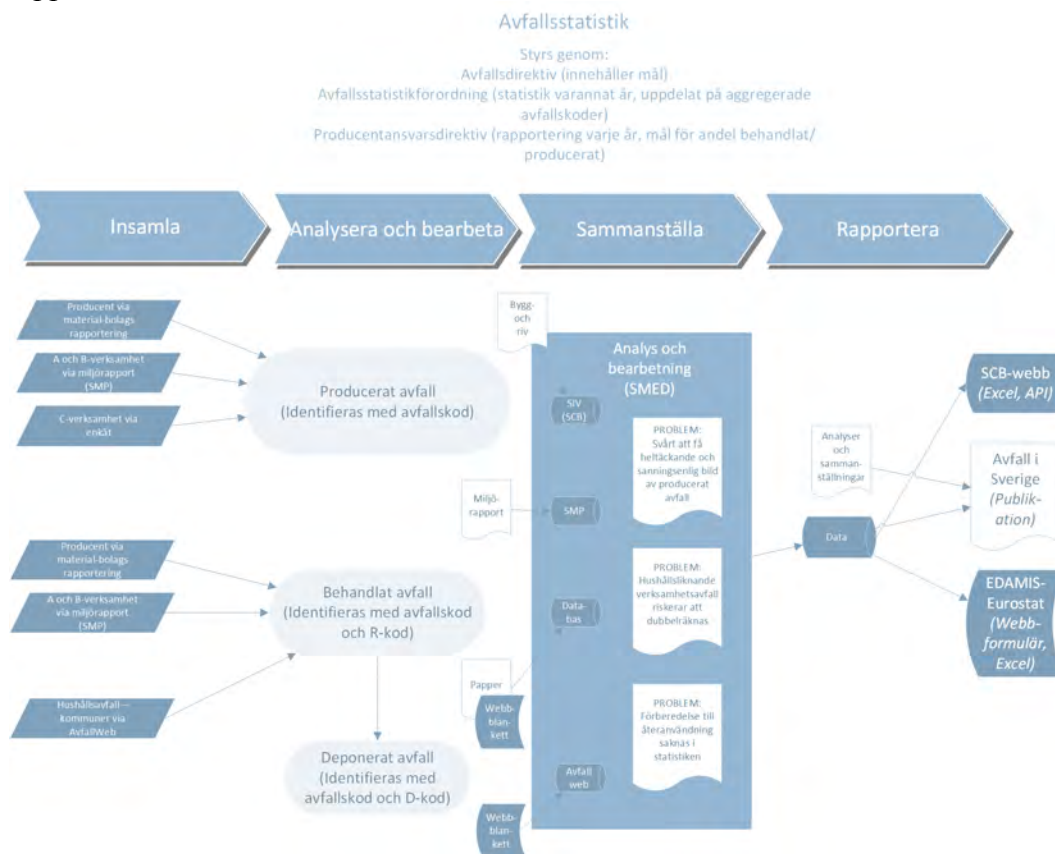

Bild 10: Verksamhetsprocess för avfallsstatistik

3.7.1. *Insamla - källor*

Verksamheter vid A- och B-anläggningar ska årligen lämna miljörapporter i Svenska Miljöportalen. Verksamheter vid C-anläggningar kan tillfrågas att lämna enkätsvar elektroniskt eller i pappersform. A- och B-anläggningar som tar emot bygg- och rivningsavfall lämnar särskilda rapporter för detta avfall, för tillfället görs detta i SCB:s system SIV. Denna rapportering kommer att implementeras i SMP som en del av miljörapporteringen.

Avfall Sverige är en intresse- och branschorganisation inom avfallshantering och återvinning för framförallt kommuner och kommunala avfallsbolag. De har ett gemensamt system, som heter Avfall Webb för frivillig inrapportering av hushållsavfall (och därmed hushållsliknande avfall från verksamheter). Materialbolag uppfyller producentansvaret åt avfallsproducenterna och tar ett samlat ansvar för att samla in avfall och rapportera statistik till Naturvårdsverket.

3.7.2. *Analys och bearbetning*

Idag krävs manuell bearbetning för att ställa samman statistiken. En del indata är i ostrukturerad textform och behöver tolkas. Avfallet behöver föras in under avfalls- och behandlingskoder.

3.7.3. *Sammanställa och rapportera*

Naturvårdsverket ska rapportera i EDAMIS till Eurostat. Naturvårdsverket sammanställer också avfallsstatistik i publikationen ”Avfall i Sverige”, vilken publiceras på Naturvårdsverkets webb.

3.7.4. *Problemområden avseende avfallsstatistik*

- Periodiciteten för leveranser styrs och begränsas av att den mesta rapporteringen från verksamheter är årlig.
- En stor del av rapporteringen är manuell. En del materialbolag som för statistik för producenternas räkning är ovilliga att lämna ifrån sig detaljerad statistik om den kan betraktas som affärshemlig. Statistiken lämnas då aggregerad, i format som inte möjliggör analys. (Se kommentar ovan om statistiksekretess. Det är SCB som lämnar data i aggregerad form till NV)
- Det finns osäkerhet om mängder av producerat avfall i olika kategorier, eftersom inte allt avfall rapporteras i producentledet. Avfall från mindre avfallsproducenter blir synligt först som behandlat avfall vid avfallsanläggningar. Hushållsliknande avfall från verksamheter kan bli dubbelräknat, eftersom det inte är separerat från hushållens avfall vid transport till anläggningar.
- För mindre aktörer (C-verksamheter etc.) sker statistikinhämtning via enkäter, som har låg svarsfrekvens. Det stora bortfallet gör mätningarna osäkra.
- Ibland estimeras mängder som inte är kända vilket skapar stora osäkerheter dessutom behöver risken för dubbelräkning minskas.

3.8. Tekniska aspekter

3.8.1. Allmän beskrivning

Dagens tekniska plattform som myndigheterna använder sig av är i huvudsak ett antal relativt fristående system i vilka manuell registrering/handläggning bedrivs. Inrapportering av data för statistik sker via enkäter och/eller webbaserade formulär i mer eller mindre ostrukturerad form. Insamling av information kopplad till avfall sker i huvudsak för att stötta regional tillsyn (länsstyrelser) eller specifik tillsyn (t ex EE & Batteriregistret). För att åstadkomma nationell statistik kompletteras sedan tillgänglig information/data med enkäter. Planering och tillsyn kopplad till avfall hanteras via regionala myndigheters ordinarie handläggningssystem.

3.8.2. Gränsöverskridande transporter av avfall

När vi talar om informationsflöden kopplade till import/export av avfall så har systemstödet kommit lite längre, det finns numera en nationell webbplats där tillstånd om gränsöverskridande transporter samt registrering av faktiska transporter kan hanteras, vilket möjliggör viss spårbarhet och uppföljning kopplat till just gränsöverskridande avfallstransporter. Nuläget gör gällande att en del större aktörer nyttjar denna möjlighet till digital hantering av gränsöverskridande transporter, men att en stor andel aktörer även i nuläget sköter hanteringen manuellt via brev eller e-post. Eftersom gränsöverskridande avfallstransporter har andra länder (framför allt europeiska) som ursprung eller destination och få eller inga är tekniskt anslutna, så hanteras merparten av informationsutbytet med övriga länder via brev eller e-post.

Verktöget Nordisk TFS ger verksamhetsutövare möjlighet att via Webb-formulär sköta ”pappershanteringen” kring gränsöverskridande transporter digitalt. Nordisk TFS är kopplad via XML-överföringar till Naturvårdsverkets handläggningsstöd (Modena GRÖT). Arbete pågår med att få andra europeiska länder att också använda verktöget och då också koppla sina respektive nationella handläggningsstöd till Nordisk TFS, för närvarande har sådant arbete kommit längst med Finland. Specifika utmaningar i sammanhanget som nämns är semantiken kring de integrationer som behövs för att få fungerade informationsflöden.

Se även 3.10.1.7.

3.8.3. Marknadsaktörer och deras IT-stöd

Kopplat till producentansvaret så finns det ett antal materialbolag i Sverige som hanterar producentansvaret åt företag och organisationer med producentansvar t.ex. El-kretsen(elavfall), FTI(Förpackningar, tidningar), Bil Sweden (bilåtervinning). Inrapportering från dessa aktörer sker i nuläget via manuell registrering i tillgänglig webb-formulär, webb-enkäter eller pappersenkäter med undantag från El-Kretsen som batchrapporterar statistik till EEB-registret. Denna möjlighet finns även för övriga som rapporterar till EEB-registret för flera producenter.

Utöver producentansvarsaktörer finns också andra aktörer på marknaden som har tagit fram system som bl.a. kommuner använder sig av för att hantera sin insamling av uppgifter och rapportering av avfall till centrala myndigheter (t.ex. Avfall Sverige).

Det finns också ett antal stora avfallsaktörer t.ex. SITA, Ragn-Sells (Avfallsbolag) eller Ekokem (återvinning).

Vid förfrågan har bl.a. El-kretsen nämnt att administrativa vinster finns att hämta om möjligheten fanns att maskinellt överföra den information som idag inhämtas via manuella enkäter och/eller formulär.

3.8.4. Rapporteringsfrekvens och informationskvalitet

Genom att information i stort sett uteslutande inhämtas via årliga miljörapporter och mer eller mindre regelbundna enkäter så är uppdateringstakten låg och systemstödet har utformats därefter. Rapporteringsfrekvensen till EU är vart annat år, dock inte för GRÖT, producentansvarsstatistik och statistik för hushållsavfall, vilket därmed också ställer låga krav på uppgiftslämnarfrekvens och teknikstöd. Uppgiftslämnarna måste i den egna verksamheten sammanställa den information som ska rapporteras, och registrerar sedan denna information manuellt i miljörapporter eller enkäter. Flera manuella steg introducerar flera möjligheter till fel. Miljörapporterna och enkäterna är i nuläget nästan uteslutande ”ostrukturerade” vilket leder till ytterligare manuellt arbete på myndighetssidan för att tolka och extrahera önskade fakta samt möjlighet till ytterligare fel.

3.8.5. Berörda system och grundläggande information

Bilden nedan ger en översikt av de system samt exempel på några större aktörer med tekniska system som på olika sätt har en relation till information rörande statistik och spårbarhet kopplat till avfall.

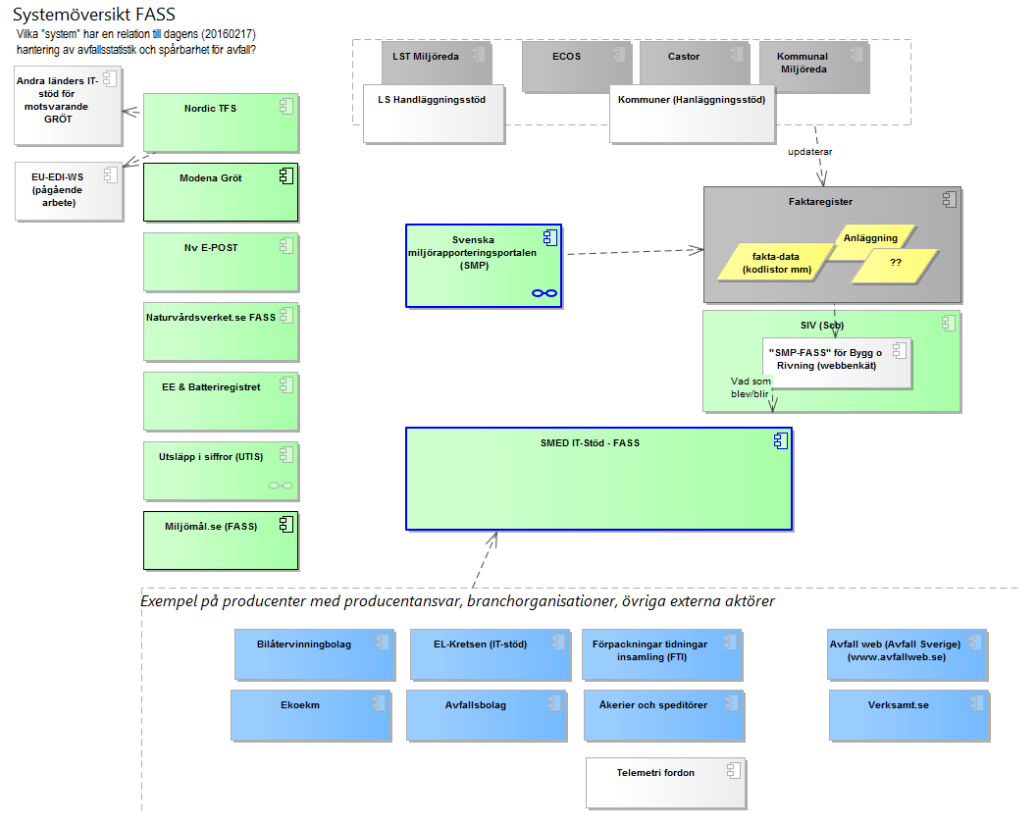

Bild 11: Systemöversikt avfallsområdet

3.8.6. Svenska miljörapporteringsportalen (SMP)

Övergripande funktioner: Rådata, formulär, tillsyn, statistik

SMP utgör ett stöd för inrapportering för att bland annat stötta myndigheternas tillsynsverksamhet, rapportering enligt Nationell-, EU- och internationell lagstiftning. Insamlad information utgör också till stor del underlag för framställning av statistik.

- Systemet ägs av Naturvårdsverket men förvaltas av Länsstyrelsens IT
- Systemet är en viktig komponent i sammanhanget avfall
- Systemet anses ha stora behov av uppdatering/modernisering, och sådana aktiviteter pågår.

3.8.7. SIV (SCB)

Övergripande funktioner: Rådata, formulär, statistik

Siv är en tjänst som Naturvårdsverket håller på att handla upp från SCB för att hantera insamling av data för att informationsförsörja utökat krav på statistik kring "Bygg och Rivning". Initialt var det tänkt att SMP skulle hantera denna informationsmängd men av olika skäl så har denna lösning realiserats tillsvidare.

3.8.8. Nordisk TFS

Övergripande funktioner: Verksamhetsstöd, tillstånd, spårbarhet (sker genom föransökan senast tre dagar innan transporten går och genom att mottagandet

bekräftas senast tre dagar efter mottagandet samt genom bekräftande av genomförd behandling av avfallet senast ett år efter mottagandet), inloggning verksamhetsutövare

Web-portal, stöd för verksamhetsutövare att digitalt sköta ”pappershanteringen” runt gränsöverskridande transporter

Systemet köps som tjänst från IDA Infront

De strukturerade formulär som användas föder handläggningen (automation) i Modena GRÖT, delegerar behörighets hantering till verksamhetsutövaren.

Nordisk TFS har för avsikt att koppla ihop olika länders hantering av gränsöverskridande transporter.

Se också ”Gränsöverskridande transporter av avfall”

3.8.9. *Modena GRÖT*

Övergripande funktioner: Verksamhetsstöd, tillstånd, spårbarhet

Utgör stöd för Naturvårdsverkets interna handläggning av informationsflöden kring gränsöverskridande transporter (avfall)

Systemet köps som produkt från IDA Infront, därefter har ett specifikt arbetsflöde konfigurerats för ”GRÖT”

Modena är en standardplattform, i fallet ”GRÖT” används funktionalitet för ärendehantering och integration via XML.

3.8.10. *Naturvårdsverkets e-postsystem*

Övergripande funktioner: Verksamhetsstödssystem

Naturvårdsverkets e-postsystem utgör en naturlig del av informationsflödet kopplat till ”GRÖT” men e-post används också i andra informationsflöden kopplade till avfall. Olika handlingar bifogas mail för att utbytas mellan såväl andra nationella myndigheter som myndigheter i andra länder.

e-postsystemet köps som tjänst

3.8.11. *Naturvårdsverkets webbplats (www.naturvardsverket.se)*

Övergripande funktioner: Presentation, information, statistik

Naturvårdsverkets webbplats används för att tillgängliggöra avfallsstatistik, publikationer(rapporter) kopplade till avfall och annan information.

En del diagraminformation som presenteras på webben hämtas i realtid från bakomliggande datalager.

3.8.12. *EE & Batteriregistret*

Övergripande funktioner: Verksamhetsstöd, register, inloggning verksamhetsutövare

Systemet är egenutvecklat och utgör ett register där producenter ska registrera sig och anmäla annan information för att uppfylla regelverket kring producentansvaret för elutrustning och batterier.

Registret ägs och förvaltas av Naturvårdsverket

3.8.13. Förpackningar och returpapper

Nya bestämmelser om krav på insamlingssystem av förpackningar och returpapper träder i kraft 1 april 2019, vilket bland annat innebär att ansvaret för rapporteringen av förpackningar och returpapper övergår till insamlingssystemen. Införandet av de nya bestämmelserna ställer krav på ett verksamhetsstöd för tillsyn enligt förordningarna om producentansvar för förpackningar och returpapper. Systemet ska även möjliggöra rapportering och behandling av statistik.

3.8.14. Miljömål.se

Miljömål.se är både ett verksamhetsstöd och en presentationsplats för information kopplat till miljömålssystemet. Information kopplat till avfall finns att tillgå via miljömål.se och då främst kopplat till etappmål för avfall.

3.8.15. Utsläpp i siffror

Övergripande funktioner: Presentation, statistik

Systemet är egenutvecklat och framtaget för att uppfylla krav från PRTR och E-PRTR och hanterar först och främst utsläppsdata. Information om avfall ska finnas i systemet med presenteras ej offentligt.

3.8.16. SMED IT-stöd

SMED är en datavärd till Naturvårdsverket och utgör i sammanhanget en part som samlar in och sammanställer avfallsstatistik. SMED nyttjar egen IT-plattform för hantering och använder en egen plats www.smed.se för att presentera framtaget statistiskt material.

3.8.17. Handläggningssystem i kommuner och länsstyrelser

Det finns några huvudaktörer som levererar merparten av de stödsystem för handläggning som används av kommuner och länsstyrelser. Bland annat så hanteras tillstånd, villkor och uppdatering av faktaregister på kommunal och länsstyrelsenivå via nämnda och andra handläggningssystem. Sådana grunddata utgör sedan del i den miljörapportering (avfall) som verksamhetsutövare behöver göra mot myndigheterna.

3.9. Benchmark tekniska system

Benchmarking har bestått i att gå igenom det material som varit tillgängligt sedan tidigare och mer specifikt letat efter fakta kopplat till andra länders hantering av spårbarhet farligt avfall. Tyskland, Österrike och Storbritannien har alla olika system som uppvisar bra strukturer och genomtänkta informationsflöden samt inhämtade kunskaper kopplat till vunna nyttor, sänkt administration ökad precision etc.

3.9.1. Översikt

Ett Nordiskt återvinningsbolag var på besök hos Naturvårdsverket 2016-01-27 och höll en presentation kring Spårbarhet Farligt Avfall

Företaget har belyst frågeställningen ”Spårbarhet Farligt avfall” ur några olika perspektiv, bl.a. annat så har de belyst spårbarhet hos några grannländer, Danmark, Finland Tyskland och Norge. Företagets uppfattning vara att Danmarks och Finlands hantering inte uppfyller krav på spårbarhet. Tysklands system ges en mer ingående beskrivning och flera intressanta fakta presenterades som är av intresse för Svensk del. Det Tyska systemet har en relativ enkel uppbyggnad med väl definierade informationsflöden och regelverk, systemet stöder såväl nationell som gränsöverskridande hantering. Närmare studie rekommenderas. Det Norska systemet anses ha begränsad spårbarhet då avfallsflödet inte följs upp hela vägen i det reglerade systemet (endast till första mottagaren).

Översyn av fyra länders system, Kristina Tysk (tidigare praktikant på Naturvårdsverket)

Studien belyser fyra länders system för insamling av avfallsstatistik och spårbarhet. Belysta länder är Danmark, Norge, Storbritannien, Österrike (samt också i liten utsträckning Tyskland). Studien går in relativt djupt och beskriver hur de olika ländernas system är uppbyggda, vilka informationsmängder (i huvudsak) som ingår i utbytta meddelanden mellan aktörer och myndigheter. Studien ger vid handen att stora nyttor och tidsvinster finns att hämta genom att noggrant studera framför allt Österrikes och Storbritanniens system.

3.9.2. Sammanfattning

Tillgängligt material visar att andra länder (Tyskland, Norge, Österrike, Danmark och Storbritannien) har kommit långt vad gäller spårbarhet Farligt Avfall, några länders system bör granskas noggrannare för att fånga tekniska aspekter avseende informationsutbyten mellan myndigheter och övriga aktörer, nyttor som realiserats, tillgänglighet och enkelhet i deltagande.

Alla länder som ingått som studieobjekt i tillgängligt material har värden att tillföra ett Svenskt system men samtliga granskade lösningar är skraddarsydda för respektive land och kan därför inte direkt överföras till svenska förhållanden.

3.10. Relaterade uppdrag

Det finns uppdrag och projekt som pågår på Naturvårdsverket, nationellt eller inom EU som kan påverka detta delprojekt. Det handlar om initiativ som är avfallsrelaterade och initiativ som i något avseende har liknande utmaningar och möjlighet avseende en annan aspekt t.ex. den digital lösning, arbetsformer för att införa en lösning m.m. Ett antal projekt och uppdrag har identifierats och beskrivs kortfattat nedan.

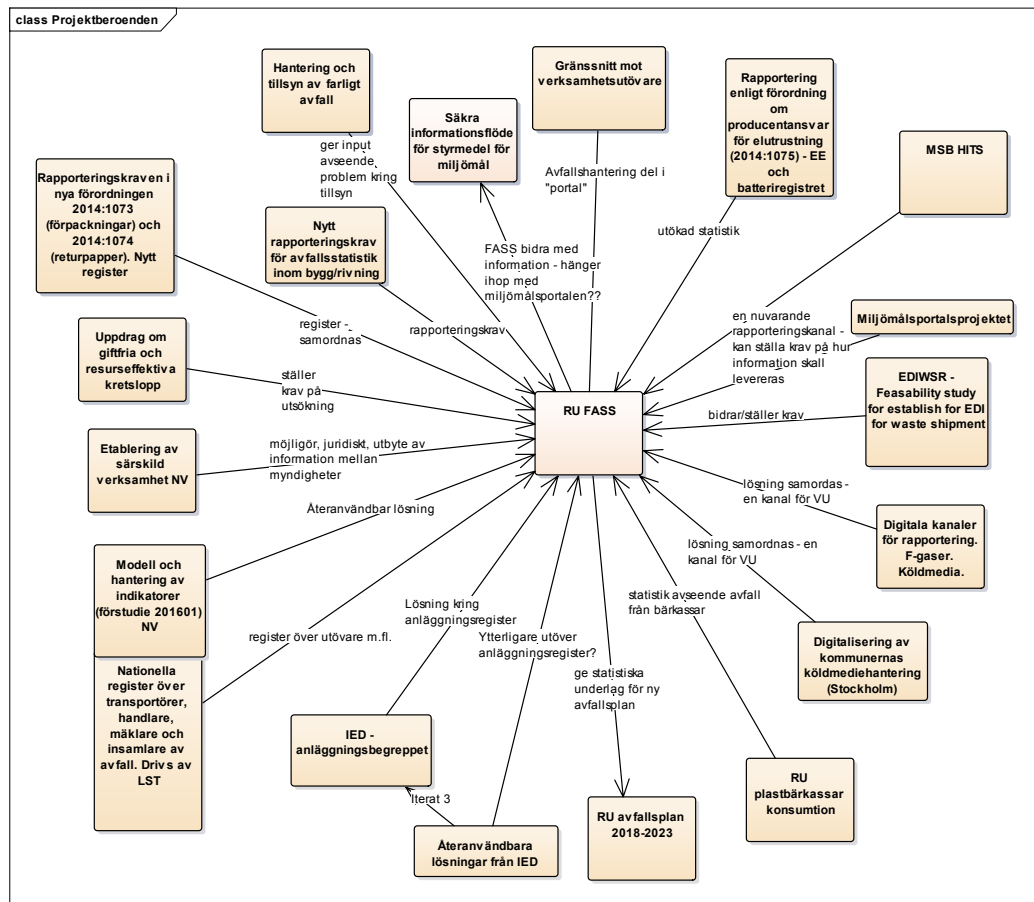

Bild 12: Relaterade uppdrag

3.10.1. Prioriterade uppdrag/projekt

Uppdragen/projekten som listas nedan är centrala att samordna med under en fördjupad förstudie och i ett genomförande av RU FASS.

- Nationellt register över anmälningar och tillstånd för transporter
- Särskild verksamhet – för att samla in krav på system avseende behörighet
- Nytt krav bygg och rivning – erfarenhetsinhämtning
- IED – Erfarenhetsinhämtning för långsiktig tidplan och metod för samverkan samt reda ut ev. beroende anläggningsregistret
- Gränssnitt mot verksamhetsutövare
- Spårbarhet farligt gods – MSB HITS
- Förstudie om elektroniskt datautbyte inom avfallstransporter
- Pilotstudie för förpackningar och returpapper

3.10.1.1 Nationellt register över anmälningar och tillstånd för transporter

På länsstyrelserna finns ett pågående projekt om att upprätta ett nationellt register över tillstånd och anmälningar. Tillståndsbesluten (dokumenten) kommer inte att publiceras. Syftet med registret är att företag som avser lämna avfall ska kunna kontrollera om verksamhetsutövaren de tänkt anlita har tillstånd

för den aktuella transporten. Registret ska uppfylla grundtanken med kravet i § 51 avfallsförordningen (2011:927).

Den information som skall publiceras är:

- Organisationsnummer (om organisationsnummer är detsamma som personnummer krävs godkännande/samtycke)
- Företagsnamn
- Att anmälan gjorts
- Innebörd av tillstånd. Beskriver vad verksamhetsutövaren har tillstånd att transportera.
- Villkoren för tillståndet
- Hur länge tillståndet är giltigt

3.10.1.2 Inrättande av särskild verksamhet för statistikframställning

Inom ramen för den officiella statistiken ansvarar Naturvårdsverket bl.a. för statistik av avfall. Förordningen om den officiella statistiken kräver att sådan verksamhet ska vara organiserad så att den är avgränsad från myndighetens verksamhet i övrigt, för att möjliggöra statistiksekretess. Naturvårdsverket har tagit beslut om att inrätta en särskild verksamhet för statistik vilket påverkar Naturvårdsverkets möjlighet att få tillgång till avfallstatistik på detaljerad nivå, ett behov som finns för att kunna göra bättre analyser.

3.10.1.3 Nytt rapporteringskrav för avfallsstatistik inom Bygg och rivning

Utökade rapporteringskrav är infört för avfallsmottagande tillståndspliktiga A- och B-verksamheter som tar emot bygg- och rivningsavfall (som framgår av MPF 2013:251 kap. 29). Från och med 2015 ska verksamhetsutövare inom branschen rapportera in uppgifter om sitt avfall i ett standardiserat formulär. Uppgifterna ska vara Naturvårdsverket tillhanda senast i mars månad efterföljande år. Kravet berör cirka 800 verksamhetsutövare. Den ursprungliga tanken var att rapporteringen skulle göras via ett standardiserat formulär i SMP. Arbetet med att möjliggöra rapporteringen i SMP drivs gemensamt av Naturvårdsverket och Länsstyrelserna. Då hinder uppstått för att utveckla SMP i tid för rapportering av 2015 års uppgifter ska verksamhetsutövare rapporteras in dessa uppgifter ett SIV som ägs av SCB som en tillfällig lösning.

Kommentar: För dialog kring utfallet av strukturerad informationsinhämtning. Avfallskoder används för rapportering. Hur har det bidragit till en bättre avfallsstatistik? Hur har rapporteringen upplevts av verksamhetsutövare? Vilken är kostnaden för att utveckla denna lösning i SMP och när blir det klart?

3.10.1.4 Samverkansprogram för informationsförsörjning IED

På Naturvårdsverket pågår ett samverkansprogram för informationsförsörjning inom IED. Naturvårdsverket leder samverkansprogrammet och driver ett internt projekt för att implementera lösningar inom ramen för Naturvårdsverkets uppdrag för att uppfylla industriutsläppsdirektivet.

Från IED projektet har ett antal principer ärvts och införlivats som styrande principer för det lösningsförslag som ska tas fram inom detta delprojekt. Dessa principer är:

- Den myndighet som fattar ett beslut ”äger” beslutet och ansvarar för dess hantering (uppdatera och tillgängliggöra)
- Medborgarens/företagarens behov ska stå i centrum
- Informationsutbyte mellan myndighet/myndighet, myndighet/privatperson, myndighet/annan organisation ska ske genom digital samverkan
- Information ska merutnyttjas för flera syften
- Utveckling och förvaltning av lösningar ska utgå från berörda myndigheters utpekade ansvar och befintliga stöd

Under pågående projekt och tidigare förstudie har följande tagits fram som kan vara av intresse för detta delprojekt.

- Modeller för arkitektur arbetats fram som ska återanvändas när så är lämpligt i syfte för att ena språket för arkitektur
- Arbetsformer för samverkan med berörda myndigheter
- Lösning för publicering av elektroniska dokument
- Inom IED utreds begreppet anläggning som kan ha en påverkan på delprojektet. En förstudie ska vara klar i maj 2016. Implementeringen av ett nationellt anläggningsregister ska enligt plan vara klar vid årets slut
- I iterat 5 kommer projektet att titta på hur rapportering från Naturvårdsverket till EU kan realiseras. Metadata från elektroniska dokument ska kunna bearbetas automatiskt för rapportering till EU.

Kommentar: Vi är beroende av att frågan om relationen mellan verksamhet, verksamhetsutövare, geografisk plats och anläggning blir fastställd. Delprojektet behöver utreda vilket begrepp som ska användas för att ange plats. Om det finns ett beroende till anläggning är vi beroende av uppdraget kring anläggningsregister blir genomfört.

3.10.1.5 Gränssnitt mot verksamhetsutövare

På Naturvårdsverket pågår en förstudie för att undersöka en framtida lösning för gränssnitt mot verksamhetsutövare inom miljösektorn. Målet med förstudien är att ta fram beslutsunderlag för en fördjupad förstudie där en kravbild ska detaljeras. Inom projektet finns kopplingar till t.ex. till Bolagsverkets och Skatteverkets tjänster och grunddata. Förstudien påbörjades i februari 2016.

Kommentar: Dessa båda projekt har ett starkt beroende till varandra och en dialog behöver föras kontinuerligt. Förstudien kommer att avslutas 2016-05-25. En fördjupad förstudie ska genomföras under hösten 2016. Uppdraget är viktigt för att uppnå mål för att förenkla för verksamhetsutövare.

3.10.1.6 Spårbarhet farligt gods – MSB HITS

Myndigheten för samhällsberedskap (MSB) genomför ett projekt i samverkan med transportstyrelsen, polisen, kustbevakningen och strålskyddsmyndigheten.

Projektet har genomfört en förstudie kring spårbarhetssystem för farligt gods vilket har stora likheter med spårbarhet av farligt avfall.

3.10.1.7 Förstudie om elektroniskt datautbyte inom avfallstransporter

EU-kommissionen har ett pågående uppdrag inom området för avfallstransporter. Projektet syftar till att definiera tekniska och verksamhetsmässiga krav för att implementera ett digitalt system för överföring av dokument och information inom avfallstransporter.

Projektet avslutas i mitten av 2016.

Kommentar: Delprojektet kommer att vara avslutat när EUs förstudie avslutas. Det gör att projektet i ett kommande genomförande behöver ta med kravställning från EU.

3.10.1.8 Pilotstudie för förpackningar och returpapper

På Naturvårdsverket (Gfo) pågår en förstudie för att undersöka en framtida lösning för ett register för producenter av förpackningar och returpapper.

3.10.2. Andra pågående projekt som kan vara av intresse att bevaka

3.10.2.1 Modell och hantering av indikatorer

Naturvårdsverket använder indikatorer för uppföljning och kommunikation och ser behovet av bra indikatorer, inte minst inom Miljömålsuppföljningen. En behovsanalys av indikatorer har genomförts på Naturvårdsverket då Naturvårdsverket i dagsläget anser att vissa indikatorer inte är tillräckligt bra eller är rätt indikatorer. Trender i omvärlden pekar dessutom på ett behov av indikatorer som idag inte finns.

I nästa fas ska den framtagna modellen, som förespärkas i behovsanalysen, appliceras inom något område för att utvärderas.

Kommentar: Om vi ska realisera en lösning för den arbetshypotes som finns idag kommer data finnas på en mycket mer detaljerad nivå om farligt avfall. Det ger goda förutsättningar för att ta fram och följa upp resultat av nya indikatorer. I dagsläget har arbetet med att ta fram nya indikatorer som ska mäta återanvändning och i vilket utsträckning avfall har minimerats inte färdigställts. Det gör att i projektet i ett kommande genomförande behöver stämma av att den digitala lösningen kan stödja framtida indikatorer.

3.10.2.2 Digitalisering av kommunernas köldmediehantering

Verksamhetsutövare ska enligt förordning (EG) 842/2006 om vissa fluorerande växthusgaser utföra läckagekontroller på utrustning som överstiger gränsvärden samt sammanställa en årlig rapportera till tillsynsmyndighet. Det finns ett pågående projekt om att ta fram ett Nationellt register för den utrustning som innefattas av läckagekontroller. Eventuell ID märkning av utrustning kan komma att krävas.

Kommentar: Här finns inget beroende. Däremot finns möjlighet till erfarenhetsutbyte gällande nationella register och standard för ID – märkning.

3.10.2.3 Miljömålportalsprojektet

Miljömålportalsprojektet syftar till att hålla samman de aktiviteter som fortsatt krävs för att åstadkomma ett stöd för miljömålssystemet och indikatorhantering, både inom miljömålssystemet och för andra syften. En förstudie pågår på Naturvårdsverket. Mot slutet av 2016 kan nya krav eventuellt finnas för information som ska levereras för att följa upp miljömål och indikatorer.

Kommentar: Delprojektet kommer att vara avslutat när Naturvårdsverkets förstudie avslutas. Det gör att i projektet i ett kommande genomförande behöver stämma av att den digitala lösningen kan stödja framtida indikatorer och andra krav.

3.10.2.4 Giftfria och resurseffektiva kretslopp

Uppdraget handlar om information och underlag, lagstiftning samt vägledning. I uppdraget ska bland annat följande ingå.

Kartlägga vilka avfallsströmmar som bör hanteras på särskilt sätt p.g.a. innehåll av särskilt farliga ämnen och risk för exponering samt vid behov föreslå åtgärder avseende ny behandlingsteknik för att säkerställa giftfria kretslopp. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2016 till Regeringskansliet.

Kommentar: Osäkerhet finns om detta projekt är beroende av delprojektet i något avseende. Delprojektet kan idag inte utläsa om detta uppdrag ställer ytterligare krav på en Digital lösning. Det som framkommer i projektet kan dock bidra till att visa på behov av spårbarhet av ytterligare avfallsströmmar.

3.10.2.5 Utvärdering av avfallsplanen för 2012-2017 och avfallsförebyggande programmet

Regeringsuppdraget innebär att utvärdera den nuvarande nationella avfallsplan, som gäller för 2012-2017, och se vilka åtgärder som utförts och vilka resultat det lett till. Även det avfallsförebyggande programmet ska utvärderas. Den reviderade planen ska omfatta samtliga avfallsströmmar och redogöra för alla relevanta mål och styrmedel. I förslaget ska ingå en beskrivning av särskilt prioriterade områden som måste vidareutvecklas för att målen ska nås. Det förslag som tas fram kommer att vara underlag för regeringens strategi för svensk avfallshantering för att nå generationsmålet, miljökvalitetsmålen och relevanta etappmål. Regeringsuppdraget ska slutredovisas 2017-01-15.

Kommentar: Osäkerhet finns om detta projekt är beroende av delprojektet i något avseende. Delprojektet kan idag inte utläsa om detta uppdrag ställer ytterligare krav på avfallsstatistik.

3.10.2.6 *Plastbärkassar*

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en rapport om minskad förbrukning av plastbärkassar. Rapporten har remitterats och remissvaren ska senast den 16 september 2016 ha kommit in till Miljö- och energidepartementet. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/729 av den 29 april 2015 om ändring av direktiv 94/62/EG ligger till grund för att frågan utreds. Det föreslås bland annat att mängden sålda plastbärkassar ska rapporteras av producenter första gången den 31 mars 2018. Bestämmelser om krav på rapportering av plastbärkassar föreslås att föras in i förordningen om producentansvar för förpackningar. Tillsynsfrågan enligt de föreslagna bestämmelserna har inte utretts, men om dessa regler införs kan det innebära ett ytterligare behov av IT-stöd för tillsyn för Naturvårdsverket.

I delprojektet behöver resultatet av utredningen av plastbärkassar bevakas.

3.10.2.7 *Lösning för spårbarhet för Fiske inom Havs- och vattenmyndigheten*

Specifikationer kring spårbarhet och informationsmodellen är intressant att ta del av. Även arbetet med uttrullning, support och andra projektrelaterade erfarenheter är av intresse.

4. **Analys**

4.1. *Framtida förmågor, flöden och informationsutbyten*

Utgångspunkt för analysen har varit arbetsgruppens (RU FASS) författningsförslag samt den, i samverkan med verksamheten, framtagna målbilden. Förslaget ställer sammanfattningsvis krav på

- A, B, C – verksamheter att registrera årlig information för statistik av avfall i en digital lösning
- A, B, C, U – verksamheter att registrera information avseende spårbarhet av farligt avfall i en digital lösning
- Information avseende transporter av anmälningsskyldigt gränsöverskridande avfall ska i samband med transporten registreras i en digital lösning
- Information avseende transporter av informationspliktigt gränsöverskridande avfall ska årligen registreras i en digital lösning

Störst förändring är avseende spårbarhet. Nuläget är att det saknas ett realiserat systemstöd för spårbarhet av farligt avfall.

Avseende statistik är målet att uppnå en förbättring genom att samla in avfallsinformation i strukturerad form (fördefinierade maskinellt läsbara formulär) från ett större antal uppgiftslämnare (aktörer), vilket ger ett bredare underlag med färre felkällor samt möjlighet till en mer automatiserad behandling och analys.

4.2. *Processer och informationsutbyten*

Nedanstående bild, som baseras på nulägesanalysen, påvisar vilka befintliga och nya informationsflöden som den tänkta lösningen ska kunna hantera för att stödja den utökade spårbarheten. I bilden representeras den digitala lösningen av en ”ruta” benämnd DL. Den framtida lösningen kommer att bestå av flera olika samverkande system.

4.2.1. *Spårbarhet för farligt avfall*

För att uppnå spårbarhet för farligt avfall ska ett antal informationsutbyten genomföras i samband med transport. De åskådliggörs av blå numrerade pilar i figuren nedan.

1. Vid transport av farligt avfall ska verksamheten där transporten startar (gäller verksamhet där avfall uppstått alternativt behandlats eller förvarats, A, B, C, eller U-verksamhet) lämna information om transport och transportör i DL. Detta ska ske innan transporten påbörjats.
2. Transporten ges ett ID.
3. Det finns ett behov av att transportören rapporterar tidpunkten för transporten i samband med avfärd (streckad) för att uppnå spårbarhet i nära realtid.
4. Då transporten ankommer till mottagande anläggning överlämnar transportören ID till mottagaren.
5. Mottagaren kvitterar och ev. kompletterar/korrigerar uppgifter om leveransen i DL etc.
6. Inom lagastadgat antal dagar ska mottagaren detaljera uppgifter om mottaget avfall, och ange behandlingskoder.

Import och export av avfall ska rapporteras på samma sätt som förut men utökas med krav att rapporteringen ska ske elektroniskt i DL så att också denna rapportering kan ingå i automatiserade sammanställningar.

Tillsynsmyndigheter på regional och nationell nivå ska kunna hämta information om enskilda transporter och aggregerat data i DL (grönt i bilden).

4.2.2. *Årlig rapportering*

Utöver den momentana rapporteringen av transporter ovan ska verksamheter årligen rapportera uppkommet och behandlat avfall enligt följande (illustrerat med röda pilar i bilden):

- A, B, eller C-verksamhet som i den egna verksamheten behandlar eget farligt avfall och/eller icke-farligt avfall ska rapportera mängder, avfallskoder och behandlingskoder i DL.
- Den verksamhetsutövare (A, B, C-verksamhet, handlare eller mäklare) som sänder icke-farligt avfall till en annan verksamhet ska rapportera mängder, avfallskoder, samt uppgift om mottagare till DL.
- Den verksamhetsutövare (A, B, eller C-verksamhet) som tar emot icke-farligt avfall ska rapportera mängder, avfallskoder och behandlingskoder i DL.
- Den verksamhetsutövare som importerar och/eller exporterar informationspliktigt avfall ska årligen lämna en sammanställning med mängder, avfallskoder och behandlingskoder (Basel-koder) i DL.

- A- och B-verksamheter ska årligen lämna miljörapport på samma sätt som tidigare där avfallsrapportering ingår som en del i en mer omfattande (strukturerad) rapportering.

För att undvika dubbel rapportering förutsätts att respektive verksamhet får tillgång till tidigare rapporterat data inklusive import- och exportrapportering, så att de har möjlighet att komplettera och bekräfta redan lämnade uppgifter vid årlig rapportering.

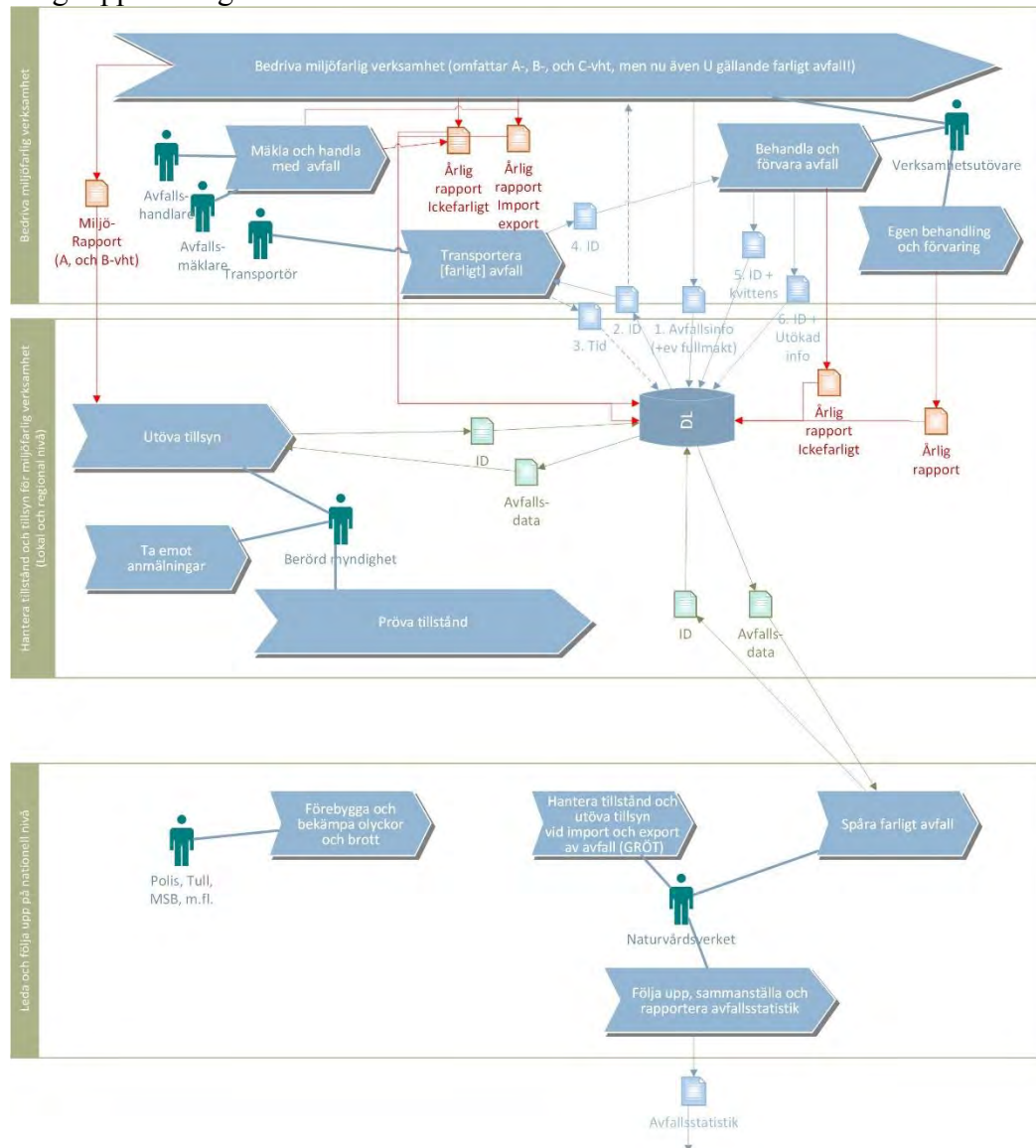

Bild 13: Övergripande verksamhetsprocesser (önskat läge)

4.3. Teknikförmågor, flöden och informationsbehov

I analysen har vi identifierat det som är generella tekniska förmågor, översiktliga flöden och huvudsakliga informationsmängder. För mer detaljerad information i enlighet med Naturvårdsverkets förmådekatalog, se bilaga 0.

Översiktlig beskrivning:

Teknikförmågor:

- **Användargränssnitt** med koppling till identitets- och behörighetssystem för att bl.a. kunna hantera sekretessbelagd information samt att stödja kravet på ”en information en gång”.
- **Publicering** avser webbplatser som tillgängliggör avfallsstatistik till allmänheten och övriga intressenter
- **Rapportering** avser funktionellt stöd för framtagande av rapporter och/eller genomförande av rapportering till ex. EU. Alltså rapportering *ut* från Naturvårdsverket
- **Identitet och behörighet** avser funktionalitet för skyddet av information i enlighet med sekretess- och informationssäkerhetskrav.
- **Meddelandeväxel** avser funktionalitet för effektivt informationsutbyte (maskin till maskin)
- **Formulärhantering** avser inrapportering/insamling av information från aktörer
- **Dataladdning (ETL)** avser funktionalitet för automatiserad bearbetning av inrapporterad och insamlad information för lagring i ett datavaruhus.

Flöden:

- **Hantera informationsinsamling** avser beskrivning av vilka aktörer som ska leverera vilken information via vilka teknikförmågor
- **Ge tillgång** till data (spårbarhetsinformation och avfallsstatistik) avser vilka aktörer som ska få tillgång till insamlad information i enlighet med sekretesskrav
- **Stödja gränsöverskridande transporter** avser vidareutvecklandet och samordningen med dagens NTS lösning. Syftar till att nå målet en kanal för verksamhetsutövaren.
- **Stödja tillsyn** avser att förbättra underlag till samt planering av tillsyn
- **Stödja statistikframställning** avser möjligheten att genom automation summera transaktionsbaserad information och övrig insamlad information till statistik
- **Stödja rapportering** avser möjligheten att genom automation framställa återkommande rapporteringsunderlag

Informationsbehov:

- **Tillstånd** avser nationellt tillgängligt register för olika aktörers tillstånd att bedriva miljöfarlig verksamhet
- **Tillstånd** avser nationellt tillgänglig förteckning över anmälningar och tillstånd för transporter
- **Anläggningar** - avser ett nationellt tillgängligt register för identifiera anläggningar (verksamhet)
- **Kodlistor** avser listor för till exempel nationella avfallstyper¹⁷, EU koder, BASEL koder samt andra viktiga koder (i sammanhanget)

¹⁷ Enligt bilaga 4 avfallsförordningen (2011:927)

- **Transaktioner** avser nationellt register över all insamlad information (meddelanden) som alla verksamhetsutövare och transportörer ska skicka in/inrapportera i den kommande digitala lösningen.
- **Aktörsregister** avser samtliga verksamhetsutövare, transportörer, handlare, mäklare och behandlare som aktivt förekommer i den digitala lösningen
- **Nationellt (-a) bolagsregister** avser Bolagsverkets register samt andra Europeiska länders motsvarigheter för att validera/uppdatera aktörsregistrets innehåll.

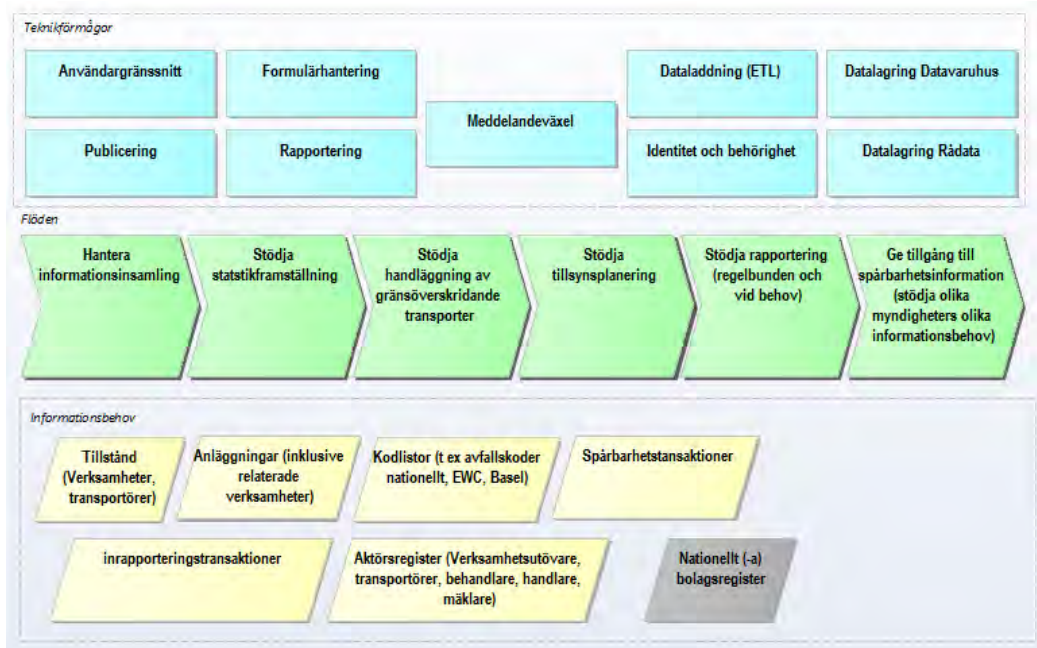

Bild 14: Teknikförmågor, flöden och informationsbehov

5. Lösningförslag

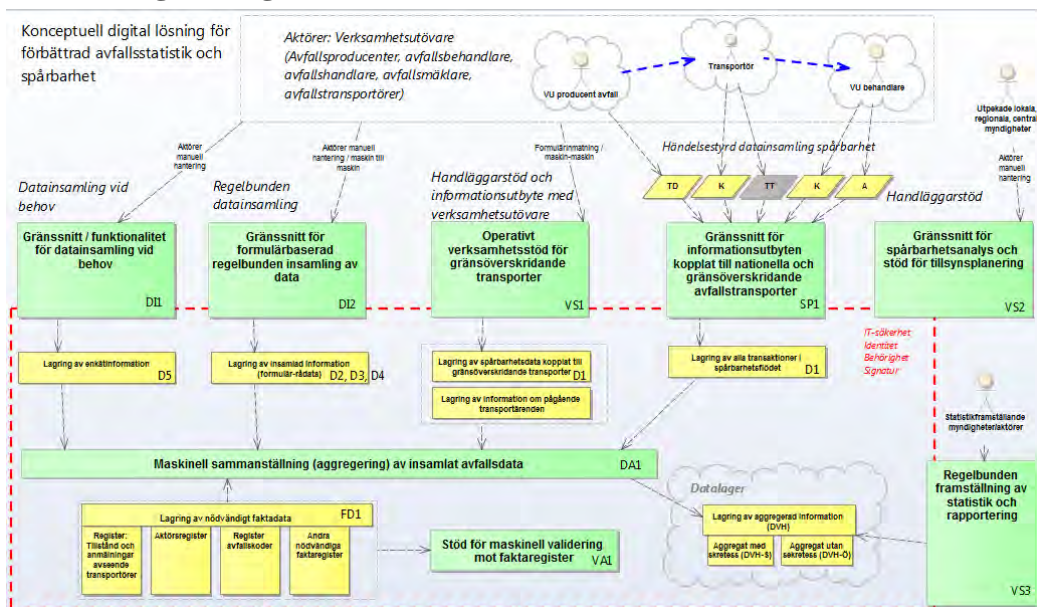

Bild 15: Funktionella block i den digitala lösningen

5.1. Semantiskt perspektiv

Det semantiska perspektivet beskriver vilken information som berörs av lösningen och vilken innebörd olika begrepp har i sammanhanget. För att belysa detta har en informationsmodell och vidhängande begreppslista tagits fram. Se bilaga 7.1. Lösningen måste försörjas med information från olika håll, vilket belyses nedan.

5.1.1. Information om enskilda transporter för spårbarhet

Den information som ska lämnas vid en transport av farligt avfall ska innehålla information om verksamheten och platsen där avfallet lämnats för borttransport, avfallsslag och avfallsmängd, transportör, mottagare, och hur avfallet behandlas. Den här typen av information insamlas idag av Naturvårdsverket gällande import och export av avfall men behöver nu insamlas även för nationella transporter. Under pågående transport kan information om enskilda transporter av farligt avfall vara känslig, eftersom det är möjligt att orsaka stor skada genom sabotage. I efterhand, och i aggregerad form är information om genomförda transporter inte lika känslig.

5.1.2. Årlig rapportering

Den årliga rapportering som sker idag utförs av A-, och B-verksamheter. Det ska vara möjligt att låta alla berörda verksamhetsutövare lämna årlig rapport som bl.a. baseras på den information om transporter som lämnats under året på liknande sätt.

5.1.3. Använda information om enskilda transporter för statistikändamål

Den information som insamlats för att kunna utföra tillsyn behöver även kunna användas av Naturvårdsverket för statistikändamål.

5.1.4. Tillgång till information om transportörer och deras tillstånd

För att identifiera transportörer och genomföra kontroller mot tillståndsvillkor behövs tillgång till dessa tillstånd. Länsstyrelserna utfärdar tillstånd för transportörer av farligt avfall och i vissa fall även icke farligt avfall. Idag har varje länsstyrelse information om tillstånd i sitt eget ärendehanteringssystem. Länsstyrelsernas ärendehanteringssystem är samlokaliserade i samma IT-system men logiskt och behörighetsmässigt åtskilda. Vissa länsstyrelser publicerar information om tillstånd för transportörer i ett dokument idag. Den digitala lösningen förutsätter en gemensam öppen databas för att ge allmänhet och företag tillgång till information om vem som har tillstånd att transportera avfall. Den ska gälla hela landet. Den relevanta informationen finns i strukturerad form. Denna information skulle i stora drag uppfylla de behov som finns i lösningsförslaget.

Utöver detta finns behov att kunna hantera utländska transportörer som inte har svenska organisationsnummer. Lämpligen bör dessa ange motsvarande identifikation från hemlandet vid tillståndsansökan samt landskod, vilket inte sker idag. Detta är krav som bör ställas.

Om en transportör identifierar sig med namn och organisationsnummer (eller motsvarande för utländska företag) vid första anmälan av transport av farligt

avfall kan denne kopplas till tidigare känd information om den verksamhet som bedrivs.

5.1.5. Tillgång till uppgifter om tillståndspliktiga verksamheter

Alla tillståndspliktiga verksamheter A-, och B-verksamheter finns registrerade i SMP. Där finns uppgifter som kan identifiera verksamhetsutövaren, geografisk position för aktuell anläggning (fastighetsnummer och adress) samt information om verksamheter och verksamhetskoder. Mer detaljerade uppgifter finns i Länsstyrelsens system (t.ex. koordinater för anläggningens geografiska position). De administrativa uppgifter om A-, och B-verksamheter som finns registrerade idag räcker för att uppfylla behoven. Däremot finns inte strukturerade uppgifter om tillståndet och dess villkor. Detta behöver kompletteras i den digitala lösningen om den ska ge avsändande part möjlighet att kontrollera om en mottagare uppfyller de krav som ställs.

5.1.6. Tillgång till uppgifter om icke tillståndspliktiga verksamheter

I den digitala lösningen (DL) ska aktörer initialt anmäla sig och lämna de administrativa uppgifter som krävs. Därigenom kommer DL att samla uppgifter om alla aktörer (egen registrering) som deltar i flödena. Dessa uppgifter bör man validera mot Bolagsverket. DL kommer inte att ha en fullständig bild av vilka som borde vara uppgiftslämnare i systemet.

5.2. Organisatoriskt perspektiv

Den föreslagna lösningen förutsätts stödja tre processer som berör nationell, regional och lokal nivå.

Processer:

- Tillsyn i nära realtid för transporter av farligt avfall (ny)
- Tillsyn och uppföljning årligen
- Statistik

5.2.1. Tillsyn i realtid för transporter av farligt avfall

Idag sker tillsyn i realtid främst genom att Tull, Polis och andra myndigheter gör rutinkontroller. Detta sker ofta ad hoc och har IT-stöd enbart vid gränsöverskridande transporter. Gränsöverskridande transporter av farligt, och i några fall icke farligt, avfall är kända hos myndigheterna före eller i samband med att de genomförs. Transportdokument ska upprättas och följa med nationella transporter av farligt avfall och lämnas enbart till myndigheter om de efterfrågas.

Den föreslagna lösningen erbjuder IT-stöd för att kunna rikta kontroller mot enskilda transporter av farligt avfall då de pågår och mot områden där det bedöms vara mest intressant. Lösningen bygger på att enskilda transporter av farligt avfall inom landet rapporteras i ett IT-system före eller i samband med att de inleds.

5.2.2. Tillsyn och uppföljning årligen

Årlig rapportering från verksamheter ger ett underlag för tillsynsmyndigheter att följa upp utfall mot villkor i verksamheternas tillstånd. Idag sker årlig

rapportering av allt avfall från A- och B-verksamheter till Länsstyrelserna i form av Miljörapporter. Övriga verksamheter har anteckningsskyldighet för farligt avfall. Anteckningarna finns hos respektive verksamhet och måste begäras in av någon myndighet för att kunna användas i tillsyn och uppföljning. Anteckningarna och miljörapporterna är i ostrukturerat dokumentformat, vilket inte medger maskinell bearbetning.

Lösningen ska medge att fler än A- och B-verksamheter kan rapportera årligen. Vilka grupper som berörs, och i vilken takt rapporteringsskyldigheten utökas är ännu inte fastställt, men påverkar lösningens utformning i ganska liten grad. Rapporteringen ska ske i strukturerat format, så att data kan bearbetas maskinellt och ligga till grund för uppföljning och vidare statistisk bearbetning utan föregående handpåläggning.

De data gällande transporter av farligt avfall som redan har samlats in i realtidslösningen ska kunna hämtas vid årlig rapportering, och ligga till grund för den årliga rapporteringen.

5.2.3. *Statistik*

Idag används miljörapporter från A- och B-verksamheter för statistik efter handpåläggning. Data inhämtas via enkäter som bygger på statistiska urval för de verksamheter som inte rapporterar. Utöver detta finns kommunernas rapportering gällande hushållsavfall, samt producentansvarets rapportering. I statistiken finns idag ingen direkt koppling mellan uppkommet och behandlat avfall. De mäts separat på varsitt håll.

Den årliga rapporteringen i den nya lösningen kommer att vara strukturerad och gälla fler verksamheter vilket ger ett statistiskt underlag med högre kvalitet. För farligt avfall kommer statistiken att få en koppling mellan uppkommet och behandlat avfall, genom att transport mellan plats där det uppkommit och mottagare (behandlare (inkl. bortskaffare) eller mellanlager) av avfall rapporteras.

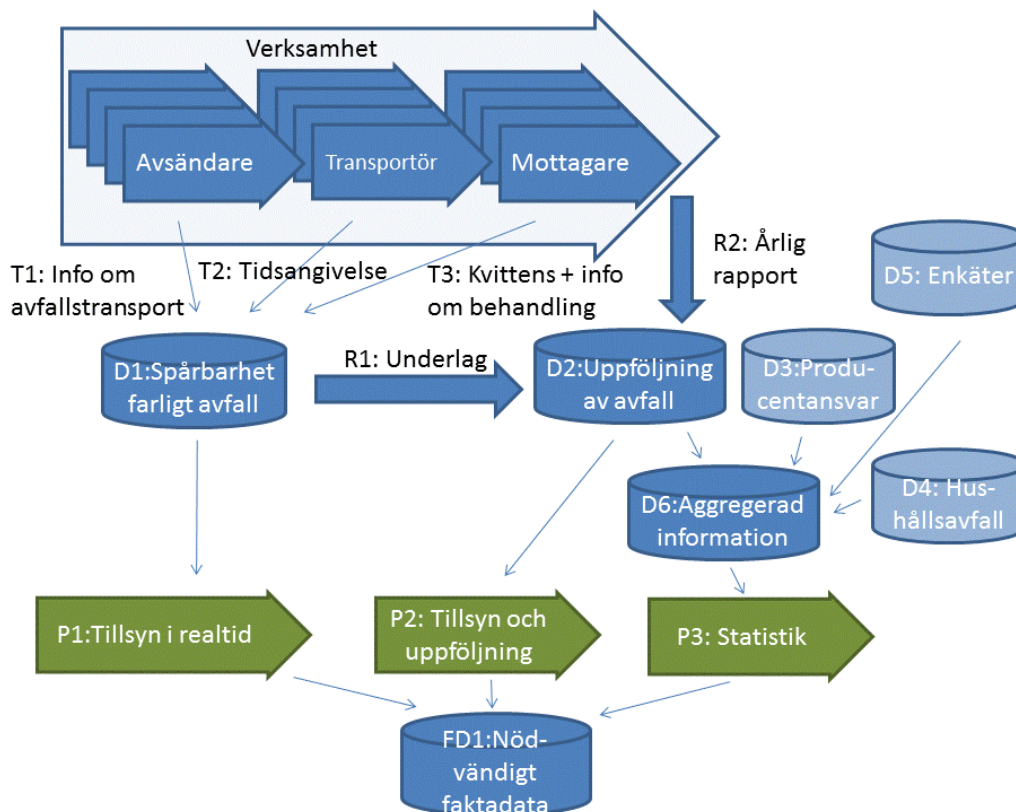

Bild 16: Informationsutbyten i lösningen

5.2.4. Informationsförsörjning

Transporter av farligt avfall rapporteras i spårbarhetssystemet i samband med att de genomförs. Avsändare, transportör och mottagare deltar i informationsflödet. Sammantaget kommer informationen om en transport av farligt avfall att innehålla information om verksamheten och platsen där avfallet uppkommit, avfallsslag och avfallsmängd, transportör, mottagare, och hur avfallet behandlas. En sammanställning av gjorda transporter utgör en bra grund till avsändande och mottagande verksameters årliga rapportering av avfall om den kompletteras med uppgift om eventuell egen lagring och behandling av farligt avfall samt motsvarande information om allt icke farligt avfall. För farligt avfall uppnås spårbarhet från uppkomst till behandling, åtminstone i ett steg. Spårbarheten förloras delvis om hantering av avfall sker i flera steg.

5.3. Tekniskt perspektiv

Det tekniska perspektivet för Digital Lösning (benämns vidare som DL) beskrivs i detta avsnitt. Lösningen är beskriven på konceptuell nivå d.v.s. lösningen beskrivs omväxlande med diagram och löptext ur för att en ökad förståelse för lösningens helhet ska kunna uppnås.

5.3.1. Viktiga designkriterier för DL

Viktiga kriterier i designen av DL är:

- Modularitet
- Konfigurerbarhet (bra stöd för förändringar)
- Återanvändbarhet

- Serviceorientering
- Säkerhet
- Köp före bygg

5.3.1.1 Modularitet

Vi ser att DL behöver delas upp i olika funktionella block, moduler, som fokuserat löser olika deluppgifter som naturligt ingår i det flöde som DL behöver stödja. Genom modularitet kan också olika ansvar fördelas mellan olika myndigheter och kopplas till enskilda moduler. Trots att modularitet är ett viktigt kriterium så är det av vikt att en framtida eventuell realisering hålls ihop så att funktionalitet utvecklas ”i takt” och därmed snabbt kan tas i bruk istället för att enskilda moduler ges hög funktionalitet som inte kan tas i bruk innan andra moduler ”hunnit ikapp”.

5.3.1.2 Konfigurerbarhet

DL behöver vara konfigurerbar, det är sannolikt att antalet uppgiftslämnare kommer att öka över tid och att mängden uppgifter som samlas in också kommer att öka, det är då lämpligt att lösningen byggs så att utökning av kapacitet och tillägg av informationselement kan ske genom konfiguration i så hög grad som möjligt

5.3.1.3 Återanvändbarhet

Eftersom en stor del av DL utgörs av funktionalitet för standardiserad informationsinsamling, bearbetning, aggregering så finns en stor potential att antingen återanvända redan existerande lösningar eller att med DL införa moderna återanvändbara komponenter som sedan kan återanvändas för andra informationsförsörjningsflöden (vanliga på t.ex. Naturvårdsverket).

5.3.1.4 Serviceorientering

DL bör realiseras enligt ett serviceorienterat tänk. De olika förmågor som refereras till i lösningen kan i flera fall realiseras som gemensamma återbrukbara IT-komponenter som de olika gränssnitten återbrukar. Återbruk av gemensamma centrala komponenter sänker den totala utvecklings- och förvaltningskostnaden, skapar enhetlighet, enkelhet samt reducerar total komplexitet. Serviceorientering innebär också att olika verksamheter delar på funktionaliteten hos realiserade it-komponenter, separationen mellan verksamheter sker istället genom behörighetsstyrning till de uppgifter som hanteras i DL.

5.3.1.5 Säkerhet

I och med EU:s Dataskyddsförordning har frågor kring säkerhet, sekretess, skydd av personuppgifter o.s.v. aktualiserats. En väsentlig del av information som behöver samlas in via föreslagen DL är känslig och behöver skyddas, vilket innebär att DL måste klara av i så hög grad som möjligt och med automation hantera identiteter och behörigheter på ett sådant sätt att DL uppfattas som säker och trovärdig. Det är önskvärt att alla uppgiftslämnare i så hög grad som möjligt

själva kan administrera sina identiteter och behörigheter samtidigt som de behöver ansluta sig till tillgängliga nationella lösningar för tillförlitlig signering (autenticitet) i samband med uppgiftslämnande etc.

5.3.1.6 *Köp före bygg*

Lösningen förespråkar att köpta programprodukter/öppen källkod framför egenutveckling. DL uppvisar inget behov av unik specialisering som vinner på egenutveckling, snarare tvärtom, DL vinner på att byggas upp av standardiserade, konfigurerbara standardprodukter för t.ex. informationsinsamling (formulär/API: er), bearbetning (s.k. ETL), aggregering, genom enklare återbruk, snabbare realisering och ökad enhetlighet.

5.3.2. *Allmän beskrivning digital lösning*

Bild 13 (i inledningen till avsnittet lösningsförslag) är tänkt att ge en visuell översikt över föreslagen lösning och utgöra underlag till att resonera kring och förstå lösningens egenskaper och "tänk".

Föreslagen lösning är uppdelad i olika funktionella block, där varje block syftar till att stödja olika specifika behov. Varje block bygger på ett antal tekniska förmågor, som i sin tur fångar mer fingranulära behov.

Lösningen är tänkt att vara en teknisk plattform där tekniska förmågor realiserats så att dessa kan återanvändas av olika myndigheter (kommunala, regionala, statliga) för likvärdiga funktioner, informationen som hanteras separeras via strikt behörighetshantering så att olika myndigheter endast får tillgång till de uppgifter/informationsmängder som de har lagt in/har rätt att se beroende på typ av verksamhet. Med denna lösning kan realiseringen drivas effektivt av en central myndighet och tillhandahålla funktionalitet för teknisk bearbetning och lagring (och återanvända redan etablerad funktionalitet) till andra myndigheter med bibehållen sekretess där så krävs.

Det ska poängteras att all funktionalitet och all information som samlas in, skickas mellan de funktionella blocken, aggregeras och lagras i datavaruhuset är tillgängliga via behörighetsstyrd åtkomst för återbruk genom vilket funktionellt block som helst där så, och endast om, aktuell författningen tillåter,

5.3.3. *Beskrivning DL funktionella block*

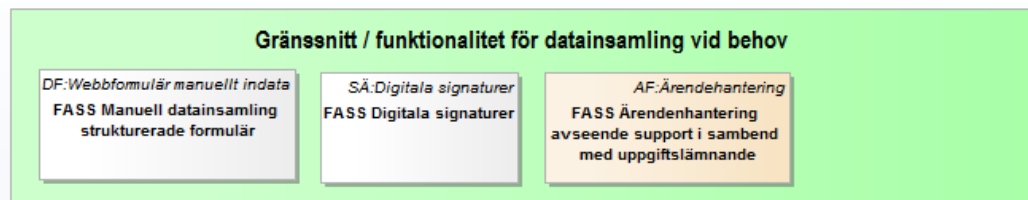
Bild 13 (i inledningen till avsnittet lösningsförslag) som visar den konceptuella lösningens olika byggblock, beskrivs här mer i detalj. De olika funktionella block som utgör DL beskrivs inklusive huvudsaklig information (uppgifter) som relaterar till del olika funktionella blocken.

5.3.3.1 *Gränssnitt/funktionalitet för datainsamling vid behov (Bild 15 - DII)*

Manuell insamling av information via ett grafiskt gränssnitt av typen kompletteringar, enkäter, engångs frågeformulär, annat statistiskt underlag för att stödja framställning av avfallsstatistik.

Tekniska förmågor:

- Digital insamling av information i strukturerad form via ett användargränssnitt i vilket användare först loggar in och sedan registrerar/väljer information/data/värden manuellt samt sedan signerar/skickar in för vidare bearbetning.
- Möjlighet att signera registrerade uppgifter för tillförlitlig uppgiftslämning
- Enkel ärendehantering (med diarieförmåga) för att kunna hantera supportärenden kopplat till uppgiftslämnandet

Ställningstagandet är att möjligheten att samla in information via maskin till maskingränssnitt inte är. Enstaka insamlingsaktiviteter är sådana som människor, och inte maskiner, behöver besvara manuellt.

Den unika funktionaliteten utgörs av möjligheten att snabbt (flexibelt) designa och sätta formulär för strukturerad inmatning i produktion som med enkelhet och tillgänglighet sedan tillåter användare att registrerade efterfrågade uppgifter.

I nuläget utförs denna typ av uppgift via SMED som utför arbetet i egna tekniska lösningen, i en framtid kan det förfaringssättet behöva ses över.

Om insamlad information (Bild 15 - D5)

Den information (de uppgifter) som insamlas via funktionen lagras som separata "dataset" i tillhörande lagringsyta (register). Insamlad information kompletteras med lämpligt metadata för att maskinellt kunna identifiera vilket strukturerat formulär som använts, vem uppgiftslämnaren är (organisation, e-identitet mm) och vilken myndighet som äger informationen. Den myndighet som är ansvarig för uppgiftsinsamlingen och därmed ägare av informationen ges behörighetsstyrt tillträde för manuell och maskinell bearbetning.

5.3.3.2 Gränssnitt för formulärbaserad regelbunden insamling av data

Komponenten representerar ett gränssnitt där aktörer med rapporteringskrav loggar in och lämnar uppgifter i enlighet med de krav som gäller. I vissa sammanhang kan tidigare uppgifter i (t.ex. från spårbarhetstransaktioner) aggregerad form hämtas från DL (Bild 15 - DVH-S) och presenteras i uppgiftlämnarformuläret så att uppgiftslämnare ges möjlighet att korrigera totalerna för perioden. Komponentens exponerar också öppna tekniska gränssnitt mot vilka verksamhetsutövare kan koppla egna tekniska system så att uppgiftslämnarskyldigheten kan automatiseras och därmed effektiviseras verksamhetsutövarens administration av uppgiftslämnandet.

Uppgifterna lämnas i strukturerad form och några exempel på lämnade uppgifter kan vara:

- Årlig rapport om ett års totala avfallsmängder uppdelat per avfallskod enligt avfallsförordningen
- Årlig rapport om avfallsmängder uppdelat per avfallskod som kompletterar de avfallsmängder som kan sammanställas från spårbarhetssystemet
- Annan årlig/återkommande rapportering som rör avfall

Tekniska förmågor:

- Digital insamling av information i strukturerad form via ett användargränssnitt i vilket användare först loggar in och sedan registrerar/väljer information/data/värden manuellt och sedan signerar/skickar in för vidare bearbetning
- Autentisering och auktorisation av användare som återanvänder användaridentiteter utfärdade via andra myndigheter eller organisationer samt identiteter från större (etablerade) sociala medier som registreras i funktionen och därmed knyts till en verksamhetsutövare
- Digital insamling av information i strukturerad form via ett tekniskt gränssnitt (API) som accepterar information med samma struktur som hanteras via användargränssnittet, det tekniska gränssnittet ska också validera de uppgifter som skickas in samt returnera eventuella fel (standardiserad felhanteringsstruktur) till det tekniska system som är i färd med att skicka in uppgifter
- Administration (skapa/ändra/uppdatera/avveckla/låsa) av alla de strukturerade formulär som definierats för att svara mot förväntad informationsinsamling/inrapportering
- Enkel ärendehantering (med diarieförmåga) för att kunna hantera supportärenden kopplat till uppgiftslämnandet

I nuläget görs denna form av uppgiftsinsamling via Svenska miljörapporteringsportalen (SMP) men i ostrukturerad form vilket inte är förenligt med tänkta framtida lösning.

Om insamlad information (Bild 15 - D2, D3, D4)

Den information (de uppgifter) som insamlas via funktionen lagras som separata ”dataset” i tillhörande lagringsyta(register). Insamlad information kompletteras med lämpligt metadata för att maskinellt kunna identifiera vilket strukturerat formulär som använts, vem uppgiftslämnaren är (organisation, e-identitet mm) och vilken myndighet som äger informationen. Den myndighet som är ansvarig för uppgiftsinsamlingen och därmed ägare av informationen ges behörighetsstyrt tillträde för manuell och maskinell bearbetning.

5.3.3.3 Operativt verksamhetsstöd för gränsöverskridande transporter

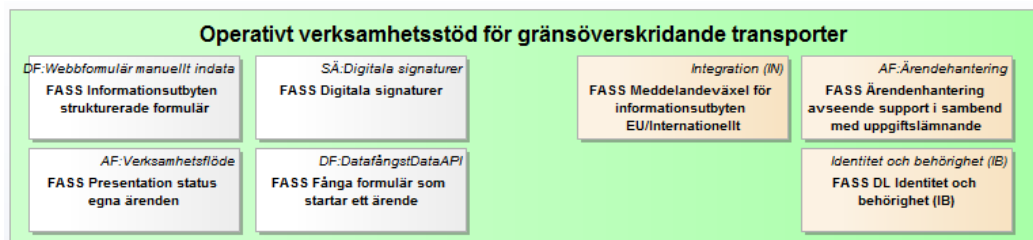
Komponenten representerar dels ett grafiskt gränssnitt och dels ett tekniskt gränssnitt där båda gränssnittstyperna har funktionalitet att stödja det operativa informationsutbytet mellan verksamhetsutövare och handläggare. Informationsutbytet avser alla administrativa handlingar kopplat till gränsöverskridande transporter t.ex.

- Söka tillstånd för gränsöverskridande transporter och tillhörande korrespondens
- Upprätta de handlingar som krävs enligt författning inför varje enskild transport
- Föransöka om att genomföra en transport
- Se status för pågående ärenden

Meddelanden som är mer realtidsnära såsom kvittenser och avvikelser i direkt samband med en transport är tänkt att hanteras via gränssnittet för mer realtidsnära informationsutbyten (SP1).

Tekniska förmågor som funktionen omfattar:

- Grafiskt (webbaserat) gränssnitt med inloggning, behörighetshantering och för att hantera informationsutbyten med de verksamhetsutövare som inte har tillgång ett eget tekniskt system som kan utbyta information via det tekniska gränssnittet.
- Tekniskt gränssnitt som stöder samma informationsutbyte som det grafiska gränssnittet, men mot vilket verksamhetsutövare kan ansluta eget tekniskt system så att handläggare hos verksamhetsutövare kan arbeta i eget system fullt ut.
(Enklare, ingen dubbelregistrering av uppgifter etc.)
- Meddelandeväxel för automatiserade informationsutbyten med andra länders motsvarande lösningar för gränsöverskridande transporter
- Integration mot ansvarig myndighets system för handläggning (ärendehanteringssystem).
- Inloggning, behörighet och elektroniska signaturer
Stöd för federerad inloggning
- Enkel ärendehantering (med diarieförmåga) för att kunna hantera supportärenden kopplat till uppgiftslämnandet

Om insamlad information (Bild 15 - D1)

Informationen i systemet är både av administrativ karaktär (tillstånd för gränsöverskridande transporter etc.) och mer transaktionsnära (föransökan av kommande transport etc.). Mer realtidsnära information kommer att samlas in gränssnittet för informationsutbyten kopplat till nationella och

gränsöverskridande transporter såsom transportkvittenser och eventuella avvikelser.

Denna lagring avser data som lagras transaktion per transaktion (alltså ej i aggregerad form), det förväntas att transporterat avfall finns angivet i avfallsmängder i enlighet med avfallsförordningen och andra nödvändiga avfallskoder (Basel-koder t.ex.)

Utöver transaktionsbaserad information lagras också ärendeorienterad information för att stödja användarnas möjlighet att ta del av status för pågående ärenden, och öka tillgängligheten till denna typ av information (kräver då inte tillgång i realtid till ansvarigmyndighets handläggningssystem).

5.3.3.4 Gränssnitt för informationsutbyten kopplat till nationella och gränsöverskridande avfallstransporter

Komponenten representerar en informationsinsamling som kan ske via standardiserade och strukturerade ”formulär” via antingen ett grafiskt webbgränssnitt eller ett motsvarande tekniskt gränssnitt. Den information som samlas in är i huvudsak realtidsnära och är av typen kvittenser, avvikelser. Det viktigaste undantaget ”transportdokument” för nationella avfallstransporter (farligt avfall). Exakt specifikation över vilka formulär och deras exakta informationsinnehåll är kvar att specificeras i fördjupad förstudie.

Det ska vara möjligt för uppgiftslämnande aktörer att logga in och i enkel form t.ex. listor, få ta del av deras respektive inlämnade uppgifter och även ta del av enklare sammanställd information.

Lista nedan utgör exempel på formulär (uppgiftssamling) som är tänkta att inhämtas i anslutning till avfallstransporter av farligt avfall, antalet informationspaket i listan kan komma att ändras i senare arbete.

- Transportdokument (nationella transporter)
- Kvittens, transport påbörjad (nationella och gränsöverskridande transporter)
- Transport transaktion (TT), regelbunden under transport, position (möjlig framtida utveckling).
- Kvittens, mottagen transport (nationella transporter, gränsöverskridande transporter då mottagare är i Sverige)
- Avvikelse, mottagen transport kontrollerad leverans (nationella transporter, gränsöverskridande transporter då mottagare är i Sverige)

Tekniska förmågor som funktionen omfattar:

- Grafiskt (webbaserat) gränssnitt med inloggning, behörighetshantering och för att hantera informationsutbyten med de verksamhetsutövare som inte har tillgång ett eget tekniskt system som kan utbyta information via det tekniska gränssnittet.
- Tekniskt gränssnitt som stöder samma informationsutbyte som det grafiska gränssnittet, men mot vilket verksamhetsutövare kan ansluta eget tekniskt

system så att handläggare hos verksamhetsutövare kan arbeta i eget system fullt ut.

- Meddelandeväxel för effektiv/standardiserad hantering av information via tekniska gränssnitt
- Inloggning, behörighet och elektroniska signaturer
Stöd för federerad inloggning
- Enkel ärendehantering (med diarieförmåga) för att kunna hantera supportärenden kopplat till uppgiftslämnandet

Om insamlad information (D1)

Informationen som samlas in lagras som rådata i en transaktionsstruktur med tillhörande metadata kopplad till varje transaktion, maskinell bearbetning/aggregering/sammanställning av information (insamlade uppgifter) hanteras sedan av annan funktionalitet (DA1).

Informationen är också (i sin obearbetade form) tänkt att användas för att spåra enskilda transporter, transportörer, verksamhetsutövare etc.

5.3.3.5 Maskinell sammanställning av insamlad information (uppgifter)

Denna funktionalitet utgör en central funktion i DL, på regelbunden basis (regelbundenheten kan variera beroende på vilken sammanställning som avses) bearbetas insamlade uppgifter maskinellt. Varje enskild sammanställning har i princip sin egen bearbetningsprocess med tillhörande regelverk avseende sammanställningen (vilka dimensioner sammanställningen ska ha, vilken granularitet som önskas, vilka filteringsregler som gäller o.s.v.).

Resultatet av varje bearbetning skapar/uppdaterar ett eller flera aggregat där varje aggregat har en utpekad nytta/avsikt. T.ex. kan sammanställningar vara per uppgiftslämnare så att denna kan ta del av sådan sammanställning.

T.ex. skulle sammanställningar kunna vara:

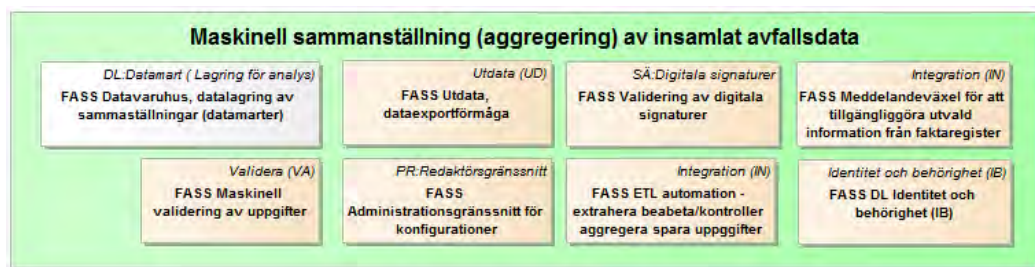
En sammanställning per uppgiftslämnare, och totalt för nationen, totalt för regioner (landsdel, län, kommun).

- Tidsdimension (dag, vecka, månad, år)
- Faktadimension (mängd totalt och per avfallskod enligt avfallsförordningen)
- Faktadimension (mängd per aktör, totalt och per avfallskod)

Sammanställningar per uppgiftslämnare blir känsliga och behöver skyddas medan sammanställningar per region (där inte enskilda uppgiftslämnare namnges eller kan härledas) kan anses vara öppna/publika.

Tekniska förmågor som funktioner omfattar

- ETL (Extraktion, Transformation, Laddning), teknisk produkt som via konfiguration sedan med automation kan extrahera insamlat rådata, validera, komplettera/transformera (tvätta) insamlade uppgifter, transformera – aggregera data och slutligen lagra (ladda) datamarter/tabeller etc. så att önskad sammanställning erhålls.
- Integrationsförmåga
Förmåga att tillgängligt, tillförlitligt och säkert exponera sammanställningar via tekniska gränssnitt
- Förmåga att exportera sammanställningar i olika dataformat som kan väljas (förutbestämda format) av datakonsumenten
- Grafiskt gränssnitt för administration av konfigurationer, kontroll av pågåendebearbetningar och hantering av eventuella avvikelser hos insamlade uppgifter (felhantering)

Om sammanställd information

Komponenten är tänkt att ansluta mot övriga komponenters datalagring (Bild 15 - DI1, DI2, VS1, SP1) och extrahera, bearbeta och sammanställa deras insamlade rådata. Resulterande aggregat/sammanställningar (datamarter) lagras i separat datavaruhus. Datavaruhusets lagring delas upp i två delar, ett skyddat lager där sekretess råder och öppet lager där ingen sekretess behöver tillämpas.

Varje enskild bearbetning/sammanställning behöver informationsklassas separat så att rätt skydds nivå tillämpas.

5.3.3.6 Gränssnitt för spårbarhetsanalys och stöd för tillsynsplanering

Komponenten är tänkt att ge möjlighet till sökning, korrelering och enklare analys av allt transaktionsdata (rådata) som samlats in via gränssnitten i DL. Tanken är att myndigheter ska kunna ges tillgång till informationen för att beivra överträdelser och misstänkta brott.

Komponenten är också tänkt att vara ett stöd för tillsynsmyndigheter i sin planering av tillsyn eller som komplement till existerande verktyg. Via anpassade sammanställningar för tillsynsobjekt ska insamlad information per automatik kunna sammanställas för att underlätta (välja lämpliga objekt för

tillsyn) planering av tillsyn, etc. Andra sammanställningar skulle kunna vara behjälpliga vid tillsynsbesök som faktaunderlag.

Exakt utformning av sammanställningar behöver specificeras i den fördjupade förstudien.

Denna komponent bedöms behöva en del egenutveckling då mycket fokus ligger på just användargränssnittet och möjligheten till analys och korrelering av insamlade uppgifter.

Tekniska förmågor som funktioner minst omfattar

- Avancerad sökfunktion mot ”rådata” för att kunna lista händelseförlopp kopplat till enskild transport, enskild aktör, utvalda avfallskoder, datum etc.
- Förmåga att extrahera dataurval i olika (specifiserade dataformat)
- Förmåga att presentera (visualisera) sammanställd information i grafer, listor, mm.

Om komponentens information

I princip lagrar komponenten ingen egen information utan återanvänder andra komponenters insamlade information samt DA1-sammanställd information. Av prestandaskäl kan det vara intressant att komponenten skapar sökbara index av insamlad information. Det kvarstår att definiera i fördjupad analys.

5.3.3.7 Regelbunden sammanställning av statistik och rapportering

Komponenten avser att vara ett stöd vid sammanställning av statistik och för rapportering. Komponentens är tänkt att tillhandahålla ett grafiskt gränssnitt som ger möjlighet att t.ex.

- Extrahera utvalt data vid behov i valbart format.
- Vid behov, ta fram rapporter med hjälp av standardiserade rapportverktyg (i huvudsak rapporter avseende numerisk/summariskt innehåll)
- Se och exportera de rapporter som fördefinierats och som tas fram med regelbundenhet och automatik

Genom att nyttja komponenten DA1 (se bild15) så kan automatiserade aggregat som motsvarar kraven på rapporter/rapportering samt statistik tas fram regelbundet. Det antas att kompletterade information, utöver vad som regelbundet samlas in behöver tas in för att ett statistiskt material ska bli komplett eller att ett underlag för rapportering ska bli fullständigt. Komponentens behöver därför stödja möjligheten för handläggare att manuellt komplettera data (uppgifter).

Förmågor som komponenten minst förväntas ha

- Hantering av identiteter och behörigheter
- Skapa, underhålla rapportformulär som kan schemaläggas för automatisk/regelbunden framställning av rapporter
- Fråge/exportverktyg, ett verktyg som tillåter komplexa frågor mot existerade data och som kan exportera resultatet i de format som behövs
- Grafiskt gränssnitt som kan navigations till och presentation av automatiskt framställda rapporter.

Om lagring av information

Normalt sätt läser denna komponent data från datavaruhuset och de rapporter extrakt som tas fram är inte tänkta att lagras i denna lösning utan diarieföras och lagras i andra för ändamålet existerande arkiv/diarier. För att lösningen ska bli användbar så behövs ett mellanlager där framställda rapporter kan lagras så länge det ur ett verksamhetsperspektiv anses vara relevant.

5.4. Föreslagen digital lösning i förhållande till målbild

Avsnittet resonerar kring den digitala lösningens förmåga/möjligheter att uppfylla långsiktiga såväl som kortsiktiga mål.

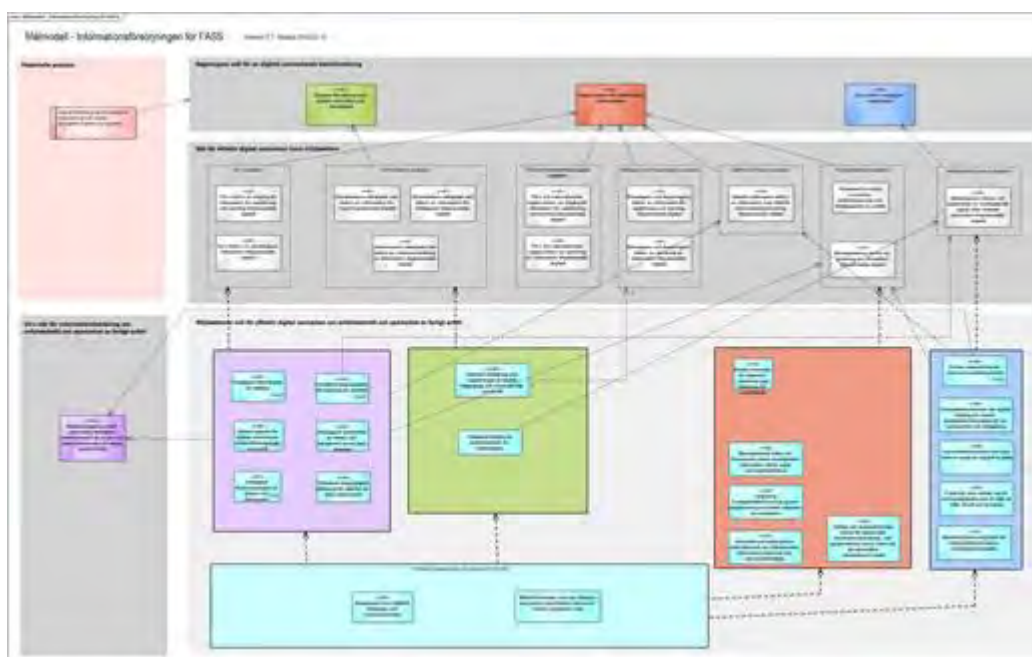

Bild 17: Målmödel Avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall

5.4.1. Kortsiktiga (prioriterade) mål

De delmål som återfinns nedan är de delmål som identifierats som högst prioriterade och utgör därför inte den totala mängden.

Mål: Förbättrad tillförlitlighet till statistik

- Delmål: Digitala kanaler för rapportering.
Uppdraget ska realisera en lösning för digitala kanaler där rapportering av underlag till statistik kan ske. Inrapporteringen ska kunna ske dels genom inmatning dels genom integration mot andra lösningar som olika aktörer på marknaden använder. Målet inkluderar även transportörens kanal för rapportering.
- Delmål: Standardiserad rapportering - rapportera en sak en gång.
Rätt information på rätt plats. Uppdraget ska bidra till målet att en verksamhetsutövare enbart ska behöva registrera en viss information en gång. Informationen kan sedan återanvändas för olika ändamål. Uppdraget ska också bidra till att minska riskerna för olika tolkningar av vilken information som ska registreras var. En större entydighet ska eftersträvas.
- *DL: Föreslagen lösning stödjer båda målen*

Mål: Förbättrad tillgänglighet till underlag för statistik

- Delmål: Utökad rapporteringsskyldighet
I uppdraget ska det ingå att se över rapporteringsskyldigheten för olika verksamhetsutövare och andra intressenter. En utökad skyldighet att rapportera ger ett bättre underlag för statistik. Målet behöver inte automatiskt innebära att fler ska rapportera utan att de som ombeds rapportera har en skyldighet att göra det.
- Delmål: Nationellt samlat register över anmälningar och tillstånd för transporter istället för som idag då transportörsregistret ligger fördelat på respektive länsstyrelse (ev. C-verksamheter (idag på kommuner))
En översyn av register görs idag av länsstyrelserna.
- *DL: Föreslagen lösningen har förmågan att ta emot fler som rapporterar mer.*

Mål: Möjliggöra spårbarhet av flöden inkl. transporter

- Delmål: Nära realtidsinformation om flöden inklusive transporter.
Transporter och flöden behöver finnas rapporterade inför att transporter ska ske så att eventuell tillsyn kan ske planerat. Idag är det mycket svårt för tillsynsmyndigheter att planera tillsyn av transporter.
- Delmål: Juridiska förutsättningar för insamling (rapportering) och nyttjande av avfallsinformation.
De eventuella juridiska hinder som idag finns för att begära in och sedan nyttja avfallsinformation måste undanröjas.
- *DL: Föreslagen lösning ger möjlighet till en förbättrad spårbarhet, mer arbete kan dock behövas för att bättre och mer entydigt beskriva hur full spårbarhet för allt avfall kan/ska uppnås samt i vilka steg och tidsintervall det är rimligt att ansluta fler uppgiftslämnare.*

Mål: Utökad statistik för hållbar konsumtion, avfallsförebyggande och resurseffektivitet

- Delmål: Modulbaserade och flexibla system.
De lösningar, inklusive IT-system, som tas fram måste kunna hantera löpande förändringar och nya behov.
- *DL: Föreslagen lösning har en modulär arkitektur som tillåter olika former av förändringar med en minimal utvecklingsinsats.*

Mål: Enklare rapportering för olika verksamhetsutövare

- Delmål: En samlad tjänst för rapportering av statistik, spårbarhet, import/export etc.
För att öka tillförlitligheten till det statistiska underlaget måste en förbättrad rapportering uppnås. Om detta ska kunna genomföras utan att det innebär en stor belastning för verksamhetsutövare måste lösningar för enklare rapportering tas fram. Detta gäller såväl inom avfallsstatistik som för miljörapportering i stort.
- Delmål: Nationella register över anmälningar och tillstånd för transporter (ev. C-verksamheter (idag på kommuner)
- *DL: Föreslagen digital lösning beskriver olika tekniska förmågor som genom att tas i bruk kan förbättra olika kvalitativa värden/perspektiv. För måluppfyllnad bedöms den digitala lösningen behöva kompletteras med relaterade juridiska ställningstaganden och vägledningar.*

Mål: Rapporteringen ska baseras på en standardiserad rapportering, se nedan.

- Delmål: Standardiserad rapportering – rapportera en sak en gång. Rätt information på rätt plats.
Uppdraget ska bidra till målet att en verksamhetsutövare enbart ska behöva registrera en viss information en gång. Informationen kan sedan återanvändas för olika ändamål. Uppdraget ska också bidra till att minska riskerna för olika tolkningar av vilken information som ska registreras var. En större entydighet ska eftersträvas.
- *DL: Den digitala lösningen har förmågan att merutnyttja information för flera syften hos olika myndigheter. Huruvida förmågan kan tas i bruk avgörs på juridisk och organisatorisk nivå där frågorna kopplade till ansvar (tekniskt såväl som informationsmässigt) behöver avgöras.*

Mål: Förbättrade tillsynsmöjligheter av flöden inkl. transporter

- Delmål: Nationella register över anmälningar och tillstånd för transportörer (ev. C-verksamheter (idag på kommuner)
- *DL: Föreslagen lösningen ger möjlighet till förbättrade tillsynsmöjligheter men det krävs också att en del juridiska frågeställningar reds ut för att förmågan ska kunna tas i bruk, se avsnitt 5.5.2.*

5.4.2. Långsiktiga mål

Hur bidrar föreslagen teknisk lösning till definierade mål?

Mål: Förbättrad tillgänglighet (åtkomst) till statistik för olika intressenter

- Delmål: Inget delmål identifierat
- *DL: Föreslagen lösning ger indirekt en större möjlighet att definiera och regelbundet ta fram statistik med hög grad av automation och med möjlighet att rikta statistiken mot utpekade målgrupper.*

Mål: Förbättrad tillgänglighet till underlag för statistik

- Delmål: Analysstöd (även för farligt avfall (FA) etc.)
Verksamheten uttrycker ett behov av en översyn av stöd för analys.
- *DL: Föreslagen lösningen ger möjlighet att enklare tillgängliggöra uppgifter/sammanställda uppgifter förutsatt att tillgängliggörandet är förenligt med gällande sekretesslagstiftning.*

Mål: Utökad statistik för hållbar konsumtion, avfallsförebyggande, resurseffektivitet

- Delmål: Analysstöd (även för FA etc.)
- *DL: tillhandahåller teknisk förmåga att åstadkomma utökad statistik. För att uppnå målet krävs ytterligare arbete på organisatorisk och juridisk nivå för att exakt definiera vad sådan utökad statistik ska bestå av.*

Mål: Sänkta kostnader för statistik insamling och hantering

- Delmål: Effektiv rapportering från Naturvårdsverket till EU
- *DL: Föreslagen lösningen har potential att ge sänkta kostnader, men det krävs att en del kvarvarande juridiska frågor besvaras samt att politiska och organisatoriska önskemål och inriktningar förtydligas innan det är möjligt att slutligen kunna avgöra om målet kan uppfyllas. Denna analys är föreslagen som aktivitet i den fördjupade förstudien.*

Mål: Enklare rapportering för olika verksamhetsutövare

- Delmål: Möjliggöra för fler (ex. C- och U-verksamheter) att rapportera
- *DL: Föreslagen teknisk lösning gör det möjligt för verksamhetsutövare (VU) att rapportera mer effektivt, samtidigt pekar förstudien mot att fler uppgifter än tidigare behöver samlas in vilket skulle kunna innebära en ökad administrativ börda för uppgiftslämnare. Totalt sett bör den DL leda till ett effektivare och mindre resurskrävande uppgiftslämnande än i nuläget. Målet bedöms kunna uppfyllas.*

Mål: Statistiklösningar som kan integreras med andra resursflöden (ekonomisk tillväxt, population mm)

- Delmål: Ett övergripande mål inom såväl EU som i Sverige är att bryta det direkta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och ökade mängder avfall. För att kunna följa dessa samband, göra analyser och genomföra åtgärder krävs ett statistikunderlag som på ett bättre sätt än idag är integrerat

- *DL: Föreslagen lösning kan enkelt kompletteras med andra uppgiftstyper som sedan kan användas för att på olika sätt berika, belysa sammanhanget ur flera perspektiv.*

RU FASS ska även bidra till de för Naturvårdsverket generella målen

- Nationell författning och vägledningar är digitalt tillgängliga och enkla att hitta och förstå
- Myndigheterna hittar och konsumerar andra myndigheters information utifrån egna verksamhetsbehov
- Långsiktig kostnadseffektivisering genom digitalisering och bättre nyttjande av kompetens
- Informationskvalitet genom säkerställande av rättssäkerhet, informationssäkerhet och arkivbeständighet
- Tydliga och ändamålsenliga rutiner för gemensam informationshantering - där gemensamma rutiner krävs för att säkerställa informationskvalitet
- Verksamhetsutövaren har digital tillgång till samlad myndighetsinformation för sin verksamhet och anläggning
- Verksamhetsutövaren ska bara behöva uppgi en uppgift en gång
- E-tjänster som vänder sig till verksamhetsutövaren är lätta att hitta, förstå och använda
- Standardiserade e-tjänster för verksamhetsutövarens myndighetskontakter
- Gemensam krav-/målbild framtagen och överenskommen
- *DL: Föreslagen lösning adresserar inte specifikt ovanstående påståenden, men kan ändå sägas utgöra en viktig kugge i att nå måluppfyllnad.*

5.5. Ansvar

5.5.1. Politiskt

För att kunna realisera en lösning, inte enbart en IT-lösning utan hela arbetssättet, så krävs en tydlig styrning. För att kunna ställa ökade krav på rapportering från verksamhetsutövare behöver lagar och regler anpassas.

En fortsatt tydlig inriktning mot Digitalt först och digital samverkan mellan myndigheter ställer också krav på bl.a. ändringar i lagar och regler. Detta för att kunna utbyta information på ett effektivt sätt.

Ett viktigt incitament för verksamhetsutövare att bidra till spårbarhet och statistik kan innebära ökade krav på tillsyn. Detta leder till en sund konkurrenssituation vilket lyfts fram av verksamhetsutövare som en viktig drivkraft.

5.5.2. Juridiskt

Det övergripande ansvaret för att realisera, finansiera, äga och förvalta den digitala lösningen bör ligga på Naturvårdsverket. Den digitala lösningen omfattar inte andra myndigheters eller verksamhetsutövares egna lösningar, så

som handläggargröd och vissa faktaregister, som kan komma att integreras mot den digitala lösningen. Förvaltningsansvaret föreslås också inkludera förvaltning av utpekade faktaregister. Ägandeskap av information som hanteras, vilket inte nödvändigtvis sammanfaller med att äga och förvalta den digitala lösningen, sammanfaller med vem som är insamlade myndighet. Nedan följer slutsatser avseende informationsägarskap för de krav och behov som framkommit i RU FASS. I de fall lösningens olika delar används för andra syften och behov, vilket är fullt möjligt, kan andra former av ägarskap vara gällande. Frågor om ansvar och ägarskap kan också förändras över tid utifrån den allmänna utvecklingen inom offentlig sektor.

- Information (D5) som lagrats när datainsamling genomförts vid behov (DI1) ska ägas av Naturvårdsverket. I de fall informationen hanteras av den särskilda verksamheten gäller statistiksekretess för uppgifterna.
- Information (D2, D3, D4) som regelbundet samlas in via gränssnitt (DI2) ska ägas av insamlade myndighet. Information som samlas in med ett tillsynssyfte måste ägas av den myndighet som utför tillsynen.
- Information (D1) som samlas in avseende gränsöverskridande transporter (VS1) ska ägas av Naturvårdsverkets tillsynsverksamhet för gränsöverskridande transporter. Informationen kan normalt delas mellan alla berörda tillsynsmyndigheter.
- Information (D1) som samlats in kopplat till nationella avfallstransporter (SP1) ska ägas av den myndighet som är tillsynsansvarig för den verksamhet där transporten startade. Informationen kan normalt delas mellan alla tillsynsmyndigheter som utför tillsyn på nationella avfallstransporter.
- Aggregerad information (DVH) som tas fram av Naturvårdsverket i samband med regelbunden framställning av statistik och rapportering (VS3) ska ägas av Naturvårdsverket. I de fall informationen hanteras av den särskilda verksamheten gäller statistiksekretess för uppgifterna.
- Informationen i blåmarkerade faktaregister (FD1) bör ägas av Naturvårdsverket. Ägarskap av informationen i gråmarkerade faktaregister (FD1) klarläggs för varje enskilt register.
- Ansvarig för Naturvårdsverkets information är informationsägaren. Avdelningschefen/enhetschefen är informationsägare om inte annan har utsetts att vara det.
- Åtkomst till personuppgifter ska begränsas så att respektive användare enbart kan ta del av de personuppgifter som denne behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter.

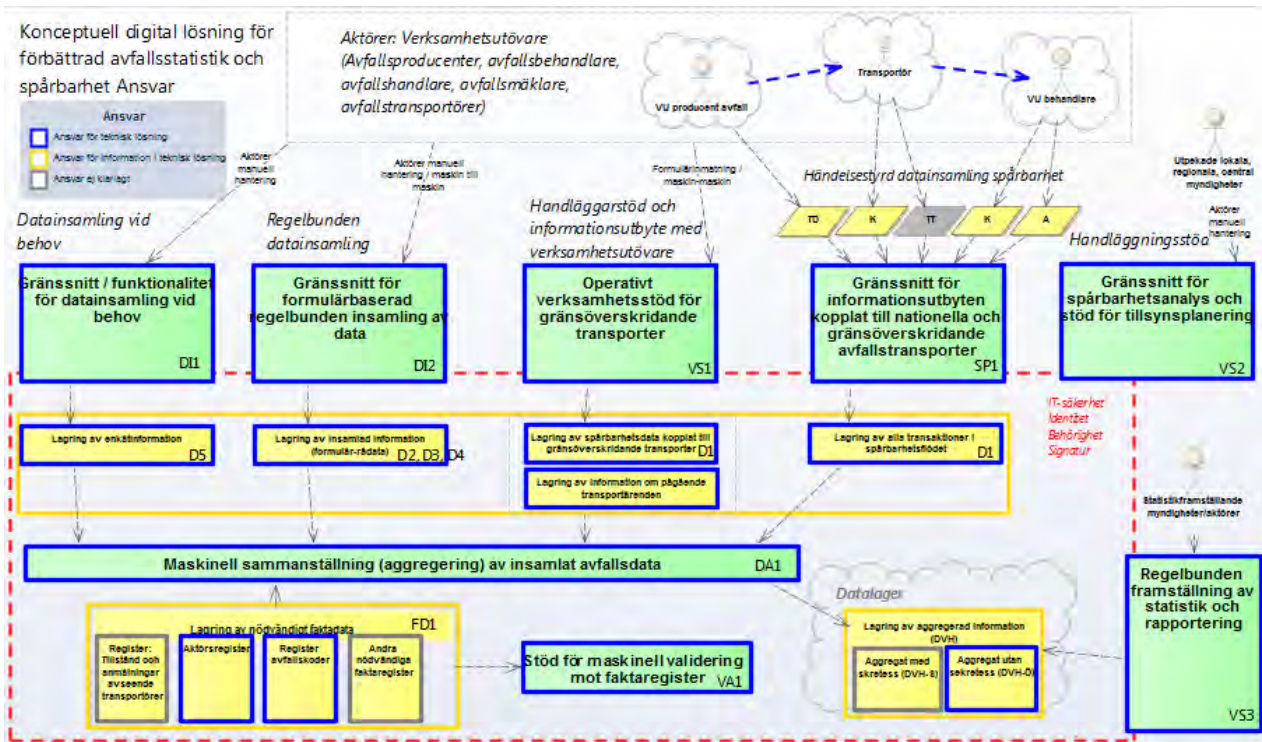

Bild 18: Visar ansvarsförhållanden för den Digitala lösningen

5.5.3. Organisatoriskt

Förändrade juridiska krav och en ny digital lösning förväntas ställa krav på organisatoriska förändringar för att full nytta ska uppnås. Varje myndighet ansvarar för att genomföra egna organisatoriska förändringar.

5.5.4. Tekniskt

Det övergripande ansvaret för att realisera, finansisera, äga och förvalta den tekniska lösningen bör ligga på Naturvårdsverket. Ansvaret för handläggningssätt för tillsyn kvarstår på den myndighet som ansvarar för tillsynsverksamheten. Den digitala lösningen informationsförsörjer handläggningssättet.

5.6. Kostnadsuppskattning

5.6.1. Inledning, förutsättningar, antaganden och avgränsningar

Kostnadsestimaten har gjorts utifrån den information som vid tillfället funnits tillgänglig och utifrån arbetsgruppens (RU FASS) författningsförslag. Den är baserad på jämförelser med andra liknande lösningar på Naturvårdsverket, så som lösningen för gränsöverskridande transporter (GRÖT), samt på liknande lösningar på andra myndigheter, bl.a. Havs och vattenmyndigheten. Jämförelser har även gjorts mot andra länders motsvarande lösningar. Kalkylen inkluderar inte kostnader för projekt och förändringsarbete hos andra myndigheter. Inte heller kostnader som uppstår hos verksamhetsutövare är medtagna i kalkylen.

Kalkylen inkluderar inte kostnader för IT hos andra myndigheter. Förstudien har dock identifierat två kostnadsområden för myndigheter. Det ena är register för

anmälningar och tillstånd att bedriva miljöfarlig verksamhet, register som syftar till att underlätta för verksamhetsutövare att kontrollera att en mottagare av farligt avfall har de tillstånd/gjort anmälan som krävs. Här berörs kommunerna för anmälningar och länsstyrelserna för tillstånden. Det andra området är den förbättrade tillsyn som ska bedrivas i framtiden med hjälp av den information som samlas in i den digitala lösningen. För att kunna göra en kostnadsuppskattning av detta behövs en beskrivning av hur den förbättrade tillsynen ska bedrivas. Samordning med MSB avseende tillsyn farligt gods (HITS) bör också ske för att besvara den frågan.

Någon form av gränssnitt som möter behovet av tillsyn som täcker farligt avfall och farligt gods baserat på uppgifter från den Digitala lösningen behövs.

När det gäller verksamhetsutövarna så borde det rimligtvis inte innebära några större förändringar i arbetsbörda. Idag finns krav på anteckningskyldighet av farligt avfall. C-verksamheter som får krav att rapportera in årlig statistik (icke farligt avfall) får en ökad kostnad, om de väljer att göra arbetet manuellt eller inte avgör om det blir en teknisk kostnad eller administrativ kostnad.

I kalkylen finns det med kostnader för komponenter och funktioner som kan återanvändas i andra sammanhang, på Naturvårdsverket eller andra myndigheter. Det finns också liknande digitala lösningar som planeras inom andra områden där det är troligt att myndigheter kan dela på kostnader, t.ex. planerar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, för ett spårbarhetssystem för farliga transporter. Då komponenter och funktionalitet utformas för återanvändning kan kostnader förmodligen hänföras till andra projekt eller program. Detta är avhängigt tidpunkten för när regeringen fattar ett beslut om genomförande av RU FASS samt hur de övriga projektens/programmets planer ser ut. Följaktligen har ingen hänsyn tagits till detta i sammanställningen av kalkylen.

Om en enklare lösning genomförs i form av vidareutveckling av valda befintliga system sjunker kostnaderna samtidigt som det ger en lägre automation i arbetet vilket i sin tur kräver fler verksamhetsresurser och mer arbete för verksamhetsutövare. Det kan bl.a. bli svårt att nå målet ”en uppgift en gång”. Någon jämförande kalkyl har inte kunnat genomföras under den begränsade tiden för förstudien men bör ingå som en del i föreslagen fördjupad analys.

Kalkylen är baserad på schabloner gällande förvaltning och drift.

Kostnadsuppskattningen ska ge ett grovt estimat på kostnaden för:

- Fördjupad kravanalys
- Val av teknik och upphandling
- Genomförande
- Förvaltning och drift
- Verksamhets-/linjepåverkan

Kostnads- post	Min	Max	Varav år 1	Varav år 2	Varav år 3	Varav år 4
Fördjupad förstudie	2 660 000	5 332 000	2660000- 5332000			
Val av teknisk lösning och upphandling	1 135 000	2 270 000	0-1000000	500 000 – 2 270 000		
Genomförande	19 400 000	41 000 000		50%	50%	
Summa projekt	23 100 000	48 600 000				
Förvaltning och drift	6 050 000/år	12 600 000/år			9 300 000	9 300 000
Linje	4 350 000/år	7 700 000/år	3 225 000	2 800 000	2 800 000	2 800 000

Bild 19: Sammanställning över de kostnader som identifierats i förstudien. Fördelningen per år baseras på att en fördjupad förstudie genomförs under våren 2017, upphandling under höst 2017- vår 2018

Fördelning över åren baseras på följande antagande om plan:

- År 1 (våren 2017) fördjupad förstudie
- År 2 (höst 2017) del av upphandlingen (0-80%)
- År 3 (vår 2018) kvarvarande delar av upphandlingen
- År 3 Genomförande 50 %. Om licenser kan det vara en tidig kostnad även om projektet har större omfattning 2018

5.7. Faser i ett fortsatt genomförande

5.7.1. Fördjupad förstudie

Den fördjupade förstudien ska bl.a. ta fram en kravspecifikation på sådan nivå att en lösning kan upphandlas och/eller utvecklas. Kostnadsestimatet förutsätter en aktiv delaktighet från verksamhet, referensgrupper och juridik.

I den fördjupade förstudien bör det bl.a. ingå en analys av vem/vilken aktör som skall ansvara för vilken informationsinsamling och sammanställning. Detta för att säkerställa stöd i juridiken för både insamling och nyttjande av information för de syften som finns, dvs. både statistik och tillsyn.

5.7.2. Val av teknisk lösning och upphandling

Val av teknisk lösning resulterar i en eller flera upphandlingar av verktyg och/eller konsultstöd för att implementera, anpassa eller utveckla en lösning.

I kostnadskalkylen ingår inte de interna kostnader som kan uppstå vid utvärdering av olika alternativa, ex. i workshops med potentiella leverantörer.

5.7.3. Genomförande

Genomförande är den fas i vilken lösningar utvecklas eller konfigureras. Integrationer ska utvecklas och testas. Fasen inkluderar också allt kring tester,

såväl modul, system som acceptanstester. Fasen avslutas med en överlämning till drift och förvaltning.

5.7.4. *Förvaltning och drift*

Förvaltningskostnaderna är framräknade som en ren schablon på 20% av genomförandekostnaden. I detta har då ingen hänsyn tagits till att vissa resurser redan finns eller kan allokeras om från andra förvaltningsobjekt.

Driftkostnaderna är beräknade utifrån att det kommer krävas en hög tillgänglighet för de system som berörs, framförallt de som verksamhetsutövare behöver för att kunna rapportera. En jämförelse är att Havs och vattenmyndigheten har satt ett SLA krav på sitt spårbarhetssystem på 99,8%.

5.8. *Återanvändbarhet*

Följande funktioner behövs i den sammantagna lösningen, se bild 18.

Gränssnitt/funktionalitet för datainsamling vid behov

- Detta är något som idag görs bl.a. av SMED. Omfattningen på extra insamling vid behov torde över tid minska om den regelbundna insamlingen ökar. Något som påverkar både arbetssätt och kostnader.

Gränssnitt för formulärbaserad regelbunden insamling av data

- Detta sker idag bl.a. genom SMP. Den tekniska lösningen för motsvarande ”SMP-funktionalitet” kan i framtiden baseras på den formulärlösning som ingår i förslaget på digital lösning för FASS.

Operativt verksamhetsstöd för gränsöverskridande transporter

- Detta är idag primärt TFS lösningen. Även denna lösning kan ersättas med den formulärbaserade lösningen i förslaget för FASS. Någon kalkyl för kostnaden för att ersätta har inte gjorts i denna förstudie.

Gränssnitt för informationsutbyten kopplat till nationella avfallstransporter

- Detta saknas helt idag och föreslås utvecklas/konfigureras enligt detta lösningsförslag.

Gränssnitt för spårbarhetsanalys och stöd för tillsynsplanering

Utöver detta finns inom Naturvårdsverket flera lösningar som kan baseras på samma lösningsförslag som FASS. Dessa rör bl.a. IED och VIC Natur.

5.9. *Jämförelser med andra länder och andra myndigheter i Sverige*

En exakt jämförelse är svår att ta fram då lösningarna, ländernas storlek, omfattning på berörda verksamheter, lagar och regler mm skiljer sig kraftigt. Nedanstående information kan dock ge en grov indikation på omfattning och kostnad för en liknande lösning.

Danmark*Löpande drift:*

Kostnad: ca 9 miljoner DKK/år

Finansiering: Driften finansieras av kommuner och verksamhetsutövarna.

Avfallsproducenterna betalar en administrationsavgift till kommunerna.

Kommuner betalar en viss summa per invånare. Kommunerna har en särskild avgift som verksamhetsutövarna måste betala.

Uppbyggnad av ADS:

Kostnad: ca 13,5 miljoner DKK.

Finansiering: Miljøstyrelsen

Källa: personlig kommunikation, Eik Kristensen.

Österrike*Projektbudget:*

Mellan 2002 – 2009: ca 19 miljoner Euro

Mellan 2010 – 2018: ca 45 miljoner Euro

Kostnader för förvaltning och drift:

ca 1,2 miljoner Euro årligen.

Källa: EPSA Award application 2013: *EDM Environment Austria*

Storbritannien

Uppbyggnad: LIFE+

Total kostnad 4 176 500 Euro.

Sverige, Havs och vattenmyndigheten

Spårbarhet av fiske.

Total projektkostnad inklusive intern personal: 40 MSEK

6. Plan**6.1. Ambitionsnivå - förflyttning***6.1.1. Valet av ambitionsnivå styr hur omfattande förflyttning som krävs*

Bilden visar översiktligt hur stor förändring som förväntas beroende på vald ambitionsnivå. Ambitionen kan förändras över tid. Alltså en iterativ process där en utökning av vad som rapporteras och vilka verksamheter som berörs sker över tid.

Bilden baseras inte på någon exakt kalkyl utan syftar till att ge en överblick över hur nuläge, hypotes och framtida läge kan se ut.

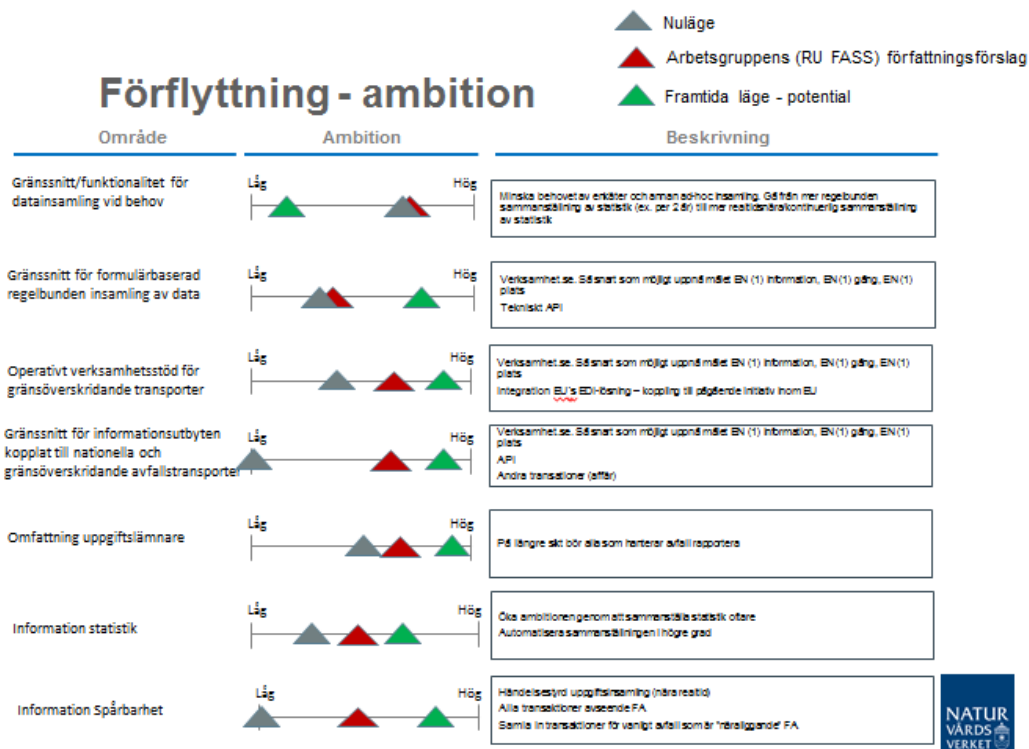

Bild 20: Bild över vilken förflyttning som kommer att krävas beroende på vald ambitionsnivå

6.2. Roadmap 2016-2019

Övergripande roadmap innefattar perspektiven politik, juridik, organisation, semantik och teknik. Roadmapen illustrerar i vilken ordning olika projekt och aktiviteter bör göras. Starttidpunkten är högst osäker då detta beror på när regeringen fattar beslut. Planen utgår från ett beslut under hösten 2016.

Det är av mycket stor vikt att de juridiska frågorna kring vad kan/får vi/vem göra inom ramen för nuvarande lagstiftning hanteras tidigt då de starkt påverkar både hur och var en lösning skall realiseras.

Utrullningen sker över en viss tid. Hur lång denna tid är beror dels på omfattningen av antalet verksamheter som skall rapportera dels på om alla ”kommer igång” samtidigt eller om det är att föredra en fasad process.

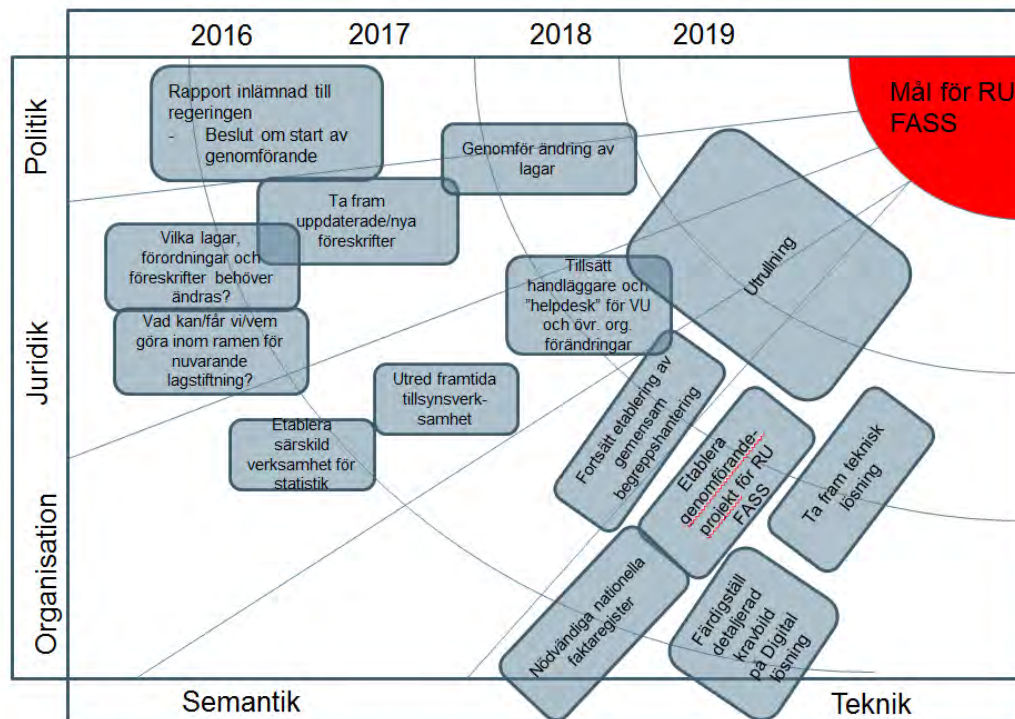

Bild 21: Övergripande roadmap för införande av förbättrad statistik och spårbarhet av farligt avfall

6.3. Plan för genomförande av fördjupad förstudie

6.3.1. Mål

Vid projektet avslut ska Naturvårdsverket ha de underlag som behövs för att upphandla och/eller utveckla en lösning inom Naturvårdsverkets ansvarsområde avseende den digitala lösningen för förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet av farligt avfall.

6.3.2. Syfte

Syftet med den fördjupande förstudien är att ta fram ett underlag för upphandling och/eller teknisk utveckling av den digitala lösningen baserat på krav ur ett juridiskt, organisatoriskt och semantiskt perspektiv.

6.3.3. Omfattning

- Projektet omfattar insamling av information för processbeskrivningar och kravanalys, ta fram underlag för utveckling och/eller upphandling samt en plan för fasen *Val av teknisk lösning och upphandling*.
- Projektet ska inhämta behov och krav relaterat till förändrade krav på producenter av förpackningar och returpapper. Detta har tidigare drivits som ett separat projekt inom Gfo.
- Projektet omfattar inte att välja/upphandla komponenter för den digitala lösningen.
- Projektet omfattar inte att utreda hur en förbättrad tillsynsverksamhet ska bedrivas och vilka krav det ställer på den digitala lösningen och respektive myndighets handläggarstöd.

6.3.4. Övergripande aktiviteter

- Analysera hur ny information avseende juridiska och politiska förutsättningar påverkar den digitala lösningen. (Juridiska förutsättningar avseende hur myndigheter kan utbyta information och hur informationen kan användas för olika syften ska vara fastställt. Information om syfte, arbetssätt etc. med den ”särskilda verksamhet” Naturvårdsverket avser upprätta ska finnas tillgänglig.)
- Verifiera föreslagen lösning mot verksamhetsutövares arbetssätt/processer avseende spårbarhet av farligt avfall
- Ta fram detaljerade processbeskrivningar för avfallsstatistik avseende flödet, granskning av data till statistikframställning.
- Ta fram detaljerade processbeskrivningar för spårbarhet, från uppkomst av avfall till inrapportering, inrapporterad avvikelserapport?
- Definiera icke funktionella krav
- Utforma användarfall och definiera acceptanskriterier (scenarios samt användarfall utan acceptanskriterier är framtagna, se bilaga 0)
- Ta fram kostnads kalkyl för kostnader kopplat till teknisk lösning som möjliggör informationsförsörjning för förbättrad tillsynsverksamhet (Baseras på utredning av LST som innehåller krav på det tekniska gränssnittet.)
- Samla in ”ny” information avseende identifierade och nytillkomna beroenden och analysera påverkan på den digitala lösningen. (Exempelvis MSB HITS, Särskild verksamhet, gränssnitt mot VU, Nationella registret för anmälningar och tillstånd för transporter, Anläggningsregistret i IED etc.)
- Utredda hur den digitala lösningen ska förvaltas
- Kostnadsjämförelse av minialternativ respektive rekommenderad lösning. (Genomförs efter beslut av beställare.)
- Sammanställa underlag för upphandling och/eller utveckling
- Ta fram plan för projektet ”Val av teknisk lösning och upphandling”

6.3.5. Tidplan

Aktiviteter/ Delprojekt	Månad 1	Månad 2	Månad 3	Månad 4	Månad 5	Månad 6
Planering	■					
Insamling och analys av information	■	■	■			
Kravanalys			■	■	■	
Planering av upphandlings- /utvecklingsfas					■	■
Utvärdering, överlämning samt avslut av projektet						■

6.3.6. Resurser

Roll	Namn	Uppdrag	Period	Omfattning (varierar under kalendertid)
Projektledare	-	Leder projektet och utför aktiviteter i projektet.	Månad 1-6	50 %
Verksamhetsarkitekt	-	Arbetar med att ta fram processbeskrivningar och bidrar i kravanalys	Månad 1-6	50 %
Lösningssarkitekt- /teknisk arkitekt	-	Arbetar med att ta fram tekniska underlag	Månad 1-6	50 %
Kravanalytiker	-	Analyserar och utformar detaljerade krav	Månad 1-6	50 %
Jurister	-	Utredar i huvudsak juridiska hinder och förutsättningar avseende ägande och nyttjande av information	Månad 1-6	30 %
Verksamhetskompetens	-	Bidrar med sakkompetens inom området avfallsstatistik, spårbarhet av farligt avfall och gränsöverskridande avfall.	Månad 1-6	75 % (25 % per kompetensområde)

6.3.7. Risker

Nedanstående tabell belyser några av de mest centrala riskerna som behöver hanteras i en fortsättning av projektet.

Nr	Beskrivning	Möjlig åtgärd	Sannolikhet (H= hög, M=Medium)	Konsekvens (H= hög, M=Medium)
1	Juridiska möjligheter/hinder avseende informationshantering	Avsätt juridisk kompetens	M	H
2	Svårigheter att få alla verksamhetsutövare att rapportera, finns incitamenten?	Förbättrad tillsyn är positivt ur ett konkurrensperspektiv	M	H

		Enkel rapportering och vägledning		
3	Svårigheter att få entydighet i det som rapporteras	Bra och tydlig vägledning	M	M
4	Beroenden till andra pågående projekt		H	H
5	Ökat samordningsbehov om lösningen realiseras i flera olika projekt		H	H
6	Lösningen för spårbarhet inte tillräckligt anpassad till verksamhetsutövares arbetssätt/process	Undersök hur VU arbetar idag.	M	H

Basel-koder för import/export av avfall. Normalt ska avfallstyper i enlighet med bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927) dvs. gällande svensk lagstiftning användas.

Verksamhet

Verksamhet är ett vitt begrepp som bl.a. inbegriper stora företag som finns representerade på fler orter. När en miljöfarlig verksamhet avses syftar ordet på en verksamhet som bedrivs på en specifik och geografiskt avgränsad plats. Verksamheten bedrivs ofta vid en anläggning av något slag.

Verksamhetskod

Verksamhetens innehåll specificeras i miljöprövningsförordning (2013:251) med en fyrsiffrig kod (xx.xx). Men det är inte det enda sättet att representera verksamheter innehåll. När SCB samlar in statistik via enkäter till företagen använder de sin femsiffriga SNI-kod för att kategorisera verksamhetens innehåll. Denna omvandlas till verksamhetskod i Naturvårdsverkets statistik. Vid rapportering till Eurostat används annan verksamhetskod; NACE. SNI-koder bygger från början på NACE.

I miljöprövningsförordningen (2013:251) används en sifferkod för de miljöfarliga verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga (A, B eller C-verksamheter).

Verksamhetsutövare

Verksamhetsutövaren är här ansvarig för den verksamhet som utövas på en specifik plats eller vid en anläggning. Verksamhetsutövaren identifieras av person- eller organisationsnummer (alternativt motsvarande ID för utländska verksamheter).

Anläggning

En miljöfarlig verksamhet bedrivs ofta vid någon form av anläggning. För att det skall vara fråga om en anläggning måste det dock enligt vägledande domar, typiskt sett, krävas att åtminstone någon åtgärd av teknisk natur har vidtagits för att möjliggöra verksamheten.

Platsen för en anläggning specificeras av en eller flera fastighetsbeteckningar.

Om anläggningen utgör start- eller slutpunkt för en avfallstransport behöver avsändaren ange geografisk position för anläggningen i någon form.

En anläggning identifieras av ett anläggnings-ID (anläggningsnummer i SMP) om den har tillstånd. Ej tillståndspliktiga verksamheter har i allmänhet inget anläggnings-ID.

Produktionsprocess

En verksamhet bedriver sin verksamhet i form av en eller flera verksamhetsprocesser, som kan producera avfall. I vissa fall används avfall som råvara i produktionsprocessen. Detta gäller t.ex. i en avfallsanläggning som behandlar avfall. Om avfall behandlas i produktionsprocessen finns en behandlingskod, som kategoriserar olika typer av behandling.

Lager/deponi

En typ av behandling är deponi. En avfallsanläggning kan ha deponi som behandlingsmetod. Det finns då en behandlingskod för detta. Som lager (d.v.s. inte deponi) betraktas en plats eller anläggning där avfall

1. lastas om för att beredas för vidare transport till en annan plats där det ska återvinnas, behandlas eller bortskaffas,
2. lagras innan det återvinns eller behandlas, om lagringen sker för en kortare period än tre år, eller
3. lagras innan det bortskaffas, om lagringen sker för en kortare period än ett år.

Pliktkod

Det finns olika kategorier av verksamheter, A-, B-, C- och U-verksamheter. De kan vara avfallsverksamheter eller inte. A-, och B-verksamheter har tillståndsplikt, C-anläggningar har anmälningsplikt. U-verksamheter är varken tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Tillstånd verksamhet

En verksamhet kan ha tillstånd (A- eller B-verksamhet) eller vara anmälda (C-verksamhet). Detta krävs om det bedrivs miljöfarlig verksamhet av viss omfattning.

Anmälan verksamhet

En mindre verksamhet kan klassas som anmälningspliktig, och är då anmäld till kommunen (C-verksamhet).

Transportörtillstånd

Det krävs tillstånd för få att transportera farligt avfall och icke farligt avfall i yrkesmässig trafik, och i vissa fall även för icke yrkesmässig transport. Tillstånd kan gälla inrikes eller för import/export av avfall. Tillstånd för transportörer av inrikes transporter ges av Länsstyrelsen och tillstånd för import/export ges av Naturvårdsverket.

Anmälan av transportör

För att få köra transporter av avfall kan det i vissa fall räcka med en anmälan till Länsstyrelsen.

Transportör

Den som genomför transport av avfall. Transportören är en juridisk person med organisationsnummer (eller personnummer) som identitet. Som alternativ ska utländskt ID kunna anges. Det krävs tillstånd för att transportera farligt avfall i yrkesmässig trafik, och om man i egen regi transporterar över vissa mängder.

Avfallstransport

En avfallstransport involverar tre aktörer, avsändare, mottagare och transportör.

Transporttyp

En avfallstransport kan vara en transport som innehåller farligt avfall eller inte. Transporten kan vara inrikes eller gälla import/export.

Transportdokument

För en del avfallstransporter (t.ex. farligt avfall, export/import) ska det finnas transportdokument. De har olika innehåll beroende på transporttyp. Det finns även andra typer av transportdokument som t.ex. fraktsedel, transportinstruktion och tullhandlingar, men här avses det dokument som specifikt beskriver avfallstransporten. Transportdokumentet blir i den föreslagna lösningen digital och lagras i den digitala lösningen. Transporten kan medföra en kopia, men originalhandlingen blir digital.

Transportanmälan (GRÖT)

Det krävs tillstånd från Naturvårdsverket för få att transportera farligt avfall och visst icke farligt avfall i gränsöverskridande trafik. Tillståndet gäller vissa mängder över viss tid, varför tillståndet kan gälla flera individuella transporter. För att få tillstånd gör avsändaren en anmälan av transport. Idag kan den göras antingen i en e-tjänst eller via e-post.

Information om transport (GRÖT)

Det krävs att en transport medför ett dokument med information för få att transportera visst icke farligt avfall i gränsöverskridande trafik. Informationen skulle kunna betraktas som ett transportdokument i en vid definition.

Transportstatus

En transport kan vara anmäld, påbörjad, avslutad eller slutrapporterad. Ev. finns fler status. Statusförändringar kan vara kopplade till olika rapporteringar.

Avfallshantering

Avfallshantering är en produktionsprocess i en verksamhet och utgör inget eget objekt i modellen. Avfallshantering klassas i enlighet med de koder för behandling och bortskaffande som finns.

Hanteringskod

Dessa koder betecknar olika metoder för hur man hanterar avfall (återvinning eller bortskaffande). Vid behandling kan avfall med andra avfallskoder uppkomma. Gäller t.ex. vid sortering av blandat avfall.

Periodisk rapportering

Aktörer kommer att behöva lämna periodiska (årliga) rapporter gällande avfall. Den periodiska rapporteringen ska göras i strukturerad form och bygga på de enskilda transporter som ev. rapporterats i den digitala lösningen under perioden.

Hushåll

Den första transporten av farligt avfall som uppkommer i ett hushåll sker i många fall utanför yrkesmässig trafik. I fråga om hushållsavfall som är farligt avfall gäller nuvarande krav om anteckningsskyldighet och transportdokument enbart efter det att det farliga avfallet har sorterats ut från annat hushållsavfall, och mottagits av någon som för sin hantering av avfallet har de tillstånd eller har gjort de anmälningar som krävs enligt föreskrifter meddelade med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken.

Aktör

En aktör är en uppgiftslämnare. En avfallstransport har en avsändare och en mottagare, vilket är de två typer av aktörer vi primärt är intresserade av här (förutom transportören). Avsändaren och mottagaren ska vara en juridisk eller fysisk person som identifieras av person- eller organisationsnummer. Som alternativ ska utländskt ID kunna anges. Handlare och mäklare kan ha fullmakt att lämna information i systemet för avsändarens räkning. Avsändare och mottagare kan vara verksamhetsutövare, men även handlare och mäklare kan vara det.

Geografisk position

Avsändare och mottagare måste ha en geografisk position. En geografisk position kan vara en fast adress (t.ex. ett kontor) eller en tillfällig position (t.ex. byggarbetsplats). Flera aktörer kan ha samma geografiska position. Flera verksamheter och verksamhetsutövare kan finnas på samma plats. En geografisk position för en verksamhet anges i tillståndshandlingar med en fastighetsbeteckning. Olika sätt att ange geografisk position är gatuadress, fastighetsbeteckning, koordinater, arbetsställesnummer och GS1-systemet med streckkoder. Om man vill använda det senare krävs att platser som används har fått en kod tilldelad. Även rena geografiska koordinater skulle kunna vara möjliga, men är mer avancerat och kräver kartor och/eller GPS-utrustning vid lokalisering.

Avsändaren anger vem som är avsändare och mottagare för transporten. Avsändaren anger också start- och slutpunkt för avfallstransporten i form av adress, koordinater, fastighetsbeteckning eller GS1-kod.

Metod - Fördelar och Nackdelar

Gatuadress. Alla har adress, och det är ett system känt av alla. Kan delvis kopplas till juridisk eller fysisk person. Finns i SMP. Inte så noggrann positionsbestämning när det gäller stora anläggningar. En adress kan delas av flera.

Fastighetsbeteckning, är direkt kopplat till markägaren (fysisk eller juridisk person) Finns i SMP. Inte så noggrann positionsbestämning när det gäller stora anläggningar. Fastighetsbeteckningar är inte så allmänt tillgängliga som adresser.

Koordinater, kan ge noggrann geografisk position. Finns i SMP. Ger möjlighet till GIS, Kräver tillgång till kartor och/eller GPS eller liknande. Är inte kopplat till markägaren.

GS1-kod, kan användas med befintliga streckkodsläsare och bakomliggande lösningar. Ger noggrann geografisk position, Kräver att respektive aktör registrerar aktuella geografiska platser. Streckkod kräver utrustning, och system för att söka efter registerpost. Är inte direkt kopplat till markägaren?

ASTNr, är en kod för Arbetsställe, som är känd av företagare som lämnar statistik till SCB, och är kopplad till adress. Finns för fasta arbetsställen, men knappast för byggarbetsplatser etc. Tillför ganska lite i vårt sammanhang.

För A-, B-, och C-anläggningar är geografisk position känd för tillsynsmyndigheten. För övriga behöver denna information inhämtas vid första registrering, och för ambulerande verksamheter vid varje transporttillfälle.

7.1.2. Övriga termer och definitioner

Avfallsanläggning

En avfallsanläggning är en anläggning där verksamhet som hanterar avfall bedrivs. Anläggningen kan t ex vara utformad för behandling, lagring eller deponering av avfall. Se också miljöfarlig verksamhet.

Avfallshandlare

Avfallshandlare köper och säljer avfall. Det kan vara företag som köper avfall och säljer vidare till aktörer som behandlar avfall. Avfallshandlare i yrkesmässig verksamhet är anmälningsskyldiga hos den länsstyrelse där de har sitt säte, alternativt hos den länsstyrelse där de har största delen av sin verksamhet om de har sitt säte utanför landets gränser.

Avfallsmäklare

Avfallsmäklare förmedlar kontakter och ofta även transporttjänster vid handel med avfall som kan återvinnas hos mottagaren. Avfallsmäklare i yrkesmässig verksamhet är anmälningsskyldiga hos den länsstyrelse där de har sitt säte, alternativt hos den länsstyrelse där de har största delen av sin verksamhet om de har sitt säte utanför landets gränser.

Basel-kod

Vid gränsöverskridande transporter kategoriseras avfall enligt Baselkonventionen. Det finns även äldre OECD-koder som ska användas i några fall. Det krävs översättning mellan de olika kodsystemen för att få en heltäckande avfallsstatistik.

Behandlat avfall

Avfall som tagits omhand i någon avfallsverksamhet, och genomgått behandling enligt någon behandlingskod. R-kod avser återvinning och D-kod avser bortskaffning. Det samlade begreppet för båda fallen ska vara Avfallshantering.

Biprodukt

Ett ämne eller föremål ska anses vara en biprodukt istället för avfall om ämnet eller föremålet

Har uppkommit i en tillverkningsprocess där huvudsyftet inte är att producera ämnet eller föremålet

Kan användas direkt utan någon annan bearbetning annan än den som är normal industriell praxis och

kommer att fortsätta att användas på ett sätt som är hälso- och miljömässigt godtagbart och som inte strider mot lag eller annan författning

Bortskaffande

Bortskaffande innebär att innehavaren gör sig av med avfallet utan att det återvinns eller att det lämnas till någon som samlar in eller transporterar bort det enligt avfallsförordningen (2011:927). Bortskaffande som begrepp innebär ofta deponi, men kan även innebära dumpning och utsläpp. Metoder för bortskaffande betecknas med D-koder.

Deponi

Med deponering avses i avfallsförordningen (2011:927) ett bortskaffande som innebär att avfall läggs på en upplagsplats för avfall (deponi).

Farligt avfall

Sådant avfall som är markerat med en asterisk (*) i bilaga 4 till Avfallsförordningen (där EWC-koderna definieras).

Farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras på rätt sätt under en transport. Transport av farligt gods på väg regleras i en europeisk överenskommelse, ADR. En svensk version av dessa bestämmelser, ADR-S, innehåller dessutom en del som tillkommer vid transport på svenska vägar. Motsvarande för järnväg heter RID, och RID-S.

Insamling

Hämtning eller mottagning av avfall samt sortering, lagring eller annan hantering av det hämtade eller mottagna avfallet innan det transporteras vidare till behandling.

Materialåtervinning

Materialåtervinning uppstår genom att upparbeta avfallsmaterial till nya produkter, material eller ämnen som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial.

Miljöfarlig verksamhet

Med miljöfarlig verksamhet avses enligt 9 kap. 1 § miljöbalken,

1. utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten,
2. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten, eller
3. användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

Tillstånds- och anmälningspliktiga miljöfarlig verksamhet kategoriseras i A, B och C-verksamheter, där A-, och B-verksamheter är tillståndspliktiga och C-verksamheter är anmälningspliktiga till kommunen.

A-verksamheter tillståndsprövas av Mark- och miljödomstolen

B-verksamheter tillståndsprövas av miljöprövningsdelegationen som finns vid vissa länsstyrelser.

Verksamheter som varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga kallas ofta U-verksamheter. Begreppet U-verksamheter är inte definierat i författning. De har i regel en mindre omfattande miljöpåverkan.

Tillståndsprövning regleras i Miljöprövningsförordningen (2013:251).

A-verksamheter kan vara t.ex. flygplatser, avfallsdeponier och oljeraffinaderier.

B-verksamheter kan vara t.ex. avloppsreningsverk, energianläggningar och bergtäkter. C-verksamheter kan vara t.ex. bensinstationer, sjukhus och kemtvättar.

Producentansvar

Förordningen om producentansvar utgår från "Polluter Pays Principle". Den innebär att den som tillför samhället en "förorening" också ska ta ansvar för att ta hand om denna. Sådant ansvar har etablerats för förpackningar, tidningar, däck, bilar, batterier, elektriska och elektroniska produkter, läkemedel, samt för vissa radioaktiva produkter.

Primär avfallstransport

Avfall som uppstår i en verksamhet som inte är en avfallsanläggning eller syftar till att behandla avfall. (Detta begrepp ska undvikas)

Sekundär avfallstransport

Avfallstransport av avfall som uppstått vid hantering och bearbetning av primärt avfall. Begreppet ska undvikas, uppdelningen är tänkt att ske via olika avfallskoder.

Speditör

Företag eller sammanslutning som arrangerar en transport genom att hitta lämpliga transportvägar och anlita transportörer. Speditören kan också hantera informationsflödet runt transporten inklusive tullklarering etc. för kunds räkning. Det finns allt från lokala till globala aktörer. Speditören har en indirekt roll i avfallstransporter, men har ofta en viktig roll i informationsförsörjningen. Speditörer har ofta IT-system för att hantera sina logistikflöden. En speditör kan också utföra transporter i egen regi och måste då också hantera transportörens uppgifter och ansvar.

Transportör

Transportör är den aktör som genomför avfallstransporter. Transportörerna som yrkesmässigt transporterar avfall måste ha ett tillstånd från länsstyrelsen.

Verksamhetsutövare som vill transportera sitt eget farligt avfall måste göra en anmälan till länsstyrelsen förutsatt att man inte överskrider mängder som anges i 36 § avfallsförordningen (2011:927) för då krävs tillstånd. Transporterar man under viss mängd icke-farligt avfall per kalenderår behövs varken tillstånd eller anmälan. Är den aktör som ska ha tillstånd i de fall avfallstransporten utgörs av farligt avfall, i andra fall kan en transportanmälan behöva göras.

Återanvändning

Återanvändning är en åtgärd som innebär att en produkt eller komponent används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för. Det kan ske genom kontroll, rengöring eller reparation som gör att produkter eller komponenter som blivit avfall kan återanvändas.

Återvinning

Återvinning är en avfallshantering som innebär att avfallet kommer till nytta som ersättning för annat material eller förbereds för att komma till sådan nytta eller en avfallshantering som innebär förberedelse för återanvändning.

Återvinningsmetoder betecknas med R-koder enligt bilaga 2 till Avfallsförordningen.

Uppkommet avfall

Avfall som uppkommit i någon verksamhet.

7.2. Bilaga – kostnadskalkyl

7.2.1. Kostnadsposter digital lösning – fördjupad analys 3-6 månader

Kostnadspost	Min	Max	Kommentar
PL	264 000	528 000	50% FTE
Verksamhetsarkitekt	264 000	528 000	50% FTE
Lösnings-/teknisk arkitekt	264 000	528 000	50% FTE
Kravanalytiker	264 000	528 000	50% FTE
Jurister	158 000	316 000	30% FTE
Verksamhetsexperter	396 000	792 000	75% FTE (3 personer – GRÖT, stat, spårbarhet)
Representanter berörda myndigheter	528 000	1 056 000	100% FTE (c:a 10 personer)
Representanter berörda verksamheter/branscher	528 000	1 056 000	100% FTE
Summa	2 660 000	5 332 000	

7.2.2. Val av teknisk lösning och upphandling 3-6 månader

Kostnadspost	Min	Max	Kommentar
PL	264 000	528 000	50% FTE
Verksamhetsarkitekt	264 000	528 000	50% FTE
Lösnings-/teknisk arkitekt	264 000	528 000	50% FTE
Verksamhetsexperter	238 000	476 000	3 roller totalt 45% FTE
Anskaffningsansvarig	105 000	210 000	20% FTE
Summa	1 135 000	2 270 000	

7.2.3. Genomförande digital lösning

Kostnadspost	Min	Max	Kommentar
Licenser, infrastruktur, utveckling/konfigurering och test av lösning, teknisk produktionssättning	10 000 000	20 000 000	En plattform för formulärhantering kan återanvändas i flera områden inom Naturvårdsverket. Möjligheter finns att ersätta några av dagens befintliga lösningar
Verksamhetsutrustning (support, servicedesk, utbildning mm)	2 000 000	4 000 000	Mycket osäkra siffror. Utöver detta tillkommer ev. de i arbetsgruppen specificerade två nya handläggare
PL för genomförande projektet	1 056 000	4 224 000	50-100% FTE under 12-24 månader
Verksamhetsarkitekt	1 056 000	2 112 000	50% FTE under 12-24 månader
Kravanalytiker	1 056 000	2 112 000	10% FTE under 12-24 månader
Representanter berörda myndigheter	2 112 000	4 224 000	100% FTE (c:a 10 personer) under 12-24 månader
Representanter berörda verksamheter/branscher	2 112 000	4 224 000	100% FTE under 12-24 månader
Summa	19 400 000	41 000 000	

7.2.4. Förvaltning och drift (löpande per år)

Kostnadspost	Min	Max	Kommentar
Förvaltning	3 900 000	8 200 000	Beräknas som 20% av projektkostnaden
Drift	1 950 000	4 100 000	Beräknas som 10% av projektkostnaden
Förvaltningsledare	100 000	150 000	10% av befintlig FL (fungerar detta eller krävs fler personer?)
Förvaltningsledare IT	100 000	150 000	10% av befintlig FL IT (fungerar detta eller krävs fler personer?)
Summa	6 050 000	12 600 000	Detta är förmodligen högt räknat då befintlig förvaltning och drift minskar/ersätts. Kan dock jämföras med Danmarks årskostnad på ca 9 MSEK

7.2.5. Linjeverksamhet, förberedelse

Kostnadspost	Min	Max	Kommentar
Vägledningspaket VL-skrift(er), Webtext, Kommunikationsverktyg VL (framtagande av instruktionsfilm, webb utbildning, seminarier), Utbilda kundtjänst	1 400 000	2 100 000	200 - 300% FTE
Föreskriftsarbete, Föreskrift om miljörapport (MR) och Föreskrift om Digital Lösning (DL)	500 000	1 050 000	Under förstudiefasen 75-150% FTE
Förändringsarbete för upprättande av rutiner för hantering av information i den digitala lösningen ex. statistikarbete, granskning, röjandekontroll etc.	350 000	1 050 000	50-150% FTE
Summa	2 250 000	4 200 000	

7.2.6. Linjeverksamhet – vid trifttagande, första året

Kostnadspost	Min	Max	Kommentar
Support/VL <ul style="list-style-type: none"> • Stöd i kundtjänst • Utveckla VL 	1 400 000	2 100 000	200 - 300% FTE
Granskning av indata	350 000	700 000	50-100% FTE
Förändringsarbete	350 000	700 000	50-100% FTE
Summa	2 100 000	3 500 000	

7.2.7. *Totala kostnader*

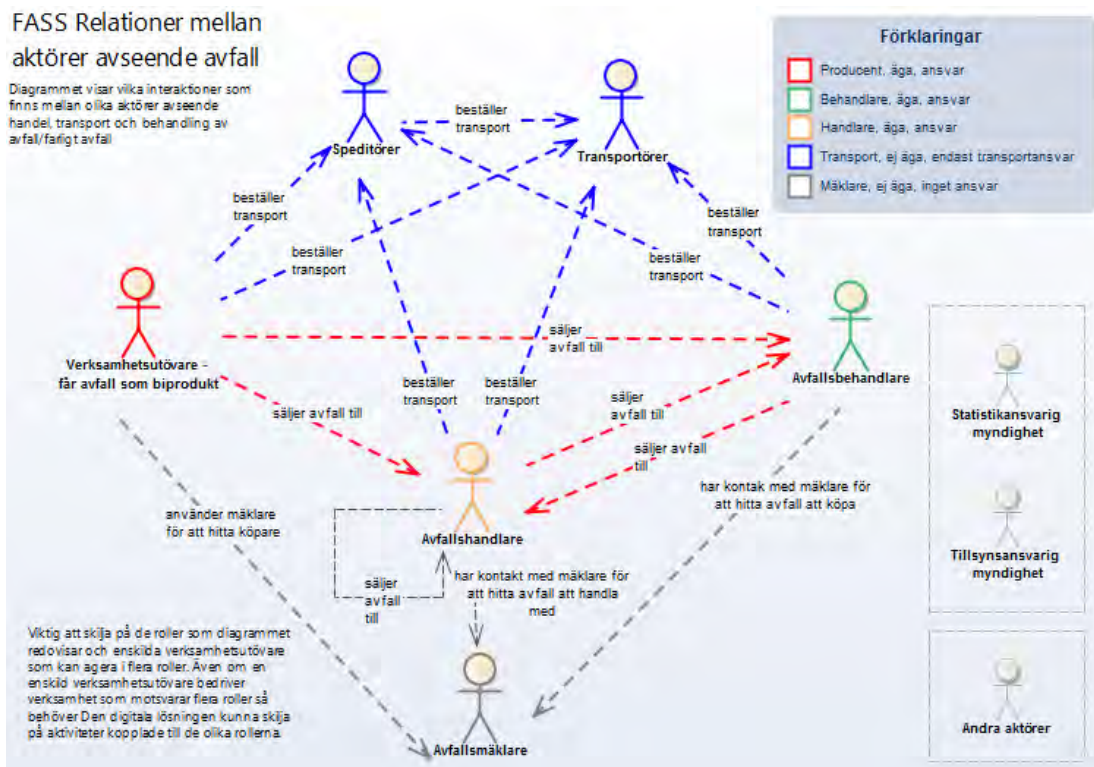
Kostnads- post	Min	Max	Varav år 1	Varav år 2	Varav år 3	Varav år 4
Fördjupad förstudie	2 660 000	5 332 000	2660000- 5332000			
Val av teknisk lösning och upphandling	1 135 000	2 270 000	0-1000000	500 000 – 2 270 000		
Genomförand e	19 400 000	41 000 000		50%	50%	
Summa projekt	23 100 000	48 600 000				
Förvaltning och drift	6 050 000/år	12 600 000/år			9 300 000	9 300 000
Linje	4 350 000/år	7 700 000/år	3 225 000	2 800 000	2 800 000	2 800 000

Fördelningen per år baserat på att en fördjupad förstudie genomförs under våren 2017, upphandling under hösten 2017-2018.

7.3. Bilaga - Scenarios

I denna bilaga återfinns användningsscenarios beskrivna i löpande text med ambitionen att fånga sammanhang, aktörer och tillhörande aktiviteter som behöver utföras för att uppnå ett bestämt resultat.

Bilden nedan identifierar olika aktörers(rollers) relationer till varandra, vilket aktivitet de utför för att därefter kunna beskriva scenarios som fångar aktörens (rollens) relation/aktivitet mot den digitala lösningen.

7.3.1. Inledning

7.3.1.1 Förkortningar

Digital lösning (DL) refereras till i bilagan som ”DL”.

Verksamhetsutövare (VU) refereras till i bilagan som ”VU”.

7.3.1.2 Diskussion om olika scenarions för användning

Alla användarscenarios som finns beskrivna i detta dokument ska ses som startpunkter för olika resonemang som behöver föras för att en DL framgångsrikt ska implementeras och leverera önska nytta. Området är komplext, många aktörer och roller är inblandade och existerande avfallsflöden uppvisar en stor variationsrikedom.

7.3.2. *En transportör ansöker om tillstånd för att få transportera farligt avfall*

(FD1)

Rent praktiskt ligger detta scenario (Process: tillståndsansökan för transporter av farligt avfall) utanför tänkt omfång avseende DL för förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet. Scenariot finns med då resultatet av processen är uppgifterna som anger att en transportör har, eller inte har, tillstånd att transportera farligt avfall (och även vilka avfallstyper angivet som avfallskoder).

Relation till DL för RU FASS:

Resultat av processen är en registeruppgift som identifierar transportören och vilket tillstånd denna har att transportera farligt avfall samt andra lämpliga beskrivande uppgifter (datum, giltighetstid, tillståndsgivande myndighet etc.).

7.3.3. *En transportör anmäler att denne tänker transportera avfall med anmälningsplikt*

(FD1)

Rent praktiskt ligger detta scenario (Process: anmälan för transporter av anmälningspliktigt avfall) utanför tänkt omfång avseende DL för förbättrad avfallsstatistik och spårbarhet. Scenariot finns med då resultatet av processen är uppgifterna som anger att en transportör har, eller inte har, anmält att denne transporterar anmälningspliktigt avfall.

Relation till DL för RU FASS:

Resultat av processen är en registeruppgift som identifierar transportören och att anmälan gjorts i enlighet med gällande anmälningskrav samt andra lämpliga beskrivande uppgifter (datum, giltighetstid, tillståndsgivande myndighet etc.).

7.3.4. *En verksamhetsutövare (avfallsproducent) vill bli av med farligt avfall (biprodukt till produktion) och har ordnat med regelbunden bortforsling*

Förutsättningen är att verksamhetsutövaren (VU) har ett gällande avtal med en transportör och en mottagare, där transportören med regelbundenhet hämtar uppkommet avfall.

I samband med varje transport begär transportören ut ett transportdokument (TD) från VU (via tekniska API:er), transportören bestämmer mängd och kontrollerar mot TD (? Ambition, vikt, volym?) därefter skickar transportören in en kvittens till DL om förestående transport och genomför transporten till den i förväg bestämda mottagaren.

7.3.5. *En verksamhetsutövare (avfallsproducent) vill bli av med farligt avfall (biprodukt till produktion) och beställer bortforsling*

(SP1) Förutsättningen är att verksamhetsutövaren (avfallsproducenten) redan har gällande avtal med en eller flera aktörer som ska ta hand om avfallet. När en viss mängd farligt avfall producerat handlar det om att beställa bortforsling av

avfallet och samtidigt validera att transportör och avfallsmottagare fortsatt har giltiga tillstånd för sina respektive uppgifter. Scenariot har ett antal varianter.

7.3.5.1 Verksamhetsutövaren har ett tekniskt system som själv beställer bortforsling till en i förväg utpekad behandlare respektive transportör, då en bestämd beställningspunkt uppnåtts:

Verksamhetsutövarens tekniska system sammanställer nödvändiga transporthandlingar för att klara av affärstransaktionen och för att automatiskt skicka in lagstadgade uppgifter (transportdokument) till DL's tekniska gränssnitt. Innan verksamhetsutövarens egen tekniska lösning skickar uppgifterna till DL, kontrolleras också att vald transportör fortsatt har ett passande och giltigt tillstånd för att få utföra transporten via ett annat tekniskt anrop till DL. Transportören får därefter en elektronisk order att utföra transporten till den av verksamhetsutövaren utpekad mottagare. Därmed har VU uppfyllt sitt mål att bli av med producerat farligt avfall, och per automatik få det farliga avfallet transporterat till avsedd behandlare (*se också scenariot med transportörens relaterade aktiviteter*).

I detta scenario har VU kopplat sitt eget tekniska system till DL's tekniska gränssnitt för att överföra lagstadgade uppgifter (för spårbarhet och statistik) och att VU kan välja att använda ett annat tekniskt anrop i DL för att validera att transportör har ett giltigt tillstånd. Transportören kan i detta scenario ha ett eget tekniskt system som hanterar transportörens uppgiftslämnande i DL, eller använda en tillhandahållen "App" för att kunna meddela sina transportrelaterade kvittenser i DL

7.3.5.2 Verksamhetsutövaren har ett tekniskt system som själv beställer bortforsling till en i förväg utpekad behandlare respektive speditör, då en bestämd beställningspunkt uppnåtts:

I detta delscenario så har verksamhetsutövaren ett transportavtal en speditör som då förmedlar transportörer istället för att VU har enskilda avtal med en eller flera transportörer.

Verksamhetsutövarens tekniska system sammanställer nödvändiga transporthandlingar för att klara av affärstransaktionen och för att automatiskt skicka in lagstadgade uppgifter (transportdokument) till DL's tekniska gränssnitt. Innan verksamhetsutövarens egen tekniska lösning skickar uppgifterna till DL, hämtas via speditörens tekniska system den transportör som ska utföra transporten varefter verksamhetsutövarens tekniska system också kan, kontrollera att vald transportör fortsatt har ett passande och giltigt tillstånd. Speditören (med vald transportör) får därefter en elektronisk order att utföra transporten till den av verksamhetsutövaren utpekad mottagare. (*se också scenariot med transportörens relaterade aktiviteter*). Därmed har VU uppfyllt sitt mål att bli av med producerat farligt avfall, och per automatik få det farliga avfallet transporterat till avsedd behandlare.

Relationen till DL är att VU kopplar sitt eget tekniska system till DL's tekniska gränssnitt för att överföra lagstadgade uppgifter (för spårbarhet och statistik). och att VU kan välja att använda ett annat tekniskt gränssnitt för att validera att transportör har ett giltigt tillstånd

7.3.5.3 Verksamhetsutövaren vill forsla bort uppkommet farligt avfall, men har inget eget tekniskt system som kan överföra lagstadgade uppgifter per automatik.

Verksamhetsutövaren har via visuell(okulär) bestämning av avfallsmängder bestämt sig för att forsla bort uppkommet farligt avfall. Verksamhetsutövaren går via internet till ett användargränssnitt i DL, loggar in, och registrerar lagstadgade uppgifter för att få genomföra en transport av farligt avfall (transportdokument) samtidigt kan VU kontrollera att tänkt transportör har ett för transporten giltigt tillstånd. Nödvändiga uppgifter om VU själv hämtas från tidigare registrerade uppgifter om VU så att endast specifika uppgifter om den aktuella transporten behöver registreras. Om all registrering inte hinner göras färdigt vid det specifika tillfället kan VU välja att spara uppgifterna för senare färdigställande (eget utrymme). När uppgifterna skickas in till myndigheten så signeras transaktionen digitalt av den person hos VU som handlägger uppgiftslämnandet så att både VU och myndighet kan vara säkra på att ingen uppgift förvanskats (tillförlitlighet).

7.3.6. En verksamhetsutövare (handlare) har avtal med en avfallsproducent om att ta hand om avfallsproducentens farliga avfall.

(SP1) Förutsättningen är att en avfallshandlare har avtal med en eller flera avfallsproducenter om att köpa upp producerat farligt avfall. Det finns flera varianter

7.3.6.1 Handlaren köper en avfallsproducents farliga avfall där det ligger på plats hos avfallsproducenten, handlaren ansvarar för och beställer bortforsling.

Avfallsproducenten kontaktar handlaren då en transaktionspunkt inträffat och en affärstransaktion avropas mot gällande avtal mellan avfallsproducent och handlare. Affärstransaktionen (köpet) genomförs och handlaren är nu ägare till avfallsvolymen (som fortfarande ligger på avfallsproducentens mark), Avfallsproducenten är fortsatt ansvarig för själva lagringen även om handlare nu är ägare till avfallet. Inom rimlig (avtalsreglerad max lagringstid?) så ordnar handlare med avfallet genom att:

- beställa transport till eget lager (se delscenario) eller
- beställa transport direkt till en behandlare som handlaren sålt avfallet vidare till eller
- beställa transport till annan handlare som avfallet sålts vidare till eller
- sälja avfallet vidare på plats till annan handlare

Utmaning 1: Handlaren har ett antal möjligheter (beroende på vad som avtalats med avfallsproducent) som på olika sätt kan leda till utmaningar avseende spårbarhet.

I samband med transport så behöver ägaren av avfallet upprätta uppgifter i enlighet med ”transportdokumentet” och tillse att uppgifterna kommer in till Den digitala lösningen.

Utmaning2: För full spårbarhet så behöver affärstransaktionen som överför ägandeskapet av avfallet från avfallsproducenten till handlaren också fångas upp av Den digitala lösningen.

7.3.6.1.1 En handlare (verksamhetsutövare) har avtal med en eller flera avfallsproducenter om att ta hand om avfall genom att transportera, lagra i eget lager innan vidareförsäljning.

Handlaren har genom köpet övertagit ägarskapet av avfallet och beställer transport av avfallet till eget lager där avfallet kan samlas upp för senare vidareförsäljning. Handlaren är ansvarig för att alla nödvändiga transportuppgifter registreras i den digitala lösningen, samt att utföra och registrera mottagningskvittens och avvikelsekontroll i Det digitala systemet för alla transporter.

Notera att scenariot kan innebära att handlaren kan komma att ha en viss mängd avfall som kontinuerligt ligger i det egna lagret. Vilket i praktiken innebär en ”indirekt deponi” då lagret egentligen aldrig töms helt. Beroende på hur stor denna ”indirekta deponi” blir, så kan handlaren behöva ansöka om nödvändiga tillstånd.

7.3.6.2 Handlaren köper avfallsproducentens farliga avfall men det är avfallsproducenten som står för transporten och handlaren är endast avfallsmottagare

Handlaren köper en avfallsproducents farliga avfall, genom avrop mot ramavtal, eller via enstaka köptransaktioner. Avfallsproducenten ombesörjer transport och därmed också upprättandet av nödvändiga transporthandlingar (inkl. transportdokument)

När transporten anländer till handlaren och lasten med farligt avfall är lossad så kvitterar handlaren att transporten enligt registrerade transportuppgifter (transportdokument) är mottagen. Total mottagen avfallsmängd registreras för full spårbarhet, därmed kan transportören lämna platsen.

Handlaren kan därefter i efterhand validera att de i transporten angivna avfallsmängder stämmer eller avviker. Handlaren avvikelserapporterar i Det digitala systemet att mottagna mängder stämmer med de i systemet registrerade uppgifterna, alternativt korrigerar genom att ange egna uppmätta/uppskattade värden (avvikelse). Handlaren kan utföra avvikelserapporteringen i eget tekniskt system som i sin tur ansluter mot Den digitala lösningens tekniska gränssnitt för ändamålet eller logga in i användargränssnittet i Den digitala lösningen och utföra samma aktiviteter.

7.3.7. En verksamhetsutövare (avfallsbehandlare) tar emot en avfallstransport och verifierar mängder och typ av levererat avfall

En avfallsbehandlare tar emot en transport av farligt avfall, och kvitterar den mottagna transporten i Det digitala systemet. En vägning (se avsnitt 7.3.19.1) av den totala lossade mängden kompletterar mottagning av transporterat avfall för att få fullspårbarhet. Därmed kan transportören lämna platsen då transportuppdraget är fullgjort. Nästa steg blir att avfallsmottagaren kontrollerar mottagna avfallsmängder och bekräftar eller korrigerar mottagna volymer genom att registrera avvikelseuppgifter i Det digitala systemet.

Avfallsbehandlaren kan använda sig av ett eget tekniskt system som ansluter mot Det digitala systemets tekniska gränssnitt, eller användas sig av Det digitala systemets användargränssnitt för att registrera uppgifterna.

7.3.8. *En verksamhetsutövare (avfallsproducent) vill upphandla transportör(er) för bortforsling av farligt avfall till sina upphandlade avfallsbehandlare.*

En verksamhetsutövare behöver upphandla transportörer för bortforsling av sitt producerade farliga avfall och använder ett eget tekniskt system som ansluter mot det Digitala systemets tekniska gränssnitt för att ta reda på vilka transportörer som finns och som har tillstånd för att transportera det farliga avfall som producerats. OM verksamhetsutövaren inte har ett eget tekniskt system så kan verksamhetsutövaren använda sig av Det digitala systemets användargränssnitt för att ta reda på vilka transportörer som har lämpligt och giltigt tillstånd samt som finns i den region vilken passar verksamhetsutövaren.

Verksamhetsutövaren kan därmed göra ett utdrag ur transportörsregistret för att använda för sin upphandling.

7.3.9. *En verksamhetsutövare (avfallsproducent) vänder sig till en avfallsmäklare för att sälja sitt avfall till mest fördelaktiga pris*

En mäklare förmedlar endast ett uppdrag av någon art och blir inte part i vare sig affärstransaktion eller transport av avfall/farligt avfall och därmed inte intressant ur ett spårbarhetsperspektiv.

7.3.10. *En verksamhetsutövare söker tillstånd om att bedriva verksamhet för att ta hand om farligt avfall (avfallsbehandlare).*

Scenariot ligger utanför avfallshanteringen men informationen är av intresse för informationsflödet inom avfallshanteringen då informationen utgör en intressant uppgift för att avfallsproducenter ska kunna kontrollera att eventuella avfallsmottagare har giltiga tillstånd och lämpliga tillstånd.

7.3.11. *En verksamhetsutövare (avfallsproducent) vill avtala med en avfallsbehandlare om att ta hand om producerat farligt avfall*

Verksamhetsutövaren använder Den digitala lösningens användargränssnitt för att söka efter och om möjligt identifiera vilka avfallsbehandlare som finns (i Den digitala lösningens register/register) och som har passande och giltiga tillstånd för att behandla det avfall som uppstår. Verksamhetsutövaren kan göra ett registerutdrag och använda som underlag i sin fortsatta upphandling.

7.3.12. *En verksamhetsutövare med produkter som kräver producentansvar träffar avtal med extern part om tjänst för att hantera producentansvaret.*

Ingår inte i DL

7.3.13. *En transportör får i uppdrag att transportera farligt avfall från en avsändare till en mottagare*

En transportör får ett transportuppdrag. Transportuppdraget kan komma från:

- En avfallsproducent direkt
- En avfallshandlare direkt
- En avfallsbehandlare direkt
- En speditör till vilken transportören är ansluten för att få transportuppdrag

Oavsett vem som beställt/förmedlat transportuppdraget så kopplar transportören upp sig mot Den digitala lösningen och hämtar/verifierar att det finns korrekta transportuppgifter registrerade för transporten (transportdokument). Därmed kan transportören hämta upp avfallet på den plats/adress som avsändaren angivit. I samband med lastning så vägs/mäts (se avsnitt 7.3.19.1) lasten (om möjligt) och en kvittens skickas in till det digitala systemet att beställd transport har accepteras och påbörjats.

Här kan tänkas att en framtida ambitionsnivå kan vara att transportören också skickar in en uppgift om planerad färdväg. Det kan också tänkas att i en framtid så ska transportörer av farligt avfall ha en transponder på bilen som regelbundet skickar in positionsuppgifter om var transporten befinner sig.

Transporten genomförs, och väl framme hos mottagaren så lossas lasten och transportören (bör) skicka in en kvittens till det digitala systemet att transporten är avslutad.

Notera att start-kvittens och klar-kvittens är viktiga meddelanden som transportören behöver skicka in till DL i samband med transport för att uppnå full spårbarhet, samtidigt som det är en ambitionsfråga.

7.3.13.1 *En transportör är underleverantör till en Speditör*

En transportör är underleverantör till en Speditör, och använder sig av speditörens interna system för att kommunicera med DL (Säkra transportuppgifter, skicka kvittenser i samband med transport). Samtidigt har transportören i eget namn tillstånd att transportera FA (eller har i eget namn gjort en anmälan om transport av farligt avfall). DL stödjer möjligheten att koppla ihop speditör och transportörer så att transporttillståndskontroll kan göras av en verksamhetsutövare som beställer en transport, samtidigt ger DL stöd åt transportörer att registrera vilka speditörer de är transportutförare för.

7.3.13.2 *En transportör visar upp uppgifter om pågående transport vid tillsyn*

En transportör blir stoppad längs vägen och uppmanas att visa uppgifter om transporten. Transportören kan då logga in i DL och visa upp transportdokument och aktuella kvittenser förtillsynshandläggare.

Förutsättningen är att det finns internetaccess vid tillsynsplatsen.

- 7.3.14. *En transportör registrerar sig i det digitala systemet för att kunna använda sig av det digitala systemets manuella gränssnitt kopplat till transporter.*

Transportören skapar ett konto i det digitala systemet och registrerar/kompletterar sina företagsuppgifter (de som inte kan hämtas från andra centrala register). Detta konto kan sedan användas för att logga in i Det digitala systemet via det Digitala systemets användargränssnitt där transportörens utbyte med det digitala systemet kan hanteras.

Notering: beroende på ambitionsnivå så kan det vara värt att ta fram en enklare transportörs-app, med möjlighet till "offline"-förmåga för att kunna hantera transport-transaktioner på platser där det inte finns tillgänglig internetanslutning. Alternativt kan en sådan app tas fram genom aktivt samarbete med lämpliga branschorganisationer.

- 7.3.15. *En verksamhetsutövare inrapporterar regelbundet sina sammanställda avfallsmängder för rapporteringsperioden*

7.3.15.1 Rapportering sker manuellt via webbplats

Verksamhetsutövare (VU) loggar in i rapporteringsportal för att rapportera de för rapporteringsperioden sammaställanda avfallsmängder (både FA och annat avfall), i samband med denna avfallsrapportering så hämtas från DL den samlade informationen avseende FA som inkommit via spårbarhetssystemet och VU kan manuellt justera/komplettera där så behövs.

7.3.15.2 Rapportering sker automatiserat genom tekniska gränssnitt

VU har ett internt tekniskt system som aggregerar avfallsuppgifter för regelbunden inrapportering av avfallsuppgifter till myndigheterna, i samband med denna sammanställning ger DL möjlighet till VU:s tekniska system att först via ett tekniskt gränssnitt hämta de uppgifter som redan inrapporterats genom spårbarhetssystemet så att dessa maskinellt (i VU:s tekniska system) kan valideras och korrigeras om så behövs. VU:s tekniska system rapporterar därefter in uppgifter om periodens samlade avfallsmängder etc.

- 7.3.16. *Producera officiell avfallsstatistik och nationell samt internationell rapportering avseende avfall*

7.3.16.1 Granskning av grunduppgifter

Inför framtagande av periodens officiella statistik så granskar statistikansvarig myndighet (t.ex. Naturvårdsverket) de grunduppgifter som automatiskt aggregerats löpande av den digitala lösningen under perioden (aggregering av rådata från regelbunden inrapportering, rådata från spårbarhetssystemets transaktionsdata mm) i enlighet med fastslagna statistikprodukter.

Misstänkta avvikelser i grundmaterialet som behöver åtgärd från

uppgiftslämnare markeras och kommenteras och ett meddelande om behov av korrigerings skickas automatiskt ut till uppgiftslämnarens registrerade kontaktuppgifter så att uppgiftslämnaren ges möjlighet att korrigera sina lämnade uppgifter.

7.3.16.2 Officiell avfallsstatistik produceras

Handläggare extraherar uppgifter ur DL för bearbetning/produktion av officiell statistik

(se också Rutin för Naturvårdsverkets särskilda verksamhet för statistik).

Uppgifter som saknas och som inte regelmässigt samlas in kompletteras genom engångsinsamling av uppgifter (t.ex. enkäter) med efterföljande manuella granskning och bearbetning.

7.3.16.3 Nationella och internationella rapporter produceras

Återkommande rapporter (diagram/tabeller/siffermässiga sammanställningar) är i hög grad automatiskt genererade i den digitala lösningen via förbestämda mallar och som därefter kan kompletteras av textuellt material vilket utgör analys/slutsatser/föreslagna åtgärder etc.

Vid enstaka rapporter så extraherar handläggare uppgifter ur DL för manuell bearbetning/produktion av rapport.

7.3.17. Tillsynsmyndigheter

DL möjliggör en god informationsförsörjning för såväl planering som underlag till genomförande av tillsyn.

7.3.17.1 Planera tillsyn

DL konfigureras till att automatiskt aggregera insamlad information på ett sådant sätt att en tillsynsverksamhet stöds i sitt planeringsarbete

Genom att tillsynshandläggare/planerare loggar in i gränssnittet för spårbarhet och stöd för tillsynsplanering kan de få tillgång till aggregerade uppgifter för stöd av tillsynsplanering (det kvarstår att definiera hur en sådan sammanställning bör se ut).

T.ex. kan aggregeringar påvisa verksamheter med bristande eller ofullständigrapportering som därmed gör dem intressanta förtillsyn.

7.3.17.2 Underlag till tillsynsbesök

DL konfigureras att automatiskt aggregera information (en eller flera olika sammanställningar) per VU/tillsynsobjekt så att tillsynshandläggare har en faktasammanställning att ta med sig vid tillsynsbesök.

Tillsynshandläggare med behörighet loggar in i gränssnittet för spårbarhet och stöd för tillsynsplanering och väljer ut lämplig sammanställning för sitt tillsynsobjekt att ta med vid tillsynsbesök. (Utseende/innehåll sammanställningar är kvar att definiera).

7.3.17.3 Välja lämplig plats för genomförande av transporttillsyn på väg

DL konfigureras att kontinuerligt kunna visa upp en eller flera sammanställningar där det framgår vilka transporter som är pågående och vilka

destinationerna är, genom bl.a. sådana uppgifter kan lämpliga platser för tillsyn på väg väljas så att tillsyn av transporter kan förbättras/möjliggöras. Behörig tillsynshandläggare loggar in i gränssnittet för spårbarhet och tillsynsplanering och får tillgång till sammanställningar för ändamålet (Utseende/innehåll hos sammanställningar är kvar att definiera).

7.3.18. *Handlägga tillståndsgivning*

Kopplat till avfall/farligt avfall finns olika typer av tillstånd:

- Tillstånd att bedriva farlig verksamhet
- Tillstånd att transportera farligt avfall
- Tillstånd att genomföra gränsöverskridande transporter

Att handlägga ansökan att få tillstånd att bedriva farlig verksamhet eller handlägga ansökan om tillstånd för att få transportera farligt avfall ligger utanför DL, de tillstånd som denna handläggning resulterar i är dock intressant att användas inom DL.

Att handlägga ansökan om att få genomföra gränsöverskridande transporter av farligt avfall ligger i precis i gråzonen. Själva handläggningen(ärendehantering) av tillståndsansökansärendet ligger utanför DL medan användargränssnitt för VU att interagera med myndigheternas handläggningsstöd ligger i DL, t.ex. ansöka om transporttillstånd.

7.3.19. *Övriga-/Stödjande resonemang*

7.3.19.1 *Att bestämma avfallsmängder*

I olika situationer och sammanhang används olika metoder att bestämma avfallsmängder. Orsaken till varför en viss metod används varierar från att vara en kombination av praktiska och ekonomiska samt teknologiska möjligheter. Olika bestämningsmetoder ger olika noggrannhet.

- Okulär uppskattning av avfallsmängder
Ger en mycket grov noggrannhet och bör avvecklas som metod på längre sikt och undvikas i de sammanhang där ambitionsnivån är att öka kvalité och noggrannhet.
- Mätning av avfallsmängder (vikt, volym)
Viktmätning kan göras med god noggrannhet, medan volymmätning kan variera stort beroende på tryck, temperatur, dunstning (gaser, vätskor).

Att bestämma avfallsmängder genom mätning är att föredra och bör vara målet för all avfallsmängdsbestämning på längre sikt.

7.3.19.1.1 *Vem bör egentligen bestämma avfallsmängder och varför?*

Ju bättre (teknisk/maskinell) bestämning av avfallsmängder desto lättare för alla parter att automatisera affärstransaktioner och uppgiftslämnande mot myndigheter. När bättre uppgifter om avfallsmängder finns tillgängliga så underlättas utveckling inom avfallsbranschen, fler aktörer kan se affärsnyttor och mer avfall kan återvinnas.

Bättre spårbarhet med teknisk/maskinell mängdbestämmning

- avfallslämnare(producent) bör bestämma de avfallsmängder som ska transporteras,
- transportörer bör göra en egen mängdbestämmning (där så är tekniskt möjligt) vid transporttillfället för att kunna säkerställa att transporten sker i enlighet med avtal och lagar.
- mottagaren bör bestämma mottagna avfallsmängder för att säkra egna uppgifter till avtal och myndigheter.

7.3.19.1.2 Avfallsmängder och avvikelser

Naturliga avvikelser av bestämda avfallsmängder kan uppstå under transport genom att avfall komprimeras (volym) eller avdunstar (gaser), sådana naturliga förändringar behöver DL kunna förhålla sig till.

Alla parter som rapporterar avfallsmängder i DL behöver ges möjlighet att i efterhand skicka in avvikelser till tidigare inskickade uppgifter. Sådan avvikelserapportering behöver ges möjlighet i anslutning till genomförande av transport i händelse av att transporthandlingar inte av transportör eller mottagande behandlare anses ha korrekta mängduppgifter. Det behöver också finnas möjlighet till avvikelserapportering i samband med regelbunden (årlig?) inrapportering av sammanställda uppgifter.

7.3.20. Överväganden/Frågeställningar

Kopplat till avsnitt: 7.3.6.1, En handlare skulle kunna förbinda sig att rapportera uppgifter (avfallsmängder, bransch mm) åt avfallsproducenten, sådan delegering av rapportering medför dock en risk för kvalitetssänkning då avfallsproducenten inte kan/vill kontrollera uppgifterna. Mitigering av sådan risk kan vara att:

- avfallsproducenten registrerar (manuellt eller per automatik) affärstransaktionen som skett mellan denne och handlaren i DL så att korrekt spårbarhet uppstår.
- avfallsproducenten kan i DL signera att avfallsuppgifterna är korrekta och därmed säkerställa sitt ansvar för att uppgifterna är korrekta.

Kopplat till avsnitten 7.3.6.2, 7.3.7,

om en levererad(mottagen) mängd inte stämmer med uppgifter i transportdokument och mottagaren skickar in en avvikelse, vilken mängd ska användas i officiell statistik? Det är en viktig fråga att titta på i fortsatt arbete d.v.s. vilka regler bestämmer hur avvikelser/korrigeringar ska användas.

7.4. Bilaga - Användarfall

För att konkretisera vilka aktiviteter den digitala lösningen ska kunna hantera har ett antal användningsfall tagits fram. Listan innefattar inte samtliga användningsfall som behöver tas fram utan är en start till det arbetet som ska ske i nästa fas. Användningsfallen nedan har tagits fram av projektgruppen DL FASS och behöver arbetas igenom i detalj med verksamheten.

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mapping Scenario
001	Analys	Naturvårds- verket	ska kunna extrahera data från digital lösning	så att externa aktörer t.ex. SCB kan få tillgång till data för analys	
002	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Allmän- heten	ska kunna se information om avfall på en aggregerad nivå	för att kunna vara delaktiga och påverka	7.3.16
003	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfalls- behandlare	ska via gränssnitt kunna lämna strukturerad information om avfall verksamheten behandlat	så att myndigheter kan få information om behandlade mängder avfall	7.3.15
004	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfalls- producent	behöver få stöd att rapportera "rätt" genom smarta kontroller	så att kvalitén på data blir högre	
005	Spåra farligt avfall	Avfalls- producent	ska kunna rapportera in nya uppgifter om avfall som transporterats och insamlats via användargränssnitt	så att eventuella felaktigheter i lämnade uppgifter kan korrigeras	7.3.15.1
006	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfalls- producent	ska kunna godkänna uppgifter som insamlats kontinuerligt om transporter för farligt avfall	så att verksamhetsutö varen inte behöver lämna uppgifter som redan finns i den digitala lösningen vid en årlig rapportering	7.3.15.1
007	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfalls- producent	ska kunna lämna strukturerad information om avfall via ett användargränssnitt	så att kvalitén på data blir högre	7.3.15.1
008	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfalls- producent	ska kunna lämna strukturerad information om avfall via sitt tekniska system	för att mer effektivt lämna information till myndigheter	7.3.15.1

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
009	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfallsproducent	behöver hjälp att välja rätt avfallskoder etc.	så att kvalitén på data blir högre	
010	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Materialbolag som uppfyller producentavfallsansvaret	ska kunna lämna strukturerad information om avfall	så att Naturvårdsverket kan få tillgång till data för sammanställning av avfallsstatistik	7.3.15
011	Förebygga och bekämpa olyckor och brott	Kommun	ska kunna analysera var det borde finnas ”icke godkända deponier” genom diskrepans i VU producerade vs VU behandlade avfall	för att se till att lagstiftning om tillstånd för deponier efterlevs	7.3.17
012	Förebygga och bekämpa olyckor och brott	Tull/Kustbevakning	ska kunna få tillgång till avfallsdata	så att deras arbete med att bekämpa brott kan effektiviseras	
013	Förebygga och bekämpa olyckor och brott	Tull/Kustbevakning	ska kunna kontrollera vilket tillstånd avfallstransportörer har gällande såväl en nationell transport som en transport för import och export	så att deras arbete med att bekämpa brott kan effektiviseras	
014	Administrera faktaregister	Naturvårdsverket	ska kunna hantera masterdata för avfallskoder	som kan användas för att sammanställa avfallsdata uppdelat på avfallstyp	
015	Transportera farligt avfall	Avfallsproducent	ska kunna kontrollera vilket tillstånd avfallstransportörer har gällande såväl en nationell transport som en transport för import och export	så att avfallsproducenten kan välja transportör med rätt tillstånd	7.3.5.3
016	Transportera farligt avfall	Avfallsproducent	ska via användargränssnitt i den digitala lösningen lämna lagstadgad information om transporten av farligt avfall	så att myndigheter och transportören ska få information om transporten	7.3.5.3

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
017	Transportera farligt avfall	Avfallsproducent	ska via API ha möjlighet att koppla sitt lokala system till den digitala lösningen för att lämna lagstadgad information om transporten av farligt avfall	så att myndigheter och transportörer kan få information om transporten (mängd, destination, etc.) på ett effektivt sätt	7.3.5.1, 7.3.5.2
018	Transportera farligt avfall	Avfallsproducent	Ska via sitt verksamhetssystem kunna kontrollera att den transportör som ska användas (vald på egen hand eller en speditörs system) har passande och giltigt tillstånd (via API till den digitala lösningen)	Så att avfallsproducenten kan uppfylla det lagkrav som finns om att den som lämnar avfall ska ha kontrollerat att den som ska transportera avfallet har gjort den anmälan eller har det tillstånd som krävs för hanteringen	7.3.5.1, 7.3.5.2
019	Spåra farligt avfall	Avfallsproducent	ska via användargränssnitt kunna kontrollera om en mottagare har tillstånd att ta emot farligt avfall och för vad tillståndet gäller	så att avfallsproducenten kan välja en mottagare med rätt tillstånd	7.3.11
020	Spåra farligt avfall	Avfallsproducent	Ska via användargränssnitt i den digitala lösningen kunna göra ett registerutdrag över avfallsbehandlare	för att använda den som underlag i sin upphandling	7.3.11
021	Transportera farligt avfall	Transportör	ska via användargränssnitt meddela att en transport lämnas till en verksamhet på en viss plats (transporten är avslutad)	så att myndigheter har tillgång till informationen för tillsyn	7.3.13

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
022	Transportera farligt avfall	Transportör	ska via sitt tekniska system meddela att en transport lämnas till en verksamhet på en viss plats (transporten är avslutad)	så att transportören kan ge myndighet information på ett effektivt sätt	7.3.13
023	Transportera farligt avfall	Transportör	ska kunna uppvisa information om det avfall som transporteras vid ett enskilt tillfälle	så att tillsyn av transporter kan ske	7.3.13
024	Transportera farligt avfall	Transportör	Ska kunna hämta/verifiera information om en transport som registrerats i den digitala lösningen till sitt verksamhetssystem genom ett tekniskt anrop	så att transportören ska kunna hämta transportinformation på ett effektivt och uppfylla lagkrav om transportdokument	7.3.5.1, 7.3.13
025	Utöva tillsyn	Länsstyrelsen	ska tillgängliggöra informationen i tillstånden digitalt	så att andra myndigheter och verksamhetsutövare kan få tillgång till information	
026	Transportera farligt avfall	Avfallsproducent	ska kunna logga in på ett företagskonto i den digitala lösningen	så att uppgiftslämnaren kan identifieras, hanteringen ske effektivt etc.	7.3.5.3
027	Transportera farligt avfall	Avfallsproducent	ska kunna registrera uppgifter i den digitala lösningen och välja när uppgifterna ska skickas till myndigheten (eget utrymme)	så att uppgiftslämnaren kan slutföra inrapporteringen när det passar denne och myndigheter inte har access till uppgifter som inte är korrekta och fullständiga	7.3.5.3

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
028	Transportera farligt avfall	Avfallsproducent	ska signera en transaktion elektroniskt	så att både uppgiftslämnaren och myndigheten kan vara säkra på att ingen uppgift förvanskats	7.3.5.3
029	Transportera farligt avfall	Handlare	ska kunna registrera alla nödvändiga uppgifter istället för avfallsproducenten i den digitala lösningen	eftersom handlaren köper upp avfall och genom ägandeskapet övertar skyldighet att rapportera in uppgifter om det uppkomna avfallet	7.3.6.1.1
030	Transportera farligt avfall	Handlare	ska via användargränssnitt registrera mottagna mängder farligt avfall i den digitala lösningen (kvittens)	så att det farliga avfallet kan spåras till den plats där det lastats av	7.3.6.1.1
031	Transportera farligt avfall	Handlare	ska via sitt tekniska system registrera mottagna mängder farligt avfall i den digitala lösningen (kvittens)	så att handlaren kan hantera uppgiftslämnandet på ett effektivt sätt	7.3.6.1.1
032	Spåra farligt avfall	Handlare	ska inom ett visst tidsspann via användargränssnitt registrera innehåll per avfallskod för det avfall som tidigare kvitterats som mottaget på platsen (avvikelsehantering)	så att handlaren kan ansvara för att uppgifter som rapporteras in är korrekta	7.3.6.1.1, 7.3.6.2
033	Spåra farligt avfall	Handlare	ska inom ett visst tidsspann via sitt tekniska system registrera innehåll per avfallskod för det avfall som tidigare kvitterats som mottaget på platsen (avvikelsehantering)	så att handlaren kan ansvara för att uppgifter som rapporteras in är korrekta	7.3.6.1.1, 7.3.6.2

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
034	Spåra farligt avfall	Avfalls-behandlare	ska via användargränssnitt registrera mottagna mängder farligt avfall i den digitala lösningen (kvittens)	så att det farliga avfallet kan spåras till den plats där det lastats av	7.3.7
035	Spåra farligt avfall	Avfalls-behandlare	ska via sitt tekniska system registrera mottagna mängder farligt avfall i den digitala lösningen (kvittens)	så att handlaren kan hantera uppgiftslämnandet på ett effektivt sätt	7.3.7
036	Spåra farligt avfall	Avfalls-behandlare	ska inom ett visst tidsspann via användargränssnitt registrera innehåll per avfallskod för det avfall som tidigare kvitterats som mottaget på platsen (avvikelsehantering)	så att handlaren kan ansvara för att uppgifter som rapporteras in är korrekta	7.3.7
037	Spåra farligt avfall	Avfalls-behandlare	ska inom ett visst tidsspann via sitt tekniska system registrera innehåll per avfallskod för det avfall som tidigare kvitterats som mottaget på platsen (avvikelsehantering)	så att handlaren kan ansvara för att uppgifter som rapporteras in är korrekta	7.3.7
038	Transportera farligt avfall	Avfalls-producent	ska kunna via sitt tekniska system söka upp transportörer som har tillstånd, inom en region, att transportera en viss typ av farligt avfall	så att avfallsproducenten kan välja en transportör med tillstånd för det avfall som ska bortforslas på ett effektivt sätt	7.3.8
039	Transportera farligt avfall	Avfalls-producent	ska kunna via användargränssnitt söka upp transportörer, inom en region, som har tillstånd att transportera en viss typ av farligt avfall	så att avfallsproducenten kan välja en transportör med tillstånd för det avfall som ska bortforslas	7.3.8
040	Transportera farligt avfall	Transportör	ska kunna rapportera in vikt för en last samt kvittera att transporten därmed påbörjas	så att vikt som angivits av avfallsproducenten verifieras	7.3.13

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
041	Transportera farligt avfall	Transportör	ska transportören skicka in uppgift om planerad färdväg	för att underlätta tillsyn av transporter av farligt avfall	7.3.13
042	Transportera farligt avfall	Transportör	ska transportören av farligt avfall ha en transponder på bilen som regelbundet skickar in positionsuppgifter om var transporten befinner sig	för att underlätta tillsyn av transporter av farligt avfall	7.3.13
043	Transportera farligt avfall	Transportör	ska kunna via en app kunna utföra de krav som ställs på transportörer av farligt avfall	för att transportören ska kunna uppvisa information vid avsaknad av internetuppkoppling	7.3.14
044	Transportera farligt avfall	Digitala lösningen	ska kunna hämta uppgifter lagrade i faktadatadabaser för tillstånd för transporter och tillstånd för att bedriva miljöfarlig verksamhet	så att aktörer inte ska behöva gå via flera gränssnitt för att kontrollera dessa uppgifter	7.3.2, 7.3.3
045	Transportera farligt avfall	Transportör	ska kunna skapa ett konto och komplettera sina företagsuppgifter som inte kan hämtas från andra register	så att korrekta uppgifter finns om transportören i den digitala lösningen	7.3.14
046	Transportera farligt avfall	Transportör	ska via digitala lösningens "app" kunna utföra informationsutbyte med den digitala lösningen	för att kunna hantera transportärenden utan en internetuppkoppling	7.3.14
047	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfallsproducent	ska via sitt interna tekniska system justera uppgifter som lämnats för transporter av farligt avfall och statistik	så att VU när denna upptäcker felaktigheter kan förmedla korrekta uppgifter	7.3.15.2

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
048	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Avfallsproducent	ska via sitt interna tekniska system få information om uppgifter som de själva och andra aktörer har lämnat avseende samma transport	så att VU när denna upptäcker felaktigheter kan förmedla korrekta uppgifter	7.3.15.2
049	Transportera farligt avfall	Transportör	ska via användargränssnitt kunna registrera att de är underleverantörer de arbetare för	så att en verksamhetsutövare kan kontrollera att speditörens transportör har tillstånd som krävs	7.3.13.1
050	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Naturvårdsverket	ska kunna samla in kompletterande uppgifter från VU via engångsinsamling	så dessa kan ingå i nationell avfallsstatistik	7.3.16.1
051	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Naturvårdsverket	ska kunna granska uppgifter som inhämtas och kopplat till dessa kunna kommunicera med VU om inhämtade uppgifter	så att en god kvalitet på data kan uppnås	7.3.16.1
052	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Naturvårdsverket	ska kunna aggregera inhämtad data (till avfallsstatistik)	så att trender, miljömål, avfallsmängder etc. ska kunna följas upp	7.3.16.1
053	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Naturvårdsverket	ska kunna extrahera information ur DL	så att bearbetning/produktion av officiell statistik kan ske	7.3.16.2
054	Följa upp, sammanställa och rapportera avfallsstatistik	Naturvårdsverket	ska kunna generera rapporter automatiskt	så att rapporter som återkommande ska tas fram kan genereras på ett effektivt sätt	7.3.16.3
055	Utöva tillsyn	Tillsynsmyndighet	ska kunna aggregera insamlad information	så att de får stöd i att planera tillsynsverksamheten	7.3.17.1

Nr	Process	Aktör	Aktivitet	Syfte	Mappning Scenario
056	Utöva tillsyn	Tillsynsmyndighet	ska kunna logga in i DL	för att få tillgång till information avseende tillsyn	7.3.17.1
057	Utöva tillsyn	Tillsynsmyndighet	ska kunna aggregera insamlad information per VU/tillsynsobjekt	så att faktaunderlag finns att ta med sig vid tillsynsbesök	7.3.17.2
058	Utöva tillsyn	Tillsynsmyndighet	ska kunna välja vilken data som ska sammanställas för en VU	så att faktaunderlaget innehåller de uppgifter som behövs för tillsynsbesöket	7.3.17.2
059	Utöva tillsyn	Tillsynsmyndighet	ska kunna sammanställa information om pågående transporter	så att lämpliga platser för tillsyn på väg kan väljas	7.3.17.3
060	Hantera tillstånd [för export/import av avfall]	Avfallsproducent	ska kunna ansöka om tillstånd för gränsöverskridande transport	så att tillståndsansökan kan ske på ett effektivt sätt	7.3.18

7.5. Bilaga – Modellerat material (Sparx Enterprise Architect)

Under arbetat så har flera informationsmängder modellerats i ett modelleringsverktyg (Sparx Enterprise Architect), allt modellerat material bifogas i separat fil till denna rapport ”RU FASS Sparx EA modeller.zip”

Innehållet i bifogat modelleringsmaterial sammanfattas nedan:

- Processmodeller
- Aktörs-/rollmodeller
- Målmodeller
- Informationsmodell
- Flödesmodeller
- Projektberoendemodell
- Styrningsvy (Modell över författningar och andra styrningar)
- Systemöversikt nuläge

7.6. Bilaga – Tekniska förmågor DL FASS vs. NV förmågekatalog

Bilden visar sammanställningen av en förmågeanalys som knyter funktionalitet hos föreslagen digital lösning mot Naturvårdsverkets katalog för IT-förmågor. De olika förmågornas distribution i föreslagen digital lösning visas i samband med respektive funktionellt block under stycket 5.3.3.

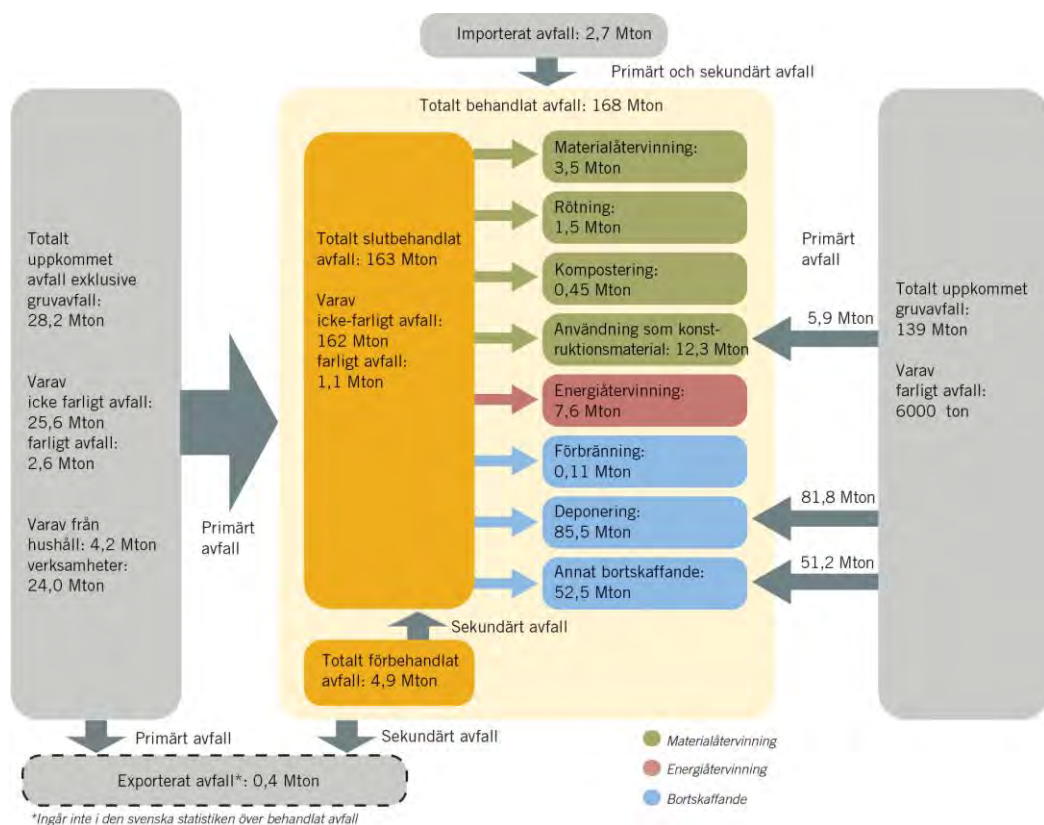
<p><i>AF:Ärendehantering</i> FASS Ärendehantering avseende support i samband med uppgiftslämnande</p>	<p><i>AF:Verksamhetsflöde</i> FASS Presentation status egna ärenden</p>	<p><i>DF:DatafångstDataAPI</i> FASS Strukturerad datainsamling API</p>	<p><i>DF:Webbformulär manuellt indata</i> FASS Manuell datainsamling strukturerade formulär</p>
		<p><i>DF:DatafångstDataAPI</i> FASS Fånga formulär som startar ett ärende</p>	<p><i>DF:Webbformulär manuellt indata</i> FASS Informationsutbyten strukturerade formulär</p>
<p><i>PR:Redaktörsgränssnitt</i> FASS Administration av formulär/api för uppgiftsinsamling</p>	<p><i>SÖ:Sök GUI</i> FASS Gränssnitt för att söka i spårbarhetsdata</p>	<p><i>Analys (AN)</i> FASS Analys</p>	<p><i>Rapportering (RA)</i> FASS Statistik- och Rapporteringsfunktion</p>
<p><i>PR:Redaktörsgränssnitt</i> FASS Administrationsgränssnitt för konfigurationer</p>	<p><i>PR:Datadrivna diagram</i> FASS Visualisering av aggregerade data i olika former av diagram</p>	<p><i>Utdata (UD)</i> FASS Utdata, dataexportförmåga</p>	<p><i>DL:Datamart (Lagring för analys)</i> FASS Datavaruhus, datalagring av sammaställningar (datamarter)</p>
<p><i>Integration (IN)</i> FASS ETL automation - extrahera bebeta/kontroller aggregera spara uppgifter</p>	<p><i>Integration (IN)</i> FASS Meddelandeväxel för informationsutbyten EU/Internationellt</p>	<p><i>Identitet och behörighet (IB)</i> FASS DL Identitet och behörighet (IB)</p>	<p><i>SÅ:Digitala signaturer</i> FASS Validering av digitala signaturer</p>
<p><i>Integration (IN)</i> FASS Meddelandeväxel för att tillgängliggöra utvald information från faktaregister</p>	<p><i>Integration (IN)</i> FASS Meddelandeväxel för informationsutbyten Nationellt</p>		<p><i>SÅ:Digitala signaturer</i> FASS Digitala signaturer</p>

Bilaga 2

1 Avfallsflöden, behandlingskapacitet och prognoser

1.1 Avfallsflöden

Det är generellt svårt att göra trendanalyser mellan olika år med hjälp av avfallsstatistiken¹. Den främsta anledningen är att krav på nationell avfallsstatistik är relativt nytt, de första data togs fram 2004 och under de omgångar som statistiken har rapporterats till EU har förändringar skett i tolkningen av vad som är avfall, i hur olika avfall ska redovisas samt att det skett förändringar i sektors-/branschindelningen. Att kraven på avfallsstatistiken är relativt nya innebär även att metoderna för att ta fram statistiken har utvecklats, vilket också kan ge upphov till att olika metoder ger olika resultat. I Figur 1 presenteras en översiktlig bild av avfallsflödena i Sverige år 2014.

Figur 1 Översikt över avfallsflöden i Sverige 2014. Mängderna anger summan av både icke-farligt avfall och farligt avfall. Summeringar av avrundade värden kan avvika något från gjorda summeringar av oavrundade värden.

¹ Naturvårdsverket 2016. Avfall i Sverige 2014. Rapport 6727.

1.2 Uppkommet avfall

För de senaste tre åren som avfallsstatistik har rapporterats till EU, d.v.s. 2010, 2012 och 2014 har inga större förändringar skett vad gäller avfallsbegreppet eller indelning i sektorer och det går därför att göra enkla analyser, framförallt på totalnivå. De förändringar som kan ses speglar dock i många fall förbättringar i metodiken för att ta fram data eller vissa omtolkningar av begrepp. Inom vissa branscher kan man trots detta ändå se förändringar.

Att enskilda avfallstyper varierar över åren är naturligt. Vissa olikheter mellan åren kan förklaras av skillnader i producerad mängd varor, till exempel minskad mängd avfall från sektorn metall och metallvaror på grund av en minskad produktion av råstål eller ökad mängd aska från avfallsförbränning på grund av att mängden avfall som går till förbränning har ökat. En avfallsminskning kan även bero på en ändrad tillverkningsprocess eller på en beteendeförändring, som till exempel att det slängs mindre mängd matavfall².

Under 2014 uppkom totalt 167 miljoner ton avfall i Sverige varav 83 procent bestod av mineralavfall från gruvbranschen. Mellan 2012³ och 2014¹ har avfallsmängderna från gruvsektorn fortsatt att öka. Ökningen är inte lika stor som mellan 2010⁴ och 2012³ då gruvsektorn ökade sin sin produktion kraftigt.

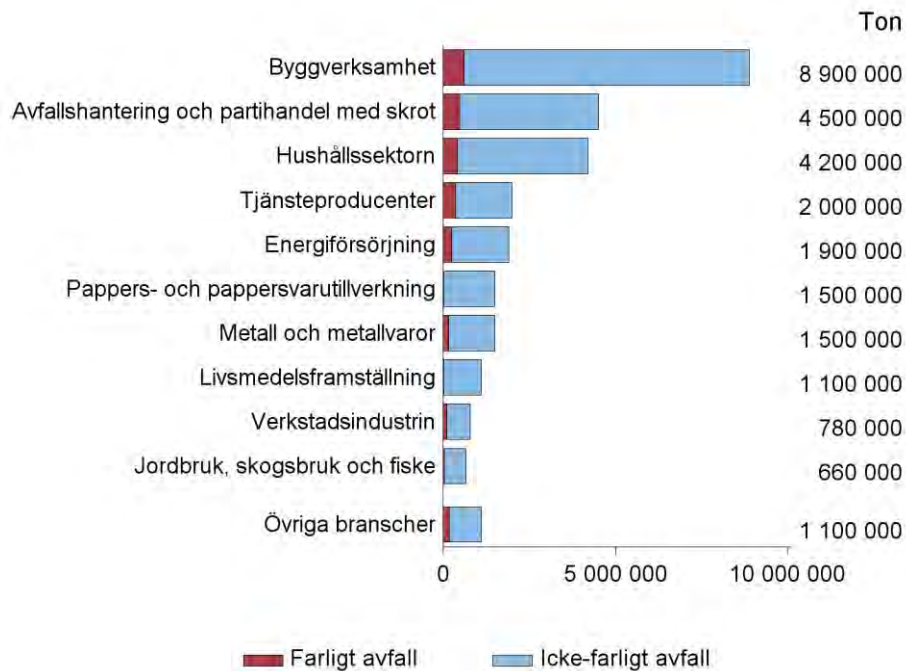
Gruvavfallet får ett stort genomslag på de nationella avfallsmängderna. För att kunna synliggöra och analysera andra avfallstyper är det nödvändigt att exkludera gruvavfallet. Om gruvsektorn räknas bort har avfallsmängderna ändå ökat något mellan 2012 och 2014.

I Figur 2 presenteras totalt uppkommet avfall i Sverige 2014 för olika branscher, exklusive gruvavfall.

² Naturvårdsverket 2016. Matavfall i Sverige Uppkomst och behandling 2014. Rapport 8765.

³ Naturvårdsverket 2014. Avfall i Sverige 2012. Rapport 6619.

⁴ Naturvårdsverket 2012. Avfall i Sverige 2010. Rapport 6520.

Figur 2 Totalt uppkommet avfall i Sverige 2014, exklusive gruvavfall redovisat för olika branscher, fördelat på icke-farligt och farligt avfall.

De branscher som genererar minst avfall (Tillverkning av kemikalie-, läkemedels- och plastprodukter; Vattenförsörjning, avloppsrening och sanering; Tillverkning av trä och trävaror; Tillverkning av mineraliska produkter; Möbeltillverkning, reparation och installation av maskiner; Tillverkning av stenkols- och petroleumprodukter; Textilvarutillverkning) redovisas under Övriga branscher. Figuren kommer från Naturvårdsverket 2016. Avfall i Sverige 2014. Rapport 6727

Branschen Byggverksamhet genererade de största avfallsmängderna och den dominerande avfallstypen var jordmassor. Jämfört med år 2012 har mängderna avfall från Byggverksamhet ökat med 1,2 miljoner ton. Siffrorna är dock osäkra då alla avfallstyper, till exempel impregnerat trä från återvinningscentraler och jord- och stenmassor, som återanvänds på anläggningsplatsen, inte ingår i de redovisade mängderna. Förändringar som kan ses är att det uppkom mer jordmassor, blandad bygg- och rivningsavfall samt mer metallavfall under år 2014 jämfört med 2012. Minskade mängder avfall jämfört med år 2012 kunde ses bland annat för muddermassor.

I avfallsbranschen uppkom 215 procent mer farligt avfall under 2014 jämfört med år 2012. Farligt träavfall utgör ett stort bidrag till ökningen av det farliga avfallet, vilket beror på att flisning av impregnerat trä till skillnad mot föregående år har klassats som förbehandling av avfall. Det icke-farliga avfallet minskade med 6 procent jämfört med 2012.

Hushållssektorn gav upphov till 3,8 miljoner ton icke-farligt avfall och 0,4 miljoner ton farligt avfall. Det icke-farliga avfallet domineras av hushållsavfall och liknande avfall. Andra stora avfallsmängder var träavfall, pappers- och pappavfall och glasavfall som går till materialåtervinning samt animaliskt och vegetabiliskt avfall som går till rötning och kompostering. Farligt avfall från hushållen, består framförallt av skrotade bilar och elavfall. Sedan år 2012 har mängden avfall från hushållen legat på samma nivå. På grund av befolkningsökningen innebär detta en minskning av uppkomna avfallsmängder

per invånare med 2 procent mellan år 2012 och år 2014.

För tjänstebranschen är det svårt att säga något om trender. Det beror bland annat på att metoderna för att beräkna avfallsmängder har förändrats sedan 2014 då avfallsstatistiken för 2012 togs fram.

Avfallsmängderna i energibranschen har ökat med mindre än tre procent sedan år 2012. En stor förändring inom energibranschen är dock att askorna från förbränning av avfall ökat i förhållande till askor från förbränning av andra bränslen. Detta styrker bilden av att avfallsförbränningen ökar på bekostnad av förbränning av andra bränslen.

Den totala avfallsmängden från branschen Livsmedelsframställning har legat relativt stabilt sedan år 1993. En minskning av vegetabiliskt avfall kan ses mellan år 2012 och år 2014. Det finns dock flera förklaringar till detta, exempelvis används, jämfört med år 2012 mer restprodukter till djurfoder vilket gör att det inte klassas som avfall. Dessutom har metoden ändrats så att endast juicekoncentrat och inte vatten från renspolning av rör räknats med.

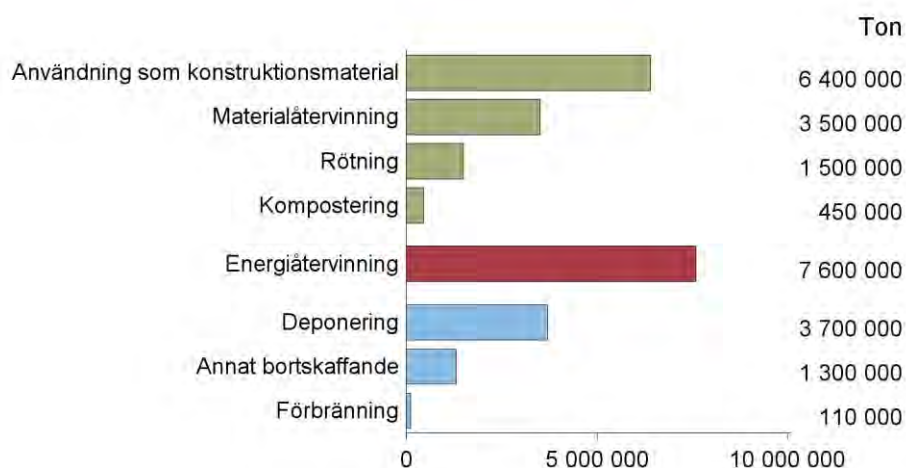
I branschen Papper- och pappersvarutillverkning har mängden avfall under 2014 minskat med 300 000 ton jämfört med år 2012. Den minskning av avfallet som redovisades mellan 2010 och 2012 berodde främst på omklassning till biprodukter. Svårigheter med gränsdragningar mellan avfall och biprodukt påverkar fortfarande avfallstyperna träavfall samt pappers- och pappavfall.

Branschen Metall och metallvaror hade en minskad mängd avfall 2014 jämfört med 2012. Det farliga avfallet minskade med cirka 70 000 ton och avfallstyperna som bidrar mest till denna skillnad är minskningen av kemiskt avfall (40 000 ton) och oljeavfall (19 000 ton). Det icke-farliga avfallet är i princip oförändrat med en ökning på 850 kg från år 2012 till 2014.

Branscherna Jordbruk, skogsbruk och fiske gav år 2014 upphov till relativt små mängder avfall jämfört med andra branscher. Den totala mängden avfall har ökat med 380 000 ton från år 2012 till år 2014. Ökningen beror på en metodförändring i statistikframtagningen och beror alltså inte på en reell ökning av avfallet.

1.3 Behandlat avfall

Följande diskussion gäller utan hänsyn till det avfall som uppkom och behandlades inom gruvsektorn. Figur 3 visar hur avfallsbehandlingen år 2014 totalt sett fördelades mellan olika behandlingstyper i Sverige. Materialåtervinning, rötning, kompostering och användning som konstruktionsmaterial i figuren motsvarar olika former av materialåtervinning. Vid energiåtervinning används avfall som bränsle för värme eller elproduktion. Förbränning utan energiåtervinning, deponering och annat bortskaffande motsvarar olika former av bortskaffande.

Figur 3 Fördelning av farligt och ickefarligt avfall mellan olika slutbehandlingstyper i Sverige 2014.

Figuren kommer från Naturvårdsverket 2016. Avfall i Sverige 2014. Rapport 6727

Det är svårt att analysera långsiktiga trender vad gäller behandling av avfall, framförallt eftersom företagens varierande tillämpning av biproduktkriterierna och andra omklassningar har påverkat statistiken.

Den mängd avfall som gick till återvinning minskade mellan 2006 och 2008 på grund av att några olika material som tidigare klassats som avfall omklassades till biprodukter och därmed inte räknades med i statistiken. Mellan 2008 och 2012 ökade återvinningen igen, främst av askor och olika mineralavfall som används som konstruktionsmaterial eller deponitäckning. Från 2012 till 2014 har återvinningen fortsatt att öka.

Återvinningen av icke-farligt avfall har ökat med 14 procent mellan år 2012 och 2014. Återvinningen av farligt avfall minskade mellan 2008 och 2010 för att sedan öka mellan 2010 och 2012. Mellan 2012 och 2014 har återvinningen av farligt avfall minskat med 14 procent.

Det är främst biologisk behandling av avfall samt användning av askor, slagg och jordmassor som konstruktionsmaterial som ökat. Det är rötning av animaliskt avfall, matavfall och gödsel som står för ökningen inom biologisk behandling. För konventionell materialåtervinning gick dock andelen återvunnet icke-farligt avfall ner mellan 2012 och 2014. Det var framförallt återvinningen av pappers- och pappavfall, metallavfall samt återvinningen av plastavfall som minskade. Den minskade återvinningen av pappers- och pappavfall kan antas spegla en minskad papperskonsumtion. Materialåtervinning av farligt avfall har minskat 2014 jämfört med 2012, främst på grund av en ny mer exakt klassning för behandling av avfall från förbränning.

Mängden avfall som gick till energiåtervinning minskade mellan 2008 och 2010, beroende på att bark- och träavfall övergick till att klassas som biprodukt, men ökade mellan 2010 och 2012, främst beroende på ökad förbränning av blandat avfall (industriavfall och importerat avfall). Det importerade avfallet består av framför allt olika typer av utsorterat träavfall och utsorterade fraktioner av hushållsavfall och

hushållsavfallsliknande avfall mer eller mindre mekaniskt bearbetat. Mängden avfall som går till energiåtervinning har fortsatt att öka mellan 2012 och 2014. Förbränning av sorteringsrester och träavfall står för de största ökningarna. Jämfört med år 2012 ökade energiåtervinningen av icke-farligt avfall med 14 procent och av farligt avfall med 11 procent.

Bortskaffning genom förbränning har under åren legat på en mycket låg nivå och har förutom en ökning mellan åren 2004 och 2006, minskat stadigt. Från 2012 till 2014 har dock bortskaffning av både farligt och icke-farligt avfall genom förbränning ökat. Totalt förbrändes 110 000 ton avfall 2014 jämfört med 43 000 ton under 2012.

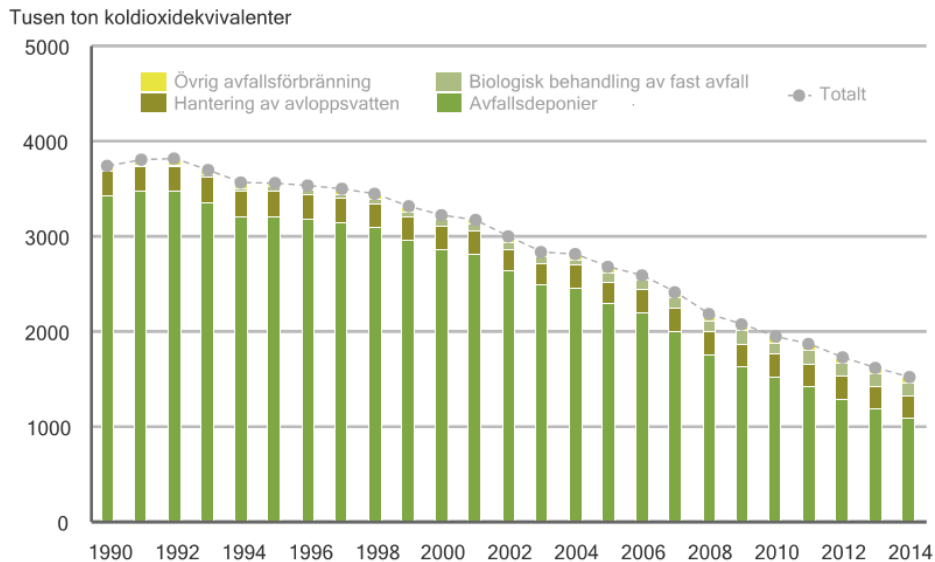
Deponering av avfall minskade mellan 2008 och 2010 från 3,5 miljoner ton till 3,3 miljoner ton. Minskningen fortsatte till 2012 då 3 miljoner ton avfall deponerades. Från 2012 till 2014 har deponeringen av avfall dock ökat från 3 miljoner ton avfall till 3,7 miljoner ton.

Mängden markbehandlat och utsläppt till vatten ökade mellan 2008 och 2010, men minskade mellan 2010 och 2012. Minskningen av mängden markbehandlat och utsläppt till vatten har sedan fortsatt mellan 2012 och 2014. Ofta är det ett större muddringsprojekt, som varierar från år till år, som dominerar statistiken. År 2008 var det endast några hundra tusen ton muddermassor som dumpades i havet, medan det 2010 var 3,5 miljoner ton, 2012 2,1 miljoner ton och 2014 1,2 miljoner ton. Beräkningen av mängden avfall till utsläpp till vatten eller markbehandling har dessutom ändrats mellan 2008 och 2010. Vid undersökningen för år 2008 räknades våtvikten för lakvatten, medan från år 2010 och framåt räknas endast torrsvikten. Detta på grund av att reglerna i EU:s avfallsstatistikförordning har ändrats. Mängden lakvatten som släppts ut har minskat från 160 000 ton till 130 000 ton under perioden 2012 till 2014.

1.4 Utsläpp av växthusgaser från avfall

Inom avfallssektorn rapporteras utsläpp av växthusgaserna metan (CH₄) från avfallsdeponier, lustgas (N₂O) och metan från hantering av avloppsvatten, koldioxid (CO₂) från avfallsförbränning utan energiåtervinning samt lustgas och metan från biologisk behandling av fast avfall. Utsläpp från avfallsförbränning med energiåtervinning rapporteras inte av avfallssektorn utan av energisektorn. Utsläpp av växthusgaser från avfallssektorn har minskat med cirka 60 procent sedan år 1990 och motsvarar nu cirka tre procent av Sveriges totala växthusgasutsläpp (1 522 miljoner ton räknat som CO₂-ekvivalenter)⁵ se Figur 4. Obs! Avfall som går till förbränning med energiåtervinning är inte inkluderat.

⁵ Underlag till Sveriges klimatrapportering till UNFCCC 2014. Naturvårdsverket.
www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/vaxthusgaser-utslapp-fran-avfall/

Figur 4 Utsläpp av växthusgaser från avfallshantering 1990-2014.

Lite mer än två tredjedelar av utsläppen från avfallsbehandling kommer numera från avfallsdeponier. Dessa är den näst största källan till utsläpp av metan i Sverige, den största utsläppskällan är jordbruket. Från 1990 till 2014 har emellertid dessa utsläpp från deponierna minskat med nästan 70 procent. Det är denna minskning som bidragit mest till avfallssektorns totalt minskade utsläpp av växthusgaser, och den förväntas fortsätta. Förklaringen är framförallt ökad metanåtervinning från deponier, samtidigt som deponering av organiskt avfall inte längre är tillåten och avfallsförbränning och materialåtervinning ökar. Bakom denna utveckling ligger såväl lagstiftning som andra styrmedel.

Hantering av avloppsvatten ger utsläpp av lustgas och metan. Det svarar för 16 procent av utsläppen från avfallsbehandling år 2014. Sedan 1990 har utsläppen inom denna delsektor minskat något vilket beror på förbättringar i reningsverken.

Utsläpp från biologisk behandling visar en tydlig ökande trend. Detta beror på ökad kompostering och rötning av avfall i Sverige. Rötning kan användas för att exempelvis producera biogas. Produktionsutsläpp typ läckage rapporteras som utsläpp från avfallsbehandling.

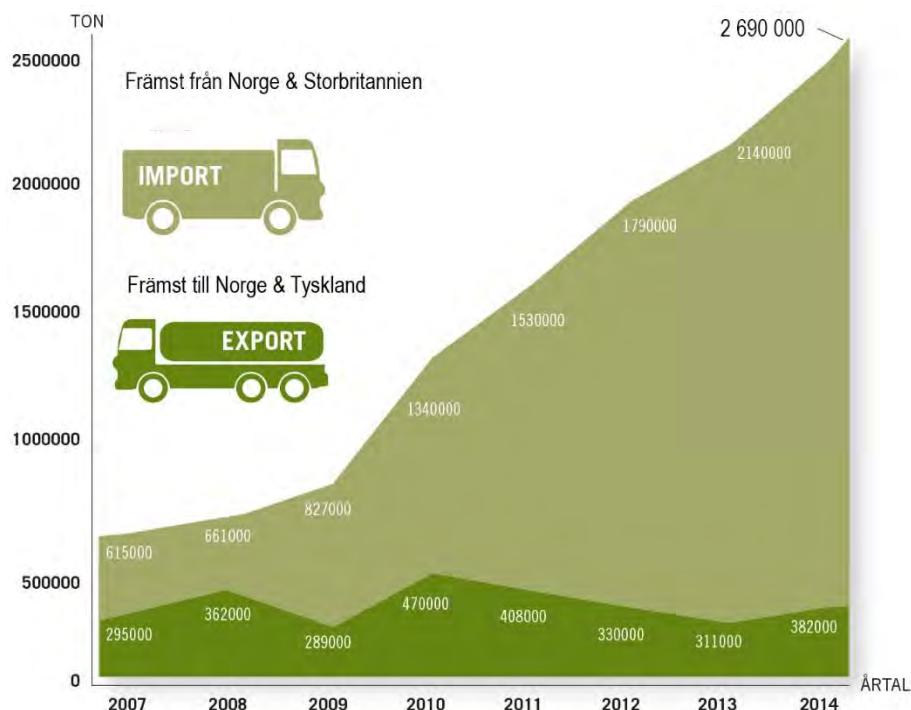
Övrig avfallsförbränning har ökat sedan 1990 men står fortfarande enbart för 4 procent av avfallssektorns totala utsläpp.

1.5 Import och export

Sverige både importerar och exporterar avfall. Det är inte alla typer av avfall som förs in och ut ur landet som behöver anmälas till behöriga myndigheter varför tillgänglig statistik endast rör anmälningspliktiga transporter (anmälningspliktigt avfall är t ex farligt avfall, hushållsavfall, bygg- och rivningsavfall, blandat avfall). Uppgifterna rapporteras sedan årligen till Baselsekretariatet och EU-kommissionen. För import eller export av informationspliktigt gränsöverskridande avfall, t ex rent utsorterat papper,

plast, metallfraktioner till återvinning finns idag inga krav på rapportering. Därför är kunskapen om dessa avfallsflöden dålig.

I Figur 5 visas hur mycket anmälningspliktigt avfall som importerats respektive exporterats i Sverige från 2007 till 2014.

Figur 5 Import och export av anmälningspliktiga avfallstransporter mellan 2007 och 2014¹

I figuren syns att importen av avfall aldrig har varit så hög som under 2014 samt att ökningen är speciellt markant från 2009. Det som bidragit mest till detta är den ökade importen av avfallsbränslen från övriga EU-länder på grund av deras strävan att snabbare minska deponeringen. Under 2014 anmäldes 2,7 miljoner ton avfall som infört i Sverige och rapporterat till Naturvårdsverket (se Figur 5). Majoriteten av det importerade avfallet (2,3 miljoner ton, 86 procent av totala importen) bestod av olika brännbara avfallsfraktioner och träavfall till energiåtervinning, framförallt från Norge, Storbritannien och Irland. Cirka 156 000 ton (6 procent) av det importerade avfallet gick till metallåtervinning medan 3-4 procent genomgick annan materialåtervinning. 38 000 ton (1,4 procent) avfall bortskaffades.

De exporterade avfallsmängderna rapporterades under 2014 till 382 000 ton (se Figur 5). Cirka 68 000 ton (18 %) av de exporterade avfallet gick till bortskaffandet och 314 000 ton (82 %) till återvinning. Av det avfall som gick till återvinning gick 39 000 ton till metallåtervinning, 25 000 ton till energiåtervinning, 39 000 ton till oljeregenerering och 211 000 ton till övrig materialåtervinning eller annan återvinning. Av de totala exporterade avfallsmängderna bestod 108 000 ton (28 %) av flygaska och rökgasreningsrester från avfallsförbränning.

Illegal import och export av avfall förekommer i och från Sverige. Under 2014 stoppades 92 illegala avfallstransporter varav 75 transporter på vägen ut ur Sverige och

17 transporter utanför landet. Antalet stoppade transporter av avfall har ökat, men det går inte att säga om det beror på att antalet olagliga avfallstransporter har ökat. Det kan istället bero på bättre tillsyn och att samarbetet mellan myndigheter utvecklats de senaste åren.

Huvuddestinationen för de stoppade illegala transporterna har varit olika länder Afrika och innehållet i transporterna har framför allt bestått av bildelar och bilar samt elektronik.

2 Avfallsbehandling

2.1 Deponering

Deponering var länge den huvudsakliga metoden för att göra sig av med många typer av avfall. Sedan mitten av 1990-talet har dock deponeringen av många avfallstyper minskat drastiskt på grund av pådrivande lagstiftning och det ökande resursvärdet hos alltmer avfall.

Under lång tid hade Sverige kapacitetsbrist på alternativ till deponering. När deponeringsförbudet för organiskt avfall trädde i kraft 2002 växte problemet och delar av avfallet deponerades därför med dispens från förbudet. Avfallsmängderna fortsatte att öka under denna tid, vilket ytterligare ökade behovet av ny kapacitet. För att möta detta behov har det skett en kraftig utbyggnad av behandlingskapaciteten, framförallt avfallsförbränning. Kapaciteten för biologisk behandling och materialåtervinning har också ökat. Detta har lett till att i princip inget organiskt avfall längre behöver deponeras på grund av för låg behandlingskapacitet⁶.

Förutom gruvavfall som deponeras i anslutning till gruvområden och anrikningsverk, utgörs det deponerade avfallet idag huvudsakligen av olika typer av mineralavfall. En stor del av detta är byggavfall som betong, tegel, sand, stenar och jord. Under 2012 deponerades ca 77 miljoner ton avfall. Om avfallet från gruvsektorn räknas bort deponerades 2,5 miljoner ton icke-farligt avfall och cirka 466 000 ton farligt avfall. 2014 deponerades 3,3 miljoner ton icke-farligt avfall och 430 000 ton farligt avfall i Sverige.

Enligt Avfall Sverige⁷ uppskattas den återstående kapaciteten till 23 miljoner m³ vilket motsvarar nästan 24 miljoner ton betong eller 35 miljoner ton slagg från energiåtervinning.

2.2 Avfallsförbränning

Avfall Sveriges kapacitetutredning 2016⁸ beskriver nuvarande och planerad kapacitet i kraftvärme- och värmeverk för avfallsförbränning till år 2020. Utredningen visar att energiåtervinning genom avfallsförbränning fortsätts att byggas ut. Den befintliga kapaciteten 2016 uppgår till 6,6 miljoner ton. År 2014 låg kapaciteten på cirka 6,3 miljoner ton. En ny panna tas i drift under året vilket gör att kapaciteten ökar till 6,7 miljoner ton år 2017. Vid en fortsatt utbyggnad enligt de planer som finns kan förbränningskapaciteten år 2020 uppgå till 7,0 miljoner ton.

En jämförelse mellan kapaciteten för avfallsförbränning med prognosen för avfallsmängder visar att det är ett överskott av kapacitet på 1,4 miljoner ton för 2016. Det kommer att vara ett fortsatt överskott av kapacitet för avfallsförbränning till år

⁶ Naturvårdsverket 2012. Från avfallshantering till resurshushållning. Sveriges avfallsplan 2012-2017. 2012.

⁷ Avfall Sverige 2016. Trender för avfallsanläggningar med deponi. Statistik 2008-2014. Rapport 2016:01.

⁸ Avfall Sverige. 2016. *Kapacitetutredning 2016- Avfallsförbränning och avfallsmängder till år 2020*. Rapport 2016:13.

2020. Storleken på överskottet påverkas dock av hur målen för matavfall, bygg- och rivningsavfall samt för förpackningar uppnås. Om samtliga mål nås och all planerad utbyggnad av kapaciteten realiserar kommer överskottet att ligga på ungefär 2 miljoner ton år 2020. Om ingen ytterligare avfallsförbränning byggs och prognosen för avfallsmängder baseras på historisk avfallsökning kommer överskottet för år 2020 att ligga på ungefär 1 miljoner ton.

För att utnyttja överskottet av kapacitet för avfallsförbränning sker en import av avfallsbränsle. Det finns också ett behov i andra EU-länder att exportera avfall för att kunna minska sin deponering av avfall. Störst mängd avfall importerar från Norge och Storbritannien. Import av avfallsbränsle till energiåtervinning har ökat från 600 000 år 2010 ton till 1,35 miljoner ton år 2015. Under år 2016 planeras för en import på ungefär 1,3 miljoner ton. Behovet av import av avfallsbränsle till år 2020 förväntas ligga mellan 1,1 och 2,0 miljoner ton beroende på hur avfallsmålen uppfylls och omfattning av utbyggnaden av förbränningskapaciteten.

2.3 Biologisk behandling

Biologisk behandling av avfall för återvinning innebär att avfallet rötas eller komposteras. I detta ingår även matavfall som rötas i röt-kammare vid avloppsreningsverk och gödsel som rötas vid gårdsanläggningar. Totalt gick 1,9 miljoner ton icke-farligt avfall (torrvikt) till biologisk behandling 2014, vilket är en ökning från 1,7 miljoner ton år 2012. Villkoret för att biologiskt behandlat avfall ska räknas som återvunnet är att komposten och rötresten faktiskt används som gödselmedel eller ersätter matjord, och att man vid rötning tar tillvara biogasen. Hemkompostering räknas inte med eftersom intern materialåtervinning inte ska redovisas enligt WStatR,

Det är rötning av animaliskt avfall, matavfall och gödsel som står för ökningen inom biologisk behandling. Under 2014 rötades 1,5 miljoner ton icke-farligt avfall i Sverige. Det är en ökning med 40 procent sedan 2012. Kompostering av avfall har dock minskat med 26 procent sedan 2012.

Det finns en tydlig politisk styrning mot en utökad utsortering av matavfall för biologisk behandling istället för förbränning. Tidigare fanns målet om 35 procent utsortering av matavfall till 2010. Det uppfylldes inte, men mängderna utsorterat matavfall ökade. I april 2012 beslutade regeringen om ett etappmål om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan. Etappmålet som ska nås senast 2018 innebär att 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäringen tas tillvara, där minst 40 procent ska behandlas så att även energin tas tillvara. Etappmålet om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan innebär att omkring 650 000 ton avfall styrs bort från förbränning.

Den biologiska återvinningen av matavfall har ökat betydligt de senaste åren. Under 2014 återvanns 38 procent av matavfallet genom biologisk behandling⁹, att jämföra med 31 procent för 2013 och 25 procent för 2012. 27 procent av matavfallet behandlades så att både växtnäring och energi togs tillvara.

⁹ Naturvårdsverket 2016. Matavfall i Sverige Uppkomst och behandling 2014. Rapport 8765.

Även om de insamlade matavfallsmängderna har ökat de senaste åren visar uppföljningen av etappmålet att Sverige har en bit kvar för att klara återvinningsmålet.

Allt fler kommuner har infört insamling av källsorterat matavfall för biologisk återvinning. Information från Avfall Sverige visar att 190 kommuner infört insamling av matavfall och att nära två tredjedelar av hushållen är anslutna. Drygt 20 av kommunerna hade endast insamling från storkök och restauranger medan flertalet även samlade in från hushållen¹⁰.

Den teoretiska potentialen för biogas från matavfall uppgår till drygt 1 300 GWh biogas per år.¹¹ Den tillgängliga matavfallspotentialen för biogasproduktion har reducerats med 20 procent som en rimlig reduktion av matavfallsmängderna på grund av minskat matsvinn¹².

¹⁰ Avfall Sverige 2015. Svensk Avfallshantering 2015.

¹¹ Avfall Sverige 2013. Realiserbar biogaspotential i Sverige år 2030 genom rötning och förgasning, Rapport B2013:02.

¹² Naturvårdsverket 2012. Nyttan av att minska matsvinnet. Rapport 6527.

3 Framtidsprognoser

Att förutsäga och siffrsätta framtiden kallas prognostisering. Avfallsstatistikens roll är i första hand att beskriva det rådande läget med så färska och korrekta data som möjligt. Det görs inga regelbundna analyser av hur avfallsmängderna förväntas utvecklas, och få tillräckligt aktuella och kvalificerade analyser av den utvecklingen finns hitintills gjorda.

EU:s avfallsdirektiv uttrycker i artikel 28 pkt. a ett direkt krav på att det görs framtidsbedömningar: ”Avfallsplanerna ska i lämplig utsträckning och med beaktande av planeringsområdets geografiska nivå och omfattning innehålla åtminstone följande uppgifter: Det inom territoriet genererade avfallens typ, mängd och ursprung, avfall som sannolikt kommer att transporteras från eller till det nationella territoriet samt en bedömning av avfallsflödenas framtida utveckling” (denna punkt följs sedan av fler punkter).

En övergripande prognostisering ingick i projektet Hållbar avfallshantering som pågick under åren 2006-2012 och finansierades av bland andra Naturvårdsverket. Projektet använde och utvecklade ett antal datormodeller¹³ som man lät samköra för att uppskatta bland annat avfallskvantiteterna 2030. Projektet använde sig av fem olika beräkningsscenarier där politisk styrning (ekonomi eller miljö) samt graden av globalisering och regionalisering varierades (för utfallet se Figur 6 nedan). I alla scenarierna visar sig den totala mängden avfall öka, men inte i något fall växer den snabbare än ekonomin. Ändå är skillnaden mellan scenarierna mycket stor. Det beror på att både den ekonomiska tillväxten, konsumtionsmönstren och den tekniska utvecklingen är olika i de olika scenarierna.

Användningen av scenarios understryker att det inte råder någon självklart given framtid, utan att utvecklingen i hög grad utgör resultatet av samhällets och de enskilda individernas aktiva beslut. Det avgörande för att styra mot vissa eftersträlvandvärda mål blir då att förstå vad olika tänkbara vägval i slutänden leder till.

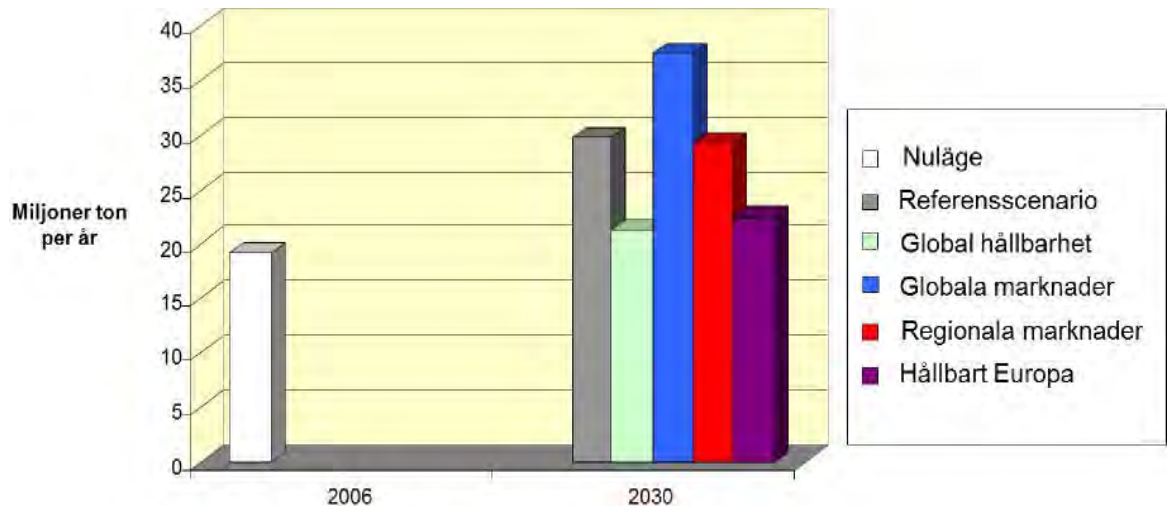
I rapporter från projektet Hållbar Avfallshantering finns mer utförliga beskrivningar av scenarierna¹⁴ och beräkningarna av avfallsmängder^{15,16}.

¹³ Konjunkturinstitutets modell EMEC, (Environmental Medium term Economic model), behandlingen av dessa kvantiteter (NatWaste) och deras påverkan på miljön (SWEA).

¹⁴ Dreborg K-H, Tyskeng S. 2008. *Framtida förutsättningar för en hållbar avfallshantering – Övergripande omvärldsscenarioer samt referensscenario*. TRITA-INFRA-FMS 2008:6. Samhällsplanering, Kungliga tekniska högskolan, Stockholm.

¹⁵ Sundqvist J-O, Stenmarck A, Ekvall T. 2010. Model for future waste generation. Rapport B1933. IVL Svenska Miljöinstitutet, Stockholm.

¹⁶ Östblom G, Ljunggren Söderman M, Sjöström M. 2010. Analysing Future Waste Generation – Soft Linking a Model for Waste Management with a CGE-model for Sweden. Working paper no. 118. Konjunkturinstitutet, Stockholm.

Figur 6 (källans fig. 3). Totala mängden avfall år 2006 och i fem olika scenarier för år 2030.

Dessutom har SMED på uppdrag av Naturvårdsverket, som underlag till Avfallsförebyggande programmet, tillämpat modelleringen i Hållbar avfallshantering för att uppskatta mängdutvecklingen för fyra utvalda avfallsströmmar fram till 2030¹⁷. De i den följande tabellen (se Tabell 1) redovisade mängderna avfall i dessa strömmar representerar det s.k. referensscenariot utan påverkan från nya styrmedel, dvs. utvecklingen har fortsatt utifrån dagens förutsättningar. Liksom i Hållbar avfallshantering antas en jämn ekonomisk utveckling¹⁸.

Tabell 1 Mängderna för olika avfallsströmmar avseende aktuella basår respektive år 2030 och mängdernas relativa förändring mellan dessa år.

Förklaringar: De skilda basåren avspeglar den varierande tillgången på tillräckligt bra data sett bakåt i tiden för olika strömmar. Procent per år avser den totala procentförändringen fördelad på enskilda år. Den totala förändringen i procent för de två basåren senare än 2006 anges i tabellen extrapolerade bakåt till 2006 för jämförbarhetens skull.

Avfallsström	Bas- år	Mängd 1000-tals ton		Per år %	Extrapol. föränd- ring %
		Basår	2030		
El- och elektronikavfall	2006	159 000	294 000	+3,5	+85
Matavfall	2010	1 009 000	1 433 000	+2,1	+50
Textilavfall	2008	131 800	253 000	+4,2	+100
Bygg- och rivningsavfall	2006	8 030	11 160	+1,6	+39

¹⁷ SMED 2012. *Framtidsprognoser för prioriterade avfallsströmmar*. PM okt. 2012.

¹⁸ Finansdepartementet 2008. *Långtidsutredningen 2008. Huvudbetänkande*. SOU 2008:105.

I en rapport från Profu¹⁹ görs utifrån ett systemanalytiskt angreppssätt en prognos över hur vi behandlar hushållsavfallet år 2020. Utgångspunkten är att beslutade samhällsmål på ett eller annat sätt påverkar uppkomna mängder avfall och fördelningen mellan behandlingsalternativen för det svenska hushållsavfallet. Resultaten visar på en ökning av mängden hushållsavfall, en ökning av andelen och mängden materialåtervinning och biologisk behandling och att andelen energiåtervinning minskar något men att mängden är nästan oförändrad (se Figur 7).

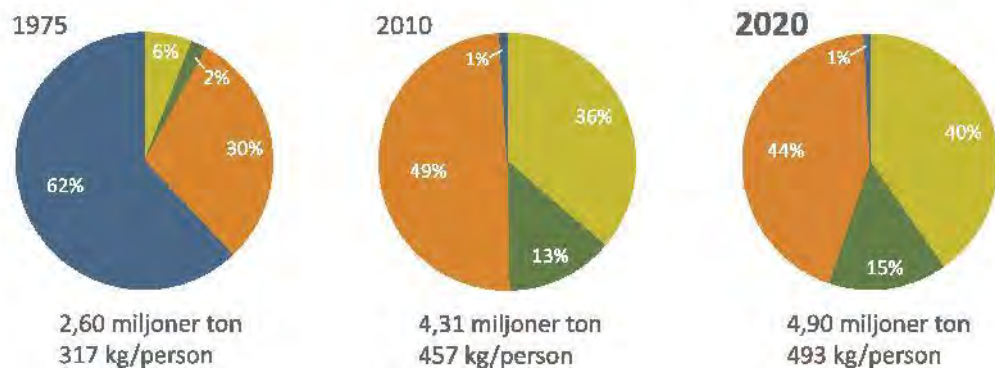
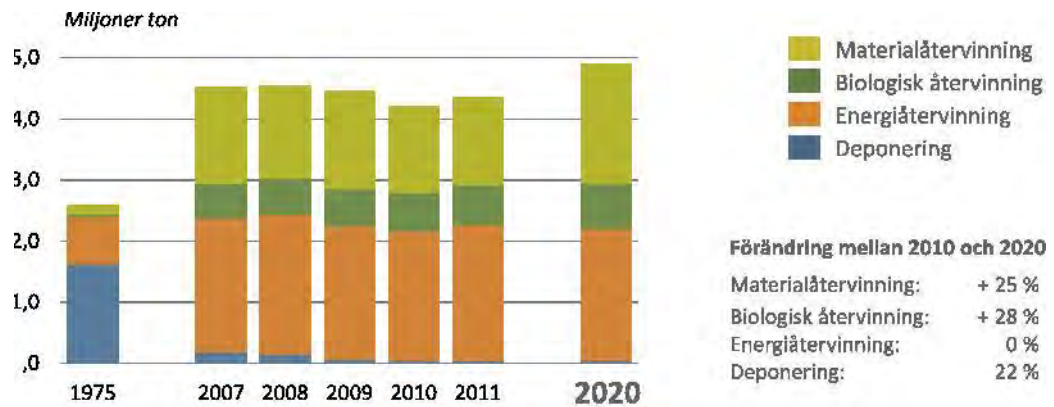
Figur 7 Förändring (vikt-%) i uppkommen och behandlad mängd hushållsavfall mellan 2010-2020¹⁹

Att andelen materialåtervinning ökar beror förstås till viss del på målet om att uppnå 50 procent återvinning för papper, metall, plast och glas, där plast ännu inte uppnått detta mål. Men att andelen ökar beror även på målet om att minska mängden uppkommet matavfall.

Materialåtervinning ökar ca 342 000 ton på grund av att avfallsmängderna totalt ökar under perioden samt ytterligare 47 000 ton för att uppfylla målet om plaståtervinning, dvs. totalt ca 389 000 ton (se Figur 8).

Mängden hushållsavfall som går till biologisk behandling beräknas öka med ca 220 000 ton. Ökningen består till knappt 2/3 av matavfall från hushåll, restauranger och butiker och till drygt 1/3 av annat organiskt avfall, såsom till exempel park- och trädgårdsavfall. Mängden hushållsavfall till energiåtervinning beräknas ligga kvar på dagens nivå. Alla fyra studerade mål styr, på ett eller annat sätt, bort avfall från energiåtervinning.

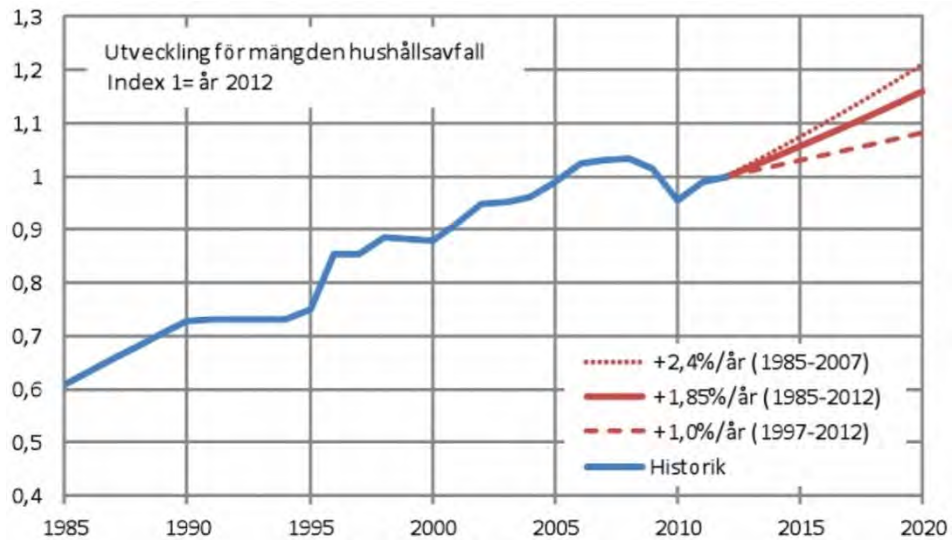
¹⁹ Profu 2013. *Tio perspektiv på framtida avfallsbehandling*. Rapport för Waste Refinery 2013.

Figur 8 Behandlade och uppkomna mängder svenskt hushållsavfall 1975-2020¹⁹

För övrigt finns framtidsscenarier för hushållsavfallet 2020 i en rapport från Avfall Sverige.²⁰ För dessa utnyttjas historiska värden för avfallsmängderna mellan åren 1985-2012. Dessa härrör från Avfall Sveriges årliga statistik för den totala mängden hushållsavfall i Sverige. Profus bearbetning av data, tillsammans med en prognos för avfallsmängderna, visas i Figur 9 nedan.

²⁰ Avfall Sverige. 2014. *Kapacitetsutredning 2014. Avfallsförbränning och avfallsmängder till år 2020*. Rapport E2014:03.

Figur 9 (källans fig. T) Total nationell mängd hushållsavfall 1985 till 2012 samt framskrivning enligt historisk utveckling (Profu)

Av Figur 9 framgår tre alternativa framskrivningar av avfallsmängderna efter indexåret 2012 vilka baseras på den genomsnittliga procentuella ökningen per år under olika tidsperioder och förutsättningar. Den mellersta linjen representerar den genomsnittliga procentuella ökningen under hela perioden: 1,85 procent per år mellan 1985 och 2012. Den övre linjen uppvisar också en ökning men fram till och med året före finanskrisen med dess efterföljande lågkonjunktur och minskade avfallsmängder: 2,4 procent per år mellan 1985 och 2007. Den lägre linjen representerar den genomsnittliga procentuella ökningen på senare tid: 1,0 procent per år mellan 1997 och 2012.

Landstingsstyrelsens Beslutsärenden

§ 44 Kommunremiss – Valkretsindelning

Diarienummer LD16/02447

Landstingsstyrelsens beslut

1. Valkretsindelning för Landstinget Dalarna föreslås bli en (1) fr o m de allmänna valen 2018.
2. Förslaget remitteras till Dalarnas kommuner samt till de partier som finns representerade i landstingsfullmäktige – för synpunkter till Landstinget Dalarna senast 30 juni 2017.

Sammanfattning av ärendet

Landstingsfullmäktige har att fatta beslut om antalet valdistrikt som ska gälla vid de allmänna valen 2018. Vallagen har från 1 januari 2015 ändrats i vissa delar. Bland annat har kravet på valkretsindelning för val till landstingsfullmäktige tagits bort, vilket kan få betydelse för valen 2018.

Enligt de nya reglerna är landstingen en enda valkrets, om inte fullmäktige beslutar att dela in landstinget i två eller flera valkretsar. Om landstinget ska delas in i flera valkretsar vid valet 2018 krävs ett sådant beslut. Indelningen i valkretsar ska beslutas av landstingsfullmäktige senast den 31 oktober året före det valår då den nya indelningen ska gälla för första gången. Kommunerna inom länet ska dessförinnan ha fått tillfälle att yttra sig. Landstingsfullmäktige har därför att fatta ett beslut senast under september månad som ligger som underlag till länsstyrelsens beslut.

Nuvarande valkretsindelning har sex (6) valkretsar. Länsstyrelsen Dalarna beslutade den 12 mars 2009, utifrån landstingsfullmäktige förslag november 2008.

Utdrag exp **2017-04-24** till

1. Akten
2. Region Dalarna
3. Dalarnas kommuner
4. Partier i LF
5. Eva Dahlander

Vid protokollet :

Eva Bergfeldt

Bestyrkes i tjänsten

Gunnel Strandberg

I ärendet har dialoger inom regionen förts av landstingsfullmäktiges ordförande med partiernas gruppledare.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag. **Bilaga § 44 A**
- b) PM om Underlag inför dialog om valkretsindelning för Dalarna.
Bilaga § 44 B
- c) Bilaga Exempel på sammanställning av effekter för valresultatet med alternativt antal valdistrikt. **Bilaga § 44 C**

Yrkanden, proposition och beslutsgång

Ordförande Gunnar Barke meddelar att gruppledarna förordar en (1) valkrets och framför detta som sitt yrkande.

Han yrkar dessutom att remisstidens stoppdatum ändras till 30 juni i stället för 15 augusti 2017.

Ulf Berg (M) yrkar med instämmande av Lena Reyier (C) att även de politiska partierna som finns representerade i landstingsfullmäktige tillfrågas.

Ordföranden föreslår följande propositionsordning som landstingsstyrelsen godkänner:

Först ställs proposition på ordförandens yrkande att Landstinget Dalarna blir en (1) valkrets.

Sedan ställs proposition på att remissens stopptid ändras till 30 juni 2017.

Därefter ställs proposition på Ulf Bergs och Lena Reyiers yrkande ovan.

På proposition om bifall eller avslag på Gunnar Barkes första yrkande ovan finner ordföranden att landstingsstyrelsen bifaller yrkandet: Landstinget Dalarna föreslås bli en (1) valkrets.

På proposition om bifall eller avslag på Gunnar Barkes andra yrkande ovan finner ordföranden att landstingsstyrelsen bifaller yrkandet: Remissens stopptid ändras till 30 juni 2017.

På proposition om bifall eller avslag på Ulf Bergs och Lena Reyiers yrkande ovan finner ordföranden att landstingsstyrelsen bifaller yrkandet: Förslaget skickas även till de partier som finns representerade i landstingsfullmäktige.

2017-04-10 Landstingsstyrelsen

Kommunremiss – Valkretsindelning

Ordförandens förslag

1. Valkretsindelning för Landstinget Dalarnas föreslås bli xxx fr o m de allmänna valen 2018.
2. Förslaget remitteras till Dalarnas kommuner för synpunkter till Landstinget Dalarna senast 15 augusti 2017.

Sammanfattning

Landstingsfullmäktige har att fatta beslut om antalet valdistrikt som ska gälla vid de allmänna valen 2018. Vallagen har från 1 januari 2015 ändrats i vissa delar. Bland annat har kravet på valkretsindelning för val till landstingsfullmäktige tagits bort, vilket kan få betydelse för valen 2018.

Enligt de nya reglerna är landstingen en enda valkrets, om inte fullmäktige beslutar att dela in landstinget i två eller flera valkretsar. Om landstinget ska delas in i flera valkretsar vid valet 2018 krävs ett sådant beslut. Indelningen i valkretsar ska beslutas av landstingsfullmäktige senast den 31 oktober året före det valår då den nya indelningen ska gälla för första gången.

Kommunerna inom länet ska dessförinnan ha fått tillfälle att yttra sig. Landstingsfullmäktige har därför att fatta ett beslut senast under september månad som ligger som underlag till länsstyrelsens beslut.

Nuvarande valkretsindelning har sex (6) valkretsar. Länsstyrelsen Dalarna beslutade den 12 mars 2009, utifrån landstingsfullmäktige förslag november 2008.

I ärendet har dialoger inom regionen förts av landstingsfullmäktiges ordförande med representanter från partier.

I ärendet redovisas följande dokument:

- a) Beslutsunderlag
- b) PM om Underlag inför dialog om valkretsindelning för Dalarna
- c) Bilaga Exempel på sammanställning av effekter för valresultatet med alternativt antal valdistrikt

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Valkretsar är geografiska områden som folket utser kandidater till landstingsfullmäktige.

Tanken med valkretsar är att hela landet eller alla delar av ett län eller en kommun ska bli representerade så att det inte bara är personer från t.ex. stora städer som blir valda.

Alla landsting är indelade i valkretsar, men det ställs inte som ett krav på antalet. Det är upp till landstingsfullmäktige att besluta om antalet.

Landstingsfullmäktige beslutar om hur många mandat som hela fullmäktige totalt ska ha men det är länsstyrelsen som beslutar om antalet mandat för varje valkrets. I landstingsfullmäktige som är valkretsindelade är 9/10 av mandaten fasta valkretsmandat och resten är utjämningsmandat.

Uppdraget har initierats av styr- och referensgrupperna för Regionbildning och prövas av landstingsstyrelsens arbetsutskott den 27 mars genom att grupperna tillsätts. Arbetsgruppens representantskap består av landstingsfullmäktiges ordförande och gruppledarna inom Region Dalarna.

Ekonomi och finansiering

Antalet valkretsar påverkar i mindre grad kostnaden för valorganisationen. OBS ändå att det är kommunerna som har uppdraget att administrera organisationen. Kommunerna har delvis en statlig finansiering. Kommunernas valorganisation utgår från deras egen valkretsindelning.

Juridik

Landstinget har att förhålla sig till den lagstiftning som gäller för lagstiftningen.

Samverkan med fackliga organisationer

Ej aktuell

Underlag inför dialog om valkretsindelning för Dalarna

Bakgrund

Landstingsfullmäktige har att fatta beslut om antalet valdistrikt som ska gälla för om de allmänna valen 2018. Vallagen har från 1 januari 2015 ändrats i vissa delar. Bland annat har kravet på valkretsindelning för val till landstingsfullmäktige tagits bort, vilket kan få betydelse för valen 2018.

Enligt de nya reglerna är landstingen en enda valkrets, om inte fullmäktige beslutar att dela in landstinget i två eller flera valkretsar. Om landstinget ska delas in i flera valkretsar vid valet 2018 krävs ett specifikt beslut av landstingsfullmäktige som sedan överlämnas till länsstyrelsen för ställningstagande.

Indelningen i valkretsar ska beslutas av landstingsfullmäktige senast den 31 oktober året före det valår då den nya indelningen ska gälla för första gången. Kommunerna inom länet ska dessförinnan ha fått tillfälle att yttra sig. Landstingsfullmäktige ska sedan fatta ett beslut vid sitt sammanträde september månad som ligger till grund för länsstyrelsens ställningstagande.

Landstingsfullmäktiges ordförande har i uppdrag att tillsammans med gruppledarna i landstingsfullmäktige diskutera frågan. Som underlag till dessa dialoger överlämnas ett diskussionsunderlag, bilaga 1. Underlaget ger exempel på hur valresultatet påverkas beroende på antalet valkretsar. I bifogat material åskådliggörs valresultatet, utifrån röstresultatet från landstingsvalet 2014, om man inrättar exempelvis en (1), tre (3) eller sex (6) valkretsar.

Innebörden av valkretsindelning

Landstingsfullmäktige har att lämna förslag på antalet valkretsar. Parallellt med detta har ett uppdrag i samma fråga initierats av styr- och referensgrupperna för Regionbildning. Gruppen bildas formellt vid landstingsstyrelsens arbetsutskott den 27 mars. Arbetsgruppens representantskap består av landstingsfullmäktiges ordförande och gruppledarna i landstingsfullmäktige.

Valkretsar är geografiska områden som folket utser kandidater till landstingsfullmäktige. Nuvarande valkretsindelning har sex (6) valkretsar, se nedan. Valkretsindelningen är beslutad av Länsstyrelsen Dalarna den 12 mars 2009, utifrån landstingsfullmäktige förslag november 2008.

Valkrets:

Falun

Borlänge

Avesta/Hedemora/Säter

Ludvika/Smedjebacken

Gagnef/Leksand/Malung-Sälen/Rättvik/Vansbro

Mora/Orsa/Älvdalen

Tanken med valkretsar är att hela landet eller alla delar av ett län eller en kommun ska bli representerade så att det inte bara är personer från t.ex. stora städer som blir valda.

Alla landsting är indelade i valkretsar, men det ställs inte som ett krav på antalet. Det är upp till landstingstingsfullmäktige att lämna förslag om antalet. Görs inte detta ska frågan hanteras av länsstyrelsen enligt Vallagens bestämmelser. Länsstyrelsens beslut blir då en begränsning av antalet valkretsar till ett.

Som information kan nämnas att utifrån valkretsindelningen fördelas 9/10 av mandaterna fasta valkretsmandat och resten är utjämningsmandat. Det innebär att vissa effekter kan uppstå för det enskilda partiet beroende på antalet valkretsar och antalet mandat.

I bilaga till PM:t framgår effekterna av röstresultatet beräknat utifrån landstingsvalet 2014. De exempel vi har bifogat här åskådliggör på vad sätt valresultatet hade påverkats om alternativ valkretsindelning funnits.

Enligt uppdrag

Eva Dahlander

Administrativ chef

Bilaga 1

Exempel - sammanställning av effekter för valresultatet med alternativt antal valdistrikt.

Utgångspunkt – valresultat 2014, med 1,3 respektive 6 valdistrikt

Val 2014	M	C	FP	KD	S	V	MP	SD	dsp	Total
Falun	4	2	1	1	5	1	1	1	1	17
Borlänge	3	1			5	1	1	2		13
Avesta/Hedemora/Säter	2	2	1		6	1		2	1	15
Ludvika/Smedjebacken	3	1			4	1	1	1		11
Gagn/Leks/Malung-Säl/ Rättv/Vansb	3	2	1	1	5	1	1	1	1	16
Mora/Orsa/Älvdalen	1	2		1	4	1		1	1	11
Summa	16	10	3	3	29	6	4	8	4	83
Ny beräkning 6 valkr	M	C	FP	KD	S	V	MP	SD	dsp	Total
Falun	4	2	1	1	5	1	1	1	1	17
Borlänge	3	1	1		5	1	1	2		14
Avesta/Hedemora/Säter	3	1	1		6	1		2	1	15
Ludvika/Smedjebacken	2	1			4	1	1	1		10
Gagn/Leks/Malung-Säl/ Rättv/Vansb	3	2	1	1	5	1	1	2	1	17
Mora/Orsa/Älvdalen	1	2		1	3	1		1	1	10
Summa	16	9	4	3	28	6	4	9	4	83
Ny beräkning 1 valkr	M	C	FP	KD	S	V	MP	SD	dsp	Total
Dalarna	16	9	4	3	28	6	4	9	4	83
Summa	16	9	4	3	28	6	4	9	4	83
Ny beräkning 3 valkr	M	C	FP	KD	S	V	MP	SD	dsp	Total
Falun/Borlänge	7	3	2	1	10	2	2	4	1	32
Avesta/Hedemora/ Säter/Ludvika/ Smedjebacken	5	2	1	1	10	2	1	3	1	26
Gagn/Leks/Malung-Säl/ Rättv/Vansb/Mora/Orsa/ Älvdalen	4	4	1	1	8	2	1	2	2	25
Summa	16	9	4	3	28	6	4	9	4	83

Se detaljerad beräkning: http://www.val.se/det_svenska_valsystemet/valresultat/rakna_sjalv/valsimulator/index.html?rd=1488277791957&l=rkl2014L20&r=2018Lvk&v.1.n=Falun/Borlänge&v.1.rb=83896&v.2.ok=0&v.4.ok=0&v.3.n=Avesta/Hedemora/Säter/Ludvika/Smedjebacken&v.3.rb=67666&v.5.n=Gagn/Leks/Malung-Säl/Rättv/Vansb/Mora/Orsa/Älvdalen&v.6.ok=0&v.5.rb=70452&v.1.r.1=14515&v.1.r.2=5947&v.1.r.3=3504&v.1.r.4=2575&v.1.r.5=22522&v.1.r.6=5690&v.1.r.7=4784&v.1.r.8=7334&v.1.r.51=1963&v.1.r.9995=662&v.3.r.1=10047&v.3.r.2=5048&v.3.r.3=2147&v.3.r.4=1501&v.3.r.5=20912&v.3.r.6=4022&v.3.r.7=2469&v.3.r.8=6017&v.3.r.51=2476&v.3.r.9995=279&v.5.r.1=9530&v.5.r.2=8058&v.5.r.3=2060&v.5.r.4=3529&v.5.r.5=18586&v.5.r.6=3536&v.5.r.7=2373&v.5.r.8=5162&v.5.r.51=3826&v.5.r.9995=212

Förlängning av medborgarlöfte

Medborgarlöftet i Orsa kommun löper under tiden 2016-09-30 till 2017-05-31

Arbetet med Medborgarlöftet har kontinuerligt följts upp för att se om arbetet haft effekt. Uppföljningen har skett via medborgardialoger, medarbetardialoger, analys av statistik samt via BRÅ och arbetsgrupper.

Efter en samlad bedömning av det arbete som hittills gjorts i medborgarlöftet, kan man konstatera att det redan efter åtta månader är svårt att se någon mätbar effekt. För att kunna göra en rättvis uppföljning krävs därför mer uthållighet

Medborgarlöftet i Orsa kommun förlängs därför från sluttid 2017-05-31 till ny sluttid 2017-11-30. Därefter görs en ny bedömning.

Anders Modén Kommunpolis

§ 77

OK KS 2016/00208-1

Medborgarlöfte i Orsa 2016

Beslut

Kommunstyrelsen godkänner medborgarlöftet 2016 mellan lokalpolisen och Orsa kommun.

Sammanfattning av ärendet

Medborgarlöften är en ny del i polisen och kommunens samverkan i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Löftet utgår från en lokal kartläggning där en problembild tagits fram och prioriterats utifrån dialoger som genomförts med medborgare och medarbetare, utifrån kunskap som polisen och kommunen har samt utifrån brottsstatistik. Den lokala problembilden kommer att vara utgångspunkt för arbetet i medborgarlöfterna och utifrån löftet ska olika aktiviteter genomföras.

Beslutsunderlag

Medborgarlöfte, version 2, 2016-09-02.

Protokollsutdrag, Utskott för strategi och utveckling, § 98, 2016-08-30.

Förslag till beslut

Utskottet för strategi och utveckling föreslår kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen godkänner medborgarlöftet 2016 med justerad tidsram mellan lokalpolisen och Orsa kommun.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att kommunstyrelsen godkänner den senaste versionen av medborgarlöftet (version 2, 2016-09-02).

Beslutsgång

Ordförande ställer proposition på sitt eget yrkande och finner att kommunstyrelsen bifaller detta.

Sändlista

BRÅ, Brottsförebyggande rådet

Polisen**ORSA
KOMMUN**

Medborgarlöfte i Orsa 2016

Inledning

Medborgarlöften är en ny del i polisen och kommunens samverkan i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Löftet utgår från en lokal kartläggning där en problembild tagits fram och prioriterats utifrån dialoger som genomförts med medborgare och medarbetare, utifrån kunskap som polisen och kommunen besitter samt utifrån brottsstatistik. Den lokala problembilden kommer att vara utgångspunkt för arbetet i medborgarlöftena.

Problembild

En problembild som uppmärksammas vara närvarande i Orsa kommun och som utgör en otrygghet för medborgarna är trafiken, och främst i form av ett motorrelaterat busliv. Ur dialogerna framkommer det att det är vanligt förekommande att ungdomar på kvällar och nätter buskör samt skapar störning för allmänheten genom sitt busliv.

Ur dialogerna framkommer upplevelser av att det i allmänhet finns en dålig respekt för hastighetsbegränsningar.

Körkortslösa och/eller påverkade förare utgör en stor otrygghet för övriga trafikanter.

Många upplever också en frånvaro av polis. Genom föreslagna löften får vi en ökad upplevd närvaro och kan göra insatser som ger breda genomslag i problemgrupperna.

Effekt

- En ökad trygghet för medborgarna genom en tryggare trafiksituation och utemiljö i området.
- Fånga upp ungdomar i riskzon.
- Fånga upp personer i missbruk.

Uppföljning

Arbetet med medborgarlöftet kommer att följas upp och utvärderas för att se om arbetet har haft effekt. En viktig del i uppföljningen kommer att vara dialog med medborgare i området, samt statistisk jämförelse.

Tidsram

Aktiviteterna för detta medborgarlöfte ska påbörjas 16 september 2016 och pågå till och med mars 2017.

Kommunikation med medborgarna

Medborgarlöftet ska kommuniceras till medborgarna i samband med att det börjar gälla, genom följande kanaler:

- Gemensamt pressmeddelande och pressträff.
- Kommunens respektive polisens hemsidor.
- Notiser på polisens respektive kommunens Facebooksidor.

Medborgarlöften

Polis lovar att..

- Genomföra utökade trafikkontroller , inkl. hastighet-, beteende- & alkohol-drogkontroller.
- Utföra trafikinformation för elever på Orsas högstadium.
- Genomföra trygghetsvandringar tillsammans med kommun.

Orsa Kommun lovar att..

- Se över och åtgärda den fysiska trafikmiljön på prioriterade platser.
- Se över belysning och miljö för att förbättra den fysiska miljön totalt sett.
- Fortsatt stöd för och satsning på aktiviteter för barn och unga för att erbjuda dem en meningsfull fritid.

Orsa 16.09.16.

Mikael Thalín, kommunalråd Orsa

Rune Lindbom, lokalpolisområdeschef
Mora, Malung/Sälen

Utredning och utveckling
Janne Bäckman

Utskottet för Strategi och
utveckling

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Sammanfattning av ärendet

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Regeringen har de senaste åren intensifierat sitt arbete för att värna om demokratin mot våldsbejakande extremism. Sommaren 2014 tillsattes en nationell samordnare vars uppdrag är att stödja och stärka samverkan både lokalt och nationellt samt att bland annat arbeta med riktade utbildningsinsatser. I februari 2015 kom ett önskemål från samordnaren att samtliga kommuner i Sverige skulle utse kontaktpersoner kring denna fråga och upprätta handlingsplaner för arbete mot våldsbejakande extremism. Föreslagen handlingsplan har tagits fram i samarbete med Mora och Älvdalens kommuner.

Beslutsunderlag

Förslag till Handlingsplan framtagen i samverkan med Mora och Älvdalens kommuner.

Förslag till beslut

Utskottet för strategi och utveckling föreslår kommunstyrelsen:

att anta Handlingsplanen mot våldsbejakande extremism.

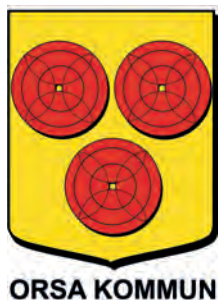
att BRÅ ska vara det forum där handlingsplanen hanteras, bevakas och ajourhålls.

att kommunens beredskapssamordnare utses till kontaktperson med den nationella samordnaren.

Sändlista

Kommunstyrelsen

BRÅ

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism, Orsa kommun

20170407

Framtagen i samarbete med Mora och Älvdalens kommuner

Ansvarig tjänsteman i Orsa Janne Bäckman

Innehåll

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism	3
Våldsbejakande extremism – en definition	4
Nationella samordnarens rekommendationer	6
Vägen in i extrema miljöer	7
Tecken och varningssignaler – gemensamma kännetecken	8
Förebygga	9
Upptäcka	10
Åtgärda	11
Bilagor:	
”Lathund” vid misstanke om våldsbejakande tendenser hos någon	12
Symboler att vara uppmärksam på	13

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism, Orsa kommun

Framtagen i samarbete med Mora och Älvdalens kommuner

Bakgrund

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

de extremism. Sommaren 2014 tillsattes en nationell samordnare vars uppdrag är att stödja och stärka samverkan både lokalt och nationellt samt att bland annat arbeta med riktade utbildningsinsatser. I februari 2015 kom ett önskemål från samordnaren att samtliga kommuner i Sverige skulle utse kontaktpersoner kring denna fråga och upprätta handlingsplaner för arbete mot våldsbejakande extremism.

Syfte

Det övergripande syftet med Orsas handlingsplan är att värna om demokratin mot våldsbejakande extremism. Detta förutsätter ett långsiktigt arbete för att öka den demokratiska medvetenheten och insatser för att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremistmiljöer. Den har ett förebyggande perspektiv och beskriver hur olika aktörer förväntas agera i olika stadier vid eventuell förekomst av våldsbejakande extremism.

Socialt hållbart samhällsbygge

Det viktigaste vi har att jobba för är att ta bort grunden för våldsbejakande extremism och andra tecken på utanförskap. Det arbetet utför vi i kommunen dagligen, i våra ordinarie arbetsuppgifter. Det handlar om att skapa ett socialt stabilt samhälle. Det handlar om att se dom som bor här. Det handlar om att skapa ett sammanhang för oss alla. Att tidigt fånga upp barn som visar tendenser på utanförskap är vår viktigaste insats. Vi kommer aldrig att kunna uppnå ett samhälle där alla känner sig hemma. Men vi kan minimera utanförskapet. Det hänger inte på någon organisation, institution eller myndighet. Det hänger på oss som individer. Lyckas vi med det slår vi sönder rekryteringsgrunden för extrema grupper, oavsett vad de säger sig ha för tillhörighet; religiös, politisk, etnisk eller kriminell. Det är känslan av tillhörighet som gör att människor i utanförskap söker sig till sådana grupper.

Ansvar

Samhällets alla aktörer har ett ansvar för att hantera de här frågorna. I kommunen lyfter vi där-

till att den information BRÅ anser vara nödvändig sprids. BRÅ tar också ansvaret för övergripande informationsinsatser internt till respektive organisation och extern till allmänheten.

Våldsbejakande extremism

Med våldsbejakande extremism avses den nationella samordnaren de personer och/eller grupper som brukar våld i syfte att främja sina politiska och/eller religiösa ståndpunkter.

Säkerhetspolisen använder våldsbejakande extremism som ett samlingsnamn för icke-demokratiska uttryck där våld och hot används eller förespråkas som ett medel att uppnå politiska mål. Med detta menas att med-

vilket utgör ett hot mot demokratin. Begreppet handlar således om personer och grupper som vill skada eller sätta det demokratiska systemet ur spel och som inte drar sig för att använda våld för att nå sina syften. Både material och handlingar kan vara våldsbejakande. Hot om våld, handlingar som uppmanar till våld och andra metoder som syftar till att skrämja exempelvis meningsmotståndare till tystnad och där den underliggande ideologin kommer från en antidemokratisk tankevärld räknas till våldsbejakande extremism.

ge; den autonoma miljön, vit makt-miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistiska miljön. Nedan följer en kortfattad historisk beskrivning av dessa tre miljöer. Texterna är hämtade från Justitiedepartementets rapport Ds 2014:4, "Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser".

Den autonoma miljön

Det den autonoma miljön strävar efter är ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution. På kortare sikt är målet att försvara arbetarklassen mot vad man uppfattar som olika typer av angrepp. Försvaret mot dessa upplevda angrepp kan innefatta allt från fysiska attacker på meningsmotståndare till laglig lobbyverksamhet för förändrad lagstiftning.

re, vill begränsa invandringen och som säger sig värna den svenska etniciteten. Den av-

jakande ideologiska miljöerna vilka ofta refereras till som högerextremistiska.

Kampen mot kapitalismen är ett viktigt inslag inom den autonoma miljön och riktas bland annat mot storföretag och banker. Brott mot egendom är enligt den ideolo-

Eftersom den autonoma miljön anser att alla former av hierarkier utgör en form av förtryck är miljön inte uppbyggd enligt en hierarkisk struktur -
rer som skapas och upphör över tid. Brå och Säkerhetspolisen beskriver att den autonoma ide-
-
ka inriktningar kopplat till olika sakfrågor, men under ett och samma ideologiska tak.

Vit makt-miljön

ma skinheadrörelsen från 80-talets England, både i avseende ideologi, val av sakfrågor, organiseringsformer m.m. Inspiration har också hämtats från white power-rörelsen i USA. I dessa miljöer uttrycktes tydligt motstånd mot invandring. Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. En central tanke inom hela miljön är före-

från judar, utan också från andra som är en del i konspirationen. Exempel på institutioner och makthavare som av vit makt-miljön är utpekade understödjare av ZOG är media och staten, i synnerhet polisen.

nas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar.

Inom vissa delar av vit makt-miljön, där rastanken är mycket framträdande, ses (den vita) kärnfamiljen som viktig. Vita kvinnor anses ha en viktig roll som barnafödare och som familjemödrar. Kopplat till denna fö-

Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. Med kultur avses dock något som är lika oföränderligt som det man tidigare kallade ras, alltså något en person har med sig från födelsen och som är bestående.

Framtoningen hos vit makt-rörelsen kan uppfattas ha blivit mjukare och uppmaningarna till brott förs fram med hjälp av en annan retorik där den som är mottagare av budskapet ändå förstår att innebörden inte för-

är annat än språklig. Avsikten att begå brottsliga handlingar riktade mot olika grupper har inte minskat.

Islamistiska extremistiska miljön

Den globala islamistiska extremismen har fått en tillströmning av anhängare, mycket tack vare vissa ideologers extensiva spridning av budskap om att det krävs våldsamma metoder för att förändra samhället. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre och att återinföra den muslimska kulturens storhetstid. Den västerländska kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Kapitalism och sekularisering ses som tecken på att det råder barbari och okunskap i världen. Inom den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön är västvärldens materialism förhatlig. Västvärldens sekularisering och materialism görs till mål för angrepp från miljöns extremister. Mot denna bakgrund

. Ut-

också föras långt bort från de muslimska länderna, det handlar då om attentat främst i Europa och USA.

Även om grundläggande ideologiska uppfattningar delas inom hela den våldsbejakande isla-

den långt bort som ska prioriteras. Det förs också diskussioner om vilka måltavlor som är legitima. En viktig fråga är huruvida det är legitimt att utföra attentat mot muslimer som inte är anhängare av extremisternas tolkning av islam, och om civila måltavlor överhuvudtaget är legitima.

Nationella samordnarens rekommendationer

Den nationella samordnaren har format 12 rekommendationer att utgå ifrån när det gäller utformandet av handlingsplaner. Vid upprättandet av Orsa kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism har dessa rekommendationer beaktats, med fokus på följande:

- Utgångspunkten är en uppdaterad lägesbild. I detta arbete har Polismyndigheten en central roll.
- Tydlig ansvarsfördelning. Kommunen bör ha en utsedd funktion som ansvarar för arbetet mot våldsbejakande extremism.
- Anhörigas roll som centrala aktörer.
- Kontinuerlig dialog med civilsamhället.
- Involvera även kritiska vänner. Samtal med det civila samhället ska inte bara föras mellan aktörer i samförstånd.
- . Inkludera både främjande, förebyggande och motverkande åtgärder mot våldsbejakande extremism.
- Avsätt resurser för det förebyggande arbetet och konkretisera de åtgärder som ska genomföras.
- Se individerna, inte enbart de ideologier som dessa förespråkar.
- Beakta genusperspektivets betydelse för insatserna.
- Följ upp det förebyggande arbetet kontinuerligt.
- Samverkan och kunskap i ämnet

Samverkan mellan olika aktörer och myndigheter är en stark förebyggande faktor. Det är viktigt att denna samverkan fungerar i vardagen och inte bara är något man tillämpar vid akuta lägen. Att ha kunskap om våldsbejakande extremism är viktigt. Genom samverkan kan

Det gäller dock att ha en struktur för hur kunskap ska skaffas och sprids. Kunskap om läget är något som genomgår förändringar hela tiden. Av den anledningen är det viktigt att hålla sig informerad om hur olika våldsbejakande extremistgrupperingar utvecklas, vilka framgångsrika metoder som tas fram och om det aktuella forskningsläget. Det är viktigt att ha en god lokal kunskap för att snabbt kunna reagera om något oförutsett inträffar.

Vägen in i extrema miljöer

Radikaliseringsprocessen har stora likheter oavsett vilken av de olika våldsbejakande miljöerna vi pratar om. Ofta handlar det om unga pojkar som av olika skäl lockas in i organisationerna. Orsakerna kan ligga i ett ideologiskt intresse där man väljer ett våldsbejakande uttryckssätt eller att personen attraheras av miljön kring dessa grupper. Det saknas ännu forskning för att helt kunna veta varför just vissa dras till extremistiska rörelser.

Vägar till radikaliserings

ning av det som är typiskt för personer som kan sägas ha följt en av dessa vägar in i radikaliserings. I verk-

Utagerarens väg

Kännetecknas ofta av en person med problemfylld bakgrund. Det kan handla om missbruk, krigstrauma eller kriminalitet. Det är ofta en manlig, ung person som aktivt söker spänning och lockas av den våldsamma miljön.

Grubblarens väg

Denna person söker svar på frågor om livet. Ingången är sällan våldsam utan vägen till extremism går via ideologiska studier. Denna personlighet kan till en början vara lugn och tillbakadragen.

Familjens väg

Här lämnas åsiktsvärlden från en generation till en annan. Familjemedlemmar eller andra närstående har själva extrema åsikter eller godkänner de ställningstaganden som görs. För det mesta kommer dessa från familjer med ingen eller liten kontakt med personer av andra livsåskådningar.

Kontaktsökarens väg

För kontaktsökaren är det gemenskap och närhet som är det typiska. Det kan handla om slump vilken typ av organisation man hamnar i. Ofta är extrema organisationer dukti-

Tecken och varningssignaler – gemensamma kännetecknen

Våldsbejakande politisk eller islamistisk extremism utgår ofta från en svartvit och konspiratorisk världsbild. Ett gemensamt drag är ett ”vi och de” perspektiv där den egna ideologis-

der

Avhumaniseringen av meningsmotståndare möjliggör våld, trakasserier och hot mot enskilda individer på grund av till exempel deras politiska eller religiösa övertygelse, etniska tillhörighet, sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck och mot företrädare för samhället, som politiker, poliser och andra myndighetsföreträdare. De våldsbejakande extremistiska grupperna använder ofta krigsmetaforer (bilder, liknelser) för att förstärka motivationen att angripa motståndare.

begår ideologiskt motiverade brott kan ses som hjältar inom sin grupp och även få en hög social status i skolan, på fritidsgården eller i bostadsområdet. V

anspelar på en manlig gemenskap och manliga ideal om styrka och mod. Även inom vänsterex-

Tidiga tecken vid oro:

- Personer man möter ger uttryck för oro och en känsla av otrygghet
- Tilliten brister mellan människor i kommunen
- Det dyker upp klotter, klistermärken eller annat som riktar sig mot grupper i samhället
- Individer eller grupper står utanför den sociala samhörigheten

Tecken vid större oro och identifierad förhöjd risk:

- Unga signalerar åsikter och budskap genom våldsbejakande symboler och märken
- Personer ger uttryck för hat mot bestämda grupper

ganisationer

- Mobbning och trakasserier ökar
- Skadegörelse och klotter tilltar

Förebygga

På den förebyggande nivån råder ett ”normalläge” där alla samverkansaktörer genom värdegrundande samtal och dialog upprätthåller sunda åsikter om ett öppet, inkluderande samhälle. Detta långsiktiga och kontinuerligt pågående arbete med demokratiutveckling, antirasism och mänskliga rättigheter är grundpelaren, speciellt för alla som arbetar med barn och unga.

Inom den förebyggande nivån mot våldsbejakande extremism handlar det främst om att inhämta kunskaper i ämnet, analysera omvärldsfaktorer samt sprida kunskapen vidare till barn och unga/elever, personal, föräldrar/anhöriga, arbetsplatser, föreningar, samverkansaktörer samt andra involverade.

Det är viktigt att lära sig tyda tidiga tecken på oro för våldsbejakande extremism och att vara väl utvecklade behov i kommunen, exempelvis med den aktuella lägesbilden som utgångspunkt.

Arbetets inriktning?	Vad ska göras?	Vem ansvarar?	När?
Öka medvetenheten i demokratifrågor bland barn och unga	Utbildning i demokratifrågor till barn och elever i förskola, skola och gymnasium	Förskolechefer, rektorer, personal i förskola och skola. Fullmäktiges demokratiberedning.	Kontinuerligt. I skolan är detta en del i läroplanen
Arbeta med ungas delaktighet i demokratifrågor	Göra unga engagerade och delaktiga	Enligt ungdomsstrategin. Ungdomens hus Fullmäktiges demokratiberedning	Kontinuerligt
Förebyggande arbete mot våld och kränkningar	Förskolans och skolans värdegrunds- och antimobbningsarbete.	Förskolechefer, rektorer. Polisen	Enl läroplan. Kontinuerligt
Kartläggning/omvärldsbevakning	Inhämtande av information, utbildningar, konferenser, via nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Informationsspridning i kommunen	Brå Polisen Kommunens kontaktperson med nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Kommuniaktionsavdelningen	Kontinuerligt
Mediabevakning	Följa det som nämns i medier om våldsbejakande extremism.	All personal med stöd av kommunikationsavdelningen	Kontinuerligt
Kompetensutveckling av personal i frågor som gäller våldsbejakande extremism.	Utbildning av olika slag	Kommunens kontaktperson för våldsbejakande extremism. BRÅ	Kontinuerligt och vid behov
Tecken och symbolbevakning	Upptäcka och identifiera koppling till våldsbejakande extremism.	All personal. Speciellt viktigt är att städpersonal och gata-park-personal och alla som rör sig ute i samhället.	Kontinuerligt.

Upptäcka

man kartlägger detta. Det kan handla om undringar och iakttagelser från en skola, polis eller socialtjänst om en förhöjd risk – eller oroliga anhöriga som söker stöd.

Vid dessa orosituationer är det viktigt att agera skyndsamt. Unga som riskerar att dras in i våldsbejakande på fritiden.

Alla aktörer, inklusive anhöriga och allmänhet, behöver lära sig att tyda tidiga signaler och veta vart de kan vända sig vid upptäckt. Samordningen för arbetet kräver en tydlig organisatorisk struktur där varje aktör vet hur den ska agera.

Arbetets inriktning?	Vad ska göras?	Vem ansvarar?	När?
Kartläggning av förekomsten av våldsbejakande extremism i Orsa och grannkommunerna	Representanter i BRÅ delger varandra den aktuella lägesbilden och vidtar åtgärder vid behov	BRÅ	5 ggr/år
Situationer där någon har tankar/grubblrier kring våldsbejakande extremism	Hänvisa till Räd Barnens orostelefon 020-100200 Ta kontakt med kommunens kontaktperson Ta kontakt med polisen (Se nedan)	Personal	Vid behov
Situationer där det att en person blivit aktivt våldsbejakande	Kontakta polisen.	Polisen	Vid behov

Åtgärda

V

ett uttalat riskbeteende som redan har, eller som löper stor risk att begå våldshandlingar eller annan kriminell verksamhet som går att koppla till personens våldsbejakande ideologi. Vid misstanke om att någon person

vidinriktat stöd och samverkan mellan personal från olika yrkesgrupper behövs i detta skede.

Inriktning	Vad ska göras	Vem ansvarar	När
Anhörigstöd när en person blivit aktivt våldsbejakande	Information om den nationella hjälplinjen för oroliga föräldrar och vuxna	Socialtjänst, skola Rädda barnens oros-telefon 020-100200	Vid behov
Avhopparstöd när en person vill lämna en våldsbejakande grupp	Information om avhopparstöd	Socialtjänsten Fryshusets avhopparstöd (EXIT) <i>exit.fryshuset.se</i> Passus <i>passus.fryshuset.se</i> Fokus på gängkriminalitet CIDES Fokus på destruktiva subkulturer <i>cides.fryshuset.se</i> KRIS , kriminellas rätt i samhället. Stöd till kriminella som vill lämna den miljön. <i>kris.a.se</i> Sveriges interreligiösa råd. Samverkan mellan religiösa samfund i Sverige, inkl Sveriges kristna råd, SKR. Verkar för religionsutövande på demokratisk grund. <i>interreligiosaradet.se</i> Föreningen Hjälpkällan. <i>hjalpkallan.se</i> Stöd till den som vill lämna en sluten rörelse.	Vid behov

”Lathund” vid misstanke om våldsbejakande tendenser hos någon

Vad gör jag om jag kommer i kontakt med individer som visar tendenser till extremism i olika former?

1. Förekommer redan direkta hot – polisanmäl genast.
2. Handlar det om en misstanke – kontakta samordnare på kommunen och andra människor i per-blandade bör sociala myndigheter kontaktas, men gör det efter samråd med samordnaren.

Vad gör jag om jag har en anhörig eller nära vän som visar extrema tendenser?

1. Prata med personen! Du stöter säkert på motstånd. Men dina ord tar gani-sationer som stödjer avhoppare från extrema miljöer. Ta hjälp av dessa. (Se tabell ovan)
2. När du inte fram – prata med din omgivning. Stå inte ensam med problemet.

Kom ihåg att ett avvikande beteende inte behöver betyda att personen i fråga är i farozonen. Speciellt i tonåren är det naturligt att man söker sig fram till sin identitet. Flera av de egenskaper som här räknats upp kan vara en del av detta. Man måste se varje förändring i ett sammanhang. Som förälder är din uppgift att vara konsekvent och tydlig med vad som är rätt och fel – och inse att din tonåring kommer att testa var gränsen går!

Det är skillnad på begreppen våldsbejakande och våldsbenägen. En våldsbejakande person behöver nödvändigtvis inte själv utöva våld, men uppmanar andra att göra det som en del av lösningen på ett problem. En våldsbenägen person är en person som inte alltid styr sina handlingar utan reagerar instinktivt med våld.

Symboler att vara uppmärksam på

Den högerextremistiska världen har ett rikt bruk av symboler som är mer eller mindre vanliga, och många är organisationer. Den mest kända, svastikan (hakkorset), är förbjuden i vissa länder, och kan tillsammans med andra symboler som tydligt associeras med Förintelsen och nazismen ligga till grund för åtal om hets mot folkgrupp även i Sverige.

I stället används andra mindre belastade symboler, och därtill lanseras nya. Här är några få exempel på symboler som kan vara bra att känna till. ***Det bör påpekas att dessa symboler, och liknande, kan förekomma även i andra sammanhang och inte enskilt bevisar att det finns en viss politisk inriktning.***

Tyrrunan

Nordiska motståndsrörelsens symbol består av en svart Tyr-runa (efter den fornnordiska guden Tyr) mot en grön bakgrund. Runan användes i Nazityskland och ska symbolisera kamp och seger.

Triskele

Triskele, eller Triskelon, kallas en slags trebent svastika. Den har använts av en rad organisationer både i Sverige och andra länder, bland annat det sydafrikanska nazistpartiet AWB, Afrikaaner Weerstandsbeweging. Tidigare i historien har den bland annat varit en symbol för solen.

Livsruna

Livsrunan eller Livets träd (kallas även ibland för älgrunan eller algiz) kommer också från runalfabetet. Den sägs symbolisera en människa som vänder upp händerna, och står för människa och liv. Symbolen användes av Waffen SS i födelseannonser, och om man vänder den upp och ner blir det en dödsruna som var vanlig i dödsannonser. Förekommer bland annat hos Nordiska motståndsrörelsen.

Odalruna

Odalrunan är den sista runan i det germanska runalfabetet. Odal är ett ålderdomligt uttryck som betyder någons fulla äganderätt till en jordegendom, och en odalbonde eller en odalman är således en självägande bonde. De tyska nazisterna använde odalrunan som symbol för "blut und boden", det vill säga tron på att jorden har ett besjälade samband med folket som lever där, och den var också symbol för olika nazistiska bondeorganisationer. Odalrunan är i dag en av de allra vanligaste symbolerna i högerextremistiska sammanhang och har använts av en rad olika organisationer.

Varghake

Varghaken eller varrekornet har förekommit i hundratals år i olika sammanhang för att symbolisera kamp. Den förekom hos Waffen SS-divisioner och har i Sverige bland annat förknippats med organisationen Vitt Ariskt Motstånd, VAM, på 1990-talet. Den förekommer också hos den Ukrainska

Solhjulet

Solhjulet, solkorset eller hjulkorset är tre namn på en mycket vanlig symbol med bred användning som förekommer på 3 000 år gamla nordiska hällristningar, och som användes ännu tidigare i medelhavskulturerna. Solhjulet har uppfattats som en samlande nordisk symbol, vilket delvis beror på att den användes av de norska Quislinganhängarna. Det användes också av den tidigare svenska nazistorganisationen Nordiska Rikspartiet.

Även andra runor används med förkärlek av högerextrema organisationer. Men var uppmärksamma på sammanhanget! De förekommer ju även hos människor med genuint historiskt intresse!

Autonoma rörelser

Antifascistisk aktions symbol. Symbolen avbildar två flaggor, en röd och en svart, omgärdade av en svart cirkel. Det bör påpekas att alla organisationer som kallar sig anarkistiska inte nödvändigtvis är våldsbejakande.

Revolutionära frontens symbol. Symbolen avbildar organisationens initialer omgärdade av ett rött kugghjul.

Islamistiska rörelser

Daeshs (IS) vanligast förekommande symbol, tillika flagga. Överst i flaggan finns shahada, den muslimska trosbekännelsen "Allah, Mohammed är Guds budbärare". Cirkeln med texten är en kopia av profeten Mohammeds sigill, med orden "Gud", "Profet" och "Muham-

med är också ett sätt för de här terror

-
Allah, Mohammed är Guds budbärare". Under shahadan

står texten Jabhat al-Nusrah.

Det islamistiska partiet Hizb ut-T
men utan sitt namn under.

Al-Shabaabs symbol. Symbolen visar två AK-47 över en uppslagen Koran mot bakgrunden av Somalias karta. T

Allah, Mohammed är Guds budbärare".

Kom ihåg att alla symboler med arabiska tecken inte nödvändigtvis behöver komma från våldsbejakande organisationer!

Utredning och utveckling
Janne Bäckman

Strategiutskottet

Utredning om fortsatt process för skapande av Familjens hus

Sammanfattning av ärendet

Genom ett initiativ från Arbetsgruppen för samverkan Barn och Unga, Orsa har frågan om inrättande av en Familjecentral/Familjens hus lyfts.

Denna utredning är att se som en förstudie för att se OM och HUR vi ska gå vidare med frågan. Den bygger på intervjuer, studiebesök och inläsning av rapporter från andra likartade verksamheter.

Redan nu kan jag påpeka att jag anser att ett inrättande av ett fullskaligt Familjens Hus bör vara målet för det fortsatta arbetet, av skäl som framgår av bifogad utredning.

Utredningen ska också ses som en "tipslista" för ett fördjupat utredningsbidrag som bör göras i samverkan mellan kommun och landsting och med stort inflytande från de parter som föreslås samarbeta under Familjens hus tak.

Beslutsunderlag

Utredning om fortsatt process för skapande av Familjens hus

Informationsbroschyr Familjens hus

Skrivelse Familjecentral/Familjens hus från Arbetsgruppen för samverkan Barn & Unga.

Förslag till beslut

Utskottet för strategi och utveckling föreslår kommunstyrelsen att besluta:

Att ställa sig positiv till inrättandet av Familjens hus i Orsa.

Att uppdra till chefen för omsorg att bjuda in landstinget och Orsa församling till en arbetsgrupp för att i detalj utreda vilka kompetenser som ska knytas till en gemensam verksamhet, lokalisering och lämna förslag på ett avtal mellan parterna om den fortsatta processen.

Sändlista

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige
Demokratiberedningen
Ledningen för vårdcentralen, Orsa

Utredning om fortsatt process för skapande av Familjens hus

Genom ett initiativ från Arbetsgruppen för samverkan Barn och Unga, Orsa har frågan om inrättande av en Familjecentral/Familjens hus lyfts.

Denna utredning är att se som en förstudie för att se OM och HUR vi ska gå vidare med frågan. Den bygger på intervjuer, studiebesök och inläsning av rapporter från andra likartade verksamheter.

Redan nu kan jag påpeka att jag anser att ett inrättande av ett fullskaligt Familjens Hus bör vara målet för det fortsatta arbetet av skäl som jag återkommer till.

Vad är en Familjecentral/Familjens hus?

Kort sagt är det en samordnad mottagning för alla som i olika skeden arbetar med stöd för barnfamiljer – från före födseln till myndighetsåldern!

Verksamheten ska i det som definieras som Familjecentral/Familjens hus bestå av fyra verksamheter i samverkan: Barnmorskemottagning, Barnhälsovård, Social rådgivning och stöd och Öppen förskola. Saknas någon av verksamheterna brukar verksamheten benämnas "familjecentralsliknande". Många väljer också att bygga på konceptet. I det mest framgångsrika exemplet i Dalarna, Gagnefs Familjens Hus i Mockfjärd, har man knutit till sig 1:a linjens psykiatri med gott resultat.

Målgruppen för familjens hus är blivande föräldrar och barn och ungdom upp till 18 års ålder.

Varför en Familjecentral/Familjens hus?

Först och främst handlar det om service för barnfamiljerna. De ska bara behöva gå till en plats, genom en dörr och där kunna få det stöd och de råd de behöver i en inte sällan stressande situation.

Genom att denna plats blir medelpunkten för alla kontakter i samband med barnens utveckling avdramatiseras också processen att söka stöd om man råkar på problem. Erfarenheterna säger att många barn och ungdomar med en problembild fångas upp i ett tidigare skede än annars.

Genom samverkan mellan alla dem som är där för att stödja och hjälpa barnen och deras familjer kan man på ett lättare sätt "skräddarsy" lösningar för den enskilde, utan att denne bollas mellan olika instanser. Vi får kort sagt en helhetssyn på såväl eventuell problembild som på utvecklingspotential för individerna och kan stödja dem på rätt sätt.

Allt tyder på att vi kan göra stora samhällsekonomiska vinster vid inrättandet av ett Familjens hus. Det får inte förväxlas med driftkostnaderna för verksamheten idag kontra Familjens hus. Där är vinsten inte lika självklar. Det beror på hur man hanterar lokalfrågan, i vilken utsträckning man klarar samverkan osv. Erfarenheterna från Gagnef är t ex att deras framgångar snarast lett till en ökad efterfrågan av stöd. Det är för tidigt att säga hur effekten slagit samhällsekonomiskt, men man kan anta att det över tid innebär färre placeringar genom socialtjänstens åtgärder. Vad man märkt är att familjerna söker stöd tidigare än innan Familjecentrum fanns. Arbetsbördan har alltså inte minskat – däremot har kvaliteten ökat.

Utmaningar

En klok sak som varit ledstjärna i Gagnefs arbete är: Samverkan är färskvare! Det gäller att hela tiden jobba med gruppen som arbetar tillsammans och se till att alla är med på tåget och utvecklas.

I deras uppstart så var det bara funktionerna som var knutna till Familjens hus, inte personer. Det blev ganska snart ohållbart. Så snart man såg till att samma personer (så långt det är möjligt) fanns på Familjens hus skapades känslan av samhörighet. Idag får man visserligen lönekuverten från olika håll – men känslan är att man jobbar på Familjens hus. Men folk byts ut, pensioneras, flyttar. Därför får man inte slå sig till ro i "teambildningen."

En annan utmaning är att två olika ledningskulturer ska förenas. Landstinget och kommunen jobbar inte lika. Rollerna är inte exakt lika. De verksamheter jag varit i kontakt med rapporterar om vissa friktioner. Oftast har det handlat om oklarheter i styrning – vem har ansvar för vad, och en osynkad beslutsprocess. Båda verksamheterna styrs ju politiskt. Det är därför viktigt att man redan vid avtalsskrivning är tydlig på dessa punkter. En samordningsfunktion måste också finnas på Familjens hus så att inte verksamheten på "golvet" belastas av de problemen av den arten som sannolikt dyker upp, hur bra avtal vi än gör.

Gränsdragningen mellan de olika professionerna är också viktig att klargöra från första början. Främst gäller det hur man hanterar känsliga uppgifter, sekretess, anmälningsplikt osv. Där man arbetat i Familjens hus eller på snarlikt sätt har detta inte upplevts som problem. Tydliga regler och öppenhet mot varandra och de familjer som besöker verksamheten har varit lösningen. Man har helt enkelt bitt om lov av de sökande att prata med andra i teamet på Familjens hus. Eftersom själva kontakten med de olika verksamheterna varit avdramatiserad har detta aldrig varit något hinder, speciellt som alla inblandade är väl medvetna om spelreglerna.

Prestige. Det får inte vara "finare" att ha en viss profession eller huvudman i teamet. Alla är där för samma sak.

Lokalfrågan är inte oväntat en nyckelfråga. Flera av de verksamma familjecentralerna har börjat som provisorium, men den verkliga framgången har kommit när man hittat eller byggt väl genomtänkta lokaler. Det handlar inte bara om kontorslokaler och en lokal för öppen förskola. Det behövs samtalsrum, rum för observationslekar och liknande, undersökningsrum, reception osv osv. Den exakta utformningen går inte att göra förrän man bestämt hur

verksamheten ska drivas. I Mora uppger man att hela processen stoppats upp på just lokalfrågan. Jag återkommer med förslag på hur frågan ska hanteras i Orsa.

Framgångsfaktorer

Framgångsfaktorerna bygger givetvis mycket på hur man möter utmaningarna. En välgrundad samsyn och vilja att anamma arbetssättet från alla inblandade – inte minst på huvudmannanivå – är nödvändig.

Tydliga roller. Detta är viktigt eftersom Familjens hus i första hand ska jobba med råd och stöd men kan komma att konfronteras med händelser som kräver myndighetsutövning.

Kontinuitet. Hela syftet med Familjens hus är att skapa trygghet och stabilitet för barnfamiljerna – som ju inte sällan befinner sig i en utsatt position oavsett om man har "problem" eller inte. (För att citera ett tidigare kommunalråd apropå barn med speciella behov: "Alla barn har speciella behov, fast en del har lite mer speciella...") Det är därför viktigt att personalen är dedikerad till Familjens hus och har sin hemvist där, oavsett huvudman.

Samordningsansvar och processledning. En funktion bör finnas som har övergripande ansvar för verksamheten och mandat från alla huvudmän att leda och samordna verksamheten.

Avsatt tid för gemensam planering. Alla ska känna att de tillhör teamet Familjens Hus, oavsett sin profession. Därför är det viktigt med täta och kontinuerliga möten. Dessa ger också möjligheten att jobba pro-aktivt både på individnivå som organisationsmässigt. **GLÖM INTE FIKARASTERNA!** Nog så viktigt för vi-känslan och för att informellt lösa mindre spörsmål som dyker upp.

Funktionella lokaler. Lokaler där man kan kombinera samvaro och enskildhet under samma tak! Lokaler med närhet till alla de funktioner en familj kan behöva.

Förutsättningar Orsa

Jag upplever att Orsa har organisatoriskt goda förutsättningar för att starta ett Familjens hus. Det finns en stark önskan och vilja från såväl kommun som landstingsanställda att samarbeta och i ganska stor utsträckning gör man det redan. Öppna förskolan bedrivs idag i församlingens regi men även där finns redan goda kontakter etablerade. Ett utökat samarbete skulle lösa upp de flaskhalsar som idag upplevs från båda sidor. Det handlar mest om samarbetet när det gäller de äldre barnen. Upp till förskoleåldern upplever man redan att samarbetet fungerar mycket bra.

Hela projektet har initierats "på gräsrotsnivå" vilket också är en mycket bra förutsättning för att ta steget till att öppna Familjens hus.

Vad bör vi speciellt tänka på?

Det finns mängder av önskemål och idéer när en sådan här verksamhet byggs upp. Därför är det mycket viktigt att man går in i ett projekt med utgångspunkten: Vem är vi till för? Hur gör vi det så bra som möjligt för de som kommer till oss? Det ställer stora krav på alla som är verksamma inom projektet. Varken kommunen eller landstinget är kända för sin stora penningpung, så det gäller även att göra saker i rätt ordning. För en sådan prioritering krävs givetvis att de som jobbar med familjerna – oavsett huvudman – pratar ihop sig. Det är inte något som en lekmanautredare kan göra!

Ändamålsenliga lokaler. Oavsett om vi hittar befintliga lokaler eller bygger nytt måste dessa utformas och skräddarsys för verksamheterna. Det innebär att de ska erbjuda såväl avskildhet som stora gemensamma utrymmen. De ska ju kunna rymma såväl samtalsrum som öppen förskola för att fylla kraven på Familjens hus. De bör också vara centralt belägna. Beslutas att man ska gå vidare med arbetet bör man i vilket fall som helst överväga att bygga nya skräddarsydda lokaler om det t ex blir aktuellt med nytt skolbygge eller ombyggnad av vårdcentralen. I diskussionerna har som tillfälliga lokaler nämnts Församlingshemmet, EKB-lokalen, en omflyttning på Orsagården. Vilken lokal som är lämpligast beror på vilken nivå landstinget och kommunen gemensamt väljer att lägga sig på. Det beror också på hur man väljer att lösa den gemensamma finansieringen! Även här finns olika modeller i landet. I Gagnef som jag ständigt återkommer till tog kommunen hela kostnaden för nyproduktionen av lokaler. På andra håll är man helt och hållet i landstingslokaler.

Det finns vissa önskemål som bör beaktas i det slutliga utformandet av Familjens hus. En del beror på att vi idag har "slimmade" organisationer, såväl inom kommun som landsting. Barnmorskeverksamheten är i behov av närheten till undersköterska och läkare. I samarbetet med socialtjänsten är det viktigt att man samarbetar med samma handläggare från graviditeten och hela vägen upp i kedjan. (Idag byts handläggaren i samband med nedkomsten.)

Inom landstinget pågår diskussioner om att centrera ungdomsmottagningen till Mora och ha filialer i övriga kommuner. Den ska givetvis i så fall ligga i Familjens hus, där man förhoppningsvis redan har etablerat kontakter.

Det är också viktigt att Elevhälsan och kommunens resursgrupp knyts till Familjens hus och som sagt – att de som ska vara verksamma under Familjens hus-paraplyet sitter där kontinuerligt och inte går på något rullande schema.

Det är i första hand råd och stödverksamheterna som ska samlas under samma tak. Men det är ett mervärde att samla så många som möjligt med familje-anknytning till dig. På sina håll har man knutit till sig logoped, på Gagnefs önskelista står sjukgymnast osv. Det är också viktigt med en samordnad reception. En dörr in – ett telefonnummer – en e-postadress för att inte familjerna ska kastas in i någon marknadskarussell.

Öppettider

Det är naturligtvis eftersträvansvärt att ha öppet så mycket som möjligt. De verksamma Familjens Hus verksamheterna idag har öppet 3-4 dagar i veckan. Vissa har hel dagar, några halvdagar, några blandat. Det är också en sak som måste beslutas från verksamhetens sida.

Mina slutsatser

Att en samverkan av råd och stöd-funktionerna till familjer inom kommun och landsting ska samordnas ser jag närmast som en självklarhet. Båda organisationerna har samma uppgift – att skapa ett gott samhälle för våra medborgare. Att då köra parallella spår är samhällsekonomiskt vansinne.

I Orsas fall bör också församlingen involveras genom Öppna förskolan..

Det finns ett gott samarbete mellan aktörerna redan och en god vilja att göra det ännu bättre.

Nya lokaler för den gemensamma verksamheten är att föredra, men med det ekonomiska läget för alla huvudmän så får inte hela projektet sinkas av att vi inte har råd att bygga nytt. Det viktiga är att vi får till ett utökat samarbete och en utökad samsyn. Även om lokalerna inte är optimala bör vi sträva efter en samlokalisering.

Vi bör satsa på ett fullskaligt Familjens hus, alltså med de fyra benen som är angivna ovan – kompletterade med 1:a linjens psykiatri. För kommunens del innebär det att bli IFO, Elevhälsan, och Resursteamet knyts till Familjens hus med dedikerad personal. För landstinget innebär det att i första hand ungdomsmottagning, barnavårdscentral, barnmorska och psykiatri knyts dit på samma premisser. Orsa församlings öppna förskola bör också vara med i projektet.

I detalj bör bemanningen utformas av de som ska vara verksamma inom den gemensamma stödfunktionen.

Eftersom kommunen givetvis inte har mandat att bestämma över landstingets verksamheter går det inte att göra någon mer detaljerad ekonomisk beräkning i dagsläget. En princip bör dock vara att varje huvudman står för sina egna kostnader, men att kostnaden för samordningsfunktionen fördelas mellan huvudmännen.

Mitt förslag:

Kommunen tar initiativ till att tillsammans med landstinget och Orsa församling utreda premisserna för ett samarbete i Familjens hus mer i detalj. Kommunens initiativ bör ligga på Utskottet för omsorg i nära samarbete med Utskottet för lärande. Gruppens arbete bör snabbt leda fram till ett Letter of intent att gå vidare med projektet. Gruppen ska ta fram vilka kompetenser som ska knytas till verksamheten, modell för ledningen av verksamheten, övriga samverkanspartners osv.

Arbetsgruppen får också i uppgift att ta fram en realistisk budget för projektet utifrån den ambitionsnivå man väljer att lägga sig på.

Den arbetsgrupp med representanter för de tilltänkta huvudmännen som tillsätts får i uppdrag att tydliggöra roller, mandat och gränssättningar "vem har huvudansvaret för vad".

Gruppen bör också formulera en vision för den gemensamma verksamheten med ingången: Hur ger vi besökaren till Familjens hus bästa stöd?

Konsultationsteamet får i uppdrag att lista funktioner som ska ingå i Familjens hus och redan idag fundera på ev utvidgning av teamet oavsett utfallet av Familjens Hus-projektet.

Den gemensamma arbetsgruppen tar fram en prioritering och lokalspecifikation utifrån verksamheternas önskemål.

Orsa den 23 maj 2017

Janne Bäckman

Utredning och utveckling

Familjecentralen är unik

En familjecentral är unik på så sätt att vi som arbetar här lättare kan samarbeta och hitta annorlunda lösningar för olika behov. Detta underlättar för barn och föräldrar att snabbt och enkelt få hjälp när behovet av lite extra stöd kan uppstå.

Allt arbete på en familjecentral är inriktat på att förstärka det som föräldrar och barn mår bra av och att tidigt förebygga sådant som kan leda till problem eller ohälsa.

Det gör vi genom att:

- ▶ Finnas tillgängliga som nära mötesplatser.
- ▶ Stärka det sociala nätverket runt barn och föräldrar.
- ▶ Skapa arbetsformer där föräldrar och barn är delaktiga.
- ▶ Erbjuder lättillgängligt stöd.
- ▶ Vara ett kunskaps- och informationscentrum.
- ▶ Utveckla god service för dig som förälder.

Familjecentraler finns över hela landet. Läs gärna mer på Föreningen för familjecentraler främjandes (FFFF) hemsida: www.familjecentraler.se

FÖRENINGEN FÖR
FAMILJECENTRALERS
FRÄMJANDE

www.familjecentraler.se

Välkommen till din familjecentral

En mötesplats för
alla blivande föräldrar
och barnfamiljer.

FÖRENINGEN FÖR
FAMILJECENTRALERS
FRÄMJANDE

Allt är samlat runt barnfamiljen!

Här har vi samlat det mesta som barn, föräldrar eller blivande föräldrar behöver. Du har tillgång till barnmorskemottagning, barnvårdscentral, öppen förskola, rådgivning och stöd från socialtjänsten och, inte minst, andra föräldrar och barn.

Allt är samlat under ett tak. Det är frivilligt, öppet för alla familjer oavsett hur den ser ut och det är gratis att komma hit.

Här arbetar flera olika yrkeskategorier tillsammans för dig och ditt barns bästa: barnmorskor, specialistsjuksköterskor, förskollärare och socionomer. Även läkare och psykolog finns att tillgå och ofta andra yrkeskategorier som till exempel familjerådgivare. Vi finns till som stöd för dig och ditt barn och anpassar oss efter era behov. Det går bra att fråga om det mesta, från oro kring barnets hälsa och utveckling till olika vardagsproblem för dig som förälder.

Grunden i verksamheten

Barnmorskemottagningen. (Kvinnohälsovården, Mödrahälsovården).

Här kan du träffa barnmorskan under hela graviditeten, bli erbjuden hälsosamtal och att delta i föräldragrupp. Graviditeten väcker ofta många tankar som du kan diskutera i föräldragruppen, med din barnmorska eller, vid behov, med psykolog. När ditt barn är fött går du hit för efterkontroll och kan också få råd om preventivmedel.

Barnhälsovården. Här erbjuds olika hälsobesök, ibland i hemmet, fram tills ditt barn börjar skolan. Du träffar oftast en specialistsjuksköterska men också läkare och vid behov psykolog. Vid besöken följer vi barnets utveckling, ger vaccinationer och samtalar om barns hälsa, till exempel kost, sömn och andra behov. Föräldrastöd erbjuds både individuellt och i grupp.

Social rådgivning och stöd. Socialtjänstens rådgivare eller kurator är oftast socionom till yrket och kan hjälpa dig med frågor och funderingar du kan ha om ditt barn, din familjesituation eller kring att vara förälder. Här kan du också få hjälp med att kontakta olika myndigheter eller få annan samhällsinformation.

Öppen förskola. Den öppna förskolan är familjecentralens hjärta och centrum. Hit kan du och ditt barn komma för att leka, lära, få stöd i föräldraskapet och lära känna andra familjer i området. Du kommer och går som det passar dig under öppettiderna, ingen anmälan behövs. Här arbetar förskollärare och det finns en planerad verksamhet med till exempel matlagning, sångstunder eller målning. Den är frivilligt att delta i. Du har själv ansvar för ditt barn när ni är här.

Här träffar du ofta på även de andra som arbetar på familjecentralen. Då kan du passa på att fråga det du kanske glömde vid det senaste bokade mötet.

Familjecentral/Familjens Hus

Samverkansmottagning: socialtjänst, skola, primärvård

*Ett samhälle som sätter värde på sina barn, måste vårda sig om deras
föräldrar.*

John Bowlby i rapport till WHO 1951

Arbetsgruppen för samverkan Barn och Unga, Orsa

Birgitta Lundkvist, Åse Wadlund, Anne-Marie Fröjdh, Eva Dahlin, Ninni Holm och Helena Berglund

2016-08-16

Sammanfattning

Det arbete som påbörjats 2011, genom projekten "Vård på lika villkor" samt Orsa åter i topp" för förbättrat samarbete och samverkan mellan verksamheter för barn och unga i Orsa, behöver fortsätta att utvecklas mot en gemensam första linje mottagning, med en plan som pekar ut de utvecklingsområden vi behöver arbeta med samt med en närhet som krävs för att tillgodose behoven.

Orsas första linje mottagning syftar till att synkronisera samhällets alla insatser för barn och unga som har, eller riskerar att få, psykisk ohälsa. All hjälp som samhället kan erbjuda, både från skola, socialtjänst, ungdomsmottagning och hälso- och sjukvård, ska vara lätt att hitta, ges i rätt tid och på rätt nivå.

Övergripande mål är att barns och ungas psykiska hälsa ska mötas med en helhet – det vill säga att barn, unga och deras närstående får den hjälp de behöver, när de behöver det.

Tillsammans = Ökad tillgänglighet och insatser på rätt nivå

Då Orsa har samlat de professioner som i dag arbetar på barnavårdscentralen (BVC), samtalsmottagningen Barn och Unga, socialtjänst vad gäller råd och stöd, ungdomsmottagningen och elevhälsan under ett tak/en första linje mottagning, blir det enklare för barn och unga samt dess föräldrar att få råd, stöd och behandling. I nuläget är dessa resurser/tjänster spridda över kommun och landsting. Barn, unga och dess föräldrar blir hänvisade till de olika resurserna och det skapar väntetid, flödestiden emellan råd, stöd och behandling blir lång, vilket ökar kostnader i form av bland annat LVU-placeringar.

Då Orsa samlar de professioner som i dag arbetar på BVC, samtalsmottagningen Barn och Unga, socialtjänst vad gäller råd och stöd, ungdomsmottagningen under ett tak/en första linje mottagning, blir det ingen merkostnad för personal. Vår idé är att bättre nyttja de resurser som Landsting och Kommun, i Orsa, i nuläget har.

Slutsatser i det nationella projektet Uppdrag Psykisk Hälsa – Psykisk hälsa barn och unga, visar att samhällets insatser på generell-, första linje- och specialiserad nivå behöver synkroniseras bättre för att möta barn och unga samt deras familjer som en helhet. För att lyckas med det krävs en gemensam helhetsbild av organisationernas insatser, ansvar och beslutsmandat. Utvecklingsarbetet kräver ledningens stöd, förmåga att utvärdera och följa upp arbetet samt att verksamheterna får kontinuerlig återkoppling kring utfallet. För mer information se www.uppdragpsykiskhalsa.se

Kommun och landsting i Orsa har resurser att tillmötes gå behovet. Vi vill genom samlokalisering använda resurserna bättre än vad vi gör idag.

Oavsett vilken organisation vi tillhör strävar vi efter att korta vägarna till vård- och stödinsatser för barn och unga. Vi får inte glömma att de är vår framtid.

Innehållsförteckning

Bakgrund	4
Mål och syfte	4
Orsas första linje mottagning – Familjecentral/ Familjens hus. Tillgänglighet på rätt nivå, insatser på rätt nivå	5
Basnivå (generell nivå)	5
Första linje (indikerad nivå)	5
Specialistnivå (selektiv nivå)	6
Uppdrag	6
Styrning och ledning	6
Ansvarsområden	6
Målgrupp	6
Arbetsätt	7
Fas 1	7
Fas 2	7
Fas 3	7
Fas 4	7
Samarbete	8
Processer och rutiner	8
Ansvarsområden	8
Dokument för ansvarsområden och överenskommelser	8
Kommun	9
Landsting	9
Framgångsfaktorer för samverkan och samarbete	9
Uppföljning av verksamheten	10
Ekonomi/merkostnader	10
Påskrifter vid antaget beslut om Orsas Familjecentral/Familjens hus	12
Litteraturlista	13

Bakgrund

Under åren 2011-2014 medverkade Landstinget, Vårdcentral Orsa i samverkansprojektet ”Vård på lika villkor” tillsammans med Orsa kommun. Syftet med projektet var att skapa en sammanhållen kedja med tydliggjorda ansvarsområden, rutiner och arbetsätt mellan landsting och kommun, för att därigenom förbättra vårdcentralens och kommunens tjänster för barn och unga som upplever psykisk ohälsa.

2013 i maj hade landstinget och Orsa Kommun den första gemensamma samverkansdagen, samverkan Barn och Unga, Orsa. Landstingets samverkansprojekt ”Vård på lika villkor” och Orsa Kommuns samverkansprojekt ”Orsa åter i topp” slogs ihop.

2014-10-17 bjöds representanter från skola, socialtjänst, integration, Ungdomens Hus och primärvården in till en uppstartsträff för arbetsgruppen samverkan Barn och Unga, Orsa. Dåvarande socialchef Anna-Karin Ohlsson samt övriga i styrgruppen, samverkan Barn och Unga, var initiativtagare. Oberoende verksamhet kunde vi då konstatera att vi lägger ner mycket arbete och resurser med barn och unga och att vi ändå inte når önskvärda resultat.

Under perioden 2014-2016 utvecklade representanter från landstinget-vårdcentral Orsa, socialtjänsten samt skola, BUP och HAB, konsultationsteamet, samverkan Barn och Unga, där syftet var att klargöra hur samarbete och samverkan skall ske mellan kommunens och landstingets olika verksamheter för att barn, ungdomar och deras familjer ska få de insatser de behöver från olika aktörer. Dock är vårt svar idag det samma som den 17/10, 2014. Oberoende verksamhet konstaterar vi att vi lägger ner mycket arbete och resurser med barn och unga och att vi ändå inte når önskvärda resultat.

Det arbete som påbörjats 2011, genom projekten ”Vård på lika villkor” samt Orsa åter i topp” för förbättrat samarbete och samverkan mellan verksamheter för barn och unga i Orsa, behöver fortsätta att utvecklas mot en Familjecentral/Familjens Hus, med en plan som pekar ut de utvecklingsområden vi behöver arbeta med samt med en närhet som krävs för att tillgodose behoven.

Under 2015/2016 har representanter i arbetsgruppen, samverkan Barn och Unga, Orsa, gjort studiebesök bl.a. vid Gagnefs Famnen, samverkan i Rättvik och samtalsmottagningen Barn och Unga i Falun, som är en integrerad mottagning mellan socialtjänst och samtalsmottagningen Barn och Unga.

2016-05-04 fick arbetsgruppen i uppdrag av Styrgruppen, samverkan Barn och Unga, Orsa, att skriva ett förslag hur en Familjecentral/Familjens Hus skulle kunna se ut och fungera.

Mål och syfte med en Familjecentral/Familjens Hus.

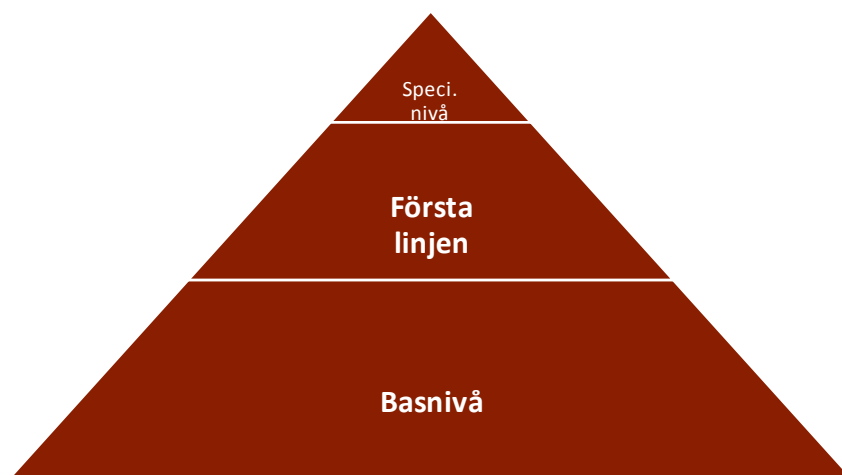
Orsas Familjecentral/Familjens Hus syftar till att synkronisera samhällets alla insatser för barn och unga, 0-17 år, som har, eller riskerar att få, psykisk ohälsa. All hjälp som samhället kan erbjuda, både från skola, socialtjänst, ungdomsmottagning och hälso- och sjukvård, ska vara lätt att hitta, ges i rätt tid och på rätt nivå.

Övergripande mål är att barns och ungas psykiska hälsa ska mötas med en helhet – det vill säga att barn, unga och deras närstående får den hjälp de behöver, när de behöver det.

Tillsammans = Ökad tillgänglighet och insatser på rätt nivå

Orsas Familjecentral/Familjens Hus

Med första linje mottagningen, det vill säga Familjecentral/Familjens Hus, menas den funktion/verksamhet som först möter barn och unga med ett indikerat problem. Första linjen är den nivå som har till uppgift att i första hand ta emot barn och unga som mår psykiskt dåligt och/eller deras familjer. På första linjens görs en första bedömning samt ger insatser där det inte behöver specialistinsatser. Det primära syftet med första linjens mottagning är närheten och lättillgängligheten för barn och unga för tidiga insatser samt förebygga psykisk ohälsa.

Basnivå (generell nivå)

Främjande och förebyggande insatser inom verksamheter som omfattar samtliga barn och unga, såsom föräldrastöd som alla föräldrar erbjuds att delta i, livskunskap i skolan, stresshantering, drogförebyggande arbete.

Hit hör förskola/skola och dess elevhälsa, primärvård, mödra- och barnhälsovård liksom ungdomsmottagningar.

Första linjen (indikerad nivå)

Insatser i olika verksamheter som svarar mot indikerade problem.

Hit hör socialtjänstens förebyggande verksamhet samt råd och stöd, primärvård inklusive dess samtalsmottagningar för barn och unga med psykisk ohälsa samt ungdomsmottagningar vad gäller individuella insatser.

Primärvården tillgodoser barn och ungas behov av rådgivning, bedömning/ utredning, diagnostik, behandling, förebyggande och rehabiliterande åtgärder vid psykisk ohälsa på primärvårdsnivå. Barnhälsovården har huvudansvaret för barns hälsa tills elevhälsan tar vid då barnet börjar i förskoleklass.

Skolans elevhälsa har en viktig roll i att bedöma vilka insatser som behövs vid indikerade behov, samt vilken samverkan som krävs. Gränslandet mellan skolans ansvar och andra verksamheters ansvar när det gäller barn- och ungas psykiska hälsa är inte helt tydligt, men det kan i lokala överenskommelser vara möjligt att inbegripa delar av elevhälsan som en resurs i första linjen.

Första linje mottagningen skall ge insatser till barn och unga med lindrig och medelsvår psykisk ohälsa i ett tidigt skede. Uppgiften är att identifiera, bedöma och åtgärda.

Specialistnivå (selektiv nivå)

Svarar för konsultation, bedömning/utredning, diagnostik och behandling när basnivåns/första linjens kompetens behöver kompletteras.

Barn med omfattande svårigheter kan behöva denna nivå, t ex placerade barn/ ungdomar.

Hit hör delar av socialtjänsten, barn- och ungdomsmedicin, barn- och ungdoms-habilitering respektive vuxenpsykiatri (enligt överenskommelse BUP-VUP) samt BUP, se Länsövergripande överenskommelse om samverkan och samarbete inom Dalarna, Barn och Unga, 0 t.o.m. 17 år med psykisk ohälsa och/eller psykisk funktionsnedsättning, 2013-11-01.

Uppdrag

Orsa Familjecentral/Familjens Hus skall ha delat huvudmannaskap, verksamheten skall vara samlokaliserad. Respektive huvudman skall ansvara för sin del av verksamheten.

Styrning och ledning

Samverkan regleras i avtal mellan kommun och landsting och verksamheten har sitt uppdrag från Styrgruppen, samverkan Barn och Unga, Orsa, vilket är kommunens och landstingets samverkan på politisk- och förvaltningschefs nivå. Övergripande tjänstemannaansvar finns hos förvaltningschefer inom Barn- och utbildningssektorn, socialtjänsten och vårdcentralen. Den operativa ledningen för Orsas Familjecentral/Familjens hus leds av arbetsledare från respektive verksamhet samt samordnare för Familjecentral/Familjens Hus.

Målgrupp

Orsas Familjecentral/Familjens Hus målgrupp är barn och unga mellan 0-17 år med lindrig eller måttlig psykisk ohälsa inom Orsa kommun och vårdcentralens upptagningsområde.

Tidiga insatser riktar sig till barn och unga i risk (t.ex. barn till föräldrar med psykisk sjukdom) för psykisk ohälsa.

- Familjer med barn och unga som uppvisar symtom på lätt till medelsvår psykisk ohälsa
- Föräldrar som vill ha råd och stöd i sitt föräldraskap.
- Barn och unga som vill ha råd och stöd för psykisk hälsa och välbefinnande.
- Andra i omgivningen som vill ha råd kring psykisk ohälsa och utveckling hos barn och unga.

- Familjer där föräldrar och/eller syskon har psykisk sjukdom eller somatisk sjukdom som påverkar eller riskerar påverka barnen.

Arbetsätt

Då Orsa har samlat de professioner som i dag arbetar på barnvårdscentralen, samtalsmottagningen Barn och Unga, socialtjänst vad gäller råd och stöd, ungdomsmottagningen, elevhälsan under ett tak, Familjecentral/Familjens Hus, blir det enklare för barn och unga samt dess föräldrar att få råd, stöd och behandling. I nuläget är dessa resurser/tjänster spridda över kommun och landsting. Barn, unga och dess föräldrar blir hänvisade till de olika resurserna och det skapar väntetid, flödestiden emellan råd, stöd och behandling blir lång, vilket ökar kostnader i form av bland annat LVU-placeringar. För att inte säga de emotionella kostnaderna för barn och unga som kommer efter i skolan, kanske inte har godkända betyg när de går ut grundskolan, vilket i sin tur leder till ekonomiska kostnader i samhället.

Ingången till Orsas Familjecentral/Familjens Hus är att barn och unga och dess föräldrar kontakter Orsas Familjecentral/Familjens Hus via telefon eller hänvisning via vårdcentralen, socialtjänsten, förskola/skola eller personal inom Familjens Hus.

Kärnfrågan inom verksamheter som dessa är oftast hur man bäst samordnar resurserna för målgruppen. Det finns ett påbörjat arbete i konsultationsteamet där representanter från BUP och HAB medverkar en gång i månaden. Sedan våren 2016 utbildas personal för att använda bedömningsinstrumentet C-GAS vid samtalsmottagningen Barn och Unga, med syfte att skattning av barn/den unges funktionsnivå ska tydliggöra behov av hjälp vid specialistnivån eller första linje nivån.

Vid en samlokaliserad mottagning kan samtidigt stöd från olika aktörer ges samtidigt eller i ett bättre planerat flöde utifrån behov.

Fas 1

- Första bedömningssamtalet görs via telefon
- Samtalstid/mötestid inom en vecka inom ramen för vad inflödet tillåter
- Gemensam bedömning i team en gång i veckan
- Föräldrar och barn och unga över 11 år får svara på ett skattningsformulär (SDQ)
- Kartläggande samtal kring nuvarande symtom och nuvarande familjesituation med dess risk- och skyddsfaktorer
- Upprättande av plan för fortsatt stöd, hänvisning eller remiss till specialistnivån.

Fas 2

- Genomgång av bedömning och fortsatt planering
- Bokning av tider
- Eventuellt samplanering med andra aktörer

Fas 3

- KBT-behandling och/eller insatser

- Mentalisering
- Motiverande samtal
- Stödsamtal
- Föräldrastöd

Fas 4

- Avsluta kontakten

Samarbete

Via Arbetsgruppen, samverkan Barn och Unga, Orsa anordnas varje år en samverkansdag för professionella som möter barn och unga, Orsa i sitt arbete. Detta har lett till flera samarbetsforum, vilket gagnar utvecklingsarbetet för en Familjecentral/Familjens Hus Orsa.

Processer och rutiner

Ansvarsområden

Huvudmännens ansvarsområden:

- Kommunerna ansvarar för att klargöra ansvarsområden och skapa samarbetsrutiner för verksamheter inom kommunen. Landstinget har motsvarande ansvar inom landstinget.
- Varje verksamhet beslutar om insatser inom ramen för sitt ansvarsområde och gällande lagstiftning.
- Respektive huvudman ansvarar för att tillräckliga resurser finns så att överenskommelsen kan ges praktiskt genomslag.
- Den som uppfattar att det skett avvikelser från överenskommelser/rutiner ska göra rapportering enligt respektive huvudmans rutin. När avvikelser rör mer än en verksamhet ska hantering av avvikelserna göras gemensamt.
- Tvister som rör verksamhets- och kostnadsansvar löses på verksamhetsnivå utan deltagande av familjen. Verksamhetsansvarig ansvarar för att den personal som för dialog också har mandat och kompetens för uppdraget. Oenighet hanteras enligt respektive verksamhets rutiner och delegationsordning samt gemensamt ingångna överenskommelser. Beslut dokumenteras i respektive verksamhets dokumentationssystem.

Dokument för ansvarsområden och överenskommelser

Fler överenskommelser/klargöranden ska skrivas vartefter som behov uppstår. Befintliga dokument:

- Ansvarsfördelning, organisation och resurser inom primärvården och BUP i Landstinget Dalarna
- Lokal överenskommelse för samordnad individuell plan – SIP

- Lokal överenskommelse för konsultationsteamet
- Lokal överenskommelse för tidigupptäckt
- Länsövergripande överenskommelse om läkarundersökning för barn som placeras med stöd av SoL och LVU
- Regional samverkansrutin vid familjehemsplacering
- Länsövergripande överenskommelse om ansvarsfördelning om när kommunen beslutar om placering på hem för vård eller boende

Kommun

Socialtjänst

- SoL – socialtjänstlagen. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver samt om hänsyn till den unges bästa motiverar det vård och fostran utanför det egna hemmet.
- LVU – lag med särskilda bestämmelser om vård av unga.
- LSS – lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Skola

- SkoLL (Skollagen) reglerar rektors ansvar för elevernas lärande och allmänna utveckling, b.l.a. ansvaret för att eleven erbjuds särskilt stöd när så krävs för att målen ska uppfyllas. Rektor på varje skola har det yttersta ansvaret för varje elev och beslutar både om utredning av elevens behov och om de insatser som bedöms nödvändiga. Förskolechef har samma ansvar för barnen i förskolan.
- Elevhälsan är rektors/skolans särskilda resurs för att enligt SkoLL och HSL (Hälso- och sjukvårdslagen) stödja skolans främjande och förebyggande arbete gällande elevernas hälsa, lärande och allmänna utveckling.
- Elevhälsan tillhandahåller medicinsk, social, psykologisk och specialpedagogisk kompetens, b.l.a. vid kartläggning och utredning kring elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen eller som har andra hinder i sin utveckling, bl a för bedömning av behov av åtgärdsprogram.

Landsting

Hälso- och sjukvård

- HSL - ansvar för den vård som kräver insatser av medicinskt (inkl psykiatriskt) utbildad personal. Ansvaret innefattar insatser i öppen- och heldygnsvård.
- LPT – lagen om psykiatrisk tvångsvård. Inom heldygnsvård och i vissa fall i öppenvård.
- LSS - råd och stöd. Med råd och stöd avses insatser från olika professioner inom Habiliteringen och i vissa fall också från BUP.

Framgångsfaktorer för samverkan och samarbete

- engagerad ledning på olika nivåer (politik och profession) som även tar ansvar för och skapar förutsättningar för samverkan och samarbete
- politiker och chefer har ett särskilt ansvar för att förmedla intentionerna i syftet med överenskommelsen för att motverka stuprörstänkande och splittring

- lokala överenskommelser med tydliga och mätbara mål som följs upp via handlingsplaner
- tydliga uppdrag och roller med ömsesidig kunskap om och respekt för dessa
- samverkan/samarbetet byggs utifrån funktioner och inte personer
- lokala modeller för kommunikation t ex konsultation, remissflöden och planering av insatser
- samsyn - behov av samsyn uppstår när flera aktörer behövs för att lösa ett problem. Samsyn innebär inte att skillnader mellan de professionellas olika uppfattningar suddas ut. Tillit till andras kompetens är viktig mellan aktörer i bas- och specialistnivå, men också mellan huvudmän.
- rutiner finns för att informera berörda huvudmän om planerade förändringar i den egna verksamheten, som kan påverka förutsättningar, för samverkan eller samordning eller kan få andra konsekvenser för annan huvudmans verksamhet.
- huvudmännen ansvarar för kompetensutvecklingen inom egna verksamheter, samt för att erfarenhetsutbyte sker mellan olika insatsnivåer.
- utvecklingsarbete, som rör gemensamma områden bör så långt som möjligt genomföras tillsammans eller i samråd. Inom gemensamma områden anordnas med fördel gemensam kompetensutveckling för berörda verksamheter, länsövergripande och/eller lokalt.

Uppföljning av verksamheten

Utvärderingsfrågor som vi kontinuerligt avser att följa upp:

- Vem kom?
- Varför kom de?
- Vad ville de ha hjälp med?
- Vilka insatser fick de?
- Hur många fick utvärdering av behandlingsutfall?
- Hur många blev hjälpta?
- Hur många remitterades vidare?

Dessa utvärderingsfrågor skall sammanfattas och överlämnas till styrgruppen, en gång om året.

Ekonomi/merkostnader:

Då Orsa samlar de professioner som i dag arbetar på BVC, samtalsmottagningen Barn och Unga, socialtjänst vad gäller råd och stöd, ungdomsmottagningen under ett tak/en första linje mottagning alltså Familjecentral/Familjens hus, blir det ingen merkostnad för personal. Syftet är att bättre nyttja de resurser som Landsting och Kommun, i Orsa, har.

Redan då biblioteket flyttade från sin gamla adress till Kulturhuset såg vi vinsterna av att Orsas Familjecentrum/Familjens hus var beläget just på bibliotekets gamla adress. Närheten till Ungdomens Hus, Kyrkby skola och förskola samt närheten till vårdcentralen och socialtjänsten, skulle öka möjligheten att få det att fungera. Framför allt för dem som ska vara 1 dag i veckan på Orsas Familjecentra/Familjens Hus.

Då detta inte är möjligt i skrivande stund skulle lokalkostnaden bli merkostnad, gemensam lokallhyra. I Gagnef satsade man stort och byggde en helt ny lokal till denna mottagning som också inbegriper Familjens Hus. Detta med delad kostnad.

Eventuellt installation av datorer och telefoner, flytt av möbler skulle kunna bli en merkostnad. El och uppvärmnings kostnader skulle kunna bli en mer kostnad.

Enstaka möbler skulle kunna bli en merkostnad.

Slutsatser i det nationella projektet Uppdrag Psykisk Hälsa – Psykisk hälsa barn och unga, visar att samhällets insatser på generell-, första linje- och specialiserad nivå behöver synkroniseras bättre för att möta barn och unga samt deras familjer som en helhet. För att lyckas med det krävs en gemensam helhetsbild av organisationernas insatser, ansvar och beslutsmandat. Utvecklingsarbetet kräver ledningens stöd, förmåga att utvärdera och följa upp arbetet samt att verksamheterna får kontinuerlig återkoppling kring utfallet. För mer information se www.uppdragpsykiskhalsa.se

Kommun och landsting i Orsa har resurser att tillmötes gå behovet. Vi vill genom samlokalisering använda resurserna bättre än vad vi gör idag.

Oavsett vilken organisation vi tillhör strävar vi efter att korta vägarna till vård- och stödinsatser för barn och unga. Vi får inte glömma att de är vår framtid.

Påskrifter vid antaget beslut om Orsas första linje mottagning, Familjecentral/Familjens hus

Anita Nääs Verksamhetschef
Vårdcentral Orsa
Landstinget Dalarna

Mattias Scandola Skolchef
Orsa Kommun

Berit Ekepil-Mörtberg Socialchef
Orsa Kommun

Ann-Therese Albertsson Kommunchef
Orsa Kommun

Litteraturlista

Länsövergripande överenskommelse om samverkan och samarbete inom Dalarna, Barn och Unga, 0 t.o.m. 17 år med psykisk ohälsa och/eller psykisk funktionsnedsättning, 2013-11-01.

Ansvarsfördelningen inom Primärvården – BUP i landstinget Dalarna, 2016-01-12.

Rätt insatser på rätt nivå för barn och ungdomar med psykisk ohälsa – en kunskapssammanställning, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Första linjen för barn och ungas psykiska hälsa – framväxt, beskrivning av nuläget och vägen framåt, Uppdrag Psykisk Hälsa – Psykisk hälsa barn och unga.

Lokala överenskommelser

Verksamhetsområde service och utveckling

Kommunstyrelsen

Cecilia Bogg

Överföring av folkhälsofrågorna till POLSAM

Sammanfattning av ärendet

Fram till och med 2015 erhöll Orsa kommun medel från landstinget för att jobba med folkhälsofrågorna. Det möjliggjorde att kommunen kunde ha en halvtidstjänst som arbetade med dessa frågor. Dessutom fanns ett Folkhälsoråd tillsatt som politisk styrgrupp för arbetet.

I samband med kommunens omorganisation har diskussioner förts om var i organisationen folkhälsofrågorna ska ligga i framtiden. Dessa berör i stort sett alla verksamhetsområden i kommunen såväl som medborgarna. Hur arbetet ska bedrivas i framtiden utreds just nu på nationell nivå och en nationell strategi för folkhälsoarbetet i Sverige förväntas presenteras från SKL under hösten 2017. När denna är färdig bör Orsa utreda hur kommunen ska utforma sitt arbete med folkhälsofrågorna för framtiden.

Det finns idag en politisk samverkansgrupp mellan kommunen och landstinget som kallas POLSAM. Sedan landstinget tog bort finansieringen av folkhälsoarbetet så har Folkhälsorådet varit vilande. Det är nu lämpligt att POLSAM tar över den roll som Folkhälsorådet har haft.

Beslutsunderlag

<https://skl.se/download/18.1bfe115615b5d3b80a89d72f/1492508601515/Rapport+-+Minskade+h%C3%A4lsoskillnader+-+ett+gemensamt+ansvar.pdf>

Förslag till beslut

Att Folkhälsorådet avvecklas och att frågorna överförs till POLSAM

Sändlista

Kommunfullmäktige

Linda Haglund

Verksamhetsområdeschef Service och utveckling

Arbetsordning för Orsa Folkhälsoråd

Antaget av Orsa Kommunstyrelse

Syfte

Folkhälsorådet är ett rådgivande organ till kommunstyrelsen vad avser kommunens samlade folkhälsoarbete. Folkhälsorådets övergripande mål är att skapa förutsättningar för en god hälsa och hälsoutveckling på lika villkor för hela befolkningen i Orsa kommun.

Folkhälsorådet är det politiska organ där samverkan mellan kommun och landsting skall ske. Här samråder parterna om välfärdsutvecklingen i allmänhet och om folkhälsoutvecklingen i synnerhet.

Folkhälsorådet utgör styrgrupp för det lokala folkhälsoarbetet och är den grupp som i huvudsak utformar folkhälsoplanerarens uppdrag.

Folkhälsorådet är också

- ett organ för *samverkan och ömsesidig information* mellan representanter för folkrörelser, frivilligorganisationer, lokala myndigheter och kommunens olika verksamheter
- en *remissinstans* i frågor som rör folkhälsa och folkhälsoarbete i kommunen
- ett *rådgivande organ till nämnderna och förvaltningarna* t.ex. Välfärdsbokslut och i arbetet med verksamhetsplaner

Organisation

Folkhälsorådet är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen.

I rådet ingår

- politiker från kommunstyrelsen
- politiker från landstingets Hälso- och sjukvårdsnämnd
- kommunala tjänstemän i form av
 - fritidsansvarig
 - folkhälsoplaneraren

Ordförande i folkhälsorådet utses av kommunstyrelsen.

Föredragande och sekreterare i folkhälsorådet är kommunens folkhälsoplanerare.

Vid folkhälsorådets möten kan både specialsakkunniga och andra organisationer/personer med koppling till folkhälsoarbete bjudas in.

Orsa kommuns ledningsgrupp utgör referensgrupp/arbetsgrupp för folkhälsoarbetet.

Folkhälsorådets uppgifter

Övergripande mål och ansvar för folkhälsorådet

- Leda och samordna folkhälsoarbetet i hela kommunen.
- Stärka aktörerna i deras arbete
- Skapa förutsättningar för att diskutera frågor
- Underlätta delaktighet och tillgänglighet för all befolkning
- Tillskriva, föreslå och informera beslutsfattare

Hur skall folkhälsorådet agera för att uppfylla rollen

- Fungera som katalysator mellan de olika intressenterna
- Verka genom andra aktörer
- Ta initiativ till dialog genom att skapa mötesplatser utifrån specifika frågeställningar
- Föreslå ev. förbättringsmöjligheter och utvecklingsfrågor
- Följa upp beslut/mål i de förvaltningar/nämnder som äger frågorna
- Agera "kunskapsbank"; förmedla frågor till berörda parter
- Ta emot uppdrag från Kommunstyrelsen samt även tillskriva och föreslå

Genomförande av aktiviteter sker i huvudsak inom ordinarie verksamheter eller via särskilda arbetsgrupper.

I folkhälsorådets uppgifter ingår även

- att samordna Hälsoveckan i Orsa
- att bistå förvaltningarna med att se till att folkhälsomålen blir tydliga i verksamhetsplanerna.
- att årligen upprätta en verksamhetsberättelse
- att rapportera till kommunstyrelsen hur folkhälsoarbetet utvecklas
- att följa upp och utveckla Valfärdsbokslutet

Arbetsformer

Folkhälsorådet sammanträder sex gånger per år. Sammanträden planeras för hela året. En skriftlig kallelse och dagordning skickas till ledamöter.

Folkhälsoplaneraren skriver minnesanteckningar från folkhälsorådets möten.

Kommunens politiska ledamöter i Orsa Folkhälsoråd omfattas av Arvodesreglementets bestämmelser för övriga uppdrag.

Kommunstyrelsen

2007-10-08

1 (11)

Plats och tid: Kommunhuset, Orsa, måndagen den 8 oktober 2007, kl 13 00 – 16 30

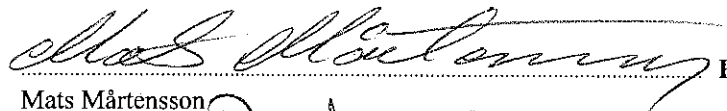
Beslutande: Ann Beskow, ordförande
 Marie Olsson
 Hans Sternbro, ersättare för Anders Rosell
 Karin Bohlin
 Hans-Göran Olsson
 Tony Samuelsson
 Ulla Myrström Faleij
 Mikael Thalin
 Anne-Marie Fröjdh
 Ronnie Lovén
 Håkan Yngström
 Ulla Stenfelt Rosensson
 Olle Jobs, ersättare för Bengt-Åke Svahn

Övriga: Lennart Ljungemo, Region Siljan, § 84
 Bo Pettersson, Region Siljan, § 84
 Bibbi Thurén, barn- och utbildningschef, § 91
 Catharina Ehrenstråhle, vik. socialchef, § 91
 Johan Hult, ekonomichef, §§ 90 - 92
 Göran Grå, kommunchef
 Mats Mårtensson, sekreterare

Utses att justera: Tony Samuelsson

Underskrifter:

Sekreterare

Paragrafer: 84 - 93

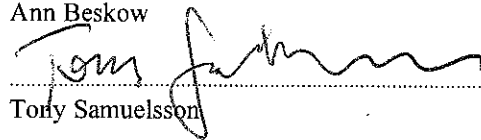
Mats Mårtensson

Ordförande

Ann Beskow

Justerande

Tony Samuelsson

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ: Kommunstyrelsen**Sammanträdesdatum:** 2007-10-08**Datum för
anslags uppsättande:****Datum för
anslags nedtagande:****Förvaringsplats
för protokollet:**

Kommunledningskontoret, Orsa

Underskrift:

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Kommunfullmäktige		
Kommunstyrelsen	2007-10-08	5
Kommunstyrelsens arbetsutskott	2007-09-25	5

Kf §

Ks § 87

Au § 151

Dnr 07/KK145-101

Förslag till arbetsordning för Orsa Folkhälsoråd

Folkhälsoplanerare Inger Skoglund Hassis har 2007-06-18 överlämnat förslag till arbetsordning för folkhälsorådets arbete i kommunen.

Arbetsordningen är uppdelad i syfte, organisation, rådets uppgifter och arbetsformer.

Arbetsutskottet gör vissa redaktionella ändringar i förslaget.

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

att godkänna upprättat förslag till Arbetsordning för Orsa Folkhälsoråd.

Kommunstyrelsen beslutar i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Kommunfullmäktige		
Kommunstyrelsen	2007-10-08	6
Kommunstyrelsens arbetsutskott	2007-09-25	6

Kf §

Ks § 88

Au § 152

Dnr 07/KK0

Förebyggande folkhälsoarbete i Orsa kommun

Folkhälsorådet har i skrivelse 2007-03-14 föreslagit att kommunstyrelsen ger lämplig instans i uppdrag att samordna det förebyggande folkhälsoarbete i kommunen. Idag pågår förebyggande folkhälsoarbete i olika verksamheter, t.ex. föräldrastödsutbildning, Familjecentrum Paletten, Skarven och Ungdomens hus. En samordning skulle skapa en bättre överblick och struktur för kommunens förebyggande arbete.

Barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden har i yttranden 2007-06-25, § 33, respektive 2007-08-22, § 95, föreslagit att Folkhälsorådet blir den instans som samordnar och strukturerar det förebyggande folkhälsoarbetet i Orsa kommun.

Arbetsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

att Folkhälsorådet skall vara den instans som samordnar och strukturerar det förebyggande folkhälsoarbetet i Orsa kommun.

Kommunstyrelsen beslutar i enlighet med arbetsutskottets förslag.

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott

2014-12-22

Kf §
Ks § 97
Au §

Dnr

Val av ordförande samt tre representanter i kommunens
Folkhälsoråd

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att till representanter i kommunens Folkhälsoråd för tiden 2015 och längst t.o.m. 2018 välja Håkan Yngström (C), Olle Jobs (FP) och Kenneth Lilja (S) samt till ordförande för samma tid välja Håkan Yngström.

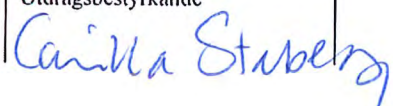
Sändlista:
Folkhälsorådet

Justerandes sign

M.O.

Utdragsbestyrkande

Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunstyrelsens arbetsutskott

2015-03-09

Kf §
Ks § 30
Au §

Dnr

Val av ledamot till Orsa Skattunge hembygdsförening

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att till ledamot i Orsa Skattunge hembygdsförening välja Rosanna Thyren (C) för tiden 2015 och längst till och med den årsstämma som följer efter två år.

Sammanfattning av ärendet

Enligt stadgarna för Orsa Skattunge hembygdsförening ska kommunen välja en ledamot i styrelsen. Mandattiden för ledamöter är två år.

Yrkanden

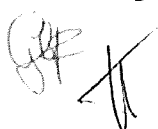
Jan Lovén (C) föreslår Rosanna Thyren (C) som ledamot i Orsa Skattunge hembygdsförening.

Ordförande ställer proposition på Jan Lovéns förslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detta.

Sändlista:

Orsa Skattunge hembygdsförening

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

--	--	--